MALLEI
MALEFICARVM,
TRACTATVS
ALIQVOT TAM

veterum; quàm recentiorum in vnum corpus coaceruati.

ARTIS MAGICÆ STVPENDOS *effectus, Lamiarum Pythonicos contractus, impia dogmata ſpurcitias, faſcinationes, veneficiáque demonſtrantes,*

TOMI SECVNDI PARS PRIOR.

Cum Indicibus Auctorum & rerum vtiliſſimis.

Hac poſtrema editione caſtigata, & ab innumeris mendis repurgata.

Vir ſiue mulier, in quibus Pythonicus, ſiue diuinationis fuerit ſpiritus, morte moriatur. Leuitici cap. 20.

LVGDVNI,

Sumptibus CLAVDII LANDRY.

M. DC. XX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Auctores Prioris Partis ſecundi Tomi.

I. M. Bernhardi Baſin Opuſculum de artibus Magicis ac Magorum Maleficiis.

II. Vlrici Molitoris, Conſtantienſis, V.I. Doctoris & Profeſſoris Papienſis, Dialogus de Lamiis, & Pythonicis mulieribus

III. D. Ioannis de Gerſon, olim Cancellarij Pariſienſis, libellus de probatione Spirituum.

IIII. M. Thomæ Murner, Ordinis Minorum, libellus de Pythonico contractu.

V. R.P. Bartholomæi de Spina, ord. Præd. ſacri Palatij Apoſtolici Magiſtri quæſtio de Strigibus ſeu Maleficis.

Item eiuſdem Apologia quadruplex de Lamiis contra Io. Franciſcum Ponzinibium, V.I.D.

Digitized by Google

INDEX RERVM MEMORABILIVM IN HAC PRIMA SECVNDI tomi parte contentarum.

A

ABacuc à Iudæa in Chaldæam tráſlatio. 21. 44

Aduerſitas proficit plus quàm proſperitas. 5

Adoratio Dæmonum. 297

Aëris turbationes Maleficarum. 53

Affectiones formant ſomnia. 27

Afflicti in corpore à dæmonibus. 56

Aio te Æacida Romanos vincere poſſe. 52

Aliquis ſomnians alteri locum quendã explicat. 186

S. Ambroſius à Dæmone ſpacium trium horarum Mediolano Romam defertur. 170

dormiens Mediolani officium exequiarum ſancti Martini perfecit Turonis. 187

illius in ſe chirotheca Turonis aſſeruatur. ibid.

Ambulantes in ſomnis ibid.

Angeli ſenſibus carent vt lapides. 205

in Aſſumptis corporibus, nõ ſenſualiter, ſed intellectualiter oblectantur. ibid.

Angeli boni mouent cœlos & non maligni. 169

Angeli boni nunquam beſtiarum formas aſſumpſerunt. 172

Angelus cuilibet ab vtero matris datus. 305

Angeli tenentes ventos interpretantur Diaboli. 35

Angelus miſſam in forma ſancti Ambroſij adminiſtrat. 63

Animæ ex ſola imaginatione caleſcit aut frigeſcit corpus. 17

An animæ ſint potiores in his qui miracula edunt. 15

Animal vt cibis, ſic ſpiritus ſignis allicitur. 211

A non eſſe ad non poſſe nullum eſt argumentum. 216.

Sanctus Antonius Eremita à Diabolis peſſimè vexatus. 59

A particulari ad vniuerſalem non valet argumentum. 226

Apoſtatare à fide quid. 233

Apuleius in aſinum phantaſticè conuerſus. 256

Aqua Iordanis vnde figura ſit baptiſmi. 246

Arcus curuatæ vis. 89
Ariſtotelis error. 93
Artificialia Magorum non habcat virtutem ex cœlo. 13
Artificioſa phātaſmata. 194
Arcturi regis Britanniæ hiſtoria. 47
Argumentum ex Medicina contra generationem incuborum. 67
Aſpides quomodo intelligantur aures obturare. 15
Aſtronomi culpantur. 13
Aſtronomia eſt de contingentibus. 95
Aſtrologorum vires ad quędam non penetrant. ibid.
Aſtrologi ſunt magis cæteris egentes. 96
Sancti Auguſtini error, 15. credidit conuerſionem muliercularum in catos. 206

B

BOni ſpiritus an Magis communicent. 15
S.Bernardus Dæmonem ardentibus candelis excommunicauit. 46
S.Brigidæ viſiones, quarum habuit à ſancta Mariæ & ſancta Agnete iudiciū. 75

C

CAcodæmonum ſuperbia aſcendit. 23
Calamita an habeat impoſſibilitatem. 258. & quæ ſit illius virtus. ibid. 144. ad ſtrigandum.
Canones taxantur. 20. ab hominibus debent approbari. 38. contra Maleficos. 156
Canoniſtis non licet Concilia explicare. 28
Canonizatio ſanctæ Brigidæ. 73
Capitales etiam inimici admittuntur in teſtes contra hæreticos. 193
Carmina incantatorum an aliquid operentur. 14
Carnibus occiſorum à ſe puerorum & poſtmodum exhumatorum Striges veſcuntur. 257
Caſeo infecto immutatur hoſpes in iumentum. 207
Catos Maleficos reuera ſugere puerorum ſanguinem. 183
Cautela de ſomniis. 79
Cautelæ ad propellendas viſiones. 78
Cholerici ſōniant ignea. 27.
Chriſtianorum aliqui in beſtias etiam mutati. 41 vocabuntur Galilæi. 69
Chriſtus ſignat nos in cruce. 70
Cibus variat ſomnia. 27
Cibus Diaboli ſunt tentationes. 54
Cignus nauem trahit in Rheno. 49 ex eo progenies, in Germania. ibid.
S.Clementis guttæ, vnde Piſis habeantur. 188 illius hiſtoria de liberatione

tione à Siſinnio. 254
Clericus diuinator vel magus. 30
clerici & laici reſiſtunt inquiſitoribus. 162
Cogitatio per cauſas magis eſt firma. 88
Cognoſci in ſpiritu. 274
Cohortatio ad mulierculas. 69
Coitus impedimentum. 38
Coitus ſtellarum. 87
Color rubeus Britannos denotat, albus Saxones. 48
Commune malum (cæteris paribus) grauius eſt, quàm ſpeciale quodlibet. 250
Conciliis particularibus etiam contradicere hæreticum eſt. 148
ab hæreticis ſæpius celebrata. 221
qui poſſint conuocare. 229
Concubitus impotentiæ duplices. 38
Conuentum Strigum Itali à corizatione vocant curſum vel concurſum. 208
Conuenticula & conuiuia Maleficarum. 45
Corporalia malis obediunt Angelis quoad motum localem. 168
Creſcite & multiplicamini Sathan allegat contra virgines. 70
Crimina atrociſſima quatuor. 126
Curioſitas quærendi ſigna eſt Iudaica. 77
Currunt cum hominibus Striges in conuentibus ſuis. 208
Cuſtodia Angelorum. 306
Cyprianus Magus ad fidem Chriſti conuerſus. 70

D

DÆmones & Magi quomodo colloquantur hominibus 12
quomodo corporalia Dæmonibus obediant. 18.
poſſunt etiam externis homines deludere. 22.
alunt curioſitates & ſuperſtitiones. 23. Dæmonem adorantes credunt eum amicum Deo. 24.
liberum hominis arbitrium cogere non poteſt. 25
Dæmonum excedentia naturalem ſcientiam. 26
Dæmonum experientia. 40.
vt conſulant ambiguitatibus ſuis. 52. in figura humana adſunt conuenticulis nocturnis. 63
Dæmon quomodo futura prædicat. 68. nullus ſe ingerit in alterius munus. 134
in Dæmonibus naturalia manſerunt ſplendidiſſima 168. poſſunt ſomnum profundiſſimum immittere. 170
Dæmon nec poteſt mor-

tuum aſinum ſuſcitare. 175. poſſet ex naturali fortitudine totam naturæ molem transferre.176. illius aëreum corpus.196. cur conuentus ſuos agat. 217. princeps mundi ante Chriſti aduentum.246. etſi liber ſit, tamen quandoque impeditur, ne quod optat aſſequatur. 249
Dæmon non poteſt facere vt homo habeat figuram aſini, ſed poteſt vt appareat tantùm. 171
Decanus quidam vnam ex Sirenibus ducit & ſuſcipit. 49
Defenſio proceſſus contra vermes & locuſtas. 122
Deus quomodo decipere dicatur. 16. quandoque punit ſcienter, quandoque ignoranter 55. per Angelum puniens. ibidem. per homines puniens 56. per Diabolum. ibid.
Deus vtitur Tyrannis, vt faber ſerra & ſecuri. ibid.
Dei prouidentia duplex. 83
Deus cur mala maxima permittat. 259. cur item innocentium mortem puerorum.ib. permittit peccatum in punitionem alterius peccati. 298 an permittat iniqua. 306
Deus in bonum patientis ſemper conuertit, ſi ſit docili capax, & patienter propter Deum ſuſtineat. 306
Deus punit peccata patrum in filios. ibidem.
Delatio Dæmonis per ſimile de bombardis. 195
Deluſio non eſt ex parte videntis, ſed rei viſæ. 234 poteſt contingere in interiori tantùm imaginatione. ibid.
Deluſio Strigum vna in viſione perſonarum phantaſtica. 239. altera in deportatione & reportatione corporali. 240
Deluſio cauſata à bono Spiritu. ibid.
Deportatio ad ſeruiendum Deæ paganorum. 340
Diabolus aliquando dicit verum, vt falſum obtineat. 24
Diabolus defert Hermogenem ad ſanctum Iacobũ. 44
Diaboli quomodo futura & ſecreta ſciant. 50. quomodo detur eis poteſtas tempeſtates excitandi. 55
Diabolus interdum ſæuit pro exploranda fide piorum. 59. habet poteſtatem in non baptizatos. 66
Diabolus ſeruat pacta aliqua. 89
Diabolo facilius eſt vigilantes portare, quàm dormientes

micātes deludere. 198
Diabolus Chriſtum deportauit. 222
Diabolus ſe poteſt transfigurare in Angelum lucis. 212
Diabolus creatura ſpiritualis. 248
ſignis vt animal cibis trahitur. ibid.
quomodo decipiat homines in operibus ſuis. ibid.
Diaboli nulla ſunt præſidia vt Malefica vindicetur ab inquiſitoribus. 250
quomodo poſſit aſtantes præſtigioſa deluſione decipere. 254
Diaboli à ſtrigibus exigunt vt pro voto ſtrigent infantes maximè baptizatos & non ſignatos. 257
Diabolus poteſt muliereulas decipere, vt & deludere. 276
prædicit maleficarum numerum breui ſuperaturum Chriſtianorum. 278
Diabolo eſt adempta poteſtas à Chriſto. 290
Diabolus contradicit honori Dei & fidei quantum poteſt, non curat de forma fiendi, modo inducat ad actum. 302
Difficile eſt diſcernere ſenſum à conſenſu. 80
Digitus Dei aliquando maior, aliquando minor. 53
Diomedis ſocij in aues conuerſi. 22
ſic apparuerunt. 257
Diræ Striges quot ſcelera perpetrent. 257
Diſcentia ſine ſcientia. 79
Diuinantes per ficta. 28
Diuinationes Dæmonū. 51
Duſij Dæmones Gallorum. 206

E

Effectus fortuitus non habet cauſſam. 84
Epiſtolæ pontificum ad inquiſitores Germaniæ de Maleficis. 157
Epiſtolæ Apoſtolicæ tenor ad inquiſitores Germaniæ contra Maleficos. 163
Error paganorum de Diana & Herodiade. 340
Eſaiæ viſio. 183
Exemplum de ſancto Machario. 60
ſanctæ Iuſtinæ. 69
Exempla de complexionibus. 62
de viſionibus ib.
Exemplum de nocturnis comeſſationibus maleficorum. ibid.
de Exemplis non eſt iudicandum. 293.
Experimenta verorum ſermonum debent concordare cum rebus ſeaſatis. 262

Exorciſmus in vulnera.612. contra vermes, vel mures. 120
Experimenta verorum ſermonum debent concordare cum reb.ſ oſatis 262
Ezechiel in ſpiritu non in corpore videt viſiones 148 in Hieruſalem deportatur. 225

F

FAciem alterius in ſuam mutare. 41
Fama debet ortum habere regulariter a fide dignis. 29. & 296. ſed infamia poteſt ex ab aliis. ibid.
Fama quam omnes famant, non vana habenda eſt. 34.non ex toto perit.2 4
Fama de S. Antonio vnde tam celebr . 59
Faſcinantium aſpectus. 16. quomodo faſcinentur aſpectu corpora infantiū.17
Faſcinatio per viſum. 180
Fauni ſunt incubi. 206
Feruefcunt carbones dum coguntur in vnum 2 9
Formarum mutationes. 60
Fortuna & caſus quomodo differat.86 bona fortuna eſt ſine ratione nata 340
Fraudis diabolicæ quis ordo. 238

G

GEnethliacorū error. 6. contra illos. 94
S.Germanus inſtituit comeſtum vitulum. 1 7. illius hiſtoria de Strigibus apud hoſpites cibos conſumentib.exponitur.244.
Gigantes poſt diluuium. 48
Gigantes ex quo coitu nati. 65. ex incubis nati. 174
Grauiora corpora longius à Diabolo deportantur. 225
Guilielmi Malmes Berienſis hiſtoria. 43

H

HÆreſis Strigiatus. 165
Henricus de Paſſia ſcripſit contra nimiam hominū canonizationem.76
Herba faciens trabes apparere ſerpentes. 22
Herodias vt Circe habetur choraga. 147
Hircus mutatus in ſpeciem hominis. 42
Hiſtoria de ſancto Germano. 149
Hiſtoria ludentium in agro Brixienſi. 2 6
Hiſtrio in aſinum ludicrum mutatur. 43
Homines mutati in iumenta. 11
Hominum formæ an à vetulis immutentur. 39
Homines creduntur ſæpius ſe eſſe in aliquo loco vbi non ſunt. 64
Homo eſt omnium naturalium unus 93. ſine patre. 48
Homines piloſi vocantur incubi. 174
Hora curſus Maleficarum

ſonitus de nocte multitudinis tripudiantium. 250.
Hoſtiam ſacratam ſecum volantes Striges portant. 214
Hoſtia Sancta ad Diabolicum conuentum portata. 305
Hyprocritæ rugæ. 77

I

ILluſiones in Sathanæ pręſtigiis multiplices. 176
Impetus an poſſit eſſe. ſine ratione. 83
Impoſſibile eſt homines conuerti in Deum verum. 270
Impotentes medicis exhibendi. 39
Incantatricum profectiones nocturnæ. 44
Ex incubis nati. 47
Ex Incubo & muliere non procreatur homo. 65
Indigens rem partam auidius conſeruat. 296
Indulgentiæ eædem, quæ cruce ſignatis dabantur, auxilium præſtantibus contra maleficos inquiſitoribus. 164
Infantes ſubtracti & ſuppoſiti à Diabolo. 66
Infidelitas omnis & apoſtaſia poſt baptiſmum ad hęreſin deducitur. 233
Infidelitas ceſſante Diabolica illa deluſio conſequenter ceſſat. 136
Inimicis pro libito damnum dare num poſſit Maleficæ. 34
Innocentes patiuntur maleficia. 181
Inquiſitoribus quomodo refragandum. ibid.
Inquiſitorũ perſecutio. 300
Inquiſitoribus quomodo refragandum. ibid.
Inquiſitorũ perſecutio. 300
Inuocatio Dæmonum in adiutorium. 23
Non omnis Dæmonum inuocatio ſapit hæreſin. 314
Inuocare eſt actus latriæ. 316
Omnis inuocatio eſt cum adoratione. ibid.
Iudex quod facit, rectum præſumitur. 193
Iura nulli faciunt honores contra potentiores. 146
Iureconſulti aduerſantur Aſtrologis. 92. reprehēduntur ob benedictiones. 97
Iureconſulti conferunt leges ad diſputationes Theologales. 312
Iuſtus perit cum impio quando Deus punit. 58
Iuuamen arx ad Rhenũ. 49
Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro aſino reputatus. 256

L

LÆtitia Dæmonum incepta ad quid conſicta. 245
Lamios & Magos prodigia

facere poſſe probatur ex ſcriptura ſacra. 35
Leges diuinæ contra Maleficos. 156. ciuiles contra eoſdem. 157
Leonis magoan curet renes. 13
Libido Italica horrenda. 175
Ligatio an naturalibus rationibus probetur. 91
Ligationes naturaliter cauſari. 93
Ligationum cauſſa eſt hominis voluntas. 96
Theologorum ſententiæ de ligationibus. ibid.
Ligationum cauſſam eſſe diuerſitatum qualitatem. 98
Loca conuentuum Diabolorum. 220

M.

S. Macharius auertit ab hominibus faſcinationem. 256
Magi Druidæ. 10
Magiæ inuentor Zoroaſtres. ibid.
Ars Magiæ Medicinam, Theologiam, & Matheſin ſibi colligauit. ibid.
Magiæ artis virtute homines per aëra deportantur. 170
Ars Magica corporibus cœleſtibus nō adſcribēda, datur ad falleſū fallaces. 16
Magorum opera ducunt ad mendacia. ibid.
Magorum pœna inſtituta in iure canonico. 29. item à iure ciuili. 30
Magię cur non ſtudendū. ib.
Magicis artibus cur antiquitus Sathan vſus ſit. 219
Magi nihil niſi virtute Diaboli poſſunt. 222
Malefici futura & ſecreta verùm prædicant. 50
Maleficę quomodo decipiantur in mouendis tempeſtatibus. 57. quomodo in aliis ciuitatibus, habentes, quos nunquam viderunt, cognoſcant. 64
Maleficos cur nocturnis bonis Dæmones ducant. 238
Media nullius momenti per ſe, quibus Maleficæ putāt tempeſtates excitari. 58
Meluſinæ hiſtoria. 47
Merlinus diuinator. 48
Merlinus Britannus. 65
Mira Magica non ſunt tribuenda virtuti humani intellectus.
Modi, quibus fit, vt res vna pro alia appareat. 61
Mulierculárum imaginariæ ambulationes. 20
Muliereulæ in raptu ignem non ſentientes. 21
Mulieres ſe catos eſſe putantes. 179
Mulier in equā mutata. 156
Mundi ens omne habet aliquid inimicum. 99
Murnerus de perſpectiuis. 86
Mutationem creaturæ in aliam ſpeciem ab alio

quàm ipſo creatore qui credit infidelis habebitur. 341

N.

Nabuchodonoſor Regis mutatio 178
Naturam Dæmones non creant. 42
Naturaliter cur vni malè, alteri benè accidat. 84
Natura libera non ſemper impeditur à Deo. 174
Naturæ opus eſt opus intelligentiæ. 92
Naturæ ordo ſolum naturæ ſubiacet auctori. 175
Natura non niſi ad vnum eſt determinata. 111
Naturalis virtus Dæmonis Angelicæ coæquatur 154
Nemo in terris videre Chriſtum cupiat, in gloria eum videre ſufficiat. 77
Nemo operatur niſi actu per formam informatus. 186
Nemo propter ſomnia punitur. 189
Nemo poteſt in ſomniis incurrere peccatum, ſed ſolùm per accidens. 263
Nemo poteſt probare ſpiritus ſolidè niſi tentatus. 73
Nihil difficilius quàm ſe verè peccatorē agnoſcere. 76.
Nihil noui à Deo. 85
Nil eſt cuius ortum nō præcedat legitima cauſſa. 99
Non cuilibet datum eſt ſpiritus probare. 71
Nouitius feruor citò fallitur.

O

Oculi quomodo proſpectum corpus inficiant. 18
Oculi B. Macharij vt reliquorum intuentium non ſunt præſtigiati. 155
Oculi vetularum perurentes inciunt infantes. 308
Oldradi de Lamiis opinio 314
Oldradus de Ponte Lauſenſis I. C. inſignis taxatur.
Omnia quæ diuerſa ſunt ſecundum ſpeciem in corporalibus, ſunt quoque diuerſa ſecundùm figuram. 171
Opiniones quinque circa actum ligationis. 92
Oſcula Maleficarum, quæ præbent infantibus, ſunt cauenda. 180

P

Pacta cum Dæmone, 130 ſunt meræ apoſtaſiæ. 165. qui I importent. 315
Paſſio quælibet ſuam habet ætatē, ſuum Dæmoniū. 74.
S. Pauli raptus in cœlum tertium. 228
Per caminum quædam demiſſa proditur. 215
Per quæ quis peccat, per eadem torquetur. 182.
de Permiſſione Dei omnem aliter ſentire debet, quàm Eccleſia. 201
Perſonæ ſceleratæ à Diabolo deluſæ. 236.
Petens à Dæmon ipſius po-

teſtatem excedentia hæreticus eſt. 25
Petens à Dæmone, vt ſibi reuelet futura, credit eum nō eſſe mendacij patrē. 29
Phantaſia fingit don viſa. 61 quid operetur. 178
de Phantaſtico incorporatio 185
Pilati ſepulchrum lacus Lucernarum. 126
Poëtarum teſtimonia contra execrandā Magicā. 130
Poëtæ rectè hiſtoriam ſcripſerunt. 40
Poſſibilia naturaliter bonis Angelis, poſſibilia eadem ratione ſunt malis. 172
Poſſibili ineſſe propoſito nullum ſequitur inconueniens. 200
Poſſibili reſpondet potentia. 194
Poſſe quempiam ab alio quàm à ſolo Deo in aliam ſpeciem conuerti. 340
Prædictiones ex naturalibus ſignis. 51
Prædictiones Dæmonum fallaces. ibid.
Prælatio & ſubiectio eſt in ſpiritibus. 211
Præſtantij pater an verè cōuerſus in iumentum. 20
Præſtantius ſomnians ſe equum. 185
Præſtigiæ Dæmonum in nocturnis equitationibus mulierum. 20
Præſtigium quid ſit. 60
per Præſtigium an poſsit Diabolus in aliam ſimilitudinem cōuertere creaturam. 223
Principum, nobilium & magiſtratuum fauor omnis ad inquiſitionem Sagarum deſideratur. 250
Priuatio maiorem appetitum generat. 296
Priuilegia ſepius à Papa inquiſitoribus conceſſa. 230
Probatio perſonarum & viſionum. 75
Prohibitio irrationalis & abſurda quæ. 231
Propter rariſsimè contingentia non debent omitti regulariter accidentia. 198
Puerorum teſtimonium certiſsimum. 193
Pugillus terræ maleficiatæ datur initiatæ Srigib. 214

Q

QVadrupes ſi cadit, cur non bipes videt homo. 84
Quæ quis ſomnians, interdum efficit Dæmon. 187
Quædam vecta ad nocendum liberis. 210
Quænam voluitur in cellā vinariam. 210
Quantò effectus naturam excedit, tantò maiorem præcedit cauſſæ virtutem. 194
Qui ſemel homagium Diabolo fuerit, non facilè poteſt

teſt à propoſito reſilire. 255
Qui facit maius, poteſt & minus. 291
Quicunq; ſacram Scripturam aliter intelligit, quam ſenſus Spiritus ſancti flagitat, hæreticus eſt. 267
Quicquid eſt contra naturam deficit in ſuis principiis. 285
Quidam pro hæreticis ſunt habendi, etſi tales re vera non ſint. 24
Quiſquis per Strigum artem quouis modo curationem exquirit, peccat mortaliter. 259

R

Raptus ſanctus non deceptionem, ſed eruditionem capit. 235
Recipe pro ægrotis. 36
Religio, quæ maximè regno Sathanæ aduerſatur, à Sathana impugnatur. 182
Remedia contra maleficia. 189
Reuelationes quomodo probandæ. 74
Reuelationes hodiernę onerant religionem. 75
In omni Reuelatione requiritur Moyſes & Elias. 76
Ruſticus in lupo de die equitans. 44

S

Sagæ à conuentibus redeunt famelicæ. 149. non deportantur. 141
Sagis, quod in ſe eſt facientibus, liberatio à Dæmonibus ſuccedet. 255
Sagis vnde poteſtas in pueros. 258
Sagæ cur longinquò deportentur. 297
Saltationi Strigum quidam ſuperueniens earum aliquas, alloquitur. 206
Saluator in pinnaculo templi conſtitutus. 46
Sanctis quibuſdam cur Dæmon noceat, quibuſdam minimè poſſit. 37
Sancti patres abhorruerunt à viſionibus. 77
Sancti charitate flagrãtes ſępe pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt. 306
Sanitatem facilè poſſunt turbare Dæmones. 18
Sapiẽtia conſentit bonis. 75
Sapientia vbi plurima, ibi inimica fortuna. 84
Sapiens, qui ſimul eſt & expertus, eſt fide digniſſimus 189
Sathan non poteſt ſine permiſſu Dei porcos inuadere. 55
Sathan quæ finxerit in contumeliam natiuitatis Chriſti. 65
Sathan ſtudet æmulari miracula ſanctorum. 177
Sathan interdum dicit vera, vt validiùs fallat. 184
Sathan abominatur ſcelus contra naturam. 308
Scimus illa quæ teſtimonia

aliorum didicimus contra Ephacticos. 88
Sententiæ iniquè prolatæ inficiunt aërem. 115
Sepultura nominatur mater omnium. 37
Sicut Diabolus lõgè ſuperior eſt homine tam natura, quàm arte: ſic opera eius tranſcendunt naturalē hominum facultatem. 263
Signi Crucis efficacia. 69
Signum T. ibid.
Simonis Magi exẽplum. 41
Simon Magus ſe filium Dei fingit. 42
Simpliciani tractatus de exorciſmis ab eo in captiuitate ſcriptus. 109
Socij criminũ contra Maleficos etiam audiuntur. 203
Solum eſſe verum Deum, & nihil penitus eſſe numinis præter ipſum. 236
Somnij cauſſæ. 19. Deus vel Diabolus. 27
Somnia quædam ſunt cauſæ futurorum euentuum. 26. frigidæ naturæ ſunt de aquis. 27
Somnia ſunt motus ſimulacrorum. ibid.
Somnium ſomniando ſæpè narratur. 72
Somnians & quidam concionatur. 187
Somniantes magiſter loquuntur inuicem. 251
Somnia limpida quæ. 252
Somnia determinata nõ poteſt homo cauſare. 795
in Somnis extra nos ipſos ducimur. 148
in Sõnis homines à Deo diſciplinis inſtruuntur. 235
Somnus non niſi Dæmonis malitia perunctis immittitur. 253
Spiritus quot modis probentur. 71
Spiritus improbatio ex officio Hierarchico. 72
Spiritus prophetarum non ſemper ſunt in poteſtate prophetarum. 73
Spiritus nõ extinguẽdus. 77
Spiritus quadruplices quàm difficulter diſcernantur. 80
Spiritus & animæ diuiſio ibid.
Spiritus multi maligni in naturalibus ſuperãt bonos. 169
Spiritus non fatigantur aut laſſantur. 169
Stabularium quid ſignificet veteribus. 43
Statuit qui nouum ius inducit. 160
Strigum promiſſio de ſtrigando. 151
Striges an curẽt ſtrigatos. 154
an ſugant ſanguinem infantum. 179
Striges in epiſcopatu Comenſi ſingulis annis mille incinerantur. 198
Striges cur ſectariæ dicantur. 202
Striges inobedientes caſtigantur.

gantur. 212
Striges in feles mutatæ necant infantem. ibid.
Strix vapulans ſub forma felis malè habet. 213
Striges ſingulis ſeptimanis bis languent. 215
Striges ex velociſſima vectione vertigo vexat. ibid.
Strigum rariſſimæ congregationes. 216
Striges quot modis inducantur. 217. quot modis foueantur in malitia. 217
Striges quomodo malitiam aggrauent. 218
rariſſima conuerſio ad Deum. 218
Strigiatus hæreſis quomodo creuerit. 219
Strigum conuentus circa Iordanem. 220
Striges hodie non volatiles ſed pedeſtres habētur. 220
Striges erroribus non paganorum inuolutæ. 340
Strigum dogmata non ſunt de conuerſione hominum in Deos. 342
Striges non ſemper euacuant arcas panis aut vini vegetes à curſu, neque ſemper fameſcunt. 243
Striges nō omnes afflictę ob delationem & choreas. ibid.
Striges non ad nutum obſequentes Dæmoni cæſæ. ibid.
Striges vt poſſint Dominam ſuam noſſe pro Dęmone. 257
Strigum ſecta contra principum fidem ex vtilitate ad curſus deducitur. 250
Striges delatæ corporaliter, 251. afferunt ſe vigilantes deferri a Dæmone. 252
Striges multipliciter affliguntur in corpore conuerſioni incumbentes. 255
Striges in quibus Italiæ partibus & Germaniæ ſint frequentiores. 258
Striges vbinam turmatim pueros occidant, & ſtrigent diriſſima peſte. ibid.
Strigatorum puerorum quidam à doctis Strigibus curati. ibid.
Striges infectos à ſe pueros nolunt curari. 259
Striges infectos à ſe pueros nolunt curari. 259
Striges cur aliquando (licet contra voluntatem) ſtrigatum amoueri. 259
Striges in quibus caſibus admittantur in teſtes cōtra ſtriges. 209
Studentes aſſiduè miras habent apparitiones & imagines. 19
Subſtantiæ ſeparatæ corporibus præferuntur. 200
Succubi excipientes ſemen naturale, & incumbendo infundentes. 67
Superbia meretur illud. 76
Sibylla flumen Iordanis a-

... contangere. 150
Sapiēs Sibylla, Domina curſus Strigum. ib.

T

TEmpeſtates fieri diſpoſitione naturali. 55
Teſtimonia patrum de infantibus à maleficiis impetitis. 157
Teſtibus nō veriſimilia deponētibus nō creditur. 261
Tholoſani Albigēſis Inquiſitorum ordinis inſtitutioni anſam præbuerunt. 278
Thomas Murner expertus eſt maleficia. 81
Deos Deaſque inimicos habens fit monachus. 82
Thomæ Muneri quadripartitum maius. 86
Totus non poteſt eſſe nouus. 85

V

VBi minimum ſapere, ibi plus capere. 82
Velocitas motus corporis noſtri ad quod determinata. 146
Veritatis & nō falſitatis auctor eſt ſpiritus ſāctus. 280
S. Vvilielmus anguillas Lauſanenſes coniurat & relegat. 103
Viliores quo ſunt homines, eo genere ſceleris ſunt peiores. 157
Vir ſapiens quomodò dominetur aſt. re. 87
Virgilij muſca ænea an verè muſcas Neapoli abegerit 13
Virtus Dęmonis excedit virtutē & potētiā hominis. 284
Viſio S. Petri ab Angelo liberari. 193
Viſio S. Pauli 184. Ezechielis. ibid.
Vitam hominis ſine ratione perdere, omniū iniuſtitiarum ſumma eſt. 190
Vlyſſis à Circe in porcos mutati. 256
Vmbilici puerorum offeruntur Diabolis. 214
Vnctio ſpiritualis omnia docet. 11
Vnctionibus ſomnus inducitur. 154
Vnctione ſtrigum nullus intentum aſſequitur, niſi opere Diaboli. ibid.
Vncti non omnes vt vetulæ, deferuntur. 253
Vnguentorum Diabolicorum vſus. 215.153
Vnguentum quo vngunt vecturas. 211
Vnguentum execrabile muliercularum, quo vtuntur vt curſus ſuos perficiant & dira eiuſmodi. 249
Vnguentum ſpurciſſimum cum abuſionibus ſacramentorum factum. 252
Vnguenta ſua ſpurciſſima ex infantibus à ſe occiſis & ex materiis ſacramentorum quomodo Sagæ conficiant. 257

Z

ZOroaſtres riſit cùm naſceretur. 11
Zoroaſtres viuum aſtrum dicitur. ibidem.

FINIS.

DE ARTIBVS MAGICIS, AC MAGORVM MALEFICIIS OPVS PRÆCLARISSImum, eximij ſacræ le[illegible] diſquiſitoris Magiſtri Bernardi Baſin, Cæſaraugustanenſis eccleſiæ Canonici, nunc recens à mendis quàm plurimis emendatum.

PROOEMIVM

CVM vos in audiendis Magicæ artis diſceptationibus attentiſſimos conſpicio, & rei m[illegible]itudinem me[illegible] [illegible] fit hinc & R[illegible] [illegible] ſacri [illegible] membrum, [illegible] Rector, [illegible] [illegible]dices incon[illegible] vos [illegible] [illegible] expoſitores, à quibus ab[illegible] quæſtiones [illegible] omnium intelligantur: non me [illegible] moleſtia adicior, propterea quòd id onus ad me delatum intelligo, quod [illegible] ad plures [illegible] & el[illegible] viros [illegible] eorum viribus valeretur, præſertim hoc in loco celeberrimo, & apud cel[illegible] præceptores, quibus de rebus magicis [illegible] datur facultas. Itaque vereor, cùm non videam, quid tanto c[illegible] dignum, aut elegantia dicen[illegible] gravitate à me poſſit afferri, ſatis ne mihi pateat hac in re conſuluiſſe iudiceris.

Præfatio ad auditores in [illegible] habita.

Verùm, quia in hoc eſt mea omnis diſpoſita vivendi ratio, vt nihil eſſe ducam magis meum, quàm dictis parere maiorum. Quapropter reſpondere dignum duxi ad quæſtionem, quam propoſuit ſacræ ſcientiæ ſummus interpres, gravitatis & concilij cuſtos, cuius eloquio (vt audire potui,

Dictis parendum maiori.

ſtis) & ſapientia, & vetuſtiſſimarum gentium memoria coniuncta eſt.

Proteſtari tamen primū neceſſe eſt, nihil pertinaciter me dicere aut defendere velle, quòd ſacroſanctæ repugnet Eccleſiæ aut Doctoribus per eam approbatis, ſeu articulis Pariſius condemnatis. Pauca tamen probabiliter me adductu- rum gratia conferentiæ habendæ cū præſtantiſſimis commilitionibus meis. Et quia diſceptationi locus eſt, non orationi: pro quæſtione propoſita: Vtrùm Chriſti doctrina fideles omnes à Magorum maleficiis purgentur.

Articuli hi Pariſienſes habentur in Ioh. Bodini Dæmonomania de verbo ad verbum.

NOtandum primò, ꝙ Magus vocabulū eſt Perſicū id denotans ꝙ apud Græcos Philoſophus, & apud Latinos ſapiens dicitur. Hos Galli Druydas vocauêre. Vnde Plin. lib. 16. naturalis Hiſtoriæ in fine. Nihil, inquit, habent Druydæ: ita enim Galli ſuos appellant Magos. Aegyptii in ea ſignificatione, qua nos ſacerdotes & Græci prophetas dixêre. Inde Gymnoſophiſtas Græco vocabulo & ſua interpretatione vocabat. Babylonii necnon & Aſſyrii ſuos Magos ſeu ſapientes Chaldæos vocauere.. Itaq; Laërtio teſte, Magi apud Perſas Deorū cultui maximè inſiſtūt. preces illi ac vota & ſacrificia offerunt, de Deorum ſubſtantia & generatione diſſerunt, cultum & vſum auri interdicunt. Poſt hac tractu temporis ij tantummodo Magi dicti ſunt, qui ob facinorum magnitudinem vulgò Malefici appellantur.

Magi. Druydæ.

NOtandum ſecundò, quòd ars Magica, vt placet Plin. lib. 30. naturalis Hiſtoriæ ab ipſo Zoroaſtre(vt omnes auctores conueniunt) in Perſide ortum habuit: quæ(vt ait) fraudulentiſſima artium in toto terrarum orbe plurimis ſeculis valuit: & ſubdit:

De inuentore Magices.

Auctoritatem ei maximā fuiſſe nemo miretur, quòd ſola artium tres alias imperioſiſſimas humanæ mentis complexa, in vnam ſe redegit. Nam primò de medicina nemo dubitauit, hanc ſpecie ſalutari irrepſiſſe, velut altiorē ſanctioremq; quam medicinā, ita deſideratiſſima blandiſſimíſque promiſſis addidiſſe vires religionis, ad quam maximè alligat humanū genus. Atque vt hoc quoque ſuggeſſerit, miſcuiſſe artes Mathematicas, nullo non auido futura de ſe ſciendi, atque ea è cœlo veriſſimè peti credēti. Ita poſſeſſis hominum ſenſibus triplici vinculo, in tanto faſtigij adoleuit, vt hodie etiam in magna parte gentium præualeat.

Magica Medicinā, Theologiā & Matheſin ſibi colligauit.

De

De iſto Zoroaſtre dicit Solinus, quòd riſit quando naſcebatur, & dicit Auguſt. quòd ille riſus monſtruoſus fuit, (riſit enim quando plorare debuit, vt plorant cæteri) nihil boni portenti, quod patuit. Inuentor artis Magicæ fuit, ſed ſua ars Magica ad infælicem terminum, ſicut & cæteros Magos duxit: quoniam in prælio Ninus Rex Aſſyriorum eum ſuperauit: & demum ictu fulguris occubuit: non obſtante, quòd Magus & Aſtrologus maximus eſſet: vnde Zoroaſtres viuens aſtrum dicitur. Poſtea verò Democritus & Orpheus Magicam amplificauerunt. His notatis ſit prima propoſitio talis.

De Zoroaſtris riſu cùm naſceretur.

Zoroaſtres viuum aſtrũ dicitur.

SEQVVNTVR DECEM PROPOSITIOnes, probantes quòd Dæmones poſſunt propria virtute homines decipere.

PRIMA PROPOSITIO.

MVlta per artem Magicam, in præſtigiis & maleficiis poſſunt oſtendi & fieri, quæ aſpicientibus & cauſam ignorantibus videntur mira. Probatur primò per Auguſtinum lib. 18. de ci. Dei. Cùm eſſemus, inquit, in Italia, audiuimus quaſdam mulieres imbutas Magicis artibus, dato caſeo ſtatim homines in iumenta conuertiſſe, quæ vt alia iumenta neceſſaria quæque portabãt: & finita opera iterum homines ab illis reſtitui, quibus, vt ait, mens ſemper humana conſeruata fuit. Apuleius etiam Platonicæ ſectæ Philoſophus ſcripſit, ſe in aſinum apud Theſſaliam veneficiis cuiuſdam mulieris (dum per Magiam fieri auis conaretur) conuerſum fuiſſe, & tractu temporis in hominem reſtitutum. Plinius, Seneca, & Cicero certiſſimè affirmant, meſſes in varios agros Magorum præſtigiis traduci poſſe. Vnde Ouidius: Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam. Et Virgilius in Bucolicis, Ecloga octaua: Atque ſatas alio vidi traducere meſſes. Medea quoque apud Ouidium libro Metamorphoſeos ſeptimo ex hac arte mirabilia patraſſe narrat: Cùm volui, ripis ipſis mirantibus amnes in fontes rediere ſuos concuſſáque ſiſto Stantia concutio, cantu freta nubila pello. Ex his & plurimis experientiis, quas breuitatis gratia miſſas facio, patet veritas propoſitionis.

Homines mutati in iumenta.

SECVNDA PROPOSITIO.

Corpor. cœleſtib. non aſcribenda mira magica.

Quomodo colloquãtur Dæmones & Magi.

Sicut mira multa per artem Magicã facta, corporibus cœleſtibus minimè ſunt aſcribenda, ita, nec virtuti intellectus hominis, artibus Magicis vtẽtis. Probatio primæ partis: quia impoſſibile eſt, quòd effectus qui ſunt proprij naturę intellectualis ex virtute cœleſtis corporis cauſẽtur. Nã propria operatio cuiuſlibet rei ſequitur propriã naturam eius: conſtat autẽ, quòd locutio eſt actus naturæ rationalis. In operibus autem Magorum aliqui colloquentes hominibus, & reſponſa dantes de diuerſis negotijs expreſſè audiũtur: quare impoſſibile eſt, quòd huiuſmodi effectus artis Magicæ cauſentur vniuerſaliter ex virtute corporis cœleſtis. Nec poteſt dici, quòd huiuſmodi locutiones quæ audiũtur in operibus Magorum, nõ fiant ſecundũ ſenſum exteriorẽ, ſed ſolùm imaginariè & phãtaſticè: quia huiuſmodi locutiones indifferẽter audiuntur ab omnibus circunſtantibus. Hoc autem eſſe non poſſet, ſi ſolùm fieret ſecundùm Magorum, quibus reſponſa dantur, imaginationes. Nam ea quæ fiunt intrinſecus in imaginatione vnius non percipiũtur ſenſibiliter extrinſecus ab alijs. Igitur prima pars vera.

Mira Magica no ſunt aſcribenda virtuti humani intellectus.

Secunda pars probatur. Primò quidem quia cùm virtus ſequatur eſſentiam rei diuerſitas vel identitas virtutis diuerſitatem vel identitatem indicat eſſentialium principiorum. Intellectus autem cõmuniter hominum talis cõditionis inuenitur, quòd eius cognitio ex rebus ſenſibilibus cauſatur magis, quàm poſſit ſua conceptione res ſenſibiles cauſare vel immutare. Si ergo ſint aliqui homines, qui conceptione intellectus ſui poſſint virtute propria res naturales tranſmutare, erunt alterius ſpeciei ab alijs hominibus, & dicentur æquiuocè homines cũ eis, quod cõſtat eſſe abſurdũ. Igitur impoſſibile eſt, quòd virtute intellectus hominis, arte Magica vtentis, efficiantur operationes artis Magicæ.

Non diſcimus virtutem faciendi ſed ſolum cognitionem faciendi.

Probatur etiam iſta ſecunda pars, quia virtus agendi ſeu faciendi non acquiritur per diſciplinam, ſed ſolùm cognitio faciendi. Videmus autem quòd per diſciplinam aliqui homines peſtiferi acquirunt, quòd huiuſmodi effectus Magicos efficiant. Non igitur eſt in eis virtus realis aliqua, per quam huiuſmodi effectus Magicos efficiãt, ſed ſolùm cognitio & notitia in libris damnatis acquiſita: igitur ſecunda pars propoſitionis vera.

TERTIA

TERTIA PROPOSITIO.

ARtificialia, quibus Magi vtuntur ad beneuolentiam, odium, vindictam ſeu ſecretorum notitiam, aut alios quoſcunque effectus artis Magicæ virtutem in ſe nullam habent ex cœlo nec aliunde. Probatio, quia figura ſecundum ſui rationem abſtrahit ab omni materia ſenſibili cùm ſit quoddam Mathematicum. Sed talia Mathematica nullius actionis naturalis poſſunt eſſe principia, cum non ſint actiua nec paſſiua: igitur propoſitio vera. *Artificialia Magorum nō virtutem habent ex cœlo.*

Item hominum figuræ vel imagines, quibus Magi vtuntur, non ſunt effectus corporum cœleſtium. Item opera hominis per artem illam operantis. Ergo opera artis Magicæ, quæ fiunt cum huiuſmodi artificialibus, non ſunt effectus corporum cœleſtium. Nec dici poteſt quòd ſicut corpora naturalia ſubiiciuntur cœleſtibus corporibus: ita & corpora artificialia. Et ideo ſicut corpora naturalia ſortiuntur quaſdam virtutes occultas, contentas ſpeciem (ſicut quod Magnes attrahit ferrum) ita & corpora artificialia, ſub certa conſtellatione fabricata, ſortientur virtutem occultam à corporibus cœleſtibus ad aliquos effectus producendos (quæ videtur poſitio nationis Aſtronomorum) quia non videtur ſimile de iſtis & de aliis corporibus. Nam virtutes naturales corporum naturalium conſequuntur formas naturales eorum, quas quidem formas ſortiuntur ex impreſſione corporum ſuperiorum: & ex eorundem corporum impreſſione ſortiuntur quaſdam virtutes actiuas ſpeciem continentes. Sed formæ corporum artificialium non ſunt effectus corporum cœleſtium, ſed procedunt ex conceptione artificis, eas in materiam inducentis. Igitur ex impreſſione corporum ſuperiorum nullam prorſus virtutem actiuam, in quantum ſunt artificialia, ſortiuntur. *Imagines ſeu figuræ Magorum non ſunt effectus corporum cœleſtium.* *Tangitur Aſtronom.*

QVARTA PROPOSITIO.

EX hac tertia propoſitione infertur quarta. Quia ſicut imago leonis ſculpta in ſigno leonis neminem à paſſione renum vnquam liberauit: Nec Virgilij Magi muſca ænea ab vrbe Neapoli veras muſcas fugauit: ſic nec per imaginem aliam, aut ſculpturam, circulum, anulum, ſigillum ſeu figuram immutantur hominum, aut brutorum corpora: immobilitantur vel fugantur animantia, nec re *An imago leonis, ſculpta in ſigno leonis curet renes. An Virgilij muſca ænea a ciuitate muſcas abegit.*

ferantur oſtia, patet propoſitio ex ſupradictis.

Ex adhuc aliter probatur: quia vel talibus eſt impreſſa virtus vel forma à ſuperiori agente, ſicut luna illuminatur à ſole per lumen receptum. Vel hoc fit per ſolam motionem ſuperioris agentis, abſque forma aliqua ſeu virtute eis inhærente ad agendum: Sicut aqua maris fluit & refluit per motionem corporis cœleſtis. Non primum, quia cùm operatio, quæ conſequitur formam impreſſam, communiter inueniatur in omnibus indiuiduis, quę ſunt eiuſdem ſpeciei, ſequeretur, quòd omnia artificialia eiuſdem ſpeciei vel figuræ ingeniorum artificialium ſimiles & conformes haberent actiones, quod falſum eſt. Nec ſecundum dici poteſt, quia cùm operatio quę ſequitur ſolam motionem ſuperioris agentis non ſemper conueniat rebus motis, ſicut non ſemper Oceanus fluit & refluit, ſequeretur, quòd huiuſmodi artificialia non haberēt actiones niſi ſolùm durante conſtellatione, ſub qua ſunt fabricata, cuius contrarium aſſeritur ab expertis. Igitur propoſitio vera.

QVINTA PROPOSITIO.

An carmina incantatorum operentur aliquid.

INcantatores, carminum violentia non inficiunt aut ſanant homines, nec incantationibus cogunt de latebris exire ſerpentes, cùm verba eorum ſcripta ſeu prolata de ſe, obſeruata etiam conſtellatione, talia, aut eis ſimilia nequaquam poſſint efficere. Probatur primò ratione quia ars non producit materiam in qua operatur artifex: ſed ea præſuppoſita ſuperinducit formam. Verba autem humana habent materiam, ſonos ſcilicet ab ore hominis ſenſibiliter prolatos. Significatione verò quaſi formam habent ab intellectu. Vnde ad hoc datus eſt ſermo ſecundùm Philoſophum vt præſtò ſint nobis mutuæ voluntatis indicia. Igitur ſicut artificialia in quantum huiuſmodi non habent efficaciam ad determinatos effectus artis magicæ producendos ex virtute corporum cœleſtium: ita pari ratione nec verba incantatorum quantumcunque temporibus electis ſint ſcripta, aut ex intentione & deſiderio animæ rationalis formata.

Idem habetur 26. quæſt. 7. admoneant fideles ubi habetur: quòd magicę artes incantationeſque infirmitatibus hominum nihil poſſint remedij conferre, ſed hæc eſſe laqueos antiqui hoſtis.

Nec

Nec quenquam mouere debet gloſſa ſuper illud Pſalmi. Sicut aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas. Aſpis, inquit, ne vocem incantatoris audiat, vnam aurem ponit in terra alteram claudit cauda, ac ſi timeat, quòd virtus verborum incantantis ad ſe perueniat. Nō. n. hoc facit Aſpis ex eo, quòd verba incantantis intelligebat (vt dicit Auguſt.) Sed quia in prolatione verborum ſentit in ſe quandam immutationem: quam naturali inſtinctu refugiens (ſicut omne animal naturaliter refugit ſuum corruptiuum) claudit organa ſenſus auditus, ſicut & homo contra aliquem terribilem ſonum apponit ſubitò & quaſi ſine deliberatione manus ſuas ad aures, ne audiat ſonum illum. Prædicta autem immutatio, quæ fit in corpore ſerpentis ad verba incantatoris, non fit virtute verborum. Qua autem virtute fiat, dicetur in ſequentibus. Et ſic patet quinta propoſitio.

Quomodo intelligendum aſpides obturare aures.

S. Auguſtini error.

SEXTA PROPOSITIO.

Effectus mirabiles artis magicæ efficiuntur ab intellectu ſeparato, Magorum operationibus ſe immiſcente. Probatur primò, quia magi in ſuis operationibus vtuntur quibuſdam vocibus ſignificatis ad determinatos effectus producendos: quæ quidem voces nihil aliud ſunt, quàm quędam inuocationes, adiurationes, ſeu imperia quaſi vnius ad alterum colloquentis.

De intellectu ſeparato, Magorum operationibus ſe immiſcente.

Vnde Aug. de ciuitate Dei dicit, quòd Prophirius velut dubitans quærit: vtrùm in diuinantibus, & quædam mira facientibus, animæ ſint potiores quàm in aliis. An aliqui ſpiritus extrinſecus veniant: Et potius venire eos extrinſecus arbitratur. Spiritus autem ſeparatus aut eſt bonus aut malus. Non poteſt autem dici, quòd huiuſmodi effectus, qui fiunt per artem Magicam, fiant per bonos ſpiritus. Primò quia non eſt boni ſpiritus ſe familiarem exhibere ſceleratis hominibus: aut præſtare eis patrocinium in his quæ ſunt contraria virtuti & veritati. Huiuſmodi autem artibus magicis vtuntur vt frequenter homines ſcelerati, plerunque etiam homicidia & maleficia per eos procurant.

An animæ ſint potiores in iis qui miracula edunt.

Bonos ſpiritus non communicare Magis.

Nam ſecundùm Iſidorum vni li. ethymo. vtentes prædictis artibus Malefici vocantur. Quare manifeſtum eſt, quòd per ſpiritum bonum huiuſmodi effectus artis magicæ nullo modo efficiuntur.

Magorum opera ducunt ad mendacia.

Præterea, ſpiritus boni eſt ducere quantum in ſe eſt ad veritatem: Sed in operibus Magorum multa plerunque fiunt, quibus homines ludificantur, decipiuntur, & in errorem trahuntur. Igitur per bonum ſpiritum opera magica non efficiuntur.

Boni ſpiritus non eſt, vt ſe ſubdat minori, ſi ſit ſuperior. Magi imperãt iis quibus primò ſupplicabant.

Idem patet ex hoc, quia non eſt ſpiritus boni, vt ſi ſit ſuperior, minori vel pari ſubdatur: aut ſi ſit inferior, vt ſibi à ſuperiori ſupplicationem fieri patiatur. Sed Magi & Necromantici in ſuis operationibus inuocant eos, quorum auxilio vtuntur, ſupplicitèr quaſi ſuperiores. Cùm autem venerint, imperant eis quaſi inferioribus, vt patet per libros atres & ſacros illius artis. Quare manifeſtũ eſt, quòd hominis affectus artis magicæ per bonos ſpiritus non efficiuntur. Relinquitur ergo, &c.

SEPTIMA PROPOSITIO.

QVod tales effectus artis magicæ fiunt per malignos ſpiritus, quos nos Dæmones vocamus. Hoc expreſſè dicit Augu. 2. de Tri. Per Dæmones, inquit, magicæ artes poſſunt, quicquid poſſunt valere nec aliquid, niſi data ſuper poteſtate. Datur autem vel ad fallendum fallaces, ſicut Ægyptios: & in ipſos Magos data eſt, vt in eorum ſpirituum operatione viderentur admirandi, à quibus fuerant damnandi. Ex quo repellitur error gẽtilium, qui huiuſmodi operationes Diis bonis attribuebant: Contra quos dicit August. libr. 85. Deus per ſemetipſum neminem decipit, ſed per talem Angelum, qui pro ſuæ voluntatis peruerſitate, vel ad vindictam peccatorum, vel ad exercitationem eorum, qui ſecundùm Deum naſcuntur, ordinatur. Et idem 11. ſuper Geneſ. ad literam. Quòd enim, inquit, putatur audire ſerpentes, vel intelligere verba Magorum, id eſt, incantatorum, vt eis incantantibus exiliant plerunque de latebris, in illis vis Diaboli operatur. Et ſubdit infra. Gaudent enim Dæmones hanc poteſtatem ſibi dari, vt ad incantationes hominum ſerpentes moueantur, vt quolibet modo fallãt quos poſſunt.

Magica ars datur ad fallendum fallaces.

Quomodo Deus dicatur decipere.

OCTAVA PROPOSITIO.

De aſpectu faſcinantium.

FAſcinatrices ſuo aſpectu maleuolo immutare poſſunt infantium tenerrima corpora, vſque ad grauem infirmitatem

Digitized by Google

mutatem ea quandoque alterare. Hanc propoſitionẽ probat Auicenna: quia ſubſtantiis ſeparatis, multò magis obedit materia corporalis ad productionem alicuius effectus, quàm qualitatibus actiuis & paſſiuis in natura. Nam ad apprehenſionem ſubſtantiarum ſeparatarum fiunt multa in iſtis inferioribus præter curſum corporum cœleſtium, & aliorum naturalium agentium.

Quod patet de anima quæ ſi fuerit fortis in ſua apprehenſione, immutat corpus proprium: ſicut ex ſola imaginatione animæ corpus caleſcit, vt patet in concupiſcentibus & iraſcentibus, vel etiam frigeſcit, ſicut contingit in timentibus. Incurrit etiam quandoque ex hac in febrem, aut aliquam aliam ægritudinem.

Ex ſola imaginatione animæ, caleſcit aut frigeſcit corpus.

Et per hunc modum dicit, quòd ſi anima coniuncta corpori fuerit depurata à vitiis, & fuerit fortis in ſua apprehenſione quòd tunc obedit ei non ſolùm corpus propriũ, ſed etiã corpora aliorũ. Hinc & ſecundũ eum, quòd aliqui ſancti viri operãtur multa mira præter ſolitũ curſum naturæ, ita ꝙ ad eorum apprehenſionem ſanatur quãdoq; infirmus, vel aliquid huiuſmodi. Et conſimiliter dicit, quòd ſi anima fuerit fœdata vitiis, & habuerit fortẽ apprehẽſionẽ in malitia, obedit ei materia corporis alieni ad tranſmutationem, præcipuè in illis, in quibus materia eſt apta ad receptionem impreſſionum, ſicut contingit infantibus propter teneritatem carnis, ſicut cera mollis facilè recipit impreſſionem ſigilli. Et iſtam Auicenna cauſam faſcinationis Nam ex forti apprehenſione vetularum obſtinatarum in malitia, immutatur corpus infantis ad infirmitatem, vel ad aliquam paſſionem.

An animæ purum & proprium corpus, & aliorum corpora obediunt.

Sed iſta ratio Auicennæ non valet, nec in ſe, nec in confirmatione per exemplum quòd adducit. In ſe quidẽ, quia ſecundùm Auguſt. materia corporalis non obedit Angelis, nec multò minus animabus ad nutum quantùm ad corporalem tranſmutationem, ſed ſoli Deo.

Quomodo aſpectu faſcinentur corpora infantium

Exẽplum autẽ quod adducit pro cõfirmatione nõ valet propter duo. Primò quidẽ quoniã ex ſola apprehẽſione aut imaginatione animæ coniunctæ, non ſequitur aliqua mutatio corporis niſi illi apprehẽſioni fuerit adiuncta aliqua affectio pura gaudij vel timoris cõcupiſcẽtiæ aut iræ, aut alterius paſſionis, per quas variatur modus cordis & etiam

ſpiritum procedendum à corde, ex quibus quidem ſpiritibus vel retractis ad cor per paſſionem, timoris, vel diffuſis ad membra per paſſionem gaudij, ſequitur alteratio aliqua in corde, quæ poteſt eſſe cauſa infirmitatis, ſi materia ſit diſpoſita.

Secundò, quia maior eſt colligentia animæ ad corpus ſuum, quàm ad corpora aliorū: & quia immutatio corporalis eſt per contactum, magis eſt natum corpus propriū tranſmutari ex apprehenſione animæ quā corpora aliorū.

Dicendum eſt igitur quòd tranſmutatio corporis, quæ fit per faſcinationem, non prouenit ex hoc quòd imaginatio vel apprehenſio vnius animæ immutet immediatè corpus alterius hominis. Sed ex hoc quòd mediate motu cordis & ſpirituum (vt dictum eſt) immutatur corpus propriū coniunctum, quæ quidem immutatio ſpirituum maximè inficit oculos. Oculi autem infecti inficiunt medium, medium autem infectum inficit corpus proſpectum, ſi fiat facilè immutabile. Sicut videmus, quòd oculus menſtruatæ inficit ſpeculum, & præcipuè ſi ſit nouum, vt habetur in l. de ſomno & vi. Sic igitur ex forti apprehenſione alicuius vetulæ in malitia induratæ immutatur motus cordis & ſpirituum. Quæ quidem immutatio prouenicns ad oculos inficit ipſos: Oculi autem infecti, inficiunt vicinum aërem, aër autem infectus inficit corpus infantis propter eius teneritatem: & ita ad maleuolum aſpectum vetularum inficitur modo prædicto infans & faſcinatur, ita quòd cibum euomat & infirmitatem incurrat.

Quomodo oculi proſpectū corpus inficiant.

NONA PROPOSITIO.

TAnta virtute Dæmones corporalibus rebus præſūt vt poſſint Deo permittente elementa commouere, mare concitare, montes & colles deſtruere, arbores herbáſq; diſſecare, brutorum corpora atque hominum ſubinitare, vexationes, infirmitates & mortē ipſam procurare. Probatur propoſitio, quia corporalia obediunt Dæmonibus quò ad motum localem, vt patet per Auguſt. 3. de trin. Sed prædicta poſſunt fieri per tranſmutationē localem rerum corporaliū. Patet de infirmitate & morte, de quibus minus videtur. Cùm enim ſanitas conſiſtat in conuenienti diſpoſitione & adæquatione humorum, poſſunt Dæmones cōmouere humores corporis & violenter exagitare ad quod ſeque

Quomodo corporalia obediant Dæmonibus.

Sanitatem facilè poſſunt turbare Dæmones.

ſequetur perturbatio ſanitatis,dolor,infirmitas, aut corporalis vexatio,ſicut de Saul rege vexato à Diabolo legitur 1. Reg.16.Spiritus nequam exagitabit eum. Erat autem iſta agitatio interior vehemens commotio. Patet etiam de ſtimulo carnis Paulo dato 2. ad Cor. 12. vbi dicit gloſſa. Auguſtini dolore quodam corporis traditur Apoſtolus vehementer exagitatus. Patet inſuper Luc.13. de muliere detenta in infirmitate annos decem & octo,à qua dominus ſpiritum infirmitatis eiecit.

Poteſt igitur Dæmon vexationes grauiſſimas cauſare,ad quas Deo permittente ſequetur mors.Poteſt etiam Dæmõ ab intrinſeco violentias inferre, vt patet de ſeptẽ viris Saræ, Tob 3. quos Aſmodæus interfecit.Et de Iob patientiſſimo, qui Sathanæ poteſtatem in rebus ſecundis & corpore expertus,ſpiritu ſecũdo edoctus ait, nõ eſt poteſtas ſuper terrã,quæ valet ei cõparari. Et ſic patet veritas propoſitionis. *Ergo duobus Dæmonibus in via tonitrui ſuccedentibus vexatus eſt Iob.*

EX his infertur quòd Dæmon propria naturæ poteſtate interius & exterius poteſt homines variis illuſionibus decipere. Probatio primæ partis,quia ea quæ ex motu locali aliquorũ corporũ cauſari poſſunt, naturali virtute Dæmonum ſubſunt, vt ex ſuptadictis patet. Sed apparitiones imaginariæ cauſantur interdum in nobis per operationem naturæ ex locali mutatione corporalium humorum & ſpirituum,vt dicit Philoſophus in libro de ſomno & vigilia. Vbi reſpondit,cauſam apparitionis ſomniorũ, dicens,quòd cùm animal dormit,deſcendẽte plurimo ſanguine ad principium ſenſitiuum,ſimul deſcendunt in ſpiritu animali impreſſiones relictæ ex ſenſibilium motionibus,quæ in ſpiritibus ſenſualibus conſeruantur,& mouet principium ſenſitiuum apprehenſiuum,ita quòd aliqua apparent, ac ſi tunc principium ſenſitiuum à rebus temporis exterioribus immutaretur. Tanta etiam poteſt eſſe motio horum ſpirituũ & humorum,quòd non ſolùm dormientibus, ſed etiam vigilantibus huiuſmodi apparitiones fient, ſicut contingit in phreneticis,arreptitiis,& vehementer ſtudentibus. *De cauſa ſomnij.* *Vehementer ſtudentes habent miras apparitiones, & imaginationes.*

Igitur apparitiones imaginariæ poterunt fieri in homine per Dæmones,humores,& ſpiritus interiores cõmouẽtes,ad quod ſequitur varia ordinatio phãtaſmatũ, vt varias repræſentationes faciant eis,quos decipere cupiunt. Et quia tunc anima conuertitur ad huiuſmodi ſimilitudines, ſicut ad res

videtur homini, quòd ſit equus, oppreſſus onere. Quemadmodũ videbatur patri ipſius Pręſtantij ſe fuiſſe caballum & annonã cum aliis beſtiis portaſſe, vt recitat Aug. 18. de ciui. Dei, & dicit ibi Auguſt. quòd ita inuentum eſt. Quod eſt intelligendum, quòd patet Præſtantij & alij (quos ibi recitat Auguſt. per Magas mulieres fuiſſe conuerſos in iumẽta onera portantia phantaſticè ſolum fuerunt conuerſi in iumenta, ſed portatio prima onerum fuit vera, non onerum facta per homines, ſed per Dæmones.

De Præſtãtio conuerſo in iumentum.

Sic etiam videtur aliquibus, quod transferantur de loco ad locum, cum ſocietate magna. Vnde quædam mulierculę inſeruientes Sathanæ, Dæmonum illuſionibus ſeductę, credunt ſe, & profitentur nocturnis horis cum Diuina paganorum Dea in magna mulierum multitudine equitare, & alia nefanda agere, puta paruulos à latere maritum accipere, aſſare, & comedere, domos per carminos ſeu per feneſtras intrare, & habitantes variis modis inquietare: Quæ omnia & conſimilia aliquando ſolùm phantaſticè accidunt eis.

Præſtigiæ Dæmonũ in nocturnis equitationibus mulierum.

Vnde Auguſt. 7. ſuper Geneſ. ad literam. Illa, inquit, quę feruntur accidiſſe, vt quidam recordarentur, ſe in quorundam animalium corporibus fuiſſe aut falſa facta narrãtur, aut ludificationibus Dæmonum hoc in eorum animis factum eſt. Si enim contingit, vt quis in ſomnis fallaci memoria recordetur, ſe aliquid fuiſſe quod non fuit, aut feciſſe quod non egit, quid mirum, ſi quodam de iſto occultóque iudicio ſinantur Dæmones etiam in cordibus hominum vigilantium tale aliquid poſſe.

Idem videtur ſonare capitulum illud 26. quæſt. 5. Epiſcopi. vbi habetur, quòd mulierculæ illæ, quæ dicunt ſe ductas ad loca remota, imaginariè tantùm ducuntur. Et eſt illa ambulatio in imaginatione & non ingreſſu pedum.

De imaginariis ambulationibus. mulierculaurm.

Illud tamen decretum videtur redere Maleficos audaciores ad introducendũ alios in ſuam ſectã, & Iudices Eccleſię ad inquirendum de maleficiis remiſſiores & ſic videtur parare viam ad cultum idololatriæ. Propter quod dicẽdum, quòd decretum illud fuit ſumptum ex concilio quodam, particulari: & non ex aliquo quatuor conciliorum generalium, & ideo non fulcitur tanta auctoritate, ſicut alia plurima decreta. Videtur etiam leuitate quadam fuiſſe factum: quòd patet in exemplo Ezechielis, quod adducit ad probandum,

Decretũ 26. q. 5. Epiſcopi infirmatur. Canones taxantur, quaſi malè allegent ſanctam Scripturam.

probandum quòd deportatio illarum mulierum fiat ſolùm in phantaſia, & non realiter: vbi ſic habetur: Quis verò tam ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiūt, etiam in corpore accidere arbitretur, cùm Ezechiel Propheta viſiones quæ Domini ſunt, in ſpiritu non in corpore viderit: ſicut ipſe dicit, ſtatim, inquit, fui in ſpiritu.

Quòd ſi Ezechiel exiſtens in Chaldæa, dicit ſe fuiſſe in ſpiritu in Hieruſalem, hoc non probat intentum, niſi adderetur, quòd Ezechiel non potuit ibi eſſe præſens, niſi in ſpiritu & non in corpore quod falſum eſt. Nam & Abacuc è Iudæis in Chaldæam conteſtim tranſlatus eſt Daniel 14.

Salutatio capituli Epiſcopi.

Veruntamen pro reuerentia ſacri voluminis dicendum, quòd ſi capitulum illud Epiſcopi, intelligatur, deportationes & apparitiones illarum mulierum aliquando fore imaginarias ſolùm, non negando, quin poſſint eſſe veræ & reales, & quin aliquando prædictum capitulum eſſe tanto volumine dignum. Si verò intelligatur, tales deportationes nō poſſe aliter quam imaginariè fieri, dictis ſacræ ſcripturæ manifeſtè repugnat. Et quòd ſubditur in illo capitulo, quòd qui talia credit infidelis eſt, & pagano deterior, hoc intelligitur de his, qui credunt diuinos cultus Dianæ, aut Herodiadi debere exhiberi, ſicut illæ mulieres credebant.

De vetulis correptis, videntibus animas purgatorij.

De correptis non ſentientibus ignem.

SEd quid quibuſdam vetulis, quæ ſe in raptu dicūt videre animas purgatorij, & plura alia, vt furta & res perditas: quarum pedes pro tunc aduſti non ſentiunt ignem? Dicendum, quòd Dæmon phantaſmata in imaginatione earum tantùm intendit, vt extra nihil ſentiant. Exemplum de habentibus morbum caducum, qui etiam aduſtionem non ſentiunt in infirmitate ſua, quia interioribus paſſionibus preſſi extra non ſentiunt ignem. Auguſtin. etiam de ciuitate Dei recitat de quodam, qui ad modicum alicuius gemitum, ſe adeò ad interiora conuertere poterat, vt nec voces, nec puncturas, nec vellicantes ſentiret, imò tanquam in defuncto nullus anhelitus ſentiebatur.

Cui fœmininus ſextus magis quàm maſculinus prædeat adoMagiam.

SEd vnde eſt, quòd fœminæ in maiori multitudine reperiūtur ſuperſtitioſæ & Maleficæ, quàm viri? Reſpondeo, quòd triplici ratione. Primò, quia pronæ ſunt ad credendū. Fidem autē malam Dæmon principaliter quærit, vnde Eccleſiaſt. 19. Qui citò credit, leuis eſt corde, & minorabitur. Secundò, quia à natura propter fluxibilitatem complexio-

nis) facilioris ſunt impreſſionis ad reuelationes capiendas per impreſſionem ſeparatorum ſpirituum. Et Guilhelmus Pariſienſis dicit quòd cùm cõplexione ſua benè vtuntur, multùm bonæ ſunt: cùm verò malè, peiores ſunt. Tertiò, quia linguã lubricam habent, & ea quæ mala arte ſciũt, compatibus fœminis vix celare poſſunt, ſéque occultè cùm vires non habeant per maleficia vindicare quærunt. Vndè Eccleſiaſtici 25. Commorati Leoni & Draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam.

Quod Dæmones etiam exterius poſſunt homines deludere.

Ex ſupradictis patet prima pars propoſitionis, videlicet ꝙ Dæmones interius homines decipere & illudere poſſunt.

Secunda pars, ſcilicet, quòd exterius poſſint illudere, Patet primò ratione organi sẽſus particularis exterioris, quod cùm materiale ſit poteſt per Dæmonem malè diſponi, ita vt videatur res aliter eſſe quàm ſit: quemadmodum febricitantibus propter indiſpoſitionem linguæ, dulcia amara eſſe videntur. Ex parte verò obiecti, circùm ponendo aliquid circa obiectum: ſicut quando corpus album videtur mediãte vero rubicundo, illud album videtur rubicundum.

Poteſt etiã illudere, quadam agitatione, occultando quędam, & alia oſtendendo: ſicut ſocij Diomedis fuerunt ſubitò ſubtracti, & ducti ad loca remotiſſima, & veræ aues inſolitæ fuerunt ibi poſitæ quæ prope templum Diomedis multo tempore volauerunt: & ſic illudebantur hi, qui credebant ſocios Diomedis in aues conuerſos.

De ſociis Diomedis in aues verſis exemplum.

Alio modo poteſt illudere, applicando res aliquas naturales, quarum virtus eſt, vt faciant apparere res aliter quàm ſint: ſicut herba quædam accenſa fumigans, quæ facit trabes apparere ſerpentes.

Herba faciẽs trabes apparẽte ſerpẽtes.

Poteſt etiam aſſumpto corpore illudere, ſicut apparuit lactuca Moniali, vt refert Gregorius primo libr. Dialogorum. Et ſic patet propoſitio, quòd Dæmones variis illuſionibus poſſunt homines illudere.

Viſis mirabilibus effectibus Magicæ artis, & magna Dæmonis potentia, paucis videre reſtat: Cur ad vota Necromãticorum, Hydromãticorũ, Chiromãticorũ, Augurum, Aruſpicum, Faſcinariorũ, Pythonicorum, aliorumque Maleficorũ, ſua ſcientia extenſiſſima, ac poteſtate quã maxima paratus aſſiſta:; Dicendũ breuiter, quòd hoc prouenit quia Dæmones inuident ſaluti hominũ, & ideo proni ſunt

ad nutriendum & detrahendum eos in errorem. Propter quod,ſecundùm quod vident vnumquemque circa diuerſa curioſè & ſuſpitioſè aliquid obſeruantem ingerunt ſe ſpõtè obſeruationi eorum.

Dæmones aliũt curioſitates & ſuperſtitiones.

Secunda ratio, quia homines in ſignum ſubiectionis & reuerentiæ Deo verò ſacrificia offerunt,hymnos canunt,inuocationes,proſtrationes,& alia huiuſmodi ad cultũ latriæ pertinentia faciunt. Idcirco Dæmones, quorum ſuperbia aſcendit,ſemper appetunt quàm maximè huiuſmodi reuerentiæ ſigna ſibi ab hominibus exhiberi:& ideò operationibus talia ſibi exhibentium libentiſſimè ſe immiſcent.

Caco dæmonũ ſuperbia aſcẽdit.

NOtandum ſecundò quòd inuocare ex parte inuocantis duo importat. Primum eſt,inuocantem credere alicuius rei,vtpote,ſcientiæ,potentiæ, pecuniæ, ſeu rei alterius ſe pati inopiam & defectum. Alterum eſt credere illũ defectum non fore ſibi immobiliter affixum, quin valeat per aliquem liberari, quod inuocans deſiderat.

De inuocatione Dæmonum in adiutoriũ.

Ex parte inuocati importat alia duo. Primum eſt,credere in ipſo inuocato eſſe potentiam ad liberandum inuocãtem à tali defectu. Ad Rom. 10. Quomodo inuocabunt eum in quem non crediderunt? Alterum eſt credere, quòd ille qui inuocatur,à tali adiutorio conferendo, ſi conferre voluerit,nullus poterit impedire. Vel ſaltem eſt amicus & familiaris illius,quem nullus poteſt impedire.

Ex parte finis inuocationis importat duo. Primum,quòd credit inuocatum humiliationibus & obſecrationibus ad præſtandum,patrocinium inclinari. Alterum, quòd inuocans talia facit,vt ab inuocato iuuetur. His notatis ponuntur quædam concluſiones.

PRIMA CONCLVSIO.

SI Dæmon inuocetur, ſiue tacitè ſiue expreſſè, cùm ſacrificio & adoratione ſi credit ipſe inuocãs, Dæmonem fortè Deum,à quo petit auxilium talis inuocans hæreticus eſt. Patet, quia credere Dæmonem fore omnium creatorẽ, hæreſis eſt. Ergo Dæmonem inuocans, & hoc credens,hæreticus eſt. Conſequentia patet,antecedens fit euidens quia obuiat primo articulo fidei, & variis paſſibus ſacri Canonis,vbi habetur,Dæmonem initium habuiſſe, deliquiſſe, &

Dæmonem adurantes e credunt eum amicum Deo.

in malo obſtinatum remanſiſſe, quæ de omnium creatore nephas eſt dicere.

SECVNDA CONCLVSIO.

INuocans quouiſmodo Dæmonem, non credens eum eſſe Deum, ſed Dei amicum & clarum, & ideo ipſum inuocat, vt cum Deo, quod petit ſibi obtineat, talis inuocans Hæreticus eſt. Patet, quia credere Dæmonem non eſſe in culpa obſtinatum, hæreſis eſt, ergo credes, ipſum fore Deo charum & amicum. Hæreticum eſt. Conſequentia claret, & antecedens patet: quia in multis paſſibus ſacræ Scripturæ habet, quod Diabolus eſt obſtinatus. Vt patet Apocalypſeos 12. & 13. Et extra, de ſumma Trinitate & fide Catholica cap. 1.

TERTIA CONCLVSIO.

INuocans Dæmonem, & non credens ipſum eſſe Deum aut Dei amicum, imò in malo obſtinatum, credat tamen ipſum inuocare non eſſe peccatum, aut ſaltem non graue peccatum, hæreticus eſt. Patet, quia in multis ſacræ ſcripturæ locis habetur, quòd inuocare, conſulere, vel aliquid ab eis expetere, graue peccatum eſt. Vnde Deuter. 20. Anima, quæ declinauerit ad Magos & Ariolos, interficiam illam, de medio populi mei. Item quia in omni inuocatione Dæmonis fit pactum cum eo. Qui cùm verum aliquando dicit, hoc facit, vt aſſuefaciat ad hoc vt ei credatur.

QVARTA CONCLVSIO.

Diabolus aliquando dicit verum vt falſum obtineat. Quidam pro hæreticis ſunt habendi, & ſi tales in re non ſint.

INuocans Dæmonem tacitè vel expreſſè, non credens ipſum fore Deum nec Dei amicum, ſed potius in malo obſtinatum, & quod inuocando grauiter peccat. Sed hoc facit, vt quod optat à Dæmone obtineat, talis in re hæreticus non eſt, licet pro hæretico ſit habendus. Probatur prima pars, quia talis non diſcedit corde à fide. Igitur hæreticus non eſt Secunda pars patet, quia Eccleſia iudicat de interioribus per exteriora.

QVINTA

QVINTA CONCLVSIO.

PEtens à Dæmone inuocato ea quæ excedunt Dæmonis potentiam inuocans tamen,credit Dæmonem iſta poſſe: puta mortuum ſuſcitare(vt Saul videbatur credere poſſe Pythoniſſam facere)talis inuocans,ſic petens & credens hæreticus eſt. Patet quia qui credit alium à Deo à ſe poſſe facere,quæ pertinent præciſè ad diuinum poſſe, hæreſis eſt. quia tunc alius à Deo non foret, ſed Deus ipſe foret :ergo hoc a Dæmone petens,& ſic credens,hæreticus eſt.Antecedens & conſequentia ex ſe patent.

Petens à Dæmone ipſius potentiã excedentia hæreticus eſt.

SEXTA CONCLVSIO.

PEtens à Dæmone ea quæ ſunt contra humani arbitrij libertatem,vt quòd cogat mulierem ad conſuetudinem libidinoſi hominis voluntati,vel ad aliquid.ſuper quo habet dominium ſui actus faciendi,& credat inuocans Dæmonẽ iſta poſſe,hæreticus eſt.Patet, Nam credere liberum arbitrium hominis à Dæmone poſſe cogi,eſt hæreſis:quia directè obuiat dictis ſacræ Scripturæ.Dicitur enim Eccleſiaſtici 15. Deus ab initio conſtituit hominem , & reliquit eum in manu conſilij ſui, Et Geneſis decimo:Sub te erit appetitus tuus,& tu dominaberis illi.Et ad Rom.8.Scio quòd neque Angeli , neque principatus, neque poteſtates poterunt me ſeparare à Charitate.

Dæmon liberum arbitriũ hominis cogere non poteſt.

SEPTIMA CONCLVSIO.

PEtens à Dæmone ea quæ non excedunt eius potẽtiam, vt puta,ligare virum, ne carnaliter vxorem cognoſcat, aut quod domum alicuius euertat.& credat Dæmonem talia poſſe,etiã ſi nõ ſit permiſſum à Deo:talis inuocãs & petens hæreticus eſt. Patet,quia talis de primo articulo fidei, (nẽpe de Dei omnipotẽtia) malè ſenſit,ergo hæreticus eſt. Malè etiã ſentit de ſacra Scriptura:quia hominẽ percutere, ignem immittere, ventum commouere, & domũ euertere, (ſecundum beatum Aug.& recitatur 26.q 5.c.Nec mirũ)nõ excedunt naturalem Dæmonis poteſtatem. & tamen iſta non egit Sathan contra beatum Iob,niſi à Deo permiſſus & licẽtiatus,vt patet Iob primo. Patet etiã in Magis Pharaonis qui impediri à dño ciniſes facere non poterunt.Exod.8.

OCTAVA CONCLVSIO.

Excedentia naturalẽ Dæmonum ſcientiam.

INuocans Dæmonẽ,& petens ea quæ exceduut Dæmonis naturalem ſcientiã, vtpote, futura, quæ nõ habent cauſas determinatas in natura, ſed dependent à Dei, vel hominis volũtate, vt quis bella geret, quis auatitię inſeruiet, quis gladio aut veneno peribit, quis dãnabitur, aut quando extremi iudicij dies erit: talia petens & credens Dæmonẽ iſta ſcire, hæreticus eſt. Patet, quia ſcire prædicta futura, eſt ſolius Dei, Pſal. 41. Annũciate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus, quia Dij eſtis vos. Et Act. 1. Non eſt veſtrum noſſe tempora, vel momenta, quæ pater poſuit in poteſtate.

Genethliacorum error.

Ex hoc patet error Genethliacorum, qui ex die natiuitatis fortunam hominis, ac ſucceſſum, etiam in ſingulis actibus prænunciare ſe poſſe iactant: quos irridens Iuuenalis ait: Si prurit fructus ocelli Angelus, inſpecta geneſi collyria poſcit. Nec obſtat, ſi Aſtrologi de talibus ſæpius vera prædicunt, quia vt plurimùm homines paſſiones partis ſenſitiuæ ſequuntur, ſecundùm quam aſtris ſubiiciuntur. Patet etiam error diuinãtium per ſomnia futuros hominum euẽtus, à libero arbitrio dependentes.

Secundũ paſſion., partis ſenſitiuæ homines aſtris ſubijciuntur.

EST tamen hîc ſciendum. Quòd quædam ſunt ſomnia, quæ ſunt cauſæ futurorum euẽtuum: vt quando ex his quæ ſomniãs vidit, mouetur poſtea in vigiliam ad aliquid agendum aut vitandum, vt recitat Galenus de quodã Græco, qui ſomniauit, quòd ſi minueretur inter duos digitos, ſanaretur: qui cùm euigilaſſet, fecit minui, ſanatus eſt.

De ſomniis quæ ſunt cauſæ futurorum euentuum.

Alia ſunt ſomnia, quæ ſolùm ſunt figura futurorum euẽtuum & non cauſa, vt ſunt illa, quæ habent cauſam conuenientẽ eis, & futuris euentibus, ſiue illa cauſa fuerit corporalis, ſiue ſpiritualis. Corporalis quidẽ, vt quãdo ex impreſſione cœleſtium corporum, & etiam aëris circunſtãtiis immutatur corpus & imaginatio dormientis. Sic dormienti apparent aliquæ viſiones, conformes diſpoſitioni corporum cœleſtium & elementorum: prout ſunt cauſæ aliquorum euentuum futurorum ſicut quando diſponuntur elementa ad ſerenitatẽ, vel pluuiam, aut aliqua huiuſmodi apparent dormiẽti aliquæ phãtaſiæ, conformes illi diſpoſitioni. Vnde & bruta animalia percipiunt frequenter futuros temporum euentus ſerenitatis & pluuiæ ex circunſtantiis aëris immutatione. Et ita dicit Philoſophus octauo Phyſicorũ quòd

A continente nos multa fiũt mutationes in nobis.

quòd è continente nos, fiunt multæ mutationes in nobis.

SPiritualis autem cauſa ſomnij eſt quandoque Deus, quãdoque Diabolus. Deus quidem, vt quando miniſterio Angelorum reuelat in ſomniis aliqua futura, quorum ipſe eſt futurus cauſa, ſecundùm illud Num. 12. Si fuerit inter vos Propheta Domini, in viſione apparebo ei vel per ſomnũ loquar ad eum. Diabolus autem, vt quãdo ad deceptionem hominum diſponendo interius phantaſmata, facit apparere aliqua futura, quæ ipſe eſt facturus. *Cauſa ſomniorum Deus vel Diabolus.*

Alia ſunt, omnia, quæ nec ſunt cauſæ futurorũ euentuũ, nec ſigna, ſed ſunt ſolùm motus ſimulachrorum: ſicut ſunt omnia illa ſomnia, quæ cauſantur in dormiente ex aliqua cauſa interiori: quæ duplex eſt, animalis. ſ. & corporalis. Animalis quidem, vt quando occurrunt homini dormienti phantaſmata conuenientia eis, circa quæ eius cogitatio vel locutio fuit in viglia immorata. Vnde homines ſolliciti & cogitatiui circa aliqua, frequenter ſomniant de illis. Ideò dicit Macrobius ſuper ſomnio Scipionis: Sæpè fit, vt cogitationes ſermonéſque noſtri appareant aliquid in ſomno tale, quale vigilans ſæpiſſimè ſolebat agitare vel loqui. Propter quod Claudian. dicit. *De ſomniis quæ ſunt motus ſimulachrorum.*

Omnia quæ ſenſu voluuntur vota diurno,
Pectora ſopito reddit amicitia.
Quis Venator defeſſa thoro cùm membra reponit,
Mens tamen ad ſyluas, & ſua luſtra redit.

COrporalis autem, ſicut quandoque ex aliqua interiori diſpoſitione corporis formatur aliquis motus in phãtaſia dormientis, conueniens illi corporali diſpoſitioni ſicut homini, qui abũdat in frigidis humoribus: occurrit in ſomno phantaſtico, quòd ſit in niue vel in aqua. Propter quod Medici dicunt: intendendum eſſe ſomniis ad cognoſcendum interiores hominis diſpoſitiones. *Frigida natura ſomnia ſũt de aquis.*

Ad hũc etiã modũ reducũtur omnia sõnia ſequẽtia cõplexionis hominũ, ſicut Cholerici sõniãt ignea & agilia: vñ ſomniãt frequẽter ſe volare, cõburi. Phlegmatici sõniant nigra aquatica vt quòd ſint in aqua vel niue. Et Melancholici ſomniant nigra & diſcolorata: Sanguinei verò læta. *Cholerici ſomniant ignea.*

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia ſomnia, quæ ſequũtur naturas ciborum. Nam quod complexio facit per naturam, hoc ſibi faciunt per accidens. *Cibus varias ſomnia. Affectiones formãs ſomnia.*

Ad

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia ſomnia, quæ ſequuntur apperitum hominis & affectionem, ſicut auarus ſomniat de auro & argento, famelicus de cibo, ſtudioſus de lectione & diſputationibus & ſic de aliis.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia ſequentia naturas & conditiones infirmitatum. Tales tamen cauſæ ſomniorum, non ſunt cauſæ futurorum euentuum ſicut primæ. Vnde huiuſmodi ſomnia per accidens ſe habent ad futuros euentus, & ſi quandoque ſimul concurrant, hoc erit caſuale & fortuitum.

Si quis ergo vtatur ſomniis ad præcognoſcenda futura, ſecundùm quod ſomnia procedunt ex eleuatione diuina, vel ex cauſa naturali intrinſeca, quantum poteſt virtus talis ſe extendere, non erit Diuinatio illicita. Si autem huiuſmodi Diuinatio cauſetur à Dæmone, cum quo pacta habentur expreſſa (cùm ad hoc inuocatur) vel tacita, tunc erit illicita & ſuperſtirioſa.

De iis, qui diuinant per ficta, pictaque puncta & plumbum liquefactum.

Sed quidam de Magis, Geomanticis, Hydromanticis, Pitomanticis, & aliis Diuinatoribus conſimilibus, qui ex protractionibus punctorum factis ſine deliberatione, & ex proiectione plumbi liquefacti in aqua, aut ex aliis huiuſmodi vanitatibus futura prænunciare videntur. Dicendum, quòd prænunciationes quæ fiunt ex talibus ſignis, originem habent à Dæmone, qui ſe immiſcet deſcriptionibus pūctorum, & aliis ſuperſtitioſis obſeruantiis, & eius operatione diſponuntur prædicti motus præter deliberationem exiſtētes, ſecundùm quod congruit diſpoſitioni futurorum euentuum, eorum quidem quos naturaliter ipſe cognoſcit.

NONA CONCLVSIO.

SI petantur à Dæmone pronunciari certitudinaliter futura, quæ habent cauſas determinatas in natura non de neceſſitate producentes, ſed vt in pluribus & frequenter, vt prædicere, ſi pluuiæ, ſiccitates aut ſterilitates erunt & credat inuocans Dæmonem ſcire iſta certitudinaliter euenire, talis hæreticus eſt. Patet, quia talis certitudinalem huiuſmodi futurorum cognitionem, quæ pertinet ſoli Deo, credi pertinere etiam creaturæ, & per conſequens creaturam fore Deum, ergo ſic credens hæreticus eſt.

DECIMA

DECIMA CONCLVSIO.

SI petantur à Dæmone reuelari præterita, vel præſentia nobis abſcondita, Dæmoni autem manifeſta, & credat inuocans, talia per Dæmonem reuelata infallibiliter ita eſſe, ſic credens hæreticus eſt. Patet, quia credere Dæmonem non fore mendacij patrem, & verum ſemper eſſe eius ſermonem vel reuelationem, hæreſis eſt, quia repugnat ſacræ Scripturæ. Vnde Ioan. 8. habetur. Ille homicida erat ab initio & in veritate non ſtetit, cùm loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax eſt.

Qui petit à Dæmone vt ſibi reuelet futura, credit Diabolum eſſe mendacij patrem.

Vnde Chryſoſt. ſuper Matth ſuper illo verbo quod dixit Ieſu Dæmoni: obmuteſce. Salutiferum, inquit, nobis dogma datur. ne credamus Dæmonibus quamcunque denunciet Veritatem. Et quia Magi, Malefici incantatores, & Dæmonum incantatores talia multa de Dæmonis potentia & ſcientia pertinaciter credunt, meritò tales à Chriſti fidelibus tanquam Hæreticis ſunt euitandi.

EX ſupradictis infero, quòd artes Magicæ, quæ inuocationes Dęmonum & pacta cum eis conſulunt, meritò omni iure ſunt prohibitæ: quia malę & perturbatiuę omnis politię. Cuius oppoſitum tenuit præclaræ intelligentiæ vir Magiſter & Dominus nouiſſimè Veſpetiatus in ſimili actu dicẽs, quòd ſtudium Magicarum artium valet ad ſalutem fidelium. Et quia probatio corollarij mei eſt ſui dicti confutatio.

Contra Magiſtrum quendam, qui defendebat. Magicas artes ad ſalutem conducere fideliũ.

PRobatur primò quòd Iure naturali hæ artes ſunt prohibitæ & malæ: quia nocere innocenti, Iure naturæ eſt vetitũ. Sed Malefici Magicis artibus plerumq; nocẽt innocẽtibus, vt patet de faſcinariis, & aliis Maleficis. Ergo iure naturæ tales artes ſunt prohibitæ. Quòd Iure diuino patet Exodi. 12. Maleficos non patieris viuere. Et Leui. 20. Vir ſiue mulier, in quibus Pythonicus, vel ſpiritus diuinationis fuerit, morte moriatur, lapidibus obruent eos: ſanguis eorum ſit ſuper eos. Vnde propter hoc peccatum Ochozias infirmus mortuus eſt. 4. Regum 1. & Saul. 1. Parali. 10.

QVòd iure Canonico ſint prohibitę, patet, quia Diuinatoribus & Maleficis occultis imponitur pœnitentia 14. dierum, extra de Sortilegiis cap. 1, Si notorij ſint, Eucharistie negatur. de cõſecr. d. 2. pro dilectione. Si ſit clericus deponen

Pœna Magorum ſtatuta in Iure Canonico.

deponendus eſt,& in monaſterium retrudendus.26.q.5. Si quis Epiſcopus,

Clericus diuinator vel Magus in Monaſteriū detruditur, ac in perpetuum carcerem.

Vbi ſic habetur: Si quis Epiſcopus eſt, aut presbyter, aut Diaconus, vel quilibet de ordine clericorum, Aruſpices, aut incantatores, aut ariolos, aut certè augures, vel ſacrilegos, vel qui profitentur artem Magicam, aut aliquo eorum ſimilia exercentes conſuluiſſe fuerit deprehenſus ab honore dignitatis ſuæ ſuſpenſus, monaſterij curam excipiat vbi pœnitentiæ perpetuæ deditus, ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat.

Si laicus excommunicationem incurrit. 26. quæſt. 5. Si quis ariolos. Tales etiam infames ſunt, & qui ad eos concurrunt, vnde nec ad accuſationem debent admitti. 2. quæſtio. 8. quiſquis.

Pœna conſtituta Magis à Iure ciuili.

QVòd Iure Ciuili prohibeantur patet, quia inſectatores earum habent mortis ſupplicio ſubiacere. C. de maleficiis. l. nemo culpa. & l. multi. vbi ſic habetur: Multi magicis artibus vſi, elementa turbare, vitas infantium labefactare non dubitant, & manibus accitis audent ventilare, vt quiſque ſuos conficiat malis artibus inimicos. Hos quando naturæ peregrini ſunt, feralis peſtis abſumat. Et legibus duodecim tabularum pœnæ grauiſſimæ Maleficæ ſunt impoſitæ: patet per Tullium libro de legibus.

Poëtarum teſtimonia contra execrandam Magiā.

POëtæ etiam ſentiunt has artes eſſe vitandas. Vnde Virgilius 4. Æneidos, vbi Dido ſororem ſic alloquitur: Teſtor chara Deos & te germana tuúmque Dulce caput. Magicas inuitam accingier artes.

Nec valet dicere, vt videtur, quòd notitia iſtarum artium in ſe ſit bona & vtilis, quanquam vſus earum ſit pernicioſus, quoniam 26. q. 2. habetur, quòd Chriſtiana pietas condemnat Mathematicas, etiam ſi vllum ſacrificium vel vllæ preces ad aliquem ſpiritum dirigantur.

Cur non ſtudendū Magia.

Si autem dicatur quòd ſtudium iſtarum artium ſit licitum ad eas confutandum & reprobandum. Hoc non placet, (ſaluo meliori iudicio) primò, quia per hoc retardarentur homines à ſtudio vtilium artium. Secundò, quia cùm homines naturaliter ſcire deſiderant, & ea magis quæ admirationem ſecum ferre videntur, vix eſſe non poſſet, quin imbuti his pernicioſis artibus, experimento ſcire cupiant,

piãt, mira illa quæ per eas fieri poſſe pollicentur. Et ſic patet confutatio ſui dicti.

Ex quibus ſimul cum optima illius regni politia infero, quòd nec apud Toletum, nec apud Salmanticam, aut quãlibet aliam Heſperiæ partem hac tempeſtate Magicæ artes tolerantur.

In Hiſpania quondam non tolerabantur artes Magicæ.

Sed eſt ſciendum, quòd iam olim apud Salmanticam vrbem, Idolum marmoreum in profundiſſima cauea poſitũ celebrabatur, cui Dęmon aſſiſtebat, inſtruens in huiuſmodi artibus eos, qui ſibi certis pactis & inuocationibus ſubiicere volebant, qui poſt tractum temporis in quibuſdam affectibus admirabiles apparebant. Verumtamen non modò à diebus multis, verùm & ab annis antiquiſſimis cauea illa obſtructa eſt, & deſuper Eccleſia fabricata. Idolum verò prædictum ante Eccleſiam, in via publica à pertranſeuntibus conculcatur, adeo vt vix ſculpturæ veſtigium appareat. Et ſic patet corollarium.

Per marmoreã ſtatuam Sathan paciſcitur in Hiſpania cum magis.

ET quia ea, quibus Magicæ artes acriùs ſunt improbatæ ex Chriſti doctrina ſunt accepta, infero finaliter, quòd Chriſti doctrina fideles omnes à Magorum Maleficiis purgantur. Quod eſt corollarium reſponſiuum ad quæſtionem per ſacrę legis Doctorem mihi propoſitam. Cui, atque vobis diuinarum literarum in terris arbitris dicta mea ſubmitto corrigenda.

TRA

TRACTATVS VTILIS ET NECESSARIVS, PER VIAM DIALOGI, DE Pythonicis mulieribus.

Præfatio ad Illuſtriſſimum Principem, Dominum Sigiſmundum Archiducem Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, &c. De Pythonicis mulieribus, per Vlricum Molitoris de Conſtantiâ ſtudij Papienſis Decretorum Doctorem, & Curiæ Conſtantienſis cauſarum Patronum, ad honorem eiuſdem Principis ac ſubſitæ Celſitudinis emendatione ſcriptus.

EXcellentiſſime Priuceps & Domine, Domine Archidux colentiſſime, humilis Vlricus Moliroris de Conſtantia Doctor, tuæ Celſitudini ſeſe in obſequium offert.

Cùm ſuperioribus annis peſtis quarundam incantatricum mulierum terræ tuæ Excellentiæ inuaſiſſe diceretur. Iraque cùm nouellæ tuo ſub imperio mulieres de huiuſmodi hæreſi ſuſpectæ, captæ forent, apudque tortutam interrogatæ, varia reſponderent, vnde tuis conſulibus varia ea de re inter ſe opinantibus, vno quippe in illam, altero in aliam partem declinante, tandem apud tuam Clemenriam mei memoria incidit. Itaque pro infinita tua auiditare veritatem cognoſcendi, per tuæ dignationis conſules demandatum ſuſcepi, vt quid ego in ea re ſentirem, id tuæ excellentiæ ſtylo officioſo deſignare non omitterem.

Verùm quamuis iſtud laborioſum & periculoſum ſit, laborioſum quidem mihi in aliis occupato, & victũ quærere curanti. Periculoſum autem, propter inuidos & detractores, qui cuncta, quæ nequeunt imitari, non tamen ceſſant calumniari: & qua ipſi ſua inertia experiri non poterunt

poterunt veneno≈øo dente veluti greges hircus lacerare non omittent.

Quamuis in≈øuper i≈øta materia pr√¶claros etiam doctores in dubium aduocauerit:tamen dignum exi≈øtimaui,quia pro tua excell√™tia corpu≈øculi mei membra tuis ob≈øequiis obtines deuincta,eius etiam ≈øi qu√¶ ≈øunt animi vires po≈ø≈øideat, vt dum exterioris hominis partes ≈øe≈øe ad tua deuouent ob≈øequia, debilis quoque & rudis intellectus meus ad tu√¶ Cel≈øitudinis gloriam non dormitet.

Opus itaque pr√¶≈øens ≈øub tua tuor√πmque ≈øapienti≈ø≈øimorum con≈øulum correctione pr√¶≈øertim clari≈ø≈øimi viri Conradi *Sturkel* vtriu≈øque Iuris Doctoris, ac tu√¶ pr√¶cellenti√¶ maximi Secretarij cuius quippe correctioni hunc Tractatum ≈øpecialibus ≈øubmi≈øi. Quoniam eundem, pri≈øcis t√™poribus in pr√¶ceptorem,& Magi≈øtri loco habui: Eloquenti√¶ etiam emolumenta,Iuri≈øque ≈øententias ≈øuxi,hodi√©que ≈øugere de≈øiderarem. Et ≈øic aggre≈ø≈øus ≈øum. *Conrad Sturkel.I.V.D.*

Etenim c√πm apud pri≈øcos oratores Dialogus plerumque aliquid iucundioris delectationis afferri exi≈øtimatum ≈øit,idcirco pr√¶≈øenti in tractatu per viam Dialogi,imo Trilogi,vt procederem decreui. Ver√πm quia multi ea de re di≈øputatione digna cum prouido & pr√¶≈øtanti viro C√¥rado *E≈øchak* huius inclyt√¶ ciuitatis Con≈øtantien≈øis plurium annorum pr√¶tore & magi≈øtratum gerente,viro vtique ≈øpectato & facundia florente, recen≈øui:qui tanquam pr√¶tor huiu≈ømodi mulierum confe≈ø≈øiones didicit. Itaque ip≈øum pr√¶≈øentem Dialogum ≈øub tuo excellenti≈ø≈øimo, ip≈øi√∫≈øque Conradi, & meo nominibus expedire arbitratus ≈øum. Idcirco ≈øub benignitatis venia ad materiam acced√™s qua≈ødam qu√¶≈øtiones pro claui huius materi√¶ di≈øcutiendas pr√¶mi≈øi. *Trilogus.* *Conrado E≈øchak.*

EXORDITVR ITAQVE CLEMENTI≈ø≈øimus Archidux Sigi≈ømundus Au≈øtri√¶.

CAP. I.

SIGISM Fidelis nobi≈øque dilecte Doctor Vlric√¶,quoni√£ ≈øingulari fauore ob tua in nos merita te pro≈øequitur:idcirco pr√¶≈øenti de materia tecum pr√¶ c√¶teris di≈øputare decreuimus.

VLRIC. Illu≈øtri≈ø≈øime Princeps, quamuis gratum ≈øit,

vt pro tua in me clementia me dignum inter diſputandum fore iudicaueris, attamen ecce adeſt Conradus *Schak*. Prætor meæ ciuitatis, vir vtique ingenio præſtans, in conuerſationéque argutus conſodalis meus. Placeat igitur eius induſtriam hac in re prius experiri.

SIGISM. Placeat, nam & eundem conſilio maturum, conuerſationéque facetum noui. Idcirco quia nobis ſermo de incantatricum maleficiis habendus erit quærendum primùm duxi. Verùm de facto incantatrices poſſint prouocare tonitrua & grandines?

CONRAD. Quamuis in huiuſmodi difficultate, quæ etiã doctiſſimos viros pro diſcuſſione terrere ſolet me inſcium: putem, iuxta verbum Socratis, qui ſolitus fuit dicere, ſe hoc ſolùm ſcire quod neſciret, attamẽ ne videar clemẽtis Principis monitis non acquieſcere, loquar pauca, vt initium dem moueri maiora.

SIGISM. Dic igitur?

Fama quam omnes famãt, non vana habenda.

CONRAD. Apud Philoſophũ tritũ eſt ſermone prouerbium, vt fama quam omnes famant nõ omnino perdatur. Fama autem communis eſt quòd ipſe ſtrigę tonitrua & grandines fecerint, magnáque damna ſegetibus & hominibus intulerint. Ex confeſſione quoque earum in tortura facta, ſe talia feciſſe, & modũ faciendi tradidiſſe compertũ eſt.

SIG. At ego nudæ famæ non intendo. Facilè enim dictũ ſequitur vulgus, nec cõfeſſione tortuali ſatiabor, cùm metu tormentorũ quis inducitur quandoque ad confitendum id quod in rerum natura non eſt. Verùm ea quæ oculis non conſpeximus, auctoritate vel concludendi ratione percipere deſideramus. Nam recta, diſputatio auctoritate & ratione concluditur.

Recta diſputatio auctoritate & ratione concluditur.

VLRIC. Profectò experientia in dicendis cauſis cõtẽptibilis non eſt, cùm experientia dicatur eſſe rerum Magiſtra. vt dicitur in c. vbi periculum. de elect. lib. 5. vnde tritũ eſt apud populares prouerbium. Experto crede Roberto.

Si Maga inimicis pro libitu dam num dare poſſent, non opus haberemus militibus.

SIGIS. Ad oſtẽdendũ igitur, quòd Maleficæ mulieres nihil ſciant, me iſtud mouet videlicet. Nã ſi talia iſtæ maledictæ mulieres ſcirent, & efficere poſſent, non eſſet opus Principibus tẽporibus belli clientulos militéſque conducere qui in terras hoſtium irruerent, agróſque deuaſtarent, incẽdiis domos & villas concremarent. Verùm ſatis eſſet talẽ

mulierem

mulierem Pythonicã aduocare, eidémque ſaluum conductum addicere & hortari, quatenus ſuper hoſtium terras talis maledicta mulier grandines, fulmina & tempeſtates prouocaret, vt ſic hoſtium terram periclitari moliretur. Etenim quia videmus, quòd ipſæ talia facere non poſſunt, etiam ſi vellent, ad faciendumq; etiamſi à Principibus (quod tamen abſit) inducerentur. Vnde inferendum cenſeo ipſas talia facere non poſſe.

Præterea, ex fide habemus, ſolum Deum ſtellarum & elementorum eſſe gubernatorem, qui legem pati ſydera iubet, & qui iuxta Boëtium in libro de conſolatione, perpetua mundum ratione gubernat, ſtabiliſque manens dat cuncta moueri. Quomodo igitur mulieres lamiæ adiutorio. Dæmonũ illum ſummum motorem, qui certa ratione cuncta gubernat in huiuſmodi ſuo motu impedire, & in alium motum dirigere poſſent. *Abſit, vt princeps vtatur opera Sagarum.*

CONR. Ponderanda quidem eſt magni Principis ratio. Sed nõ minus ponderandũ eſt illud quod Exod c. 7. dicitur. Nam quamuis Moyſes ante faciẽ Pharaonis regis Ægypti multa ſigna & prodigia feciſſet: nihilominus Malefici ſimiliter effecerunt, qui incantationibus ſuis aquam in ſanguinem verterunt, & ranas ſuper terram produxerunt. Ecce igitur ex ſacra Scriptura veteris Teſtamenti claret, quòd Malefici adiutorio Dæmonũ aquas turbarũt, quia eas in ſanguinẽ verterũt: & agros prædiáque ranis cõfuderunt. *Lamios & Magos prodigia facere poſſe, probatur ex Scripturâ.*

Item lib. Iob ca. 1. legitur, quòd Diabolo procurante ventus vehemens irruit à regione deſerti: & concuſſit quatuor angulos domus, quæ corruens oppreſſit liberos Iob, & mortui ſunt. Ecce, quòd Diabolus poteſtate ſua aërẽ prouocauit, pueróſque oppreſſit. Dicitur etiam eodem libro. Diabolum fulmina ignis prouocaſſe. Dicit enim textus: Ignis Dei cecidit de cœlo, & vaccas, oues, pueróſque conſumpſit.

Item Ioan. Apoca. cap. 7. ait: Poſt hæc vidi quatuor Angelos ſtantes ſuper quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ ne flarent ſuper terram, neque mare, neque in vllam arborem: vidi alterum Angelum aſcendentem ab ortu Solis habentem ſignum Dei vidi. & clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum eſt nocere terræ & mari, dicens: Nolite nocere terræ neque mari, neque arboribus, quouſque ſignemus ſeruos Dei in frontibus. *Angeli tenentes Ventos interpretantur Diaboli.*

SIG. Doctor, qui ſunt illi quatuor Angeli, quibus Ioannes ait eſſe datum, vt poſſint nocere terræ.

VLR. Sunt Diaboli.

SIG. Appellatur ne diabolus Angelus?

VLR. Ita. Nam Diabolus ibidem, & etiam alibi ſæpius Angelus dicitur: quia etiam miſſus à Deo, vt ibidem dicit gloſſa ordinaria.

SIG. Fortè Ioannes hoc in ſpiritu vidit, dans nobis ſuæ viſionis exempla.

CONR. Digniſſime Princeps non opus eſt exemplis, dum res ante oculos exiſtit, vt audiſti à Maleficis coram Pharaone, & à geſtis Iob: Si igitur hęc facta fuiſſe leguntur, igitur & iam fieri poſſe quis dubitat?

VLRIC. De illo paſſu in fine & pòſt clariùs loquemur.

CAP. II.

Vtrùm Incantatrices poſſint adiuto io Diaboli hominibus & infantibus nocere, ac mo bos eiſdem inferre, eoſdémque debilitate.

SIGIS. Quia de corruptione & turbatione elementorum nobis ſermo eſt, non incompetenter quærendum duximus: Si etiam incantatrices homini, & maximè infantibus morbos inferre, & adiutorio Dæmonum eiuſdem nõcere poſſunt, & eos debilitare.

CONR. Audiui à pleriſque mulieribus, quomodo pueris in cunabulis iacentibus variç ægritudines acciderunt: nũc quippe illi puero naſus apparuit curuatus: nũc alteri oculus erutus, quódque maledictæ mulieres quandoque cõprehenſæ, aſſeruerunt, in torturáque recognouerunt, ob inuidiam patentũ ſe talia pueris auxilio Dæmonis irrogaſſe.

SIG. Audiſti quòd confeſſionibus talibus per metũ extortis nõ ſaturabor: quid igitur aliud rationis ſeu auctoritatis in medium adducis?

CONRAD. Iam ſuperius pro auctoritate, in libro primo Iob cognouimus, quòd Diabolus filios eiuſdẽ ventũ prouocando inuaſit & mortui ſunt. Digneris vtique audire B. Aug. 21. li. de ciuit. Dei. c. 18 dũ ait: Prorſuſque ſcriptum eſt, graue iugum filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ matrem omnium vſque

adeo

adeo impleri eſt neceſſe, vt ipſi paruuli per lauacrum regenerationis ab originali peccato, quo ſolùm tenebantur, vinculo iam ſoluti, multa patientes, nonnulli incurſus ſpirituũ malignorum patiantur. Ecce quòd Auguſtinus ſentit, pueros incurſus Dæmonum pati. Item B. Hierony. ad Paulam de dormitione Bleſillæ in epiſtola ait: Quid cauſæ eſt, vt ſæpè ibi noli & moli, ac vbera materna hactenus à Dæmonio corrumpuntur. Ecce igitur ſacra Scriptura & ſanctorum patrum auctoritate oſtenſum eſſe, Diabolum poteſtatem quandoque habere corrumpendi pueros & infantes, eiſque nocendi.

Sepultura nominatur mater omnium.

Teſtimonia patrum de infantib à Maleficis impetitis.

S I G. Locuti modò ſumus de infantibus, quid igitur in ſenibus & adultis?

CONRAD. Multos vidimus ſenes claudicantes & contractos, qui aſſeruerunt, ex maleficio illarum maledictarum ipſis illud eueniſſe.

S I G. Quid autem ſentit Scriptura?

CONR. In legenda ſanctorum Simonis & Iudæ legitur, quomodo corã rege Babyloniæ Larochi & Arphaxat Malefici fuerunt conſtituti, qui ipſius regis oratores & rhetores mutos & claudos atque cæcos effecerunt, ac viſum & greſſum eiſdem denuo reddiderunt. Ecce apertum teſtimonium, quòd Malefici nocere poſſunt hominibus, etiam ſenibus ac claudos & cæcos facere & rurſus eoſdem ſanare.

S I G: Hi namque oratores, quibus huiuſmodi maleficia euenerunt, pagani extiterunt, & in Chriſtum non crediderunt, nec ſigno crucis muniti fuerunt.

V L R. Prudenter loqueris, ô inclyte Princeps: quoniam in eadem legenda canitur, quòd poſtquam dicti oratores & rhetores in Chriſtum crediderunt, & per Apoſtolos ſigno crucis muniti fuerunt: dicti Magi eiſdem vltra nocere non poterant, quanquam Magi ipſi irritati iteratò eiſdem nocere attentaſſent.

C O N R. Aie, aie, quomodo igitur poterat Diabolus nocere Iob: nam eundem grauiſſimo vlcere percuſſit adeóque eundem læſit vt in fimo iacens, vir ſuſpirare poſſet, vt legitur in li. Iob, & tamen ipſe Iob erat vir ſanctus in voluntate Dei, vt teſtatur Scriptura, ambulãs. Itẽ in legẽda S. Antonij legitur, quomodo Dæmones eundẽ valdè percuſſerũt: qui tamen vir ſanctus & Deo placens fuit. Ecce ergo ex his

Cur quibuſdam ſanctis Dæmon nocear, quibuſdam nocere non poſſit.

conſtare. Dæmones ſuper ſanctos etiam viros poteſtatem nocendi eiſdem habuiſſe. Si igitur viros ſanctos turbare potuerunt: cur igitur aliis de quorum ſanctitate nobis non conſtat, nocere non poſſent?

SIG. Ex his magis magisque hæſitare incipio, quid igitur ſentiendum ſit audire deſidero.

VLR. Sine modò, prope finem quid ſentiendum ſit latius de hoc & aliis loquemur.

De impedimento coitus. SIG. Ex priori dubio oritur aliud: Vtrùm poſſint hominem in coniugali ſtatu exiſtentem inficere, & ad coëundum impotentem reddere?

CONR. Vidi plures iuuenes, qui in coitu paucum aut nihil valuerunt, imò proprias vxores carnaliter cognoſcere non potuerunt, aſſerentes, ex maleficio hoc ipſis cõtigiſſe.

SIG. O multi multa loquuntur.

VLR. Profectò Canones in hoc conſentiunt, aſſerentes: per maleficia fieri poſſe, vt homo, qui a natura frigidus non eſt, ad coëundum inhabilis reddatur, itaque in Decretali ſpecialem titulum de frigidis & maleficiatis habemus. Vnde Hiſmarus etiam Papa in c. ſi per ſortiarias 34. q. 1. ait: Si per ſortiarias atque maleficas artes, occulto, ſed nonnunquam Dei iuſto iudicio permittente, & Diabolo præparãte, concubitus non ſequitur, horrandi ſunt quibus iſta eueniunt, vt corde contrito, & ſpiritu humilitatis Deo & ſacerdoti de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem faciãt, &c. Ecce, dicit enim textus, præparante Diabolo concubitus non ſequitur.

Canones ab hominibus debent approbari. Et quamuis pro deciſione huius dubij ad credendum ſatis foret Canon, quia Canonum conſtitutiones ab hominibus debent approbari: vt dicitur in c. 1. de conſt. Nihilominus tamen hoc idem aſtruunt Doctores. Vnde B. Thom. in quarto ſuper ſententiis, diſt. 3. ait quòd ex maleficio poteſt quis eſſe impotens ad vnam, & non ad aliam. Itaque dominus Hoſt. in ſumma lib 4. Rubr. 17. de frigidis & maleficiatis dixit. Aliquando maleficiantur homines, ita quòd redduntur per ſortilegium impotentes omnibus præter quam vni. Aliquando etiam maleficiantur adeo, vt non poſſint cognoſcere vxorem, ſed omnes alias. *Duplices impotentia concubitus.*

SIGISM. Animũ meum hæc mouent, quia mira ſunt. Nam cùm coitus à natura nobis detur, admirandum certè

eſt

erit, quomodò Diabolus curſum naturæ impedire nobis ignorantibus poſſit.

VLRIC. Nam & ego Vlricus ad decem & octo annos in curia Conſtantienſi cauſarum Patronus & Aduocatus, prout hodie ſum, etiam huiuſmodi cauſas frigiditatis & maleficij in practica plures habui, vbi mulieres accuſabāt coram Iudice maritos de impotentia coëundi.

SIGISM. Quid igitur decretum fuit in talibus cauſis?

VLRIC. Decreuerunt iudices eos taliter infectos medicis curię huiuſmodi iuratis oſtendere ſe debere pro examine Medicorum faciendo.

SIGISM. Quid inde?

VLRIC. Itaque plures comperi per Medicos curiæ iuratos inſpectos: quos ipſi Medici aſſeruerunt natura non frigidos, ſed ſortilegio maleficiatos eſſe. *Impotentes Medicis exhibendi.*

SIGISM. Et quid ſuper huiuſmodi Medicorum examine finaliter ſententiatum extitit?

VLRIC. Decreuerunt iudices, partes ad triennium mutuo cohabitare debere, opus carnis huiuſmodi attentādo, quoque largiores in ieiuniis & Eleemoſynis foret, vt Deus, qui inſtitutor eſt matrimonij, huiuſmodi maleficium ab eis auferre dignaretur. Verùm quia de huiuſmodi articulo opinionem meam in fine cum præcedentibus dubiis latiùs declarare intendo, interim ad alia dubia te conuertere, ſi velis, poteris.

CAP. III.

SIGISMVNDVS quærit, Vtrùm dictæ mulieres incantatrices poſſint facies hominum in alias formas immutare? *Vtrum forma hominum immutetur.*

VLRIC. Quid tibi digniſſime Princeps videtur?

SIGISM. Quòd non.

VLRIC. Quo hoc aſſeris motiuo?

SIGISM. Dicitur enim in decreto in c. Epiſcopi, 26. q. 5. vbi inquit text. Quiſquis ergo credit, poſſe fieri aliquam creaturā, aut in melius aut in deterius immutari aut transformari poſſe in aliquam ſpeciem aut aliquam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit & per quē omnia facta ſunt, infidelis eſt & pagano deterior.

CONRAD. Canoni aduerſari non intēdo. Sed quæ apud

Hiſtoriographos me legiſſe memini recitare cupio. Quid igitur ad Virgilium dicitur, qui in Bucolicis ecloga octaua recenſet: quòd cùm Vlyſſes ſuis cum ſociis à Troia exulando ad Circeo Reginam declinaſſet: ipſa quoque Circe hoſpites tales ſuſcipiendo pocula malefica eiſdē miniſtraſſet: itaque ipſi hoſpites poſtquam venenata pocula bibiſſent, in animalia diuerſarum ſpecierum conuerſi ſunt, vnúſque in lupum, alter in aſinum, alius verò in leonem.

SIGISM. Fabulam recitas: poëtæ finxerunt quibus nō eſt credendum.

Poëta rectè Hiſtorias ſcripſerunt.

CONRAD. Certè reiiciendi non ſunt. Nam Cœlius Lactantius ait poëtas Hiſtorias ſcripſiſſe: ſed ſub occulto figmento velaſſe. Attamen hoc recitat Boëthius Doctor Catholicus in libro quarto de conſolatione, & ait:

Vela Natitij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit inſula
Pulchra qua reſidens dea
Solis edita ſemine
Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula.
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus:
Hunc apri facies tegit,
Ille Marmaricus leo
Dente creſcit & vnguibus.
Hic lupus nuper additus
Flere dum parat vlulat:
Ille Tigris vt Indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet variis malis
Numen Arcadis alitis
Obſitum miſerans ducem
Peſte ſoluerit hoſpitis.
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant,
Iam ſues Cerealia
Glande pabula verterant,
Et nihil manet integrum
Voce & corpore perditis.
Sola mens ſtabilis ſupra
Monſtra quæ patitur gemit.
O leuem nimium manum!
Nec potentia gramina
Membra quæ valeant licet,
Corda vertere non valent:
Intus eſt hominum vigor
Arte conditus abdita.
Hæc venena potentius
Detrahunt homines ſibi.
Dira quæ penitus meant
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere ſæuiunt.

Hæc Boëthius decurtatis metris canit.

SIGISM. Tametſi præclaro ſtylo Boëthius Vlyſſis Sociorúmq; geſta recitet, hæſito tamen an vera ſint, & ſi talia geſta vera fuerint, non mirum, ſi iſtud his hominibus accidit qui pagani fuerunt, Idola venerantes, & ſtatuas Dæmonum

monũ adorantes:vnde Diabolũ ſuper homines tales maiorem poteſtatẽ habuiſſe credimus. Cũ autẽ nos Deum cœli adoremus & in Chriſtũ per quẽ ab imperio Diaboli liberati ſumus, vnde nobis talia contingere poſſe non exiſtimo.

C O N R. Inſuper his ſimile factum audiuimus. Narrat enim Apuleius prout de eo recitat Auguſtinus,eidem aſini aures accidiſſe, accepto veneno,humano animo percipiente ſe aſinum factum fuiſſe.

S I G. Dixi iam differentiam eſſe inter Idola adorantes,& Deum cœli colentes.

C O N. Procedamus igitur ad eos,qui Deũ cœli adorãt, vt oſtendamus eidem venefica arte talia pariter accidiſſe.

Etiam inter Chriſtianos quoſdam mutatos in beſtias.

S I G I S M. Procedamus igitur.

CONRAD. In hiſtoria ſancti Clementis recitatur,quomodo facies Fauſtiniani,qui pater ſancti Clementis extitit, & cum Beato Petro Apoſtolo conuerſabatur, per Simonem Maleficum immutata fuerit. Dicitur enim in eadem hiſtoria,quòd cùm Imperator Cornelium centurionem miſiſſet Antiochiam,vt illic Magos & Maleficos caperet.Fauſtinianus licentiam ſalutandi Apionem Anubionem à Beato Petro petiit. Cùm autem idem Fauſtinianus apud Simonem Maleficum declinaſſet.Simon Anubiani & Apioni expoſuit,quomodo idem illa nocte Cornelium fugere vellet, eò quòd audiſſet eundem Cornelium Imperatoris ex præcepto ſe comprehendere velle:vnde ipſe Simon omnem furorem in Fauſtinianum conuertere propoſuerit. Tantùm, inquiens,facite Fauſtinianum cœnare vobiſcũ:At ego, ait, quoddam interim vnguentum componam quo cœnatus faciem ſuam perungam, ex eo quoque vultum meum habere videatur. Vos autem herbæ cuiuſdam ſucco faciem perungimini prius, vt non fallamini de mutatione vultus eius.Volo enim vt comprehendatur ab his qui me quærũt, & luctum habeant filij eius,qui me relicto fugerunt ad Petrum,itaque facies Fauſtiniani fuit mutata, vt nemo eundem præter quam Petrus cognoſceret,admodum quippe,vt qui Fauſtinianum intuebantur,exiſtimabant Simonem Magum videre, Ecce igitur quòd per maleficas artes vir ſanctus erat immutatus.

De Simonis Magi exẽplo.

Faciem alterius in ſuam mutare.

S I G I S M. Fortè pro tunc Fauſtinianus catechumenus fuit:nec dum baptizatus à Petro:vel Deus hoc ideò permi-

ſit vt dolus Simonis Magi proficeret in gloriam Petri, prout factum fuit.

CONRAD. Quocunque modo permiſſum extiterit, attamen ex hiſtoria claret, quòd facies eius per maleficium immutata fuit.

Item in hiſtoria Beati Petri recitatur, quòd cũ Simõ Magus ante faciem Neronis Imperatoris ſtaret, eius effigies ſubitò mutabatur, vt modò ſenior, modò adoleſcentior videretur. In eadẽ quoq; hiſtoria legitur, quòd Simõ Magus hircum in ſpeciem hominis ſecundùm ipſius Simonis mutauit. Fertur enim Simonẽ Neroni dixiſſe, vt ſcias optimẽ Imperator, me filium Dei eſſe, iube me decollari, & tertia die reſurgã. Præcepit ergo Nero carnifici vt decollaret eũ: qui cum putaret Simonem decollare, decollauit arietem. Simõ autẽ arietis mẽbra recolligens, & ſe illa tribus diebus abſcondit. Tertia verò die oſtendit ſe Neroni, dicens: Fac ſanguinem meũ abſtergi qui effuſus eſt: quoniã ecce Ego qui decollatus fuerã ſicut promiſi, tertia die reſurrexi. Nero verò his viſis obſtupuit, & eum filium Dei putauit.

Hircus mutatus in ſpeciem hominis.

Simon Magus ſe filium Dei fingit.

SIGISM. Bone Doctor, quid tu affers in medium?

VLRIC. Maiorum Doctorũ teſtimonia in eã rem adducã. Dicit enim Beatus Aug. in libro de ſpiritu & anima. Humana opinio dicit, quòd quadã arte & poteſtate Dęmonum homines conuerti poſſunt in lupos & iumẽta & portare quæque neceſſaria, poſt peracta opera iterũ ad ſe redire, nec beſtialem mentẽ in eis fieri, ſed rationalem humanámque ſeruare. Hoc intelligendum eſt, quòd Dæmones quidem naturas non creant, ſed ſolùm aliquid tale facere poſſunt, vt videatur eſſe quod non eſt. Hæc Aug. Ecce ergo quòd Aug. concepit, quòd aliqui tale facere poſſunt.

Naturas Dæmones non creant.

SIGISM. Sed ſubdit vt videatur eſse quod non eſt.

VLRIC. De hoc latius in ſolutione finali dicemus. Inſuper Aug. in lib 18. de ciuitate Dei, ait: De ludificationibus Dæmonum quid dicemus, niſi de medio Babylonis eſse fugiendũ: quãtò enim in hoc maiorẽ poteſtatẽ Dæmonũ videmus: tãtò tenacius Mediatori inhærẽdũ, per quẽ de imis ad sũma cõſcẽdimus. Nã cũ eſsemus in Italia audiebamus talia de quadã regione illarũ partium, vbi ſtabularias mulieres imbutas his artibus in caſeo dare ſolere dicebant, quibus vellent, ſeu poſsent viatoribus, vnde in iumenta

illico

illicò verterentur, & neceſſaria quæque portarent, poſtquã perfuncta opera ad ſe redirent, nec in his vitam beſtialem fieri, ſed rationalem ſeruari. Hæc Auguſtinus.

S I G. Hic Aug. loquitur de auditu alieno, dicẽs, ſe à quibuſdã recitatorib: audiuiſſe, vnde dictũ Auguſtini nihil in hoc cõcludit quia teſtis de auditu alieno loquẽs nõ ꝓbat.

V L R I C. Sapienter loqueris, attamẽ audiamus propinquiora. Vincentius in ſpeculo naturali lib. 3 ca. 3. refert, cuius verba hîc refert Guillermus Malmes Berienſis monachus, in hiſtoria ſua, quòd tempore Petri Damiani fuerunt duæ vetulæ in ſtrata publica, quas Auguſtinus appellat ſtabularias, item tranſeuntes ad hoſpitia. Pro mercede ſuſcipientes. Nam ſtabularium propriẽ hoſpitium venale & publicum dicitur: Hæ vno cõmorantes tugurio, vno quoque vtentes maleficio, hoſpitem, ſi quando ſuperueniebat ſolus in equum, vel ſuem vel aſinam mutabant, & mercatoribus vendentes, pretium habebant.

Guillermi Malmes Berienſis hiſtoria.

Stabularium quid ſignificet veteribus.

Quadam die iuuenem hiſtronicis geſtibus victum exigentem hoſpitio ſuſceperunt, ſuſceptúmque aſinum fecerunt, multum inde lucrantes per aſinum, ſcilicet qui miraculo geſtuũ diſtinebat tranſeuntes. Nam quocunque modo anus præcepiſſet, mouebatur. Non enim amiſerat intellectum, ſed loquelam: multum inde quæſtuum conflauerãt vetulæ. Audiens hoc vicinus diues, aſinum emit magno pretio. Dictum quoque eſt ei ab illis vetulis vt cuſtodiret eum, ne in aquam intraret: ſeruatúſque aſinus diu ab aqua tãdem incautiorem nactus cuſtodiam, in locũ proximum, ſe proiecit: & ibi ſe diu volutans aſininã figuram perdidit, propriámq; recepit. Cũque cuſtos eius ſciſcitaretur ab eodẽ obuio ſi aſinũ vidiſſet, ille ſe eſſe dixit, famulus ad dominum retulit, dominus ad Apoſtolicum Leonem illo ſeculo ſanctiſſimum, conuictæ etiam anus idem fatentur.

Hiſtrio in aſinum ludicrum mutatur.

Dubitantẽ Papam confirmauit Petrus Damianus vir erudiſſimus, producto exemplo de Simone Mago qui Fauſtinianũ videri fecit in figura Simonis. Ecce ergo quòd Petrus Damianus vir magnæ auctoritatis apud Papam concluſit hoc fieri potuiſſe.

S I G I S. Sanctis hiſtoriis & auctoritatibus me impellis vt neſciam quorſum me vertam.

V L R I C. In fine latius loquemur de hoc.

CAPVT IV.

De profectionibus nocturnis Incantatricum.

VTrùm dictæ mulieres incãtatrices proficiſcantur ad cõuiuia, vel poſſint ſuper baculum vnctum, vel ſuper lupum, ſeu aliud animal equitare, & ad ſui conuiuij ludum de loco ad locum traduci, vbi bibant & comedant, ac ſe mutuò cognoſcant atque delectentur,

SIGISM. Vlterius quæro, vtrum ſuper baculum pinguedine quadam vnctum, aut ſuper lupum, vel aliud animal poſſint tales mulieres maledictę equitare, & an Diabolus poſſet eas deferre de loco ad locum, vt bibant & conuiuia celebrent, ſéque mutuò cognoſcant atque delectentur.

VLR. Audienda eſt tua opinio benigne Archidux.

SIGIS. Nouimus quòd Diabolus ſpiritus eſt, qui non habet manus, neque pedes, nec etiam alas, qui etiam non commenſuratur loco, quomodo igitur hominem qui corporeus eſt portare poſſet?

De propheta Abacuc tranſlato per angelum.

CONR. Fortè ſpiritus ingrediuntur aliqua corpora, & aſſumunt ſibi talia ad opus illud quod facere volunt. Nam in ſacra Scriptura legimus, Danielis vltimo, quòd Angelus Domini apprehendit Abacuc in vertice eius, & portauit eum capillo capitis ſui, poſuitque eum in Babylonem. Ecce quamuis Angeli ſpiritus ſint, & non habent manus neque pedes, tamen concludendum eſt, quòd Angelus corpus aſſumpſerit, quo Abacuc capillis tenere & portare potuit. Sic Actuum Apoſtolorum 8. legitur. Spiritus Domini rapuit Philippum, & inuentus eſt in Azoto.

SIGISM. Hoc in ſpiritibus & Angelis bonis fieri poſſe concedo, in quibus maior eſt poteſtas.

Diabolus ducit Hermogenem ad S. Iacobum.

VLR. Loquamur ergo de malis, & ſic de Diabolo. Nam in legenda ſancti Iacobi legitur, quòd Diabolus Hermogenem conſtrinxit, & ligatis manibus & pedibus eundem ad ſanctum Iacobum detulit.

CONR. Referã autem ego, quod tẽporibus noſtris quibus adhuc iuuenes mutuò in ſcientiis humanitatis conſtudentes fuimus, accidit ante lapſum multorum annorũ, vidi ergo in iudicio prouincialis ciuitatis Conſtantienſi duos mutuò litigantes, vbi accuſator in forma Iuris ſe inſcribẽs contra quendam ruſticum, quem Maleficũ aſſeruit, actionem propoſuit, quòd idẽ ruſticus ſuper lupũ quendã equitans obuiã accuſatori venerit, quo obuiante ipſe accuſator

Equitans lupum in die.

ſubitò contractus, & membris languidis factus fuerit. Itaque rogante eo Maleficum, vt ſanitatem ſibi reſtitueret, annuerit Maleficus: Qui abiens rem aliquantulum temporis tacitus continuit. Verùm, quia idem ruſticus etiam aliis ſuo Maleficio damna intuliſſe dicebatur, vnde tandem accuſator eundem publicè inſignem iudici accuſauit.

SIGISM. Quid ad huōdi accuſationē ruſticus reſpōdit?

CONR. Negàuit ille.

SIGISM. Ad torturam fuſtne poſitus?

CONRAD. Non.

SIGISM. Quomodo igitur conuinci potuit?

CONR. Per teſtes.

SIG. Quam cauſam dicti allegarunt teſtes?

CONR. Aſſueuerunt per eorundem iuramenta publicè præſtita quòd ipſe ruſticus Maleficus, etiam ipſos teſtes in corpore & rebus damnificauerit.

SIG. Datus fuerat ipſi accuſato orator ad defendendū.

VLR. At ego tali iudicio affui, & ego illud cum grauitate & maturitate fieri vidi: ipſas etiam partes duos magnæ eloquentiæ viros prolocutores habuiſſe memini.

SIGISM. Quinam hi fuerunt?

VLRIC. Cōradū quādā *Schak* patrem noſtri diſputātem, ac Vlricum quondam *Blaſer* noſtræ ciuitatis Prætores, viros rememoratione dignos pro oratoribus habuerunt. *Vlricus Blaſer.*

CONRAD. Ordinato itaque iudicio, ex dictis teſtiū ipſum accuſatum conuictum condemnari, condemnatum concremari vidi.

SIG. Quæſtio iſta aliam etiam particulam continet: videlicet, quòd huiuſmodi mulieres quandoque conueniant mutuòque confabulentur, bibant & ſe inuicem agnoſcant.

De conuentibus & conuiuijs Maleficarum.

CONR. Sic fieri ſolere vulgus clamat, ipſæque mulieres talia cōfitentur, & propinqua iudicia cōfeſſionis aſſignant.

SIGIS. Nōne ait Canon. in c. Epiſcopi: 26. q. 5. vbi textus. Illud etiā non omittendum eſt quòd quædam mulieres ſceleratæ retro poſt Satanam conuerſæ Dæmonū illuſionibus, phantaſmatibus ſe ſeductas credunt, & profitentur, ſe cum Diana nocturnis horis, Dea paganorum & cū Herodiade, & innumerata multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multa terrarū ſpacia intempeſta nocte

pertranſire,eius iuſſionibus obedire,veluti dominę,& certis noctibus ad eius ſeruitium euocari,ſed vtinam hæ ſolæ in perfidia, periſſent, non multas ſecum ab infidelitatis interitum prouocaſſent. Nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta,vera hæc eſſe credit, & credendo à recta fide deuia,errore paganorum inuoluitur.

De Incubis. CONR. Si itaque iuxta verba Canonis opinione decipiuntur, vnde igitur prouenit, quòd ipſæ mulieres ex aliis ciuitatibus homines noſcunt, quos etiam conuiuio interfuiſſe aſſerunt:& iudicia cognitionis ſuæ oſtendunt, quos tamen prius nunqpam viderunt,neque in huiuſmodi ciuitatibus cum talibus priùs conuerſatæ fuerunt?

VLRIC. Hanc inſtantiã.etiamſi vrgeri videatur, tamẽ prope finem huius tractatus exẽplo ſancti Germ,ſoluemus.

CAP. V.

SIGIS. Quærendum inſuper fortè exiſtimo, vtrũ Diabolus in forma hominis poſſit apparere, & cùm huiuſmodi maledictis mulieribus poſſit incubando commiſceri.

CONR. Nemo dubitat quin Diabolus in forma hominis apparere poſſit. Nã in legenda Sancti Martini legitur,quòd cùm Martinus Mediolanũ præteriiſſet, Diabolus ei in humana ſpecie obuius fuit. Sic in legenda Sancti Antonij legũt,quòd Diabolus in ſpecie pueri nigri proſtratus apparuit.Item in legenda Sancti Eligij legitur, quòd Diabolus in ſpecie pulchræ mulieris eundem apud fabricam ſuam alloquebatur. De Saluatore quoque noſtro Matthæi quarto legitur,quòd aſſumpſit eum Diabolus & ſtatuit eũ ſuper pinnaculum templi. Vnde in hanc partem aſſentior, quòd Diabolus in ſpecie humana poſſit hominib. apparere,& cum eis conuerſari. Legitur quòd Plato Dæmone domeſtico quaſi famulo vſus ſit.

De ſaluatore in pinnaculũ templi conſtituto.

SIGIS. Sed quid de alia parte quæſtionis, an Dæmones poſſunt cum talibus mulieribus dormire, & coire cum eiſdem?

CONR. Hoc namque mulieres cõſitentur, quod incubis commiſceantur, & ſicut ab amatoribus tractentur.

SIGIS. Vana mulierum opinio, multa garrulant quæ vera eſſe putant.

CONR. Profectò quãdoq; perſeuerant in huiuſmodi eorũ confeſſione, etiã cùm ad mortem ducantur, & nihil

aliud

aliud vident, quàm moriendum eſſe. Veruntamẽ audiamus geſta aliorum magis authorizata. Legitur enim in hiſtoria Sancti Bernardi, quòd Dæmon ſiue incubus, pluribus annis cum quadam muliere dormiuit etiam marito mulieris in eodem lecto condormiente, attamen hoc nefas ignorante. Itaque tandem mulier pœnitentia ducta, voluit deinceps licentiare & expellere Incubum, verùm non potuit: vbi beato Bernardo conquerens, qui ipſum Dęmonem ardentibus candelis excommunicauit. Ac ſi eundem à dicta muliere effugauit.

S. Bernardus Damonẽ ardentibus candelis excommunicauit.

Item beatus Aug in 15. lib. de ciui. Dei, ait: Creberrima fa- cta eſt, multique experti ſunt, vel ab illis, qui expertos ſe audiſſe affirmant, Syluanos atque Faunos, quos vulgò Incubos vocant improbos, ſæpè mulieribus extitiſſe: & earum appetiſſe & peregiſſe concubitum.

Item in hiſtoriis Arcturi regis Britanniæ ſæpius leguntur huiuſmodi accidiſſe.

Hiſtoria Arcturi Regis Britanniæ.

S I G. Quid igitur reſpondetur ad auctoritatem Caſſiani, qui ait, Nullo modo credendum eſt, ſpirituales naturas cum fœminis carnaliter coire poſſe. Nam ſi hoc aliquando poſſet fieri, quomodo nunc vel nunquam vel rarò videremus aliquos ex eorum concubitu de mulieribus abſque virili ſemine naſci, cùm præſertim conteſtet eas libidinum ſordibus admodum delectari, quas proculdubio per ſemetipſas potius quàm hominibus exercere mallent, ſi illud vllo modo effici poſſet. Hæc ille.

V L R I C. Hæc auctoritas induxit ad aliam quęſtionem, An videlicet ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato poſſit naſci puer?

De natis ex incubis.

C A P V T V I.

SIGISM. An ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato poſſit naſci puer?

C O N R. Tritum eſt ſermone prouerbium, ex huiuſmodi concubitu filios natos eſſe, quos vulgus abiectos nominat, qui etiam Alemanico idiomate *wechſelbalch* appellantur, vnde fabulantur de quadam Meluſina incuba, quę cuidam Comiti adhæſiſſe dicitur, pluresq́; filios ex ea natos fuiſſe, At vnumquemque huiuſmodi filiorum aliquid prodigij in membris habuiſſe, illum namque tres oculos, alium dentes aprinos contraxiſſe fama eſt.

Hiſtoria Meluſina.

vt pro tua in me clementia me dignum inter diſputandum fore iudicaueris, attamen ecce adeſt Conradus *Schak*. Prætor meæ ciuitatis, vir vtique ingenio præſtans, in conuerſationéque argutus conſodalis meus. Placeat igitur eius induſtriam hac in re prius experiri.

SIGISM. Placeat, nam & eundem conſilio maturum, conuerſationéque facetum noui. Idcirco quia nobis ſermo de incantatricum maleficiis habendus erit quærendum primùm duxi. Vtrùm de facto incantatrices poſſint prouocare tonitrua & grandines?

CONRAD. Quamuis in huiuſmodi difficultate, quæ etiã doctiſſimos viros pro diſcuſſione terrere ſolet me inſcium putem, iuxta verbum Socratis, qui ſolitus fuit dicere, ſe hoc ſolùm ſcire quod neſciret, attamẽ ne videar clemẽtis Principis monitis non acquieſcere, loquar pauca, vt initium dem moueri maiora.

SIGISM. Dic igitur?

Fama quam omnes famãt, non vana habenda.

CONRAD. Apud Philoſophũ tritũ eſt ſermone prouerbium, vt fama quam omnes famant nõ omnino perdatur. Fama autem communis eſt quòd ipſe ſtrigę tonitrua & grandines fecerint, magnáque damna ſegetibus & hominibus intulerint Ex confeſſione quoque earum in tortura facta, ſe talia feciſſe, & modũ faciendi tradidiſſe compertũ eſt.

SIG. At ego nudæ famæ non intendo. Facilè enim dictũ ſequitur vulgus, nec cõfeſſione tortuali ſatiabor, cùm metu tormentorũ quis inducitur quandoque ad confitendum id quod in rerum natura non eſt. Verùm ea quæ oculis non conſpeximus, auctoritate vel concludendi ratione percipere deſideramus. Nam recta, diſputatio auctoritate & ratione concluditur.

Recta diſputatio auctoritate & ratione concluditur.

VLRIC. Profectò experientia in dicendis cauſis cõtẽptibilis non eſt, cùm experientia dicatur eſſe rerum Magiſtra. vt dicitur in c. vbi periculum. de elect. lib. 5. vnde tritũ eſt apud populares prouerbium. Experto crede Roberto.

Si Maga inimicis pro libitu damnum dare poſſent, non opus haberemus militibus.

SIGIS. Ad oſtẽdendũ igitur, quòd Maleficæ mulieres nihil ſciant, me iſtud monet videlicet. Nã ſi talia iſtæ maledictæ mulieres ſcirent, & efficere poſſent, non eſſet opus Principibus tẽporibus belli clientulos militéſque conducere qui in certas hoſtium irruerent, agróſque deuaſtarent, incẽdiis domos & villas concremarent, Verùm ſatis eſſet talẽ

mulierem

mulierem Pythonicã aduocare, eidémque ſaluum conductum addicere & hortari, quatenus ſuper hoſtium terras talis maledicta mulier grandines, fulmina & tempeſtates prouocaret, vt ſic hoſtium terram periclitari molitetur. Etenim quià videmus, quòd ipſæ talia facere non poſſunt, etiam ſi vellent, ad faciendumq; etiamſi à Principibus (quod tamen abſit) inducerentur. Vnde inferendum cenſeo ipſas talia facere non poſſe.

Præterea, ex fide habemus, ſolum Deum ſtellarum & elementorum eſſe gubernatorem, qui legem pati ſydera iubet, & qui iuxta Boëtium in libro de conſolatione, perpetua mundum ratione gubernat, ſtabiliſque manens dat cuncta moueri. Quomodo igitur mulieres lamiæ adiutorio. Dæmonũ illum ſummum motorem, qui certa ratione cuncta gubernat in huiuſmodi ſuo motu impedire, & in alium motum dirigere poſſent. *Abſit, vt princeps vtatur opera Sagarum.*

CONR. Ponderanda quidem eſt magni Principis ratio. Sed nõ minus ponderandũ eſt illud quod Exod c. 7. dicitur. Nam quamuis Moyſes ante faciẽ Pharaonis regis Ægypti multa ſigna & prodigia feciſſet: nihilominus Malefici ſimiliter effecerunt, qui incantationibus ſuis aquam in ſanguinem verterunt, & ranas ſuper terram produxerunt. Ecce igitur ex ſacra Scriptura veteris Teſtamenti claret, quòd Malefici adiutorio Dæmonũ aquas turbarũt, quia eas in ſanguinẽ verterũt: & agros prædiáque ranis cõfuderunt. *Lamios & Magos prodigia facere poſſe, probatur ex Scripturâ.*

Item lib. Iob ca 1. legitur, quòd Diabolo procurante ventus vehemens irruit à regione deſerti: & concuſſit quatuor angulos domus, quæ corruens oppreſſit liberos Iob, & mortui ſunt. Ecce, quòd Diabolus poteſtate ſua aërẽ prouocauit, pueróſque oppreſſit. Dicitur etiam eodem libro. Diabolum fulmina ignis prouocaſſe. Dicit enim textus: Ignis Dei cecidit de cœlo, & vaccas, oues, pueróſque conſumpſit.

Item Ioan. Apoca. cap. 7. ait: Poſt hæc vidi quatuor Angelos ſtantes ſuper quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ ne flarent ſuper terram, neque mare, neque in vllam arborem: vidi alterum Angelum aſcendentem ab ortu Solis habentem ſignum Dei vidi, & clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum eſt nocere terræ & mari, dicens: Nolite nocere terræ neque mari, neque arboribus, quouſque ſignemus ſeruos Dei in frontibus. *Angeli tenentes Ventos interpretantur Diaboli.*

SIG. Doctor, qui ſunt illi quatuor Angeli, quibus Ioannes ait eſſe datum, vt poſſint nocere terræ.

VLR. Sunt Diaboli.

SIG. Appellatur ne diabolus Angelus?

VLR. Ita. Nam Diabolus ibidem, & etiam alibi ſæpius Angelus dicitur: quia etiam miſſus à Deo, vt ibidem dicit gloſſa ordinaria.

SIG. Fortè Ioannes hoc in ſpiritu vidit, dans nobis ſuæ viſionis exempla.

CONR. Digniſſime Princeps non opus eſt exemplis, dum res ante oculos exiſtit, vt audiſti à Maleficis coram Pharaone, & à geſtis Iob: Si igitur hęc facta fuiſſe leguntur, igitur & iam fieri poſſe quis dubitat?

VLRIC. De illo paſſu in fine & pòſt clariùs loquemur.

CAP. II.

Vtrùm Incantatrices poſſint adiutorio Diaboli hominibus & infantibus nocere, ac morbos eiſdem inferre, eoſdémque debilitare.

SIGIS. Quia de corruptione & turbatione elementorum nobis ſermo eſt, non incompetenter quærendum duximus: Si etiam incantatrices homini, & maximè infantibus morbos inferre, & adiutorio Dæmonum eiuſdem nõcere poſſunt, & eos debilitare.

CONR. Audiui à pleriſque mulieribus, quomodo pueris in cunabulis iacentibus variæ ægritudines acciderunt: nũc quippe illi puero naſus apparuit curuatus: nũc alteri oculus erutus, quòdque maledictæ mulieres quandoque cõprehenſæ, aſſeruerunt, in torturáque recognouerunt, ob inuidiam parentũ ſe talia pueris auxilio Dæmonis irrogaſſe.

SIG. Audiſti quòd confeſſionibus talibus per metũ extortis nõ ſaturabor: quid igitur aliud rationis ſeu auctoritatis in medium adducis?

CONRAD. Iam ſuperius pro auctoritate in libro primo Iob cognouimus, quòd Diabolus filios eiuſdẽ ventũ prouocando inuaſit & mortui ſunt. Digneris vtique audire B. Aug. 21. li. de ciuit. Dei. c. 18 dũ ait: Proſúſque ſcriptum eſt, graue iugum filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ matrem omnium vſque adeo

adeo impleri eſt neceſſe,vt ipſi paruuli per lauacrum regenerationis ab originali peccato,quo ſolùm tenebantur,vinculo iam ſoluti,multa patientes,nonnulli incurſus ſpirituũ malignorum patiantur. Ecce quòd Auguſtinus ſentit,pueros incurſus Dæmonum pati. Item B. Hierony.ad Paulam de dormitione Bleſillæ in epiſtola ait: Quid cauſæ eſt, vt ſæpè ibi noli & moli,ac vbera materna hactenus à Dæmonio corrumpuntur. Ecce igitur ſacra Scriptura & ſanctorum patrum auctoritate oſtenſum eſſe, Diabolum poteſtatem quandoque habere corrumpendi pueros & infantes, eiſque nocendi.

Sepultura nominatur mater omnium,

Teſtimonia patrum de infantib à Maleficis impeti-tis.

S I G. Locuti modò ſumus de infantibus, quid igitur in ſenibus & adultis?

CONRAD. Multos vidimus ſenes claudicantes & contractos, qui aſſeruerunt, ex maleficio illarum maledictarum ipſis illud euenisse.

S I G. Quid autem ſentit Scriptura?

CONR. In legenda ſanctorum Simonis & Iudæ legitur, quomodo corã rege Babylòniæ Larochi & Arphaxat Malefici fuerunt conſtituti, qui ipſius regis oratores & rhetores mutos & claudos atque cæcos effecerunt, ac viſum & greſſum eiſdem denuo reddiderunt. Ecce apertum teſtimonium,quòd Malefici nocere poſſunt hominibus,etiam ſenibus ac claudos & cæcos facere & rurſus eoſdem ſanare.

S I G: Hi namque oratores,quibus huiuſmodi maleficia euenerunt,pagani extiterunt, & in Chriſtum non crediderunt,nec ſigno crucis muniti fuerunt.

V L R. Prudenter loqueris, ô inclyte Princeps:quoniam in eadem legenda canitur, quòd poſtquam dicti oratores & rhetores in Chriſtum crediderunt,& per Apoſtolos ſigno crucis muniti fuerunt:dicti Magi eiſdem vltra nocere non poterant,quanquam Magi ipſi irritati iteratò eiſdem nocere attentaſſent.

C O N R. Aie,aie,quomodo igitur poterat Diabolus nocere Iob:nam eundem grauiſſimo vlcere percuſſit adeóque eundem læſit vt in fimo iacens, vir ſuſpirare poſſet, vt legitur in li. Iob,& tamen ipſe Iob erat vir ſanctus in voluntate Dei,vt teſtatur Scriptura,ambulãs. Itẽ in legẽda S. Antonij legitur,quomodo Dæmones eundẽ valdè percuſſerũt: qui tamen vir ſanctus & Deo placens fuit. Ecce ergo ex his

Cur quibuſdam ſanctis Dæmon nocеat,quibuſdam non nocere non poſſit.

conſtare. Dæmones ſuper ſanctos etiam viros poteſtatem nocendi eiſdem habuiſſe. Si igitur viros ſanctos turbare potuerunt: cur igitur aliis de quorum ſanctitate nobis non conſtat, nocere non poſſent?

SIG. Ex his magis magiſque hæſitare incipio, quid igitur ſentiendum ſit audire deſidero.

VLR. Sine modò, prope finem quid ſentiendum ſit latius de hoc & aliis loquemur.

De impedimento coitus. SIG. Ex priori dubio oritur aliud: Verùm poſſint hominem in coniugali ſtatu exiſtentem inficere, & ad coëundum impotentem reddere?

CONR. Vidi plures iuuenes, qui in coitu paucum aut nihil valuerunt, imò proprias vxores carnaliter cognoſcere non potuerunt, aſſerentes, ex maleficio hoc ipſis cótigiſſe.

SIG. O multi multa loquuntur.

VLR. Profectò Canones in hoc conſentiunt, aſſerentes: per maleficia fieri poſſe, vt homo, qui a natura frigidus non eſt, ad coëundum inhabilis reddatur, itaque in Decretali ſpecialem titulum de frigidis & maleficiatis habemus. Vnde Hiſmarus etiam Papa in c. ſi per ſortiarias 34. q. 1. ait: Si per ſortiarias atque maleficas artes, occulto, ſed nonnunquam Dei iuſto iudicio permittente, & Diabolo præparãte, concubitus non ſequitur, hortandi ſunt quibus iſta eueniunt, vt corde contrito, & ſpiritu humilitatis Deo & ſacerdoti de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem faciãt, &c. Ecce, dicit enim textus, præparante Diabolo concubitus non ſequitur.

Canones ab hominibus debent approbari. Et quamuis pro deciſione huius dubij ad credendum ſatis foret Canon, quia Canonum conſtitutiones ab hominibus debent approbari: vt dicitur in c. 1. de conſt. Nihilominus tamen hoc idem aſtruunt Doctores. Vnde B. Thom. in quarto ſuper ſententiis, diſt. 3. ait quòd ex maleficio poteſt quis eſſe impotens ad vnam, & non ad aliam. Itaque dominus Hoſt. in ſumma lib. 4. Rubr. 17. de frigidis & maleficiatis dixit. Aliquando maleficiantur homines, ita quòd redduntur per ſortilegium impotentes omnibus præter quam vni. Aliquando etiam maleficiantur adeo, vt non poſſint cognoſcere vxorem, ſed omnes alias.

Duplices impotentia concubitus.

SIGISM. Animũ meum hæc mouent, quia mira ſunt. Nam cùm coitus à natura nobis detur, admirandum certè eſt

erit, quomodò Diabolus curſum naturæ impedire nobis ignorantibus poſſit.

VLRIC. Nam & ego Vlricus ad decem & octo annos in curia Conſtantienſi cauſarum Patronus & Aduocatus, prout hodie ſum, etiam huiuſmodi cauſas frigiditatis & maleficij in practica plures habui, vbi mulieres accuſabāt coram Iudice maritos de impotentia coëundi.

SIGISM. Quid igitur decretum fuit in talibus cauſis?

VLRIC. Decreuerunt iudices eos taliter infectos medicis curię huiuſmodi iuratis oſtendere ſe debere pro examine Medicorum faciendo.

SIGISM. Quid inde?

VLRIC. Itaque plures comperi per Medicos curiæ iuratos inſpectos: quos ipſi Medici aſſeruerunt natura non frigidos, ſed ſortilegio maleficiatos eſſe.

Impotentes Medicis exhibendi.

SIGISM. Et quid ſuper huiuſmodi Medicorum examine finaliter ſententiatum extitit?

VLRIC. Decreuerunt iudices, partes ad triennium mutuo cohabitare debere, opus carnis huiuſmodi attentādo, quoque largiores in ieiuniis & Eleemoſynis foret, vt Deus, qui inſtitutor eſt matrimonij, huiuſmodi maleficium ab eis auferre dignaretur. Verùm quia de huiuſmodi articulo opinionem meam in fine cum præcedentibus dubiis latiùs declarare intendo, interim ad alia dubia te conuertere, ſi velis, poteris.

CAP. III.

SIGISMVNDVS quærit, Vtrùm dictæ mulieres incantatrices poſſint facies hominum in alias formas immutare?

Vtrum forma hominum immutetur.

VLRIC. Quid tibi digniſſime Princeps videtur?

SIGISM. Quòd non.

VLRIC. Quo hoc aſſeris motiuo?

SIGISM. Dicitur enim in decreto in c. Epiſcopi, 26. q. 5. vbi inquit text. Quiſquis ergo credit, poſſe fieri aliquam creaturā, aut in melius aut in deterius immutari aut transformari poſſe in aliquam ſpeciem aut aliquam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit & per quē omnia facta ſunt, infidelis eſt & pagano deterior.

CONRAD. Canoni aduerſari non intēdo. Sed quæ apud

Hiſtoriographos me legiſſe memini recitare cupio. Quid igitur ad Virgilium dicitur, qui in Bucolicis ecloga octaua recenſet: quòd cùm Vlyſſes ſuis cum ſociis à Troia exulando ad Circen Reginam declinaſſet: ipſa quoque Circe hoſpites tales ſuſcipiendo pocula malefica eiſdē miniſtraſſet; itaque ipſi hoſpites poſtquam venenata pocula bibiſſent, in animalia diuerſarum ſpecierum conuerſi ſunt, vnúſque iu lupum, alter in aſinum, alius verò in leonem.

SIGISM. Fabulam recitas: poëtæ finxerunt quibus nō eſt credendū m.

Poëta rectè Hiſtorias ſcripſerunt.

CONRAD. Certè reiiciendi non ſunt. Nam Cœlius Lactantius ait poëtas Hiſtorias ſcripſiſſe: ſed ſub occulto figmento velaſſe. Attamen hoc recitat Boëthius Doctor Catholicus in libro quarto de conſolatione, & ait:

Vela Natitij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit inſula
Pulchra qua reſidens dea
Solu edita ſemine
Miſcet hoſpitibus nouis
Tacta carmine pocula.
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus
Hunc apri facies tegit,
Ille Marmaricus leo
Dente creſcit & vnguibus.
Hic lupus nuper additus
Flere dum parat vlulat:
Ille Tigris vt Indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet varius malis
Numen ar:hadis alitis
Obſitum miſerans ducem
Peſte ſolu erit hoſpitis.
Iam tamen mala re miges
Ore pocula traxerant,
Iam ſues Certalia
Glande pabula verterant,
Et nihil manet integrum
Voce & corpore perditis.
Sola mens ſtabilis ſupra
Monſtra qua patitur gemit.
O leuem nimium manum!
Nec potentia gramina
Membra qua valeant licet,
Corda vertere non valent:
Intus eſt hominum vigor
Arte conditus abdita.
Hac venena potentius
Detrahunt homines ſibi.
Dira qua penitus meant
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere ſauiunt.

Hæc Boëthius decurtatis metris canit.

SIGISM. Tametſi præclaro ſtylo Boëthius Vlyſſis Sociorúmq; geſta recitet, hæſito tamen an vera ſint, & ſi talia geſta vera fuerint, non mirum, ſi iſtud his hominibus accidit qui pagani fuerunt, Idola venerantes, & ſtatuas Dæ-

monum

monũ adorantes:vnde Diabolũ ſuper homines tales maiorẽm poteſtatẽ habuiſſe credimus. Cũ autẽ nos Deum cœli adoremus & in Chriſtũ per quẽ ab imperio Diaboli liberati ſumus, vnde nobis talia contingere poſſe non exiſtimo.

CONR. Inſuper his ſimile factum audiuimus. Narrat enim Apuleius prout de eo recitat Auguſtinus,eidem aſini aures accidiſſe, accepto veneno,humano animo percipiente ſe aſinum factum fuiſſe.

SIG. Dixi iam differentiam eſſe inter Idola adorantes,& Deum cœli colentes.

CON. Procedamus igitur ad eos,qui Deũ cœli adorãt, vt oſtendamus eidem venefica arte talia pariter accidiſſe.

Etiam inter Chriſtianos quoſdam mutatos in beſtias.

SIGISM. Procedamus igitur.

CONRAD. In hiſtoria ſancti Clementis recitatur,quomodo facies Fauſtiniani,qui pater ſancti Clementis extitit, & cum Beato Petro Apoſtolo conuerſabatur, per Simonem Maleficum immutata fuerit. Dicitur enim in eadem hiſtoria,quòd cùm Imperator Cornelium centurionem miſiſſet Antiochiam,vt illic Magos & Maleficos caperet.Fauſtinianus licentiam ſalutandi Apionem Anubionem à Beato Petro petiit. Cùm autem idem Fauſtinianus apud Simonem Maleficum declinaſſet.Simon Anubiani & Apioni expoſuit,quomodo idem illa nocte Cornelium fugere vellet, eò quòd audiſſet eundem Cornelium Imperatoris ex præcepto ſe comprehendere velle:vnde ipſe Simon omnem furorem in Fauſtinianum conuertere propoſuerit. Tantùm, inquiensſacite Fauſtinianum cœnare vobiſcũ:At ego, ait, quoddam interim vnguentum componam quo cœnatus faciem ſuam perungam, ex eo quoque vultum meum habere videatur. Vos autem herbæ cuiuſdam ſucco faciem perungimini prius, vt non fallamini de mutatione vultus eius.Volo enim vt comprehendatur ab his qui me quærũt, & luctum habeant filij eius,qui me relicto fugerunt ad Petrum,itaque facies Fauſtiniani fuit mutata, vt nemo eundem præter quam Petrus cognoſceret,admodum quippe,vt qui Fauſtinianum intuebantur,exiſtimabant Simonem Magum videre, Ecce igitur quòd per maleficas artes vir ſanctus erat immutatus.

De Simonis Magi exẽplo.

Faciem alterius in ſuam mutare.

SIGISM. Fortè pro tunc Fauſtinianus catechumenus fuit:nec dum baptizatus à Petro:vel Deus hoc ideò permi-

ſit vt dolus Simonis Magi proficeret in gloriam Petri, prout factum fuit.

CONRAD. Quocunque modo permiſſum extiterit, attamen ex hiſtoria claret, quòd facies eius per maleficium immutata fuit.

Item in hiſtoria Beati Petri recitatur, quòd cũ Simõ Magus ante faciem Neronis Imperatoris ſtaret, eius effigies ſubitò mutabatur, vt modò ſenior, modò adoleſcentior videretur In eadẽ quoq; hiſtoria legitur, quòd Simõ Magus hircum in ſpeciem hominis ſecundùm ipſius Simónis mutauit. Fertur enim Simonẽ Neroni dixiſſe, vt ſcias optimè Imperator, me filium Dei eſſe, iube me decollari, & tertia die reſurgã. Præcepit ergo Nero carnifici vt decollaret eũ: qui cum putaret Simonem decollare, decollauit arietem. Simõ autẽ arietis mẽbra recolligens, & ſe illa tribus diebus abſcondit. Tertia verò die oſtendit ſe Neroni, dicens: Fac ſanguinem meũ abſtergi qui effuſus eſt: quoniã ecce Ego qui decollatus fuerã ſicut promiſi, tertia die reſurrexi. Nero verò his viſis obſtupuit, & eum filium Dei putauit.

Hircus mutatus in ſpeciem hominis.

Simon Magus ſe filium Dei fingit.

SIGISM. Bone Doctor, quid tu affers in medium?

VLRIC. Maiorum Doctorũ teſtimonia in eã rem adducã. Dicit enim Beatus Aug. in libro de ſpiritu & anima. Humana opinio dicit, quòd quadã arte & poteſtate Dæmonum homines conuerti poſſunt in lupos & iumẽta & portare quæque neceſſaria, poſt peracta opera iterũ ad ſe reditare, nec beſtialem mentẽ in eis fieri, ſed rationalem humanámque ſeruare. Hoc intelligendum eſt, quòd Dæmones quidem naturas non creant, ſed ſolùm aliquid tale facere poſſunt, vt videatur eſſe quod non eſt. Hæc Aug. Ecce ergo quòd Aug. concepit, quòd aliqui tale facere poſſunt.

Naturas Dæmones non creant.

SIGISM. Sed ſubdit vt videatur eſſe quod non eſt.

VLRIC. De hoc latius in ſolutione finali dicemus. Inſuper Aug. in lib 18. de ciuitate Dei, ait: De ludificationibus Dæmonum quid dicemus, niſi de medio Babylonis eſſe fugiendũ: quãtò enim in hoc maiorẽ poteſtatẽ Dæmonũ vid

emus: tãtò tenacius Mediatori inhærẽdũ, per quẽ de imis ad ſũma cõſcẽdimus. Nã cũ eſſemus in Italia audiebamus talia de quadã regione illarũ partium, vbi ſtabularias mulieres imbutas his artibus in caſeo dare ſolere dicebant, quibus vellent, ſeu poſſent viatoribus, vnde in iumenta

illicò verterentur, & neceſſaria quæque portarent, poſtquā perfuncta opera ad ſe redirent, nec in his vitam beſtialem fieri, ſed rationalem ſeruari. Hæc Auguſtinus.

SIG. Hic Aug. loquitur de auditu alieno, dicēs, ſe à quibuſdā recitatorib: audiuiſſe, vnde dictū Auguſtini nihil in hoc cōcludit quia teſtis de auditu alieno loquēs nō ꝓbat.

VLRIC. Sapienter loqueris, attamē audiamus propinquiora. Vincentius in ſpeculo naturali lib. 3 ca. 3. refert, cuius verba hic refert Guillermus Malmes Berienſis monachus, in hiſtoria ſua, quòd tempore Petri Damiani fuerunt duæ vetulæ in ſtrata publica, quas Auguſtinus appellat ſtabularias, item tranſeuntes ad hoſpitia. Pro mercede ſuſcipientes. Nam ſtabularium proprie hoſpitium venale & publicum dicitur: Hæ vno cōmorantes tugurio, vno quoque vtentes maleficio, hoſpitem, ſi quando ſuperueniebat ſolus in equum, vel ſuem vel aſinam mutabant, & mercatoribus vendentes, pretium habebant.

Guillermi Malmes Berienſis hiſtoria.

Stabularium quid ſignificet veteribus.

Quadam die iuuenem hiſtronicis geſtibus victum exigentem hoſpitio ſuſceperunt, ſuſceptūmque aſinum fecerunt, multum inde lucrantes per aſinum, ſcilicet qui miraculo geſtuū diſtinebat tranſeuntes. Nam quocunque modo anus præcepiſſet, mouebatur. Non enim amiſerat intellectum, ſed loquelam: multum inde quæſtuum conflauerāt vetulæ. Audiens hoc vicinus diues, aſinum emit magno pretio. Dictum quoque eſt ei ab illis vetulis vt cuſtodiret eum, ne in aquam intraret: ſeruatūque aſinus diu ab aqua tādem incautiorem nactus cuſtodiam, in locū proximum, ſe proiecit: & ibi ſe diu volutans aſininā figuram perdidit, propriámq; recepit. Cūque cuſtos eius ſciſcitaretur ab eodē obuio ſi aſinū vidiſſet, ille ſe eſſe dixit, famulus ad dominum retulit, dominus ad Apoſtolicum Leonem illo ſeculo ſanctiſſimum, conuictæ etiam anus idem fatentur.

Hiſtrio in aſinum ludicrum mutatur.

Dubitantē Papam confirmauit Petrus Damianus vir eruditiſſimus, producto exemplo de Simone Mago qui Fauſtinianū videri fecit in figura Simonis. Ecce ergo quòd Petrus Damianus vir magnæ auctoritatis apud Papam concluſit hoc fieri potuiſſe.

SIGIS. Sanctis hiſtoriis & auctoritatibus me impellis vt neſciam quorſum me vertam.

VLRIC. In fine latius loquemur de hoc.

CAP.

CAPVT IV.

De profectionibus nocturnis Incantatricum.

VTrùm dictæ mulieres incãtatrices proficiſcantur ad cõuiuia, vel poſſint ſuper baculum vnctum, vel ſuper lupum, ſeu aliud animal equitare, & ad ſui conuiuij ludum de loco ad locum traduci, vbi bibant & comedant, ac ſe mutuò cognoſcant atque delectentur.

SIGISM. Vlterius quæro, vtrum ſuper baculum pinguedine quadam vnctum, aut ſuper lupum, vel aliud animal poſſint tales mulieres maledictę equitare, & an Diabolus poſſet eas deferre de loco ad locum, vt bibant & conuiuia celebrent, ſéque mutuò cognoſcant atque delectentur.

VLR. Audienda eſt tua opinio benigne Archidux.

SIGIS. Nouimus quòd Diabolus ſpiritus eſt, qui non habet manus, neque pedes, nec etiam alas, qui etiam non commenſuratur loco, quomodo igitur hominem qui corporeus eſt portare poſſet?

De propheta Abacuc translato per angelum.

CONR. Fortè ſpiritus ingrediuntur aliqua corpora, & aſſumunt ſibi talia ad opus illud quod facere volunt. Nam in ſacra Scriptura legimus, Danielis vltimo, quòd Angelus Domini apprehendit Abacuc in vertice eius, & portauit eum capillo capitis ſui, poſuítque eum in Babylonem. Ecce quamuis Angeli ſpiritus ſint, & non habent manus neque pedes, tamen concludendum eſt, quòd Angelus corpus aſſumpſerit, quo Abacuc capillis tenere & portare potuit. Sic Actuum Apoſtolorum 8. legitur. Spiritus Domini rapuit Philippum, & inuentus eſt in Azoto.

SIGISM. Hoc in ſpiritibus & Angelis bonis fieri poſſe concedo, in quibus maior eſt poteſtas.

Diabolus ducit Hermogenem ad S. Iacobum.

VLR. Loquamur ergo de malis, & ſic de Diabolo. Nam in legenda ſancti Iacobi legitur, quòd Diabolus Hermogenem conſtrinxit, & ligatis manibus & pedibus eundem ad ſanctum Iacobum detulit.

CONR. Referã autem ego, quod tẽporibus noſtris quibus adhuc iuuenes mutuò in ſcientiis humanitatis conſtudentes fuimus, accidit ante lapſum multorum annorũ, vidi ergo in iudicio prouincialis ciuitatis Conſtantienſi duos mutuò litigantes, vbi accuſator in forma Iuris ſe inſcribẽs contra quendam ruſticum, quem Maleficũ aſſeruit, actionem propoſuit, quòd idẽ ruſticus ſuper lupũ quendã equitans obuiã accuſatori venerit, quo obuiante ipſe accuſator

Equitans lupum in die.

ſubitò

ſubitò contractus, & membris languidis factus fuerit. Itaque rogante eo Maleficum, vt ſanitatem ſibi reſtitueret, annuerit Maleficus: Qui abiens rem aliquantulum temporis tacitus continuit. Verùm, quia idem ruſticus etiam aliis ſuo Maleficio damna intuliſſe dicebatur, vnde tandem accuſator eundem publicè inſignem iudici accuſauit.

SIGISM. Quid ad huōdi accuſationē ruſticus reſpōdit?

CONR. Negauit ille.

SIGISM. Ad torturam fuitne poſitus?

CONRAD. Non.

SIGISM. Quomodo igitur conuinci potuit?

CONR. Per teſtes.

SIG. Quam cauſam dicti allegarunt teſtes?

CONR. Aſſueuerunt per eorundem iuramenta publicè præſtita quòd ipſe ruſticus Maleficus, etiam ipſos teſtes in corpore & rebus damnificauerit.

SIG. Datus fuerat ipſi accuſato orator ad defendendū.

VLR. At ego tali iudicio affui, & ego illud cum grauitate & maturitate fieri vidi: ipſas etiam partes duos magnæ eloquentiæ viros prolocutores habuiſſe memini.

SIGISM. Quinam hi fuerunt?

VLRIC. Cōradū quōdā *Schak* patrem noſtri diſputātem, ac Vlricum quondam *Blaſer* noſtræ ciuitatis Prætores, viros rememoratione dignos pro oratoribus habuerunt. *Vlricus Blaſer.*

CONRAD. Ordinato itaque iudicio, ex dictis teſtiū ipſum accuſatum conuictum condemnari, condemnatum concremari vidi.

SIG. Quæſtio iſta aliam etiam particulam continet: videlicet, quòd huiuſmodi mulieres quandoque conueniant mutuòque confabulentur, bibant & ſe inuicem agnoſcant.

CONR. Sic fieri ſolere vulgus clamat, ipſæque mulieres talia cōfitentur, & propinqua iudicia cōfeſſionis aſſignant. *De conuentibus & conuiuijs Maleficarum.*

SIGIS. Nōne ait Canon. in c. Epiſcopi 26. q. 5. vbi textus. Illud etiā non omittendum eſt quòd quædam mulieres ſceleratæ retro poſt Satanam conuerſæ Dæmonū illuſionibus, phantaſmatibus ſe ſeductas credunt, & profitentur, ſe cum Diana nocturnis horis, Dea paganorum & cū Herodiade, & innumerata multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multa terrarū ſpacia intempeſta nocte

pertran-

aliud vident, quàm moriendum eſſe. Veruntamē audiamus geſta aliorum magis authorizata. Legitur enim in hiſtoria Sancti Bernardi, quòd Dæmon ſiue incubus, pluribus annis cum quadam muliere dormiuit etiam marito mulieris in eodem lecto condormiente, attamen hoc nefas ignorante. Itaque tandem mulier pœnitentia ducta, voluit deinceps licentiare & expellere Incubum, verùm non potuit: vbi beato Bernardo conquerens, qui ipſum Dęmonem ardentibus candelis excommunicauit. Ac ſi eundem à dicta muliere effugauit.

S. Bernardus Dæmonē ardentibus candelis excommunicauit.

Item beatus Aug in 15. lib. de ciui. Dei, ait: Creberrima facta eſt, multique experti ſunt, vel ab illis, qui expertos ſe audiſſe affirmant, Syluanos atque Faunos, quos vulgò Incubos vocant improbos, ſæpè mulieribus extitiſſe: & earum appetiſſe & peregiſſe concubitum.

Item in hiſtoriis Arcturi regis Britanniæ ſæpius leguntur huiuſmodi accidiſſe.

Hiſtoria Arcturi Regis Britanniæ.

S I G. Quid igitur reſpondetur ad auctoritatem Caſſiani, qui ait, Nullo modo credendum eſt, ſpirituales naturas cum fœminis carnaliter coire poſſe. Nam ſi hoc aliquando poſſet fieri, quomodo nunc vel nunquam vel rarò videremus aliquos ex eorum concubitu de mulieribus abſque virili ſemine naſci, cùm præſertim conteſtet eas libidinum ſordibus admodum delectari, quas proculdubio per ſemetipſas potius quàm hominibus exercere mallent, ſi illud vllo modo effici poſſet. Hæc ille.

V L R I C. Hæc auctoritas induxit ad aliam quęſtionem, An videlicet ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato poſſit naſci puer?

De natis ex incubis.

CAPVT VI.

SIGISM. An ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato poſſit naſci puer?

C O N R. Tritum eſt ſermone prouerbium, ex huiuſmodi concubitu filios natos eſſe, quos vulgus abiectos nominat, qui etiam Alemanico idiomate *mein hſelbalch* appellantur, vnde fabulantur de quadam Meluſina incuba, quę cuidam Comiti adhæſiſſe dicitur, pluresq; filios ex ea natos fuiſſe, At vnumquemque huiuſmodi filiorum aliquid prodigii in membris habuiſſe, illum namque tres oculos, alium dentes aprinos contraxiſſe fama eſt.

Hiſtoria Meluſina.

SIG. Fabula hæc ab incerto auctore orta fidem non facit.

CONR. Apud Vincentiū libro hiſtoriali 21.lib.capite 30.narratur,quòd Vortigernus Rex conſilio inito cum ſapientibus quid agere deberet ad ſui tutamen? conſilio autem capto,iuſſit conueniri artifices.vt ei turrim fortiſſimam conſtruerent,ſed cùm opera eorum tellus abſorberet, ſuaſum eſt regi,vt hominem ſine patre quæreret, & eius ſanguine lapides in cementum aſpergi perciperet, & quaſi hoc facto demum ſtare potuiſſet. Inuenerunt igitur adoleſcentem, cui nomen erat Merlinus,qui cum matre ſua adducitur coram Rege,quę confeſſa eſt,de ſpiritu in ſpecie hominis illum concepiſſe. Merlinus autem multa obſcura reuelauit, multa prædixit futura. Aperuit enim,ſub fundamento eſſe lacum,ſub lacu duos latere Dracones,quorum vnus rubeus, populum Britannum, alter verò albus Saxonum deſignaret, & quis in conflictu ſuorum alterum vinceret, prædixit & Aurelium Ambroſium deuicto Hengiſto & combuſto Vertigerno regnaturum. Ex illa enim hiſtoria habetur,Merlinum ex Incubo Diabolo genitum. Item & de illo Merlino B. Aug.& cæteri Doctores faciunt mentionem.

Homo ſine patre.

Merlinus Diuinator

Color rubeus Britannos,notat, albus Saxones.

De Gigantibus poſt diluuium.

SIG. Quid igitur ſentiunt de Merlino Doctores?

VLRIC.Prope finem tractatus latius explieabitur. Nunc de illa particula Incuborum amplius progrediamur.Gloſſa ordinaria ſuper 6.c.Gen.1.lib vbi textus ait,Gigantes autē erant ſuper terram in diebus illis. Poſtquam enim ingreſſi ſunt filij Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, iſti ſunt potentes à ſeculo & viri famoſi. Hæc textus. Gloſſa autem deſuper dicit,Non eſt incredibile ab hominibus,non ab Angelis vel quibuſdam Dæmonibus, qui ſunt improbi, huiuſmodi homines eſſe procreatos, quia poſt diluuium corpora non ſolùm virorū,ſed & mulierum incredibili magnitudine extiterunt.Hæc gloſſa.

SIGIS. Mirabilis hîc foret gloſſa, ſi Diabolus poſſet procreare pueros.

VLR. Ioſephus Iudæorum nobilis Princeps, vir vtique multarum rerum diſcretus,quem etiam Hieronymus laudibus effert,hoc idem ſuper illum paſſum ſcribens, aſſerit, illos ex concubitu ſpirituum Incuborum cum mulieribus

p trato n at os fuiſſe.

C O N R A D. Adducam etiam propinquiores hiſtorias, Gaufridus Athioderus, prout eundem Vincẽtius in naturali libro tertio recitat, dicens, quomodo quidam Decanus ſacerdotum cum ſorore Ducis Burgundiæ Regis Siciliæ Rogerio deſpõſata ali quãdiu regnũ inhabitans, ibi certiſſimè cõpetit quod natabat quidã ſtrenuus iuuenis:& natãdi arte peritus, circa crepuſculũ noctis lucẽte luna in mari balneãs mulierem poſt ſe natantẽ per crines apprehendit, tanquam vnum ex ſociis, qui eum vellet mergere, eámque alloquẽs, nullum verbum extorquére potuit, opertámque pallio in domum duxit:& tandẽ in vxorem ſolẽniter accepit. Increpatus aliquando à ſocio quodã quòd phantaſma accepiſſet, expaueſcens arripuit gladium, minatus in conſpectu eiuſdẽ mulieris, filiũ quem ex ea ſuſceperat interfecturum, niſi illa loqueretur,& diceret vnde eſſet. Quid inquit: Væ tibi miſero, vtilẽ perdis vxorẽ dum cogis affari. Tecum eſſem,& tibi benè foret, ſi iniũctũ mihi ſilẽtiũ tenere permiſiſſes. Nũc autẽ deinceps me non videbis,& mox euanuit. Puer autem creuit,& marinum balneũ frequentare cœpit. Tandem vna dierum phantaſtica illa mulier coram multis eundẽ puerũ in eiſdem fluctibus occurrentem rapuit: quem ſi verus filius fuiſſet, mare ad litus expellere debuiſſet.

Quidã vnã ex Syrenibus duxit.

SIG. Fuit ne igitur talis puer verus vel phantaſticus?

CONRAD. Ex hiſtoria deprehenditur, quòd talis puer comedit, bibit, ambulauit,& multis annis educatus fuit.

VLR. Pro quo Merlinus & hic puer habiti fuerint prope finẽ enodabimus: nũc interim ad alias hiſtorias pergamus.

S I G I S M. Perge igitur.

C O N R. Helimandus quarto libro, quem Vincentius refert, pariter narrat, cuius verba hæc ſunt. In Colonienſi Diœceſi famoſum & immane palatium Rheni fluminis ſupereminet, quod Iuuamẽ nũcupatur, vbi pluribus olim cõgregatis principalibus improuiſo aduenit nauicula, quã collo alligatam cygnus trahebat argentea cathena. Exindè miles nouus & incognitus omnibus exiliit:& cygnus nauẽ reduxit. Miles poſtea vxorẽ duxit, liberos procreauit. Tandẽ in eodem palatio reſidẽs,& cygnũ inſpiciens aduentantẽ, cũ eadem nauicula & cathena ſtatim in nauem ſe recepit, & vlterius non comparuit, progenies autem eius vſque ho-

Iuuamen arx ad Rhenum.

Cignus trahit nauem in Rheno.

Progenies in Germania ex cygno.

die perſeuerat. Hæc Helimandus.

SIG. Quanquam huiuſmodi hiſtoriarum auctores graues ſint, graue tamen non minus eſt credere talia facta fuiſ-ſe, & facta, quomodo talia intelligẽda veniāt. Etenim, quia dicis te in fine, huiuſmodi dubia pro tua capacitate reſoluere, inquantum poſſis, velle, ideò ad vlteriorem quæſtionem progredior, videlicet vtrum Maleficæ poſſint futura prædicere, & ſecreta Principum conſilia reuelare.

Vtrùm Malefici futura & ſecreta prædicent.

CONR. Audimus, quòd Merlinus multa futura prędixit, quæ etiam facta ſunt, prout ex hiſtoriis deprehendimus. Item, nonne Balaam, vt teſtatur Scriptura, Ariolus fuit, & tamen multa futura prædixit. Item nonne Diabolus in ſpecie Samuelis ad prouocationem Pythonicæ mulieris prædixit Saul & omnem ſuam familiam in bello manſurũ, quod factum fuit, vt dicitur Reg. 1. Cecidit enim Saul & Ionathas filius eius in bello, & mortui ſunt.

SIGIS. Nonne futurorum cognitor ſolus eſt Deus, ſecretorúmque inſpector, qui eſt prima cauſa & primus motor omnium?

VLR. Eſt verè, ſed nihilominus tamen Diabolus futura prædicere poteſt. Videmus enim quòd Medici & Aſtrologi, & alij ſapientes homines ſæpè futura prænoſticant.

SIG. Quãuis futura prædicẽt, tamẽ nõ eſt neceſſe, vt ita eueniāt, vnde neceſſariò futura prædicendo non cõcludunt.

VLR. Rectè arguis, colendiſſime Princeps, quia omnia in poteſtate Dei, cui nemo eſt conſiliarius niſi ipſe ſibi.

Quomodo Dæmones futura & ſecreta ſciant.

SIGISM. Vellem enim ſcire, quomodo Diabolus futura prædicere poteſt.

VLR. Audi verba B. Auguſtini in Decreto poſita, in c. Sciendum. 26. q. 4. vbi text. Sciendum hanc eſſe naturam Dæmonum, vt aëri corporis ſenſum terrenorum corporum ſenſum facilè prætedant celeritate, & propter aërei corporis ſuperiorem nobilitatem non ſolùm curſus quorumlibet hominum vel ferarum, verùm etiã volatus auium incomparabiliter vincunt, quibus duabus rebus quantùm ad aëreum corpus attinet præditi, hoc eſt, acrimonia ſenſus, & celeritate motus ante cogitata pronunciant, quæ homines pro ſenſus terreni tarditate mirentur.

Experientia Dæmonum.

Acceſſit & Dæmonibus per tã longũ tempus, quod eorũ vita protenditur, longè maior experiẽtia, quã poteſt hominibus

nibus propter breuitatem vitę peruenire. Per has efficacias, quas aërei corporis natura ſor ita eſt, nõ ſolùm multa futura prædicunt Dęmones, verùm etiam multa faciunt, quę quoniam homines dicere aut facere non poſſunt, eos dignos quib s ſeruiant & quibus honores diuinos deferant arbitrãtur, inſtiga te maximè viuo curioſitatis propter amorẽ fœlicitatis falſæ atque terrenæ excellẽtiæ tẽporalis.

De diuinationibus Dæmonum. Nunc quia de Diuinatione Dæmonum quæſtio eſt: Primùm ſciendum eſt, illos plerumquè prænunciare quæ ipſi facturi ſunt. Accipiunt enim ſæpè poteſtatem & morbos immittere, & ipſum aërem vitiando morbidum reddere & peruerſis & maioribus terrenorum commodorum malefacta ſuadere, de quorum moribus certi ſunt, quòd eis talia ſuadentibus conſenſuri ſunt. Suadentibus miris & inuiſibilibus modis per illam ſubtilitatem corpora hominum nõ ſentientium penetrando, ſe cogitationibus eorum per quædam imaginaria iuſſa miſcendo ſiue vigilantium, ſiue dormientium. Aliquando autem nonnunquam ipſi faciunt,

Ex naturalibus ſignis prædictiones. Sed quandoque naturalibus ſignis futura præноſcunt, quæ in omnem ſenſum venire non poſſunt ante prædicũt: neque enim, quia præuidit medicus, quod præuidere neſcit huius artis ignarus, ideo diuinus habẽdus eſt. Quid autem mirum ſi quemadmodum ille corporis humani perturbata vel mortificata temperie, ſeu bona vel mala futura, prouidet valetudines, ſic Dæmones in aëris affectione ſibi notã nobis ignotas futuras pręuident tempeſtates. Aliquando etiam hominum diſpoſitiones non ſolùm voce prælatas, verùm etiam cogitatione cum ſuis quædam ex animo exprimuntur in corpore facilitate prædicunt, atque hinc etiam multa futura prænunciant alij, videlicet mira iis qui iſta diſpoſita ignorarunt. Hæc Auguſt.

SIG. Eſt igitur ipſis credendum?

VLR. Prorſus non. SIG. Quare?

VLR. Quoniam ipſi etiam Dæmones quandoque fallũtur: & etiam homines fallunt & decipiunt.

SIG. Da exemplum vbi falluntur.

Dæmonũ prædictiones ſallaces ſunt. VLR. Legitur in legẽda ſanctorũ Simonis & Iudæ, quòd cũ Varradach Princeps regis Babyloniorũ aduerſus regem Indorũ bello decertare vellet, Magos & Ariolos cõſulit, vt ſuper euẽtu belli reſpõſa ab Idolis & Dæmonis reciperent,

Ac Dæmones reſponderunt & prædixerunt grande bellum futurum fore & ex vtraque parte interfici præliantes. Poſtquam hoc Vartadach audiuit, in triſtitiam incidit. Apoſtolis autem Simone & Iuda in riſum excitatis, ait Dux, me timor inuaſit, vos autẽ ridetis. Dicunt Apoſtoli, ceſſet timor tuus, nobiſcum pax intrauit iſtam prouinciam hodie intermitte profectionẽ & cras hora tertia veniens quos præmiſiſti cum legatis Indorum, qui pace veſtra ad quaſcunque conditiones gratanter conſentientes pactum firmiſſimum ſtabilient. Simili modo Arioli ridẽtes, dicẽtes Duci: Noli Domine hominibus illis credere mẽdacibus, aduenis & ignotis qui ideo aliqua loquũtur, ne exploratores teneãtur. Hi Dij qui nũquã fallunt, dederũt tibi reſponſum vt cautus & ſollicitus ſis. Quid multa? Craſtino die venerunt nuncij, qui miſſi fuerãt, & nunciauerũt ita eſſe ſicut Apoſtoli dixerũt.

Ecce quòd Dæmones falſi extiterunt, mendacia prædixerunt & procul dubio ipſi Dæmones ſi potuiſſent, & ſi ſciuiſſent, libenter vera reſponſa dediſſent: cùm illud mendacium eiſdem Dæmonibus in præiudicium exierit. Sed quia futura ignorabant, ideo ſeipſos fefellerunt? Ita habes, quòd etiam ipſimet Dæmones falluntur.

Quomodo Dæmones conſulant ambiguitate ſuis prædictionib.

Sed iſtud notandũ eſt, quòd ipſi Dæmones dubitant de euentu eorum quæ prædicunt. Quid igitur faciũt cùm dubitant? Ait Aug. in d. c. ſciendum. Sed ne, inquit apud cultores ſuos pondus auctoritatis amittant, id agunt, vt interpretibus ſuis ſignorum ſuorum coniectatoribus culpa tribuatur, quando ipſi decepti fuerint vel mentiti, hæc Aug.

SIGIS. Pone exemplum.

Alij ſic referunt, Aio te Æacida Romanos vincere poſſe.

VIR. Legitur de quodã Principe, qui aduerſus Romanos pugnare volens, Deos ſuos, id eſt Dæmones & Ariolos ſuper victoria conſuluit, qui euentũ ignorantes, vt tamen aliquid reſponderẽt, ne futura ignorare, arbitrarentur, dixerũt, Romanos te vincere certum habe. Poteſt autẽ accuſatiuus ille, Te, variis modis conſtrui, ita vt ſi ipſe Dux Romanos viciſſet, conſonum reſponſioni fuiſſet: ſi verò à Romanis victus fuiſſet reſponſioni imputari Dæmonibus nõ potuiſſet. Vnde igitur ambigua obſcuritate reſponſa ſolent dare.

Itẽ ſæpè eum ſua eorum voluntate fallunt & mendacia dicunt: quoniam pleni ſunt inuidia, & gaudent, cùm homines, in errorem mittunt & decipiunt. Vnde periculoſum

eſt

eſt eis credere, quoniam neſcit homo, quando ipſi falluntur, vt fallere pro eorum conſuetudine nos volunt. Sic itaque clementiſſime Princeps habes, quando ipſi ſecreta ſcire & futura prædicere poſſunt: & quòd fides in eorum dictis ponenda non eſt, quia in eis ponenda non eſt veritas.

SIG. Satis iã dubiorum noſtrorum occaſione vos hinc inde allegantes audiuimus. Nunc noſtri propoſiti mens finem determinationis appetit, quid igitur tu ſentias placet vt detegas.

VLRIC. Quæ igitur dubia reſolui cupis?

CAP. VII.

SIGIS. Vtrùm Dæmones, ſeu homines miniſterio Dæmonum poſſint turbare aërem, prouocare grandines, & nocere terræ atque hominibus morbos inferre, ſeu hominem ſterilem facere. *De turbationibus aëris Maleficarum.*

VLR. Dico quòd non poſſunt, niſi quando & quibus, ac quantũ à Deo ex cauſa Maieſtatẽ ſuã mouente cõceditur.

SIG. Super quo fundas hanc concluſionem.

VLRIC. Super priùs deductis. Inſuper Ioannes Damaſcenus. li. 2. ait: Non habent Dęmones virtutes aduerſus aliquem, niſi à Deo diſpenſante, cõcedatur, ſicuti in Iob. & in porcis. Percuſſione verò Dei facta, & fortitudinem habent & transmutantur, & transfigurantur, in quamcunque volũt figuram, ſecundùm imaginem, id eſt, phantaſiam.

Item Gregor. in Dialogo lib. 3. ait. Abſque omnipotentis Dei conceſſione, nullam habet poteſtatem contra hominẽ malignus ſpiritus, qui etiam in porcos tranſire non potuit niſi permiſſus. *Nec Sathan porcos ſine Dei permiſſu inuadere poteſt.*

SIG. Quid eſt hoc dicere, in porcos tranſire non potuit?

VLRIC. In Euangelio legitur, quòd cùm Chriſtus Dęmoniacũ curaſſet & multas legiones Dęmonum ab eo eieciſſet, petiuerunt Dæmones licentiã à Domino, vt porcos ingredi poſſent, qua data intrauerunt porcos, & in mare irruerunt, &c. Ecce quòd Dæmones nõ audebant porcos intrare, & eos moleſtare, niſi priùs à Deo obtenta licentia.

SIGIS. Cognoſco itaque quòd cùm eiſdem à Deo permiſſum fuerit, quò tunc nocere poſſunt.

VLR. Rectè cognoſcis. Vnde ait Hier. ſuper Pſ. 33. Itaque

qui quibuſdam in Pſa'.dicitur:Fiat Angelus Domini perſequẽs eos.i.Diabolus ſeu ſpiritus malus:quia Dominus creauit illũ,& in ſua habet poteſtate. Ecce ex hoc habes,quòd ſæpe Deus concedit Diabolo,vt perſequatur homines.

Item Beatus Aug.de diuinatione Dęmonum ait: Accipiũt autem ſæpè poteſtatem & morbos immittere:& aërem vitiando morbidum reddere, & peruerſis malefacta ſuadere. Nam beatus Aug in li.3.de Trinitate ait:Ex ineffabili autem Dei potentia fit,quòd po ſſint mali Angeli, ſi permitterentur:ideò verò non poſſunt,quia non permittuntur.

SIGISM. Cùm autem Dæmonibus talia facere à Deo permittitur,poſſunt netunc,pro eorum libito facere quantum volunt?

VLRIC. Non,niſi tantum quantum eis facere permittitur:& ideò Auguſt. eodem loco in lib.3.de Trinitate,ait:Ideò non poſſunt,quia non permittuntur. Subiungit etiam, dicens: Neque enim alia occurrit ratio,cur Magi non potuerunt facere cinifes, qui ranas ſerpentéſque fecerunt,niſi quia maior aderat prohibitis Dei dominatio per ſpiritum ſanctum; quod etiam Magi confeſſi ſunt: Digitus Dei eſt, &c.prout Exo c.7. dicitur.

Aliquando maior aliquãdo minor digitus Dei.

Vnde Ioannes Chryſoſtomus ſuper Matthæum libro primo ait;Homines autem non quantum vult,tentat Diabolus,quoniam quantum ad ſe, nunquam ceſſaret à tentatione,neque enim habet alium actum. Non enim manducat nec dormit, nec aliud operatur : niſi vt tentet,fallat,& ſubuertat,hic cibus illius eſt.Ecce ergo quòd Ioãnes Chryſo.dicit,nõ quantum vult,&c. tentat &c. Vnde in lib.2.ſent. diſt.7.Petrus Lombardus ait:Dæmonum autem ſcientia & virtute exercentur etiam artes Magicæ, quibus tamen tam poteſtas quàm ſcientia à Deo data eſt,vel ad fallẽdum fallaces, ſicut Ægyptios,& etiam in ipſos Magos data eſt : vt eorundem ſpirituum operatione viderentur admirandi, à quibus erant damnandi, vel ad mouendum fideles, ne tale quid facere pro magno deſiderent, vel ad exercendum ſeu probandum iuſtorum patientiam? Nec putandum eſt Dæmonibus hanc rerum viſibilium materiam ad nutum ſeruire,ſed Deo potiùs,à quo hæc poteſtas datur.

Cibus Diaboli ſunt tentationes.

Dæmonibus poteſtas datur fallendi fallaces habere Magos.

SIG. Nũc ſi poſſibile foret,te duce cuperem ſcire,quando Deus glorioſus Dæmonib.cõcedat & permittat nocere

terræ

terræ & hominibus,ac ſubuertere aërem & aquas,&c.

VLR. Grauis eſt hæc quæſt.quis enim nouit Dei volũtatẽ? vnde clamauit Apoſt. Paulus ad Rom.11. O altitudo diuitiarũ ſapiẽtiæ & ſciẽtiæ Dei,quàm incõprehẽſibilia ſunt iudicia Dei,& inueſtigabiles viæ eius quis enim cognouit ſẽſum Domini,aut quis prior dedit illi,& retribuetur ei?

SIG. Et ſi arcana cũcta Dei inueſtigare nõ liceat, loquamur tamen quantum nobis ab alto de gratia conceditur.

V L R I C. Dico itaque, ſæpè numero aëris perturbationem,tempeſtates, tonitrua & alia abſque miniſterio Dæmonum poſſe fieri,& diſpoſitione naturali, Planetarumq; motu,diuina bonitate aſtra curſus ſuos agere permittente, & de illis cauſis ſatis Philoſophi tractant, prout Ariſtoteles in libro Meteororum ſcribit.

Tempeſtates fieri diſpoſitione naturali.

S I G I S M. De hoc non eſt dubium,quin naturali motu talia fieri poſſint. Sed quæſtio eſt,quando Diabolo concedatur hæc faciendi poteſtas.

VLRIC. Miſericordiſſimus Deus,qui ſingulari ſua piiſſima prouidentia ob vtilitatem hominum diſponit,quandoque talia permittit,in pœnam correctionis peiorum, quandoque in tentationem augmentãdorum meritorum,quandoque in prodigium futuræ gratiarum actionis.

Quando Diabolo detur poteſtas excitãdi tempeſtates.

S I G I S M. Quomodo igitur Deus peccata in hoc punit?

V L R I C. Quandoque ſcienter,quandoque ignoranter.

S I G I S M. Quomodo ſcienter?

V L R I C. Vt cùm homines puniuntur manifeſtè,ſcienter aſpiciũt propter delicta ſe punitos fuiſſe. Sic cognouerũt homines in Sodomæ & Gomorrhæ ſubuerſione,ſe ob peccata eorum punitos fuiſſe. Sic etiam , cum cunctis videntibus Abyron & Dathan terra abſorbuit.

Deus quandoque punit ſcienter, quãdoque ignoranter.

S I G I S M. Sed quomodo ignoranter?

VLRIC. Hic punctus reſpicit præſentem materiã,ignoranter itaque quandoque Deus punit peccatum per Angelum,quandoque per hominem,quandoque per Diabolum.

S I G I S M. Præbe vbi per Angelum correxit?

VLRIC. Dicitur Eſaiæ 37. Cùm Sennacherib. veniſſet ad obſidendũ Hieruſalẽ,egreſſus eſt Angelus Domini , & percuſſit in caſtris cẽtum & octoginta quinque millia virorũ, ecce itaque,quòd Deus per Angelum ſuum punit ſuperbiã Aſſyriorum,tot millia eorundem occidendo. Sic duritiam

Deus per Angelum puniẽs.

Vnde ſuccedit tex.in c.Si per ſortiarias. 13.q.1.vbi textus.Si per ſortiarias atque maleficas artes occulto, ſed nunquam iniuſto Dei iudicio permittente & Diabolo præparante concubitus non ſequitur, &c. Ecce canonem determinare, quo oculo Dei iudicio procurante Diabolo homo maleficari poteſt.Et ſic habes,quòd Deus in ferendis pœnis vtitur Diabolo pro miniſtro.

SIGISM. Quomodo igitur Maleficæ mulieres aſſerũt, & credunt,ſeipſas talia facere,videlicet turbare aërem, procreare tempeſtates,morbos inferre hominibus?

VLRIC. Ipſæ duntaxat pro earundem ſtultitia ſe talia facere credunt:& tamen ſua credulitate decipiuntur.

SIGISM. Quomodo.

VLRIC. Nam cùm vt Diabolus ex motu elementorũ cognoſcit mutationem aëris, & tempeſtates fieri debere, quas tamen ipſe Diabolus,vt ſupra diximus facilius & citius quàm homo præſcire poterit: Vel dum diuina permiſſione aliqua plaga, & peccatorum correctio ſuper terram iuſto Dei iudicio cadere debet,cuius quidem plagæ,& correctionis ipſe executor diuina prouidentia deputatur,ita vt huiuſmodi plagam prænoſcit futuram,ex tunc commouet mentes huiuſmodi Maleficarum mulierum,aliquando eiſdem perſuadendo,aliquando ob inuidiam,quam tales ſceleratæ mulieres aduerſus proximum gerunt, in vindictam mouendo eaſdem ſollicitat,quaſi ipſas mulieres doceat huiuſmodi tempeſtates,& aëris turbationes prouocare. *Quomodo decipiantur Malefica in remouẽdis tempeſtatibus.*

SIG. Quid facit igitur,cum eaſdem docet:aut quomodo ipſas inſtruit,vt ipſę mulieres huiuſmodi incommoditates prouocent, & ſuo maleficio perficiant?

VLRIC. Conſulit & docet eas aliquid ſtultum & fatuum facere,& quod ad eiuſmodi factum nihil pertinet.

SIGISM. Si ſtultum,quid igitur eos docet,vnde namque prouenit,quòd poſtquam mulieres huiuſmodi documenta ſequuntur pro earundem voluntate tales tempeſtates ſuccedunt & eueniunt?

VLR. Ecce cùm Diabolus præuidit,vel ex curſu naturæ,& elementorum,vel ex permiſſione diuina, ſuper aliquã terrã plagã infligere debere,ſibiq́; poteſtatem faciendi cõceſſam eſſe,& ſic huiuſmodi euentum aliàs futurum fore, perficit vt mulieres huiuſmodi ſceleratæ credant, ſe ex do-

Media nullius momenti per ſe, quibus Maleſicæ putant tempeſtates excitari.

ctrina Diaboli: alia efficere: Diabolus inſtruit eaſdem, vt quandoque accipiant lapides ſilicis & verſus Occidentem poſt tergum proiiciant, aliquãdo vt arenã aquæ torrẽtis in aërẽ proiiciant, aliquando quòd in vna olla pilos porcorum bulliant, aliquando quòd trabes vel ligna in ripas trãſuerſaliter collocent, & ſic de aliis facultatibus. Et tamen talibus faciendis communiter Diabolus præfigit eis diem & horã, vnde fatuæ huiuſmodi mulieres Diaboli doctrinæ credentes, talia & alia his ſimilia faciunt. Itaque poſtquã ipſę talia fecerunt, ac ſuccedentibus tempeſtatibus, grandinibus & aliis incõmoditatibus, quas Diabolus alias in tali tẽpore nouit, vt præmiſſum eſt profuturas, ex tũnc credunt illæ ſcęleratæ fatuæ mulieres euentum huiuſmodi ex facto earum proceſſiſſe, cùm tamen talia earum facta non poſſent vnicam guttam prouocare. Verùm eſt tamẽ, quòd poſt huiuſmodi mulieres gratificantur Diabolo, adorantes eum, & immolantes ei holocauſtomata, vel quid aliud eidem offerentes. Nam quis tam hebes mentis eſt, qui credere poſſet quòd ex huiuſmodi fatuitate & mulierũ ſtulta operatione, vna tã immenſa ſphæra aëris & alia elemẽta deberent cõmoueri inde vt grãdines & fulmina prouocarentur?

SIG. Sed quid ad hoc dicis? videmus nãque vnã totã ſæpè terram periclitari, in qua non omnes homines deliquerunt.

Iuſtus perit cum impio quando Deus punit.

VLRIC. Sæpè iuſtus perit cũ impio, ſic etiam quis punitur pro alio. Nã Gen. 19. legitur, quòd dũ Sodoma & Gomorra propter peccatũ ſubmerſæ fuerunt, certè pariter aliæ ciuitates cum eis perierunt propter vicinitatem, vt Segor & Iegor: & tamen hæ ciuitates non peccauerunt. Sic Regũ 2. videmus, dum Dauid coram Domino populũ numerando peccaſſet, quòd propter peccatũ Dauid, & ſic vnius hominis, multitudo hominũ, & ſic multa millia hominũ, perierũt & mortui ſũnt. Cùm autem legimus, Deum tam innumeram multitudinem hominum percuſſiſſe propter peccatum numerationis vnius duntaxat hominis, quomodo igitur puniet Dominus populum ſuum propter grauiora peccata, vt puta propter hęreſim & blaſphemias, Cùm autem tales mulieres, vt textus in c. Epiſcopi. 26. quæſtione quinta, Deum abnegant, & ſe Satanæ tradunt, Diabolũ adorantes, & ſacrificia ſibi offerentes, quis dubitat quin vna tota ciuitas, in qua tales ſcelerata mulieres degunt & tolerantur,

infe

infeliciora omnia & huiuſmodi ruinam diuinę ex maieſtatis vltione timere habeat.

SIGISM. Videmus itaque determinationem duarum cauſarum, quibus Diabolus nouit futuras tempeſtates, videlicet cauſam motus aſtrorum & diſpoſitionis naturalis: alteram diuinæ vltionis ſeu correctionis peccatorum. Quid igitur erit, cùm huiuſmodi nocumenta probis & iuſtis hominibus euenerint?

Pro explorandа fide piorum Diabolus interdum ſæuit.

VLR. Poſuimus ſuperius etiam alias vias diuinæ permiſſionis, videlicet, quod quãdoque in tentationem iuſtorum ob augmentandum meritum permittit Deus.

SIGISM. Oſtende.

VLRIC. Nonne Iob iuſtus, & laudans Deum erat. Et tamen tentauit eum dominus in bonis, agris, armentis, & gregibus: & tandem in corpore, dando tentandi poteſtatem Diabolo, qui etiam eum grauiſſimo vlcere percuſſit, & quia his omnibus repertus eſt Iob patiens & humilis, vnde apud Deum meruit.

De S. Antonio eremita à Diabolis peſſimè vexato.

Nõne Beatus Antonius eremita, vir religioſus & Deo amabilis fuit, nõne ſæpius à Diabolo tẽtatus, & grauiter percuſſus, donec quaſi defeciſſet, ac vt ſic meritũ ampliatũ eius fuit. Legitur enim in legenda eiuſdẽ, quòd Antonio in quodam tumulo latitante multitudo Dæmonum eum ita cæde varia lacerauit, quòd miniſter eius de villa veniens, quaſi mortuum propriis humeris ad villæ hoſpitium reportauit: quo audito conuenerunt vicini, & cùm poſt planctum funeris media iam nocte dormirent: Antonius ſubitò reuiuiſcens vocato miniſtro, fecit ſe in ſilentio ad tumulum reportari, ibiq; ex priorum vulnerũ dolore proſtratus, cũ ex animi virtute cõflictũ Dæmonũ prouocaſſet, & ſtatim illis in varias beſtiarũ formas mutatis, ab eorũ dẽtibus, cornibus, vnguibus laceratus fuiſſet, ſubitò radius quidam lucis Dæmones & tenebras fugauit, ſtatim q; ſanatus Chriſtũ præſẽtẽ intelligẽs dixit: Vbi eras Ieſu bone, vbi eras, quare à principio nõ affuiſti, vt curares vulnera mea. Et vox ad eũ facta: Antoni, inquit, hic erã, ſed expectabã videre certamẽ tuũ: nunc autẽ, quia viriliter dimicaſti, in toto orbe te faciã nominari. Hæc Vincentius in hiſtoria lib. 14. recitat Athanaſiũ notaſſe. Vnde dicitur Iacobi 1. beatus vir qui ſuffert tentationem, quia cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.

Fama de Antonio unde tã celebris.

CAPVT

CAPVT VIII.

SIGISM. Nūc ſatis habeo, ex facto taliū mulierū, nec ...tēpeſtates, grādines, ſeu alia mala fieri poſſe, ſed duntaxat vel ex motu naturali vel impreſſione diuinæ bonitatis: qua vel in pœnam, vel in meritum ex ſua ineffabili pietate talia euenire Diabolorū miniſterio permittit. Idcirco placet iter nunc ad alias quæſtiones dirigere. Vtrum Maleficæ & Strigæ poſſint miniſterio Dæmonum ſeipſas, ac alios homines in alias formas ſpecierum ſeu animaliū mutare?

De mutatione formarum.

VLR. ex cauſis ſupradictis poſſunt, attamen apparenter & ſic præſtigiis facere.

Quid præſtigium ſit.

SIG. Quidnam eſt præſtigium?

VLRIC. Ars transformandi formas iuxta apparentiā. Præſtigium dicitur quaſi præſtringens oculos: prout ait Iſidorus etymologiarū lib. 8. Ita vt ipſi Dæmones præſtringendo oculos faciant apparentiam, qua homo iudicat rem alterius formæ eſſe, quàm ſit, ita vt quis videns hominem, credat eum eſſe aſinum, vel lupum & tamē vnuſquiſque retineat formam ſuam, quanquam oculi noſtri decipiantur, & ad aliam ſpeciem erroneo iudicio deducantur. Sic Simō Magus perſtrinxit oculos Neronis, & carnificis, qui decollando arietem credit ſe Simonem decollaſſe, in oculis ſuis miniſterio Diaboli præſtrictis deceptus.

Exemplum de S. Machario.

Itē legitur de Sancto Machario Ægyptio eremita, prout recitat Vincentius lib. Hymnor. quòd cū Ægyptius quidam amore veſano alienæ vxoris arderet, nec ad effectū concupiſcentiæ peruenire poſſet: eò quòd illa virginitatem ſuæ coniugis nimis amaret, ipſe Maleficum precatus eſt, vt aut ab ea amari faceret aut à marito proprio repudiari: qui muneribus illectus muneribus, ſolito ſuæ artis ingenio fecit illam equam videri: Itaque vir eius turbatus, quum equā ſuo lectulo iacentem videret, ingemiſcens flebat: eò quòd illam alloquens, nullū reſponſum audire poterat. Adductis ergo presbyteris, quid illa pateretur oſtēdit, & ne ſic quidem calamitatis cauſam agnouit. Illigatā igitur eā in morē iumētis ad deſertū duxit. Cùm autem iam villæ ſancti Macharij propinquarent, monachi arguebant eū cur eū equa ad monaſterium veniret. Et reſpondit, Vxor inquit, mea hæc fuit, ſed in equam conuerſa, Iam tertia dies eſt, ex quo cibum non ſumpſit. Quod cum ſancto Machario, cui iam Deus

hoc ipſum notũ fecerat, retuliſſent. Vos, inquit, equi eſtis, & equorum oculos habetis. Illa námque mulier eſt: nec in illam naturam transfigurata videtur, niſi in eorum oculis qui præſtigiis vanitate falluntur. Mox aquam ei benedictam infundens oratione completa; ſubitò eam omnibus videri fœminã fecit, eámque refici iuſſit & cum viro ſuo reuerti: dicens, Nũquam à communione ſanctorum myſteriorum, neque ab Eccleſiæ oratione diſcedas. Hæc enim idcirco perpeſſa es: quia per quinque ſeptimanas myſteria diuina nõ attigeras. Ecce igitur quòd non omnium oculi erant perſtricti, quia oculi beati Macharij non erant præſtricti.

Sic multi ocu-los aſinorum habent, qui alios aſinos putant.

SIGISM. Profectò hæc Hiſtoria multòm facit ad propoſitum.

VLRIC. Certè quadam vice ea de re cum colendiſſimo domino Ottone, ex Comitibus de *Sonnenberg*, Epiſcopo Conſtantienſi, qui etiã multarũ rerũ cognitionem habet, ac literis pro magno deſiderio intendit, diſputaui: Hic eandem hiſtoriam in medium attulit, quæ me in materia præſtigij propter eiuſdem domini Epiſcopi auctoritatem, & frequẽs ſtudium ſuum, cuius etiam ego humilis famulus exiſto, & ſub clementiæ etiam aliis me foueo plurimùm mouit.

SIGISM. Cuperẽ audire aliquos modos, quibus apud oculos hominum vna res apparere pro alia poſſit.

Modi quibus fit vt res vna pro alia appareat.

VLR. Saluo iudicio melius ſentiendũ, duos vel tres adducam ſecundum quod ego meo ignaro ingenio colligere potui. Et iuxta mentem beati Thomæ ſuper 2. ſententiarum, diſtinctione octaua, ac aliorum Doctorum videtur mihi dici poſſe quòd vno modo Diabolus poſſit ludificatione ſenſus noſtros ab inferiori mouendo phantaſmata & ſimilitudines rerum exiſtentium in virtute imaginatiua facienda eas ad organa ſenſuum exteriorum defluere: ſicut quandoque contingit in ſomniis. Nam ex motu phantaſmatum in ſomniis, cum defluxu eorum ad organa ſenſuum exteriorũ ſicut ad oculum vel tympanum, in quo fundatur auditus. Et ſicut viſus in oculo apparet nobis, quòd multa videamus atque audiamus. Ita nobis vigilantibus aliquando apparet quòd multa videamus, ſicut patet in phreneticis, & acutè febricitantib. &c.

Phantaſia fingit non viſa.

Secundo modo ex vehementi conuerſione intentionis ad phantaſmata, quæ facit vt ſimilitudo rei res ipſa videa-

tur.ſicut Auguſtinus dicit,quòd quidã tãta cõuerſione recogitabat cuiuſdam mulieris imaginem, quod ei carnaliter commiſceri vigilans videbatur. Cùm igitur Dæmon non ignoret hos modos, dico, quòd Dæmon poſſit ita organa ſenſuum diſponere,quòd vna res apparebit alia.

Exempla de complexionibus.

Sicut ex abundantia humoris cholerici, videtur guſtu quòd omnia ſint amara, cùm tamen aliquando ſint dulcia & deſcenſu humoris ſanguinei vel vaporis ignei ad oculos, videtur nobis quæ exterius apparent quòd ſint rubea.

Candela facientes paleas videri ſerpentes.

Secundò dico,quòd Diabolus poteſt ita diſponere mediũ quod vna res videtur alia.Et ſecundùm ſanctum Bonauenturam,aliquando ex diſpoſitione candelæ,per artem confectæ,paleæ videntur ſerpentes eſſe:& huiuſmodi experimenta etiam multa fiunt à ioculatoribus. Cùm autem Diabolus Magiſter ſit ioculatorum,nemini dubium, quin ſubtilius Diabolus hæc operari poſſit.

Ioculatorum ſiue hiſtrionũ Magiſter eſt Diabolus,

Item aliquando nõ res ſed ſimilitudo rei & figura videtura.ita ſecundùm gloſſam Beati Auguſtini, Beatus Petrus vidit iſtud vas ſubmitti de cœlo in terrã,in quo erant omnia quadrupedia,ſerpẽtia terræ & volatilia cœli,vt dicitur Actorum Apoſtolorum decimo, quæ nempe non corpora erant,ſed imagines. Eadem viſione beatus Benedictus totum mundum vidit.Nam in legenda ſua dicitur, quòd totus mundus,velut ſub vno ſolis radio collectus,ante oculos eius adductus eſt,ecce quòd erant rerum imagines.Ex præmiſſis itaque inducitur ad alias quæſtiones.

De viſionibus.

CAP. IX.

VTrùm dictę mulieres conueniant ad conuiuia,mutuò bibant & comedant, & ſibi mutuò loquantur, ac ſe inuicem cognoſcant.

S I G. Gauderem ſuper hæc opinionem tuam audire.

V L R. Ex prædictis ſatis cognouiſti,quomodò quandoque in ſõno, quandoque in vigiliis fit repræſentatio imaginationum, tam fortium,quòd homo credit ſe eſſentialiter hoc vel videri vel facere.Audiſti etiam, quòd Diabolus quandoque perſtringit oculos & alios ſenſus hominum vt homines autument, ſe hoc vel hoc facere.

Exemplum de nocturnis comeſſationibus Maleficarum.

Etenim vt me ſatiùs intelligere poſſitis, introducam hiſtoriam in legenda Sancti Germani. Dicitur enim ibidem cùm prædictus S. Germanus quadam nocte hoſpitatus fuiſ-

ſet,

ſet,in vna domo,& poſt cœnam menſa iterum pararetur, admiratus Sanctus Germanus ipſe quæſiuit ab hoſpitibus cui denuò menſa pararetur. Qui cùm dicerent, quòd illis bonis viris & mulieribus, quæ nocte incedunt, menſam præpararent. Nocte itaq; illa ſtatuit Sanctus Germanus vigilare. Et ecce vidit multitudinem ad menſam, in formas & figuris virorum & mulierum venientē, qui eis præcipiens ne abirent vel recederent: cunctos de familia domus iſtius excitauit. quæſiuitq; ex illis ſi perſonas illas cognoſcerent? Qui cùm omnes vicinos & vicinas dicerent eſſe, miſit ad domos ſingulorum, & ecce in ſuis lectulis ſunt inuenti & admirati. Poſteà Dæmones per ſanctum Germanum ſe eſſe ſpiritus malignos & peruerſos dixerunt: qui ſic hominibus illudebant. Ecce quòd ſpiritus ſe loco illarum perſonarum oſtendere poſſunt, ita quippe vt homines exiſtiment, huiuſmodi imagines veras perſonas eſſe. Et ſic ex illa habes hiſtoria, quòd eadem hora homo poteſt eſſe in vno loco: & nihilominus per ſpiritum apparere in alio, ſicut illi homines hora noctis fuerunt in domibus, & in lectulis ſuis: & eadem hora eorum imagines prǽſtigio Diabolico apparuerunt in domo hoſpitis cœnantes. *Dæmones in figura humana adſunt cõuenticulis nocturnis.*

Sic etiã de Simone Mago dicitur in legenda ſancti Petri, quòd Simon eadem hora in conclaui erat cum Nerone & foris loquebatur populo, id eſt, imago eius per Diabolum foras loquebatur populo. Sic idem in bonis ſpiritibus & Angelis contingere ſolitum fuiſſe legimus.

Nam beato Ambroſio apparuit, quãdo faceret officium in exequiis ſancti Martini in ciuitate Thuronenſi. Dixit ei: Ego funeri exequium prębui: ſed vltimam orationem vobis excitantibus explere non valui. Et reuera ita inuentum fuit, ſicuti ipſe retulit. & tamen ipſe Ambroſius cum eo tũc in ciuitate Mediolanenſi fuit, quæ ad plures diætas diſtat à Thurone. Vnde ſecundùm Ægidium in quodam quodlibeto dicitur: quod bonus Angelus in forma Ambroſij fuerit in ciuitate Thuronenſi, & corpus beati Amb. fuerit in ciuitate Mediolani. *Angelus miſſam in forma S. Ambroſij adminiſtrat.*

SIGISM. Ad quem finem properat hæc inſtructio.

VLR. Ad hoc, vt cõcludã, quòd homines ſæpè exiſtimãt ſe videre alios homines in certo loco cõſtitutos, quorũ tamẽ imagines dũtaxat vel in ſpiritu bono vel malo vidẽt.

SIGISM.

SIGISM. Sed quod econtrà, anne quandoque Pythonicæ mulieres credunt, ſe proficiſci in alium locum cùm tamen remaneant in domo ſua?

Sæpius credere homines ſe eſſe in aliquo loco, vbi non ſunt.

VLRIC. Superius iam audiuimus exempla: vnde ſæpius credit homo ſe eſſe in alio loco vbi non eſt: ergo benè dicit textus in capitulo Epiſcopi, 26. quæſt. 5. vbi ait: Illud etiá non eſt omittendum, quòd quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Sathanam conuerſæ. Dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt & ſe profitentur cum Diana nocturnis horis, Dea Paganorum vel cum Herodiade & innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias: & multarum terrarum ſpacia in tempeſtate noctis ſilentio pertranſire: vel eius iuſſionibus obedire velut dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari: ſed vtinam hæ ſolæ in perfidia ſua periiſſent, & non multos ad infidelitatis interitum pertraxiſſent. Nā & innumera multitudo hac falſa opinione decepta, vera eſſe credit, & credendo à rectâ fide deuiat, hæc textus.

SIGISM. Nonne cæteri homines poſſunt equitare & ambulare de loco ad locum, tàm de nocte, quàm de die? Quid igitur ipſis talibus mulieribus obſtat?

VLRIC. Certè nō denego, quin huiuſmodi mulieres & equitare & ambulare, ſtam ſuper aſinum, equum, bouem, ſeu camelum poſſint, &c. ſicuti alij homines, & more aliorum hominum. Et ſic ſecundùm curſum naturalem. Nos autem in eo caſu loquimur, qui ſe vltra communem hominum curſum extendit: videlicet, vt non poſſint in vna hora ad decem vel viginti miliaria proficiſci.

SIGISM Si igitur non vadunt de loco ad locum, & conuiuia viſitant, vt dicit ſupradictus textus, vnde igitur prouenit, quòd homines in aliis ciuitatibus exiſtentes, quos nunquam antea viderunt, cognoſcunt.

Quomodo Maleficæ in alijs ciuitatibus habitantes, quos nunquam viderunt, cognoſcunt.

VLRIC. Ex præmiſſis patet ſolutio: quoniam per impreſſione imaginationum ſeu repræſentationum imaginū miniſterio Diaboli factam, hoc percipiunt: credentes ſe ſenſus corporalis præſentia cognouiſſe.

SIG. Saturati ſumus de præmiſſis diſputationibus nſic de vlteriori quæſtione interrogemus, videlicet, an Diabolus poſſit in forma hominis cum huōdi mulieribus incubando commiſceri, Et an ex huiuſmodi coitu poſſint pueri naſci?

CAP. X.

AN Dabolus poſſit in forma hominis cum huiuſmodi mulieribus commiſceri.

VLR. Quamuis in ſuperioribus plenæ tum auctoritates & rationes, tum exempla & hiſtoriæ pro deciſione huius ſatis ſint introductæ, vt tamē finem materiæ aggrediamur, Dico, quòd ex Incubo & muliere non procreatur homo. Nec vnquam inuentus eſt homo, qui ex ſpiritu & muliere natus ſit, præterquam Saluator Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui ſummi Dei patris miſericordia dignatus eſt, ſine commixtione virili, de Spiritu ſancto ex glorioſiſſima virgine in mundū naſci. Abſit igitur apud me, quòd homo ſine homine de ſpiritu & maledicta muliere debet naſci. *Ex Incubo & muliere non procreatur homo.*

Nec obſtat, quod in comœdia Plauti poëtę de Amphytrio ne legitur, ꝙ Hercules ex Ioue Deo, & Alcmena muliere Amphytrionis natus ſit: & ſic Medius fidius dicatur, quaſi medius filius: quia fabula Poëtarum nefandiſſima fictio eſt. *In contumeliam natiuitatis Chriſti Sathan hæc de Incubis finxit.*

SIG. Quid igitur reſpondes ad allegatam gloſſam Geneſeos 1. vbi dicit. Gigantes ex tali coitu natos extitiſſe? *De Gigātibus*

VLR. Dico, ꝙ gloſſa nominatiuè loquitur, & nō cōcludit.

SIG. Quomodo autem ſaluas textum, qui dicit, quod exinde nati ſunt Gigantes?

VLR. Dico, quòd eo tunc ſurrexerunt Gigantes, hoc eſt, homines potentes & magnifici, qui propter eorum potentiam & magnanimitatem dicti ſunt Gigantes.

SIGIS. Quid igitur de Merlino in Britannia ſupradicto?

VLRIC. Sentio quòd fuerit verus homo.

SIGIS. ſentis? Cuius filius. *De Merlino Britanno.*

VLR. Vtriuſque hominis, tam viri, quàm mulieris.

SIG. Quomodo igitur mater eius coram Rege Britanniæ confeſſa fuit, eum de Incubo concepiſſe?

VLR. Me iudice errauit mulier, à Dæmone illuſa, credēs ſe Merlinum de ſemine Incubi genuiſſe.

SIG. Vnde igitur conceptus eſt talis Merlinus?

VLR. Sic arbitror, quia fortè mater Merlini ſe Diabolo, proh dolor, dedicauit: vnde Diabolus imaginationem eius, vt præmiſſum, ſeducens, ſenſuſque eiuſdem perſtringens, quaſi eidem commiſceretur, cuius etiam corpus fortè per pręſtigium tumidum fecit, quaſi fœtu grauida incederet: ac

At Dæmones reſponderunt & prædixerunt grande bellum futurum fore & ex vtraque parte interfici præliantes. Poſtquam hoc Varradach audiuit, in triſtitiam incidit. Apoſtolis autem Simone & Iuda in riſum excitatis, ait Dux, me timor inuaſit, vos autē ridetis. Dicunt Apoſtoli, ceſſet timor tuus, nobiſcum pax intrauit iſtam prouinciam hodie intermitte profeſſionē & craſ hora tertia veniens quos præmiſiſti cum legatis Indorum, qui pace veſtra ad quaſcunque conditiones gratanter conſentientes, pactum firmiſſimum ſtabiliēt. Simili modo Arioli ridētes, dicētes Duci: Noli Domine hominibus illis credere mēdacibus, aduenis & ignotis qui ideo aliqua loquūtur, ne exploratores teneātur. Hi Dij qui nūquā fallunt, dederūt tibi reſponſum, vt cautus & ſollicitus ſis. Quid multa? Craſtino die venerunt nuncij, qui miſſi fuerāt, & nunciauerūt ita eſſe prout Apoſtoli dixerūt.

Ecce quòd Dæmones falſi extiterunt, mendacia prædixerunt & procul dubio ipſi Dæmones ſi potuiſſent, & ſi ſciuiſſent, libenter vera reſponſa dediſſent: cùm illud mendacium eiſdem Dæmonibus in præiudicium exierit. Sed quia futura ignorabant, ideo ſeipſos fefellerunt? Ita habes, quòd etiam ipſimet Dæmones falluntur.

Quomodo Dæmones conſulant ambiguitate ſuis prædictionib.

Sed iſtud notandū eſt, quòd ipſi Dæmones dubitant de euentu eorum quæ prædicunt. Quid igitur faciūt cùm dubitant? Ait Aug. in d. c. ſciendum. Sed ne, inquit apud cultores ſuos pondus auctoritatis amittant, id agunt, vt interpretibus ſuis ſignorum ſuorum coniectatoribus culpa tribuatur, quando ipſi decepti fuerint vel mentiti, hæc Aug.

SIGIS. Pone exemplum.

Alij ſic referunt, Aio te Æacida Romanos vincere poſſe.

VIR. Legitur de quodā Principe, qui aduerſus Romanos pugnare volens, Deos ſuos, id eſt Dæmones & Ariolos ſuper victoria conſuluit, qui euentū ignorantes, vt tamen aliquid reſponderēt, ne futura ignorare, arbitrarentur, dixerūt, Romanos te vincere certum habe. Iſtud autē accuſatiuus ille, Te, variis modis conſtrui. ita vt ſi ipſe Dux Romanos viciſſet, conſonum reſponſioni fuiſſet: ſi verò à Romanis victus fuiſſet reſponſioni imputari Dæmonibus nō potuiſſet. Vnde igitur ambigua obſcuritate reſponſa ſolent dare.

Itē ſæpè etiam ſua eorum voluntate fallunt & mendacia dicunt: quoniam pleni ſunt inuidia, & gaudent, cùm homines, in errorem mittunt & decipiunt. Vnde periculoſum

eſt eis credere, quoniam neſcit homo, quando ipſi fallunt, vt fallere pro eorum conſuetudine nos volunt. Sic itaque clementiſſime Princeps habes, quando ipſi ſecreta ſcire & futura prædicere poſſunt: & quòd fides in eorum dictis ponenda non eſt, quia in eis ponenda non eſt veritas.

SIG. Satis iã dubiorum noſtrorum occaſione vos hinc inde allegantes audiuimus. Nunc noſtri propoſiti mens finem determinationis appetit, quid igitur tu ſentias placet vt detegas.

VLRIC. Quæ igitur dubia reſolui cupis?

CAP. VII.

SIGIS. Vtrùm Dæmones, ſeu homines miniſterio Dæmonum poſſint turbare aërem, prouocare grandines, & nocere terræ atque hominibus morbos inferre, ſeu hominem ſterilem facere.

De turbationibus aëris Maleficarum.

VLR. Dico quòd non poſſunt, niſi quando & quibus, ac quantũ à Deo ex cauſa Maieſtatẽ ſuã mouente cõceditur.

SIG. Super quo fundas hanc concluſionem.

VLRIC. Super priùs deductis. Inſuper Ioannes Damaſcenus. li. 2. ait: Non habent Dęmones virtutes aduerſus aliquem, niſi à Deo diſpenſante, cõcedatur, ſicuti in Iob. & in porcis. Percuſſione verò Dei facta, & fortitudinem habent & transmutantur, & transfigurantur, in quamcunque volũt figuram, ſecundùm imaginem, id eſt, phantaſiam.

Item Gregor. in Dialogo lib. 3. ait. Abſque omnipotentis Dei conceſſione, nullam habet poteſtatem contra hominẽ malignus ſpiritus, qui etiam in porcos tranſire non potuit niſi permiſſus.

Nec Sathan porcos ſine Dei permiſſu inuadere poteſt.

SIG. Quid eſt hoc dicere, in porcos tranſire non potuit?

VLRIC. In Euangelio legitur, quòd cùm Chriſtus Dęmoniaciſ curaſſet & multas legiones Dęmonum ab eo eieciſſet, petiuerunt Dæmones licentiã à Domino, vt porcos ingredi poſſent, qua data intrauerunt porcos, & in mare irruerunt, &c. Ecce quòd Dæmones nõ audebant porcos intrare, & eos moleſtare, niſi priùs à Deo obtenta licentia.

SIGIS. Cognoſco itaque quòd cùm eiſdem à Deo permiſſum fuerit, quòd tunc nocere poſſunt.

VLR. Rectè cognoſcis. Vnde ait Hier. ſuper Pſ. 33. Itaque

qui quibuſdam in Pſal. dicitur: Fiat Angelus Domini perſequês eos.i. Diabolus ſeu ſpiritus malus: quia Dominus creauit illũ, & in ſua habet poteſtate. Ecce ex hoc habes, quòd ſæpe Deus concedit Diabolo, vt perſequatur homines.

Item Beatus Aug. de diuinatione Dæmonum ait: Accipiũt autem ſæpè poteſtatem & morbos immittere: & aërem vitiando morbidum reddere, & peruerſis malefacta ſuadere. Nam beatus Aug in li. 3. de Trinitate ait: Ex ineffabili autem Dei potentia fit, quòd poſſint mali Angeli, ſi permitterentur: ideò verò non poſſunt, quia non permittuntur.

SIGISM. Cùm autem Dæmonibus talia facere à Deo permittitur, poſſunt ne tunc, pro eorum libito facere quantum volunt?

VLRIC. Non, niſi tantum quantùm eis facere permittitur: & ideò Auguſt. eodem loco in lib. 3. de Trinitate, ait: Ideò non poſſunt, quia non permittuntur. Subiungit etiam, dicens: Neque enim alia occurrit ratio, cur Magi non potuerunt facere ciniſes, qui ranas ſerpentéſque fecerunt, niſi quia maior aderat prohibitis Dei dominatiò per ſpiritum ſanctum; quod etiam Magi confeſſi ſunt: Digitus Dei eſt, &c. prout Exo. c. 7. dicitur.

Aliquando maior aliquãdo minor digitus Dei.

Vnde Ioannes Chryſoſtomus ſuper Matthæum libro primo ait: Homines autem non quantum vult, tentat Diabolus, quoniam quantum ad ſe, nunquam ceſſaret à tentatione, neque enim habet alium actum. Non enim manducat nec dormit, nec aliud operatur: niſi vt tentet, fallat, & ſubuertat, hic cibus illius eſt. Ecce ergo quòd Ioãnes Chryſo. dicit, nõ quantum vult, &c. tentat &c. Vnde in lib. 2. ſent. diſt. 7. Petrus Lombardus ait: Dæmonum autem ſcientia & virtute exercentur etiam artes Magicæ, quibus tamen tam poteſtas quàm ſcientia à Deo data eſt, vel ad fallẽdum fallaces, ſicut Ægyptios, & etiam in ipſos Magos data eſt: vt eorundem ſpirituum operatione viderentur admirandi, à quibus erant damnandi, vel ad mouendum fideles, ne tale, quid facere pro magno deſiderent, vel ad exercendum ſeu probandum iuſtorum patientiam? Nec putandum eſt Dæmonibus hanc rerum viſibilium materiam ad nutum ſeruire, ſed Deo potiùs, à quo hæc poteſtas datur.

Cibus Diaboli ſunt tentationes.

Dæmonibus poteſtas datur fallendi fallaces habere Magos.

SIG. Nunc ſi poſſibile foret, te duce cuperem ſcire, quando Deus glorioſus Dæmonib. cõcedat & permittat nocere

terræ & hominibus, ac ſubuertere aërem & aquas, &c.

VLR. Grauis eſt hæc quæſt. quis enim nouit Dei volũtatē? vnde clamauit Apoſt. Paulus ad Rom. 11. O altitudo diuitiarũ ſapiētiæ & ſciētiæ Dei, quàm incōprehēſibilia ſunt iudicia Dei, & inueſtigabiles viæ eius quis enim cognouit sēſum Domini, aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?

SIG. Et ſi arcana cũcta Dei inueſtigare nō liceat, loquamur tamen quantum nobis ab alto de gratia conceditur.

V L R I C. Dico itaque, ſæpè numero aëris perturbationem, tempeſtates, tonitrua &. alia abſque miniſterio Dæmonum poſſe fieri, & diſpoſitione naturali, Planetarumq; motu, diuina bonitate aſtra curſus ſuos agere permittente, & de illis cauſis ſatis Philoſophi tractant, prout Ariſtoteles in libro Meteororum ſcribit.

Tempeſtates fieri diſpoſitione naturali.

S I G I S M. De hoc non eſt dubium, quin naturali motu talia fieri poſſint. Sed quæſtio eſt, quando Diabolo concedatur hæc faciendi poteſtas.

VLRIC. Miſericordiſſimus Deus, qui ſingulari ſua piiſſima prouidentia ob vtilitatem hominum diſponit, quandoque talia permittit, in pœnam correctionis peiorum, quandoque in tentationem augmentādorum meritorum, quandoque in prodigium futuræ gratiarum actionis.

Quando Diabolo detur poteſtas excitādi tempeſtates.

S I G I S M. Quomodo igitur Deus peccata in hoc punit?

V L R I C. Quandoque ſcienter, quandoque ignoranter.

S I G I S M. Quomodo ſcienter?

V L R I C. Vt cùm homines puniuntur manifeſtè, ſcienteraſpiciūt propter delicta ſe punitos fuiſſe. Sic cognouerūt homines in Sodomæ & Gomorrhæ ſubuerſione, ſe ob peccata eorum punitos fuiſſe. Sic etiam, cum cunctis videntibus Abyron & Dathan terra abſorbuit.

Deus quandoque punit ſcienter, quandoque ignoranter.

S I G I S M. Sed quomodo ignoranter?

VLRIC. Hic punctus reſpicit præſentem materiā, ignoranter itaque quandoque Deus punit peccatum per Angelum, quandoque per hominem, quandoque per Diabolum.

S I G I S M. Præbe vbi per Angelum correxit?

VLRIC. Dicitur Eſaiæ 37. Cùm Sennacherib. veniſſet ad obſidendū Hieruſalē, egreſſus eſt Angelus Domini, & percuſſit in caſtris cētum & octoginta quinque millia virorū, ecce itaque, quòd Deus per Angelum ſuam punit ſuperbiā Aſſyriorum, tot millia eorundem occidendo. Sic duritiam

Deus per Angelum puniēs.

Vnde ſuccedit tex.in c.Si per ſortiarias. 13.q.1.vbi textus.Si per ſortiarias atque maleficas artes occulto, ſed nunquam iniuſto Dei iudicio permittente & Diabolo præparante concubitus non ſequitur, &c. Ecce canonem determinare, quo oculo Dei iudicio procurante Diabolo homo maleficari poteſt.Et ſic habes,quòd Deus in ferendis pœnis vtitur Diabolo pro miniſtro.

SIGISM. Quomodo igitur Maleficæ mulieres aſſerũt, & credunt,ſeipſas talia facere,videlicet turbare aërem, procreare tempeſtates,morbos inferre hominibus?

VLRIC. Ipſæ duntaxat pro earundem ſtultitia ſe talia facere credunt:& tamen ſua credulitate decipiuntur.

SIGISM. Quomodo.

VLRIC. Namcùm vt Diabolus ex motu elementorũ cognoſcit mutationem aëris, & tempeſtates fieri debere, quas tamen ipſe Diabolus,vt ſuprà diximus facilius & citius quàm homo præſcire poterit: Vel dum diuina permiſſione aliqua plaga, & peccatorum correctio ſuper terram iuſto Dei iudicio cadere debet,cuius quidem plagæ,& correctionis ipſe executor diuina prouidentia deputatur,ita vt huiuſmodi plagam prænoſcit futuram,ex tunc commouet mentes huiuſmodi Maleficarum mulierum,aliquando eiſdem perſuadendo,aliquando ob inuidiam,quam tales ſceleratæ mulieres aduerſus proximum gerunt, in vindictam mouendo eaſdem ſollicitat,quaſi ipſas mulieres doceat huiuſmodi tempeſtates,& aëris turbationes prouocare.

Quomodo decipiantur Maleficæ in remouẽdis tẽpeſtatibus.

SIG. Quid facit igitur,cum eaſdem docet:aut quomodo ipſas inſtruit,vt ipſę mulieres huiuſmodi incommoditates prouocent, & ſuo maleficio perficiant?

VLRIC. Conſulit & docet eas aliquid ſtultum & fatuum facere,& quod ad eiuſmodi factum nihil pertinet.

SIGISM. Si ſtultum,quid igitur eos docet,vnde namque prouenit,quòd poſtquam mulieres huiuſmodi documenta ſequuntur pro earundem voluntate tales tempeſtates ſuccedunt & eueniunt?

VLR. Ecce cùm Diabolus præuidit,vel ex curſu naturæ,& elementorum,vel ex permiſſione diuina, ſuper aliquã terrã plagã infligere debere,ſibiq́; poteſtatem faciendi cõceſſam eſſe,& ſic huiuſmodi euentum aliàs futurum fore, perficit vt mulieres huiuſmodi ſceleratæ credant, ſe ex do-

Media nullius momenti per ſe, quibus Maleſicæ putant tempeſtates excitari. ctrina Diaboli alia efficere: Diabolus inſtruit eaſdem, vt quandoque accipiant lapides ſilicis & verſus Occidentem poſt tergum proiiciant, aliquãdo vt arenã aquæ torrẽtis in aërẽ proiiciant, aliquando quòd in vna olla pilos porcorum bulliant, aliquando quòd trabes vel ligna in ripas trãſuerſaliter collocent, & ſic de aliis facultatibus. Et tamen talibus faciendis communiter Diabolus præfigit eis diem & horã, vnde fatuæ huiuſmodi mulieres Diaboli doctrinæ credentes, talia & alia his ſimilia faciunt. Itaque poſtquã ipſę talia fecerunt, ac ſuccedentibus tempeſtatibus, grandinibus & aliis incõmoditatibus, quas Diabolus alias in tali tẽpore nouit, vt præmiſſum eſt profuturas, ex tunc credunt illæ ſcęleratæ fatuæ mulieres euentum huiuſmodi ex facto earum proceſſiſſe, cùm tamen talia earum facta non poſſent vnicam guttam prouocare. Verùm eſt tamẽ, quòd poſt huiuſmodi mulieres gratificantur Diabolo, adorantes eum, & immolantes ei holocauſtomata, vel quid aliud eidem offerentes. Nam quis tam hebes mentis eſt, qui credere poſſet quòd ex huiuſmodi fatuitate & mulierũ ſtulta operatione, vna tã immenſa ſphæra aëris & alia elemẽta deberent cõmoueri inde vt grãdines & fulmina prouocarentur?

SIG. Se 1 quid ad hoc dicis? videmus nãque vnã totã ſæpè terram periclitari, in qua non omnes homines deliquerunt.

Iuſtus perit cum impio quando Deus punit. VLRIC. Sæpè iuſtus perit cũ impio, ſic etiam quis punitur pro alio. Nã Gen. 19. legitur, quòd dũ Sodoma & Gomorra propter peccatũ ſubmerſæ fuerunt, certè pariter aliæ ciuitates cum eis perierunt propter vicinitatem, vt Segor & Iegor: & tamen hæ ciuitates non peccauerunt. Sic Regũ 2. videmus, dum Dauid coram Domino populũ numerando peccaſſet, quòd propter peccatũ Dauid, & ſic vnius hominis, multitudo hominũ, & ſic multa millia hominũ, perierũt & mortui ſũt. Cùm autem legimus, Deum tam innumeram multitudinem hominum percuſſiſſe propter peccatum numerationis vnius duntaxat hominis, quomodo igitur puniet Dominus populum ſuum propter grauiora peccata, vt pura propter hęreſim & blaſphemias, Cùm autem tales mulieres, vt textus in c. Epiſcopi. 26. quæſtione quinta, Deum abnegant, & ſe Satanæ tradunt, Diabolũ adorantes, & ſacrificia ſibi offerentes, quis dubitat, quin vna tota ciuitas, in qua tales ſceleratæ mulieres degunt & tolerantur,

infeliciora omnia & huiuſmodi ruinam diuinę ex maieſtatis vltione timere habeat.

SIGISM. Videmus itaque determinationem duarum cauſarum, quibus Diabolus nouit futuras tempeſtates, videlicet cauſam motus aſtrorum & diſpoſitionis naturalis: alteram diuinæ vltionis ſeu correctionis peccatorum. Quid igitur erit, cùm huiuſmodi nocumenta probis & iuſtis hominibus euenerint?

Pro explorandà fide piorum Diabolus interdum ſæuit.

VLR. Poſuimus ſuperius etiam alias vias diuinæ permiſſionis, videlicet, quod quãdoque in tentationem iuſtorum ob augmentandum meritum permittit Deus.

SIGISM. Oſtende.

VLRIC. Nonne Iob iuſtus, & laudans Deum erat. Et tamen tentauit eum dominus in bonis, agris, armentis, & gregibus: & tandem in corpore, dando tentandi poteſtatem Diabolo, qui etiam eum grauiſſimo vlcere percuſſit, & quia his omnibus repertus eſt Iob patiens & humilis, vnde apud Deum meruit.

De S. Antonio eremita à Diabolis peſſimè vexato.

Nõne Beatus Antonius eremita, vir religioſus & Deo amabilis fuit, nõne ſæpius à Diabolo tẽtatus, & grauiter percuſſus, donec quaſi defeciſſet, ac vt ſic meritũ ampliatũ eius fuit. Legitur enim in legenda eiuſdẽ, quòd Antonio in quodam tumulo latitante multitudo Dæmonum eum ita cæde varia lacerauit, quòd miniſter eius de villa veniens, quaſi mortuum propriis humeris ad villæ hoſpitium reportauit: quo audito conuenerunt vicini, & cùm poſt planctum funeris media iam nocte dormirent, Antonius ſubitò reuiuiſcens vocato miniſtro, fecit ſe in ſilentio ad tumulum reportari, ibiq; ex priorum vulnerũ dolore proſtratus, cũ ex animi virtute cõflictũ Dæmonũ prouocaſſet, & ſtatim illis in varias beſtiarũ formas mutatis, ab eorũ dẽtibus, cornibus, vnguibus laceratus fuiſſet, ſubitò radius quidam lucis Dæmones & tenebras fugauit, ſtatimq; ſanatus Chriſtũ præſẽtẽ intelligẽs dixit: Vbi eras Ieſu bone, vbi eras, quare à principio nõ affuiſti, vt curares vulnera mea. Et vox ad eũ facta: Antoni, inquit, hic erã, ſed expectabã videre certamẽ tuũ: nunc autẽ, quia viriliter dimicaſti, in toto orbe te faciã nominari. Hæc Vincentius in hiſtoria lib. 14. recitat Athanaſiũ notaſſe. Vnde dicitur Iacobi 1. beatus vir qui ſuffert tentationem, quia cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.

Fama de Antonio vnde tã celebris,

CAPVT

CAPVT VIII.

SIGISM. Nūc ſatis habeo, ex facto taliū mulierū, ne [?] tēpeſtates, grādines, ſeu alia mala fieri poſſe, ſed duntaxat vel ex motu naturali vel impreſſione diuinæ bonitatis: qua vel in pœnam, vel in meritum ex ſua ineffabili pietate talia euenire Diabolorū miniſterio permittit. Idcirco placet iter nunc ad alias quæſtiones dirigere. Vtrum Maleficæ & Strigæ poſſint miniſterio Dæmonum ſeipſas, ac alios homines in alias formas ſpecierum ſeu animaliū mutare?

De mutatio-nibus forma-rum.

VLR. ex cauſis ſupradictis poſſunt, attamen apparenter & ſic præſtigiis facere.

Quid præſti-gium ſit.

SIG. Quidnam eſt præſtigium?

VLRIC. Ars transformandi formas iuxta apparentiā. Præſtigium dicitur quaſi præſtringens oculos: prout ait Iſidorus etymologiarū lib. 8. Ita vt ipſi Dæmones præſtringendo oculos faciant apparentiam, qua homo iudicat rem alterius formæ eſſe, quàm ſit, ita vt quis videns hominem, credat eum eſſe aſinum, vel lupum & tamē vnuſquiſque retineat formam ſuam, quanquam oculi noſtri decipiantur, & ad aliam ſpeciem erroneo iudicio deducantur. Sic Simō Magus perſtrinxit oculos Neronis, & carnificis, qui decollando arietem credit ſe Simonen decollaſſe, in oculis ſuis miniſterio Diaboli præſtrictis deceptus.

Exemplum de S. Machario.

Itē legitur de Sancto Machario Ægyptio eremita, prout recitat Vincentius lib. Hymnot. quòd cū Ægyptius quidam amore veſano alienæ vxoris arderet, nec ad effectū concupiſcentiæ peruenire poſſet: eò quòd illa virginitatem ſuæ coniugis nimis amaret, ipſe Maleficum precatus eſt, vt aut ab ea amari faceret aut à marito proprio repudiari: qui muneris illectus muneribus, ſolito ſuæ artis ingenio fecit illam equam videri: Itaque vir eius turbatus, quum equā ſuo lectulo iacentem videret, ingemiſcens flebat: eò quòd illam alloquens, nullū reſponſum audire poterat. Adductis ergo presbyteris, quid illa pateretur oſtēdit, & ne ſic quidem calamitatis cauſam agnouit. Illigatā igitur eā in morē iumētis ad deſertū duxit. Cùm autem iam villæ ſancti Macharij propinquarent, monachi arguebant eū cur cū equa ad monaſterium veniret. Et reſpondit, Vxor inquit, mea hæc fuit, ſed in equam conuerſa, Iam tertia dies eſt, ex quo cibum non ſumpſit. Quod cum ſancto Machario, cui iam Deus

hoc ipſum notū fecerat, retuliſſent. Vos, inquit, equi eſtis, & equorum oculos habetis. Illa námque mulier eſt: nec in illam naturam transfigurata videtur, niſi in eorum oculis qui præſtigiis vanitate falluntur. Mox aquam ei benedictam infundens oratione completa, ſubitò eam omnibus videri fœminā fecit, eámque refici iuſſit, & cùm viro ſuo reuerti: dicens, Nūquam à communione ſanctorum myſteriorum, neque ab Eccleſiæ oratione diſcedas. Hæc enim idcirco perpeſſa es: quia per quinque ſeptimanas myſteria diuina nō attigeras. Ecce igitur quòd non omnium oculi erant perſtricti, quia oculi beati Macharij non erant præſtricti.

Sic multi equos aſinorum habent, qui alios aſinos putant.

SIGISM. Profectò hæc Hiſtoria multùm facit ad propoſitum.

VLRIC. Certè quadam vice ea de re cum colendiſſimo domino Ottone, ex Comitibus de *Sonnenberg*, Epiſcopo Conſtantienſi, qui etiā multarū rerū cognitionem habet, ac literis pro magno deſiderio intendit, diſputaui: Hic eandem hiſtoriam in medium attulit, quæ me in materia præſtigij propter eiuſdem domini Epiſcopi auctoritatem, & frequēs ſtudium ſuum, cuius etiam ego humilis famulus exiſto, & ſub clementiæ etiam aliis me foueo plurimùm mouit.

SIGISM. Cuperē audire aliquos modos, quibus apud oculos hominum vna res apparere pro alia poſſit.

Modi quibus fit vt res vna pro alia appareat.

VLR. Saluo iudicio melius ſentiendū, duos vel tres adducam ſecundum quod ego meo ignaro ingenio colligere potui. Et iuxta mentem beati Thomæ ſuper 2. ſententiarum, diſtinctione octauā, ac aliorum Doctorum videtur mihi dici poſſe quòd vno modo Diabolus poſſit ludificatione ſenſus noſtros ab inferiori mouendo phantaſmata & ſimilitudines rerum exiſtentium in virtute imaginatiua facienda eas ad organa ſenſuum exteriorum defluere: ſicut quandoque contingit in ſomniis. Nam ex motu phantaſmatum in ſomniis, cum defluxu eorum ad organa ſenſuum exteriorū ſicut ad oculum vel tympanum, in quo fundatur auditus. Et ſicut viſus in oculo apparet nobis, quòd multa videamus atque audiamus. Ita nobis vigilantibus aliquando apparet quòd multa videamus, ſicut patet in phreneticis, & acutè febricitantib. &c.

Phantaſia fingit non viſa.

Secundo modo ex vehementi conuerſione intentionis ad phantaſmata, quæ facit vt ſimilitudo rei res ipſa videatur

tur.ſicut Auguſtinus dicit,quòd quidã tãta cõuerſione recogitabat cuiuſdam mulieris imaginem, quod ei carnaliter commiſceri vigilans videbatur. Cùm igitur Dæmon non ignoret hos modos, dico, quòd Dæmon poſſit ita organa ſenſuum diſponere,quòd vna res apparebit alia.

Exempla de complexionibus. Sicut ex abundantia humoris cholerici, videtur guſtu quòd omnia ſint amara, cùm tamen aliquando ſint dulcia & deſcenſu humoris ſanguinei vel vaporis ignei ad oculos, videtur nobis quæ exterius apparent quòd ſint rubea.

Candela facientes paleas videri ſerpentes. Secundò dico,quòd Diabolus poteſt ita diſponere mediũ quod vna res videtur alia.Et ſecundùm ſanctum Bonauenturam,aliquando ex diſpoſitione candelæ,per artem confectæ,paleæ videntur ſerpentes eſſe:& huiuſmodi experimenta etiam multa fiunt à ioculatoribus. Cùm autem Diabolus Magiſter ſit ioculatorum,nemini dubium, quin ſubtilius Diabolus hæc operari poſſit.

Ioculatorum ſiue hiſtrionũ Magiſter eſt Diabolus. Item aliquando nõ res ſed ſimilitudo rei & figura videtura.ita ſecundùm gloſſam Beati Auguſtini, Beatus Petrus vidit iſtud vas ſubmitti de cœlo in terrã,in quo erant omnia quadrupedia,ſerpẽtia terræ & volatilia cœli,vt dicitur Actorum Apoſtolorum decimo, quæ nempe non corpora erant,ſed imagines. Eadem viſione beatus Benedictus totum mundum vidit.Nam in legenda ſua dicitur, quod totus mundus,velut ſub vno ſolis radio collectus,ante oculos eius adductus eſt,ecce quòd erant rerum imagines.Ex præmiſſis itaque inducitur ad alias quæſtiones.

De viſionibus.

CAP. IX.

VTrùm dictę mulieres conueniant ad conuiuia,mutuò bibant & comedant, & ſibi mutuò loquantur, ac ſe inuicem cognoſcant.

S I G. Gauderem ſuper hæc opinionem tuam audire.

V L R. Ex prædictis ſatis cognouiſti,quomodò quandoque in ſomno, quandoque in vigiliis fit repræſentatio imaginationum, tam fortium,quòd homo credit ſe eſſentialiter hoc vel videri vel facere.Audiſti etiam, quòd Diabolus quandoque perſtringit oculos & alios ſenſus hominum vt homines autument, ſe hoc vel hoc facere.

Exemplum de nocturnis comeſſationibus Maleficarum. Etenim vt me ſatiùs intelligere poſſitis, introducam hiſtoriam in legenda Sancti Germani. Dicitur enim ibidem cùm prædictus S. Germanus quadam nocte hoſpitatus fuiſſet,

ſet,in vna domo,& poſt cœnam menſa iterum pararetur, admiratus Sanctus Germanus ipſe quæſiuit ab hoſpitibus cui denuò menſa pararetur. Qui cùm dicerent, quòd illis bonis viris & mulieribus, quæ nocte incedunt, menſam præpararent.Nocte itaq; illa ſtatuit Sanctus Germanus vigilare.Et ecce vidit multitudinem ad menſam,in formas & figuris virorum & mulierum venientē, qui eis præcipiens ne abirent vel recederent:cunctos de familia domus iſtius excitauit.quæſiuitq;ex illis ſi perſonas illas cognoſcerent? Qui cùm omnes vicinos & vicinas dicerent eſſe, miſit ad domos ſingulorum,& ecce in ſuis lectulis ſunt inuenti & admirati.Poſteà Dæmones per ſanctum Germanum ſe eſſe ſpiritus malignos & peruerſos dixerunt:qui ſic hominibus illudebant.Ecce quòd ſpiritus ſe loco illarum perſonarum oſtendere poſſunt,ita quippe vt homines exiſtiment,huiuſmodi imagines veras perſonas eſſe. Et ſic ex illa habes hiſtoria, quòd eadem hora homo poteſt eſſe in vno loco:& nihilominus per ſpiritum apparere in alio, ſicut illi homines hora noctis fuerunt in domibus, & in lectulis ſuis: & eadem hora eorum imagines prçſtigio Diabolico apparuerunt in domo hoſpitis cœnantes.

Dæmones in figura humana adſunt cōuenticulis nocturnis.

Sic etiā de Simone Mago dicitur in legenda ſancti Petri, quòd Simon eadem hora in conclaui erat cum Nerone & foris loquebatur populo,id eſt, imago eius per Diabolum foras loquebatur populo. Sic idem in bonis ſpiritibus & Angelis contingere ſolitum fuiſſe legimus.

Nam beato Ambroſio apparuit,quādo faceret officium in exequiis ſancti Martini in ciuitate Thuronenſi. Dixit ei: Ego funeri exequiūm prębui:ſed vltimam orationem vobis excitantibus explere non valui. Et reuera ita inuentum fuit,ſicuti ipſe retulit.& tamen ipſe Ambroſius cum eo tūc in ciuitate Mediolanenſi fuit, quæ ad plures diætas diſtat à Thurone. Vnde ſecundùm Ægidium in quodam quodlibeto dicitur:quod bonus Angelus in forma Ambroſij fuerit in ciuitate Thuronenſi, & corpus beati Amb.fuerit in ciuitate Mediolani.

Angelus miſſam in forma S.Ambroſij adminiſtrat.

SIGISM. Ad quem finem properat hæc inſtructio.

VLR. Ad hoc, vt cōcludā.quòd homines ſæpè exiſtimāt ſe videre alios homines in certo loco cōſtitutos,quorū tamē imagines dūtaxat vel in ſpiritu bono vel malo vidēt.

SIGISM.

CAP. X.

AN Dabolus poſſit in forma hominis cum huiuſmodi mulieribus commiſceri.

VLR. Quamuis in ſuperioribus plenæ tum auctoritates & rationes, tum exempla & hiſtoriæ pro deciſione huius ſatis ſint introductæ, vt tamē finem materiæ aggrediamur, Dico, quòd ex Incubo & muliere non procreatur homo. Nec vnquam inuentus eſt homo, qui ex ſpiritu & muliere natus ſit, præterquam Saluator Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui ſummi Dei patris miſericordia dignatus eſt, ſine commixtione virili, de Spirituſancto ex glorioſiſſima virgine in mundū naſci. Abſit igitur apud me, quòd homo ſine homine de ſpiritu & maledicta muliere debet naſci. *Ex Incubo & muliere non procreatur homo.*

Nec obſtat, quod in comœdia Plauti poëtę de Amphytrione legitur, ꝙ Hercules ex Ioue Deo, & Alcmena muliere Amphytrionis natus ſit: & ſic Medius fidius dicatur, quaſi medius filius: quia fabula Poëtarum nefandiſſima fictio eſt. *In contumeliam natiuitatis Chriſti Sathan hac de Incubis finxit.*

SIG. Quid igitur reſpondes ad allegatam gloſſam Geneſeos 1. vbi dicit. Gigantes ex tali coitu natos extitiſſe? *De Gigātibus*

VLR. Dico, ꝙ gloſſa nominatiuè loquitur, & nō cōcludit.

SIG. Quomodo autem ſaluas textum, qui dicit, quod exinde nati ſunt Gigantes?

VLR. Dico, quòd eo tunc ſurrexerunt Gigantes, hoc eſt, homines potentes & magnifici, qui propter eorum potentiam & magnanimitatem dicti ſunt Gigantes.

SIGIS. Quid igitur de Merlino in Britannia ſupradicto?

VLRIC. Sentio quòd fuerit verus homo.

SIGIS. ſentis? Cuius filius. *De Merlino Britanno.*

VLR. Vtriuſque hominis, tam viri, quàm mulieris.

SIG. Quomodo igitur mater eius coram Rege Britanniæ confeſſa fuit, eum de Incubo concepiſſe?

VLR. Me iudice errauit mulier, à Dæmone illuſa, credēs ſe Merlinum de ſemine Incubi genuiſſe.

SIG. Vnde igitur conceptus eſt talis Merlinus?

VLR. Sic arbitror, quia fortè mater Merlini ſe Diabolo, proh dolor, dedicauit: vnde Diabolus imaginationem eius, vt præmiſſum, ſeducens, ſenſúſque eiuſdem perſtringens, quaſi eidem commiſceretur, cuius etiam corpus fortè per prę́ſtigium tumidum fecit, quaſi fœtu grauida incederet: ac

adueniente tempore, ficti partus flatum diuinæ permiſſione propter eiuſdem mulieris incredulitatem in corpore eiuſdem moueri, vnde ipſa exiſtimans ſe grauidã & fœcundã, ac prolẽ parere debere. Itaque ipſe Diabolus diuina permiſſione ob incredulitatem mulieris in ventre eiuſdem dolorem immiſit, & huiuſmodi flatum extinguendo & alium puerum hominis alicubi furatum ſupponendo, apparentiã fecit occulto ſuo præſtigio, quaſi talis puer de tali muliere natus fuiſſet, quem poſt mater ſuſcipiens, credens de corpore ſuo exiiſſe, enutriuit, cùm tamen talis puer ab aliis hominibus prȩnatus fuerit, & per Diabolum ſubtractus.

Subtracti infantes & ſuppoſiti à Diabolo.

SIG. Sic audio, quòd Diabolus poteſt homini ſubtrahere puerũ ſuum: & deferre ad alium locum, & ſupponere alteri.

In non baptizatis Diabolum habere poteſtatem.

VLR. Permittente Deo poteſt, præſertim non baptizatos pueros ſurripere.

SIG. Oſtende hoc exemplo vel auctoritate.

VLR. Diabolum ſuper puerum non baptizatum habere poteſtatem, ſuſcipe auctoritatem ex decreto. in c Po cã, in c. ſacerdos de conſe. diſt. 4. vbi text. Sacerdotes cùm per exorciſmi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare maligno ſpiritu in eorum mentes contradicunt? quid aliud faciunt, niſi quòd Dæmonia eiiciunt? Item tex. 3. c. Dehinc eadẽ diſt. dicit: dehinc iterum exorcizatur Diabolus, vt ſuam nequitiam cognoſcens, iuſtum ſuper ſe Dei iudiciũ timens, recedat ab homine, nec iam cõtendat arte ſua ſubuertere. Ecce quòd Diabolus arte ſua poteſt ſubuertere pueros non baptizatos. Ex his infero ad proles & pueros. quos vulgus opinatur de milite Colonienſi per mulierem procreatos, prout ſuperius in hiſtoria latius tractatum eſt.

SIG. Dic quæſo, pro quo habuiſti illum militem incognitum?

VLR. Pro Incubo & Diabolo.

SIG. Pro quo autem filios?

VLR Ego ſaluo tamen iudicio melius ſentientium, reputo illos pro veris hominibus: alicui tamen ſubtractis, & ibi, vt præmiſſum eſt, ſuppoſitis.

SIG. Qualẽ autẽ exiſtimas illã mulierẽ fuiſſe, vt ſuprà dictũ eſt, quã ciuis ille Siciliæ in mari accipiens vxorẽ duxit?

VLR. Pro ſuccuba, & ſic pro Diabolo.

SIG. Pro quo autem reputas filium per ipſam, vt putabatur

batur genitum,& poſtea in mari per eundem ereptum?

VLR Pro Diabolo qui ſic in forma pueri apparuit.Nam & Helimandus eadem hiſtoria ſentit,inquiens, ſi talis puer verus homo fuiſſet:nemini dubium, quin poſtquam mater eundem in mari arripuit,& ſubmerſit, mare ipſum tanquã cadauer ad littus eieciſſet,quod tamen non fuit factũ,quia talis puer diſparuit,& amplius viſus non fuit:natura autem maris eſt,omnia cadauera ad litus proiicere.

SIG. Nonne plures opinãtur, quòd Diabolus vt ſuccubus poſſit cum viro coire,& ſpermia aſſumere,ac ex pòſt, vt incubus in muliere proiicere,& exinde prolem generare?

De ſuccubis excipientibus ſemẽ naturale & incumbendo infundentibus.

VLRIC. Mihi non videtur fieri poſſe, dato enim quòd ſperma taliter colligere & immittere poſſet: hoc tamen ad generandum non ſufficit, quoniam Conciliator differentia 15.ait ſic.Scire debes,quòd iſtud membrum,puta teſticuli, non eſt princeps virtutis generatiuæ, quamuis virtus in eo ſit, vt opinatur Galenus:quia illud non poteſt agere ſuam operationem per ſe:niſi per ſpiritum emiſſum à corde,temperatum quantitate & qualitate, propter quod virtus cordialis,quæ menſurat hunc calorẽ,vt poſſit facere ſuas operationes,ſit principaliter generatiua, & virtus quæ eſt in hoc membro eſt eius ſeruiens:& ſi aliquid in hoc habet dominiũ eſt illud particulare.Vnde mihi videtur ex illa Theorica,quòd cum Diabolus huiuſmodi ſpiritum à corde principiantem & illam generationem virtutem aſſumere non poſſet,clarum erit quòd quamuis fortè aſſumat ſperma ex proiectione duntaxat huiuſmodi ſpermatis , aliis non comitantibus nihil generare poterit.

Pulchrum argumentum ex Medicina cõtra generationem Incuborum.

SIG. Ex ſupradictis & iam deductis video,te pedem figere ſuper eo,quòd aut huiuſmodi pueri ſint phantaſtici : aut verò alibi ſurrepti & ſuppoſiti.

VLR. Bene habet, & in illam partem videtur declinare Vincentius in 4 lib hiſtoriæ naturalis in c. 128.

SIG. Nũc ſatis mutuò inter nos hac de re diſputauimus. Expedit pro memoriæ tenacitate, vt nunc determinationis cõcluſiones paucis verbis per epilogum detegere conetis.

Epilogus præcedentium per octo determinationes.

VLR Saluo igitur iudicio Doctorũ quorũcunque melius ſentientiũ,quorũ determinationi me ſubmittere non recuſo,quantum mihi viſum fuerit,dicam. Eſt igitur meæ opinionis determinatio. Prima, quòd Diabolus, neque per

ſe,neque miniſterio hominum poteſt elementis, hominibúſque & animalibus nocere:vel homines ad generandum impotentes reddere:niſi quando occulto Dei, ſed nunquam iniuſto iudicio, vel ob pœnam delictorum noſtrorum, vel ob meritum tentationis noſtræ augmentandum:ſiue ob diuinæ Maieſtatis gloriam magis timendam, & per nos colẽdam:ſeu aliam cauſam Deum mouentem, ipſa clementiſſima Pietas permiſerit.

Secũda determinatio eſt, quòd cùm ipſa Dei prouidentia occulto ſuę bonitatis iudicio Diabolo nocẽdi poteſtatẽ permiſerit:ꝙ ipſe Diabolus huiuſmodi poteſtatẽ amplius extẽdere,quã ſibi à ſũmo Deo cõceſſũ fuerit,nõ poterit, &c.

Tertia determinatio, quòd quãuis Diabolus permittẽte diuina Clementia ob incredulitatem hominum, vel aliam cauſam ſuperiùs enarratam, poſſet perſtringere oculos, aliósque ſenſus hominũ obſtruere:ita vt homines credant ſe alicubi eſſe,vbi tamen non ſunt,vel videre id quod in ſe tale non eſt,vel apparere aliter quàm fit:hominem tamen vel animalia in aliam ſpeciem veraciter immutare non poteſt.

Quarta determinatio , quòd huiuſmodi malæ mulieres per multa milliariũ ſpatia in noctis ſilẽtio nõ proficiſcũtur, nec mutuò taliter proficiſcẽdo cõueniũt. Sed dũtaxat ipſis ſomniantibus,vel imaginatione forti, vt præmiſſum eſt,laborantibus,per repræſentationem ſpecierum ſimilitudinariũ à Diabolo eis impreſſarum,hæc & alia ipſis apparẽt,quę poſteà vigilando verè ſibi accidiſſe, ſic illuſæ credunt.

Somniantes mulierculæ ſomniant nocturnas excurſiones.

Quinta determinatio, quòd Diabolus,ſiue vt Incubus,ſiue vt Succubus pueros generare nullo modo poteſt. Sed huiuſmodi pueri niſi inuenti fuerint,vel ſuppoſiti pueri,vel phantaſtici exiſtunt.

Sexta determinatio, quòd ſolus Deus futurorum certus eſt inſpector,& ſolus cogitationes hominum nouit,quódque Diabolus per ſe,ſiue Magos ſeu Maleficos vera & futura prædicere alteri nõ poteſt,niſi ea quæ ipſe pro ſubtilitate naturę ſuæ prior ex conſideratione aſtrorum,& elemẽtorum diſpoſitione accidere debere noſcit.vel quæ accepta licentia à Deo facere intendit, vel hominibus ad faciendũ perſuadere in eorum mentes ſuggerendo propoſuit:vel quę ex moribus & geſtu hominum coniecturando deprehendit: nihilominus tamen ipſe ſæpè fallit,& fallitur.

Quomodo Dæmon futura prædicat.

Septi

Septima determinatio, quòd quamuis effectualiter huiuſmodi maledictæ mulieres nihil efficere poſſunt, nihilominus tamen, quia inſtigante Diabolo tales mulieres, vel ob deſperationem, vel paupertatem, vel odia vicinorum, vel alias tentationes per Diabolum immiſſas, quibus non reſiſtunt, à vero & piiſſimo Deo recedentes: ſeſe Diabolo deuouendo, ac eundem colendo, ſibíque Diabolo holocauſtomata & oblationes offerendo, apoſtatant: hæreticam prauitatem ſectantes, & propterea ſuccedit.

Vltima determinatio, videlicet, quòd propter huiuſmodi apoſtaſiam & corruptam voluntatem de Iure ciuili tales ſceleratæ mulieres, quæ à Deo largiſſimo apoſtatarunt, & Diabolo ſeſe dedicarunt, morte plecti debent: prout dicitur in l. multi. C. de Maleficis, & Mathematicis.

Vos igitur, ô mulieres, mementote profeſſionis veſtrę in baptiſmo factę, ac cùm Diabolus vos tentauerit, eſtote fortes, & ſuis ſuggeſtionibus reſiſtite & reſiſtendo ſigno crucis voſipſas armate: ſcientes, quòd aduerſum vos nullam habebit poteſtatẽ: quoniã cõtra ſignũ crucis nullũ ſtat periculũ. Sumite exẽplũ beatę Iuſtinæ, in cuius legẽda ita legitur. *Cohortatio ad mulierculas.* *Signi crucis efficacia.*

Erat enim quædã virgo in Antiochia ciuitate, Iuſtina nomine, quã quidã ſcholaſticus, nomine Agladius, vidẽs frequenter ire ad Eccleſiam, in amorem eius incidit, multóſq; ad eam tranſmittens, petiit in vxorem, quæ cùm omnibus diceret, Chriſto cœleſti ſpõſo ſe eſſe deſponſatam: ille congregata virorum multitudine voluit eam per vim rapere, ſed non potuit: tunc iratus abiit ad Cyprianum Magum, promittẽs ipſi duo talenta auri: vt Iuſtinã per maleficia ſua caperet: qui per magicas vocauit Dæmonem & ait illi: amo virginem de Galilæa, potes ne eam perſuadere & adducere mihi? Qui promiſit ei, dicens: accipe hoc medicamentum, & ſparge circa domum eius: & ego ſuperueniens, paternum ſenſum ei iniiciã & ſtatim obediet mihi. Cumq; Cyprianus ita feciſſet, ſancta virgo tertia noctis hora ſurgẽs ad orationem, ſenſit impetũ Dæmonis. Signauit itaq; ſe & domũ ſuã ſigno crucis & Dæmonem ſigno crucis exſufflauit. Qui veniens ad Cyprianũ cõfuſus, & cur virginem nõ adduxiſſet requiſitus, ait: vidi quoddam ſignum Thau. Iterũ Cyprianus per artem magicam aliũ Dæmonem fortiorem vocauit, & ſimili modo fecit: & ſimiliter eidem accidit: tandem voca- *Exemplum S. Iuſtinæ.* *Chriſtiani vocabantur Galilæi.* *De ſigno T.*

uit ipſum Dęmonem patrem,& ait illi:quęnam eſt infirmitas veſtra?victa eſt ab vna virgine omnis veſtra virtus?Reſpondit Diabolus: Nunc adducam tibi eam ad deſiderium incorruptionis,tu tantùm paratus ſis. Tunc Diabolus in ſpecie virginis ad Iuſtinam intrauit.Et ſedens ſuper lectum eius eandem tentando dixit:Hodie miſſa ſum à Chriſto ad te,viuere tecum in caſtitate.multùm autem te video vexatam abſtinentia.Sancta autem virgo dixit: merces quidem multa,labor verò modicus.Dixit ei Diabolus:Deus in paradiſo benedixit Adam & Euam, dicens:creſcite & multiplicamini. Puto ergo, quòd ſi in virginitate manſerimus, in iudicium incidamus,quia verbum Dei contẽnimus. Cúmque virgo turbata ſurrexit,& per ſpiritum ſenſit,quis eſſet qui ei loqueretur, ſigno crucis ſe ſignans Diabolum exſufflauit, qui diſparuit. Deinde Diabolus Cypriano confuſus apparuit,qui dixit ei:& tu númque victus es vt cæteri ſubiecti tui?quomodo enim victi eſtis ab vna virgine Chriſtiana?dic mihi quæ ſit virtus victoriæ eius. Qui reſpondit, dicere tibi non poſſum, quoddam vidi terribile ſignum & Thau. Si autem virtutes huius ſigni vis addiſcere, iura mihi, quod nunquam à me velis diſcedere: qui cùm iuraſſet, ait illi, vidi ſignum crucifixi & Thau: & ſicut cera à facie ignis fluxi. Cui dixit Cyprianus. Ergo crucifixus maior eſt. Qui reſpondit: etiam maior omnibus eſt, quia deſertores Dei accipiunt ab eo ſententiam ignis.Cyprianus autem ait, Feſtinabo igitur,vt amicus fiam crucifixi,ne talem pœnam incurram:Diabolus reſpondit.Iuraſti namque mihi.Cyprianus ait:Contemno te,& omnes fumigantes virtutes tuas, méque ipſum tibi denego:& me conſignans,dico:Gloria tibi Chriſte,& tu Dæmon recede à me. Abiit ergo Diabolus confuſus:vnde Cyprianus Chriſtianus factus eſt.Ecce ergo quantę virtutis fuerit,& hodie exiſtat ſignum ſanctę crucis, quo nos ſignare dignetur Chriſtus, qui pro nobis in ſigno crucis ſeipſum offerre & nos ſaluos facere dignatus eſt,qui viuit & regnat in ſecula benedictus, Amen.

Creſcite & multiplicamini: allegat Sathan contra virgines.

Cyprianus Magus ad fidem Chriſti conuerſus.

Chriſtus ſignet nos cruce.

DOCTI-

DOCTI ET ACVTISSIMI IN SACRA PAGINA DOCTORIS IOANNIS De Gerſono, Cancellarij Pariſienſis, Tractatus perutilis de probatione Spirituum, incipit fœliciter.

PRobare Spiritus ſi ex Deo ſunt, iubet diſcipulus ille, quē diligebat Ieſus. Neque enim neſciebat illā Coapoſtoli ſui ſententiam, Angelum Satanæ trāsfigurare ſe in Angelū lucis, ſic vt fiat Dęmoniū meridianū, dū pro tenebris erroris, quas ad tēpus celare permittitur, lucē veritatis clarā ſe fingit offerre. Patuit hoc apud Sanctū Martinum viſibiliter, & patet apud alios plurimos inuiſibiliter, dum teſte Bernardo, ſub ſpecie magni boni & ardui, grande peccatum aperit, ſuggerit, & inducit.

Non cuilibet datum ſpiritus probare.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, non cuilibet datum eſt, ſed aliquibus per Spiritū ſanctum, qui vnus exiſtens, diuiſiones gratiarū diſtribuit ſingulis, prout vult, ac glorificationem corporis Chriſti. & eſt Eccleſia, cui nūquam deficit in neceſſariis. Sicut igitur non omniū eſt prophetare, nec omniū euangelizare, nec omniū interpretari ſermones, ſed aliquorū ex officio, vſque in finē ſeculi, ſic non omnium eſt probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, ſed quibus datū eſt. Quales ſunt ſpirituales, quos vnctio docet de omnibus, qui & de omnibus iudicant etiam inter diem & diem, quare donum beatus Martinus, Antonius & plures alij leguntur habuiſſe.

Vnctio ſpiritualis omnia docet.

Quot modis Spiritus probentur.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, contingit multipliciter. Vno quidem modo, per modum artis & doctrinæ generalis ſicut per eruditionem ſacrarum ſcripturarum diligenti pioque ſtudio conquiſitam. Sunt nimirum ſcripturæ, in

quibus putamus nos fidem habere, continentes autem falſos Prophetas à veris, & ab illuſionibus reuelationes cognoſcendi.

Alius inuenitur modus per inſpirationem intimam, ſeu per internum ſaporem, ſiue per experimentalem dulcedinē quandam, ſiue per illuſtrationem à motibus ęternis effugātem omnes tenebras dubietatis. Hoc autem eſt, Manna abſconditum, & nomen nouum in calculo ſcriptum, quod nemo nouit niſi qui acceperit. Hoc Greg. in Dialog. hoc Aug. in de conf. de ſe ipſo & matre. hoc Hugo de arra animæ cum pluribus aliis notauerunt.

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, per regulam artis generalem & infallibilem pro particulari quolibet caſu, aut non poteſt, aut vix poteſt humanitus fieri. Sed requiritur donū ſpiritus ſancti, quod Apoſtolus nominauit diſcretionem ſpirituum, quo dono fit, vt mens nedum in ſe, & de ſe ſciat probare ſpiritus, ſi ex Deo ſunt, ſed etiam de aliis & in aliis noſcit.

Spiritus improbatio ex officio Hierarchico.

Hîc autem eſt modus certior alius à prædictis probandi ſpiritus quoniam primus eſt doctrinalis, ſecundus experimentalis, tertius officialis, ſcilicet officio hierarchico atque ſpirituali dono conceſſus. Itaq; ſicut nemo nouit quæ ſunt ſpiritus, niſi ſpiritus: ita nemo cognoſcit infallibili certitudine ea quæ per ſolam experimentalem notitiam, ſentimētum interius & ſenſum aguntur in alterius animo.

Quemadmodum ergo tradere regulam generalem, quæ diſtingueret ineffabiliter inter viſionem ſomnialem & illā quæ fit in vigilia nullus facilè poſſet propter varias ſimilitudines inter vtraſque viſiones, multò magis in propoſito.

Somniū ſomniando ſæpè narratur.

Scit nihilominus homo vigilans, ſe certitudinaliter & experimentaliter videre, quamuis non ignoret ſe habuiſſe in ſomniis viſiones valdè vicinas, & ſimiles ſuæ vigiliæ, adeo quòd ſomnium ſuum narrare ſomniando quandoque videatur: quamuis dicat Seneca, eſſe vigilantis omnia narrare Scit ſimiliter homo ſpiritualis in vigilia veræ lucis diuinæ poſitus, videre ſe diuina, quæ iuuat verè ſentire, odorari & ſapere, quia vigilat. Poteſt nihilominus recogitare ex ſe vel aliis, quòd nonnunquam homo ponitur in quodam ſomnio naturalis cognitionis, aut diabolicę illuſionis, qui

qui dum ſic ſe habet, & quodammodo dormit ad diuina, putare poteſt quod vigilat ad ea, ſicq;

V. dit hæc B. Grego. aſſerens, ſpiritus Prophetarum, non ſẽper eſſe in poteſtate, vel in diſtincta cognitione Prophetarum, probans hoc per Nathan, qui ad Dauid cogitantem ædificare domum Deo, reſpondit: Omne quod eſt in corde tuo, vade & fac quoniam Dominus tecum eſt. Cuius contrarium ipſa noct: reuelauit ei Deus. *Spiritus Prophetarum non ſemper ſunt in poteſtate Prophetarum.*

Probare ſpiritus ſi ex Deo ſunt, ex primo modo. qui magis eſt ad propoſitum, videlicet per ſcripturã ſacram & per bonos eruditos in eadem, quia verè peruersè viuentibus, quale iudicium inter peruerſum & illuſorium reportare ſperabimus contingit multis, & ſufficienter, quantum ad præſentem materiam, & ad communem ſtatum vitiorum.

Qua ſuper re nedum vnũ, & ab vno, ſed plures à diuerſis tractatus compoſitos inuenimus, quos nunc manualiter habere fas eſſet, & diligenter inſpicere, dum in hoc ſacro conſilio quæritur tractari de canonizatione ſanctorum, & examinatione doctrinarum ſuarum: præſertim vnius, quę Brigida nominatur, aſſuetæ viſionibus quas nedum ab Angelis, ſed à Chriſto & Maria, Agnete & cęteris ſanctis familiaritate iunctis, ſicut ſponſus ad ſponſam loquitur ſe aſſerit diuinitus ſuſcepiſſe. *Occaſio huius ſcripti.* *De canonizatione S. Brigida.*

Eſt autem vtrobique, vel in approbatione, vel in reprobatione periculum. Approbare enim falſas aut illuſorias, aut friuolas viſiones pro veris & ſolidis reuelationibus, quid indignius quid alienius ab hoc ſacro conſilio? Reprobare verò nunc eas quæ multifariè, multiſque modis per diuerſas nationes probata dicuntur, non parua exinde ſcandalorum in Chriſtiana & religioſa deuotione populorum formidatio. Denique in ipſo etiam ſilentio & diſſimulatione ex qua res in medium poſita eſt, non nihil eſſe diſcriminis pertimeſcimus: inuenire verò mediũ aliquod, vel expediens inter hæc extrema laudabile quidem ſit, an affectabile nec dum ſatis cernimus exploratum. *De viſionibus S. Brigida quas à S. Maria & S. Agnete habuit iudicium.*

Probare ſpiritus per modum artis & doctrinæ, ſicut tota deinceps verſabitur intentio, nemo perfectè poteſt per ſolam ſacræ Scripturæ eruditionem, qui non etiam expertus ſit in ſemetipſo variam affectionum ſpiritualium pugnam, tanquam aſcenderit nunc in cœlos, nunc deſcenderit in *Nemo probare ſpiritus ſolidè poteſt, niſi tentatus.*

abyſſos,& viderit mirabilia Dei in profundo. Nam,qui nauigant mare hoc myſticum diuerſarum affectionum, quaſi collidentium ſe fluctuum,enarrant mirabilia eius,inexpertus autem talium quid nouit eorum?

Hic autem eſt quartus modus probationis ſpirituum. Ceterùm, puto differentiam inter homines, quos loquimur,vnum Theologum, alterum contemplatiuum talem eſſe,qualis eſt inter peritum in arte medicina, & inter expertum ſeu practicum in eadem. quæ duo poſſe conuenire in eodem,nullius dubitauit. Sic ſit & fieri poteſt domino propitio,vt idem ſit in Scripturis ſacris eruditus,qui ſimiliter in contemplationis exercitatione probatus eſt. Hunc verò talem vult habere materia præſens: ſicut alia ſcripſiſſe,dum de tractatu quodam ſpiritualium nuptiarum ſermo fieret,inuenimus.

Probare verò ſpiritus iſto modo doctrinaliter,dũ quærimus in aliquibus perſonis,quarum corda neque videre,neque ſcrutari datur,opus vt ab operibus ſigna ſumamus, dicente Chriſto: A fructibus eorum cognoſcetis eos. Fallit tamen vnum ſignum vel pauca ſi non in vnum plura conglobauerimus:ita enim tradit Tullius, ita Boëthius, ita Ariſtot.in coniecturali cauſa faciendum Sed quoniam infinita eſt quidē huiuſmodi ſignorũ cõfuſio:coarctemus ad pauciora,& dicamus ſub hoc metro. Tu quis,quid,quare, cui, qualiter,vnde require.Quis eſt,cui fiat reuelatio?Quid ipſa cõtinet & loquitur?Quare fieri dicitur?Cui pro cõſilio detegitur?qualiter venire & vnde venire reperitur?

Reuelationes quomodo probanda.

Probatio ſpirituum dum quæritur fieri, conſideretur in primis perſona ſuſcipiens,viſiones,ſi ſit boni & diſcreti iudicij, rationis naturalis:quia læſo cerebro turbatur quoque iudicium. Cúmq; læſus phantaſias patiatur, non magnopere quærendum eſt,à quo ſpiritus veniant melancholicæ illuſoriæque viſiones,vt patet in phreneticis, in ægrotis variis,qui vigilantes ſe talia videre putant,audire,guſtare,&c. qualia ſomniantes patiuntur.

De viſu per læſionem cerebri.

Habet præterea quælibet paſſio profundata ſuam læſionẽ,ſuam ætatem,ſuum,vt Origenes loquitur,Dæmonium, patet in philocaptis, zelotypis & iracundis, in inuidis & auaris. Vnde Poëta: Qui amant,ipſi ſibi ſomnia fingunt.

Qualibet paſſio habet ſuam ætatem, ſuum Dæmonium.

Quare

Quæratur ergo,ſi perſona ſit nouitia in zelo fidei, quia nouitius feruor citò fallitur,ſi caruerit regente præſenti in adoleſcentibus & fœminis,quarum eſt ardor nimis auidus, varius,effrenis,ideóque ſuſpectus. *Nouitius feruor citò fallitur.*

Rurſus plurimũ refert attendere,qualis ſit & fuerit perſona,qualiter erudita,quibus aſſueta, quibus delectata, in quibus conuerſa, ſit diues vel egena. In prima ſuperbiam ſecretámque voluptatem: in altera fictionem timebimus. Hoc ſuper omnia conuenit obſeruare,ne lateat interior ſuperbia ſpiritualis: quam Bernardus verè nominat ſubtile malum:quoniam & hæc de humiliatione ſua naſcitur, de ſordibus & cilicio, de ieiuniis & de virginitate. Imò & de ſua morte,ſuóque contrario trahit originem. Quid igitur erit tutum in ſuperbia,cum nec ipſa virtus tuta ſit ab ea? *Diuites habentur elati: Pauperes hypocritæ. Superbiam ſpiritualem Bernardus vocat ſubtile malum. Ipſa virtus non tuta eſt à ſuperbia.*

Eſt autem ſuperbia quædam in intellectu, dum nõ vult ſubiici alieno iudicio,ſed innititur propria quadam voluntate,dum renuit obedire,& hæc citius deprehenditur,ideóque facilius corrigitur, quàm prima qualitas viſionum.

Probatio ſpirituum refecit nedum perſonam,quæ viſiones patitur,ſed viſionum qualitates,ſi vera ſint omnia,etiam vſque ad minimam propoſitionem,quoniam in ſpiritu veritatis falſitas non eſt: in ſpiritu autem mendacij mille ſunt viç apertæ,vt in vnica latenti falſitate decipiat. Hac ratione prohibuerunt à teſtimonio veritatis,quam fatebantur Dæmones, Chriſtus Dæmoniacos, & Paulus Pythoniſſas. *Hactenus de probatione perſonarum, nunc viſionũ.*

Si præterea ſit in viſionibus ſapientia, quæ ſurſum eſt, cum ſuis titulis,quos Iacobus enumerat:primò inquit, pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens,plena miſericordia, & fructibus bonis, iudicans ſine ſimulatione. *Sapientia cõſentit bonis.*

Si rurſus excedant hæ viſiones communem intelligendi modum, vel in Scriptura ſacra poſitum, vel in ratione naturali vel morali collocatum. Quòd ſi non videretur illud aſſcribi fruſtra reuelationi, quod in ſcriptura ſua ſemel locutus eſt, & ſicut Iob loquitur, idipſum non repetit. Quorſum quippe eſſet,ne dicamus vanum, viſiones ſuper viſiones in immenſum multiplicatas, debere recipere tanquam *Reuelationes hodiernæ onerãt Religionẽ.*

quam ab ore Dei prolatas, ac deinde certiſſima fide credendas. Sicq; demum noſtra fides noſtráque religio, quàm Deus, teſte Auguſtino, voluit in pauciſſimis contineri articulis, redderetur plus abſque vlla comparatione quàm lex vetus oneroſa. Hinc claræ memoriæ. M. Henricus de Baſſia, comprimendam eſſe tot hominum canonizationem ſcripſit.

M. Henricus de Baſsia ſcripſit contra nimiam hominũ canoniſatio-nem.

Hîc alia ratio ſumitur, quoniam omiſſo diuinarum ſcripturarum ſtudio, magna pars Chriſtianorum ad has viſiones, ideo placentiores, quia recentiores, adduceret oculos & aures prurientes, ſicque nec iam neſcirent: quia, iuxta Senecæ verbum ſuperuacua didiciſſet. Sicut opus in omni reuelatione Moyſes & Helias, hoc eſt, ſecundum venerabilem Richardum, teſtimonia legis & Prophetarum, alioqui, ſuſpecta eſt. Et inde fit perſpicuum, quàm neceſſarij ſunt Theologi, in canonizationibus ſanctorum, & examinatione doctrinarum.

In omni reuelatione requiritur Moyſes & Elias.

Probatio ſpirituum requirit, vt perſona, cui viſiones recitantur, habeat ſe prudenter, præſertim in principio conſideret acriter quare mouetur hæc perſona ſecretum ſuum reuelare ſuper quo fiet alia conſideratio.

Caue ergo, quiſquis erit auditor aut conſultor vt non applaudas tali perſonæ, & non laudes eam: non mireris quaſi ſanctam dignamque reuelationibus atque miraculis Obſiſte potius, increpa durè, ſperne eã cuius ſic exaltatum eſt cor, elati ſunt oculi, vt ambulent in magnis & mirabilibus ſuper ſe, vt digna ſibi videatur, quæ nõ humano aliorum more operetur ſalutem ſuam per doctrinam, ſcilicet ſcripturarum & ſanctorũ, cum dictamine rationis naturalis, niſi conſilium habere præſumat, & putet nedum ab angelis, ſed à Deo, nedũ ſemel in neceſſitatibus, ſed pene iugiter, velut in quotidianis collocutionibus, talem admone non ſublime ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem: quoniam veriſſimè air, qui dixit, Superbia meretur illudi. Et eo dignius quò inſtar Phariſæi, latentem hærentémque oſſibus ſuperbiam, ſicut nec Phyſicus febrilem calorem ſuperbus attendit. Quid enim facilius, quàm ſe viliſſimum peccatorem dicere, ſed veraciter ſimpliciterque ita ſentire ex intimis, hoc diuini muneris eſt, non humani ſolius exercitij.

Superbia meretur illudi. Nihil difficilius, quã verè ſe peccatorem agnoſcere.

Enarran

Enarrantur exempla ſanctorum patrũ qui curioſitatem huiuſmodi viſionum vel miraculorum, tanquam pernicioſiſſimã fallaciſſimamque refugerunt. A qua ſe Auguſtinus liberatũ in ſuis cõfeſſionibus gloriatur in Domino. Quam propterea Dominus Bonauentura abhorrendam nimis eſſe determinat, totoque conatu repellendam: Nunc orationibus, nunc increpationibus ſeu flagellationibus propriæ mentis & corporis: exemplo illius, qui vt tentatione careret ſuperbiæ, quæſiuit & obtinuit à Domino, vt per tres menſes Dæmoniaca vexaretur obſeſſione.

Sancti Patres abhorruerunt à viſionibus.

Alter ſanctorum Patrum, dum ſibi Dæmon transfiguratus in Chriſtum, diceret, ego ſum Chriſtus perſonaliter viſitans, quia dignus es: confeſtim clauſit oculos vtraque manu, vociferans: nolo hic Chriſtum videre, ſatis eſt ipſum in gloria ſi videro, mòxque diſparuit.

Nemo in terris videre Chriſtum cupiat, in gloria cum videre ſufficiat.

Alter ſub aliis verbis ſimilem in huiuſmodi illuſione ſeruauit humilitatem. Vide, inquit, ad quem miſſus ſis. Ego certè talis non ſum, quòd dignus ſim hic videre Chriſtum.

Alterum, quia nolebat intrare templum, dicens ſibi ſatis eſſe, quòd oculis corporeis aſpexiſſet Chriſtum: colligauerunt cathenis, ſoluere ieiunium, carnibus veſci, vtrumque bibere compulerunt. Sicque timore compreſſo ſanatus eſt.

Opponet forſitan aliquis ex Apoſtolo iubente: nolite inquit, ſpiritum extinguere. Si ſit ergo viſio verè à Spiritu ſancto, qui nihilominus repellitur: quid hoc eſt, niſi ſpiritui ſancto reſiſtere, ſuámque naſcentem generatiuam ſuffocare. Sed profectò ſpiritus ſanctus, qui ſe dat humilibus nequaquam ex humiliatione quam prædiximus, ſe ſubtrahet, intrabit potius, exaltabit, & in beneplacito ſuo deducet victor ſuper excelſa animam hanc in oculis ſuis vilem & abſque vlla ruga fictionis humilem & ſimplicem.

Quomodo ſpiritus non extinguendus. Ruga hypocritica.

Porro dici non poteſt, quantùm hæc curioſitas vel cognoſcendi futura & occulta, vel miracula videndi vel faciendi, fefellit plurimos, & à vera religione frequenter auertit. Hinc ſuperſtitiones in populis quæ religionẽ inficiunt Chriſtianam, dum, ſicut olim Iudæi, ſola ſigna quærunt, dum imaginibus exhibent latriæ cultum dum inſuper hominibus nec dum canonizatis ſcripturis quoque non Authenticis plus quàm ſanctis vel Euangelio fidem præſtant.

Curioſitas quærendi ſigna eſt Iudaica.

Pro

Probatio ſpirituum conſiderat cauſam, quare fieri dicuntur viſiones præſertim, quo fine, nedum proximo, nedum aperto, ſed occulto & longinquo. Poteſt itaque finis proximus apparere bonus & ſalubris, & deuotus ad ædificationē aliorum, qui tandem prolabetur in multiplex ſcandalum, dum vel non reſpondebunt vltima primis: vel alias falſum fictumque deprehendetur in perſonis fuiſſe: tantæ reputari ſanctitatis deuotioniſque docuit hæc ætas noſtra deprecationibus dominorum Ioannis de Varenis & Ioan. Huſſ. & ſimilium.

Rurſus dum aliquid fieri poteſt per humanā induſtriā, ſit hoc in vita ſit hoc in doctrina, quare neceſſe eſt vel quęrere vel expectare diuinam cœlitus allocutionem? Hoc nāque tentationi Dei, quàm honorationi apparet ſimilius.

Cæterùm finis attendendus eſt, quare fit communicatio talium viſionum, & quali perſonæ. Vtrùm ad oſtenſionem, vel ad neceſſitatem. Vtrùm ad dandum vel ad recipiendum conſilium. Vtrùm fiat experto vel inexperto talium.

Quòd ſi videatur hæc perſona quærere tantummodò conſilium ne fallatur, videndum eſt, ſi paratam ſe monſtrat obedire conſilio. Alioquin tam de curatione vix ſpes erit: Quoniam talis, vt dicit Io. Climacus, non iam eget Dæmone tentante ſe, quia factus eſt ſibi Dæmon.

Io. Climacus *Qui ſemet tētat ſibi Dæmō eſt.*

At verò dicet aliquis. Hæc idcirco perſona non credit alieno iudicio, quia de ſuo certa eſt per reuelationem intimam & ſecretam. Sed profectò non eſt diuiſionis Deus vt vni timenti ſe reuelet vnum, & per alterum ſimiliter timentem eum, dicat vnum contrariū. Itaque ſi viſio ex Deo eſt, non diſſipabitur in humiliantes ſe ſub alieno iudicio propter Deum: ſed vigorabitur amplius, & vincet.

Cautelas ad propellendas viſiones.

Quocirca tradimus pro cautela, quod in huiuſmodi viſionibus nedum ſuſpenſum teneatur iudicium exemplo B. Amb. & Lucan. presbyteri. ſed dicatur reuerēter cū Petro: Exi à me Domine, quia peccator ſum, quia viſionibus tuis indignus ſum quas hîc neque quæro, neque accepto, ſed repello. Sed in alio, non in hoc ſeculo viſio tua tota merces mea domine Deus & ſufficit. Quid ad me de viſionibus tuis in hac vita, quid dē ſuperiorum meorum monitionibus: mitte potius obſecro alium, quem miſſurus es: & mē

meus ſpiritus humilis regat,obſcuroque loco.

Altera poteſt addi ſuper huiuſmodi viſionibus recipienda cautela qualem de ſomniis tradidit vnus dicens: Si monitiones aliquæ bonæ,inquit,fieri videantur in ſomniis,vel ex perſona defunctorum,vel aliũde recipiantur,quaſi ſomnia non penitus abiiciendo neque eis ex aduerſo velut authenticis,vel diuinis adhærendo: recogitantur potiùs tanquam rememorationes aliquæ ad faciendum bona,vel mala declinandum,iuxta ſomniorum qualitatem.

Probatio ſpirituum conſiderat,qualiter & quo modo perſona,quæ viſiones ſe habere dicit,conuerſatur,an in ſecreto vel in publico,an in vita actiua vel contemplatiua, aut in deuotione.quæ notam affert veſtimentis, & cæteris,aut ſi communem habet conuerſationem accommodatam his quibus conuenit.

Hoc præcipuè conſiderare neceſſe eſt,ſi ſit mulier,qualiter cum ſuis confeſſoribus conuerſatur, & inſtructoribus, Si collocutionibus intendit continuis,ſub obtẽtu nunc crebræ confeſſionis, nec prolixæ narrationis viſionum ſuarum,nunc alterius cuiuſlibet confabulationis:expertis credite,nominatim Aug.& domino Bonauenturæ:Vix eſt altera peſtis vel efficacior ad nocendum,vel inſanabilior:quæ ſi nihil haberet aliud detrimẽti,niſi tẽporis precioſi lauſſimam hanc conſumptionem, abundè Diabolo ſatis eſſet. Habet aliud.ſcilicet inſanabilem viu ndi, loquendique, vt interim de tactu,ſileam,prurig nem;Eueniique illud de Didone apud Poëtá:Hærent infixi pectore vultus,Verbaque, nec placidam dat membris cura quietem. Cùm tamen in pace ſit Dei locus Nullus idcirco mirabitur,ſi tales ad fabulas conuerſi,auertuntur à veritate. Si præterea mulieres hæ curioſæ agentes ſunt,quales notat Apoſtolus,ſemper diſcẽtes,& nunquam ad ſcientiam veritatis peruenientes. Vbi autem nõn eſt veritas,ſit falſitas & vanitas neceſſe eſt.

Probatio ſpirituum conſiderat vnde ſpiritus veniat, aut quò vadat. Itaque Bernardus teſtatur, hoc in ſe nunquam ſciri datum eſſe,qui tamen expertum ſe pluries aſſerit humiliter Spiritus ſancti præſentiam,& intimo motu cordis ſine mentis ſenſiſſe.

Mira

TRACTATVS PERVTILIS DE PYTHONICO CONTRACTV, FRATRIS THOmæ Murner, liberalium artium Magiſtri, ordinis Minorum. Ad inſtantiam generoſi Domini Ioannis *Mornher* de *Merſperg* compilatus.

IN nomine ergo ſummi Dei exordiũ illud quod volumus narrare. Gratia ordinis & formæ præſentẽ tractatũ triplici perſonarum diſtinximus colloquio, vt non minus materiæ amœnitas, quàm bonitas, lectorẽ amicum alliciat. Tum quia & alium eiuſdem materiæ, per quàm fidelẽ ſereniſſimo Principi Sigiſmundo Archiduci Auſtriæ tranſmiſſum, & per Conradum *Sturkel* vtriuſque Iuris Doctorem excellentiſſimum vigili indagine correctum, Dialogo diſtinctum conſpexi. Qui licet (vt dixi ſupra) fidelis ſit, & huius ſententiæ diffinitiuus, non poterit tamen eodem curioſus rerum indagator quietari. Quare vt promiſi procedam.

Innuit de libro Doctoris Mulleri ſuprà inſerti.

Ioannes Mornher. O Thoma mi dilecte, tibi vt compatiar humana coëgit natura. Quid eſt, quòd cæteris plus te malè fortunatum natura conſtituit, maleficiarum reddit à Pythonica dico muliere contractum? Quæ, inquam tuæ genitrici, vt maleuola nocumentum aſportaret, amiciſſimo ſibi obeſſe ſpopondit, tuo vt percepit relatu. Sic equidem matris dilectio (inſtigante natura) in peiorem partem receſſit. Eſt ne pium tuis dictis fideles præſtare aures? Bonam, inquam, fortunam Auguſtinus Deam pluribus in locis retulit: & tibi cum diſſona non ſolùm homines ſed & Dij

Ipſe autor huius Tractatus expertus eſt Maleficia.

Deæque nocere præſumunt,quod in tuo ſtudio clariùs innotuit,vbi non ſemel,ſed pluries,quæ ſumpſeris nocumenta,claret quàm apertiſſimè.

Thomas Murner. Quam gratum foret,generosè domine (ſi ingenij adeſſet copia,)vt quia me dignum inter diſputandum iudicaſti:angor quo ſolicitus,quòd ita me iſto tempore videam imparatum,vt vix grandinis aliquod veſtigium ſatis dignè tibi teſtatum poſſim relinquere. Vt autem famulandi clarius innoteſcat voluntas locum dabo verecundiæ, reſponſurus ad materiam propoſitam me conuerto. Mihi quia compateris benè dicis illud eſſe humanæ naturæ,ratione nec animal aliquod ſimile ſibi ſpecie manducat.

Quæris demùm rē grandem,& humanæ indagini haud poſſibilem, cur natura me plus cæteris malè fortunatum reddidit?Secundò,cur contractum? Tertiò vtrùmne pium ſit,credere ſi ſit? Quare his tribus quæſtionibus præſentem abſoluam tractatum, Et quia præteritos ad memoriam caſus deduxiſti magis flere quàm ſcribere libet:res pauca homines inſidiari, quoniam cunctis qui placeat, non credat quòd modò viuat,ſed Deos Deáſque inimicos habere,grauè valdè.Auguſtinum autem quia allegas quid reſpōdeam latet penitus,nec aliquod patet refugium,niſi hoc vnicum, vt ſtudium meum relinquā Deo (vt pollicitus ſum)in Monaſterio famulaturus,& modo illo ſuperos meis precationibus reddere placatos.

Deos Deáſque habens inimicos fit monachus.

Gaſpar de Morſperg Ab inceptis fide dignis, quia recalcitrare turpiſſimū,& tuō Thoma,ſtudiū ad finem quaſi deductum aſſeris relinquere velle. Neſcis quia multis in rebus beſtiis ſumus inferiores Hoc ſolùm maximè excellimus quod ſapimus.Quãtum ergo homo à Sapiētia recedit, tantum ab homine alienatur, naturæ beſtiarum proximatus. Quanto autem Sapientiam ſequitur, tanto à brutis elongatus,in hominis natura excellit. Fortuna quidem cæca nec probum, nec improbū, nec vllam hominis dignitatem aut ordinem diſcernit: ſed ſe vel citius peruerſis moribus animóque ignobili,quippe ad votum eius procliuiori concedit. Et tu ſcientiam refutando fortunam expoſcis. Nec eſt in mundo aliqua fortuna, quam non augeat literarum notitia. Nam dixit Ariſtoteles vbi plurimus intellectus & ratio

Nulla fortuna eſt, quam nō augeat literarum notitia.

ratio, ibi minima fortuna: vbi plurima fortuna,ibi minus intellectus. Multò ergo magis ea ſapientiæ pars ſappetenda quæ hominem etiam ſupra hominem offerens ſuperis quàm proximum reddit.

Vbi plurima ſapientia, ibi inimica fortuna.

Quod autem de Auguſtino dictum eſt, nihil concludit, nam ſeipſum reprehendit,in primo retracta.c.1. Cepto igitur adhærere ſtudio licet & ſic tui nauigij laudabimus fœlicitatem cùm perueneris ad portum, te magnificabimus poſt rerum conſummationem.

Vbi minimum ſapere, ibi plurimum capere

De duplici prouidentia Dei.

Ioan.Mornher. Iam oro ediſſere Thoma, cur te plus cæteris natura malè reddidit fortunatum? Eſt enim in Deo duplex prouidentia;generalis prima,qua Deus ipſe res regit,ſecundùm quod natæ ſunt regi, vt dicitur 7.de Ciuitat. cap.3. Sic Deus res, quas condidit , &c. Malè regeris,quia diffortunij cauſa tu ipſe es, aut ſaltem aliquid tui,ex parte corporis animá ve conſtitutum.

Secunda prouidentia ſpecialis eg quadam electione procedens, ſecundùm quam ,Deus prouidet vnicuique hominum,ſecundùm merita præſentia,vel futura & occulta nobis,ſibi tamen præſentia. Quia eius iudicia iuſta ſunt ſemper,licet occulta, ita quòd aliquando aduerſitas plus proficit,quàm proſperitas,ſecundùm Boe 4.de conſo. Hoc ideò dixi,quia ſi te vna illarum Dei prouidentiarum attingeret, iam vltra quæſtio,cur plus cæteris ſis infortunatus,inualida eſſet:nam dixit Paulus, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius. Sed de natura quæro, verùm naturale quoddam ſit te plus cæteris malè reddens fortunatum.

Aduerſitas plus proficit quàm proſperitas.

Thomas Murner. De benè fortunato ſtat in trimembri diuiſione, vt habet Scotus, ſimiliter & de malè fortunato,cùm tot modis dicatur vnum oppoſitorum , quot modis dicitur & reliquum:Primum,nullus dicitur benè fortunatus propter actum vnicum fortuitum. Sic nec malè fortunatus, vnico infœlici actu implicitus. Secundum nullus dicitur benè fortunatus, quia ſemper benè ei accidat ſic nec malè fortunatus, cùm nullus talis ſit ſine ſpeciali miraculo.

Tot modis dicitur vnum oppoſitorum, quot reliquum.

Tertium,eſt quis benè fortunatus,quia vt plurimùm benè accidit per contrarium malè fortunatis:Nam dixit Ariſtoteles primo Ethicorum non facit vna hirundo ver , ſi

nec actus vnicus fortuitus, benè vel malè hominem reddit fortunatum. Fortuna igitur tertio modo capta ſtante,cauſam quæris,cur illi vt plurimùm benè, alteri vt plurimùm malè accidat. Quod autem de Dei narraſti prouidentiis, nihil mihi conſtat, cùm naturaliter ſimus loquuti. Circa naturam autem triplex reperitur philoſophandi modus.

Cur naturaliter vni malè, alteri benè accidat.

Eſt autem primus reſpondendi modus,dicens, benè fortunatum magis eſſe diſpoſitum, vt ipſum cauſa vniuerſalis moueat, ad hunc locum magis quàm ad alium, vt ſi aurum ſit ibi,& fodiens ipſum inueniat,ergo ſecundùm hunc dicendi modum, qui eſt Theologorum, fortunæ cauſam non intrinſecam rei, ſed extrinſecam dicemus. Attamen Ariſtoteles quærit cauſam intrinſecam, quam dixit eſſe impetum.

Effectus fortuitus nō habet cauſam.

Sed ſi tu dicas,tu quæris cauſam, vbi non eſt cauſa, nam effectus fortuitus non habet cauſam. Dicendū, quòd notum ſit Ariſtoteli. Quòd ſicut illud quod euenit in pluribus,habet cauſam,vt in pluribus, vniformiter: ita quod euenit in paucioribus,& difformiter, habet reduci ad causā vniformiter agentem & per ſe. Cauſa autem intrinſeca huius impetus eſt,ſecundùm Ariſtotelem, cùm dicat in libro de bona fortona. Eſt ergo bona fortuna ſine ratione nata. Benè fortunatus enim eſt, ſine ratione habens impetum ad bona, & hæc adipiſcens, hoc autem eſt natura: In anima enim ineſt tale natura, quo impetu ferimur, ſine ratione, ad quæ vtique benè habebimus. Et ſi quis interroget ab operante,quare ſic facit,neſcio,inquit,ſed placet mihi.

Bona fortuna eſt ſine Ratione nata.

Simile patet in his, quæ à Deo aguntur. Etenim à Deo vecti, ſine ratione impetum habent ad operari aliquod. Et vult dicere,quòd aliqui habent velle,ad quod ſequitur bonum aliquod præter intentum ex impetu & ſine ratione,& cauſa huius impetus eſt natura. Demùm dicunt alij, non intrinſecam,ſed extrinſecam cauſam ponentes, non tamen, vt Theologi, ſed cœlum, vel intelligentem mouentem cœlum,mediante cœlo, vt Deus ipſe immediatè mouens, hic cum aliis coincidit.

Intelligens mouens cœlum, mediante.

Ioannes Mornner. Ponis triplicem opinandi modum, Primus autem, quem Theologorum aſſeris, non videtur in veritate poſſe perſiſtere. Nec mentem quietare poteſt. Qui dum quæri poſſet, quare ad propoſitum illius ſequitur

tur bonum, & non ad alterius propoſitum, quum etiam, quia eſt contra Ariſtotelem, cui non videtur aliquod nouum immediatè eſſe à Deo. Vnde ipſe ponens mundum æternum, non poſuit motum potuiſſe eſſe nouum, niſi ſecundùm partes: ita, quòd totus non potuit eſſe nouus, vt habetur 8. Phyſicorum: quòd Deus non poteſt cauſare nouum mundum, vel nouum cœlum, vel nouum motum, ſecundùm ſuam totalitatem.

Nil noui à Deo.

Totus non poteſt eſſe nouus.

Secundus verò reſpondendi modus, qui fuit Ariſtotelis, non procedit, quia dixit, quòd aliquis habet impetum ſine ratione. Contrà, non eſt fortuna bona ſine actu voluntatis, quia fortuna eſt effectus contingens, conſequens effectum agentis à propoſito. Nunc autē actus voluntatis eſt circa obiectum oſtenſum à ratione, ergo talis impulſus ad volendum non eſt ſine ratione.

An impetus poſſit eſſe ſine Ratione.

Præterea, ſi natura impellit aliquem ad volendum & non ratio, ergo non eſſet fortuna, quod euenit, ſed caſus, cùm hæc differētia ſit inter fortunā, & caſum 2. Phyſicorū.

Tertius autem modus, qui dicit quòd nihil ſit effectum fortuitus, niſi illud, ad quod cauſalitas cœli ſe poteſt extendere, non videtur vero conſonus. Cùm aliquid ſit in homine, ad quod cauſalitas cœli non poteſt ſe extendere, ſicut eſt volitio, niſi occaſionaliter mouendo appetitum ſenſitiuum, ſecundùm cuius inclinationem apta eſt voluntas inclinari. Cœlum ergo, quia non poteſt volitionem attingere, nec etiā cauſas ad eius cauſationem coniungere, ideò aliquid eſt in homine, ad quod cauſalitas non poteſt pertingere, & per conſequens nec fortunæ cauſa referri.

Nihil fortuitò, niſi ad quod cauſalitas cœli ſe extendit.

Thomas Murner. Dilecte Ioannes, abſit longè à nobis, vt ea quæ Spiritus ſancti inſtinctu Theologia dictauit, falſa dicamus. Quod autem quæris, quare ad illius propoſitum, & non alterius ſequatur bonum, fortaſſis & quia ſic voluit Deus ipſe, cuius voluntatis inquiſitionem ſuprà dixi infirmam: Aut quia paſſi indiſpoſitio, nam Deus influit in quodlibet vniformiter, in quantum poteſt, ſecundùm Ariſtotelem, & quia iſte eſt diſpoſitus, ille non: ideò Deus impellit iſtum ad tale propoſitum, ad quod conſequitur commodum: illum autem non impellit, quia non inuenit in eo diſpoſitionem requiſitam.

An aliquid poſſit nouum eſſe à Deo. Et ſi vltra quæris,quæ diuerſarum diſpoſitionum cauſa, ſemper deuenitur ad vnum primum,volūtatem,dico primi entis,licet Philoſophus illud fortè non diceret. Quia verò de natiuitate dixiſti,non videtur Ariſtoteles ſibi ipſi cōtradicere. Dato enim,quòd oporteat aliquos effectus fortuitos nouos reducere immediatè in Deum,adhuc ſibiipſi non videtur contradicere,quia certum,ratúmq́;habuit Ariſtoteles ſecundùm propria ſua principia,animam intellectiuam eſſe à Deo immediatè,& ad hoc attingere poteſt ratio naturalis, cùm ſit immortalis,& ita aliquid nouum poteſt immediatè eſſe à Deo.

Quomodo autē illud poſſibile ſit,cauſa breuitatis omiſſum relinquitur,tamen de hoc lege Scotum,in vltima quæſtione Quorlibetorum. Aut dicas, quoniam vtique ſi ſit propter diuerſitatem cauſarum recentiuarum , nihil noui Deo imponitur, ſicut Sol immediatè ſoluit glacies, & coagulat lutum,nulla poſita nouitate in eo,ita ſecundùm Ariſtotelem hoc corpore organizato,Deus neceſſitate immutabilitatis, cauſat hanc animam,& prius non ratione indiſpoſitionis materię:ſicut nec Sol cauſat alium & alium radium in aëre & in aqua,niſi propter diuerſitatem recipientium,quod in perſpectiuis noſtris conclamatum eſt.

Murnerus de Perſpectiuis. Quid tamen ſecundùm fidem & veritatem dicendum eſſet,ſuprà,loquendo de Dei prouidentia duplici,ſolus confeſſus es. Quod contra Ariſtotelem facere videtur aquiuocat. Nam Ariſtot.intellexit fortunam eſſe ſine ratione conſiliante, non autem ſine ratione volitum obiectum oſtendente.

Fortuna & caſus quomodo differant. Ad aliud autem dicitur,quòd licet natura ſit mediata cauſa illius euentus fortuiti,non tamen immediata:ſed volūtas vnum intendens , licet ſit aliud eueniens præter intentum, quod dicitur fortuna, non caſus.

Id contra tertium reſpondendi modum dico,quod cœli cauſalitas ad omnia alia præter voluntatem ſe extendit. Si autem aliquis fortuitus eff ctus in voluntate ponatur , in Deum reducere oportet , qui omnibus prouidet & coniungit, cùm dicat, imò & capilli capitis veſtri numerati ſunt Hoc autem cùm ſit contra Aſtrologos , clarius de hoc loquar in quadripartito meo maiori. *Thomæ Murneri quadripartitum.*

Quæris

Quæris igitur, generoſe domine, cur me plus cæteris, natura male conſtituit fortunatum. Triplicem vidiſti modum. Habes enim duas extrinſecas cauſas, & vnam intrinſecam. Fortè de intrinſeca loquendo, talem impetum ad commodum non habeo, qui ſe tenet ex parte complexionis, non animæ, vt habet Scotus, imò & Ariſtoteles. Quare diſfortunij cauſa non ſum ego, non eſt enim in poteſtate mea, mutare corporis complexiones aut ſtaturam. Quis enim eſt ex vobis, qui poteſt ad ſtaturam ſuam adiicere cubitum vnum? quaſi dicat, nullus, quare me excuſatum, oro, habeto.

Si autem de extrinſecis cauſis loqui contingat: primò de cœlo videamus, nec eſt in poteſtate mea, diuerſos planetarum ſtabiliúmque ſtellarum coitus mutare, horam generationis, ſeu meæ interemptionis. *Coitus ſtellarum.*

Si autem dixeris, quia dixit Ptolemæus, virum ſapientem aſtris dominari: & opus ſtellarum ita adiuuare, quemadmodum ſeminator fortitudines naturales, in libro Almageſti, & ſuo quadripartito. Verum quidem fateris, quia ſapiens: vbi autem ſtulti & mihi ſimiles manebunt, qui non ſolùm aſtris dominari non poſſunt, nec parere inconuenienti obiecto? Quare me ſecundò excuſatum habeto. *Vir ſapiens quomodo dominetur aſtris.*

De alia autem cauſa extrinſeca, quæ eſt Deus, parum ſentio, cur cadere permiſit, confido tamen, vt in poſterum glorioſius reſurgam. Nam noſtris terris equos quadrupedes cadere vidi, & lædere pedes, Vach. Iuuenis & inexpertus lupus, quem nullus vnquam ruſticorum clamor circundedit. *Quadrupes ſi cadit, cur non bipes cadet homo.*

Gaſpar de Meſpe g. Dixiſti Thoma ſuprà, quare vnus plus aliis redditur malè fortunatus. Nec vltrà ſit quæſtio congrua, cur contractum reddidit, quoniam coincidunt. Potiorum autem Theologorum rationem neſcio aliquam. Sed inſuper ad vltimam quæſtionem mentem feramus, quæ quærit, vtrúmne pium ſit credere, ſi ſit, volo dicere de hominum ligatione. Quod non ſit, fides noſtra concludit. Quæ Diabolum huiuſmodi incurſuum cauſam aſſignat, à quibus nec iuuenes, nec ſenes, nec probos, nec improbos excluſos oſtendit.

De iuuenibus dicit Auguſtinus 21. libro de ciuitate Dei

Digitized by Google

capitulo 18. Prorſusque ſcriptum eſt: Graue iugum filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vſque in diem ſepulturæ,matrem omnium,vſque adeò implere eſt neceſſe,vt ipſi paruuli,per lauacrum regenerationis ab originalis peccati,quo ſolùm tenebātur,vinculo iam ſoluti, multa patientes nonnulli incurſus ſpirituum malignorum patiātur.Et Hieron.dicit, Quid cauſæ eſt, vt ſæpe bimuli & trimuli,ac vbera materna lactantes à Dæmonio corrumpantur? De ſenibus ego ipſe teſtis. De probis Iob.De improbis quàm plures alij. Ergo concludere licet, Dæmonem non vetulas,nec aliquod naturale eſſe cauſam iſtius contractus, Deus autem ipſe faciendi facultatem tribuit.

Ioannes Mornher. Thoma Magiſter.mi & Præceptor chariſſime. Æſtimo genitoris mei dulciſſimi mentem conſimilem Theologorum opinioni, immaterialem æſtimantium ſubſtantiam,ligatorum omnium cauſam(volo dicere)Diabolum,ſumpta primum id exequendi à primo ente facultate. Videtur enim(vt dicit Ariſtoteles primo metaphyſicę) Deus omnibus eſſe cauſa & principium quoddam. Quare dixit commentator primo libro de anima, quòd rei cognitio per ſuam cauſam eſt magis firma, quàm ſui eſſe tantùm.

Cognitio per cauſas magis eſt firma.

Dicunt vltra,quòd ſummi Dei permiſſione, & iuſto Dei iudicio indifferenter, iuſto atque iniuſto iuuenibus & ſenibus,contingat.& ad illud allegant ſua iura & Doctores Catholicos. Quod ſi verum ſit,neſcimus,niſi ſcientia arguat ſicut capit Auguſtinus, ſcientiam.decimo ſeptimo libro de Trinitate capitulo 3. Dicit enim,Abſit,quòd ſcire nos negemus,quæ teſtimonio didicimus aliorum. Tum quia eſt creditum, hac communi non poſſum reſponſione contentari, Deum cunctorum cauſam aſſignando. Ab hoc enim ente cœlum,& totam naturam dependere,11.metaphyſicæ Ariſtoteles expertus eſt.

Illa ſcimus quæ teſtimonio aliorum didicimus cōtra Ephecti cos.

Præterea, ſi omnium cauſa Deus, quid noſtra proderunt ſcripta ſingulorum cauſas inquirendo? Sat eſt enim Deum ipſum cauſam profiteri cunctorum. Non ſit quæſo hoc noſtrum propoſitum, ſeu deliramentum.Pręſupponemus enim primariam cauſam plus cæteris influere. Qui enim ponit vnum agens tantùm, quod omnia agat, tollit

tollit à rebus ſuas proprias actiones. Quas ſi quis tollit, auſert & earum eſſentias, nec habet (vt ait commentator) cerebrum naturaliter aptum ad bonum.

Exempli gratia. Pluuiarum, quarum cauſa Deus ipſe prima, ſecunda demum eſſentia, quinta, diuerſo ſtellarum coitu, quæ tertio diuerſarum exhalationum motrix eſt pluuias inducentium, vt habetur apud Ariſt. in li Meteororũ. Naturas igitur rerum rimaturi, longè Deus à nobis Theologicè cùm loqui contingat, quod iuſtum eſt fatebimur. Et huiuſcemodi Theologorum commenta ad præſens relinquamus. Nam huiuſmodi opinionibus eſt omnibus noſtrorum ruſticorum caterua repleta.

Thomas Murner. Modeſtiùs, ô Ioannnes, loquereris, ſi harum rerum plenior tibi eſſet intellectus: tuæ infantiæ parcendũ æſtimo. Neſcis quod dicit Ariſt. Quia maior eſt ruſticorum fides, quàm philoſophorum & doctorũ virorum. Nam dicit Scotus lib. 4. 34 diſt. q. 1. quod duplex eſt impotentia in genere. Naturalis vna, ad quam membri ſequitur mutilatio ſeu frigiditas, de quo nihil ad præſens.

Diabolus ſeruat pacta aliqua.

Alia autem caſualis, quæ fit per maleficium: & hæc fit per malignos ſpiritus: qui habentes pactiones cum hominibus, ſeruant promiſſa, non quia veraces, ſed vt alij eis adhęreant. Quia ſi nulla pacta ſeruarent Dæmones, nulli homines eis ſeruirent, & vt illi quibus ſeruant promiſſa, eos colant. Nam ex ſuperbia ſua præcipuè appetunt honores diuinos. Deus etiam permittit eos exercere poteſtatem ſuam, ad impediendum aliquos, ab aliquibus actibus, in quos poſſent, ſi non eſſent impediti, & hoc propter peccata eorum. vel propter aliquam aliam cauſam occultam. Et hoc modo magicus habens pactum cum Dæmone, procurat ab eo, vt iſtum impediat aliquo actu, quamdiu aliquod ſignum à Dæmone poſitum perſeuerat, puta acus curuata, vel aliquid id generis. Iam enim vides, quid ſenſerit Doctor ſubtilis, cuius prius mentem tormentum nuncupaſti. Quid autem arguis? omnia tua concluſerunt argumenta vnicum illud, quòd Deum non debeamus immediatam omnium cauſam referre, licet mediatam ponere nulla ratione prohibemur.

Acus curuata vis.

Ioannes Morahor. Secundùm verba Doctoris poſita, poſſet quæri, quod remedium eſſet adhibendum contra iſtud

Remedia contra maleficia.

Diaboli impedimentum? Scio tamen contraria contrariis curari, quid contra facta Diaboli? Si dixeris orationes: & tu cum ſanus ſis, quo mediante ſcire exopto, cùm te plus in tua ægritudine iuraſſe, & vetulæ maledixiſſe, quàm oraſſe ſeu ſanctos inuocaſſe conſtet: Ergo non eſt verum quod dicunt Theologi, quòd in huiuſmodi neceſſitatibus ſancti ſolùm ſint inuocandi, cùm ſit aliud per quod mederi oporteat. Et tu dicis te ſanitatem recepiſſe vnius hominis auxilio. quare te & illum excommunicatum iudicare conſonum dixi. Age, age, quod figmentum componis dicendo, quia ſanus factus ex tactu ſacci vnius, & aqua immundiciis ſcutellarum maculata, inueniſti ne in naturalibus diſciplinis, quarum profeſſor es his in rebus huiuſmodi ineſſe actiones? Nunquid verum dixi, facientem & conſulentem excommunicandos, & à Chriſti fidelium communione excludendos?

Thomas Murner. Video te, generoſe Domine, contra me furore cōcitatum, quia verum dixi. Quid ſi deliramentum, protuliſſem? Adeſt vitus Matthæus & Iacobus Murner, qui huius rei teſtes ſunt. Nam in ore duorum ſtabit omne teſtimonium. Figmentum autem quia me dicis componere: ſcis enim & audiſti quæſtionem quam Scotus conceſſit, Dæmones pacta ſeruare hominibus, ſeductionis cauſa, nō quia veraces quamdiu ſignum per ipſos poſitum durat: Nam ſi aliquis ſciens maleficium deſtrueret, non eſſet excommunicatus, ſed opus faceret meritorum: Inſidias (dico) Diaboli deſtruendo, & opera.

Quare dixit Scotus, quòd trifaria eſt illa quæſtio, an liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum. Non enim ſolùm licet, ſed eſt meritorium deſtruere opera Diaboli, nec in hoc eſt aliqua infidelitas, quia deſtruens nō acquieſcit operibus malignis, ſed credit Dęmonem poſſe & velle fatigare, dum tale ſignum durat, & deſtructio talis ſigni imponet finem tali vexationi. Sic ergo ſaccū & aquam illam immundam puto ſignum mihi finis fuiſſe infirmitatis à Dæmone poſitam, & illud mora habuit anni, quòd ſi poſt annum cum ſacco feciſſem, quod anni ſpacio factum fuit, nunquam priſtinæ redditurus fuiſſem ſanitati.

Nec mihi placet de illa materia loqui, ſum equidem in itam

iram præceps & cõturbor, quia hominis vnius peſſima voluntate, nunquam ante infirmitatem à me viſi, tali miſerabili pœna ſine meis meritis, crucior per omnes dies vitæ meæ. Et niſi omnipotens Deus ſua ſumma bonitate & clemẽtia, me inter ſuorum ſacerdotum numerum collocaſſet, quid facerem? Deo omnipotẽti offero. Idcirco hac opinione Theologorum, quæ eſt ſecundùm veritatem, velis (oro) contentari.

Ioannes Mornher. Thomas mi chariſſime, latet-ne te cautela Ariſtotelis? Qua opponentem informat, reſpondentem debere reddere furioſum, vt ab ipſo materia relinquatur propoſita, quam à te ſuſcepi, eſne ſimilis mihi, qui omnibus do documẽta ſalutis? Furor verò ſi me cõprehendit, documentorum meorum virtus omninò euaneſcit. Tranſeant Theologica: Hæc ſit quæſtio, vtrùm hominum ligatio naturali poſſit ratione demonſtrari, volo dicere vtrùm ab actione naturali ſit. Et videtur quòd ſic: Iniuſtè equidẽ punitur qui nunquam deliquit. Sed ligantes puniuntur, ergo deliquerunt. Patet maior in actu iudiciario, licet in operibus diuinis procederet, cùm aliquis punitur: aliquando non reus, nunquam tamen in iuſto Dei iudicio, de quo nihil ad propoſitum. Patet minor in l. Multi. C. de male. & mathe. Statuarum inſuper hinc inde apud iudicia publica, ſitarum: quæ denigrationis cauſa ſunt huius actus ſententia. Conſueuerunt & ob huiuſcemodi noxã noſtris terris vetulæ igne cremari. Longæuæ quapropter conſuetudinis non eſt vilis authoritas, nec eſt veriſimile, vt habet Ariſtoteles, quòd ab omnibus fertur omninò deperdi poſſe. In oppoſitum tamen fuit fides, vt dictum eſt: ergo quid dicendum ſit, oro, breuibus conclude.

Cautela diſputationum: Reſpondẽtem ad oram cõmouere, vt turbetur in propoſito.

Ligatio, an naturalibus rationibus probetur.

Thomas Murner. Dixi clarè in ſuperioribus, generoſe domine. id ſenſu experiri, cauſam inſuper adiunxi, illa tamen quia non contentaris, dico primò, niſi verba ſequẽtia ſummè ponderaueris, huius rei ſecretum vix patebit. Et quia licuit nunquam ſenſibilem negare effectum, ex inſenſibili cauſa procedentem. Quare hominum fateamur ligationes cauſam inquirentes, quæ quidem audimus, fari non prohibemur viſa proteſtando.

Sed quia diceres fortè illud infidele quoddam genus hominum dico ligationes naturali via euenire poſſe. Ad hoc reſpon

Opus naturæ eſt opus intelligentiæ. reſpondet Ariſtoteles, dicens naturam non agere, niſi quia à ſuperioribus cauſis mota, quæ ſunt Deus & intelligentiæ. Opus enim naturæ eſt opus intelligentiæ 11. Metaphyſic. vbi videtur conſentire Deum huius actus cauſam principalem & mediatam, ergo immediatas inueſtigare non eſt inhibitum.

Opiniones quinque circa actum ligationis. Eſt autem circa hunc ligationis actum multiplex opinio: multis autem omiſſis, quinque tamen poſitæ ſunt. Eſt igitur prima Theologia iam poſita, quatuor autem Philoſophorum. E quibus eſt vna dicentium, hunc effectum cum omnibus aliis eſſe à forma cœli quam contrahi nouimus quęquam ſuæ natalis & interemptionis hora. Dixerunt antiquiores nobis, ſûntque experti, cœli ſigna per ſingula corporis membra ducatum obtinere, ſic quia aries caput, collum taurus gemini brachia obtineant, ſicqûe deinceps, quæ docent Aſtrologica: licèt à modernioribus putà Iuriſtis, contraueniatur: minùs tamen iuſtè: ſecundùm quod in quadripartito meo maiore libro primo expreſſi clariùs. *Iureconſulti aduerſantur Aſtrologis.*

Eſt equidem in omni famatum Philoſophia: inferioris mundi corporum motus primos cœleſtium itus atque reditus arcanis quibuſdam naturæ vinculis trahentes ſequi. Si enim creſcente luna in animalium corporibus humores abundant, decreſcente attenuantur, vt etiam humani corporis venas illic pleniores, hic laxiores reperies, quod in ęgrorantibus clariùs apparet. Certius inquam certo venam ſeu membrum ferro tangi non debere luna ſupra idem ducatum habente. Summa igitur in naturali actione cœli ad diſpoſita paſſa concordia. Quod patet, qui enim prioris lunationis medietate decumbunt, natura eorum fortior morbo validiùs repugnat, in ſequenti debilior leuius ſuccumbit. Quotidianas etiam ægrotantium affectiones quotidianæ omnino lunæ applicationes ad primum locum trigonę tetragonæ oppoſitæ & reditus mentiuntur, ob quod priuilegium ij dies inter cæteros certo nomine diſcreti ſunt. Nõnulli etiam numeroſis obtinent experimentis ex diuerſis lunæ manſionibus diuerſis ſuorum membrorum impotentiis affici.

Actiones & circulationes cœli, ſunt eadem cum actionibus animæ. Et hoc eſt, quod voluit Plato noſter diuinus, de intellectu animæ, faciens duas circulationes, ita quòd poſuit cœli

cœli motus eoſdem eum motibus animæ, id eſt, quod actiones cœli ſunt eædē cum actionibus animæ: vt allegat eum Ariſtoteles 1. de anima, licet iniuſtè eum redarguat.

Vſque adeò quidem motus etiam, tam hominum quàm cæterorum animalium primum Solis iter ſequuntur. Sole ſiquidem oriente ſurgere progrediuntur, & aſcendēte curſu addunt, ac tanquam motus abſente duce quieſcunt ad exitum illius iterum exituri. Poſt lunam autem & ſolem ſtellatum, tunc omnium quidem effectus certi, præter quòd vulgo non adeò ſunt vti luminarium virtutes approbati. *Ariſtotelis error.*

Demùm poſſet aliquibus, vt dicunt, rationibus perſuaderi, hominum dico ligationes naturali via euenire poſſe, licet cauſa ſit occulta. Homo enim ipſe ab antiquis microcoſmos eſt appellatus, quaſi maiori ſimilis mundo. Ex qua quidem, Albertus ſimilitudine intulit, diſtantias duorum extremorum digitorum, & à planta pedis ad verticem cōcordare. Natura enim cui commoditas in omnibus, quàm maxima cœlo cuncta comprehenſiuo figuram impreſſit ſphæricam. Et idem quod in homine dicitur, diuiſo homine per duas lineas orthogonaliter ſe ſecantes, ſentiendum erit de maiori mundo. Nam omnes lineas à centro circuli ad circumferentiam ductas æquales eſſe neceſſe eſt. Quis autem mentis ſanæ maiorem mundum eſſe mirabilius plenum negabit? Cur ergo totidem vel ſaltem aliquorum mirabilium pluralitatem non continebit homo ipſe, qui ſuprà minor mundus dictus eſt. *Naturaliter ligationes cauſari.* *In microcoſmo æquè miracula abundāt, ac in Macrocoſmo.*

Patet contra. Nam in Euangelio dicitur, Prædicate Euangelium omni creaturæ, id eſt homini cum omnibus conuenienti. Eſt autem homo omnium naturaliū finis, 2. Phyſi. Sunt & omnia propter ipſum, vt cunctis dominiū imponat, ſecundùm quod in Geneſeos volumine continetur. Habent etiam naturalia inſitam naturalem obedientiam erga ipſum. *Homo eſt omnium naturalium finis.*

Quare dixit Ariſtoteles ſolem & hominem ad hominis concurrere generationem? niſi quia ſuperiora infimis præſint (hominis natiuitatum & interemptionum) contracta?

Quid demum eſt, quia dixit, tempora pluuioſa prodeſſe piſcibus, auibúſque prodeſſe? niſi quia ſecundùm auræ diuerſitatē, & interiora variari neceſſariū infert argumentū.

Quæ

Quæ autem huius auræ diuerſitatis cauſa, niſi hæc, quam Ariſt. in lib. meteororum aſſignat, dicens, quia neceſſe erat hunc mundum inferiorem in quatuor elementa continuis ſuperiori ſubiici lationibus, vt ferè tota eius virtus inde gubernetur.

Præteréà in quolibet ordine eſſentiali, deſtructo primo, deſtruitur omne poſterius, 2. Metaph. Motus autem cœli eſt ſimpliciter primus 8. Phyſicorũ. Ergo motus qui eſt ſanitatis ad ægritudinem eſt à cœlo, aliàs eſſe non poſſet.

Poſtremò verò diximus omne mixtum eſſe corruptibile, ergo deſtructiuum principium in natura reperiri continens eſt. Hoc enim eſt quod voluit Scotus lib. 4. diſt. 29. q. 11. non eſt dare in natura potentiam paſſiuam, cui non correſpondeat actiua in natura. Cùm alterum contrariorum fuerit naturale, & reliquum neceſſariò erit naturale, ex De cœlo & mũdo. Materia equidem contrariorum eadem eſt, vt habet Commentator.

Patet ſecundò, timet enim omnis mundi ſpecies aliquod horribile & deſtructiuum, habétque aliquod confortans & lætificans per propriam naturam. Sic omnis ouis lupum timet, quem non ſolùm viuum, ſed & mortuum, inſtinctu naturæ viſu & guſtu cognoſcit, lupus canem, mus catum, & omnia quadrupedia leonem, omnia volatilia aquilam, finaliter omnia animalia hominem. Vult ergo hæc opinio hominum ligationes naturali vi euenire poſſe, cœlum tamen coadiuuantem æſtimat cauſam, inuenítque rerum huius mundi concurſus eſſe ſecundùm ſtellarum coitus, & gaudium & victoria & triſtitia pendet exinde, & per illud iudicatur tanquam per cauſam.

Contra Genethliacos.

Ioannes Mornher. Contra hanc opinionem, dilecte Thoma, quam aſtrologorum ſuſpicor, dicentium ligationis effectum eſſe à forma cœli, quam contrahit quiſque hora ſuę natiuitatis, ſeu interemptionis, videtur abſurda Nam vt habemus 26. q. 2. lo. textus de ſuperſtitioſis. Dicit enim, neque ab hôc genere ſuperſtitionis (de quo in textu) ſegregandi ſunt, qui olim Genethliaci, propter naturaliũ conſiderationes dierum nunc autem Mathematici vocantur. Nam & ipſi, quamuis veram ſtellarum poſitionem, cùm quiſque naſcitur, conſequuntur, & aliquando peruestigant tamen quod vel inde conantur actiones noſtras, vel actio-

tum

num euentus prædicere, nimis errant. Huius igitur artis ſcientia vſque ad Chriſtum fuit conceſſa, vt Chriſto edito, nemo exinde natiuitatem alicuius de cœlo interpretaretur. 26. quæſtione 3.

Aſtrologia iudiciaria ad Chriſti aduentum vſq; ſolū debuit valere.

Quòd demùm infertur, quia planetis in ſingulis membris ſpecialis eſſet poteſtas, & ita ad ſingulariſſima procedere; ſatis à Ptolomęo noſtro æſtimo redargutum. Dicit enim; non debet Aſtrologus dicere rem particulariter, ſed vniuerſaliter. Singularium etiam non eſſe ſcientiam Ariſtoteli approbatur. Finaliter concluſit, omnia iudicari per cœlum, vti per cauſam quod apertiſſimè claret falſum, in gloſſa 26 q 5. Non liceat.

Aſtrologi vniuerſaliter non particulariter debent loqui. Singularium non eſt ſcientia.

Illud autem quod arguit, motum cœli ſimpliciter eſſe primum, ſecundùm Theologos, fortè non concluderet, cùm dicat Scotus lib. 3. diſt. 48. Primitatem motus cœleſtis ad alios motus non eſſe primitatem cauſæ, vel alicuius, à quo dependet eſſentialiter, ſed tantummodo cuiuſdam perfectionis in quibuſdam conditionibus motus, quæ ſunt irregularitas & velocitas.

Patet enim, quòd eſſentialiter non dependet áctio corporis cœleſtis in aliquod inferius, ex motu illius corporis. Quia ſecundùm Philoſo. 2. de generatione nihil facit latio ad generationem, niſi quia adducit generans: ergo ſi ſine illo motu generans eſſet æquè approximatum, æquè ageret. Tum quia falſum eſt, quod Aſtrologi fingunt: dicentes ſuperiora in inferiora agere: cùm ſupra ſit dictum, aliqua eſſe, ad quæ cœli actiuitas pertingere non valeat. Præterea intellectus vniuerſalium eſt, ſenſus ſingularium. Ad opera autem cœlica ſenſus iudicio deuentum extitit, ergo de ipſis ſcientia non eſt: cùm quia ſingularia, tùm etiam quia aliter ſe habere poſſunt, & de contingentibus eſt Aſtrologia. De contingentibus determinata veritas non eſt.

Ad quadam vires aſtrorū non penetrant

Inſuper arguitur Aſtrologiæ officium ſuperuacuū & inane, quia res pertinguntur per experimenta & minus quàm poteſt percipi rei veritas experimentatiuè eſt, dum bis, in vno eſſe inueniter: ſed hoc in Planetis eſt impoſſibile. Planeta enim cùm fuerit in aliquo loco, ex ſignis cæteriſque Planetæ aſpicientes ipſum, vel ei coniuncti ad conſimile eſſe non reuertuntur, niſi poſt multa millia annorum, ad cuius temporis quantitatem nunquam humana vita ſufficit

Aſtrologia eſt de contingentibus.

fecit. Quomodo eſt ergo poſſibile homini, vt bis aût ſæpius in eodem eſſe plurimas reperiat, quatenus ex eorum reditu probet, quid ſignificent?

Aſtrologi cæteris magis ſunt egentes.

Demum rariſſimè in ſuis doctrinis Aſtrologi reperiuntur concordes, & cæteris ſemper ſunt magis egentes.

Quid plura referam? Stāte cœlo ſi applicetur ignis ſtuppæ, & dicas non poſſe comburi, error eſt, & hic articulus eſt. Pariſienſis: ergo multæ actiones, quarum cauſa cœlum dici non poteſt, de quibus dubium non eſt. Quid ergo de illo actu Pythonico dicemus, in quo maxima occurrit difficultas, non apparentiæ dico, non ſenſui, quàm intellectui?

Articulos Pariſienſes allegat, qui habētur de verbo ad verbum in Dæmonomania Bodini inſerti.

Thomas Murner. Generoſe domine, licet multa in medium duxeris argumenta, falſitatem opinionis Aſtrologorum probantia, fortè & quia non falſa, non eſt enim credibile, antiquos Patres & Philoſophos, à quibus omnis ſciētiæ fons & origo proceſſit, rem tantæ falſitatis poſuiſſe. Sed quia de hoc ſpecialem tuæ dominationis tractatum edidi, puta, de reuolutionum veritate falſitatéque nuncuparum, iam curæ non eſt tuas rationes reddere ſolubiles, quomodo in eodem tractatu ſolutæ ſunt.

Attamen quia tibi nec hæc placet opinio, inueni tertiam quæ eſt Alberti Magni dicentis, ligationum cauſam animam ipſam, ſeu conſenſum ipſius, ſiue quod idem eſt, voluntatem, non vt liberam, ſed ad defectum declinantem deſideratæ rei. Fundátque ſe in dicto Auicennæ, ſexto naturalium, dicentis: Quia hominū animæ ineſſet virtus quædā res externas immutandi, alia autem entia obediunt ei, quādo ipſa fertur in imaginum amoris exceſſum, aut odij, atque id generis. Concludítque quòd cum anima alicuius ligat res, atque ad idem quod vult.

Ligationum cauſam eſſe voluntatem hominis.

Dicitque Albertus ſe inueniſſe, quòd animæ affectio eſt radix maxima omnium harum rerum: Quod & Theologi noſtri affirmantes, dicunt: quod ſi his fides non tribuatur, nequaquam ligationis alicuius ſequitur effectus: cuius cauſam aſſignant meritum paſſionis Ieſu Chriſti Domini noſtri, ob quod data eſt poteſtas Chriſticolis calcandi ſerpentes malignos.

Theologorum ſententia de ligationibus.

Diceres autem, quia opinio prima dixit, Diabolum nil poſſe efficere ſine hominis voluntate, quare Diaboli ſequi-

ſequitur nocumentum voluntate ligantis & non ligati ego bonus, cur alterius mihi mala oberit voluntas, dicemus alibi. Nec vult tantùm Albertus, hanc animę affectionem ſolam huius rei cauſam aſſerere, ſed ſubdit, ſiue propter grandem affectionem alteret corpus ſuum, & alia quæ intendit, ſiue propter dignitatem obediant ei res aliæ viliores, ſeu cum tali affectione exterminata concurrat hora conueniens, aut ordo cœleſtis: aut alia virtus, quæ quamuis faciat, putauimus tamen animam facere.

Iam publicum ac verificatum eſt, quòd ligationes hominũ, incantationes, ad iram promotiones, odium, amicitiam, detrimentum, & gaudium ſint ad grandes affectiones conſequẽtes Et tu vides quòd ſecundùm naturam vulgus abhorret maledictiones & vetularum blaſphemias, tanquam in eis ſit virtus, aut ſaltem cum eis aliqua mali virtus annexa. Natura autem nihil facit fruſtra. Nec fugitur aliquid naturaliter, niſi virtute naturalis deſiderij, vel amoris timoriſque ad aliud, vt habet Scotus lib. 4. diſt. 53. q. 2. arg. 1.

Ioannes Murnher. Contra hanc opinionem, quæ eſt Alberti, graue eſt arguere. Eſt etenim intricata, & nimium diſiuncta. Dicit primò, virtutem aliquam animæ litigationum cauſam. Secundò, quòd grandis ſequatur rei petitæ affectio. Tertiò quia propter magnam dignitatem obediunt ei res aliæ viliores. Quartò, quia hora concurrit fortè conueniens aut ordo cœleſtis. Quintò dicit, aut alia virtus, quam nõn nominat, quam & ligationes facere aſſentit. Ne autem habeatur ſuſpectus, dicit illud animam facere, ne fortè, quia voluit cœlum poſſe agere aliquod naturale, ſi A, & quia tunc ſciens talem effectum in ipſo A, ligare poteſt. Hanc æſtimo eius mentem, ſi ſaltem ſcientis concurrat grandis affectio, & hora cõueniens, habent omnia tempora ſua: Contra Iuriſtas, qui dicunt omnia in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti fieri debere in omni tempore indifferenter, per quod reprobare intendunt electiones. Gloſſa autem ſupra memorata. 26. quæſt. 5. Non liceat, dicit, uil reprobari niſi neceſſitatis impoſitionem. Vult ergo Albertus aliquod naturale inueniri poſſe quod ſit ligationis cauſa. Sed quia illud mihi ignotum, temerario auſu rem incognitam non condemno.

Iureconſulti reprehenduntur ob benedictione.

Qualitatum diuerſitate cauſã eſſe ligationem.

Thomas Murner. Occurrit & hoc loco antiquorum noſtrorum mens & ſententia. Opinabatur enim hunc ligationis effe-

Digitized by Google

ctuin, cum omnibus aliis mundi mirabilibus à qualitatibus procedere, ſcilicet calido, frigido, humido, ſicco, tanquam à radice, ſecundùm quòd habemus in quarto meteororum. Dixitque maior pars philoſophorum & medicorum, quod eorum admixtio ad omne mirabile neceſſaria eſt, hanc igitur defendere cupientes viam, negare non præſumant omnia mirabilibus plena: quia ex eiſdem qualitatibus omne ens mundi dèpta quinta eſſentia) terminus componi in calido & humido proportionatis conſeruari, in conſumptione humidi a calido deſtruuntur habet Ariſtoteles lib. de longi. & bre. vitæ. Vnde hic quidam lætus propter excreſcentem cholerant, & in factis repenimus. hic inuidus melancholicus, iſte monoculus, is hermaphroditus, alter contractus. Quæ vnde ſunt niſi complexionum ratione, & qualitatum cauſa. Concludunt igitur, ligatores cum aliis mundi mirabilibus eſſe à qualitatum primarum diuerſitate.

Ioannes Morubur. Sed & contra hanc opinionem, quæ qualitatum diuerſitatem ligationis cauſam aſſignat, poſſet argui. Quia non eſſet ſufficiens: Non enim quietabitur mens noſtra. Dicunt enim ligatum ſuæ paſſionis maioramentum minoramentúmque ſumere, & ex earundem qualitatum primarum proportione: imò & quia ligatio ex vnius qualitatis deſtructione, ſeu vnius per alteram principatu ducatúque conſiſtat, affirmant. Quare quæritur, quæ huiuſmodi qualitatum diuerſitatis cauſa, quod tamen infert, quæ multarum & diuerſarum complexionum ratio, nec dabitur altera niſi diuerſus vagarum ſtabiliúmque ſtellarum cuius. Et ſi hæc opinio, hanc quam Aſtrologi [illegible] vt præſupponunt, neceſſarium infert argumentum, quare diminuat.

> Litem & amicitiam quæ à natura rebus inſunt, cauſam eſſe ligationis.

Thomas Murner. Offertur & hic vltimo loco, aliorum antiquorum noſtrorum opinio potentium litem & amicitiam ligationum cauſam non hanc quam à qualitatibus euenire conſerunt, ſed quæ à natura ineſſe apparet. Litem in qualitatum diſproportionem, ſiue diſconuenientiam: Amicitiam autem in aliquarum proportionem & concordiam. Et ſi iſto modo hæc opinio amicitiam & litem ligationum poneret cauſam, neceſſe eſſet cum illa coincidere, quæ dixit qualitates eſſe cauſam. Sed non ſic, ſed eam, quæ à natura ineſt, intellexerunt. Nam vt antehac diximus: Omne mundi ens in natura habet aliquid inimicum & deſtructiuum, cùm omne tale ex materia compoſitum conſtat, quæ eſt deſtructionis cauſa, cui annexa priuatio, vt habet

Ariſto

Ariſtoteles:ſecundum quod diximus de oue & lupo,& aliis.

Ioannes Mornher. Sed nec illa opinio,amantiſſime Præceptor, quæ ligationum cauſam aſſignat,litem dicit,& amicitiam. Nã huiuſmodi pacem beliúmq; duplici via euenire dixiſti. A qualitatibus primò. Secundò à natura. De primo tamen modo opinio non intellexit,ſed de ſecundo, quæ ſcilicèt à propria ineſſet natura:quod fieri nequit:quoniam ſicut priùs, ita & iam quæri poſſet:quænam diuerſarum ratio naturarum,alia non niſi hæc, quam aſſignat Albumazar, lib. 1.ſui maioris introductorij, dicens:Omne indiuiduum ab alio quoque differre, conſtaréque tribus his principiis,proprietatibus,ſcilicèt formæ,materiæ, & ſiderum effectu. De materia & forma in phyſicalibus noſtris ſatis arbitramur ſcriptum,ſed ſecundùm effectum ſiderum aduenientia Platonica comprobemus auctoritate(volo dicere)quia idem effectus vt ſpecierum diſtinctionis cauſa exiſtat. Quia nihil eſt, cuius ortum legitima cauſa & oratio non præcedat, Nec præter hoc in inferiori mundi parte quicquam,quòd cauſæ locum obtineat,ſuperſtes, id cœleſtem potentiam conſequi neceſſe eſt,id autem eſt, vt generis à genere, ſpeciei à ſpecie, indiuidui ab indiuiduo, diuiſio & diſtantia, vt animæ corporiſque harmonia,aliáque accidentia innumera,vt ſexus,diſcretio formæ & habitudinis,decor vel turpitudo,ſtaturæ inæqualitas, varij colores, diuerſi mores,atque id genus. Quare ſicut diximus, & hæc opinio cum alia, vt Aſtrologicam præſupponat,eſſet neceſſarium, & ideò inſufficiens.

Nihil, eſt cuius ortũ non præcedat legitima cauſa.

Gaſpar de Morſpero. Sufficientes,Thoma,nobis induxiſti opiniones, huius effectus occulti cauſam aſſignantes. Licebit & omnes approbare: Tum quia prima fundamentum ſumpſit ex infallibili Theologia. Secunda ex Aſtrologia quam tolerat Eccleſia. Tertia autem, quæ eſt Alberti, apparet vero conſona; qualis enim ipſe in naturalibus fuerit inueſtigationibus, non æſtimo quenquã latere. Quarta ſe fundat in 4.Meteor Quinta aliàs eſt circa naturam. Ne autem aliquid concludatur, quod à veritate deuiaret,aût cæteris diſplicere poſſet,quæ Theologica opinione melior, profectò neſcio aliquam, tum quia Deus omnibus prouidet,vt vult.

Ioannes Mornher. Abſit à nobis aliquid temerario auſu concludere,ſed diſputatiuè illud facere non prohibemur,nec contra opiniones poſitas argumentatus ſum, eas falſas dicendo: ſed quia non placuit, vt vnica ſola ſufficientẽ ligationis cauſã narraret. Quare ſaluo meliori iudicio,dico cauſas opinionum

QVÆSTIO DE STRIGIBVS PER EXIMIVM SACRARVM LITERARVM PROFESSOREM F. Bartholomeum de Spina, Ord. Prædicat. Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtrum.

Proponitur quæſtio, & inducũtur argumẽtà quatuor, quæ generaliter probare videntur, partem quæſtionis falſam: omnia, inquam, quæ narrantur de Strigibus non in veritate, aut in corpore: ſed per phantaſticas viſiones, aut in ſomnis diabolicis ſpiritus illuſione contingere.

CAP. I.

Qværitur, an Maleficæ illæ perſonæ, quæ vulgò Striges dicuntur, ea verè corporaliterque faciant, ac patiantur, quæ ſe facere patique fatentur: an certè credendum ſit illuſionibus eaſdem diabolicis adeò deſipere, vt putent in vigilia ſibi contingere, quæ contingunt in ſomnis. Et videtur quòd, vt præfertur, à Diabolo ſint deceptæ. Quod quidem probatur primò concilij Acquirenſis authoritate, in quo, vt regiſtratur in Decretis. 26. q. 5. can. Epiſcopi ſic decernitur: Non eſt omittendum, quòd quædam ſceleratæ mulieres, retrò poſt Sathanam conuerſæ, Dęmonũ illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt ſe & cõfitentur cum Diana nocturnis horis, Dea paganorum, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum, equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiúſque iuſſionibus obedire velut dominæ, &c. *Primum argumẽtum pro parte falſa.*

Vbi patet, per Concilium determinari, quòd hæ ſunt illuſiones Diaboli, & quòd in phantaſia ſolùm perficiũtur. Quod manifeſtius etiam apparet per ea quę ibidem paulo pòſt habentur in verba hæc: Sacerdotes per Eccleſias ſibi commiſſas populo Dei omni inſtantia prædicare debent, vt nouerint hæc omnino falſa eſſe: & non à diuino, ſed à maligno ſpiritu talia phantaſmata mẽtibus fidelium irrogari arbitramur. Si quidem ipſe Sathanas, qui transfigurat ſe in Angelum lucis, cùm mentem cuiuſcunque mulieris ceperit, & hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſarum ſpecies perſonarum atque ſimilitudines, & mentem quam captiuam tenet in ſomnis deludens, modò læta, modò triſtia, modò notas, modò ignotas perſonas oſtendens, per quæque deuia deducit: & cùm ſolus ſpiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo eſſe, ſed in corpore euenire opinatur. Quis enim in ſõnis & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dor- *In ſõnis extra nos ipſos ducimur.*

niendo, quæ nunquam vigilando viderat? Quis verò tam ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur? cum Ezechiel Propheta viſiónes Domini in ſpiritu, non in corpore vidit & audiuit: ſicut ipſe ſtatim inquit: Fui in ſpiritu: Et Paulus non audet dicere ſe raptum in corpore. Omnibus itaque publicè annunciandum eſt, quod qui talia credit & his ſimilia, fidem perdit.

Ezechiel in ſpiritu, nõ in corpore vidit viſiones.

Et infrà. Quiſquis ergo credit, poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius aut deterius immutari: aut transformari in aliam ſpeciem, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt, proculdubio infidelis eſt, & pagano deterior, hæc ibi.

Per prædicta igitur verba manifeſtatur non ſolùm eſſe falſum, quòd tales perſonæ corporaliter ad ludum illum diabolicum portentur, vt faciant quæ vulgo dicitur eas facere: verumetiam eſſe hæreticum, quemcumque talia credentem fieri, vel etiam poſſe fieri corporaliter virtute Dæmonis: & aſſerirut, quòd hæc omnia & his ſimilia, in ſolo ſpiritu, & in ſomnis duntaxat fiunt. Aſſertioni autem & determinationi Sanctorũ conciliorum contradicere, vel etiam non acquieſcere, hæreticum eſt, etiam ſi concilia particularia ſint, extra de hæret. capitulõ. Ad abolendam ergo, &c.

Etiam cõcilijs particularibus contradicere hæreticum eſt.

Secundò idem probatur ex his quæ narrantur à talibus perſonis fieri in tali curſus eorum phantaſtici ſtatu. Dicunt enim, quòd ingrediuntur domos nobilium & diuitum, & ibi comedunt & bibunt: & quòd tanta quandoque eſt eorum multitudo, vt dicant ſe vegetes magna vino pretioſo euacuaſſe, caſei formas magnas, vt vocant, conſumpſiſſe, boues pinguiſſimos mactaſſe & aſſatos ediſſe & id hæc plurima feciſſe, quæ ex duplici capite falſa deprehenduntur.

Secundũ argumentum ad idem.

Primò quidem, quia (vt eorundem etiam teſtimonio comprobatur, cùm redeunt de curſu, ferè ſemper inueniunt ſe afflictas, & non ſecùs ac illis noctibus, quibus ad curſum non deportantur, famelicas, quod tamen eſſet contra naturam.

Famelicæ redeunt Sagæ à conuenticulis.

Secundò, quia in domibus illorum nobilium, in quibus aſſerunt prædicta conſumere vel conſumpſiſſe, nihil vnquam inuentum eſt defeciſſe ciborum vel vini, nullum bouem: vel aliud quodcunque animal fuiſſe: ergo hæc omnia conuincuntur illuſiones eſſe Dæmonum vel ſomnia, eis quæ leguntur in hiſtoria S. Germani non diſſimilia, quando hoſpitatus in quodam loco vir ſanctus, cùm poſt cœnam iterum pararetur, admiratus, interrogauit, cui de nouo præpararent, cui cùm dicerent,

quòd

quòd bonis illis mulieribus, quæ de nocte incedunt, præpararent, illa nocte ſanctus Germanus ſtatuit vigilare. Et ecce vidit multitudinem Dæmonum ad menſam in forma hominum & mulierum venientem: quibus præcipiens ne abirent, cunctos de familia excitauit, inquirens, ſi perſonas illas agnoſcerent. Qui cùm omnes vicinos ſuos ac vicinas dicerent eſſe, miſit ad ſingulorum domos, Dæmonibus præcipiens ne abirent, & ecce omnes qui videbantur ibi comedere, in propriis lectulis ſunt inuenti. Adiurati ergo qui aderãt, ſe eſſe Dæmones dixerũt, qui ſic hominibus illudebant, vnde patet propoſitum apertiſſimè. *Hiſtoria de S. Germano.*

Tertiò, probatur hoc idem per alia, quæ ab eiſdem flagitioſis perſonis narrãtur, quæ credere accidiſſe aut etiam fieri poſſe, hæreticum eſt, aut fatuum. Dicunt enim, quòd illa domina curſus quam ſtriges, qui Ferariæ ſunt, vocant ſapientem Sibyllam, quę videlicet in illa multitudine præeſſe videtur, ſicut iuxta prædictum cap. Epiſcopi. Herodias vel Diana, deſiderat tangere aquam fluminis Iordanis, quo loci cõgregantur, vt aiunt. Et licet ad hoc plurimum conetur, nunquam tamen præualet eam tangere, ſed fluuius ipſe potiùs exſiccatur. Qua de re ſic illa iraſcitur vt à facie eius oporteat omnẽ illam multitudinem ſtatim aufugere, aliàs omnes ab ea protinus necarentur. Cauſam autem quare tantopere tangere deſiderat aquam illã, hanc afferunt. quia ſi poſſet, inquiunt, hoc conſequi, vt tangeret aquam, fieret tunc domina totius mundi. Et ſic dicũt omni nocte accidere, qua ſic in curſu cõueniunt, bis videlicèt in hebdomada. Quæ quidem omnia, quantum qualémve ſapiant vanitatem ſapientes iudicent. *Tertium argumentum ad idem. Sapiens Sibylla, Domina curſus ſtrigum. Sibylla auet tangere flumen Iordanis.*

Quartò, idem etiam confirmatur ex narratione ipſarum de his quæ videntur etiam apertam impoſſibilitatem præferre, & ob hoc non niſi deluſoria eſſe cenſenda. Dicunt enim, quòd poſtquam comederunt aliquem pinguem bouem, vt ſuprà relatum eſt, vel aliquam vegetem vino, vel arcam, ſeu cophinum panibus euacuarunt, & conſumpſerunt ea vorantes, domina illa percutit aurea virga. quam manu geſtat, ea vaſa vel loca, & ſtatim, vt prius, plena ſunt vini, vel panis, ac ſi nihil inde fuiſſet aſſumptum. Similiter congeri iubet oſſa omnia mortui bouis ſuper corium eius extenſum, ipſumque per quatuor partes ſuper oſſa reuoluens, virgáque percutiens, viuum bouem reddit vt prius. & reducendum iubet ad locum ſuum. Cùm igitur hæc eſſe videantur miraculoſa opera, quæ à ſolo Deo ſeu diuina virtute fieri poſſunt, vt ſacri Theologi vnanimiter determinant, talia Diabolo attribuere hæreſim importare videtur vel *Quartum argumentum ad idem.*

certè deluſoriè omnia contingunt:quod eſt propoſitum.

Duo argumenta producuntur ad idem,quæ ſpecialiter probare videntur,ſtriges ad ludum Diabolicum vnctione,vel alio maleficio facto non portari. Inde vnicum pro parte quæſtionis vera ſubnectitur, quæ fit vt tota quæſtio dubia reddatur.

CAP. II.

QVintò, nonnullis experientiis ſpecialiter oſtenditur eſſe falſũ,quòd ſtriges portẽtur à Diabolo,facta quadam vnctione,vel quocunque alio modo ad ludũ vel ad loca diſtãtia.

Et primò quidem inducendum eſt,id quod accidit Illuſtri. Principi N. etiam temporibus eorum, qui adhuc ſuperſunt. Cùm enim ſtrix quædam in carcere Inquiſitori cuiuſdam conuentualis detineretur, quæ fatebatur ſe multotiens ad curſum eſſe delatam,deſiderauit ille Princeps hęc audiens experiri ſi vera hæc eſſent,an potiùs ſomnia. Et aduocans D.Inquiſitorem illum tandem induxit, vt permitteret coram eis,& coram multitudine ad idem aſtantium nobilium, adductam mulierẽ ſe perungere ſuo quo vtebatur vnguento, & viderent,ſi verè à Diabolo viſibiliter vel inuiſibiliter apparente, per aëra portaretur ad curſum. Quòd cùm Inquiſitor etſi perperam admiſiſſet, & illa coram eis profiteretur ſe ituram, ſeu portandam à Diabolo,ſi inungeretur vt ſuprà:inuncta ſępius ſtetit immota, nec vnquam ei quicquam inſolitum contingere potuit, cuius rei hanc etiam vſque diem perſeuerant plures nobiles teſtes de viſu. Ex quo facto patet eſſe falſum, quòd portentur ad curſũ pro voto ſtriges, ſed quòd aliquoties eis ſic videãtur deportari, contingit ex deluſione Diaboli,cuius rei plura alia teſtimonia, exempláque libet nunc ſubinferre:quæ etiam temporibus noſtris contigiſſe feruntur.

Exemplũ quibuſdã comprebat Sagas non deportari.

Dominus Auguſt.de Turre,Bergomenſis, medicus ſuo tempore celebratiſſimus,mihi ſuperioribus annis in domo ſua Bergomi retulit,quòd cùm iuuenis Paduæ ſtuderet,quadam nocte circa ſextam horam domum cum ſodalibus ſuis rediens, & expulſans,cùm nemo reſponderet, aut aperiret:tandem per feneſtram,ſcala conſcendens domum intrauit:& ancillam inquirens, reperit iacentem in cubili ſuper terram ſupinam,nudatam veluti mortuam, & penitus inſenſibilem,ita vt nulla potuerit arte per ipſum excitari. Facto manè,ab ipſo,quæ ad ſenſum redierat,ſic ſcitata,quidnam illa nocte paſſa fuiſſet:tandẽ confeſſa eſt ſe delatã ad curſum. Ex quo manifeſtè patet, quo non corporaliter, ſed in ſpiritu, vel in ſomnis ita deluduntur, vt putent ſe longiùs deferri, quæ immobiles domi reſident.

Huic

Huic ſimile mihi Salutiis retulit ſuperioribus annis D. PetrusCella, olim vicarius Marchionatus Saluciarum, qui ſupereſt adhuc, de quadam ſua etiam ancilla ſimilia paſſa, ſimiliterque ab eo deprehenſa deludi. Sed & fama publica apud noſtros fertur, quod cùm in diœceſi Cumana officium inquiſitionis exerceretur à noſtris, contigit in caſtro, quod Luganum appellatur vxorem notarij inquiſitionis iudicialiter accuſari, quòd eſſet ſtrix, atque malefica.

Turbatus eſt autem mirũ in modum vir eius, eo quòd ſanctam eſſe putaret. Diſpoſitione autem Domini manè diei Veneris ſancti, dum vxorem non inueniret, in ſtabulum porcorũ conceſſit, & ibi nudam verendáq; præmonſtrantem, & penitus inſenſibilem in quodam angulo reperit, limo porcorũ reſperſam. Iam igitur certior fermè factus de eo quòd credeat non poterat, arrepto gladio ſubita ira voluit eam occidere. Sed in ſe rediẽs, paululum ſubſtitit vt videret finem. Et ecce poſt modicum temporis ad ſenſus ſuos illa reuerſa, viſo marito ſibi mortem intentare, coram eo proſtrata eſt, & veniam petens promiſit quòd omnem ei veritatem panderet, & confeſſa eſt, quòd iuiſſet illa nocte ad curſum, &c. Maritus autem hæc audiens ſtatímque recedens, eam apud Inquiſitorem accuſauit, vt ignibus traderetur. Quæ illico inquiſita, nuſquam comparuit. Putant autem, quod in lacum, ſuper cuius ripam terra illa ſita eſt ſe immiſerit.

Fertur etiam quòd quædam mulieres, cùm eadem ratione ſe perungerent, vt videlicet ad ludum deportarentur: à nonnullis clam ſpectantibus, viſæ ſunt quaſi ſomno ſtatim oppreſſæ in terràm cadere, & ibidem per plures horas immobiles permanere, cùm tamen eædem in ſe reuerſæ poſtmodum affirmarent, ad curſum, vt optabant, ſe tunc temporis fuiſſe deportatas.

Videtur autem quòd per talem vnctionem id contingat his ſtrigibus, cuius ſimile recitat diuus Auguſtinus 18. de ciuitate Dei, c. 28. accidiſſe cuidam nomine Præſtantio, cuius filius eidem ſancto Doctori retulit, quòd præfatus eius pater quadam vice venenum quoddam ſumpſit comeſto caſeo malis artibus compoſito: & ſtatim iacuit in lecto quaſi dormiens, qui tamen nullo modo poterat excitari. Poſt aliquot autem dies cùm velut euigilaſſe, dicebat, & quaſi ſomnia narraſſe, quæ paſſus eſt, caballum ſcilicet ſe factum, annonam inter alia iumenta baiulaſſe militibus, quæ dicitur retica, quoniam ad retias deportauit, quòd ita vt narrauit factum fuiſſe, compertum eſt.

Vnguentorum Diabolicorum vis. Sicut igitur huic Præſtantio per caſeum maleficum, ita ſtrigibus per vnguentum prædictum diabolicum, poſſibile eſt accidiſſe, vt accidere ſomnium vehementiſſimum, & ſomniare ſe ad loca deportatas longinqua, in catos conuerti, vel quæcunque alia facere etiam vel pati, quæ poſt modum ſe putant in veritate feciſſe, vel paſſas eſſe.

Neque iudicandum eſt hoc eſſe contra naturam omnino, cùm etiam quibuſdam vnctionibus medici quandoque naturaliter ſomnum vehementiſſimum inducant inunctis (vt ſemel ætate noſtra contigit) temporibus infirmi, qui nullatenus antea poterat ſomnum capere.

Ex quibus omnibus & innumeris aliis experientiis clariſſimè patet, quod vel aliquid tale quandoque naturaliter poteſt accidere: vel tales ſunt Dæmonum illuſiones, & quod non in corpore, ſed in ſomnis & in ſpiritu fiunt ac videntur quæcunque ab his perſonis fieri vel videri narrantur contra naturam.

Sextum argumentum ad idem. Sextò probatur, ſtriges non eſſe Diabolo ineuitabiliter obligatas, non conuerti in catos, non occidere pueros, quæ tamen omnia iſtæ infideles fœminæ aſſerunt accidere, vel ſe operari, dum ſic deportari dicunt à Diabolo. Affirmant enim, quòd illi qui ſemel ſe obligarunt ſupradictæ dominæ curſus, non poſſunt vlterius ab obligatione illa reſiſtere, quod libero arbitrio derogare, & conſequenter hæreticum eſſe, imò contra naturam manifeſtum eſt. *Promiſſio Strigum de ſtrigando.* Item quod promittunt ſtrigare omni tanto tempore, puta omni quindena vel menſtruo, ſaltem puerum vnum ſiue puellam, & quod id optimè ſeruant. Quod etiam vadunt per domos infantum, quos impetere volunt, ingredientes & ſaltantes in forma catorum per feneſtras atque caminos, & ſuper lectum puerorum aſcendentes, eorum ſanguinem ſugunt à digitis manuum atque pedum, ab ore, ſtomachi, à fontanellis, & aliis eorundem corpuſculorum partibus delicatis, qui tandem hac de cauſa poſt paucos dies deficientes moriuntur.

Calamita ad ſtrigandum. Dicunt etiam, quod domum propriam reuertentes, accipiunt quandam calamitam de ſubliminari oſtij domus ſuæ, quam calamitam ipſæ ad hoc ibi dum abeunt in curſum relinquunt, vt in reuerſione eam accipientes, ſtatim in propriam formam (vt ſibi videtur) redeant fœminarum, à forma qua ſibi ipſis videbantur cati. In quo quidem facto vel eſt hæreſis in præd cto cap. Epiſcopi. damnata, quod videlicet vna ſpecies creaturæ transformetur in aliam: vel certè maxima Dæmonum deluſio

ſi,

ſi hæc fiant in ſpiritu tantùm ſeu in ſomnis.

Nec eſt veriſimile, quòd tantùm ſanguinis à pueris ſugant, ipſis non ſentientibus, vel etiam eorum parentibus non aduertentibus cùm præſentes ſint horis præſertim nocturnis, quando iſta dicuntur contingere: vt inde neceſſario mors ſequatur. Alias ſequeretur, quod innumera multitudo puerorum ita periret, cùm tamen ſint rariſſimi, qui videantur tali morte decedere. Dicunt enim quod eſt innumera ſtrigantium multitudo promiſcui ſexus, & quod quilibet tenetur qualibet quindena vel ſaltem quolibet menſe vnum maleficiare puerum, vt ſuprà inductum eſt. Innumerabiles igitur quolibet etiam menſe morerentur quod non apparet. *4. Unde ſequitur ſpeciẽ ſtrigantibus habere iuxta ea quæ habẽtur in 6.*

Nec valet dicere, quod ab eiſdem ſtrigantibus, vel ab aliis etiam ſtrigibus poſt modum curentur, tum quia ipſæ ſtriges communiter fatentur, quod nollent eos ab aliquo curari, & quòd pro ſuo poſſe intendunt eos occidere, tum quia quædam, quæ dicebat ſe curare tam eos, quos ipſa ſtrigabat, quàm ab aliis ſtrigatos, fatetur ex alia cauſa in eodem proceſſu per me facto contra eam, quòd ipſæ quæ ſtrigant nollent quempiam curari. Ex qua etiam dictorum contradictione (volebat enim iſta curare propter lucrum) patent manifeſtè quòd iſta poſitio nulla veritate ſubſiſtit. Non videtur etiam conſonum diuinæ clementiæ, vt tot innocentes pueros ab his maledictis perſonis pro earum occidi voluntate permittat. Ex his igitur omnibus quàm clariſſimè patet propoſitum. *Quia ſiue ſinale de præſumpt. An ſtriges ſtrigatos curent.*

In contrarium faciunt infiniti penè proceſſus Inquiſitorum, & iuſtitia facta per eos contra tales perſonas, quaſi veraciter & corporaliter vadant ad curſum & ibi fidem abnegent atque Baptiſmum, conculcent crucem, ac ſacrum Chriſti corpus cõtumeliis, opprobriis & horrendis vituperiis afficiant. Quæ equidem omnia ſi non verè, ſed in ſomnis ſi rent, iniuſtiſſimi iudices eſſent Inquiſitores, & non iuſtitiam miniſtrarent, damnando tales extremo ſupplicio. Et cùm Eccleſia id cognoſcat & tolleret, ſeu etiã eis faueat, & à Principibus & populis ad id exequendum Inquiſitores iudicantur & animentur, patet quod hæc non ſunt tantùm ſomnia ſed corporaliter & in vigilia prædicta horrenda ſcelera ab his maledictis perſonis perficiuntur, cùm communiter prædicti, viri Eccleſiaſtici grauiſſimi, & probitati vitæ viri religioſi. Vnde pro eorum actibus præſumitur iuxta text. not. & lib. Abba. in ca. niſi eſſent de præben. & gl. in l. Titio fundus. ff. de con. & de. & in religioſis, eſt text. au- *Argumentũ propter inquiſitionẽ. Pro inquiſitorum actib. præſumitur.*

ſeus

reus in c.2.ibi,quod non feciſſent.cum glo.de no.oper.nun.& per glo.in c.de præſent.in 16.quæſt.1.& Fely.in c.ſuper his.col. pe.in fi.de Accuſat.

Plurima maleficiorum genera officio inquiſitionis atque iudicio ſubiecta oſtenduntur, de quibus tamen non eſſe principalem huius operis intentionem diſſerere, manifeſtatur.

CAP. III.

PRo determinatione quæſtionis huius præmittendum eſt, quòd hîc non intẽdimus de toto ſuperſtitionis genere diſſerere, vtrùm verè contingant quæ circa illud ſupra facultatem humanę naturæ fieri videtur: an certè deluſoriè phantaſticéve. Iam enim exploratiſſimum eſſe puto, vel mediocriter erudito, imo etiam cuique rudi niſi ex toto decipiat, his ſceleribus totum penè orbem eſſe fœdatum, cùm idipſum quotidiana præmonſtret experientia, tum etiam quia contra tales tam diuinæ leges deſæuiunt, quàm humanæ. Si quidem contra Maleficos clamat Dominus Exod. 22. Maleficos non patieris viuere. Similiter contra eoſdem, nec nõ contra magos & ariolos, incantatores, pythones & diuinationis ſpiritum habentes, in diuinis literis extrema etiam pendet ſententia. Nam Deuteron. 18. ſic dicitur, Non inueniatur in te, qui ariolos ſciſcitur, aut obſeruet ſomnia atque auguria, nec ſis Maleficus, nec incantator, nec qui pythones conſulat, nec diuinos, & quærat à mortuis veritatem. Leuit. quoque 19 ſic dicitur, Anima quæ declinauerit ad magos & diuinos, & fornicata fuerit cum eis (hoc eſt, illorum ſceleribus communicauerit, & per hæc illorum auxilium implorauerit, ac peſſimis eorum artibus vſa fuerit) ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi mei. Et in eodem libr. c. 20. ſic dicitur ex ore Domini: Vir vel mulier, in quibus pythonicus vel diuinationis ſpiritus fuerit, moriatur, lapidibus obruent eos.

Leges diuinæ contra Maleficos.

Sacri quoque canones, ſancti Doctores Eccleſiæ ac ſacri Theologi de huiuſmodi ſuperſtitionum ac diuinationum genere abundãtiſſimè tractantes, omnia talia eſſe ſcelerata nefãdiſſima, extrema vltione digna definiunt, vt præcipuè patet 26. q.5. per diuum Auguſtinum in lib. de doct. Chriſtiana: & regiſtratur in eadem cauſa quæ. 2. Illud & in lib. de natura Dæmonum, vt ibidem habetur queſt. 4. c. Igitur, &c. Sciendum. In plurimis quoque libris de ciuit. Dei, eiuſdem ſancti Doctoris, videlicet lib. 7. cap. vlt. lib. 8. cap. 29. lib. 10. c. 9. lib. 18. cap. 17. & 18. & lib. 21. c. 7. Diuus quoque Thomas hæc opera nefandiſſima verè

Canones & Doctores Eccleſiæ contra Maleficos.

verè fieri ab his ſceleratiſſimis hominibus, in pluribus doctrinæ ſuæ locis declarat, & præcipuè, 2.2.q.92.& 93. Tertiò contra Genti.c.104.& 105. Secundò ſententiarum.diſt.7. Pot.q.6. ar.6.Ma.q.26.ar.9.10.11. Cùm eo quoque concordant omnes ſacri Theologi in eandem diſtinctio.7.2.ſententiarum c. Vnde etiam ab Eccleſia ſpeciale impedimentum matrimonij ponitur maleficium, quòd non niſi per has artes, diabolica interueniente virtute, perficitur, de quo diuus Tho. pertractat, in 4. diſt.34.cum aliis Theologis ibi.

De hoc ſi lubet, vide latè in deciſ Capellæ Tholoſanæ quæ. 380.

Leges quoque canonicæ, ſicut pro parte inductum eſt talia vt nefandiſſima condemnant opera, contra talium auctores excommunicationis ſententiam, aliáſque varias pœnas promulgando, vel comminando, vt patet præcipuè. 26. q. per totum, & vt ibi etiam ſpecialiter de diuinationibus & ſacrilegiis pertractatur.

Quædam notis, per totám

Ciuiles leges contra Maleficos.

Ciuiles etiam leges contra Maleficos & Math. multipliciter fuerunt, vt patet præcipuè c. de malefic. & Math. contra eoſdem grauiſſimas promulgantes pœnas. Quæ quidem nefandiſſima opera, ſi non verè fierent, ſed deluſoriè, vanè contra ea fuiſſent promulgatæ leges, & in legum ipſarum auctores, etiam in ipſum Deum, illa retorqueretur vanitas: quòd extrema blaſphemia eſt.

Viliores qui ſunt homines in hoc genere ſceleris ſunt peiores.

Et etiam quæ temporibus noſtris fiunt per diabolicas perſonas promiſcui ſexus (quæ quantò villioris ſæpè ſunt generis, tanto ſunt in ſceleribus iſtis potentiores) maleficia, quòd non in ſomnis aut phantaſticè fiant, effectus, ipſi præmonſtrant, quos in dies videmus ac patimur. Tantáque creſcit illuuione peſtis hæc grauiſſima, vt noua etiam contra tales condere leges quodammodo coacta ſit Eccleſia.

[illegible]

Vnde Innocent. VIII. ſcribens inquiſitoribus Alemaniæ, nec non Iulius II. ſcribens Inquiſitori Bergomenſi, ſic ſanxerunt, vt hæc quæ ſequuntur Innocentij eiuſdem præfixerũt verba. Peruenit ad auditum noſtrum, quòd quàm plures vtriúſque ſexus perſonæ propriæ ſalutis immemores, & à fide Catholica deuiantes, cum Dæmonibus incubis & ſuccubis abuti, ac ſuis incantationibus, criminibus & coniurationibus, aliíſque nefandis ſuperſtitionibus, ſortilegiis & exceſſibus, criminibus & delictis, mulierum partus, animalium fœtus, terræ fruges, vinearum vuas & arborum fructus, nec non homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & alia diuerſorum generum animalia, vineas quoque, pomeria, prata, paſcua, blaea, frumenta, & alia,

terræ

terræ leguminia, perire, ſuffocari, & exigui facere & procurare ipſi quoque homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, diris tam intrinſecis, quàm extrinſecis doloribus & tormentis afficere & excruciare, ac eoſdem homines ne gignere, & mulieres ne concipere, viróſque ne vxoribus, & mulieres ne viris actus coniugales reddere valeant, impedire fidem præterea ipſam quam in ſacri ſuſceptione baptiſmi ſuſceperunt, ore ſacrilego abnegare, aliáque quàm plurima nefanda, exceſſus & crimina inſtigante humani generis inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum ſuarum periculum, diuinæ maieſtatis offenſam, ac perniciosum exemplum & ſcandalum plurimorum.

Et paulò poſt: Nos igitur impedimenta quælibet per quæ ipſorum inquiſitorum officij execut o quomodolibet retardari poſſet, de medio ſubmouere, & ne labes hæreticæ prauitatis aliorúmque exceſſuum huiuſmodi, in perniciem aliorum innocentium ſua venena diffundat, opportunis remediis prout noſtro incumbit officio, prouidere volentes, fidei zelo ad hoc maximè impellente, ne propterea contingat prouincias, ciuitates, diœceſes, terras, & loca prædicta ſub eiſdem partibus Alemaniæ ſuperioris debito inquiſitionis officio carere, eiſdem Inquiſitoribus in illis officium inquiſitionis huiuſmodi exequi licere: & ad perſonarum earundem ſuper exceſſibus & criminibus prædictis correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus & per omnia, ac ſi in literis prouinciæ, ciuitates, diœceſes, terræ & loca, ac perſonæ & exceſſus huiuſmodi nominatim & ſpecificè expreſſa forent, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium ſtatuimus, &c.

Ex his omnibus patet propoſitum, quod iſta non fiant per has ſceleratiſſimas perſonas deluſoriè, vel id eis contingat in ſomnis: aliàs leges iſtæ deriſibiles eſſent.

Patet etiam ex prædicta Apoſtolica determinatione, quod ad inquiſitionis officium pertinet, contra tales procedere: quia licèt ad Inquiſitores Alemaniæ dirigantur literæ, non minùs tamen ſe extendunt ad alios, quàm decretales in corpore iuris ordinatæ quarum aliquæ ad ſingulares perſonas diriguntur: & nihilominus quod de talibus iubetur aut prohibetur, ſeu quomodolibet ordinatur, pro lege ab omnibus obſeruatur, di. 19. Si Romanorum.

Quod etiam patet circa diſpoſitionem & authoritatem officij inquiſitionis promulgatam in c. Vt officium de hæret.

ret. in 6. ad omnes Inquiſitores ſimpliciter ſe extendentem, tametſi literæ illæ non fuerint directæ, niſi inquiſitoribus vnius determinatæ prouinciæ, quam etiam fuiſſe prænominatam in eiſdem Apoſtolicis literis, inſinuant verba. §. 1. vbi dicitur, Mandamus quatenus vbique in præfata prouincia, &c.

ADDITIO. Sed aduerte, quia ad hoc reſponderi poſſet, quòd ideo diſpoſitio d. capit. vt officium. pro lege ab omnibus inquiſitoribus obſeruari debet, quoniam reperitur in volumine iuris redacta: & ita gloſſ. expreſſe dicit in l. 2. Vbi Bartol. & Docto. ſequuntur. C. de legi. Secus videtur in hac conſtitutione, extra corpus iuris reperitur. benè faciunt notat. per Paul. de Caſt. in l. 1. de conſtitut. princip. vbi vult, quòd epiſtola principis tunc demum habeat vim legis generalis, quando clauſa eſt in corpore iuris. & ſequitur Decius in rubric. extrà de reſcrip. colum. l. 2. Et eſt de mente Bartol. in §. final. in prima conſtitut. Cod. & in dict. l. prima Vbi etiam Albe. & idem in ſimili dicit Hoſtienſis, in auth. cùm ſuper. de ſepul. quem ſequuntur Felinus & Deciſion. in cap. primo. colum. 4. de conſtitutio. Et hoc modo declarari debet dictum Angel. in l. item viuunt. §. cæterum, de peti. hæredit. vbi vult, quòd epiſtola principis habentis poteſtatem condendi legem, pro lege in ſimilibus caſibus obſeruari debet. & ſequitur Barb. in capit. primo colum. 3. de proba. vbi etiam Felynus colum. 6. quia procedit quando epiſtola eſt in corpore iuris redacta, licet de hoc dubitet Iaſon. in libr. ciuitas. columm. 4. ff. ſi cert. pet.

Puto tamen non eſſe recedendum per iſta ab opinione

opinione huius reuerend. patris quoniam conſiderandum eſt, quòd ante hanc conſtitutio. Innocen. V I I I. Inquiſitores hæreticæ prauitatis habebant poteſtatem ſuper huiuſmodi Maleficos & ſuperſtitioſos, quia talia ſapiunt hæreſim manifeſtetur vt not. gloſſ. in capite accuſatus. §. ſanè. de hæret. in 6. & apoſtaſiam; quæ ſpecies hæreſis eſt, vt not. Innocentiæ in capit. 1. de apoſtaſia. Et hoc eſt, quòd hanc poteſtatem habere Inquiſitores ſupponit ipſe Innocentius. V I I I. prout eleganter præfatus Reuerendiſſimus Pater probat infrà ſtatim. Vnde ſequitur, quòd conſtitutio iſta eſt declaratio iuris antiqui, non autem nouum ius inducit.

Quod etiam patet, quia facta eſt in reſponſione ad conſultationem Inquiſitorum Alemaniæ: quo caſu non cenſetur Papa nouum ius condere, ſed antiquum declarare. Sicut gloſſa nota. in capit. Conſultationi, de tempor. ordinat. & in capit. Ex tua, de fil. presbyter. Quam Abb. ſequitur in capit. fin. colum. 2. de re iudic. cùm ſim. vt conſtitutione traditiones in ſingul. ſuis in verb. conſultatio. Et Felynus in d. capit. 1. colum. 4. Et propterea ſuccedit, quòd talis declaratio iuris communis facit ius generale, licet verba dirigantur ad Inquiſitores Alemaniæ, prout expreſsè tradunt Felynus & Decius in dicto capit. 1. colum. 4. de conſtitut.

Statuimus qui nouũ ius inducit

Nec obeſt verbum; Statuimus, poſitum in di. conſtitutione, de cuius natura eſt inducere ius nouum. cle. fina. cum gloſſa. de reſcriptis, & tradit Bartol. cap. 2. colum. 2. de re iud. quoniam ſecundum materiam ſubiectam accipi debet; vt & Mod. tradunt in d. cap. 2.

Et

Et prædicta comprobantur: quoniam quando Papa conſulitur ſuper caſu, ſeu quæſtione pendente in propoſito, etiamſi per verba alia nouum ius iudicantia reſpondeat: cenſetur tamen antiquum ius declarare, non nouum condere: quia de natura noui iuris eſt, quòd ad caſus futuros referatur, capit. fin. de conſtitut. & ita expreſſè declarat Decius in capit. paſtoralis. coll 2. de exception. Pro quo allego bonam glo. in cap fin. in verb. reſpondemus, de verb. ſignifi. in 6.

Vltra quod & ſecundò fortè attentari poſſet, quòd dato, quòd conſtitutio illa Innoc. VII contineret ius nouum, tamen extendenda eſſet ad alios inquiſitores: quoniam cauſa immediata eius non fuit particularis affectio erga illos Inquiſitores Alemaniæ, ſed zelus fidei & officij inquiſitionis, vt in ea expreſſè habetur: quæ cauſa vtique in aliis Inquiſitoribus militat, vt nullus ibit inficias. Vnde etiam ad alios diſpoſitio extendi debet, per not. in l. non ſolùm. ff. de integr. reſt. declarando vt per Bartol in l 1. col. 1. de conſt. princ & Decius in omnibus cauſis d. col. 1. de reg. iur. Primum tamen notius eſt.

Sed ſpecialiter ex eiſdẽ literis Innocentij habetur, quòd Inquiſitores illi, quibus ex nomine literas dirigit. ſeu ad quorum eas inſtantiam & propter quos eos edidit, etiã ex ipſo ſuo officio poterant contra tales procedere. & conſequentes in omnibus Inquiſitoribus eſſe commune. quibus eadem auctoritas impartitur. Reprehendit enim clericos illarum ciuitatum, in quibus patres illi erant Inquiſitores, quòd volentes plura ſapere, quàm oporteat, ipſis Inquiſitoribus voluerint impedimentum præſtare, ne contra præ-

Sed & quod omne ſcrupulum in hoc tollit, eſt, quòd prædictæ literæ ad Inquiſitores Alemaniæ pro maiori parte tenoris confirmatæ & directæ ſunt bonæ memoriæ Magiſtro Georgio de Caſali, quondam Inquiſitori Cremonenſi, per fœlicis recordat. Iulium II. & eadem demum ad omnes Inquiſitores cõgregationis Lombardiæ ord. Prædicatorum extenduntur per Apoſtolicas literas fœlicis recor. Adriani VI. Quarum tenor talis eſt.

Adrianus Papa VI.

Dilecte fili Salut. & Apoſtolicam benedictionem. Dudum vti nobis exponi feciſti per felicis. Recordat, Iulium Papam III. prædeceſſorem noſtrum, non ſine magna tunc animi ſui diſplicentia, accepto, quod per quendam Georgium de Caſali ordinis fratrum Prædicatorum profeſſorem & in ciuitate Cremonenſi hæreticæ prauitatis Inquiſitorem deputatum, in nonnullis Lombardiæ partibus & præſertim in locis in quibus dictus Georgius Inquiſitor deputatus erat, repertæ fuerunt quamplures vtriuſque ſexus perſonæ, propriæ ſaluris immemores, & à fide catholica deuiantes, certam ſectam facientes, fidem, quam in ſacri ſuſceptione baptiſmatis ſuſceperant, abnegantes, ſanctam crucem pedibus conculcantes, & opprobria ſuper eam perpetrantes, eccleſiaſticis, & præſertim Euchariſtiæ, Sacramentis abutentes, Diabolum in ſuum dominum & patronum aſſumentes, eique obedientiam & reuerentiam exhibentes, & ſuis incantationibus, carminibus, ſortilegiis, aliiſque nefandis ſuperſtitionibus, homines, animalia, & fructus terræ multipliciter lædentes: aliáque quamplurima nefanda exceſſus & crimina eodem Diabolo inſtigante committentes & perpetrantes, in animarum ſuarum periculum, diuinæ maieſtatis offenſam, pernicioſum quoque exemplum & ſcandalum plurimorum: contra quas, cùm (vt prędictus Georgius tunc aſſerebat) in dictis locis ſuę inquiſitioni deputatis, prout ipſius Georgij incumbebat officio, ipſe proceſſiſſet: nonnulli autẽ tã clerici quã laici illarũ partiũ quærentes plus ſapere quàm oporteret præmiſſa delicta ad eiuſdẽ Georgij inquiſitionis officiũ nõ pertinere, temerè

Tenor Epiſtolæ Apoſtolicæ ad Inquiſitores, ne impediantur exequi officium iniunctum contra Maleficos.

aſſerere præſumentes, in populo errores & ſcandala ſeminauerant: ſicque eundem Georgium in populo odioſum reddere, & dicti Georgij officium impedire conati fuerãt, prout etiam tunc impediebant, ita quòd propter præmiſſa perſonæ prædictę delicta huiuſmodi perpetrantes remanebant impunitæ: & aliæ earum exemplo ad ſimilia perpetranda quotidie inducebantur, in non modicum fidei opprobrium, animarum periculum, & ſcandalum plurimorum, dictus prædeceſſor volens, ne Inquiſitionis officij executio quomodolibet retardaretur, & labes hæreticæ prauitatis longius venena diffunderet, prouidere, dicto Georgio per quaſdam ſuas in forma breuis literas commiſit, & mandauit, quatenus in locis eiuſdem Georgij inquiſitioni deputatis de exceſſibus huiuſmodi cognoſcere, & contra quaſcunque perſonas cuiuſcunque conditionis & præeminentiæ fuerint, inquiſitionis officium exercere & exequi, ipsáſque perſonas, quas in præmiſſis culpabiles reperiret, vna cum locorum ordinariorum vicariis, quatenus voluiſſent intereſſe, iuxta dictarum perſonarum demerita corrigere & punire deberet & valeret, ſecundùm modum contra alios hæreticos à iure & ſacris canonibus ſtatutum: cõtradictores quoſcunque per cenſuras eccleſiaſticas, & alia iuris remedia compeſcendo. Eos verò, qui in præmiſſis conſilium, auxilium, vel fauorem præſtarent, præfatus prædeceſſor, eiſdem indulgentiis vti & gaudere decreuit, quibus cruce ſignari contra alios hæreticos, ex indulto Apoſtolico eis conceſſo, tunc gaudebant & vtebantur, prout in dictis literis plenius contineri dicitur. Et ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, non ſolùm in delicta & crimina huiuſmodi contra fidem catholicam & Chriſtianam religionem ſub iuriſdictione inquiſitoris Cremonenſis committuntur, & perpetrantur, ſed in omnibus aliis locis & diœceſibus ſub iuriſdictione aliorum Inquiſitorum dicti ordinis congregationis Lombardiæ in dies perpetrantur & committuntur. Et cùm eadem ſint delicta, eadem profectò prouiſione & caſtigatione eius ſit iuxta earundem literarum tenorem prouidendum. Quare tu ſicut aſſeris in ciuitate Comenſi dictæ prauitatis Inquiſitor deputatus exiſtis: tam tuo, quàm aliorum omnium dictorum ordinis, & congregatio-

Indulgentia eadem, quæ cruce ſignatis dabantur, etiam conceduntur auxilium præſtantibus contra maleficos Inquiſitoribus.

nis

nis hæreticæ prauitatis Inquiſitorum cuilibet conſiſtentiũ & deputatorum nominibus, feciſti nobis ſimiliter ſupplicati, vt literas prædictas ad vos extendere & ampliare, aliáſque deſuper oportune prouidere dignaremur. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, literas prædictas cũ omnibus in eis contentis clauſulis in omnibus & per omnia, prout in eiſdem literis continetur, ad te & alios ordinis & congregationis huiuſmodi Inquiſitores, tam in præſentiarum deputatos, quàm in futurum perpetuis futuris temporibus deputandos, ac ſi tibi & cuilibet dictorum Inquiſitorum dirigerentur & directæ fuiſſent, Apoſtolica authoritate, tenore præſentium extendimus: ipſaq; literas tibi & illis, vt præmittitur, eiſdem auctoritate, & tenore concedimus. Non obſtantibus omnibus illis, quę idem Iulius prędeceſſor in dictis literis voluit non obſtare, cæteriſq; contrariis quibuſcunque. Et quia difficile foret præſentes literas ad ſingula loca in quibus de eis fides forſan fuerit facienda deferre voluimus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quòd ipſarum tranſſumptis manu cuiuſque notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius curiæ Eccleſiaſticæ ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, in iudicio & alibi, vbi opus fuerit eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur eiſdem præſentibus, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris Die 20. Iulij 1523. Pontificatus noſtri anno primo. Euangeliſta. A tergo vero.

Dilecto filio Modeſto Vincentino ord. Prædicatorum.

INſuper eſt breue Apoſtolicum directum Domino Gubernatori Bon. Domino Altobello Epiſcopi Polenſi, impetratum per Reueren. in Chriſto P. Fratrem Hieronymum Fauentinum ordinarij Prædicatorum, Inquiſitorem Parmēſem, anno Domini 1524. 18. Ianuar. à moderno Summo Pontifice Clemente VII. in quo mentionem facit de hæreſi ſtrigatus, præcipiens præfato Domino Gubernatori, vt prædicto inquiſitori omnem fauorem præſtet contra quoſdam infectos prædicta hæreſi. Et incidit breue. Accepimus non ſine animi, &c. *Hæreſis ſtrigiatus.*

Digitized by Google

nas faciunt Inquiſitores, conuenienter & ſecundùm leges procedunt.

Et nihilominus opinio vulgi, vel etiam nonnullorum ſapiētium, qui tamen ſacræ Theologiæ experti eſſe conuincū-tur, & ob hoc omnia prædicta ſimpliciter negāt, quæ ad ſtrigum impietatem precipuè pertinē:, licet in multis vana ſit & irrationabilis: quò ad aliqua tamen veritati innititur. Borum enim, quæ à ſtrigibus fieri vel videri corporaliter dicuntur: quędam non eo modo vera ſunt, quo ab ipſis ſtrigibus exiſtimantur, vt infériùs declarabimus.

Quia verò huius aſſumpti laboris principalis intentio eſt, vt oſtendamus, quomodo hæc eſſe vera vel falſa, fidei catholicæ conſonet, vel ab ea deuiet, & ſic ad Inquiſitorum iudicium ſpectent talia, vel non ſpectent: tria principaliter in hac quæſtione probabimus.

Primò, quod hæc, quæ ab his perſonis aſſeruntur, non ſunt contraria ſacræ ſcripturæ, ſed potiùs ſecundùm eam ſunt poſſibilia, imò nonnulla his ſimilia in ſacris literis panditur contigiſſe.

Secundò, ex ſacris etiam literis deducemus hæc omnia, quo ad relatum modum nō poſſe fieri tantùm in ſomnis.

Tertiò, probabimus, eſſe credendum ab omnibus & nullatenus dubitandum, eo modo iſta contingere quo ab Inquiſitoribus aſſeruntur.

In fine verò quæſtionis argumenta in oppoſitum præinducta ſoluemus, oſtendentes in ſolutione primi, quomodo prædicta determinatio quæſtionis nō aduerſatur determinationis concilij Acquitenſis, neque prædicto c. Epiſcopi, imò potiùs conſonet.

Circa primum quoque quod probare intendimus, ſciendum eſt, quòd tria ſunt, quæ principaliter aſſeruntur à ſtrigibus fieri miranda per eas & à nonnullis deciduntur, quaſi vel impoſſibilia virtuti Dæmonum, vel non facta ſeu fienda prohibitione Diuina. Et tria alia ſunt, acceſſoria pariter, non credita per prædictos.

Primū principale eſt delatio corporalis à Dæmone, ſiue inuiſibiliter aſſiſtente, ſiue in formam cuiuſuis beſtiæ vel hominis transfigurato, etiam per longinqua ſpacia, vt aſſeritur. Acceſſoriū huic eſt, comedere, bibere, coitizare, omniſq; generis voluptatibus perfrui, verè & corporaliter Dæ-

moui in forma magni principis apparenti, obſequi, vel aſſiſtere: fidem quoque catholicam, ſacráque coram eo multipliciter contemnere.

Secundum principale eſt, apparitio Dæmonum in forma humana, vel etiam beſtiali, & patratio Venerei operis cum eiſdem pro apparente ſexus diuerſitate diuerſimodè. Acceſſorium eſt omne aliud, quod per eos expleri dicitur in tali forma præſentes: puta, reparatio ciborum, aut liquorum, quæ conſumpta fuerint, ſuſcitatio apparens animalis cuiuſuis extincti atque comeſti.

Tertium principale eſt, apparens conuerſio virorum ac mulierum in catos. Acceſſorium eſt, ſtrigatio puerorum Sed tamen hæc omnia, hiſque ſimilia (ad ſanum tamen intellectum circa illorum aliqua) in ſacris literis habentur expreſsé, vel deducuntur ex eis apertiſſimè, vel certè non aduerſantur eiſdem.

Homines à Dæmonibus poſſe deferri ad longinqua terrarum ſpatia, tidem facta huic acceſſoria, ſacris literis non contradicere, quin potius congruere.

CAP. V.

Corporalia malis obedire Angelis quo ad motum localem.

VT autem manifeſtum fiat primum principere cum ſuo acceſſorio, præſupponenda ſunt duo ex doctrina Theologorum omnium. Primum eſt, ꝙ quoad motum localem, materia rerum corporalium obedit Angelis, tam bonis, quàm etiam malis, ad nutum: Hoc primò ponitur ab Auguſtin. in 3. de Trinit. virtualiter. Quód ſi huius veritatis plenam probationem fortè deſideras, vide ſanctum Doctorem 1. quæſt. 110 artic 2. & 3. Poten. q. 6 artic. 3. Ma. quæſt. 16. artic. 10. Quodlibet. 9. artic. 5.

In Dæmonibus naturalia manſiſſe ſplẽdidiſſima.

Secundum eſt, quòd in Dæmonibus naturalia manſere ſplendidiſſima, & in ſua prima perfectione. Hoc docet Theologorum princeps. Dion. 4 c. de diui. no. Pro quo vide Diuum Thom. 1. q. 64. ar. 1. 2. d. 7. q 2. art. 1. Et in quæſtionibus de Dæmonibus diffusè.

Ex his autem duobus manifeſtè concluditur, quòd tam boni, quàm mali Angeli poſſunt homines deferre corporaliter, de loco ad locum ſine vlla difficultate.

Quod ex his etiã, quæ per Philoſophiam circa cœlorum motum

motum cognoſcimus, cõprobatur. Qui enim poſſunt mouere cœlos, ſicut de facto Angeli, mouent etiam ſecundum Philoſophos, & magis ſecundùm ſacros Theologos, potuerunt hominem de loco pro libitu transferre, ad quemcunque diſtantem locum. Licet maligni ſpiritus cœlos mouere non poſſint, non quidem ex defectu naturalis virtutis, ſed ex propria culpa, vt dicit S. Tho. Ma. q. 16. ar. 10. *Argumentū à motu cœlorū, Angeli boni mouent cœlo, aſt non mali ſpiritus.*

Secundùm ſacros Theologos etiam quilibet Angelus montes etiam maximos poteſt in Oceanum dimittere, ſi à Deo permitteretur. Cur ergo non poterunt Dæmones, qui bonis Angelis in naturalibus pares ſunt, & plures eorum pluribus ſuperiores, etiam montes & multò magis homines de loco ad locum omni facilitate transferre: Quod quidem eſſe factum aliquando, in bonis & in malis Angelis in ſacris literis habet exemplum & teſtimonium. *Multi maligni ſpiritus in naturalibus ſuperant bonos.*

Exemplum quidem de bonis habemus Daniel. 15 de Angelo, qui capillo capitis apprehenſum Abacuc Prophetam ex Iudæa duxit in Babylonem, in modico temporis ſpatio, & itidẽ inde reduxit. Quò ad malos verò habemus. Mat. 4. de Diabolo, qui dominum Ieſum aſſumpſit & ſtatuit eum ſuprà pinnaculum templi: & inde etiam aſſumptum duxit ſupra montẽ excelſum, ipſo Domino permittente ob illius maiorem confuſionem dum in omnibus victus abſceſſit.

Teſtimonium quoque de potentia Diaboli ex ſacris literis habemus Iob. 41. dicente Domino, quòd non eſt poteſtas ſuper terram, quæ ei valeat comparari. Quæ etiam quàm magna ſit, apparuit, præcipuè in his, quæ fecit contra ipſum ſanctum virum Iob, in imperceptibili ferè tempore. Vt nulla ſit ratio, quare non poſſint omnes Dæmones pari virtute facere quod minus eſt, deferendo ſcilicet corpora humana de loco ad locum etiam longinquum. Vnde ſi Dromedarij poſſunt citò deferre homines, vt communiter dicitur, multò magis Dæmones, quorum minimus poſſet tale quid citius & fortius efficere quàm mille millia Dromedarij ſimul. Neque enim laſſitudinem aut fatigationem patitur quod corpus non e. *Spiritus non fatigatur aut laſſatur.*

De bonorum etiam potentia non minori, ratio ſuadet: nec non hiſtoriæ ſubuerſionis quinque ciuitatum in valle maris mortui, Gen. 19. & occiſionis exercitus Sennacherib. Iſa. 37. apertiſſime pandunt.

Itē quod ſupra confirmari poteſt ex Authentica, & à tota Eccl. ſiæ celebrata hiſtoria ſancti Iacobi Apoſtoli, dum iuſſu eiuſdem Apoſtoli Dæmon Hermogenem Magum ligatum de domo propria ad domum beati Iacobi per aërem deduxit.

S. Ambroſius à Dæmone per ſpatium triū horarum Mediolano Romā defertur.

Legitur etiam de Sancto Ambroſio quod ex Mediolano ſpatio trium horarum à Dæmone Romam delatus fuit, ipſo ſancto viro præcipiente, & inde Mediolanum reductus eſt ab eodem, quatenus potentia Sanctorum ſuper Dæmones ita pateſieret.

Ab exemplo Simonis Magi.

De deportatione etiam hominum, à Dæmonibus per aëra virtute magicæ artis optimum affert teſtimonium veridica hiſtoria ſancti Petri Apoſtoli, & quòd in Itinerario Sancti Clementis legitur de illo peſſimo viro Simone Mago, qui ſe deportari fecit à Dæmonibus viſibiliter per aëra quaſi cœlum conſcenderet. Quem Paulus orat ombus. & Petrus præcepto facto Dæmonibus, eliſit ad terras: & toto fractus corpore expirauit.

Sed & Necromanticorū vniforme teſtimoniū idem confirmat, cùm Auic. In lib. de Necromantica, vt recitat Auguſtinus Nyphus in Commē ſuo ſuper tertia diſpu. dubij 18. Omitto, quæ narrantur in Malleo maleficorum, id generis plura: ſufficit enim per hæc innotuiſſe propoſitū manifeſtè.

Dicere autem quòd Deus hęc non permittat in ſtrigibus, eſt loqui ſine ratione: cùm Deus multò maiora mala permiſerit, exigente ſic malitia nō timentium eum, prout fuit Angelorum irreparabilis caſus & primorū parentum, imò totius humani generis exitialis ruina. Iudicia quippe Dei inſcrutabilia ſunt: & illa Deum permittere confiteri debemus quæcunque comprobantur teſtimonio fieri accidere ſanctarum præcipuè ſcripturarum, virorum ſapientum, & multitudinis teſtium iuratorum ſenſu non carentium.

Poſſunt Dæmones ſomnū profundiſſimum immittere.

Acceſſoriū autē, ipſo principali conſtante, iā ex ſeipſo patet. Poſſunt enim homines, ſic delati, domos ingredi præapertis ianuis à Dęmone vel feneſtris: & ab eodem pręparata ſumere alimenta fruique delitiis, prout alij faciunt vigilantes: & idem dicendum de conſequentibus actibus. Opere Dæmonum etiam eorum qui de domo tali ſunt, poteſt ſopor profundari dum dormiunt per cauſatam in eis reſolutio

ſolutionem vaporum cerebrum petentium, vel per quamcunque aliam diſpoſitionem corpoream, vt interim non audiant ſonos, aut ſtrepitus, qui accidunt ex prædictis motibus. Poſſunt etiam obſtaculum aliquod apponere oculis & auribus vigilantium, quod nihilominus ab aſtantibus nō percipiatur. Hæc enim & his ſimilia plurima poſſe Dæmones efficere, clarum eſt apud exercitatos in ſacris literis & Theologia: & ex ſecundo ſuppoſito facilè deducuntur.

Cùm autem tales perſonæ ſint diabolicæ habentes ſcilicet pacta infidelis amicitiæ cum Dæmonibus, ſecundùm diuum Aug. in 2. de doc. Chriſtiana: quod & regiſtratur à domino Gratiano 26. q. 2. Illud Et conſequenter ſint apoſtatæ a fide, vt idem Augu. dicit cap. 3. & à Theologis confirmatur, vt ſupra inductum eſt: non eſt mirum, ſi ſic vigilantes, & in conſortio Dęmonum in humana ſpecie ibi etiā apparentium negant fidem, & baptiſmum, conculcant crucem pedibus, vel etiam poſterioribus ſuis: & vituperiis diuerſis afficiunt ſanctiſſimum corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſacramento altaris per eaſdem illuc deportatum: faciūt homagiū Diabolo de anima & corpore ſuo & quandoque filiorum ſuorum promittunt ſtrigare pueros, & id omni deſiderio ſtudióque perficere ſatagunt. Hæc enim omnia cùm ex probabili conſequentia ſe habeant ad præmiſſa, vt effectus ad cauſam, ſi plurimorum teſtimonio eſſe vera probentur, non ſunt neganda. Sunt autem innumerabiles Inquiſitorum proceſſus contra eos facti, qui ſe pluries talia perpetraſſe corporaliter ſub iuramento confeſſi ſunt. Vnde patet, quòd omni procul dubio ſunt credenda.

Dæmones hominibus apparere poſſe in forma humana, & etiam in brutali: ipſosq́; ſe præbere incubos eiſdem & ſuccubos.

CAP. VI.

SEcundum etiam principale circa primam partem quæſtionis conſiderandum, quòd videlicet in forma humana vel etiam beſtiali poſſint Dæmones apparere: habentur ex ſacris literis exempla ſimul & teſtimonia. Sed ad huius declarationem oportet ſupponere vnum, quod quidem ex ſecundo ſuppoſito facto ſupra pro primo principali, facilè ſequitur, quo etiam ſuperiùs vſi ſumus: videlicet quòd

quie

Poſſibilia naturaliter bonis Angelis, poſſibilia eadem ratione ſunt malis.

quicquid dicitur de bonis Angelis quo ad potentiam naturalem eſſe poſſibile, eſt etiam poſſibile naturaliter malis. Naturalia enim in eis ſplendidiſſima remanſere poſt culpá, ſecundum Dionyſium, vt ſupra iniunctum eſt.

Patet autem ex ſacris literis, Angelos bonos poſſe aſſumere corpora aërea ſicque denſare, vt humana videantur, ſicut patet Iudicum 13. de angelo qui apparuit Manuæ in forma iuuenis loquentis & prædicentis ortum Samſonis iudicis Iſraël. Ex eo enim quod dicitur ibi: Apparuit ei vir terribilis nimis, & ex eo, quòd locutus eſt cum eis, & quòd ipſe Manue offerebat ei cibum: patet expreſſe, quod in humana ei forma apparuit.

Item etiam euidentius manifeſtatur in Angelo Raphaële, de quo Tobiæ capit. quinto dicitur: Egreſſus Tobias inuenit iuuenem ſplendidum ſtantem præcinctum, & quaſi paratum ad ambulandum, & ignorans quòd Angelus Dei eſſet, ſalutauit eum, &c. Cap. quoque 9. eiuſdem libri dicitur. Vocauit Thobias Angelum, quem quidem hominem exiſtimabat, &c. Et non fuit mirum quòd ſic æſtimaret quia non ſolum figuram humanam prætēdebat, ſed etiam omnia opera humana exercere videbatur, vt patet in hiſtoria illa, & ipſemet Angelus teſtatur ibid. c. 12. dicens: Cùm eſſem vobiſcum videbat quidem manducare & bibere, ſed ego cibo inuiſibili vtor, &c.

Ex quibus omnibus patet, quòd in figura corporis humani apparebant Angeli ſanctis patribus, & nihilominus fuiſſe aërea talia quæ videbantur humana corpora, ex hoc manifeſtum fit, quòd ſubitò ex oculis aſtantium euanuerunt, & in materiam præiacentem reſoluta ſunt. Quod quidem fieri non potuiſſet, ſi ex quocunque alio elemento, vel etiam ex pluribus fuiſſent compacta.

Hæc eadem confirmantur in apparitione duorum angelorum, quos Loth recepit hoſpitio, Geneſ. 19. & eorum qui apparuerunt Abraã, Gen. 18. & in aliis libris ſacræ ſcripturæ, & præcipuè in Teſtamento Nouo frequentius idem patet.

Angeli boni beſtiarum formas nunquã aſſumpſerunt.

In beſtiarũ autē ſimilitudinē aſſumpſiſſe corpora bonos angelos nõ legimus, ſed neque dicebat: licet beſtiarũ mouiſſe corpora ad operandum ea quę ſupra illarum naturam erant, legamus, vt patet de aſina Balaam. Num. 22. Cuius linguam bonus angelus (vt præclariores Doctores exponunt,

& S.Th.confirmat.2.d.8.atticulo 3. mouit ad loquendum. Malos enim angelos poſſe in ſimilitudine beſtiarum ex aëre formare corpora, quæ aſſumant, habet nullus negare. Si: vt deductum eſt: poſſunt ſicut & boni talia formare, quæ hominis ſimilitudinem præferant, quod creditur factum à Dæmone, qui tẽtauit Chriſtum Dominum noſtrum. Maior enim in hoc facto eſt difficultas, quantum eſt ex parte eius quod fit, quandoquidem plura organa, pluréſque diſpoſitiones ad opera requirat corpus humanum, quàm quodcũque beſtiale, vt ſenſu patet: exigente hoc ipſum hominis dignitate ſuper cætera animalia.

Sed & reſte Apoſt.2.Cor.11. ſe transfigurat in angelum lucis: quãrò magis ergo poteſt in ſpeciem viliſſimorũ animalium ſe trãsformare? Quod, & ſanctorum hiſtoriæ Antonij, Margaritæ, Catherinæ Senenſis, & aliorum pluriũ confirmant expreſſè, vt id negare iam magnæ ſit impudentiæ.

Inhabitaſſe quoque Dæmones ad tempus animalia vera corporaliter, ſacræ literæ pandunt tam in ſerpente, Geneſ. 2. in quo & opera vitę exercebat hominibus propria, vt loqui: quàm in grege porcorum, Matth.8.

Quod inhabitent etiam & arripiant homines, ſacræ quoque literæ nos erudiunt, quandoquidem legitur pluries in Euangelio, Dominum noſtrum homines à Dæmonibus liberaſſe. Qui etiam per ora talium arreptitiorum confitebantur Domnium Ieſum eſſe Chriſtum: & ille increpans nõ ſinebat, ea ſcilicet Dæmonia, loqui.

Sed & idipſum quotidiana de multitudine arreptitiorum experientia probat, ad quorum etiam liberationem. & ipſorum Dæmonum ab hominum corporibus expulſionem, ſancta mater Eccleſia ſtatuit clericorum exorciſtarum determinationum ordinem, vt patet 21.diſt. c. Cleros. & 25. diſt.c.Perlectis. vt iam nullus maneat inficiandi locus. *Ab ordine clericorũ Exorciſtarum.*

Hæc tamen minus ſunt ad propoſitum quæſtionis; ſed pro tanto dicta ſunt, vt cognoſcatur ex his Dæmonis poteſtas, in transfigurando videlicet ſe tam in humanam, quàm beſtialem figuram ſine difficultate, obedíre illi materia ad nutum quò ad motum localem, vt dictum eſt, in quod poteſt etiam contra voluntatem & liberratem hominis omnia illius membra mouere pro voto.

Quòd etiã Dæmones incubi ſunt, vel ſuccubi, quòd in hoc

De ſuccubis & incubis. hoc etiam ſecundo principali continetur, licet nullum de hoc habeatur exemplum in ſacris literis, aut aliqua expreſſa authoritas: nihilominus tales eſſe darive aſſerunt omnes Doctores Theologi, & præcipuè dum exponentes illud Gen. 6. Videntes filij Dei filias hominum, &c. reprobāt quorundam opinionem, dicentium, quòd filij Dei à quibus *Gigantes ex incubis nati.* Gigantes generati ſunt, Dæmones incubi fuerunt. Dicit enim Auguſt. ſuper Geneſ. ad litteram, & 15. de ciui. Dei. cap. 23. quod tales nō fuerūt Dæmones. Neq; enim Dæmones vocari poſſunt filij Dei, cùm ſint inimici eius: Nec de incubis Dæmonibus intelligitur illa ſcriptura, licet quædā gloſ, hoc ibi cùm Ioſepho affirmet: ſed intelligitur de filiis Seth, vt dicit, S.Th 2.d.5.art.4 ad 2. Nec approbat ibi opinionē Ioſephi, ſed ſolùm tam ex ea, quàm ex aliorum plurimorum dictis approbat dari Dæmones incubos. Idē quod dicitur de filiis Seth confirmat ſanctus Tho. Pot. quaſt.6.art. 8.ad 2.in contrarium. Et Auguſtinus in præfato cap. 23. aſſerit dari incubos Dæmonas, vt infra inducemus. De quibus etiam Grego. interpretatur illud Eſa. 34. Et piloſus clamabat alter ad alterum, vt patet in gloſſ. ord. Et ſanctus Th. de eiſdem interpretatur eadem verba ibi. & etiam in c. 23. vbi circa finem capituli, homines illi piloſi etiam introducuntur. De eiſdem etiā loquitur ſuper Iob. 40. & 1.q 115. & 2.d.8. vt diximus & quodlibet. 8. artic. 10. Iſidorus quoque lib. 8. c. vltimo. Quod ſi incubi conceduntur, ſuccubos etiam concedere, nullum eſt inconueniens.

Homines piloſi vocantur incubi.

Hoc autem iuſto Dei permittitur iudicio, vt ex maiori vtriuſque malitia, hominis, inquam, & Dæmonis maiorem etiam pœnam incurrant. Neque inconuenit hoc ipſum à Deo, tametſi nefandiſſimum, in natura, permitti. Nam Diuinæ ſapientiæ decentiſſimus ordo non patitur, vt natura libera ſemper impediatur à Deo, quò minus prauæ etiā ſuæ cupiditatis compos efficiatur: quando videlicet in tantam deuenēte miſeriā homines impiiſſimi, vt vnde miſericordiam Dei reuocantis, à malo erga ſe prouocent, habeant nihil. In tantam enim concupiſcentiæ carnalis veſaniam nonnulli decidunt, ſic effrenata libidine inferūtur inſani, vt concupiſcant & annitātur etiā cum beſtiis, imò cū inſenſibilibus quādoque tale opus perficere. Et quod cogitatu nefandiſſimum eſt, audiui ego quendā, alias in confeſſione ſupra

Natura libera non ſemper impeditur à Deo.

pra quàm dici poſſet libidinoſum,qui dixerat quòd cũ Deo (pro pudor)faceret talia opera ſi poſſet. Hac ergo inſuperabili concupiſcentia grauati, iuſto Dei iudicio merentur, vt perhorreant fœdiſſimos Dæmonum occurſus: quandoquidem Dæmones ipſi in forma pulcherrima virorum ac mulierum ſe transfigurant, vt miſeras animas his laqueis captiuare poſſint.

Horrenda libido Italica.

Dæmones virtute ſua naturali poſſe quæque perdita, ſeu deſtructa, non eodem numero ſed ſpecie non ſolùm in apparentia, ſed verè etiam recuperare.

CAPVT VII.

PRimũ verò quod huic principali, quò ad primam eius partẽ acceſſoriũ eſt, Dæmones, inquã, in humana forma apparẽtes recuperare, quæ comeſta ſunt, vel aliter cõſumpta in Diabolico illo conuentu, patet non eſſe vſquequaqȝ falſum, vel impoſſibile. Poſſunt n. eadem ſpecie recuperare, nõ numero, quòd etiam humanæ ſubiacet poteſtati. Hæc autem Dæmones mirabilius efficere poſſunt quã homines, quod quidẽ inducitur eodem ſuppoſito ſemper facto, materiã, inquã, corporalẽ pro voto parẽre Dæmonib. quò ad motum localem Poſſunt ergo Dæmones in modico temporis interuallo ſimiles panes in cophino, ſimile vinum aut etiã melius vel deterius in aliã gentem trãſportare. Et idem dicendum de aliis comeſtibilibus & per ſingula ex diuerſis locis, & ex ſingulis modicum: vt defectus in ſingulis etiam minus appareat, & omnia ſimul accepta ſufficiant pro commutatione eius, quod eſt conſumptum.

Aliud verò quod conſequenter inducitur acceſſorium, ſano modo putandũ eſt euenire. Neque enim poteſt Dæmõ bouem, vel quodcunque aliud mortuum ſuſcitare. Id enim non niſi diuina virtute fieri poteſt: quia id eſt ſupra, imò cõtra curſum naturæ. Qui naturæ ordo, vel curſus authori naturæ duntaxat ſubiectus eſt, à cuius etiam ſapientia emanauit, atque firmatus eſt: dæmonis autem poteſtas tali ordini ſubiecta eſt, vnde ipſum immutare non poteſt.

Dæmon nec mortuum aſinum ſuſcitare poteſt.

Natura ordo naturæ ſolùm ſubiacet authori.

Et propterea dicitur à Theologis, quòd licet materia corporalis obediat ad nutum Dæmonibus, quo ad motum localem, non tamen quò ad formam immediatè producẽdã, ſeu etiã inducẽdã de põtẽtia materię. Hoc enim eſſet ordinẽ naturæ peruertere, quo per varias diſpoſitiones peruenitur

nitur adeſſe formatum. Vide ſuper hoc, ſi placet S. Thom. in quæſtionibus de Ma. quæſt. 16. art. 9.

Ex naturali fortitudine poſſet Dæmon totam terræ molem transferre.

Sed neque ad modum localem obedit eis materia cōtra naturæ ordinem. Vnde licet, quãtum eſt ex parte fortitudinis naturalis, poſſet Dæmon totam terræ molem non obſtante illius grauitate, de loco ad locum transferre, quia tamen ex hoc peruerteretur ordo naturæ: oportet enim eo caſun, ne detur vacuum in natura, aliud elemẽtum locum terræ ſubintrare, & fieri centrum mũdi, quod eſt contra naturalem ordinem ſitus elementorum: ideo non poteſt Dæmon terram mouere totam de loco ad locum: vt dicit etiam S Tho. vbi ſup. ar. 10. ad octauum. Quamuis creatura ſpiritualis poſſit mouere, quod maius eſt: ſcilicet cælum & idem poſſint generaliter Dæmones, & hi præcipuè, qui ex ſuperioribus ordinibus ceciderunt, licet hoc eis nunc impoſſibile reddatur ex culpa, vt ſupra indictum eſt.

Multiplices illuſiones in Sathanæ præſtigiis.

Cùm igitur non poſſint Dæmones bouem, vel quoduis animal verè mortuũ ſuſcitare, aut quæcunque alia miracula facere, & tamen hæc communiter aſſerant ſtriges fieri à domina vel domino nefandiſſimi illius curſus atque cõuẽtus: neceſſe eſt, ꝙ in talibus inueniantur illuſiones: Quod quidem multipliciter contingere poteſt. Et primò quidem præſtigiando oculos intuentium aliquãdo interueniẽte vel deſcendente humore, vel alia impreſſione, vel commotione ſpirituum facta ab imaginatione ad principium ſenſitiuum, hoc eſt, ad ſenſum communẽ, & ad organa ſenſuum etiam exteriorũ, vbi ſimul deſcendunt impreſſiones & ſpecies relictæ ex ſenſibilibus motionibus, quæ in ſpiritibus ſenſibilibus conſeruantur, vt communiter dicitur: & mouent principium apprehenſiuum, ita quòd aliqua apparent: ac ſi tunc principium ſenſitiuum à rebus ipſis exterioribus immutaretur: & ſic accidunt naturaliter in dormientibus ſomnia ſecundùm Philoſophum in de ſomno & vigilia. Et idem euenire poteſt opere diaboli tam vigilantibus quàm dormientibus, vt dicit S. Thom. vbi ſuprà ar. 11. & patet ratione ſæpè inducta obedientia materiæ quò ad localem motum, ad ſubſtantias ſeparatas. Hæc igitur de deluſione cõtingente, videtur talibus id eſſe, quod in veritate non eſt, puta viuum vel mortuum, homo vel bos, &c.

Poſſunt ſecundò bouẽ mortuum, ſeu pelles eius ac oſſa alio

aliò deportare, & alium ſibi ſimilem viuum reponere in citiſſimo tempore,ſic vt mutationem non aduertant aſtantes,per interpoſitionem aliquorum corporum inter oculos aſtantium,& locum ablati corporis ipſius bouis mortui,& alterius deportati.

Vel certè tertiò deludit Diabolus perditas illas perſonas: eo modò quo vnus etiam ſtrigonus confeſſus eſt,vt videlicet quando domina vel dominus curſus illius malefici(diuerſis enim in locis ac regionibus præfert Diabolus ille,qui vt princeps apparet,ſexum diuerſum)percutit virga corium in quo collecta ſunt oſſa ex carnibus comeſtis electa,ſtatim Dæmon vnus corium illud ingreditur , & in formam bouis ſic erigit ac effert,vt aſtantibus appareat ſuſcitatus.

Poſſunt quartò Dæmones formare corpus ad ſimilitudinem bouis ex aëre & illud aſſumendo quaſi viuum ex mortuo oculis aſtantium præmonſtrare.

Poteſt quintò Diabolus aëreum corpus ab intus in formam & ſimilitudinem carnium commaſſare & ad tempus pro voto ſub pellibus conſeruare indéque recedendo poſtmodum relinquere quaſi mortuũ. Vnde à ſtrigibus cõmuniter aſſeritur,quòd reducti tales boues ſuſcitati(vt ſibi videtur) ad ſtabula dominorum ſuorũ ex mandato dominę, vel domini curſus,infrà triduum moriuntur,quaſi macie in horas exſiccentur ex toto. Et tumulatæ poſtmodum, quæ videbantur carnes,in præiacentem materiam citò ſoluũtur.

His igitur modis vel illorum aliquo circa hæc homines deludi , qui verè & corporaliter ducuntur ad curſum, non eſt negandum.Sed ſuppoſitis his, quæ communiter aſſerũtur à ſtrigibus,eſt valdè conſentaneum rationi. Gaudétque Diabolus,& geſtit in tali conuentu,ſic oſtẽdere potentiam ſuam,quaſi ſit Deus,vt æſtimari,& ſic ab omnibus adorari cupiat ſuperbiſſimus.

In quo etiam facto ſpecialiter ſimilitudinem prætendere deſiderat , eius quod miraculosè fecit S.Germanus de quo legitur,quòd hoſpitis pauperis vitulum coctum, ſibique ac familiæ ſuæ in cibis traditum ab eodem hoſpite gratis ipſe poſt cœnam ſuſcitauit hoc ordine,vt pellem ſuper terram extendi iuſſerit & ſuper eã omnia iã extracta bouis oſſa reponere.Cùm ergo ſuo baculo poſt hęc coriũ percuſſiſſet,viuũ ſtatim erexit vitulum præcomeſtũm. Vult igitur

Sathã ſtudet æmulari miracula ſanctorum S.Germanus reſtituit comeſtum vitulum.

inimicus animarum, ſe propria poteſtate fingere potentem id efficere, quod ſanctus ille verè fecit virtute Diuina. Non ſunt igitur iſta neganda velut impoſſibilia: ſed ſi communiter contigiſſe creduntur his modis eſſe facta, atque iuſto Dei iudicio permiſſa procul dubio credendum eſt.

Viros ac mulieres in brutorum quorumcunque ſpeciem virtute Dæmonum non verè conuerti, ſed deluſoriè.

CAP. VIII.

QVantùm autem ad tertium principale, quòd videlicet homines in brutorum ſpeciebus apparere poſſint, in quas tamen verè non conuertuntur, ſuſcipit pariter ex ſacris literis veritatis exemplum, & ex ſupradictis patet, quòd non impoſſibile iudicandum eſt, imò Dæmonibus facile.

Phantaſia quid operetur.

Pro quo ſciendum, quòd cùm phantaſia ſit animæ potẽtia quædam alligata organo corporali, in quo phantaſmata recipiuntur, poteſt illam Diabolus, ſicut & cætera corporalia localiter ad nutum mouere, & præcipuè quantùm ad humores, & quantùm ad ſpiritus ei ſubſeruientes, in quibus immediatè phantaſmata reſident, vt ſuprà inductum eſt.

Vnde licet non poſſint noua phantaſmata, rerúmque nouas in eas ſpecies atque ſimilitudines immediatè imprimere, vt patet per S. Tho. Ma. q. 16. art. 9. poteſt tamen antiqua multipliciter variare, componendo, diuidendo, ſicque perturbando, vt videatur quandoque perſona, quod brutalem præferat figuram, & opera etiam vigilando. Cùm autẽ effectus apprehenſionem ſequatur, conſequens eſt, vt illis appareant conuenientia fore vel vtilia, quæ tali brutali naturæ conſentanea ſunt.

De mutatione Regis Nabuchodonoſoris.

Quod de facto Regi magno Nabuchodonoſor accidiſſe, ſacræ literæ pandunt, Dan. 4. Quandoquidem ex hominibus eiectus, quaſi bos edebat fœnum, & ſub dio in nemoribus brutalem vitam per ſeptennium agens, rore cœli corpus eius perfundebatur, humano ſenſu perdito, & ex phantaſiæ perturbatione, brutali ſenſu confuſus. Dicitur enim vbi ſuprà quòd poſt finem dierum, quibus ſcilicet comederat fœnum, vt bos. &c, ſenſus ſuus redditus eſt ſibi & benedixit

benedixit altiſſimo,&c. Quæ quidem eius correctio atque pœna, Angelico miniſterio Diuina eidem iuſtitia inflicta eſt,vt vtiliſſima deiectione puniretur ſub homine,qui grauiſſima cordis elatione ſuper homines eleuabatur, vt Deus.

Non efficit autem per ſe Deus iſta omnia immediatè, quandoquidem interiora omnia per ſuperiora gubernet, vt Aug.dicit 3.de Tri.&t idem docet Dion.in lib.de cœle.hier. & corpora quidem hæc infirma per cœleſtia:effectus verò nobis ſupernaturales hic accidentes, vel per ſe immediatè, qui ſolus naturæ vniuerſalis eſt auctor,vel per eos ſpiritus, qui naturam noſtri excedunt,ſiue boni ſint,ſiue mali.

Quod ſi a bonis ſpiritibus id effectum eſſe dicatur,quod Regi præfato contigit, pariter & à malis idipſum atque huic ſimilia fieri poſſe negandum non eſt,ſi ſola culpà,non autem naturali poteſtate boni ſpiritus à malis diſcrepare tenendum eſt,vt patet ex ſupradictis.

De mulierib. ſe catos putantes.

Ex his ſequitur non eſſe mirum, ſi quandoque mulieribus opere Dæmonum illarum phantaſia perturbata videatur,quòd præferant catorum naturam,ſpeciem,figuram,affectus inſuper & opera: quódque ſociæ putent hoc ipſum de eis,ipſæque de ſociis, prout earum fatentur innumera multitudo.Eo enim modo,eáque facultate, talia Dæmonibus eſſe poſſibilia fatendum eſt,qua & ſuprà probatum eſt, eos poſſe per præſtigium deludere ſenſus hominum.

Poteſt etiam ſpecialiter hoc accidere deluſorium, ſi per corpus aëreum in ſimilitudinem cati formatum & introductum,ſic Dæmon illas decipiat,vt inter oculos & vera corpora humana obſtaculum interponens, ſolum phantaſticum illud corpus videre permittat.

An ſtriges ſugant ſanguinem infantum.

Sugere verò puerorum ſanguinem, & ſic eoſdem ſtrigãte,tandémque occidere per ſtriges poſſe Dæmones, nullus ſanæ mentis negare debet. Attamen & in his interuenire ſæpius deluſiones non dubito,& præſertim quò ad modum fiẽdi.Præſtigiatu ſiquidẽ vel imaginaria perturbatione deluſionéq; decepti,ſicut verè catos putant ſtriges,ita & ſe quãdoq; iudicãt puerorũ ſanguinem ſugere:ita vt ſapor,liquor & color ſanguineus non ſecus guſtui atque viſui ſeſe falsò offerat,ac ſpecies ipſa brutalis offert ſe mentis iudicio. Poteſt enim Dæmõ p oẽs aditus sẽsuales ſe immiſcere,vt etiã S.Thom.aſſerit,Ma.q.16.ar.11.in ar.1. facto in contrarium

Operatur etiam Dæmon inuiſibiliter quandoque in puerorum corporibus, cauſatq; languores, intromittendo venenoſa, ſeu quæque mortifera, aut certè latentes in venis peſtiferos humores ad cor deducẽdo: vt inde pueri languoribus ſtatim afficiantur, vix ſuſcipientibus medium, dum ſtriges ſe putant, ex ſanguinis extractione eoſdẽ ſtrigaſſe.

De faſcinatione per viſum.

Poteſt inſuper & faſcinatio pueris naturaliter obuenire. Propter vehementem enim affectionem inuidiæ, iræ, aut odij, vetularum harum atque ſtrigum, inficiuntur earũ vitales ſpiritus, ſtãte ſuper hoc fixa imaginatione & intẽtione. Et hæc infectio pertingit vſq; ad oculos, à quibus inficitur aër circũſtans, ex quo corpus infantis præſentis propter teneritudinem recipit aliquam infectionẽ: per modum quo & ſpeculum nouum inficitur ad aſpectũ mulieris mẽſtruatæ. vt dicitur in l. de ſom. & vig. Vnde gl. ſuper illud Gal. 3. Quis vos faſcinauit, & dicit quod quidã habẽt oculos vrẽtes, ita vt ſolo aſpectu inficiant alios & maximè pueros.

Poſſibile quoque eſt, quòd ex Dei permiſſione, vel ex aliquo facto occulto cooperetur ad hoc malignitas Dæmonum, cum quibus vetulæ Sortilegæ fœdus aliquod inierũt, vt dicit S. Tho. 1. q 67. art. 4. ad ſecundum. Vnde & ad hoc vetulæ malignæ inuocant magnum Diabolum, verbis inordinatiſſimis: & in nomine eius oſculantur pueros, ad perdendum eos, vt per earum legitimas confeſſiones cognouimus. Qua ex re debent omni ſtudio prohibere parentes ne vetulæ infames, vel ſuſpectæ pueris appropinquent, vel eoſdem oſculentur, aut quicquam eis offerant vel tradant. Hoc enim Maleficæ valdè deſiderant, vt eos inficiant, & Dæmonibus obſequantur.

Cauẽda ſunt oſcula Maleficarum, quæ præbent infantibus.

Poſſe tamẽ, ſæpeque in veritate contingere, Striges puerorum ſanguinem ſugere, vel per ſe acus aut vnguis miniſterio, vel opere Dæmonis venis apertis, factiſq; paruis cicatricibus in locis vitalibus & delicatis, in quibus ſugendo ſanguinem ad vitã neceſſarium, pueri paulatim exſiccentur atque intereant, negari non debet. cùm fideli teſtimonio id affirmetur: & præcipuè cùm poſt catorum apparentium diſceſſum, guttę ſanguinis propè pueros ex tunc eiulantes, repertæ comprobentur. Nec neceſſarium eſt, vt factæ cicatrices, niſi curioſius inquirantur, appareant, cùm paruiſſimæ ſint, & ſtatim opere Dæmonum conſolidari poſſint.

Reuera catos Maleficos ſugere puerorum ſanguinem.

Saltare

Saltare autem per cubicula,curreúve fugiendo,& id genus operum facere,more catorum ſtriges,prout ſæpè narrant de viſu plurimi,& ipſęmet ſtriges fatentur vbique non eſſe impoſſibilia opera Diaboli , qui etiam eiſdem obſequuntur,velociùs deferendo,quàm propria hominis patiatur natura,manifeſtum eſt ex prædictis.

Deum Opt. Max. non niſi ſapientiſſima diſpoſitione permittere mala plurima,quæ per ſtriges contingunt fieri & ex eis elicere multa bona.

CAP. IX.

Cur innocentes patiantur maleficia.

PRædicta autem omnia , & quod minus videtur, etiam innocentium puerorum interitum ipſe Deus non prohibet , ſed iuſto ſuo permittit iudicio , vel propter patientium peccata, actualia quidem , ſi adulti fuerint,originale verò,ſi infantes.Vel certè (quod crebrius contingit)propter peccata parentum. Viſitat enim Deus peccata patrum in filios ,quò ad malum pœnæ vſque ad tertiam & quartam generationem, Exod. 20.

Vel hoc ipſum etiam in pœnarum cumulum,exigit Maleficarum harum malitia maxima. Eis enim iuſtè in pœnam conceditur,vt mala faciant,ac ea expleant,quę nequiſſimè deſiderant , quæ & promiſerunt Dæmoni ſe facturas: ne libertati arbitrij tam Dæmonis quàm hominis inferri videatur iniuria:ſed vnum quodq; diſponatur à Deo, ſiue agente,ſiue permittente,ſecundùm propriam vniuſcuiuſq; naturam indéque magis etiam puniantur, vt dictum eſt.

Iudicio quoque diuino ſæpè iſta contingunt , vt ciuitas vel communitas,in qua tot & tanta flagitia regnant, puniatur in membris ſuis:propterea quòd quandoque principes, officiales populi non curant tales Maleficas extirpari , ſed potiùs eorum plurimi eas defendunt fideique officiales, verbis inſequuntur & factis.

Sed ſpecialiùs hæc mala contingunt his, qui quomodolibet per ſe vel per alios,ipſi vel ſui maiores ad talia diabolica præſidia recurſũ habuerũt, vel ad id aliis lubricũ præſtiterunt ſermonibus ſuis Id etiam ſicut,& maleficiales infirmitates incurrũt in ſe,vel in his qui quacunque attinentia ſeu ratione ſui ſunt,hi qui maleficiis faciendis,vel quo-

modolibet procurandis operam dederunt. Hoc enim profectò iuſto Dei contingit iudicio, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam torqueatur, vt dicitur Sapientiæ ſecundo.

Per quæ quis peccat, per eadem torquetur.

Elicit etiam Deus ex malis illis plurima bona: Tũ quia per hæc maximè relucet iuſtitia Dei, tam in hoc ſeculo, vt claret ex his, quæ modo dicta ſunt, quàm etiam in futuro, prout edocet ſacra fides: Tum quia fulget ex his Diuina ſapientia, quandoquidem, vt diximus decẽtiſſimo ordine cuncta diſponit, permittẽs naturã, quæ libera eſt, arbitrio ſeipſam proprio gubernare, votiq; compotem etiam pro malitia fieri tam hominem quàm Dæmonem, tametſi nocere permittat minus etiam quàm optarent: Tũ quia diuina bonitas in huiuſmodi maximè comprobatur. Vnde enim fides videtur ex parte vna viliſſimis opprobriis obfuſcari: ac ſanctiſſimorũ ſacramentorũ puritas defœdari, inde fides ipſa, magis in mẽtibus fidelium ſolidatur, ac validiùs roboratur.

Ex his namque tria cognoſcimus familiari experientia, quæ ſola fide prius cognoſcebamus, licet ſub quæſtione cadant apud eos qui ſuo ingenio volunt cũcta metiri. Primum horũ eſt, creaturas quaſdam intellectuales noſtris in regionibus obſeruari ſcientia potentiáque ſuper omnes homines ſine comparatione præſtantes, quos Dæmones appellamus. Secundũ quòd propter hæc maligna opera cognoſcimus, eſt, eoſdem Dæmones eſſe malignos. Nam ſenſum per hæc quæ diximus, veluti palpamus, eoſdem ad innumera flagitia dolis ac fraudibus homines inducere. Tertium eſt, odio ſæuiſſimo Dominum Ieſum Chriſtum eoſdẽ inſequi, bonóſq; Chriſticolas, & innocentes præ cæteris variis nocumentis afficere, fidem Chriſti perſequi, & Eccleſiæ ſacramenta omni quo poſſunt vilipendio, ludibrio opprobrióque, vt dehoneſtentur procurare.

Religionem quæ maximè regno Sathanæ aduerſatur à Sathana impugnari.

Ex quibus fit omnibus manifeſtũ, quòd de ſe clariſſimum eſt, fidem, inquam, Catholicam omni veritate ac perfectione florere, & ad beatitudinem ſui cultores perducere, cùm eo pro nixu (vt ex prædictis ac dicendis patet) oppugnent hi ſpiritus, qui maligni ſunt. Neque enim inſequitur pro poſſe Dæmones, niſi ea, quæ ſuæ malitiæ & iniquitati aduerſantur. Vt ſic in omnibus tam bonis, quàm malis, quæ diuina diſpoſitione vel permiſſione cõtingunt Deum Opt. Max. benedicendi, ac laudandi rationem inueniamus.

Ea

Ea, quæ communiter referuntur de ſtrigibus, non poſſe contingere tantùm in ſomnis.

CAP. X.

SEcundum principale quod declarandum aſſumpſimus in hac quæſtione, videlicet, quòd talia quæ cõmuni voce referuntur de ſtrigibus, haud quaquam in ſomnis tãtùm euenire poſſint, habent ex ſacris literis euidentiam.

Vnum quippe videtur per ſacras literas demõſtrari, quòd etiam familiari experientia vniuerſaliter comprobatur: hoc inquam, quòd quãdo aliquid apparet in ſomnis, vel imaginaria viſione aliquibus aliqua reuelantur: ſic ab eis videri talia vel cognoſci dicuntur, vt dum poſtmodum planè vigilant ſani corpore, idipſum non in vigilia, ſed in ſomnis innotuiſſe, aut viſione imaginaria reuelatum eſſe, & non per ſenſus exteriores acceptum, neque ſub eorum cognitione factum, optimè diſcernant.

Et breuiter diſtincto ſtatus proprij, dum quia ſanus vigilat & ſolutus corporeis ſenſibus operatur, à ſtatu quo non vigilat, ſed ſenſibus ſomno ligatis, vel certè altiori attentione impeditus non vtitur, optimè quiſque perpendit atque cognoſcit. Neque putat dari quenquam, qui ſe expertum fateatur oppoſitum.

Vnde factus Petrus imaginariç viſioni ac eſtaticæ cõtẽplationi aſſuetus, cùm vigilans Angelũ vidiſſet in carcere clara luce, & iubenti per omnia obtemperaſſet, vſque ad liberum carceris exitum, licet non plenè diſcerneret in tali ſtatu, inter vigiliam & abſtractionem, quam exigit imaginaria viſio poſtquam tamen Angelũ non vidit, & ſoli naturali cognitioni reſtitutus eſt plenè cognouit, etiam ſe prius non imaginatia tantùm cognitione, cuncta & percepiſſe, & perfeciſſe, ſed verè & realiter per exteriores ſenſus & opera. Vnde diſcedente ab eo Angelo, dixit, Nunc ſcio verè, quia miſit Dominus Angelum ſuum, & eripuit me de manu Herodis, &c. Actor. 12. In quo etiam lib. c. 10. fatetur ſe alio tempore eſtaſim paſſum, & quædam ſibi apparuiſſe, quæ licet vera non eſſent. vt apparebant, verè tamen ei futura prænunciabant.

Viſio S. Petri ab Angelo liberati.

Item patet in Eſaiæ viſione, qua Dominum ſedentem vidit, &c. Iſa. 9. Neque enim putandum eſt talem prophetam

Eſaia viſi-

ſic eſſe deceptum, vt verè & realiter putaret ſe Deũ videre, ſeu vidiſſe ſedentem in ſolio Spiritus.n. eſt Deus. Ioh. 4. Sedere autem conditio corporis eſt. Tantùm ergo in ſua hac imaginatione cõtingebat, vt communiter exponunt locum illum ſancti Doctores, & vt vno verbo cuncta concludam, in omni paſſo ſacræ ſcripturæ, vbi de ſomniis & viſionibus aliquid dicitur, ſemper datur intelligi, quòd diuerſitatẽ ſtatus ſomniantis, aut quomodolibet aliter à ſenſibus abſtracti, ab ipſo ſtatu vigiliæ, omnes quibus talia contigerunt, optimè perpendarur, vt teſtatur etiam S. Th. Pot. q. 6. art. 7. ſiue ſancti viri eſſent, vt hi de quibus iã ſermo habitus eſt, & alij plures; ſiue Ethnici, vt Pharao & Nabuchodonoſor.

Viſio S. Pauli. Sed & quod Paulo accidit, non oppoſito, ſed propoſito fauet. Licet enim non cognouerit an anima eſſet à corpore ſeparata in raptu, vel certè coniuncta corpori, non tamen vtens corporis ſenſibus, attamẽ cognouit, quòd non ſic talia viderit quæ narrauit ſe in raptu vidiſſe, ſicut tunc ipſa enarrans corporis ſenſibus vtebatur, & corporaliter, nõ autem ſomnians, aut eſtaſim patiens, operabatur.

Viſio Ezechielis. Ezechiel quoque, dum dicebat ſe fuiſſe in ſpiritu ſeu in viſione Dei in Hieruſalem, optimè cognoſcebat differentiã talis ſtatus & viſionis, ab eo, quo communiter & in vigilia corporaliter opera ſenſibus expeditis operabatur. Et hoc etiam clarum eſt, ex modo ipſo loquẽdi ſacræ ſcripturæ. Neque enim dixiſſet. Fui in viſione Dei, & in ſpiritu: niſi declarare intenderet, quòd non eo modo fuerat corporaliter in Hieruſalẽ, quo tũc ibi erat, vbi hæc loquebatur: & conſequenter, niſi cognouiſſet talium ſtatuum differentiam.

Ab abſurdo. Si enim prædicta differentia non cognoſceretur ab hominibus in vigilia, ſequeretur quòd nunquam poſſet videri magis aliquid in corpore fieri quàm in ſpiritu: Sed ſemper liceret cuicũque aſſerenti ſe aliquid corporaliter facere, reſpondere. Non ſic eſt, vt putas, ſed ſomnias. Et econtra, ille dicere poſſet: Imò tu nunc ſomnias atque deciperis, putans me ſomniare, & omnia inconuenientia poſſent omnibus accidere quæ delirantibus communiter accidunt.

Cùm ergo innumerabilis multitudo virorum & mulierũ quæ deprehenduntur ad diabolicum curſum deferri, diuerſis in locis variiſque tẽporibus vnanimiter confiteantur & affirment, ſe corporaliter ire vel ferri ad ludum illum corpo-

corporaliterque ibidem facere quæcunque ſcelera confitentur: patet, quòd non contra ſacras literas, ſed potiùs ſecundùm eas eſt credendum, quòd iſta corporaliter fiant, & non tantùm in ſomnis, cùm ſecundùm eas, in ore duorum vel teſtium trium ſtet omne verbum, Deuter. 7. & Iohan. octauo. & in cap. nouit. de iudi. Et maximè ſi ſit iuramento firmatum, prout prædicta communiter ſub Inquiſitoribus affirmant.

Neque tamen negandum eſt, poſſe talia in ſomnis tantùmodo ſic apparere, vt tamen putent, dum ſic ſomniant, verè illa contingere, ſicq; pro tunc deludi. Sed hoc non latet poſtea perſonas illas, dum in ſe reuertuntur. Et ſi opere Diaboli ſic in eorum mentibus ageretur, vt etiam in vigilia putaretur verè ſibi talia & corporaliter contigiſſe, deprehẽdit tamen finaliter, dum plenè ſolutus eſt ſenſibus, & à Diabolo dimiſſus, quòd ſomnia tantùm fuerunt. Quod etiam contingere facilè poteſt, cum ad Deum conuertuntur, & peccata ſua confitentur. Sicut & phrenetici cùm plenè ſanantur, perpendũt deluſionem, quam veritatem eſſe infirmi credebant. Sed Strigones ſemper idem affirmant, etiam quando ad Deum conuerſi, & à Diabolo non tenentur vltrà captiui. Experientiæ quoque, & alia ſigna idem oſtendunt, vt infrà dicetur.

Eadem quæ referuntur de ſtrigibus, in veritate ſic contingere poſſe, vt communiter fama volat, pluribus ſuadetur fidelibus exemplis.

CAP. XI.

PRincipalis etiam intentionis huius capituli firmitas apparet ex his, quæ diuus Auguſtinus affert decimo octauo de Ciuitate Dei, cap. 18. vbi Præſtantium ſuprà per nos circa principium operis nominatum introducit ita ſomno ſopitũ maleficiis, quòd per plures dies excitari nõ potuit. Et nihilominus in ſtatu illo ſibi, viſum fuit, quòd in equum eõ uerſus eſſet, & annonã militibus equorum more portaſſet. *Præſtantius ſomnians ſe equum.*

Et licet aliquis equus, & talis qualẽ ſe eſſe in ſomnis putauerat, verè portauerit annonam militibus illis, non tamen ipſe fuit neque phãtaſticum eius incorporatum, vt quidam videntur dicere. & Auguſtinus ibidẽ diſputando recitat. Qui ſi etiam ipſi hoc affereret, videlicet diceret fuiſſe phanta- *De Phantaſtico incorporato.*

ſticum eius incorporatũ:non eſt tantùm ſic intelligendum quaſi Dæmon ipſam vim phantaſticam hominis aut etiam ſpeciem in ipſo conſeruatam aliquo corpore circundet: Sed quia ipſe Dæmon, qui ſpeciem & imaginationem hominis format aliam ſimilem ſpeciem, vel corporaliter exterius aliorum ſenſibus obiicit, vel intrinſecus in eorum ſenſibus ſimilem ſpeciem operatur. Vt S. Thomas exponendo dictum Auguſtini ponit in quæſtionibus de Malo, quę. 16. artic. 11. ad ſeptimum.

Nemo operatur, niſi actu informatus per formam.

Neque etiam poſſunt Dæmones potentiam phantaſiæ, neque eius organum, vel cum ea ſubiectum ſpiritum aliò deportare incorporatam. Qui ſi etiam poſſent,& facerent, iam is,cuius hæc eſſent,per illa tunc nihil videret. Neque enim operatur quis non actu informatus per formam quæ eſt operationis principium.

Supponitur autem in enarratione, quòd ille in ſomnis hęc ipſa videret,vt diximus. Vnde concludi poteſt, imò neceſſe eſt, quòd operatione mali ſpiritus hæc omnia facta ſint, qui in formam equi,antea poſtquam inuiſi,corpus aſſumpſerit,& ea peregerit,quæ narrãtur,ille verò,ſe quaſi equum talia feciſſe, tantummodo ſomniauerit, & ſtatum plenæ vigiliç à ſtatu ſomni facti diſtinctũ eſſe cognouerit.

Aliquis ſomnians alteri locum quendã explicat.

Neque diſſimiliter exiſtimandũ eſt contigiſſe id quod in eo capitulo idem Auguſtinus enarrat, dicens. Indicauit & aliud(is videlicet qui præmiſſa indicauerat) ſe domi ſuæ per noctem antequam requieſceret vidiſſe venientem ad ſe quendam philoſophum, ſibi notiſſimum, ſibíque expoſuiſſe quædam Platonica, quæ antea rogatus exponere noluiſſet. Et cùm ab eodem philoſopho poſtea quæſitũ fuiſſet,cur in domo eius fecerit,quod in domo ſua petenti negauerit:non feci,inquit,ſed me feciſſe ſomniaui,hæc ibi.

Vnde patet,quòd dicere neceſſe eſt,quòd aliquis ſpiritus figura philoſophi aſſumpta in aëreo corpore id perfecerit, quod quidem factum tunc illum ſomniare malignus ſpiritus cognoſcebat; vel etiam procurabat. Qui ambo in exemplum inducti,ſi non aſſeueraſſent in vigilia poſiti, ſe talia,dum dormiſſe ſe nouerant, ſomniaſſe & econtrario ſi affirmaſſent,quòd non in ſomnis iſta vidiſſent, ſed in vigilia & corporaliter ab eis hæc eſſe perfecta, iudicandum procul dubio eſſet, non eos, ſed Dæmones potius in illorum

tum aſſumpti corporis figura iacuiſſe veluti dormientes.

De ambulantibus in ſomnis.

Pro quo facto notãdũ eſt etiã quòd nonnulli ſic in ſomnis etiã verè operãtur opera vitæ, vt videãtur etiã vigilare. Cognoui ego virũ ſomniãtẽ ambulare, loqui,& quod plus eſt,perſonas obuiantes cognoſcere: cũ eiſdem loqui,ab eis occurrentibus diuertere, & eaſdẽ quandoque percutere, illum tamen pro tunc dormire omnibus notum erat, & experientia comperiebatur. Inſuper ipſe confitebatur poſtmodũ in vigilia, quòd ſomniauerat quidem ſe alia feciſſe.

Quidam ſomnians concionatur.

Quinimo quidam patruelis meus & comprofeſſor dum prædicationi iuuenis inſiſteret, pro nimia cordis anxietate de nocte ſurgebat ſomnians, & aſcendens ſuper quandam porticum,quæ prædicaturus fuerat ordinatiſſimè,quaſi populo prædicabat, vociferationibus magnis omnes à ſomno excitans & conturbans.

Somniãs quidam ſcribit.

Alium noui hominẽ de nocte ſomniantẽ & ſic in ſomnis de cubili ad ſtudium realiter pergentem & ibidem per multas lineas rectè ſcribentem ſine lumine, & manè quòd ſe tantùm ſomniaſſe putauerat,verè factum inueniebat.

Quæ quis ſomnians interdum efficit Sathan.

Veruntamen & hoc etiam, quod diximus verũ eſt,quòd videlicet vnus Diabolus efficit ea,quę alius aliquis facere ſe ſomniat. Econuerſò etiam aliquis verè & ſanus in vigilia operatur,alicubi deportatus à malo ſpiritu,vel à bono,cuius loco ſpiritus aſſumpto ſimili corpore, alibi dormire videtur. Huic enim quid ſimile per ſanctos Angelos factum creditur, iuxta ea quæ leguntur in hiſtoriis authenticis.

S. Ambroſius dormiens Mediolani, officiũ exequiarũ perfecit Turonis.

Legitur enim de beato Ambroſio, quòd cùm miſſam Mediolani caſu celebraret, hora exequiarum S. Martini, qui Turonis defunctus erat, ſuper altare caput inclinans ſpacio trium horarum dormire viſus eſt: qui poſtmodum excitatus, vt videbatur, à clericis cauſantibus populi tædium in expectando benedictionem & Miſſæ finem, dixit officium exequiarum fratris ſui Martini ſe perfeciſſe Turonis.

Chirotheca S. Ambroſij vnde Turonis aſſeruetur.

Quo in loco etiam in tantæ rei fidem,vt fertur, chirothecam dimiſit,vt iam ex aſſertione eius quàm ex ſigno prædicto veriſſimè corporaliterque illis interfuiſſe credendum ſit:& loco eius Angelum altari aſtitiſſe. Mediolani in aſſumpto ſimili corpore. Implicat enim idem corpus in pluribus locis,ſimul tempore inueniri, vt Theologi communiter tradunt.

Huic

S. Clementis guttæ unde Piſis habeantur.

Huic etiã non diſſimile, contigit beato Clementi, Petri ſucceſſori. Cùm enim Miſſam Romæ celebtatet, ſtatim obdormite viſus eſt, & poſt tres horas ad ſeipſum reuerſus, vt videbatur, excuſationem populo attulit, quod iuſſu beati Petri ſibi neceſſarium fuit illo temporis ſpacio Piſanam Eccleſiam, quæ diuo Petro dicata fuerat, conſecrare. In cuius rei fidem indubiam, tres guttas proprij ſanguinis Piſis in Eccleſia illa reliquerat ſuper marmoreum lapidem: quæ in hanc vſque diem in ſumma veneratione habentur in Eccleſia cathedrali ciuitatis illius.

Ex quo patet, quòd Angelus in figura ſancti Clementis Romæ fuit pro tempore, quo factus ipſe corporaliter Piſis erat ab Angelo deportatus, & inde Romam itidem creditur fuiſſe reductus. Secus autem de vtroque fuiſſet æſtimandum, ſi dixiſſent ſe ſomniaſſe.

Pari modo igitur affirmantibus ſtrigibus, quòd corporaliter vadant ad curſum, credendum eſt. Et ſi videantur, interim alicubi dormire, æſtimandum eſt eſſe Diabolum in illarum forma ſeu figura.

Quandoquidem tamen ſuis etiam artibus Magicis efficiunt, vt imaginaria tantùm viſione cognoſcant, quæ realiter ab aliis conſodalibus fiunt in curſu: & hoc vt labores euitent atque pericula: quod quandoque facere præſumendum eſt tales perſonas dum corporaliter infirmantur.

Poſt autem, ſi vis in Malleo Maleficarum videre, quem obſeruant aliquæ Maleficæ modum ad id quod diximus aſſequendũ. Dicere autem quòd ſemper ſic accidat, imò ꝙ ea quæ á ſtrigibus enarrantur non poſſint realiter accidere, videtur & hiſtoriis & ſacris literis, veluti deductum eſt, repugnare, adeóque contra vulgatiſſimam experientiam loqui, vt ſtoliditatẽ id potius præferat, quàm obſtinationem ſiue ſcientia. Hæc etenim obſtinatio, vt in plurimis admiſcetur craſſitudini talia dicentium, ſeu negantium ea quæ diximus verè contingere. Et hæc de ſecundo principali.

Eſſe firmiter credendũ atque nullatenus dubitandum prædicta omnia eô modo contingere quo ab Inquiſitoribus affirmantur, ratione ex eorundem Inquiſitorum iudiciis ſumpta.

CAPVT XII.

Eſſe autem procul omni dubio credendum hæc taliter euenire, prout communiter à dominis Inquiſitoribus affir-

affirmatur,quod tertio loco tractandũ eſt, & non niſi proteruos vel ignorantes negare poſſe talia ſic contingere,ſicut in proceſſibus eorum habetur,tribus rationibus perſuadetur. Quarum prima talis eſt,Vnicuique in arte ſua perito & experto credendum eſt. k. Expertus enim certus eſt,& magis quàm ſciens non expertus,vt habetur ex proœmio Metaphy. Non minus etiam inhærendum eſt expertorum & ſeniorum ſententiis ſiue demonſtratione,quàm demonſtrãtibus ipſis, vt dicit Philoſophus 6. Ethicor. Certiſſimus ergo erit, & conſequenter ei maxima fides eſt adhibenda, qui ſimul ſapiens fuerit & expertus. Fides enim non niſi ob certitudinem facti vel dicti,qui putatur ab aliquo poſſideri,adhibetur illi. *Qui ſimul ſapiẽs eſt & expertus,eſt fide digniſſimus.*

Patres autem Inquiſitores,vt in pluribus ſunt viri peritiſſimi,tam in iure,quàm in ſacra Theologia. Ad Theologos autem & Canoniſtas pertinet determinare an prædicta impoſſibilia ſint aut poſſibilia credẽda vel non credenda:ſunt etiam iudices ſuper diſpoſitiones & teſtificationes factas de talibus,& ſuper confeſſiones eorum, an impoſſibiles & veriſimiles,aut certè ſint deriſibiles,an à fatuis,vel certè ab his,qui ſuæ mentis compotes ſunt,factæ fuerint,quomodo qua aſſertione prolatæ, quàm efficaciter comprobatæ, & conſequẽter in talibus iudicãdis ſuper omnes experti ſunt.

Cùm ergo propter hæc ipſa quæ cõfitentur, iuridicè ſint infœlices iſtæ perſonę ab Inquiſitoribus grauiſſimo iudicio condemnatæ,nemò debet eſſe tantæ temeritatis, vt eorum ſic damnet iudicia,vt deludenda & execranda imò iniquiſſima putet,quòd non niſi pro ſomniis,vel pro his , quæ in ſomnis accidunt,acerrimis tormentis afficiant, & demùm crudeliſſimè perimendos trahant homines innocentes. Si quidem ſecundùm ſacros Doctores, nemo propter ea quæ in ſomnis apperit,ſeu etiam operatur,niſi aliud interueniat, peccare poteſt. Vide pro hoc, ſi lubet,ſanctum Thom.4. diſt.9. art.4.quæſtiuncula.1.Sed & ſi quod etiam in ſomnis crimen per accidens quis admittat,ex hoc ipſo,quod in ſõniis perficitur,leuius iudicatur:quandoquidem homo pro ſtatu illo plenum non habeat & liberum in operibus ſuis iudicium. *Nemo propter ſomnia punitur.*

Cenſendum igitur & ab omnibus firmiter credendum

eſt

eſt verè contingere, & in corpore perfici: prout ab Inquiſitoribus iudicantur hæc ipſa fieri.

Inquiſitorum laus à miſericordia. A iuſtitia.

Confirmatur autem hæc ratio adhuc ex tribus: Primò Inquiſitores, vt in pluribus ſũt viri religioſi optimæ famę, & integerrimę vitæ: qui ex eo quod religioſi, Deóque dicati ſunt, magis ad clementiam & miſericordiam inclinantur quàm ad ſeueritatem: in hoc ſui Saluatoris imitãtes veſtigia, qui diues eſt in miſericordia. Ex eo verò quòd perfecto religionis ſtatui copulant opera propria ſanctitatis & innocentiſſimæ vitę cùm odore optimæ famæ: quã ne amitterẽt, expediret eis ſecundũ Apoſtolũ magis mori neceſſe eſt, vt omnem abhorreãt iniuſtitiam: & præcipuè vbi agitur de vita hominis: quam ſine ratione perdere, omnium iniuſtitiarum ſumma eſt. Cùm igitur in his iudiciis videãtur & ſint potiùs ſeueriſſimi, nec acquieſcant cuiuſquam precibus ſeu lachrymis: euidentiſſimũ pręfert hoc iudicium, non niſi ex ſua ſummè rationabili: & non niſi vbi miſericordia cenſeretur ſumma credulitas apud Deum & omnes homines, qui ea quę Dei ſunt, ſapiunt, id eos efficere. Quod tamen non eſſet, ſi talia quæ narrantur, & propter quæ ſtriges comburuntur, illuſiones eſſent vel ſomnia.

Vitam hominis ſine ratione perdere omnium iniuſtitiarum ſumma eſt.

Confirmatur ſecũdò illa prima ratio, ſic: Ea quæ de peritorũ conſilio iudicãtur vera, nõ ſunt falſa cẽſenda ab aliis. Sed contra tres maledicas perſonas non procedunt Inquiſitores, niſi de conſilio peritorũ, tam in Iure, quàm in ſacra Theologia: & regulariter non niſi de conſilio & conſenſu Domini Epiſcopi ciuitatis, vbi iudicium hoc exercetur, vel eius Vicarij, qui vt in pluribus periti ſunt ſaltem in iure Canonico. Ergo quod ab eis verũ vel iuſtũ eſſe determinatur, non debet (ab imperitis præcipuè) tam facile condemnari.

Sed neque hi, qui verè ſapientes ſunt naturalíque mentis elegantia & nobilitate pollent, in hoc contra peritorum conſilium ſe opponere vel præcipites contradicerent, vel multi imperitorum faciunt, ſed matura cogitatione priùs cuncta liberantes, diſputatiuè potiùs, quàm ſentẽtiam proferendo, ſi talis opinio ſibi minùs placeret, vel apud eos rationes inductæ non viderentur efficaces, aut ineuitabiliter concludentes opinionem ſuam, vrbaniter in medium afferent. Quod & gratiſſimum foret Inquiſitoribus, vt literali diſcuſſione magis veritas eluceret.

Inquiſitoribus quomodo refragãdum.

Vbicun

Vbicunque autem officium exercetur (quod contingit per ſingulas ciuitates Chriſtianorũ in Europa per inſtitutos Apoſtolica delegatione Inquiſitores, & ab eis factos Vicarios) Doctores ad cõſilium contra ſtriges vocati, ſemper in hoc vnum omnes, vel pro maiori parte conueniunt, quòd prædicta fiunt realiter, & in corpore, & ſuper hoc extant proceſſus, & conſilia innumerabilia. Ergo per locum ab authoritate peritiſſimorum & ſapientum, quorum non eſt numerus, quia per totam Chriſtianitatem tã noſtra, quàm exacta ætate facta ſunt, hæc omnibus perſuaderi, núllúſque dubitationi locus manere debet, quòd prædicta fiant corporaliter vt præfertur.

Confirmatur & tertiò præmiſſa ratio ſic: Id toleratur ab Eccleſia: vbi etiam agitur de huius tertij præiudicio maximo: quia tam in bonis exterioribus, quàm in fama, quàm etiam in bonis corporis vſque ad crudeliſſimam vitæ priuationem, non eſt falſum æſtimandum aut iniquum, ſi fiat hoc ordinariè, iudicialitérque ab officialibus per ſedem Apoſtolicam inſtitutis. Nam id eſſet de ſumma negligentia Romanam Eccleſiam ſugillare, imo de ſumma crudelitate & iniuſtitia reprehenſionem reddere & calumniari. Quandoquidem inquiſitores non niſi vt delegati ſummi Pontificis hæc efficiant, à quo principaliter pẽdet quicquid per eos iuſtè, vel iniquè, ipſo præſertim ſciente, fit. Propter quod ſi in hoc iudicio inueniretur iniquitas, ipſi principaliter imputandum eſſet, ſi taceret, aut non prohiberet. Quod quia non niſi temerarium eſt, ideo nullus poteſt niſi ignarus, vel valdè præſumptuoſus iſta negare ſic contingere, prout ab Inquiſitoribus comprobantur.

k L. ſemel. C. de re mil. lib. 12. & l. 1. in prin. ff. de ve. inſpi. & vtrobique per Bar. & no. in c. propoſuiſti, de probatione.

l Et hinc prouenit quòd rectè factum præſumitur, quod facit iudex. ff. de acq. poſ. l. iuſtè. *Quod Iudex facit, rectum præſumitur.*

m Prout tradi conſueuit in ca. maiores. §. verum. de bapt. per illum text. in Cle. 1. de pœ. Et per Alb. de Roſ. in l. diuus. ad fi. ff. de off præſ. Iaſ. in l. vt vim. col. 6. in prin ff de iuſt & iur.

Tr

n Tu adde tex in l.iſti quidē ad fi.ff. quòd metus cauſa,& latè Barb.in cap.in præſentia.col. 69. de prob. vbi meminit de dicto Apoſt.hîc alle.facit id quod idem Barb.trad.in conſ.55.col.14. primo volumine.

o Arg.d.c.2.de no.op.nun. cum aliis ſupr. alleg.

p Vt patet ex no.per Abb.& mod.in cap.propoſuiſti.de proba. ſuprà etiam alleg.

q Veritas enim hinc inde exagitata magis reſplendeſcit in lucem, vt dicit reg.in c.graue.35.q. vlt.& gl.in eo. cum Ioan.eremita.de fid.inſt. Bene facit tex.in §.illud quęſitum cum ibi no.per Chriſtop.Inſti.de rer.di.

r Vt patet ex his quæ habentur in l.quæ dotis. ff.ſo.ma.per Bar.& Doc.& per not.in c.1.de of.dele.cum multis ſimilibus quæ allegari poſſent.

Ad idem ſecunda ratio ſumpta ex textuum multiplicium aſſertione fidei, omniq; exceptione maiori. Et vnius reſponſionis reprobatio.

CAP. XII.

PRobatur etiã hoc ipſum quod aſſumpſimus,alia principali ratione,quæ talis eſt: Quod ab innumera multitudine perſonarum promiſcui ſexus aſſeritur,& vbique locorum variiſque temporibus vniformiter quaſi vno ore loquerentur omnes,ſemper affirmatur, procul omni dubio credendum eſt,& nulla cunctatione negandum vbi præcipuè talium teſtimonium in cauſa fidei admittatur in iure: & tam contra ſe quàm contra alios hæc ipſa rite coram iudice manifeſtent:etiam hi qui ſibi vitam donari deſperant ſicut contingit his qui in hæreſim ſunt relapſi, vt non iam timore mortis,niſi confiteantur,incurrendæ,ſuſpicari poſſit eos talia propalare. Hæc autem omnia incurrunt in iudicio iſto: imò ſæpe quoque cùm ſibi vitam iam donatam alij ſciunt,idipſum manifeſtant: vt non iam timore imminentis

nentis pœnæ, id quis iudicare poſſit ab eis conſiteri: cùm etiam plurimi concurrant ad hoc pueri, puellæ & id genus innocentes & ſimplices, quorum ſic facilè deprehenditur, ſi fingerent mendacium: qua ratione puerorum teſtimonium certiſſimum dicitur. *Puerorum teſtimoniū certiſſimum.*

Plures item, qui poſt conuerſionē ſunt integerrimæ vitæ ac ſplendidę famę, & plures aliæ conditiones concurrunt, quibus redduntur teſtes fide digni, & omni exceptione maiores. Et præcipuè etiā in cauſa fidei, vbi omnes etiā capitales inimici admittuntur in teſtes. quantumcunque alioquin flagitioſiſſimi, vt patet in c. in fauorem, &c. Accuſatus. de hæret. in ſexto. Si enim tali tantæq́ue multitudini non eſſet fides adhibenda de talibus, quaſi de nō viſis: pari ratione nulli credendum eſſet. vbi quis ea referret, quæ is, qui audiret non per ſe cognouiſſet. Et ſic periret humanæ conuerſationis ſolatium, neque daretur diſſenſionū terminus. *Etiā capitales inimici ad mittuntur in teſtes contrà hæreticos.*

Talem autem tantámque eſſe multitudinem eorum, qui iſta fateantur fieri corporaliter, iam vniuerſo orbi eſſe poteſt exploratiſſimum, ex multitudine eorum, qui propter hæc ſub iudicio Inquiſitorum per omnem Chriſtianorum regionem cadunt: ita vt millenarium ſæpè numerum excedat multitudo talium, qui vnius anni decurſu in ſola Comenſi diœceſi ab Inquiſitore, qui pro tempore eſt, eiúſque Vicariis, qui octo vel decem aut plures ſemper ſunt, inquiruntur & examinantur, & annis penè ſingulis plus quàm centum incinerantur. *In Epiſcopatu Comenſi ſingulis anni mille ſtriges incinerātur.*

Quod ſi quis huic rationi ſe opponat, dicens, eo merito, tantæ etiam multitudini nō eſſe credendum, quod deludatur à Diabolo, quòd hinc manifeſtum fieri poteſt, quod incredibilia quædam narrant, & ea ipſa, quæ facultatem noſtræ cogitationis aut conditionis videantur excedere: quinimò naturaliter contingentibus comprobatiſque aduerſari. Vnde propter hoc, quòd iſta negentur, non videtur ſequi humanæ conuerſationis, quæ circa naturaliter poſſibilia, contingentiáque obſeruatur, aliqua perturbatio.

Quærendum profectò eſt ab his qui taliter ſe opponunt, vndénam ipſi nouerint talia quæ referuntur non eſſe vera ſed Diaboli deluſiones. (Si quidem omnes credunt, vel verè vel deluſoriè iſta contingere, quę à tāta multitudine cōfit-

mantur. Si enim ex naturali poſſibilitate vel contingentia aliquod horum duorum deluſionem inquam Dæmonum, vel ipſum narratorum euentum, verè contingere credendum ſit: quia videlicet alterum horum magis poſſibile eſt vt eueniat quã aliud, id profectò magis erit vel æquè poſſibile vel fide dignum, quod naturaliter noſtræ magis vel æquè fuerit conſentaneum & propinquum Nam & poteſtas Dæmonis ibi minor apparet, vbi factum vel faciẽdi modus virtuti naturali noſtræ magis etiam appropinquat: Quãtò enim effectus naturã noſtrã excedit, tantò maiorẽ prætendit cauſæ virtutẽ. Difficile autẽ iudicare poſſe videtur, quidnã horum magis naturalem facultatem excedat Dęmonis, hominem, inquam, corporaliter per aëra ad lõginqua perferre loca, cibos & voluptatis omnis materiã præparare atque offerre, ſe etiã in forma humana familiarem & ad vota obſequioſum reddere. (Hæc enim eorũ ſumma eſt, quæ ab his enarrantur perditis hominibus veluti mirabilia. Aut certè ſit in hominum phãtaſia ſubtiliter operari circa ſpecies formandas, componendas, & ſeparandas, circa etiam ſpirituum motus, vt hæc omnia, quæ ab his narrantur, videantur corporaliter euenire: quæ tamen non niſi (vt ipſi contradicentes autumant) phantaſticè contingant.

Quantò effectus naturã noſtram excedit, tantò maiorem prætendit cauſa virtutem.

Imò ſi quis diligenter aduertat, inueniet hoc ſecundùm naturalem potentiam procul dubio magis excedere quàm primum & conſequenter minus eſſe debere ſecundùm eos credibile. Quòd quidem per comparationem ad potentiam noſtram facile liberabitur, ac perpendi ſubtiliter poterit. Quod enim magis excedit facultatem noſtræ naturalis virtutis atque potentiæ, magis eſt etiam in ſe ſupernaturale, maiorémque depoſcit abſolutè virtutem. Cùm enim poſſibile reſpondeat potentiæ, vt illius obiectum, & ex hoc eidem proportionetur: ſecundùm exceſſum rerum poſſibiliũ in eſſendo, erit & potentiarum proportionatarum exceſſus in virtute. Minus autem ab homine factibilis eſt tam artificio phantaſmatum, ſpecierum, ſpirituum, atque motuum diſpoſitio in potentiis animæ, vt vera videantur, quæ phantaſtica ſunt. & vt qualia velint per has ſpecies ordinatas pro voto repræſentari, ſtatim appareant, quàm talia quę per ſtriges narrantur, corporaliter fieri.

Poſſibili reſpõdet potentia.

Artificioſa phãtaſmata.

Neminem quippe Medicorum, aut Aſtrologorum eſſe puto

puto, & nunquam fuiſſe relatione vel lectione cognoui, qui talia efficere potuerit, aut etiā attentauerit: cùm neque etiam determinata ſomnia per artem poſſit homo cauſare, quæ determinationem minorem naturaliter habent, minúſque trahunt extra ſe hominem, quàm raptus, vel alienatio talis à ſenſu, qualem has perſonas pati neceſſe eſt ſi deludantur. Quilibet enim poſt ſomnium cognoſcit ſe ſomniaſſe, vt ſuprà probatum eſt, & patet experientia. *Determinata ſomnia homo nō poteſt cauſare.*

Neque adhæret quis ſomnus quaſi rebus dum euigilauerit, prout ſtriges facere opinantur hi, qui talia quæ narrātur, corporaliter contingere negant: Tum quia ſpecies illæ motúſque phātaſtici exteriori ſenſu cadere nullatenus poſſunt, & cōſequenter circa talia nullus incumbit artifex, cuius ſententia practica vel notitia: ſenſibilia à quibus cauſata eſt, tantùm pertractat, qualis eſt homo: Tum quia communis hominum eſt ſententia, naturalíque veluti compertum lumine abſque cunctatione aliqua pronunciantur ab omnibus, hæc non humana, ſed ſuperiori aliqua virtute fieri. Quæ communes animi conceptiones, cùm ex hoc ipſo naturales conuincantur, quòd omnibus vel etiam pluribus ſeſe offerunt, ſi falſo innirerentur falſitatem profectò retorquerent in authorem naturæ.

Concludendum eſt igitur, hominem naturali virtute nequaquam facere poſſe, quòd aliquis ita deludatur atque deſipiat, vt verè ac corporaliter fieri putet, quòd non niſi phantaſtica viſione contuetur. Ea verò quæ ab his nequiſſimis narrantur in curſu contingere, quò ad multa ſubſunt etiam humanæ facultati, vtpote quæ vel viribus, vel ingenio poſſunt ab homine vel perfectè fieri, vel ſaltem imperfectè, ſeu aliquid pro parte ſimile.

Quò enim ad ciborū præparationes, ac voluptatum expletiones, nullas eas dubitat habere poſſe authorem hominem, nedū quales narrātibus ab illis, verùm etiam maiores, quàm procurent Dæmones: non autem quàm procurare ſciant, aut poſſint: cum ſaporem & qualitatum proportio, quæ voluptatem afferat, eis melius innoteſcat, & ad illum citius & facilius mouere valeant, quā hominum quicūque.

Quò verò ad corporalem hominum delationē per tanta terrarum ſpacia breui temporis decurſu, licèt homini ſit naturaliter impoſſibile: aliquid tamen quò ad genus ſaltem *De delatione dæmonis per ſimile de bōbardis.*

operis, ei ſimile per humanum ingenium procurari ac fieri poteſt, vt patet de proiectione quaſi ſubitanea magni lapidis, vel alterius cuiuſuis corporis mineralis molis per multa millia paſſuum ingenio tormentorum ſeu bombardarum. Magis ergo à poſſibili recedit, & conſequenter maiorem exigit virtutem atque potentiam, quicquid prȩter naturam mirabile fit in imaginatione, quod fit etiam prȩter naturam ſed ad ȩxtra & corporaliter. Et ſic Dæmon non minus impoſſibile, vel magis factibile, illud erit, quàm iſtud: neque hoc igitur minus debet quiſque credere ab eo fieri, quàm illud.

De aëreo corpore Dæmonis.

Quantùm verò ad operationem Dæmonum in aſſumptis corporibus aëre condenſato, & in humanam figuram effincto, non maiorem id in Dæmone potentiam arguit, quàm prædicto modo ſpecies in phãtaſia componere, quæ corpora, quæque quaſi vera præſentent, cùm maioris ſpiritualitatis ſit phantaſtica ſpecies, quàm aër, & præcipuè cõdenſatus. Vnde minus poteſt illa (ſi corporeã vtriuſque naturam conſideremus) repræſentare corpora dẽſa, quàm aër.

Quantùm etiam ad motũ localem, qui in his efficiundis interuenit, minus ſunt eius capaces ſpecies illæ, quàm aër: cùm illæ per accidens tantùm, aër autem per ſe etiam moueatur. Corpus enim eſt aër: ſpecies autem illæ nõ niſi corporalia ſunt accidentia: quæ etiã ſi æqualiter motum localem admitterent, etiam ratione ſubiecti, non minorem tamen ille motus in Angelo mouere virtutẽ argueret, quàm motus interueniens in formatione corporis illius aërei, eò quòd æqualiter quò ad motũ localem corporalia quæque virtuti angelicæ ad nutum obediant. Sic igitur ex his omnibus patet non eſſe minus credibilia, eò quòd non minus poſſibilia Dæmoni quæ narrantur ab his perditiſſimis perſonis corporaliter fieri, quàm eadẽ phantaſticè ſolùm cum tanta contingere deluſione, vt pro certo vera credantur, quȩ falſa ſunt & vana, veluti vulgus eſſe putat.

Improbatio vnius euaſionis ad prædictam rationem.

CAP. XIV.

FOrtè quis iterum contra prædictam rationem ſe opponet, inualidámque reddere conabitur, ex eo quòd capitulũ Epiſcopi. 26. q. 5. dicit, tales vel ſimilis ſectæ perſonas

deludi

deludi à Diabolo:& per conſequens non verè poſſe cognoſcere fieri,quæ narrantur mala: neque huiuſmodi perſonas maleficas.Qui ſi etiam corporaliter contingeret, aliquas perſonas ſic portari,& facere mala quæ confitentur,quamuis poſſet ſibi contra ſe teſtificanti, ſiue ſe accuſanti credi, non tamen accuſanti aliàs: eo quòd neſciant an verè ibi ſint illę perſonæ,quæ ibi eſſe videntur:cùm poſſit Diabolus perſonam ſeu figuram illarum prætendere, dum ipſi domi reſident: vnde talium teſtimonium nullatenus acceptandum videtur in præiudicium tertij.

Sed ad hanc euaſionem explodendam, ſuppoſito etiam quod capitulo illi fides præſtari debeat,quòd infrà diſcutietur,iã præparata via ſuperius ampliſſima eſt,dũ apertiſſimè cognoſcitur per ea etiam, quæ per ſacras literas notiſſima comprobantur: familiaríque experientia negari non poſſunt,omnes facilè poſſe diſcernere differentiam ſtatus vigilantis & dormientis,& præſertim in ſeipſo. Nec poteſt Diabolus quacunque virtute conatúrque maligno,ſic homines extra mentem ponere,quin vigiliæ ac ſanitati reſtituti cognoſcant,quòd alia viſione,quàm corporali, alióque modo quam vtendo ſenſibus exterioribus cognouerunt omnia, quæ ſibi viſa ſunt videre,quando à Diabolo ſupponuntur: deluſi. Vnde cùm perſeuerent in confeſſionibus contra ſe, dum ſanæ mentis ſunt:dum Diabolo etiam abrenunciauerunt,ad Chriſtum conuerſi: & ſemper aſſerant talia ſibi in vigilia contigiſſe,dum plenè ſenſibus vterentur,non eſt viri prudentis velle ſine ratione negare,ea quæ tales experiri ſe conſtantiſſimè aſſerunt experientia ſenſum, qua nulla apud nos clarior & efficacior eſt cognitio.

Et ſicut verè ſupponendum eſt contingere,quæ circa ſe facta narrantur, non minus veriſimile eſt circa conſodales & alias perſonas,quæ adeſſe contuentur, idem realiter & verè accidere,cùm præſertim ſæpè, imò ſemper contingat plures ex condicto ſimul ire vel deportari,ſimúlque redire, vt patet ex proceſſibus.

Neque etiã maior ratio eſt quòd vnã magis quàm aliam deludat Diabolus,quò ad hoc: cùm præcipuè magis deſideret ea, quæ in contemptum Chriſti & Fidei fieri per eas procurat, in vigilia perfici, quàm in ſomnis vel in mentis alia quacũque alienatione, cùm maius in vigilia peccatum

ineurrant,& ſi æquè facilè Diabolo vnum vt alterũ efficere, vel etiam facilius ſit illi vigilantes portare, quàm dormientes deludere, vt in præcedenti capitulo inductum eſt.

Facilius Diabolo eſt, vigilantes portare, quàm dormientes deludere.

Quòd ſi contra ſe teſtificantibus in iudicio talibus (non obſtante quacunque Diaboli deluſione) fides eſt adhibenda, vt deductum eſt, ſequitur ineuitabiliter, quod & teſtibus contra tertium eſt credendum, ſi attendantur ea, quæ dominis Inquiſitoribus & Iudicibus fidei ſemper euenire cõprobantur. Hoc enim ab eis quotidiana experientia practicatur, quòd accuſati per ſocios criminum, licèt ferè ſemper in principio iudicij negant, in proceſſu tamen omnia confitentur, & rariſſimè contingit oppoſitum. Et qui hoc protetuè negaret, habet quoque proceſſus omnium Inquiſitorum falſos aſſerere, quòd planè apud nos inſanos execrabile reputatur.

Propter rariſſimè contingentia, nõ debent omitti regulariter accidentia.

Et ſi aliquãdo contingat, tales nõ confiteri, hoc ideo eſt, quia iudices vel nolunt, vel qui vellent nõ poſſunt, vt par eſſet iudicium proſequi, dum ab his impedimentũ aliquãdo prouenit, qui debuiſſent Inquiſitoribus facere. Non enim omnia per ſe poſſunt Inquiſitores, &c. Propterea verò, quæ rariſſimè contingunt, non debent omitti quòd regulariter accidit. Sicut nõ obſtãte, quod in aliis etiã iudicibus quãdo cõtingat, innocẽtes dãnari falſiſque teſtibus & accuſatoribus fatigari non interponitur iudicium contra reos nec minor adhibetur fides teſtibus aliis vel accuſatoribus.

Quòd ſi ecõtrà quis inducat, quòd ſceleratæ illæ mulieres, de quibus loquitur d. c. Epiſcopi aſſerebant in vigilia poſitæ ſe realiter per multa terrarũ ſpacia intempeſtæ noctis ſilẽtio deportari: & tamen ibi determinatur, quòd erãt à Diabolo deluſę. Reſpõdetur quòd mulieres illę nõ ſolùm in ſomnis, ſed etiã in vigilia tenebantur à Diabolo captiuæ per infidelitatem, vt ibi dicitur. Vnde facile poterat eas in vigilia deludere, ſicque in earum mentibus & imaginatione agere, vt ſibi ipſis perſuaderẽt & aliis ſibi verè cõtigiſſe, quod in ſomnis acciderat. Sicut etiam phreneticis dum patiuntur, etiam ſi vigilent videntur vera eſſe quæ vera non ſunt. Liberati autem poſtmodum ab infirmitate, cognoſcũt diſtinctionẽ ſtatus ſanitatis à ſtatu infirmitatis: & quòd illa, quæ ſibi vera videbantur, dum languerent, falſa fuerãt. Perſonæ autẽ, quæ ſe vel etiã ſocios accuſant in iſta ſecta non amplius

amplius ſunt in Diaboli poteſtaté. Nam ſemper hoc faciũt dum ſani ſunt mente & corpore, & poſtquam Diabolo abrenunciarunt, & peccatum ſuum confeſſi ſunt, non ſolùm audacialiter, ſed etiam ſacramentaliter prouidentia dominorũ Inquiſitorũ, qui earum conuerſioné & ſalutem deſiderant. Ratificant enim & confirmant in fine iudicij, quæcunque tam contra ſe, quàm contra alios antea ſunt confeſſæ. Et ideo patet, quòd hæc ſecunda obiectio non militat.

Vlterius contra illam primam euaſionem dicendum eſt, quòd ſicut Dei præueniente miſericordia, non poteſt Diabolus deludere, niſi eos, quorum mentem primò ſibi per infidelitatem ſubiugauerit, vt dicitur in dict. c. Epiſcop, Ita credendum eſt nullius perſonæ figuram, vt de tanto crimine accuſetur, poſſe prætendere, niſi eius, quem ſibi iam per ſimilia crimina deuictam eſſe ſciuerit, & multoties realiter cum aliis ad ea perpetranda conuenerit.

Et proptere a non debent Inquiſitores omittere contra tales accuſatos procedere, eò ꝙ ex hoc ipſo, quòd ſic accuſantur, etiamſi aliquando non verè ac corporaliter peregerint, ea de quibus accuſantur, vehementer tamen ſuſpecti ſunt, ꝙ de flagitioſiſſima tali ſecta ſint, & præcipué ſi plures teſtes in idem contra aliquem cõcurrãt, variiſque temporibus, & ſi aliàs etiam malæ ſit vitæ vel famæ. Neque enim Deus clementiſſimus diu permitteret innocẽtes de tãto crimine accuſari, & eſſet de omnibus par ratio, quòd Diabolus omniũ perſonarum figuras prætenderet diuerſis tẽporibus, quod patet falſum: quia tales innocentes nõ ſolùm pauci eſſe creduntur in comparatione aliorum, contra quos Inquiſitores procedunt in aliqua ciuitate vel terra: ſed nulli adhuc ab Inquiſitoribus tales inuenti ſunt eſſe deluſi, licet aliis narrantibus dicatur quandoque tale quid contigiſſe. Omitto contra eandẽ euaſionem afferre indicia apertiſſima de reali deportatio-e, quæ tam ante, quàm poſt deportationem in plena vigilia contingunt, quorum in hoc opuſculo inferuntur plurima, vt præcipu è infrà patebit.

Ad eandem euaſionem præcludendam, alia deductiones inuicta.

CAPVT XX.

AD eandem euaſionem primam excludendam, aliam deductionem affero, quæ tam ex dicto capitulo, quàm

ex aliis determinationibus ſummorum Pontificum robur accipit.

Ex illo namque capitulo habetur duplex modus, quibus Diabolus poteſt homines deludere, vel decipere. Vnus oſtendendo in ſomnis, ſeu in ſpiritu, aut in viſu quod nõ eſt.

Alius in vigilia prætendendo formam alicuius, ſicut cõtingit in apparitionibus Diabolicis, puta: cum Diabolus aſſumens corpus aëreum, format aliud in ſimilitudinem hominis, vel mulieris, vel beſtiarum. Sicut ſæpè legitur in Sanctorum hiſtoriis.

Primo autem modo poſſe deludere probat d.c. per ſecũdum. Secundo verò modo probat per Apoſtolum 1. Cor. 9. dicentem, ꝙ Diabolus transfigurat ſe in Angelum lucis, quia videlicet aliquando apparet in forma boni Angeli: & multò magis poteſt apparere in forma hominis vel beſtiæ. Poteſt ergo ſic hominum phantaſmata ordinare vt videatur eis videre, quæ non vident, & eſſe, quod non eſt, quod maximè contingit in ſomnis. Poteſt & alio modo deludere per præſtigium, vt confitentur omnes tam Theologiæ, quàm Canonici iuris cultores.

Subſtantia ſeparata corporibus præferuntur.

Non negat etiam capitulum illud, Diabolum poſſe de loco ad locum homines portare. Hoc enim negare eſſet hæreticum, dicente Iob, quod nõ eſt poteſtas, quæ ei valeat comparari ſuper terram: imò etiam cõtra veram philoſophiam hoc eſſet, quæ virtutem ſubſtantiæ ſeparatæ omni corpori præfert. Sed ſolùm adducit & aſtruit capitulum illud, quòd non portentur tunc ad ſequendum aliquam veram Deam, eiſque ſeruiendum, propter quæ videbatur illis ſceleratis mulieribus, quòd realiter portarentur.

Ex illo ergo capitulo iuncta fide & philoſophia habetur eſſe poſſibile, quòd Diabolus has maledicas perſonas portet: & per diuerſarum rerum apparitiones prædicto etiam ſecundo modo deludat. Poſſibili autem poſito ineſſe, nullũ ſequitur inconueniens, præcipuè ſi ſacris literis, vel determinationibus Eccleſiæ non repugnet.

Poſſibili ineſſe poſi o nullum ſequitur inconueniens.

Ponatur ergo per caſum poſſibilẽ, quod cõtingat multitudinem perſonarum, ſic a Diabolo congregari, & induci ad abrenunciandum fidei, contemnendum ſacra, aliáque facienda, quæ narrantur de ſtrigibus, ex quibus meritò veniunt ab Inquiſitoribus & fidei iudicibus puniendæ.

Tali

Tali autem caſu poſito, quærendum eſt, quomodo poterit iudex in eorum notitiam deuenire, ſi nō credendum ſit complicibus & ſociis horū criminum, qui deprehenſi ſunt, & iudicialiter confeſſi. Neque enim alius homo poteſt iſta cognoſcere: & hi, qui de tali ſocietate ſupponuntur eſſe, terribilibus ſacramentis ſe aſtringunt, ne ſe inuicem aliquatenus accuſent, neque factum propalent: niſi fortè cauſa ſeductionis alicuius: etiamſi contingat aliquem hanc datam non ſeruare fidem, horribiliter vapulat à conſociis vel à Dæmone, niſi fortè ſint in fortiis Inquiſitorum: licet etiam neque ſic quandoque poſſint euadere. Quomodo ergo tam accerrimi hoſtes fidei tollentur de terra, vt intendit ſancta mater Eccleſia.

De permiſſione Dei nemo aliter ſentire debet, quàm Eccleſia.

Quis autem audeat præſumptuoſus vel ſciolus dicere quòd licet iſte modus deluſionis ſit Diabolo poſſibilis, non tamen vtitur illo, neque illū Deus permittit. Num de permiſſione Dei debet quis ſentire aliter quàm ſancta mater expoſcat Eccleſia, & rerū oſtendat euentus? Vbinam autem habet quis Eccleſiā docere, quòd hæc Deus non permittat? Quin etiā oppoſitū illam ſentire ex hoc dignoſcitur, quod authoritatem & omnem fauorem præſtat Inquiſitoribus contra tales nequiſſimas perſonas. Euentus quoque & frequētiſſima apertáque indicia idipſum docent: Iudices omnes fidei & innumerabiles conſiliarij ſic eſſe iudicant: teſtes infiniti idem affirmant. Quomodo ergo poteſt quis ſapiens aſtruere id impoſſibile, aut etiā non de facto cōtingere? In hoc diſcernant omnes, ſi ratione mouentur, aut voluntate, ſeu quomodolibet alia ſiniſtra cauſa vel intentione.

Et caſum quiſque ponat ante oculos ſuos, quòd ſit ipſe iudex aut gubernator in aliqua ciuitate Eccleſiæ, vel cuiuſcunque principis, & compareat ante eum, qui dicat ſe hominem audiſſe dicentem, quòd conuenientium incurſu duo ciues tractarūt, dum ibi eſſent, tradere ciuitatem hoſtibus Eccleſiæ vel principis, & quòd vocato homine illo, ſic eſſe ab eo diſcat, vt à teſte de viſu & id quod in tali caſu crederet, aut faceret, ſi iudex eſſet: vel certè fieri conſuleret, ſi conſiliarius eſſet, vel aſſeſſor iudicis, faciat oro vel non minus credat, aut fauorem præſtet Inquiſitoribus, qui prædictis modis ſimilia cognouerit, contra Chriſtum in tali curſu fieri, vel tractari, ſi verè Chriſtianus eſt.

Non

tentur ad curſum, ſed verè & realiter: & conſequẽter quòd fides præſtanda eſt teſtibus de viſu contra tales. Aliàs periret omnis modus procedendi contra tales, vel eum maxima difficultate poſſent deprehendi: eò maximè quòd ſicut per eorum cõfeſſiones agnouimus ſacramentis (vt diximus magnis ſe aſtringant, ſe inuicem non reuelare.

Aduertendum eſt etiam, quòd ſi teſtibus non creditur, contra alios, propter aſſertam deluſionem: iam non eſt etiam credendum ſeipſos accuſantibus, vel iuridicè confitentibus quòd talia ſibi contigerint, eò quòd cenſendi ſunt pariter eſſe deluſi, & eis eſſet compatiendum & non ſententia contra eos ferenda, ſi dicerent ſe nunquam extra curſũ tale quid feciſſe, nec ex corde vnquam talia ſe perpetraſſe, aut contra fidem quicquam opinatos eſſe. Quod tamen nullus ſanæ mentis concederet; & practica omnium Inquiſitorum eſt in contrarium.

Præterea, ex eiſdem Pontificum verbis hoc elicitur quòd eundem debeant contra ſectam iſtam ſeruare modum inquirendi, & procedendi, quẽ ſeruant ſecundùm iura, contra alios hæreticos. Modus autem ex parte intentionis ipſius Inquiſitoris & efficaciæ tam interioris quàm exterioris eſt, vt interprete omníque humano timore, & cuiuſcunq; commodi vel lucri amore poſtpoſito inuictè procedant. Vt patet in priuilegio quodam Inquiſitionis, quod incipit: Ex parte verò ordinis procedendi & executionis, ſit ſimpliciter & de plano, &c. c. Statuta, de Hæret. lib. 6. Item vt excommunicati & participes vel ſocij criminis in teſtimonium admittantur. eod. tit. In fidei fauorem. Contra iſtam ergo ſectam hoc vltimo modo procedendum eſt.

Tenentur ergo credere Inquiſitores omnibus, qui teſtimonium contra hanc ſectam ferre voluerint, etiamſi dicãt ſe ſocios omnium. Nõ poteſt ergo interponi, quòd iſti ſocios ſe dicentes, non ſunt audiendi, quia deludentur per præſtigium vel quomodolibet aliter: quia iam tolleretur modus procedendi contra iſtos, quo procedi debet contra alios hæreticos: quod eſt contra voluntatem & mandatum Eccleſiæ in prædicto priuilegio Adriani. Vnde patet, quòd illa euaſio nulla eſt, ſed irrationabilis & periculoſa fuga.

Etiã ſocij criminum cõtra Maleficos audiuntur.

Eodem

Digitized by Google

Eadem ſecunda ratio ex eodem fundamento tripliciter confirmatur.

CAP. XVI.

PRæcluſa igitur prædicta euaſione ad ſecundam rationem principalem, confirmatur ipſa ſecunda ratio principalis tripliciter: primò ſic: Si duobus teſtibus & in præiudicium tertij tam in iudicio creditur, quàm extra iudicium de rebus poſſibilibus euenire, multò fortius credendum eſt maximè multitudini tale quid conformiter aſſerenti. Quia de quo minus videtur ineſſe & ineſt, & de quo magis, per regulam topicam. Maxima eſt autem multitudo talia narrantium, vt ſuprà deductum eſt. Sed & hæc ipſa quæ narrantur, eſſe poſſibilia ſupra in primo principali, probatum eſt etiam ex ſacris literis. Ergo non ſunt hæc tam facilè paſſimq́; neganda, vt nonnulli faciunt.

Fama quam omnes famãt non ex toto perit.

Confirmatur ſecundò eadem ſecunda ratio, ſic: Fama quam omnes famant, non ex toto perit: & impoſſibile eſt, quòd famoſum ſit falſum ex toto, ſecundùm Philoſophum in lib. de ſomno & vigi. & 7. Ethicorum. Maximè autem ſi fundetur narratio in certitudine ſenſuum. Nõ enim poſſunt falli ſenſus exteriores circa propria ſenſibilia, vt dicitur in ſecundo de anima. Narrant autem omnes iſti ea quæ ab eis videntur & fiunt ſupra naturam, & ea eſſe vera teſtificantur de viſu pluribus ſenſibus. Et in hoc omnes conuenire, quòd corporaliter fiant, quæ ſenſiſſe ſe dicunt publica & vniuerſalis eſt fama, Non ergo ex toto falſa eſſe cenſenda ſunt, aut putandum eſt vniuerſaliter tales perſonas decipi vel decipere: licet fortè interueniant ſæpe deluſiones, vt ſuprà declaratum eſt.

Confirmatur tertiò eadẽ ratio ſic: Si quod eſt magis incredibile quã illud de quo eſt ſermo, vel ſaltẽ æquè incredibile & nihilominus à ſanctis Doctoribus hæc ſola ratione credunt & pro certo aſſeritur, quod à multitudine virorum ac mulierum tam eorũ qui ſunt experti quàm eorum etiam qui ab his, qui experti ſunt, didicerunt & cognouerunt, enarratur & confirmatur, multo magis ab omnibus credendũ erit, quod eſt magis credibile, vel ſaltẽ æquè credibile, & quod eſt æquè vulgatũ & affirmatũ ab his qui experti ſunt, vel ab expertis certa relatione cognouerunt. Nã

cùm

cùm citò ſine ratione credere ſit iudicium leuitatis,iuxta illud Eccleſiaſtici 19. Qui citò credit, leuis eſt corde, magis hoc alienum eſſe debet à ſanctiſſimis & grauiſſimis Eccleſiæ ſanctæ doctoribus,qui tam naturaliter, quàm ſupernaturaliter dotati ſunt ſupra cæteros muneribus intellectus, quàm è quibuſcunque aliis.

Magis autem credibilia ſunt omnia,quæ narrãtur à ſtrigibus fieri in curſu illo diabolico,præter hoc, quod etiam affirmant ſibi contingere,Dæmones,inquam,eſſe eis incubos aut ſuccubos,quem hoc ipſum quod exceptuatum eſt, ibi,vel alibi expleri per Dæmones. Et tamen hac ex ſola multitudinis aſſertione, pro certo tenent Auguſtinus.Thomas cæteriq; Theologi. Ergo multo fortius à nobis non debent illa negari,de quibus eſt ſermo.

Quod autem hoc ſit magis incredibile, & magis videatur à poſſibili alienum ex hoc manifeſtum eſt, quòd Dæmones,cùm ſint ſpirituales creaturæ,corporales delitias aut oblectationes non magis admittunt, eiſq; oblectari non magis poſſunt ſenſitiua oblectatione, quàm lapides. Sicut enim lapides, ita & Angeli ſenſibus carent, quorũ obiecta ſunt illa oblectamenta, & conſequenter videntur etiam ab eorundẽ ſpirituũ voluntate aliena:Licet in corporibus aſſumptis, poſſint ab illis opera motúſque tales, quaſi viales perfiat,& in illis contellectualiter,nõ autẽ ſenſualiter oblectari,propter animarum perniciẽ,eorum, inquam, qui tale cum eis habent fœtidiſſimũ commerciũ. Qui tamen(vt diximus)videntur elongata hæc opera, viliſſima & vtilitatem animi prætendentia,vt pote ſubiecti paſſionibus concupiſcentiæ turpiſſimæ ab eorundem ſpirituum eleganti natura, potiùs,quàm opera,circa corporalia quidem expleta:ſed tamen virtutẽ eorum ac potentiam præmonſtrantia : qualia ſunt hæc,quæ narrantur accidere talibus hominibus in illo Diabolico curſu minus illa credenda forent, quàm iſta.

Angeli ſenſib. carent vt lapides.

Angeli in aſſumptis corporibus, nõ ſenſualiter,ſed intellectualiter oblectantur.

Quòd verò ſancti Doctores,nõ ratione aliqua, vel reuelatione moueãtur iſta credere, quæ minus credibilia ſunt, & vt vera cunctis illa Chriſtianis annuncient non niſi ſola fide narrantium , patet præcipuè per diuum Auguſt. qui hæc ipſa primus inter Catholicos in ſcriptis redegit : nedum poſſibilia,ſed & facta in 15. lib. de Ciuitate Dei cap. 23. Vbi ſic ait:Creberrima fama eſt, multique ſe expertos,

vel

vel ab eis,qui experti erant, de quorum fide dubitandum non eſt,ſe audiuiſſe confirmant, Silnanos & Faunos, quos vulgus incubos vocat,improbos extitiſſe mulieribus,& earum appetiiſſe & peregiſſe cõcubitum:& quoſdam Dęmones,quos Duſios Galli nuncupant, aſſiduè hanc immunditiam & tentare,& afficere, vt hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Fauni ſunt Incubi.

Duſij.

Hoc idem tenet etiam ſanctus doctor, non niſi ob Auguſtini prædictam inductionem. Sed neque alij Doctores ſancti, videlicet Gregorius & Iſidorus, qui tales dari Dæmones incubos & ſuccubos affirmant,vt ſuprà inductũ eſt, alia ratione ad id moueri poſſunt, niſi prædicta: Cùm hoc ex ſacris literis non habeatur, neq; reuelatione priſcorum: ergo neque per naturalem factorum curſum.

Cùm ergo eorum quæ à ſtrigibus aſſeruntur, fama ſit communior, & aſſertior eò quod iuramento iudiciali vbique firmata ſit: ſequitur à maiori, quod eis indubitata ſit adhibenda fides.Si enim iſta negentur,& exiſtimentur quaſi à delirantibus introducta non minus delirare putandum eſſet illos,qui ea,quæ minus credibilia ſunt,referent, quæ tamen credunt ſancti Doctores,vt diximus,quaſi non delirantium relatione comperta.

S. Auguſt. credidiſſe conuerſionem mulierularum in catos.

Sed & quod magis propoſitum roborat & confirmat. hoc ipſum quod ſtriges aſſerunt, de conuerſione, inquam, ſaltem apparente earum,in catos, tenet Auguſt.eſſe veriſſimum,licet non ſecundùm hanc ſpeciem verba faciat. Ex hoc tenet non niſi relatione eorum, qui eiuſmodi certiſſimè ſe audiſſe vel etiam expertos ſe eſſe aſſeuerarunt.Nam lib.18.de ciuitate Dei.c.17.poſtquam retulit, quæ à Gentibus narrãtur de ſociis Vlyſſis in beſtiis à Circe Maga conuerſis, & de Arcadibus, qui tranatando ſtagnum,conuertebantur in lupos.Et rurſus de Archadibus in lupos cõuerſis,hauſto quodam immolato liquore,Deo ſuo Lyceo,poſt nonnulla ſubiungit,& probat hæc eſſe credenda, propterea quòd & temporibus ſuis talia fieri referrentur.

Vnde ſic dicit,Si enim dixerimus, ea non eſſe credenda (quæ ſcilicet pernarrata ſunt)non deſunt etiã nũc qui eiuſmodi quædam vel certiſſima audiſſe,vel etiam expertos ſe eſſe aſſeuerent.Nã & nos,cũ eſſemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium, vbi ſtabularius

mulieres

mulieres imbutas his malis artibus: in caſeo dare ſolere dicebant quibus vellent, ſeu poſſent viatoribus, vnde in iumenta illicò conuerterẽtur, & neceſſaria quæque portarent poſt quæ perfuncta opera, iterum ad ſe redirent. Nec tamen in eis mentem fieri beſtialem, ſed rationalem humanámque ſeruari. Hæc Auguſt. *Caſeo infecto immutatur hoſpes quidã in iumentum.*

Ex quibus patet, quòd ipſe non niſi ob plurium teſtium aſſeuerationem credebat talia fieri arte Magica: Quibus non diſſimilia ſunt, quæ prædicantur ab Inquiſitoribus accidere ſtrigibus: & hoc relatione eorum, qui ſunt experti ſicut de conuerſione ſtrigum in catos: non tamen quò ad veram naturæ ſpeciei mutationem, ſed apparentem: & par ratio eſt de omni alio euentu mirabili per tales, circa caſus diabolici curſus enarratos: & ab innumera teſtium multitudine confirmatos. Vnde cùm ſupra probatum ſit, omnia talia eſſe poſſibilia: neque ſacris literis repugnare: procul dubio ſunt ab omnibus credenda, niſi quis vellet eſſe ſapientior Auguſtino cæteriſque ſanctis doctoribus, qui eundem Auguſtinum in hac imitantur credulitate.

s L. vbi numen ff. de teſt. & c. nouit. de iud. etiam in criminalib c cùm dilectus de calum.

t De qua habetur in Auth. multò magis. C. de ſacro ſan. Eccle.

u Et ſatis patet ex notatis per Bart. in l. de minore. §. plurimum. ff. de quæſt.

Ad idem ratio tertia, ex multiplici experientia, per nobiles inducta.

Cap. XVII.

Tertiò probãtur hęc eſſe credenda, prout ab Inquiſitoribus vera prædicantur, ratione ſumpta ab experientia, quæ dicitur rerum magiſtra. Et ſic arguitur: Id quod multiplici experientia comprobatur, non eſt negandum: Nihil enim certius, quàm quod ſenſibus notificatur, quod ad experientiam pertinet: Sed ea quæ à ſtrigibus narrantur, ſunt etiam in diuerſis locis per experientiam ab aliis, quàm à ſtrigibus: quo ad facti ſubſtantiam comprobata. *x ex Quæſt. de elect. in 6.* *Argumentis ab experientiá.*

Quod

Quadam nocte, dum per tres horas ante diluculum ſurrexiſſem, vt cum bobus & plauſtro veniens, villico huic veſtro in quodam negotio ferrem auxilium, perueniſſémque ad hanc planiciem (quam manu oſtendit, quia prope erat) vidi à longe tamen, ignem copioſum in diuerſis locis quaſi luminaria magna, inter quæ multitudinem quoque conſpexi virorũ, ac mulierum, veluti ad inuicem decertantium, ſeu etiam chorizantium. Proprius autem accedens, pluſquam ſex millia hominum, clara per ignes cauſata luce intuitus ſum, & menſas paratas; & eorum, nonnullos comedere ac bibere: plurimos chorizare, diuerſique generis ibi ludorũ exerceri, plures etiam laſciuire licentius, quam fas ſit eloqui. Inter eoſdem autem aliquos mihi notos vidi viros ac mulieres, & nonnullos eorum tunc etiam ſum allocutus. Sed poſt horam quodam ſigno facto velociſſimo (vt videbatur) curſũ, omnes inde fugerunt ac velut aſportati nebula, nuſquam comparuerunt. Hoc igitur accepto teſtimonio, medicus mutauit ſententiam, & nedum poſſibile, ſed etiam de facto contingere iam credidit, quæ prius deliramenta putabat.

Quidam ſuperueniẽs ſaltatione ſtrigum earum aliquas alloquitur.

Experientia corporalis curſus, ac tranſportationis ſtrigum ad longinqua loca per populares inducta.

CAP. XVIII.

POpularium etiam teſtimonio, qui Ferrariæ morantur, hoc ipſum probandum cenſeo, vt poſſit, qui voluerit non à longè certificari.

Quidam in primis Andreas Magnanus Bergomẽſis, habitator Ferrariæ hac hyeme mihi narrauit, quod à quodam ſuo affine Venetiis commorante, cognouit hoc quod contigit ſuperioribus annis, quandam inquam, puellam, quæ cum matre Bergomi morabatur inuentam fuiſſe nocte Venetiis in thalamo dicti ſui affinis. Quam manè repertam nudam, recognitámque, quia conſobrina erat, cùm interrogaſſent quòmodo illuc veniſſet, aut ibi eſſet, & quare: plorans illa, poſtquam veſtita ab eis fuit, hæc quæ infero, enarrauit, dicens: Hac nocte, cùm in lecto vigilarem, vidi matrem meam, quæ me dormire putabat, ſurgentem de

lecto,& exutam camiſia ſe quodã vnguento,quod ex vaſculo aſſumpſit, de ſubalteribus extracto perungentem corpus. Et ſtatim in aſſumpto baculo quodam ibi præparato, in modum equitantis aſcendens, extra feneſtram deportata eſt,& à me nequaquam ex tunc ibi viſa. Cúmque ipſa quoque de lecto ſurgens,meum,vt mater fecerat, perunxiſſem corpus extra feneſtram educta,ſtatim in hunc locum deportata ſum , vbi matrem pueto huic lecto decumbenti inſidiantem vidi.Ex quo ego territa , cùm matrem etiam ob meum aduentum conturbatam vidiſſem,& comminantem , nomen Domini Ieſu, & beatæ Virginis inuocaui, & ex tunc matrem non vidi , & ego hîc nuda ſoláque remanſi.

Quadam vecta ad nocendum liberis.

Hîs auditis à puella,ſcripſit omnia hæc affinis ille,narrauit P. Inquiſitori Bergomenſi , à quo capta mulier , & tormentis expoſita,cuncta confeſſa eſt.Et addit ſe à Dæmone plus quàm quinquageſies deportatam , vt puerum illum, filiũ prædicti affinis occideret:ſed tamen præualuerat nunquam,eo,quòd ſemper eum inuenerit ſigno crucis, & ſanctis orationibus à parentibus benè munitum.

Quidam etiam Antonius Leo carbonarius. Ferrariæ habitator,de Valle Tellina,narrauit mihi hoc anno,ſe in patria ſua,ab eo,cui infrà ſcripta contigerunt cognouiſſe: videlicet,quòd cùm ſuſceptam haberet ille vxorem ſuam , ex relatione multorum,quòd iret ad curſum, quando ipſe nocte dormiret, finxit ſe quadam nocte profundè nimis dormire. Quod vbi percepit vxor,ſurgens de lecto ſe inunxit vnguento ex vaſculo prius abſcondito & ſtatim nuſquam comparuit.Stupens autem vir ſuus , & quadam curioſitate ductus de lecto ſurgẽs,idem fecit quod vxor : & ſtatim per caminum (vt ſibi videbatur) per quem etiam ſibi viſum fuerat aſcendiſſe vxorem,delatus, in quandam nobilis cuiuſdam Comitis cellam vinariam deportatus eſt : quo loci vxorem etiam cum aliis pluribus reperit. Eo autem viſo vxor ſtatim cum aliis quodam ſigno facto diſceſſit, eodem viro ſuo in illo loco relicto.Qui manè à famulis domus inuentus.& cum clamoribus quaſi latro captus,& ante Comitem conſtitutus,accepto loquendi ſpacio , cum robore factum narrauit. Et ex hoc accuſata vxor illius apud Inquiſitorem,tandẽ confeſſa , pœnas dedit ſuis dignus ſceleribus.

Quadam voluitur in vinariam cellam.

Velle autem ſola illa credere (vt ad obſtinatos paulíſper verba conuertam) quæ propriis oculis contingunt videri, ſignum ſtoliditatis eſt, vel magnæ nequitiæ: vt qualis fortè quis fuerit, tales & cæteros eſſe putet, mendaces, inquam, & deluſores.

Ex his tamen quæ prænarrata ſunt haud quaquã exiſtimandum eſt, virtutem aliquam naturalem ineſſe vnguento illi, quaſi omnes qui ſe illo perungerent, ſic differri haberent, aut poſſent. Iam enim non niſi ad ynum deferrentur locum, vel ad vnam duntaxat differentiam loci, cùm natura non niſi ad vnam determinata ſit, vt dicitur ſecundo Phyſicorum. Nec Diabolus eſt ſubditus naturalibus virtutibus rerum corporearum, quoad motum localem cauſandum, cùm ſit eis nobilior, & ab omni materia abſolutus. Tales enim virtutes non niſi ad res ipſas terminantur materiales. Sed ſicut animal trahitur cibis, ita ſpiritus ſignis, vt dicit Aug. 21. de ciuit. Dei. c. 6.

De vnguento, quo vngunt vecturas.

Natura non niſi ad vnum eſt determinata.

Vt animal cibis, ſic Spiritus ſignis allicitur.

Ex pacto enim tacito vel expreſſo, habito cum malignis ſpiritibus ab his perſonis, vel ab aliis, qui hæc primò introduxerunt, putà, quòd fidẽ abnegent, & baptiſmum, crucem conculcent, nomen vllum ſanctum minimè nominent, & alia huiuſmodi nefandiſſima incurrant crimina facto poſtmodum aliquo opere, putà tali inũctione pro ſigno, ſtatim adeſt Diabolus propria voluntate. Et ità proprio ex arbitrio aſſumpta ſibi placita, etiam beſtiarum figura: vel etiam inuiſibiliter aſſiſtens, defert miſeras perſonas, pro earũ, vel etiam pro ſua voluntate ad deſtinata loca, indéque reducit.

Poſſet etiam ad hoc cogi Dæmon inferioris ordinis à Dæmone ſuperiore ac præſidente, cuius videlicet ille poteſtati ſubiicitur. Eſt enim prælatio, & ſubiectio in ſpiritualibus creaturis, tam bonis, quàm malis, vt patet per ſanctum Th. 1. q. 109. art. 2.

Eſt prælatio & ſubiectio in Spiritib.

Propter hæc igitur contingit, quòd etſi aliqui quandoque ſe tali vnguento deturpent, intendentes transferri, ſiue pactum habeant cum Dæmonibus, ſiue non, voti compotes nullatenus fiunt.

Nonnulli autem quandoque tali perniciosa vnctione perunẽti, quamuis etiam non intenderent ſe transferri, tranſlati ſunt. Procedit hoc etenim ex libertate Dæmonum ſic exigente quandoque malitia hominum, vt in perniciem

ſuam obtineant, quod ſuæ ſaluti contrarium eſt. Et ex bonitate Dei, quandoque à tali malo quidam cuſtodiuntur contra ſuam etiam voluntatem.

Sed & quandoque impediuntur Dæmones, ne id præualeant obtinere, quod vellent: & hoc vel à bonis Angelis, vel à malis, ſibi tamen prælatis. Ex bonorum autem Angelorum præſidio iſtud communiter prouenit, ne poſſint Dæmones officialibus fidei nocere: nec ex carceribus eorum hæreticum hominem eripere, etiam ſi ſe totum vnguento illo perungeret execrabili.

Caſtigantur inobedientes ſtriges. Sed & quandoque Dæmonum in hoc libertas oſtenditur circa talia: quòd ſi perſona etiam ſic peruncta, pactum aliquod cum Dæmone firmatum præuaricet, putà nomen aliquod ſanctum in curſu proferat: ſtatim à Dæmone deponitur, ſeu derelinquitur, & in locis ſe inuenit à domo propria, vnde receſſerat, longè poſitis, ſæpiùs etiam flagellata per eoſdem Dæmones, & quandoque illæſa.

Experientia apparentis conuerſionis ſtrigum in catos.

CAPVT XIX.

Comprobatur etiam id, quod aſſumptum eſt, in prædicta ratione de apparentia ſtrigum in formam brutorũ & præcipuè catorum, vt ipſe quoque ſtriges fatentur, per teſtes fideliſſimos de viſu, quantum ratione humana iudicare poteſt.

Striges in feles mutatæ, necãt infantem. Nam ſuprà nominatus Antonius Leo vxórque ſua ſub iuramento deponentes, mihi dixerunt hoc anno, modò decurrere tertium annum, quòd in thalamo ſuo feris optimè clauſo, nocte quadam duo magni cati apparuerunt, vni ex pueris eorum inſidiantes: de quibus tamen ipſi, dũ dormirent non aduerterunt, niſi poſt emiſſum a puero clamorem & eiulatum. Strigauerunt enim iam ipſum infantem, quando ſunt excitati parentes: cuius maleficij cauſa infra paucos dies exſiccatus puer interiit. Surgentes ergo, quàm primùm catos binos viderint, de lecto ſuo, vt eos comprehenſos necarent, licèt ferrea pala percuſſerit alterum eorum vir (vt ſibi videatur) acertimè: alterum verò ritè concluſerit: nihilominus elapſæ paulò pòſt aufugerunt ambo

& extra

& extra feneſtram ſe demittentes, non vltra comparuerunt nocte illa.

Simile quid paſſi ſunt poſt annos duos,hoc eſt,anno elapſo circa puellam nuperrimè natam. Si quidem à duabus magnis catis, altera beretini coloris, altera verò pro patre albo,& pro alia parte corporis nigro colore colorata,dum omnes dormirent,nocte inuaſa, parentes expergefecit flebili voce. Qui viſis catis electo ſaltantibus ſurrexerunt, & eos comprehenderunt: ſed neque præualuerunt. Nam vt antea fecerant,eorum manus euaſerunt facillimè:& per feneſtram domus demiſſæ fuerunt. Puella verò infrà duos dies exſiccata defecit. Noctibus quoque ſtrepitum multarum catorum inſidiantium aliis filiis,& etiam loco,vbi vnguentum ſibi datum à quadam ſtrige ſeruabatur,vt illo peruncti curarentur (ſiquidem iam & ipſi ſtrigati fuerant, ſed non exitialiter) ſæpius audierunt,cùm tamen, vt ipſi dicũt, non niſi vnam paruam catum in domo habeant.

Sed & Strix,quæ ſuperioribus diebus fuit incinerata,dixit eiſdem ſuper hæc percunctantibus,quòd duæ fœminæ ſtriges fuerant,in forma catorum , quas in thalamo viderant, quæ & alios filios antè occiderant modo prædicto , ſéque noſſe illas aſſeruit:imò ſignis, non autem ex nomine propalauit eaſdem.

Huius etiam apparentis conuerſionis ſtrigum in catos, teſtis alius in hac eadem ciuitate Ferrariæ, Philippus nomine,artificio certo, ſub iudiciali iuramento mihi aſſeruit hoc anno,ſtrigem quandam ante tres menſes eidem impoſuiſſe,ne prohiberent venire circa puerum,quem (à ſe fortè ſtrigatum)curandum aſſumpſerat,ſi quas blandientes & alludentes videret catos: Eadem igitur die,dum diſceſſiſſet illa,viderunt poſt horam ipſe & vxor ſua catum magnam, & hactenus ab eis inuiſam,quæ ad puerum accedebat cócito gradu. Quam cùm ex timore parentes ſæpius abegiſſent, poſtremò contra venientis vexationem ad impatientiam exarſerunt:clauſóque oſtio vir ille grauiſſimè catum hinc inde fugientem , diutius haſta percuſſit, & demum ex alta feneſtra ſe iactare compulit ,vt toto colliſa videretur corpore catus. Ex tunc autem ſtrix illa vetula toto confracta corpore per plurimos dies lecto decubuit, quo factum eſt,

Strix vapulans ſub forma felis,male habet.

vt leuis quam prius habebant,ſuſpicio,quod ſtriga eſſet, & puerum ſuum,qui hac infirmitate ſtrigatus, grauiſſimè laborabat,ipſa ſtrigaſſet in vehementem tranſit, imò in violentiam. Etenim percuſſiones, & plagæ, quæ in cato infixæ ſunt,in illa vetula ſuntinuentæ, quoad membrorum correſpondentiam.

Innumera poſſent adduci ad huius rei manifeſtationem exempla. Sed hæc nunc ſufficiant manifeſtiſſima teſtimonia,de quibus & publica inſtrumenta confecta ſunt, & per eoſdem teſtes; qui adhuc viuunt, apud omnes confirmari poſſunt.

Alio etiam modo idipſum, quod in hac tertia ratione probare aſſumpſimus,manifeſtari poteſt, per ea videlicet quę ante curſum inchoantes,in curſu ſtriges perficiunt,vel ex curſu regreſſæ,ibi facta demonſtrant. Ex quibus manifeſtabitur, quod talia deluſoriè non contingunt: ſed verè realiter,& in corpore.

Hoſtiam ſacratã ſecum volãtes Striges portant.

Habitam namque priuſquàm ad curſum accedāt ſacratiſſimam hoſtiam, vbi poſtmo ſum ad determinatū locum fuerint deportatæ,pro munere offerunt Diabolo, quam & ipſius Diaboli gratia, & requiſitione opprobriis affectam, ibi dimittunt: & nullatenus apud ſe poſtmodum illam inueniunt. Quod non accideret, ſi tantummodo ſomniarent ſeſe talia facere.

Vmbilici puerorũ offeruntur Diabolis

Idem conuincunt alia itidem oblata munera putà vmbilici puerorum,galli,galſinæ & alia huiuſmodi quæ cõmuniter requirunt Dæmones ſacrilegis eorum ſacrificiis.

Quòd autem res ita ſe habeant & iſthæc encænia Dæmonum poſt oblationem non compareant, millies comprobatum eſſe teſtantur patrum Inquiſitorum proceſſus innumerabiles.

Pugillus terræ maleficiata datur initiatis,

Eiſdem itidē ſtrigibus referentibus cognouimus quòd dum primò deportantur ad curſum & negatis coram domina curſus fide Chriſti atque Baptiſmo faciunt homagiū Dæmoni, accipiunt tradente ſibi eodem Dæmone pugillū terræ,quã ſecum portata,& realiter apud ſe inuenta conſeruatã quototo vitæ ſuæ tempore vtuntur perſonæ iſtæ peſſimæ,ad maleficiandum non ſolùm pueros,verùm viros & mulieres cuiuſcunque ætatis, proiecto terræ illius modico ſuper eas,quas volunt perſonas perdere. Si autem hęc omnia

nia in ſomnis contingerent, vel deluſoriè, nequaquam apud ſe talia poſtmodum vigilantes inuenirent.

Aliud quoque huius veritatis ſignum offero tale: Aſſerunt enim ſtriges qualibet hebdomada ſe bis languere, manè videlicet diei Veneris, & diei Lunæ, propterea quòd ex velociſſima reportatione, qua noctibus illæ præuiis à curſu recipiuntur in propria, patiuntur depoſitæ quaſi vertiginem & ob hoc lecto decumbentes, toto penè mane illo quieſcunt. Quo etiam effectu, quaſi apertiſſimo & clariſſimo ſigno, noti earum ſuſpectas eaſdem habent vehementiſſimè, quòd ſint ſtriges: vbi præcipuè præſtigioſis operibus alioquin intendunt.

Striges ſingulis ſeptimanis bis languent.

Ex velociſſima vectione vertigo vexat ſtriges.

Sed & illa, quæ ſuperioribus diebus incinerata eſt, ea quæ nunc diximus confirmauit: & aliud inſuper veri realiſque ſui curſus dedit hoc indicium, quod cùm ſemel reportaretur è curſu, & per caminum depoſita fuiſſet in camera propria, non potuit hoc latere familiares, qui in eadem camera dormiebãt. Et licet illa, vt factum occultaret excuſationem auditi ſonitus aliam interponeret, non tamen eis potuit ſatisfacere, quò minus vehementer ſuſpicarentur eam tunc de curſu regreſſam, ſicut & rei veritas erat.

Per caminum quædam demiſſa proditur.

Mutuus quoque concurſus in dictis & factis, dum in diabolico illo reſident conuentu, & ſe inuicem cognouiſſe, & comitatas fuiſſe: feciſſe quoque ſimúlque dixiſſe, dum ſunt in curſu, quæ poſtmodum concordes referunt, ſicut in referendo conueniunt, qui vigilant, ea quæ ſimul vigilantes fecerunt, aut dixerunt, ſignum eſt apertiſſimæ veritatis, quòd iſta non in ſomnis perficiantur. Nam ſi vnus ſomniaret, aut deluderetur, vel etiam ambo, nullatenus ita mutuò conuenirent: Non enim experimur, imò impoſſibile iudicatur, & contra naturam, quòd duobus contingat eadem in ſomnis videre, putaréve, quòd hæc vel illa fecerint, vel dixerint, abſque vlla penitus differentia, vt talibus accidere comprobatur. Siquidem perſæpè plures earum conueniunt ſimul ire redíréque, vt nulla ſit iam negandi ratio vel apparentia, quòd hæc corporaliter fiant & in vigilia.

Quòd ſi etiam quandoque in ſomnis hæc appareant, vel contingant operę Dæmonis, nõ hoc eos latet, vt plurimùm

qui talia patiuntur, ſicut & ſupra dictum eſt, ex his quæ traduntur in Malleo Maleficarum His tamen, qui realiter deferuntur ad curſum, vt dictum eſt, multa tam in motu illo, tquàm in termino motus, delusoriè in parte contingunt: vt udicent miſeri, realiter & corporaliter nonnulla ibi fieri & eſſe, quæ tamen phantaſticè fiunt opere Diaboli, vt in ſolutionibus argumentorum pleniùs innoteſcet.

Cur Dæmones copioſas ac celebres ſtrigum conuentus crebro ſic inſtruant, ac aceruem è diuerſis regionibus aſſumptis viris ac mulieribus.

Cap. XX.

POſſet autem aliquis etiam præmiſſis omnibus annuendo dubitare de veritate huius concurſus hominum in vnum, tam crebrò reperiri.

Rariſſimi Strigum conuentus.

Eſto enim, quòd poſſit Diabolus homines de loco ad locum longiùs transferre, & plures etiã homines in vnum congregare: non tamen id fieri credendum videtur, niſi rariſſimè, ſicut & rariſſimi leguntur qui fuerint à Dæmone per aëra deportati: & rariùs, imò nunquam, tam in gentilium quàm etiam in Eccleſiaſticorum ſcriptis legitur, quòd vel ſemel tantùm per Dæmones facta ſit adeò celebris cõgregatio hominum, ſicut eſt vna vel minima earum, quæ fieri dicuntur à ſtrigibus bis in hebdomada in diuerſis partibus Chriſtianorum.

Quòd ſi etiam dicatur, hoc Dæmones facere, vt decipiant homines, & eorum ruinæ ſæpius inſidientur, videtur, quòd ab initio iſta facere debuiſſent, cùm à principio perditionem hominum ſummo ſtudio, & inexplebili malitia exquiſierũt. Vnde cùm factum hoc aliàs nemo ſciat, imò negatur ab omnibus pari modo negabit quiſpiam vnquam Deum Opt. Max. iſta permittere.

Verùm enimuero cùm tot aſſertionibus, atq; manifeſtis indiciis, hæc infœlici noſtra hac tempeſtate comprobentur contingere, ſuprà inductum ſuaſorium ſcrupulum hac ſola ſuaſione remouarę curabimus, quòd Deo pro grauioribus hominum inualeſcentibus demeritis permittente, grauius eoſdem

eoſdē Diabolus inſequitur, ac pernicioſiores nocendi modos indies aggreditur in Chriſtiani nominis extinctionem.

Quòd autem vnus hic morbus omniū ſit grauiſſimus, ſupra modum contagioſus, vniuerſalíque ſaluti hominum magis aduerſus primum manifeſtato, facilè demum oſtendemus, non ab re noſtris temporibus iſta crebeſcere.

Primùm autem, deducit multitudo ſimul & grauitas criminum, ruináq; animarum exitialis, quam Diabolus omni, qua poteſt arte, omníque malitia mundū debellare contendit. In conſortio enim poſitæ miſeriæ, & infelices illæ perſonæ, magis ſe inuicem ad malitiam trahunt, in malitia fouent, & ſic eorum culpa continuè aggrauatur. Se inuicem quidem ad malitiam magis trahunt inducendo.

Quot modis inducantur Striges.

Cur Dæmon côuentus ſuos agat.

Primò verbis. Timeret enim perſona quælibet diabolica, ſi ſolam ſe ſciret, aut crederet eſſe Dæmoni obligatam, ſic à Chriſto alienam, eiúſque inimicam: timeret, inquam, hæc alteri reuelare, & ad ſimile facinus alios inducere. Modò autem, cùm in tam ſolemni delectabilíſque ſe cognoſcant annumerari ſocietate quaſi iactabundæ, morémq; facturæ cognatis, amicis, atque ſodalibus, eoſdem inducunt verbis extra curſum, vt pote primo narrando, quibus conuenientes in curſu perfruantur bonis.

Secundò excludendo timorem, tam Dæmonum, quàm iudiciorum Dei: dum Dæmones, non quaſi inimicos, vt prędicatur, ſed quaſi amicos, & familiariter obſequentes pro voto ſe dicant habere, & Deum talia non curare, vel certè non poſſe punire affirment hæreticè, quaſi non præualeat contra Dæmonis potentiam ſe opponere, factáſque iniurias vindicare.

Tertiò remouendo impoſſibilitatem apparentem tranſmigrationis longinquæ, imò præbendo facultatem per Dęmonum inuocationem: eoſdémque per execrabilem vnctionem, in illorum maledicto nomine factam à ſtrigibus, ad hoc ipſum obſequioſos reddendo.

Quartò, cauſando roborandóq; fiduciā proprio comitatu.

Quot modis foueātur ſtriges in malitia.

Fouent poſtmodum in malitia, dum ſunt congregatæ perſonæ illæ, alias quas traxerunt: primò offerendo eas magnæ dominę in tali multitudine pręſidenti: vt propter eam, quam pręſe fert excellentiam, potentiam, beneuolentiam, comitatem, vereantur eiuſdem votis atque præceptis, ta-

meiſi execrabilibus, non patere: timeant eidem promiſſa non obſeruare: non odio eam habeant, ſed potius diligant, veluti auctricem tãtorum bonorum, & in omnibus occurrentem pro voto.

Secundò fouentur in malitia, propter multitudinis imitationem. Multæ enim perſonæ, dum etiam illuc perductæ ſunt, renuerent contra Chriſtum & fidem ſacrilegia committere: quæ tamen immutatione ſociarum fidentius admittunt facinoroſiſſima opera. Ex maiori etiam multitudine, maior ſequitur voluptas in multis, quibus fruuntur delitiis. Si enim omnis boni poſſeſſio iucunda minus eſt ſine conſortio, vt dicit Boëtius, ex hoc ipſo, quòd in maxima multitudine conueniunt, ſolatiis etiam affluunt pluribus in chorizando, cantando, ſonando, & in curioſitatibus multis, & præſertim in aſpectu pulcherrimarum perſonarum apparentium, &c. vt ſic viliſſimorum hominum deſiderium accendatur magis ac magis, velle ſæpius iſta repetere.

Quomodo Striges aggrauãt malitiã. Ex quibus omnibus continuè aggrauatur peccantium malitia, cùm ex frequentatis actibus malis, omnis eorum generatus peſſimus habitus infidelitatis, apoſtaſiæque à fide, & demum omnis generis vitiorum, & præcipuè luxuriæ, gulæ, inuidiæ, iræque proficiat in malitia, & cor eorum obſtinatione maxima iudices obduretur, ob peccandi conſuetudinem.

Rariſſima cõuerſio Strigũ ad Deum. Cuius indicium eſt rariſſima talium perſonarum ad Deum conuerſio: conuerſorum tam facilis, quæ comprobatur, reciduatio. Dicunt enim communiter quæ conuertuntur quòd iſta conuerſio ſibi difficilima eſt, & perſeuerantia dura, tum ob delitiarum memoriam, tum propter Dæmones, in diuerſis formis plurimùm eiſdem blandientes vel ſi ſic non præualent, realiter poſtmodùm, & grauiter deterrentes, & verberantes.

Aggrauatur inſuper illorum malitia, propter multitudinem, ex hoc, quòd quaſi in vnum facinus omnes cõiurant ita, vt quilibet, nõ ſolùm propriorũ, ſed etiam totius multitudinis peccatorum, quibus conſentit & delectatur, reatu teneatur obnoxius. Sicut enim opera bona gratiora ſunt Deo, ſi à multis vnanimiter fiant, iuxta quod innuũt verba illa Domini, Matth. 18. Vbi fuerint duo vel tres congregati

gati

gati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum: ita & quoad malitiam grauitatémque delictorum, pariformiter iudicandum eſt. Vnde & in naturalibus diuerſorum agentium virtus, quò magis vnita fuerit, fortior eſt, & magis diffunditur. Ferueſcunt enim magis igniti carbones, dum coguntur in vnum. Hoc igitur rete peſſimo verſutus vtitur hoſtis, vt copioſam infœliciſſimorum hominum multitudinem ad tetrareas ſtriges poſt ſe trahat. Non eſt autem vſus hac arte Diabolus ab initio, antiquíſve temporibus, tum quia principaliter per hæc intendit iniquus fidem veri Dei, de corde hominis euellere. Totum autem antiquitùs penè orbem, per veritatis ignorantiam, & per infidelitatem ſuę adduxerat ſeruituti, præter Iudæorum pauciſſimos: quem etiã populum ad idololatriam pronum cognoſcens, non exquiſitis his artibus ad infidelitatem trahere neceſſarium iudicabat: ſed facilè in illam eos prolabi faciebat.

Ferueſcunt carbones, dum coguntur in vnum

Cur antiquitus Sathan his artibus Magicis non ſit vſus.

Poſt aduentum autem Domini & Saluatoris, in primitiua quidem eccleſia Chriſtianus populus inter infideles habitans, perfectiſſimæ vitæ fuerat, & fidei firmiſſimè inhærebat, vt potè inter perſecutiones continuè ſplendeſcens atque feruens, ſicut & aurum igne probatur. eratq́ue tunc Diabolo ſola vel maxima cura, regnũ ſuum tueri, ne omnes infideles ad Chriſtum conuerterentur. Sed data pace poſt tempora cœperunt Chriſti colæ ſegniter agere, àconceptóque fidei feruore tepeſcere: quos conſequenter aggrediens Diabolus, per miniſtros ſuos hęreticos innumerabiles ſeducere cœpit, ſicque voti compos fieri per internam infeſtationem à ſe, & per exteriorem ab ipſis hęreticis factam: non autem adhuc per viſibilem apparitionem, ſaluti hominum grauius inſidiari.

At poſtremò ſublatis è medio hæreticis, aut certè è Chriſtianorum finibus longiùs profligatis, cœpit Diabolus ſimpliciores perſonas facilè ſeducere, multipliciter deludere, & ad infidelitatem, cultúmque Dianæ variis illuſionibus inclinare, vt in c. Epiſcopi. 26. q. 5. enarratur.

Quomodo hæreſis Strigiatus creuerit.

Sed deprehenſo à Chriſtianis per ſacerdotum doctrinã, non eſſe verum Deum, vel Deam, quæ perſonis illis quaſi domina apparebat, ne ſuo Diabolus deſiderio peſſimo defraudaretur, cœpit apertè ſe Chriſtianis ſolis offerre in omnibus obſequentem; & eis crebertimè omnis generis

delitia

delitias præparare, dummodo fidem Chriſti ab eorum cordibus eliminare poſſet. Quod vt facilè firmitérque obtineat, prædictos adinuenit laqueos, ac dolos peſſimos maledicti curſus, ac infœliciſſimarum harum perſonarum conuentus.

Et in principio quidem, eo, quòd non multi eſſent, qui eius tali malitiæ conſentirent: ex diuerſis locis Chriſtianitatis, vnius tamen aſſumptos linguæ per aëra in vnum tantummodò loco pro quolibet regno, qualibétve prouincia deducere conſueuerat, puta circa regionem Iordanis, circa nucem Beneuenti, & ſic de ſimilibus.

Conuentus Strigum circa Iordanem.

Sed adeo magna in præſentiarum multitudine inualuerunt, vt in pluribus aggregentur locis, & quaſi per ſingulas diœceſes conuentus faciant copioſos, magnæ multitudinis vtrinſque ſexus, & varii ſtatus. Sicut in Barcho Ferrarien. in planicie Mirandolæ, in monte Paterno, prope Bononiam, & in aliis pluribus per has maledictas perſonas nominatis locis: vt iam non per aëra ſemper à Dæmonibus deportentur, ſed pedeſtres vadant multotiés, & velocius currant, quòd perſæpè propè ſit locus, tametſi à Dæmonibus in hoc ipſo multipliciter etiam ſint ſuffultæ. Quam ſectam maledictam dignetur Deus Opt. Max. tandem eliminare. Et hæc de tertio principali, & quoad totius quæſt. determinationem, & materiæ declarationem dicta ſufficiant. Nunc ſupereſt argumenta pro opinione falſa in principio facta diſſoluere.

Loca conuentuum Diabolicorum.

Hodie nō volatiles, ſed pedeſtres Striges habentur.

Pro ſolutione primi argumenti primò deducitur allegatum in contrarium c. Epiſcopi. eſſe multipliciter de authoritate. & veritate ſuſpectum.

CAP. XXI.

Primi argumenti ſolutio.

Determinata veritate circa prępoſitam quæſtionem ſupereſt ſoluere rationes in principio adductas, pro parte falſa. Ad primum igitur argumentum fundatum ſuper ea, quæ dicuntur in c. Epiſcopi 26. q. 3. multa dicenda ſunt, co quòd huius cap. verbis. & authoritati ſolùm innitamur, & hæreant, qui curſum hunc diabolicum corporaliter fieri negant. Primò ergo dicendum eſt, ſecundùm aliquos,

capitu

capitulum illud, ſed etiam cōcilium ſuſpectum eſſe de falſitate & inter paleas non minus computandum, quàm Gabillon. vel Belcón concilia reputentur, d. 18 c. Placuit, & c. Annis, & ſic de ſimilibus, quæ non alia ratione repudiātur & inter apocrypha cenſeri ſcripta tenendum eſt, niſi quia neſciatur quo tempore, ſub quo Pontifice, vel cuius authoritate indictum ſit aliquod tale concilium, vel confirmatū. Etenim concilia plurima ab hæreticis & ſchiſmaticis ſæpius celebrata ſunt: in quibus quidem licet plurima conſtituta inueniantur, quæ ad ſanctæ vitæ profectum conferre videantur, & nonnulla vera ex ſanctorum Doctorum ſapientia inferantur: nihilominus ab Eccleſia non acceptantur, imò damnantur propter commixta multa falſa, & perperam ordinata. & quia etiam non ritè cōgregata fuiſſe compertum eſt, ſed potiùs contra voluntatem ſummi Pontificis aut propter eius notitiam, & beneplacitum, cuius ſolius eſt, vniuerſalia concilia indicere & confirmare, d. ſt 17. per totum. Sicut patet de concilio Arimini damnato, diſt. 15. c. Sancta & nouiſſimis temporibus de concilio Baſileæ damnato ab Eug. 4. & ſic de aliis pluribus ſchiſmaticis cōciliis. Et ille, qui teneret, quòd concilium poteſt indici, vel congregari, aut celebrari, ſub alio capite, quā ſummo Pontifice, Romæ vice Petri vniuerſali Eccleſiæ præſidente, niſi fortè in caſu, quo Pontifex in hæreſim laberetur, eſſet hæreticus, ſanctæ matris Eccleſiæ Romanæ primatum impugnans, quem à Chriſto accepit d. 22. c. Omnes. & d. 40. c. Si Papa. Cùm igitur huius aſſerti concilij Acquiren. & tempus ignoretur, & author, illi meritò adhærere non videmur cogi: & eius dicta, ſeu decreta nullam habere videntur authoritatem, niſi aliud oſtendatur. Suſpectum eſt ſecundò vehementer tale concilium, quod non Catholicum fuerit, aut ab Eccleſia approbatum, eò quòd nonnulla profert obſcura, ſacriſq; literis non plenè conſona, ſed ſecundùm ſenſum, quem aduerſarij patrū Inquiſitorum in eo habent, falſa ac de hæreſi ſuſpecta. Probādo etiam ſuum principale propoſitum ſecūdùm dictum ſenſum diminutè ac inefficaciter procedi, & contra veritatem, quæ manifeſta eſt in ſacris literis, quòd videlicet talia non poſſit facere Diabolus, quæ tamen Diabolo poſſibilia eſſe, ſacræ literæ proteſtantur. Nam inter alia eliciunt hæc ex d. cap. quòd non

Concilia ab hæreticis ſæpius celebrata.

poſſint

poſſint à Diabolo portari realiter de loco ad locum, quod non poſſit figuram hominis prætendere, vel mulieris quaſi deæ factæ, quæ ſunt contra ſacras literas & contra ſcientiam & doctrinam omnium Theologorum ſacras literas exponentium. Nam quòd Diabolus Chriſtum de loco ad locum portauerit, habetur expreſſè in Euãgelio Matth. 4. cap. Multò magis igitur alios portare poteſt, & portaſſe fertur in hiſtoriis authenticis Sanctorum, & præcipuè diui Iacobi Apoſt. Naturalis etiam potentia non eſt minor in Angelo malo, quàm in bono, qui tamen portauit Abacuch per longa terrarum ſpacia in citiſſimo tempore, Dan. 4. Cùm poſſit etiam Diabolus ſe trãsfigurare in Angelum lucis, vt dicitur 1. Corinth. 9. & habetur in eodem cap. Epiſcopi. multò magis poterit ſe transfigurare in deam aliquam corpoream, ſicut putabant eſſe Dianam ipſi Pagani. Contraria etiam ſacris literis (niſi bonæ glo. interpretentur) afferet capitulum illud: dum dicit eſſe infidelem & pagano deteriorem, qui credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius mutari, aut in deterius, aut transformari in aliam ſpeciem, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt. Huius enim contrarium, quantum ad aliam ſpeciem, expreſſe habetur, Exod. 7. & 8. Vbi legitur Magos Pharaonis conuertiſſe virgas ſuas in ſerpentes: aquas etiam in ſanguinem verum, veráſque ranas. Neque enim poteſt dici ſecundùm fidem, quòd iſta deluſione acciderint; quia ſicut bene probat diuus Auguſtinus in glo. ibid. Scriptura eodem vocabulo nominat, & virgas Magorum, & virgam Moyſi, quam conſtat verè in ſerpentem eſſe conuerſam. Et hanc intentionem Auguſtinus in paſſu illo ſacræ ſcripturæ ſequitur etiam & declarat diuus Tho. Pot. quæſtio. 6. ar. 5. ad 8. cum aliis Theologis & expoſitoribus. Et alia ratione hoc ipſum deducitur ex eadem ſcriptura: quia ſi deluſoriè iſta contigiſſent, cùm illi magi non niſi virtute Diaboli talia poſſent facere, & æquè facilè ſit Diabolo facere, quòd ita præſtigioſè cyniphes ſicut ranæ ſerpentéſque apparerent: æquè facilè virtute illius potuiſſent Magi, cyniphes ipſos deluſoriè, & tantùm apparenter educere, ſicut ranas, & tamen ſacra ſcriptura dicit, quod Magi hoc facere non potuerunt. Quod quidem non eſt ita intelligendum, quaſi

Diabolus Chriſtum deportauit.

Diabolus ſe poteſt transfigurare in Angelum lucis.

Magi nil niſi virtute Diaboli poſſunt.

quaſi naturalis Diaboli virtus ad illorũ etiã productionem nõ ſe oſtenderet: ſed quia eos talia animalia tunc producerẽ non permiſit Deus; vt dictus ſanctus Auguſtin. 3. de Tri. & recitat Magiſter 7. de 2. Qui etiam negaret, quòd Diabolus poſſit creaturam conuertere in aliã ſimilitudinem per præſtigium, negaret ipſum præſtigium, quod eſt vna diuinationis ſpecies, & contradiceret conſequenter omnibus Theologis, & cap. Ne mirum 29. q. 5. ſéque opponere omnibus hiſtoriis taliã narrantibus, quæ per præſtigium variis temporibus contigerunt in locis. Quo tamen modo intelligendum ſit, Diabolum poſſe, vel non poſſe vnam creaturam in aliam mutare infrà declarabitur. Suſpectum tertiò de falſitate eſt dictum capitulum, in quantum alium prætendit ſenſum in ſacris literis, quàm habeant ſancti Doctores ſuper verbo illo Apoſtoli: Siue in corpore, ſiue extra corpus neſcio, &c. imò ſenſum præfert, quem reprobãt S. Aug. S. Thom. & quem D. Hieronymus in prologo Danielis, dicit fuiſſe ſenſum cuiuſdam Iudæi negantis pariter id, quod vniuerſalis cõfitetur Eccleſia, Abacuch, inquã, eſſe portatum ab Angelo in Babylonem breui temporis ſpatio. Et ideo cùm ex cultu Iudæi exponentis: tum etiam quia Hieronymus hoc referebat, vt oſtenderet ſe in ſuis tranſlationibus pati multas calumnias, maximè à Iudæis, quas ipſe calumnias reputabat iniuſtas, infertur tacitè quòd pariter execretur, & damnet cauſas calumniarum, inter quas vna erat expoſitio prædicta, quam inducebat Iudæus ille. Cùm ergo illud afferat dictum capitulum ſecundùm aduerſariorum interpretationem; patet ex hoc ipſo ſuſpectum eſſe de minori veritate. Eſt autem ſenſus verborum Apoſtoli, dum dicit ſe neſcire, an in corpore, an extra corpus raptus ſit vſque ad tertium cœlum, à prædicto Iudæo introductus, & prædicto capit. Epiſcopi inſertus, ſecundùm aduerſarios, iſte, quod Apoſtolus neſcierit, an fuerit portatus ad paradiſum, ſeu in tertium cœlum corporaliter, ita quòd corpus cum anima eius eſſet illuc tranſportatum: an certè extra corpus raptus fuerit, & in ſolo ſpiritu viderit & audierit, quæ ibi cognouit. Hunc autem ſenſum recitat, & improbat Auguſt. 12. ſuper Gene. ad literam. Hac ratione, quia, inquit, conſtat ex verbis Apoſtoli, quòd ipſe ſciuit ſe eſſe raptum vſque ad tertium cœlum: conſtat ergo

Quomodo poſſit Diabolus creaturam in aliã ſimilitudinem cõuertere.

S. Paulus in tertiũ cœlum rapitur.

ergo, illud cœlum, in quo raptus eſt, eſſe verum cœlum non aliquam cœli ſimilitudinem. Si enim hoc voluiſſet intelligere, cùm dicit ſe raptum in cœlum id eſt, ad vidēdum imaginariè ſimilitudinem cœli, eodem modo poterat affirmare raptum eſſe in corpore, id eſt, in ſimilitudinem corporis huius. Et ſic non fuiſſet neceſſarium diſcernere, quid ſciret, aut neſciret: quia vtrunque æqualiter ſciret, ſcilicet & ſe eſſe in cœlum, & ſe eſſe raptum in corpore ſecundùm ſimilitudinem, ſicut accidit in ſomnis. Si autem ſciebat eſſe verum tertium cœlum, ſciebat ergo aut eſſe aliquod ſpirituale & incorporeum: & ſic non poterat corpus eius illuc rapi: aut eſſe aliquid corporeum, & ſic anima non poſſet illuc ſine corpore rapi, niſi ſepararetur à corpore. Et ſic poſt longam diſputationem Auguſtinus concludit verum ſenſum verborum Apoſtoli, dicens: Reſtat ergo fortaſſe, vt hoc ipſum eum intelligamus ignoraſſe, vtrùm quando in cœlum raptus eſt, in corpore fuerit, quomodo eſt anima in corpore, cùm corpus viuere dicitur, ſiue vegetantis, ſiue dormientis, ſiue in extaſim à ſenſibus corporis alienata: an omnino de corpore exierit, vt mortuum corpus iaceret, donec perfecta illa demonſtratione membris mortuis anima redderetur, & non quaſi dormiens euigilaret, aut extaſi alienatus rediret in ſenſus, ſed mortuus omnino reuiuiſceret, hæc ille. Quem adducit & ſequitur S. Thom. 22. q. 175. art. 6. & Veri. q. 13. art. 6. Quod etiā ratione conuincitur: Si enim non fuiſſet tunc Apoſtolus ſecundùm corpus in terra, vbi fuerat à ſociis & comitibus deductus, & à Iuda hoſpitio receptus, hoc ipſum illi clariſſimè competiiſſet: Et palam omnibus, quaſi miraculum inſigne factum eſſet. Si verò in terra, & non in cœlo corpore fuiſſet, nolle ſociis hoc affirmantibus credere, impudentiæ illius aſcriberetur, non minus, quàm eius qui tantùm ea credere velit, quæ ſenſu percipit exteriori. Immobile autem corpus hominis manens, non omnes diſcernere poſſunt, an funditus extinctum ſit, vel certè extaſim patiatur. Vnde referentibus quibuſlibet Paulo, quod corpore immobilis permanſiſſet, eorum ſenſui adhærere non tenebatur, ſi quis ei quod mortuus fuerit, vel non mortuus affirmaſſet. Cùm igitur ſi hæc etiam non ſuffragaretur ratio, ſola authoritas ſanctorum fidem faciat veritati, patet

quòd

quod contrarium ſenſum in verbis Apoſtoli prætendens illius capituli litera redditur de veritate ſuſpecta.

Capitulum Epiſcopi, *propoſitum ſuum inefficaciter inferre, & ob hoc de falſitate & authoritate minori ſuſpectum eſſe.*

Cap. XXII.

De falſitate quoque minoriq́ue auctoritate d.c. deprehenditur ex hoc eſſe ſuſpectum, quòd in probando quod intendit obſcurè, ineptè, & prorſus inefficaciter procedit, ſi illum habet ſenſum, quem ei tribuunt aduerſarij, dum contra veritatem ſuprà diffinitam illud inducunt. Volens enim probare ſecundùm eos, quòd non realiter, & in corpore mulieres illæ perficerent, aut viderent quæ narrabant, ſed in ſomnis potiùs, aut in ſolo ſpiritu à Diabolo deluderentur, inducit binas illas authoritates ſacræ Scripturę, quibus ſecundùm horum interpretationem habeatur, quòd non in corpore, & ſecundùm ſenſus corporeos præſentes fuerint Paulus & Ezechiel, alter inquam, in cœlo, alter in Ieruſalem. Et tamen ex illis authoritatibus ad ſenſum iſtorum à capitulo inductus non habetur primò; quòd non poſſit etiam tale quid in corpore contingere, niſi in authoritatibus illis hunc habeant intellectum, quòd videlicet nullo modo potuerit, vel Paulus in cœlum, vel Ezechiel in Ieruſalem corporaliter deportari, niſi fortè ab Angelis bonis. Sed hoc primò eſt falſum, quoad deportationem Ezechielis. Multò enim grauiora corpora poteſt Diabolus & longiùs deportare, vt ſuprà monſtratum eſt. Secundò infertur oppoſitum ex hoc ipſo, quod dicunt, cùm naturalia manſerint in Dæmonibus ſecundùm Dionyſ. ſplendidiſſima. Quicquid ergo virtute naturali poſſunt Angeli boni, poſſunt & mali: & magis qui ſunt excellentioris naturæ. Falſa etiam expoſitio iſta ex hoc cõuincitur, quòd ſi ſic intenderet, Paulus vtique mentiretur. Etenim quid Angeli boni poſſint & mali, meliùs ipſe certiúſque didicerat, quàm auctores dicti capituli. Nõ ergo dixiſſet: Neſcio, Deus ſcit. Si verò in prædictis authoritatibus non illum, ſed hunc potiùs habeant intellectum, quod de facto non corporali-

Ezechiel in Hieruſalem deportatus.

Grauiora corpora longiùs à Diabolo deportantur.

Mmm

ter ad illa loca portati ſunt, licèt potuiſſent portari, tunc non habent ab eis propoſitum quod intendunt, hoc inquam, quòd non poſſint a Diabolo per longa terrarum ſpacia corporaliter portari ſtriges. Nam à non eſſe ad non poſſe, nullum eſt argumentum. Neque enim ſequitur: Petrus non eſt Papa, ergo non poteſt eſſe Papa. Et tamen aduerſarij ex authoritatibus illis, quæ continent tales translationes non eſſe factas in corpore inferre volunt, quòd non poſſint ſimilia in corpore contingere. Neque etiam ſequitur, quòd ſemper & omnibus ſic contingat reſpectu cuiuſcunque corporis, & cuiuſcunque localis diſtantiæ, quod Ezechieli contigit atque Paulo, quia à particulari ad vniuerſale, ſiue ſecundùm tempus, ſiue ſecundùm ſuppoſita, non valet argumentum. Et hæc apud ſapientes logicos notiſſima ſunt, & prima principia: quæ etiam pueris & idiotis clarè conſtant.* Quis enim inferret: Aliquando Petrus fuit, ergo ſemper Petrus fuit? ſimiliter quis exiſtimaret, hanc eſſe bonam illationem: Aliquis homo eſt bonus, ergo omnis homo eſt bonus? Et tamen ſecundùm aduerſarios in capitulo illo fiunt ſimiles deductiones, iſto modo: Paulus & Ezechiel non fuerunt portati in corpore ad loca illa, ergo nunquã & nullus poteſt taliter in corpore ferri. A particulari etiãm, & multo magis ab vna ſingulari ad aliam ſingularem, conſequentia ſeu argumentum non valet, ſiue affirmando, ſiue negando fiat. Sicut non ſequitur Aliquis homo, ſeu etiam Sortes currit, ergo Petrus currit. aliquis homo ſeu etiam Sortes non eſt bonus, ergo Petrus non eſt bonus. Et tamen ſecundùm tenentes contrariam opinionem, in præſentis quæſt. art. d. cap. Epiſcopi. intendit ſic arguere: Paulus & Ezechiel non fuerunt portati in corpore. Ergo nec illæ mulieres portantur in corpore. Vnde patet quòd cùm iſtæ conſequentiæ ſecundùm ſapientes ſint deriſibiles: ipſum quoque totum capitulum ſecundùm ſenſum quem iſti homines, qui Inquiſitoribus aduerſantur, in eo habent, eſt nullius penitùs authoritatis, & à Spiritu ſancto non produxiſſe conuincitur, neque fuiſſe bonum, verum, ritéque congregatum concilium, ſed inter paleas reputandum.

Adhuc ſunt etiam, qui ſic exponunt d. capit. quænam ſit probatio, quam fecit ſecũdùm eos. hæc, inquam: In ſomnis

A non eſſe ad non poſſe nullum eſt argumentum.

A particulari ad vniuerſalem non valet argumentum.

ac nocturnis viſionibus homo extra ſe ipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat: ergo & mulieribus illis itidem accidebat circa ea, quæ narrabantur ab eis facta, vel viſa. Similiter iſta probatio nulla eſt: Stultus & hebes eſt, qui ea quæ fiunt in ſolo ſpiritu, etiam in corpore accidere arbitratur: ergo ſtulti ſunt & hebetes, qui credunt verè & corporaliter mulieres illas feciſſe, vel vidiſſe quæ narrabant. Nonne iſtæ probationes ſupponunt, mulieres illas ſomniaſſe tantùm talia, quòd tamen erat probandum? Si ergo d. c. talẽ habuit intellectum, quem iſti ex eo accipiunt inefficaciſſimè proceſſit. Si verò aliter interpretetur, vt ſaluari poſſit veritas & authoritas eius, nos infrà efficere conabimur, aduerſarij non habebunt ex eo propoſitum ſuum, vt ibi etiam oſtendetur. Sed nunc quædam alia adhuc præhibanda ſunt.

Quòd non eſt neceſſariò ſtandum dictis illius capituli Epiſcopi, ſi à ſynodali concilio emanauit, quin etiam ſi concilio generali prodijſſet reclamandum eſt ad Pontificem, vt ſua declaratione excludat ſenſus erroneos, quos aduerſarij habent in eo.

Cap. XXIII.

SVppoſito autem quòd à ritè congregato concilio capitulum hoc manauerit, adhuc ſecundò ducitur argumẽtum ſuper illos fundatum non procedere propter duo. Primò quidẽ, quia neſcitur adhuc an ſynodale fuerit tale concilium, vel certè generale, quod ſolùm omnes aſtringit. Argumentum autem probabile, quòd generale non fuerit tale concilium, hoc habetur, quòd inter generalia concilia enumerata à Gratiano c. 15. vel 17. nullum Acquirẽſe inuenitur. Omnia autem concilia Gratianum ſufficienter enumeraſſe, nullus debet aliquatenùs dubitare, cùm præſertim ea d. 15. promittat ſe velle aſſignare originem conſtitutionum Eccleſiaſticarum, quæ ex ſacris conciliis communiter ortæ ſunt. Huius ergo etiam conſtitutionis atque mandati, ſi authenticum eſſet, originem præmiſiſſet inter generalia ritéque congregata concilia, hoc Acquirenſe connu-

merando, aliàs non omnium conciliorum ſeriem putaſſet ſe ſufficienter tradidiſſe. Non ergo generale fuit hoc concilium, vel certè nullius apud eum authoritatis, quia fortè non ritè congregatũ. Cuius etiam rei ſignum eſt, quòd nullum ex antiquis meruit gloſſatorem, quia illud fortè decretorum libro inſertum non habebant. Si qui autem modernorum, vt Io de Turrecremata, illud expoſuerunt: non niſi quatuor eſſe de principali eius intentione dixerunt: vt ſit veritas in eo contenta ſaluaretur, omni falſitate, quam prætendit, excluſa. Quænam ſint autem quatuor illa principaliter intẽta declarabitur inferius. Si autẽ dicatur, quòd plura alia in libro Decretorũ inducũtur cõcilia generalia non priùs enumerata. Reſpondetur primò, quòd adducere incõueniẽtia nõ eſt ſoluere quæſtionẽ, ſecundò, quòd ſi illorũ etiã ignoretur tempus & author, & irrationabilia, vel falſa contineant qualia manifeſtabimus capitulum hoc continere, eis pariter non erit neceſſariò inhærendum: & ſi deferre quis eis voluerit, erunt piè interpretanda, ſicut infrà circa hoc etiam faciemus. Sed adhuc quiſpiam fortè probabiliter inducere conabitur, quòd tale conciliũ fuerit generale, & quòd præſentia vel authoritate ſummi Pontificis celebratum ſit, cùm Epiſcopis indifferẽter præcipiat, quòd ſolus Papa poteſt (vt videtur) eo quòd ſolus ſit eis ſuperior ordinariè. Hoc eſt enim vnum ex indiciis inductis à gloſſ. in cap. vt circa. in verbo, Perpetuo. de electione. libro. 6. ad diſcernendum generalia concilia à particularibus. Præcipitur etiam in ipſo capitulo omnibus eſſe publicè annunciandum, quod qui talia credit & his ſimilia, fidem perdit. Non eſt autem, niſi qui omnibus præſidet, præcipere, vt omnibus annuncietur mandatum, vel quæcunque determinatio fidei. Talis autem eſt ſolus Papa, vel etiam generale conciliũ eius authoritate. Reſpondetur igitur, quòd ſi capitulum præciperet omnibus Epiſcopis abſolutè, vtique ex hoc concluderetur, quòd concilium generale fuiſſet, quando aliàs eſſet ritè congregatum, eo quòd (vt inducitur) ſolus Papa omnibus Epiſcopis prælatus ſit, & ſuper omnes plenam habeat authoritatem. Non ſic autem inuenitur in capitulo illo. Sed indefinitè dicit, Epiſcopi, in plurali. Et licèt quandoque indefinita æquipolleat vniuerſali, non tamen ſemper, neque formaliter. Poteſt autem

tem Metropolitanus, ſiue Primas ſit, aut Patriarcha, ſiue etiam ſit Archiepiſcopus, cōgregare concilium prouinciale, ad quod vocati Epiſcopi omnes illius prouinciæ accedere tenētur, aliàs excommunicantur. d. 18. c. ſi Epiſcopus. c. ſi quis. c. Decernimus. Et poteſt concilium illis præcipere, quæcunque iudicauerit eſſe præcipienda, & tenētur ſeruare ordinata in eo, d. 92. c ſi quis Epiſcopus, primò, ſecūdò, tertiò. Similiter in c. Epiſcopi, omnibus eſſe annunciandum, &c. interpretari quis poſſet, ꝙ non abſolutè de omnibus loquitur, ſed tantùm de omnibus ſubiectis. Vel quòd non præcipuè, ſed quaſi naturaliter hoc monet eſſe prædicandum omnibus, quaſi dicat: omnibus annuncianda eſt iſta doctrina, vt pote vera, & ad ſalutem omnium ſpectans. Hoc autem modo poteſt monere etiam qui Prælatus non eſt, & qui nullam habet iuriſdictionem, ſed tantùm docendi officium. Vnde multò magis ſic poteſt omnes monere particulare concilium. Sed non poteſt præcipere omne omnibus, ſed tantùm ſibi ſubiectis. Diſcordare etiam à quocunque particulari concilio, quando erronea vel indiſcreta præciperet, vel in his determinationibus in quibus vel ratio, vel Sanctorum doctorum aut clariſſimorum Theologorū authoritas contradicit: aut certè in his, quæ ſecundùm gloſſas & Doctores non ſunt de principali intentione concilij, vel quæ non exponuntur, niſi ſecundùm abſurdum eius intellectum, vt in propoſito accidit, circa præſentis quæſtionis articulum, quantùm ad expoſitionem aduerſariorum d.c. non eſt erroneum aut temerarium, ſed ſalubre, laude dignum ac meritorium. Sicut enim declarantes ſacras literas, & malum in eis intellectum explodentes & conſequenter eas elucidantes commendantur, eiſq́; vita æterna repromittitur, iuxta illud Eccleſiaſtici 24. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt. Sic etiam omnem veritatem explanando, cùm non niſi à Spiritu ſancto ſit veritas ſecundùm Ambro. & quamcunque falſitatem arguendo contrariam, dignus laude redditur author. Sanctorum etiam patrum doctrina in his præcipuè, quæ fidem tangunt vel bonos mores, non niſi ſecūdùm eorum principalem intentionem & ſanum intellectum, expulſis, inquam, omnibus quę poſſent falſum & erroneum ſenſum facere, accipienda eſt, & veneranda ipſa quoque particularia concilia de quibus

Conciliū qui poſſint conuocare.

loquitur c. Ad abolendam de hæret vt tangitur in argumẽto, non habent recognoſcere vel iudicare de hæreſi, niſi quando factum eſt clarum : Si enim eſſet dubium, tunc quæſtio debet remitti ad ſolum Papam, cuius ſolius authoritate cauſæ fidei determinantur: d. 18. c. multis. 24. q. 1. c. Quotiens. & extra de Bapti. c. Maiores. & ita determinat gl. in d. c. Quotiens. & D. Abbas in d. c. Ad abolendam. Eorum autem, quę inducuntur & reprobantur in d. c. Epiſcopi. aliqua quidẽ clarum eſt, eſſe hæreticalia. Putà quod aliquod numinis inueniatur præter vnum Deum : quòd aliqui ducantur ſeu portentur ad ſeruiendũ alicui deorum vel dearum præter vnum verum Deum : quòd talia demonſtrans atque ſuadens, ſit ſpiritus bonus quo Diabolus poſſit ſubitò & ſine naturæ miniſterio vel virtute, vnam creaturam in aliam ſpeciem vel figuram transmutare. Quo ad alia verò quæ ſecundùm verborum corticem videntur reprobari, videlicet, ꝙ non poſſunt homines à Dæmonibus portari citiſſimo tempore per longa terrarum ſpacia, videre, facereq; corporaliter, quæ narrantur ab illis præter numinum veritatem, non eſt clarum, quòd ſiat hæreticalia : imò potiùs oppoſitum clarum eſt apud ſapiẽtes: apud alios autem eſt vel creditum, vel dubium. Vnde ſi concilium tale particulare determinaſſet, talia eſſe hæreticalia, non eſſet ei adhærendum: nec ab eo rationabiliter deuiando ſit quis hæreticus. Sed ſi ſapientes de huiuſmodi dubitarent, eſſet Papa conſulendus, ſicut in aliis fidei dubiis. Quod tamen modò fieri non eſt neceſſarium circa præſentis quæſtionis artic, quia cùm Papa ſæpiùs dederit in hoc fauorem & priuilegia patribus Inquiſitoribus, vt ſuprà inductum eſt, patet eum approbare, quòd legitimè procedant contra tales, quaſi cõtra hæreticos. Quo ſtante oportet vel alium ſenſum habere in c. illo, vel ab eo ſimpliciter deuiare. Non eſt etiam authoritas vlla cap. illi acquiſita, eo quòd ſit redactum in corpore iuris. Hoc enim non ſummi Pontificis, ſed Gratiani tantùm authoritate vel voluntate factum eſt. Sine hoc enim ſi generale concilium fuiſſet, ſicut & ipſæ decretales Epiſtolæ ſedis Apoſtolicæ authoritatem habent irrefragabilem d. 19. c. ſi Romanorum. Quòd ſi etiam prædictum concilium fuerit generale, ſicut videtur concedere S. Tho. Spiritu, art. 2. ad 14. vbi etiam exponit dicta illius & vocat conci

Priuilegia ſæpius conceſſa inquiſitorib.

concilium Aquilegienſe: non ſic ei tenemur adhęrere, vt debeamus abſurda & irrationabilia propter ipſum concedere, ſed debemus piè exponere. Irrationabilis autem & abſurda valde eſſet prohibitio illa: ſi eſſet de intentione eius dicere, quòd qui credit aliquos portari, corporaliter ad ludum, ſit hæreticus & infidelis, ſecundùm quod in cap. illo damnantur etiam mulieribus illis credentes. Sic enim ſequeretur quòd credẽtes infinitis (vt ita dixerim) Inquiſitorũ proceſſibus aſſerentibus, quòd ſtriges realiter & corporaliter ferantur ad ludum Diabolicum, inuoluantur errore paganorum, & quòd ſint credentes aliquid numinis extra Deum, & iſta fieri à bono ſpiritu: & alia talia, quæ in illo capitulo hæreticalia aſſeruntur, quod eſt falſiſſimum, quia nullum horum credunt eſſe verum ſtriges, vel alij, qui ſtrigum ſectam aſſerunt ad curſum fieri corporaliter. Non eſt ergo credendũ d. c. hæc ipſa intendere. Nec obligaret concilium, ſi conuinceretur aliquid formaliter vel virtualiter contra ſacras literas, quoad literalem ſenſum, quem haberent in eis communiter ſancti Doctores, aliquid determinare Sed eſſet contra tale cõcilium reclamandum ad ſummum Pontificem. Sicut rectè Hieronymus ſe oppoſuit cõcilio determinanti quòd rapta nõ poſſet raptori cõiungi, oſtendens hoc ſacris literis repugnare, Exo. 22. & Deut. 22. propter quod Concilium reuocauit ſententiam, vt teſtatur gloſſ. in c. de libellis. d. 20. & elicitur. 36. q. 2. c. tria. c. ſi autem. & c. placuit. Vnde poſſet & in propoſito contra concilium, etiamſi generale fuiſſet ad Pontificem reclamari, vt illa declararet, & ad veritatem reduceret, quæ in dict. c. viderentur ſacris literis repugnare.

Irrationabilis & abſurda prohibitio.

y Vt patet ex 7. d. per totum. præſertim in cap. fin. Et ſi tu opponas de nota. per glo. & per Doct. in cap. cùm dilectus. de elect. vbi dicitur, quòd inferior Papa tenetur obedire conciliis. de quo etiam habetur per Fel. in cap. nonnulli. col. 4. de reſcri. præſertim quando in fide de conciliis agitur, quo caſu etiam Papa non poteſt contra eam diſponere, ſecundùm glo. in cap. in iſtis. 4. diſtinct.

& in cap. ſicut. 15. diſt. cum ſimilibus. vt Fel. tradit in cap. 1. col. 8. in prin. de conſtitutio. Reſponderi poteſt, quòd illa procedunt in conciliis vniuerſalibus congregatis à Papa, vel collegio Cardinalium, iuxta notata per Bald. in tract. ſchiſma. col. 15. poſito ſub rubri. C. ſi quis aliquem teſta. prohib. Et per eundem Bald. in c. olim de reſcript. & Dec. in c. ſignificaſti. de election. Secùs videtur in conciliis particularibus, vel etiam generalibus: ab his tamen congregatis, qui non habent poteſtatem congregandi generale concilium: vt patet ex not. per Fel. in dict. c. 1. col. 7. de conſtit. & tale videtur concilium, de quo habetur in dict. cap. Epiſcopi. Et ex his ſi diligenter conſideraueris, tolluntur, quæ nota. gloſſ. in cap. vt circa in iure perpetuo, de elect. libr. 6. vltra quod concilium nõ obligat, quod non eſt moribus vtentium approbatum, iuxta no. per gl in c. 1. de treug. & pac. vt etiam ibi Fel. tra. col. 4. vſque in fi. illius c.

z Et ad corroborationem prædictorum, vide quæ tradit Fel. in cap. ne innitatis. de conſtit. quia hoc eſt altum pelagus, longiori indigens diſcuſſione.

Poſito, quòd Concilium Aequirenſe fuerit generale, ritéque congregatum: & ſuppoſitis etiam omnibus, quæ in eo dicuntur, non euadere ſtriges manus Inquiſitorum. Et de variis illuſionum modis atque generibus.

CAP. XXIIII.

VErùm etiãſi certum ponatur, quod dubium eſſe probatum eſt, concilium, inquam, illud fuiſſe generale

ritéque

ritéque congregatū: adhuc tamē illud ex d.c. habetur, quod vt euitarent plurimi, contra Inquiſitores dictum capitulum inducunt. Id autem eſt, quòd manus ſeu iudicium ipſorum Inquiſitorum, tales maledictæ ſceleratæque perſonæ non euadunt, ſi dicantur hæ ſtriges, ſicut illæ ſceleratæ mulieres (de quibus ſermo eſt in dicto capitulo) à Diabolo in ſomnis vel in ſpiritu deludi, prout ex capitulo illo intendūt quidam probare. Non ſolùm autem per tale capitulum non euadunt, verùm etiam per ipſum in manus relabūtur eorundem Inquiſitorum. Per ipſum namque capitulum illæ ſceleratæ mulieres deprehenduntur, & iudicantur hæreticæ, infideles, & à fide apoſtatæ. Apoſtaſia quippe illarum notatur in primis verbis, cùm dicitur, quòd quædam ſceleratæ mulieres retrò poſt Sathanam conuerſæ, &c. Apoſtatare enim à fide, nihil aliud eſt, quàm retrò conuerti à Deo poſt Sathanam, cui renunciatum fuerat in Baptiſmo, cum conuerſione ad dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. *Apoſtatare à fide quid.* Et quòd præfata verba non intendant de alia retroceſſione, quàm de ea, quæ eſt per infidelitatem, & ſic importat apoſtaſiam à fide, iuxta c. Non obſeruetis. 26. q. 7. patet per verba paulò pòſt inducta in eodem c. Vbi dicitur. Sed vtinam hæ ſolæ in ſua perfidia periſſent, & non multos ſecum ad infidelitatis interitum pertraxiſſent. Nam & innumera multitudo hac opinione decepta, hæc vera eſſe credunt, & credendo à recta fide deuiant, & errore Paganorum inuoluūtur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deum arbitrantur, &c. Hoc ipſum etiā, quod dictum eſt, per ſequentia verba manifeſtatur: vbi dicitur de Sathana, quod talium perſonarum mentes per infidelitatem ſubiugat, & paulò pòſt, quòd faciat talem infidelem opinari in corpore fieri, quod fit in animo ſolo. Et in fine dicit, quòd qui talia credit fidem perdit, & infidelis eſt, paganóq; deterior. Cùm ergo ſtriges ſecundùm aduerſarios à Dæmonibus ſimiliter illudantur, ſequitur, quòd ab Inquiſitoribus vt infideles & apoſtatæ à fide, inquirendæ ſint: & iudicandæ. Omnis enim infidelitas & apoſtaſia poſt baptiſmum, ad hæreſim deducitur, ſeu ſub hæreſi continetur largo modo ſumpta, de qua patres Inquiſitores habent vniuerſaliter iudicare. Magis autem conuinceret eos ratio iſta, qui putarent ſectam ſtrigum eandem eſſe, vel ſub illa per om- *Omnis infidelitas & apoſtaſis poſt baptiſmum ad hæreſin deducitur.*

nia comprehendi, de qua loquitur dictum cap. Epiſcopi. Conuincit tamen, vt deduximus, & alios, qui eas tenent eſſe diuerſas, & tamen arguunt, quòd ſicut illæ deluduntur, ita & iſtæ. Haberent enim cōſequenter arguere, quòd ſicut illæ ante deluſionem per infidelitatem & apoſtaſiam à Diabolo captiuantur, ita & iſtæ, ſi volunt hanc etiam argumentationē ſuam validam eſſe, quòd ideò ſtriges non portētur realiter ad ludū ſed deludātur in ſomnis, quia illæ ſcelerataæ mulieres deludebantur. Quæ tamē argumentatio valida non eſt, neque intendit capitulū affirmare, quòd nō poſſint à Diabolo quæcunq; mulieres portari, ſed potiùs quòd illæ non verè portabantur ad ſeruien tum alicui Deæ, cùm nulla talis Dea eſſe poſſit: ſed deludebantur à Diabolo, qui poteſt modò notam, modò ignotam perſonam deludendo præferre & hoc multipliciter contingit. Et vno quidē modo poteſt illudere per præſtigium, quo immutatio, nō ex parte rei viſæ fit, ſed ex parte videntis: eò quòd à Diabolo perſtringantur oculi videntis, & ad eas deducūtur ſpecies rerū ſic apparentiū ex imaginatione, vel compoſitæ ex illis, ita, vt videatur præſens in re, eo modo, quo ſola imaginatione monſtratur: & non eo modo, quo verè ſub intuitu oculorum ponitur. Sicut dictum eſt ſuprà, de fœmina illa, quæ tēpore beati Macharij apud alios videbatur equa, cùm tamen beatus Macharius eam verè intueretur, vt erat fœmina, eò, quòd eum Diabolus per præſtigium, vt alios, deludere nō præualebat. Alio modo deluſio contingit per apparitionem rei, per Diabolum nouiter formatæ in alicuius ſimilitudinem.

Cauſa deluſionis non eſt ex parte videntis, ſed rei viſæ.

Quo caſu licèt videns deludatur, dum aliquam adeſſe perſonam putat quæ verè præſens nō eſt: cauſa tamen deluſionis non eſt ex parte vidētis, ſed rei viſæ, quo modo dicitur Diabolus in angelum lucis ſe poſſe transfigurare, quod & in vigilia poteſt contingere, formando corpus ex aëre conſpiſſato in ſimilitudinem & figuram hominis, aut angeli, prout etiā Angeli ſancti patribus antiquis apparere, & cum eiſdem quandoque habitare conſueuerunt in humana figura.

Deluſio poteſt contingere in interiori tantùm imaginatione.

Tertio modo poteſt deluſio contingere in interiori tantùm imaginatione, cùm perſona tēdit in rei ſimilitudinem, quam offert imaginatio, quaſi in rem ipſam. Et hæc contingit in ſomnis & in variis alienationibus à ſenſibus cauſatis, vel per infirmitates, ſicut in phreneticis, vel per

raptum

raptum naturalem, vel opere Dæmonum:& ſemper in prędictis modis alienationum deceptio immiſcetur. In raptu autem ſancto, & à Deo miniſterio Angelorum cauſato, nō deceptio inuenitur, ſed eruditio, ſicut cōſtat de raptu Pauli, & aliorum Sanctorum. Sicut etiam in ſomnis quandoque homines à Deo erudiuntur, ſecundùm illud Iob.33. Per ſomnium in viſione nocturna, quando irruit ſopor ſuper homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos, inſtruit diſciplina, &c. Et hos tres modos, quibus Diabolus poteſt hominibus deludens apparere, tangit virtualiter d.c. Epiſcopi. ſi non ineptum ſenſum habeat, & ex hoc argumentum patiatur minoris autoritatis. Nam videre deludíque per præſtigium, & pariter per imaginationem in ſimilitudinem vice rei tendere, comprehenditur in capitulo, vbi nonnulla quandoque videri in Spiritu, decipíquee x hoc homines pronunciatur. Videre autem formata per Dæmonis potentiam corpora phantaſtica, quaſi vera, authoritas Apoſtoli manifeſtat. Et intendit capitulum, quòd aliquo tali modo poterant illæ mulieres per inſidias Diaboli dementari, vt putarent poſtmodùm etiam ſolutis ſenſibus ſe ad Deæ ſeruitium deportatas, quàm deluſionem vigiles aduertiſſent, ſi ſub captiuitate Diaboli mens non eſſet.

In raptu ſancto non deceptio, ſed eruditio inuenitur.

In ſomnis homines à Deo diſciplinis inſtruuntur.

Summaria explanatio capituli Epiſcopi inducti, quantùm exigit propoſitum quæſtionis huius. Et quomodo ea, quæ ibi narrantur, ab his differunt quæ ſtrigibus dicuntur contingere.

CAP. XXV.

VT autem meliùs cognoſci poſſit, quæ ſit dicti capituli, iuxta Catholicum, quem poteſt habere ſenſum, principalis intentio:& quomodo ritè intellectum, non facit argumentum, nec militat aduerſus veritatem determinatam, libet ipſum breuibus explanare.

Sciendum igitur, quòd dictum capitulum ſupponit vnum quod tam fide, quàm ratione naturali certò tenemus vnum

Solum eſſe verum Deũ, & nihil penitus eſſe numinis præter ipſum.

vnum, inquam, ſolum eſſe verum Deum, & nihil penitus eſſe numinis præter ipſum: cuius tamen contrarium putabant gentiles atque pagani, multitudinem Deorum introducentes atque colentes. Et quia mulieres, de quibus in dicto capitulo mẽtio fit: Dianam, vnam, inquam, & ex Gentilium Dearum & Herodiadem, quaſi in cou patem Deam conuerſam, quæ fuit peſſima fœminarum, inueniri, vt Deas à ſe venerari eiſdemq; quaſi Diis obſequi ſeruiriq; aſſerebant: & non ſolùm ipſæ ſic à recta fide deuiabant, paganorum erroribus inuolutæ, verùm etiam in eãdem perfidiam alios innumerabiles ſuis his aſſertionibus & perſuaſionibus attrahebant, oppoſuit ſe concilium animarũ huic ruinæ, docens hæc omnia falſa eſſe: & quòd nullatenus hæc aſſerentibus eſſet adhibenda fides: eo, ꝙ non verè poterant iſta cognoſcere, cùm falſa ſit: & quòd ſola diabolica illuſione fiebat, vt eis talia viderentur vera, & quaſi familiari experientia cognita. Quòd etiam declinare intendens, qualiter inquam poſſit deluſio iſta cõtingere, duplicẽ præmittit cauſam deluſionis. Primam quidẽ ex parte Diaboli deludentis, ſecundam verò ex parte deluſorum. Inde modum aperit deluſionis varium. Poſtremò circa quæ deluderentur, oſtendit. Probat ergo primò, perſonas iſtas ſceleſtas à Diabolo deludi, quia hoc eſt facile Diabolo, cùm transfiguret ſe in Angelum lucis, quaſi ſic arguat: Si facit quod maius eſt, transfigurãdo ſe in Angelum lucis, poteſt etiam facere quod minus eſt, transfigurando ſe in homines, aut in beſtias, vel certè in formas perſonarum, quæ in Deos ſecundùm gentilium opinionem conuerſæ ſint. Ex parte autem deluſorum pro cauſa deluſionis eorum aſſignat infidelitatem. Ex hoc enim iuſta Dei permiſſione Diabolus huius deluſionis cõtra eas exercendæ poteſtatem accepit, vt qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Ex hac autem aſſignata cauſa datur intelligi, ꝙ infidelitate ceſſante, diabolica illa deluſio conſequenter ceſſet. Et ſic ad fidem conuerſæ, vel quomodolibet aliter à captiuitate Diaboli liberatę perſonę illę, cognoſcerẽt ſe fuiſſe deluſas ſicut & phrenetici ad ſanitatẽ poſtmodũ deducti, cognoſcũt differentiã vtriuſq; ſtatus & ꝙ in ſtatu phreneſis deluderentur, iã primò tũc aduertunt. Modum autem deluſionis prædictæ, inſinuat dictum capit. dum dicit, quod in ſomnis & ſpiritu hoc

Perſona ſceleſtata à Diabolo deluſa.

Infidelitate ceſſante, Diabolica illa deluſio conſequẽter ceſſat.

hoc eſt, in imaginatione ſola hæc videbant. Hoc enim in ſomnis cõmuniter accidit, eò, quòd in tali ſtatu imaginationis intẽtio & operatio minus præpediatur & libera maneat, quando ſenſus corporei à ſuis operibus per ligationẽ ſomni quieſcunt. Vnde poteſt Diabolus homines facilius deludere, formando firmandóque validius imagines, in quas homo feratur, vt in res ipſas. Tunc autẽ proculdubio illuſio eſſe conuincitur, quando talia ſic imaginata, vera eſſe non poſſunt. Et hoc illis mulieribus contingebat, quia ea, quæ affirmabant ſe oculis corporalibus videre, non ſic eſſe poterant, vt illæ iudicabant. Non enim poterant oculis corporalibus videre Deam aliquã, quæ Diana vocatur, eò quòd nulla talis in vniuerſo reperiatur. Sed neque Herodiadem pari ratione videre poterant: quia illa maledicta fœmina, quantùm ad corpus in puluerem reſoluta eſt: quantùm ad animam autem, in infernum demiſſa, pœnas luit acerrimas, nec inde virtute propria poteſt egredi, & minus corpus quod aſſumat & in quo appareat formare. Sunt enim animæ determinatę naturaliter ad proprium corpus vt nihil valeãt corporaliter mouere, vel operari, niſi per illud, quaſi per proprium & cõnaturale inſtrumentũ, vt docet S. Thom. 1. q 117. art. 4. Et ſi quãdo ſupernaturali virtute cooperante, inferni locum animæ egrediantur ad tẽpus hominibúſque appareant, hoc rarò fit, & ad aliũ finẽ à Deo ordinatur, ſeu etiam permittitur hic egreſſus vel apparitio, nõ vt illudãt viuentibus, vel quaſi eis ſatagant principari, vel ab eis quomodolibet venerari. Sic igitur dicere neceſſe eſt, quòd mulieribus illis talia viderentur in ſomnis tantummodò, vel in ſpiritu Arguit autem dict. cap. quòd ſicut experimur in ſomnis multa nobis videri naturali virtute, quæ in veritate non ſunt in ſeipſis, ſed in ſola imaginatione, multò magis poſſint iſta videri cooperante ſuperinducta virtute ſuperioris, & validioris naturæ, ſcilicet Dæmonis, quæ præualeat etiam ſic perſonas deludere, vt putent poſtmodum etiam vigiles, quod deluſæ non fuerint. Cùm enim hoc poſſit cauſare naturalis paſſio languoris atque dementiæ, vt contingit phreneſis patientibus: poterit multò magis virtus ſuperior, cuiuſmodi diabolica eſt, ſic homines dementare, donec illi ſubiecti ſunt per peccatum, vt nec deluſionem aduertant etiam in

vigili-

vigilia. Cùm igitur potuiſſet Diabolus omnib. ſuprà inductis modis mulieres illas deludere. tamen non niſi in ſomnis,& in ſpiritu , hoc eſt,imaginatione ſola fuiſſe deluſas, rationabiliter concluditur in d. capit. eo quòd eas ad infidelitatem hanc trahere confirmauere , ſola hæc viſio ſatis faciebat:quin etiam ratione non erat neceſſarium Diabolo illas in vnum cogere,vt nunc ſtriges facit, ſibíque contingere illæ etiam exiſtimabant. Hunc enim diabolica fraus ordinem intẽtando ſeruat,Deo permittẽte , vt priùs homines aggrediatur interiùs. Quòd ſi iam illuminatis hominibus circa fidem vnius Dei,non præualeat : tunc exteriùs multipliciter deludendo tentat euertere fundatam fidem. Præualebat autem Diabolus contra illas mulieres,& in errorem pluralitatis Deorum eas induxerat prædictâ deluſione interiori.Vnde non oportebat , vt exteriùs ſe illis offerret.Patefacto poſt hęc omnibus,ꝙ vnus eſt ſolus Deus clariúſque per Pattum vigilantiam manifeſtato, quòd omnes Dij gentium ſunt Dæmonia, non præualet iam Diabolus per internam ſuggeſtionem ſolam ,ad illam infidelitatem homines trahere. Vnde explicato ſuperbiæ ſuæ velo , iam nõ quærit adorari in ſimilitudinem Deorum,ſed vt Diabolus,& malorum omnium Spirituum princeps.Horreret autem omnis Chriſtianus, cognitũm Diabolum adorare , & cum eo fœdus inire,baptiſmum,fidem , ſacráque contẽnere,ac profanare , propter eius ſolam interiorem ſuggeſtionem. At ſi cum his,commoda reportare , voluptaribus frui,in quas multi ſine freno feruntur intentiſſimo deſiderio,& præcipuè,quę his communiter priuantur perſonę viliſſimæ,ſperarent:ſi eiſdem etiam promitteretur, quòd vindicari , & in hoſtes ſuos retorquere poſſent iniurias , quas alio modo repellere non valent : facile plurimi traherentur in prædicta ſcelera perhorrenda. Quod nunc Diabolus noua iſta nocendi arte procurat miniſtrans illis, qui in hoc vnum facinus maledictæ huius ſectæ cõiurant voluntates varias prout ipſi narrãt ſe experiri , dũm in vnum cõueniunt:& nocẽdi pro voto conferens facultatem. Ideo autem ſeorſum ducit nocturnis temporibus , vt ſine timore pœnarum tantis ſceleribus debitarũ , audeant illa committere quæ coram aliis in vigilia oppoſita ratione , quomodolibet ,minus auderent. Nec obſtat,quod cum difficultate occul

Ordo Diabolicæ fraudis.

Maleficas cur nocturnis ho-

occultatur, quòd corã multitudine copioſa fieri contingit. Non enim exiſtimant accuſationis periculum incurrere: quandoquidem iuramentis terribilibus omne hæ perſonæ ſub grauiſſimis pœnis aſtrictæ ſint, nulli factum detegere, niſi vbi quemquam ſeducere vellent. Quãuis ſæpius in cõtrarium etiam vertatur ſententia, eò quòd ſæpius Domino permittente dicta ſcelera cum auctoribus deteguntur. Faciliùs etiam nefanda illa committũt, atque frequẽtiùs ſociis pluribus, cùm verbo, tum exemplo peſſimo ſeducentibus, quàm ſi ſolæ domi manerent. Alio ergo modo conuincuntur deludi ſtriges, quàm deluderentur mulieres illæ de quibus d.c. Epiſcopi. mentionem facit, vt inferiùs etiam magis explicabitur.

Circa quæ principaliter credenda vel operanda deluderentur illæ perſonæ, de quibus d.c. Epiſcopi, loquitur.

CAPVT XXVI.

EXplicat vlterius d.c. Epiſcopi. ea circa quæ deludebantur à Diabolo mulieres illæ diabolicę. Quę principaliter duo ſunt ex quibus opinatis ab eis conuincebantur hęreticæ: poſtmodum circa quatuor, quæ principaliter intendit dict. cap. reprobare. Primò igitur in hoc deludebantur quòd putabant ſe videre veram Dianam Deam, & veram Herodiadem, ſimul ac veram multitudinem perſonarum corporeis oculis: & tamen non videbant, niſi prædictorum ſimilitudines, & phantaſmata. Volens igitur oſtendere d. cap. conditor. quomodo poſſibile ſit, vt taliter deluderentur, dicit, quòd Satanas mentem, quam captiuatã tenet in ſomnis deludens, modò læta, modò triſtia, modò notas, modò ignotas perſonas, per quæque deuia deducit. Hoc autem fuiſſe deluſorium, ſuppoſita ſomnij paſſione, probat per ea, quæ ſimiliter nos experimur in ſomnis, dicens: Qui enim in ſomnis & nocturnis viſionibus, non extra ſeipſum deducitur: & multa videt dormiendo. quæ nunquam vigilando viderat? Vnde infert, quòd ſicut eſſet ſtultus & hebes, qui ea, quæ contingunt in ſomnis videri, putaret etiam in corpore accidere: ita ſtultus conuincitur. & hebes.

Strigum deluſio 1. in viſione perſonarũ phantaſmaticu tantùm.

habes, qui ea, quæ prædicto modo in ſolo ſpiritu fiũt putet etiam in corpore verè contingere. Secundò deludebantur in hoc, ꝙ putabãt ſe portari corporaliter ad lõginquas partes & reportari, quæ tamen à domibus propriis non recedebant. Et hanc deluſionem exprimit dictum cap. piè narrans illas ſceleratas mulieres hoc ipſum profiteri:& ſubdit, quòd cùm ſolus ſpiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo, ſed in corpore euenire opinatur: Non tamen appellat hunc eſſe infidelem, ex hac opinione, ſed intendit, quòd is, qui infidelis eſt, propterea quæ prędixerar, quia videlicet credit aliquid numinis eſſe extra vnum verum Deum: hoc etiam verum eſſe opinatur, vnde deluditur. Quòd autem ſic eas deludi maniſeſtet, exemplum viſionis Ezechielis inducit, & Pauli raptus. Concludit autem finaliter d. capit. quòd qui credit, & his ſimilia fidem perdit. Refert autem, quòd dicit talia ad ea, quibus prædixerat mulieres illas ratione paganorũ inuolui, vt aliquid numinis eſſe credant extra vnum verum Deum, & quæ huic infidelitati ſecundùm talem narrationem illarum mulierum neceſſariò ſunt connexa:& ſunt quatuor, vt ex verbis capituli illius deducitur. D. Io. de Turrecrem. Cardinal. ſacrę Theologiæ, & vtriuſque iuris doctor excellentiſſimus, ordin. Prædicatorum. Primum Hæreticum eſt, & Paganorum antiquus fuit error, tenere, quòd aliqua ſit vera Dea, quę vocetur Diana, vel Herodias. Secundum eſt, quod aliqua perſona portetur ad ſeruiendum alicui tali Deæ: imò, cùm nulla talis Dea ſit, nulla etiam perſona ad ſeruiendùm illi portatur ſuper veras beſtias, vt putabãt illæ ſceleratæ mulieres illuſæ in ſomnis. Tertium, quòd hæc deluſio cauſaretur à Spiritu bono, imò cauſabitur ab eo qui ſe transfigurat in angelum lucis, vt decipiat. Spiritus enim bonus non poteſt eſſe delùſionis, aut cuiuſpiam deceptionis auctor ſiue miniſter. Quartum eſt poſſe quempiam ab alio, quàm à Deo ſolo conuerti in aliam ſpeciem vel ſimilitudinem in melius, putà in Deos: vel in deterius, putà in beſtias. Imò primum eſt abſoluere impoſſibile, cùm Deus ſit ingenerabilis: & quomodolibet infactibilis: & ſecundum ſola Dei virtute fieri poteſt: quod tamen nunquam fecit aut faciet. Licet finita etiam virtus poſſit vnam naturam ex alia generare vel producere, virtutibus naturalibus rerũ concur

1 *Error paganorum de Diana & Herodiade.*

2 *Deportatio ad ſeruiendũ tali Deæ.*

3 *Deluſio cauſata à bono Spiritu.*

4 *Poſſe quempiam ab alio, quàm à ſolo Deo in aliam ſpeciem conuerti.*

concurrētibus & applicatis. Hoc autem quarto errore mulieres illæ pariter cum antiquis paganis tenebantur, putantibus non ſolùm homines, ſed etiam animalia quędam eſſe deificata. vt 12. Metaphy. refert Ariſtoteles : & hoc ibi S. Th. declarat, & putabant talibus deificatis animalibus maiorem ineſſe virtutem, quàm inſit terreſtribus: quod & opinatas eſſe mulieres illas confiteri oportet, cùm profiterentur ſe portari ſuper beſtias per multa terrarum ſpacia intēpeſtæ noctis ſilentio, quod naturales non poſſent beſtiæ, maximè tam breui tēporis decurſu. Imò & homines in beſtias conuerti gentiles olim opinabātur, in lupos, inquam, vel aues, & alia talia animalia vt recitat Aug. 18. lib. de ciui. Dei, vt ſuperiùs explicatum eſt, & hoc eſt, in deterius conuerti. Qua nunc etiam laborant hæreſi, qui putant ſtriges in catos verè cōuerti: indéque in humanam redire ſpeciē virtute diabolica. Sicut pagani talia, Deorum, putà Dei Licij, alterius virtute fieri putabant. Quia verò extremus hic error, quo putātur aliqua poſſe in melius, hoc eſt, in Deos, vel in deterius, hoc eſt, in beſtias conuerti virtute Deorum claudit & Deorum pluralitatem, & debitum eis cultum, & quòd à bono ſpiritu fiat iſta conuerſio: ideò ſolo hoc extremo reprobato errore prædicta omnia reprobata cōſequenter eſſe cenſentur. Et hac ratione huius ſolius reprobationem, quaſi totius ſuæ intentionis concluſionem, d.c. inducit, dicens: Quiſquis ergo credit, aliquam creaturam poſſe fieri, aut in melius, aut in deterius mutari, aut transformari in aliam ſpeciē, vel in aliā ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta ſunt, proculdubio infidelis eſt, & pagano deterior, ſi prius. ſ. fuit Chriſtianus. Et hoc non alia ratione, quàm ea, quæ ſuprà inducta eſt in eo c. Quia videlicet talis, aliquid numinis arbitratur, eſſe extra vnum verum Deum, in quod vel conuerſi ſint homines aut beſtiæ, & à quo facta ſit talis conuerſio, & nō à vero Deo qui fecit omnia in principio. Cætera verò, quæ in eo c. reprobantur, & oppoſita eorum, ex prædicta ratione, quæ ſola inducitur, vt errorem conuincat, nullatenus deducitur niſi rationabiliter, & de facto, non autem de poſſibili, putà, quòd deluderentur in ſomnis, quod non portarentur de loco ad locum corporaliter, vt putabant, & huiuſmodi. Sic ergo credendum erit faiſſe vera poſito

Qui credit creaturā poſſe in aliam ſpeciem ab alio, quàm à ſuo creatore mutari, infidelis eſt.

quòd capitulo illi fides ſit adhibenda. quòd tamen poſſibile ſit oppoſitum eorum accidere etiam virtute creata. Ex prædicta enim veritate, quà confitemur nihil numinis eſſe extra vnum verum Deum, non ſequitur neceſſariò quòd nullæ perſonæ poſſint portari à Diabolo de loco ad locũ. Stat enim per poſſibile oppoſitum huius cum illa veritate. Sed neque neceſſariò ſequitur ex illa ratione, quòd mulieres illæ deluderentur in ſomnis: vel etiam non poſſent plurima eorum, quæ narrabant corporaliter videre. Si tamen vt puta ab eis numina, in figuris viderent apparentiũ fœminarum. Poterant enim alio deludi modo, putà, per præſtigium vel apparitionem ipſam in vigilia factam non obſtante ratione prædicta. Sed rationabiliter vtique deducuntur ex ea, ſuppoſitis aliis, quæ tunc occurrebant, & conſiderato Diabolicæ tentationis ordine maligno, vt ſuperius explanatum eſt. &c. Cùm igitur ratio legis contineat legiſlatoris intentionem, & ex ratione in dicto capitulo inducta, non deducantur eſſe fidei cõtraria, niſi prædicta quatuor, vt oſtẽſum eſt: patet quòd non niſi illa voluit intelligi, cùm dixit, quòd qui talia credit vel his ſimilia, fidem perdit, &c. Strigum autem ſecta nullum prædictorum quatuor dogmatizat, neque hunc præcipuè principalem errorem habet quòd homines conuertantur in Deos, & quòd aliquid numinis ſit, præter vnum verum Deum, imò principem eis apparentem fatentur eſſe Dæmonem malum ſpiritum, & non Deũ bonum. Licet enim cultum ei exhibeant Deo proprium, vt pote verum Deum abnegantes, & illi Dæmoni homagiũ facientes de corpore ſimul & anima; non tamen putant in corde ipſum verum Deum eſſe: ſed hæc omnia illi exhibẽt, vt cõmoda, quæ peroptant inde reportent, vt patet ex eorũ confeſſionibus. Mulieres autem illæ profitebantur eſſe Deam, quam colebant, vt patet in d. c. Epiſcopi. Vnde manifeſtum eſt, has duas ſectas in principali eſſe diuerſas: cùm præſertim iſtæ renuncient fidei & baptiſmo, ſacráque profanent, maleficia multa, damnáque plurima inferant hominibus in perſonis, in beſtiis & frugibus, pluriḿáque fœdera peſſima ineãt cum Diabolo, quorum nullum mulieres illas legitur perpetraſſe. Cùm igitur in principalioribus factis & opinationis iſtæ ſectæ diſcordent, nulli ſit mirum, ſi etiam in acceſſoriis ſint diuerſæ. Non poteſt igitur ex capitulo illo rectè inferri

Inter Strigum dogmata non eſt de conuerſione hominũ in Deos.

inferri, quòd ſi illę deludebantur, & non verè portabãtur, &c. quòd eodẽ modo deludantur iſtæ. Diabolicæ quippe malitiæ nõ ſatisfieret, & ſuperbiæ, qua geſtit vt Deus adorari, ſi deluſoriè fieret hæc oratio & in ſomnis, vel etiam à vigilantibus, ſed in Angelis. Non ſatisfieret odio, quo ſæuiſſimè Chriſtum inſequitur & ſancta, ſi corpus eius, & ſacra profanarentur tãtùm in ſomnis: ſed in vigilia fieri hæc requirit. & corporaliter: Et in hoc omnes Doctores Theologi communiter conſentiunt, & Domini Canoniſtæ, qui fauent patribus Inquiſitoribus.

& L. cùm pater. §. dulciſſimis ff. de leg. 2. & l. cùm mulier. ff. ſol. mat. Ideo dicitur anima legis ſecundùm Dy. in c. certum eſt. de re. iur. in 6. & latè congerit Fel. in c. tua nos. col. 2. de iureiur.

Argumentum ſecundum ſoluitur, in qua ſolutione quid de caſu in legenda S. Germani tacto, factus ſtrigum ſimili, ſentiendum ſit, multipliciter aperitur.

CHAP. XXVIII.

SEcundum etiam argumentum pro parte falſa, & noſtrę determinationi contraria productum non procedit. Neque vniuerſaliter ſemper falſa ſunt duo illa, quæ dicuntur à ſtrigibus referri. Non enim ſemper fameſcũt, cũm reuertuntur de curſu: neque ſemper falſum eſt arcas panis, aut vini vegetes plenas ab eis euacuari: licet poſtmodum opere Diaboli poſſint, & pane & vino alibi aſſumpto iterum repleri. Sed neq; hoc omnes dicunt, quod ſemper è curſu reuertentes, ſe laſſos inueniant aut nimium afflictos, inediáve tabeſcentes: quamuis propter laborem in choriſando & propter vertiginem, qua ſæpè ob delationis ſuæ diſtãtiam, & velocitatem aliqualiter afflicti redeant: cuius gratia oportet eos mane illo diutius lecto decumbere vt ſuprà dictum eſt. Sæpius etiam à Diabolo vapulant, dum non ad notum obſequuntur illi. Deludi tamen etiam perſæpè tales vt putent alimenta ſe vera ſumere, dum ſumunt phantaſtica, non eſt negandum, vt ſuprà etiam declaratum eſt. At ex legenda ſancti Germani quod inducitur, nõ obſtat propoſito, ſed potiùs fauet ex multiplici capite. Et primò qui-

Secũdi argumẽti ſolutio.

Non ſemper fameſcunt.

Striges à curſu, neque ſemper euacuantur arcæ panis aut vini vegetes plenæ.

Non omnes laſſæ ob delatione & choreas.

A Dæmone cæſa interdũ non bene obſequentes.

S. Germani historia de Strigibus exponitur. dem. quia ex hoc quod dicitur, hoſpitem illum ſerò cibos præparaſſe, eoſdémque à multitudine venientium vicinorum (vt hoſpiti, ſuæque familiæ videbatur) voratos fuiſſe. non infertur, quòd deluſio eſſet ex parte alimẽtorum, quaſi non eſſent vera alimẽta, ſicut nonnulli dicunt illudi ſtriges. Manifeſtum enim ibi erat, quòd vera cibaria conſu-
1 mebantur, & in domo hoſpitis illius deficiebant. Secundò, ſi perſonæ illæ veniebant, vt videtur, veréque comedebant
2 atque bibebant, habetur propoſitum. ſi verò Dæmones erãt, hoſpes ipſe deludebatur cum tota familia, ita vt vigilantes viderant aut aliquando viderint Dæmones in humana forma, cùm tamen putarent eos homines eſſe: non ſecus ac deluduntur ſecundùm eos ſtriges in ſimili viſione. Sicut igitur illud ex tali narratione cõceditur, ſic etiam hoc quod ſtrigibus pariter contingere, tam multiplici teſtimonio confirmatur, non eſt negandum. Tertiò, non magis ex il-
3 la narratione probatur, quòd deceptio fuerit ex parte diſcumbentium, eò quòd eſſent Dæmones, qui videbantur homines diſcumbere, quàm circa eos qui repræſentabantur: homines, inquam, dormientes in domibus ſuis, ne ipſi forſitan & Dæmones eſſent in humana ſpecie vel figura, niſi quatenus ſanctitas & reuerentia S. Germani repugnare videretur tali deluſioni (ſi tamen hiſtoria illa veritate ſubſiſtit) qui diuino ſpiritu illuſtratus, alios ex charitate à deluſionibus Diabolicis liberare curabat. Quartò in eodem ex-
4 emplo conſiderandum eſt, non eſſe ſimile, quod pro ſimili adducitur. Illi quippe homines & vicini, non putabant ſe tunc quaſi ſomniantes ad ludum ire: vel per domos aut in domo hoſpitis illius comedere & bibere, & alia huiuſmodi realiter & corporaliter facere, quantum habetur ex Legenda illa: ſed ſolùm dicitur, quòd perſonæ repræſentatæ reperiebantur tunc in lectulis ſuis dormire. Vnde non adducitur ad propoſitum quæſtionis huius exemplum illud aut factum, niſi valdè remotè. Quintò dicitur quòd non eſt in-
5 conueniens, quòd aliquando Dæmones illo modo deluſerint homines, vt in mundo firmarent hanc opinionẽ, quòd videlicet talia non niſi deluſoriè fiant. Sicque liberiùs homines valeant ipſi ſeducere, veréque poſtmodum ad nefandiſſima ſimul opera perpetranda liberiùs & faciliùs congregare, quando Prælati & Officiales fidei non magis con-

tra eos,quàm contra ſomniantes deſæuirent.Sextò dicitur, quòd ſuſpecta eſt illa legenda,quantum ad hunc caſum,eò quòd durum videatur, imò totaliter à communibus hominum conceptibus alienum hoſpitem illum velle tot cibaria crebrò gratis præparare : & ſi vicini erant & cognati, non petere ab eis precium alimentorum.Dicere etiam precium vicinos illos ei dare,vel dediſſe ſi deludebantur,& ſaturatos ſe non inuenirent,ſatis derſibile eſt. Et ſi dicatur, quòd Dæmones ipſi precium exoluebant vice illarum perſonarum,& ſpecie:mirum eſſet ſi talia ſe facere ſomniabant perſonæ illæ,quòd non citò deluſionem aduerterent,ſi ſibi pecuniæ non realiter deficiebant:Si verò talia nec ſomniabant ſe facere,mirum non minus eſſet,ſi cum hoſpite & familia de his ſæpius,ſui illi vicini non fabularentur:& ſic relatione hoſpitis & familiæ audientes de ſe referri, quæ ſcirent ſibi non cõtigiſſe,facilè tam ſe,quàm hoſpitem illum, & alios omnes ab huiuſmodi deluſionibus non liberarent. Sed neque minus eſt credibile,quòd tot mulieribus præpararent,quarum tamen aduentum expectare nollent.Obſtat enim facto huic voluptas,vel certè inuincibilis curioſitas. Quicquid autem de hoc fuerit verum inquam , vel falſum, ſufficit hæc non repugnare,his , quæ de ſtrigibus determinata ſunt.Et ſic patet ad ſecundum argumentum.

Nodi omnes diſſoluuntur , quibus tertium quartúmque argumentum videbatur inuoluere legentes.

CAPVT XXIX.

AD tertium argumentū dicendū,quòd cùm omnia quæ dicuntur fieri à ſtrigibus in curſu non niſi opere Diaboli,qui mēdaciorum omnium pater eſt,initium,progreſſum,& finem habeant:nulli mirum eſſe debet,ſi multa dicuntur ibi fieri,quæ falſa ſunt & irrationabilia:& quæ dum à miſeris vera putarentur timorē eis incutiant.Et de his argumētum hoc intendit.Non confingūtur hæc tamē a Diabolo in hominum perniciem ſine cauſa.Nam primò iuxta ſuæ malæ voluntatis conditionem peſſima , in principio aſſiſtentiæ ſuæ diabolicæ, gaudium afferre conſueuit,in fine verò timorem atque triſtitiam. Vult enim primò per ineptam lætitiam in ſui obſequium homines attrahere:vt

Tertij argum. ſolutio.

Inepta Dæmonum lætitia ad quid confícta.

facilius damna inferat in fide deceptis. Nimirum igitur, ſi has miſeras perſonas diuerſis voluptatibus & oblectationibus ſenſualibus attrahit, obtinens propter hęc ab eis adorari, quatenùs ſua ſic ſatietur pro parte ſuperbia, facto etiã contra Chriſtum multiplici vituperio, & in fine, timore percuſſos à ſe abiiciat, & ad propria redire, ſeu reduci compellat. Aliàs nec illæ perſonæ facilè diuerterent, aut finem voluptatibus vellent imponere: & ſic in languorem inciderent aut interitum, quæ nec Deus ſemper permittit. Qua tamen Dei præſeruatione Dæmon etiam malè vtitur dum eoſdem in ſimilia ſæpè crimina trahit ſine impedimento.

Aqua Iordanis figu. ſac. baptiſ.

Poteſt & ſecũda cauſa facti huius ex parte malitiæ Dæmonis aſſignari ſecundùm myſticum ſenſum. Cùm enim aqua Iordanis figuram præferat ſacramenti Baptiſmi, propterea quòd in ea fuit etiam dominus Ieſus propter nos baptizatus: Diabolum velle aquam illam (vt prætendit in viſu) ſua contingere vel violare potentia, ſignat ipſum ſuis omnibus adniti viribus, baptiſmum de terra tollere, fidémq; ſanctiſſimę Trinitatis in eodem diuinitus infuſam à fidelium cordibus penitus abolere. Quod quidem ſi facere pręualeret: totius orbis princeps efficeretur, veluti fuerat ante Chriſti aduentum, de quo & ipſe Saluator noſter ait: Princeps mũdi huius eiicietur foras. Principabatur enim in mundo, quando nec mundus Deum cognoſcebat: neque ſui etiam, populus, inquã Iudaicus, ipſum recipiebat. Quia ergo nũc Diabolus, non pręualeret id obtinere: miro in modum prę ſuperbia cruciatur: & turbationẽ irámque grauiſſimam ex hoc nunc oſtendit, quãdo in figura (vt diximus) idipſum ſe velle obtinere coram illa multitudine conatur, nec pręualet. Rogauit enim & obtinuit Dominus Ieſus, ne deficiat aliquando fides Petri. Lucæ 22. Non contingit autem ſemper hæc fieri à domina curſus, aut vbiq;: ſed coram illa multitudine ſolùm, quos deludens fingit ſe deducere in planiciem fluminis Iordanis. Quòd & nunqvam verè contingere puto, propter loci diſtantiam. Multum enim temporis abſumeret ipſa delatio, ſicut & reductio.

Dæmon princeps mundi ante Chriſti aduentum.

Velocitas motus noſtri ad quid determinata.

Velocitas enim motus, qui nõ noceat corporibus noſtris, determinata eſt, & diuturnò temporis etiã ſpacio menſuratur, ſi magna ſit loci diſtantia, ſicut eſt in propoſito. Diſtat enim etiã per directum, flumen aliud à noſtris his regionibus pluſ-

quã per duo millia milliaria, prout ipſe clarè cognoui, qui deuotionis gratia ſacra Hieroſolymitana locauiſere merui. Elicit autẽ Deus ex malo illo, quãdo cõtingit, hoc bonum, quòd perſonæ illæ miſeræ poſſunt ex hoc cognoſcere dominam illã ſuam, cui ſe obligarunt, nõ ſolùm non eſſe Deã vel Deum, imò eſſe Dæmonem peſſimum. Sed & hoc etiã ꝙ nec omnia poteſt circa infima: quãdoquidẽ nec illa videtur tũc poſſe, quæ ipſis etiã beſtiis poſſibilia ſunt, prout eſt tangere aqua fluminis. Et ſi ad miniſterium referatur nõ haberet illã potentiam quã haberet (vt aiũt) ſi aquã illã tãgere præualeret: & cõſequẽter nõ ſolùm nõ eſt Dea, vel Deus, verùm etiã ſic eſt ignobilis creatura, ſic eſt mala, vt illã mala facere, impediri frenariq; à Deo neceſſe ſit, & ſic eius etiã ſuperbiæ ac malæ voluntati reſiſtere. Vt hoc cognito miſerę illæ perſonæ, niſi propria earum malitia obſtinatioq; obſiſtat, facilè iudicent non eſſe ab omnipotẽti Deo recedẽdũ, propter principẽ illũ, qui Deo verè ſubiectus eſt, debetq́ue ex hoc earũ animus validiùs excitari ad illius peſſimi ſui principis contẽptũ, & redire ad creatorẽ ſuũ. Et hæc ſatis ad tertiũ argumentũ. Ad quartum verò dicendũ eſt, ꝙ ſi ea, quæ in argumẽto fieri narrãtur ſic à Diabolo cenſeãtur expleri, vt idẽ numero corruptũ raperet, mortuos ad vitã reſtituat, & alia huiuſmodi faciat, quæ naturæ repugnãt: proculdubio hęretici ſunt, talẽ Dæmonis potentiã opinãtes. Qua hæreſi vt in pluribus inuoluũtur ſtriges, hęc ipſa quæ inferũtur, vera eſſe credentes & prædicãtes, poſtquã etiã de curſu illo Diabolico redierint. At non ſic euenit vt putãt: ſed naturali potiùs virtute Dæmonũ, illuc ex diuerſis locis ſimilia cibaria deportãtur, vt ſuprà diffusè dictũ eſt. Vel certè Dęmones illas deludẽtes perſonas, aërea corpora formãt in variã alimẽtorũ ſimilitudinẽ cũ ſimilib. qualitatibus, quibus nedũ viſus, ſed & tactus decipiatus & guſtus, ſicut & aërea itidẽ corpora iu humanorũ ſimilitudinẽ formãt & agitãt quaſi viuentia, ſicut veri illi homines, quorum ſpecies præferunt eſſe & opera vitæ propria hominibus exercere videantur, vt ambulare, loqui, ridere, & alia huiuſmodi. Similiter bos vel aliud quoduis animal verè mortuum, quomodo deluſoriè videatur à Dæmone ſuſcitari: & quot modis naturali eius virtute poſſit hoc contingere, plenè ſuperius in allegato capitulo explicatum eſt, ita vt repetere ſuperfluum ſit.

Quomodo poſſint Striges Dominã ſuã noſſe pro Dæmone.

Quarti arg. ſolutio. Hæreſis Strigiatũ

In ſolutione quinti argumenti, nihil eſſe virtutis in vnguento, quo ſe ſtriges perungunt, aperitur, tametſi quandoque trahatur Diabolus ad ſtrigum vota per illam vnctionem, quaſi per ſignum: quandoque verò impediatur, & quomodo id contingat.

CAP. XXX.

Quinti argumenti ſolutio.

NVnc ad experientias, in quinto argumento inductas quas negare nolumus accedentes oſtendendum eſt, eas noſtro propoſito minimè repugnare. Supponitur autem primum id, quod in tertia ratione tertij principalis dictum eſt, quòd cùm Diabolus ſit creatura ſpiritualis, & conſequenter ab omni obligatione corporea, tam in eſſe, quàm operari ex parte ſua ſit abſoluta, non poteſt ad operis exercitium ab vllo corpore moueri: nec aliqua corporali virtute verborum, herbarum, aut lapidum ad aliquid operandum cogi, vel neceſſariò induci, prout determinat etiam ſanctus Tho. 2. diſt. 7. quæſt. 2. artic. 2. ad tertium. ſed pro libertate arbitrij circa corpora operatur & illa eligit, quæ ſuæ valeant malitiæ deſeruire, quibus cùm vtantur homines iuxta ſuum imperium, ipſe Diabolus eis occurrit quandoque pro voto. Et hoc modo decipiuntur homines putantes in talibus corporibus vel etiam in verbis vim quandam inſitam, qua trahant Dæmones atque cogant ad aliquid faciendum, vel etiam alicubi demorandum, quaſi ſint alligati, vel expellant eos de corpore, aut de loco prout exoptant. Et non ſic eſt, ſed voluntariè trahuntur his corporibus, vel verbis, vel cæremoniis quaſi quibuſdam ſignis initi pacti cum hominibus iudicans, quòd id facere pro tunc, ſit ſuæ malitiæ conueniens & hoc appetens, appetitu non naturali vel animali, ſed libero. Sicut enim animal trahitur cibis, ita Diabolus ſignis, dicit Augu. non quidem eiuſdem generis tractu vel appetitu, ſed quia ambo ſine coactione. Hac enim ratione pro fumationibus, ſacrificiis diuerſiſq; ſuperſtitioſis operibus inclinatur Diabolus ad obſequendum talia facientibus, ex pacto malitioſæ amicitiæ cū illis contractæ tanquam ſignis ſubiectionis illorum, eiúſq; ſuper eos aſſecuti dominij, quo mirū in modū delectatur vt ſuperbiæ & inuidiæ ſuæ ſic aliqualiter ſatisfaciat. Hac igitur ratione contingit, vt cùm ſe inungant mulieres vnguen

Diabolus creatura ſpiritualis.

Vt Diabolus homines decipiat in operibus.

Animal vt cibis, ſic Diabolus ſignis trahitur.

vnguento quodam execrabili, quo in conficiendo multæ ſceleritates cum opprobrio fidei & nominis Chriſti & cum abuſione Sacramentorũ cõmittuntur in nomine eius, aſſiſtat pro voto eáſque perferat ad diuerſa loca: tametſi perſona quæ ſic defertur, vnguentũ illud perniciosũ quando que non fecerit, vel etiam pactum aliquod expreſſum in hoc cũ diabolo non habuerit. Aduenit enim propter pacta iam inita cum priore aliquo compoſitore vel inuentore, in ruinã vtentis, & vt opinionẽ inde cauſet, quod in vnguẽto illo, anulo, vel criſtallo, vel aliis quibuſcũque rebus, aut verbis ſit virtus, quia ipſum trahant homines ad id exequendũ propter quod ſe vngũt, vel quæcunque alia faciunt: ſicque ſæpè vanos quoſque deludat. Vbi verò Diabolus cognouerit aliquid poſſe ſeruire ſaluti hominũ magis perniciosum ex hoc, quod à tali effectu perficiendo ceſſat, votis fruſtratos dimittit, etiã poſito quòd pacta inierit, ſæpéq; ſeruauerit. Notandũ ſecundò, quòd licèt Diabolus à coarctione corporea ſit abſolutus, liber ſit in operando, vt dictũ eſt, quandoq; tamen impeditur, ne quod optat, aſſequi poſſit, quod contingit ex virtute ſuperiori Dei vel Angeli ſiue boni, ſiue mali. Et ſi quidẽ à Deo immediatè vel mediatè angelo bono id fiat, non niſi in ſalutẽ hominũ ordinatur quod euenit: Si verò à malo Angelo ſuperiore, nihilominus Deo per ſuã prouidentiã permittente fiat: non niſi ad malũ exitum proximè deducitur quicquid inde prouenit, quãtum eſt ex intentione Dæmonis, licèt ex ſuperabundanti pietate diuina, malum ſæpè conuertatur in bonum: vel aliquod melius indirectè ac præter intentionem Dæmonis pariat, quàm ſit bonum, quod per tale inde proueniens malũ priuabatur. His duobus ſuppoſitis, ad primã experientiã in contrarium adductam de eo quod contingit, Principi ſuprà quàm decuit curioſo dicitur, quòd id potuit, tam ex malitia Dæmonum, quàm ex diuina prohibitione contingere. Conſiderare nempe potuit Dæmon ex hoc corde tam principis illius, quàm nobilium, quibus id innotuit, eſſe facilè firmandum in perpetuũ, quod talia nõ verè contingant, ſed ſint omnia fabuloſa: ex quo ſequi poſſit impunitas delictorum, quæ perpetrant ſtriges grauiſſima. Sequitur etiam talium peſſimarum multiplicatio perſonarum in vtriuſque hominis communem perniciem. Neque enim præualent Inquiſito-

Vnguentum execrabile vetularum cuius miniſterio curſus peragunt, & dira eiuſmodi.

Dæmon etſi liber ſit tamen aliquando impeditur.

Principum nobiliũ & magiſtratuũ fauor ad inquiſitionem ſagarum deſideratur.

res hoc perſequi, prout ex officio eis incũbit, ſi à principibus fauorẽ non obtineant & auxilium. Quod quidem ſubtrahunt illi, ſi talia putant eſſe deluſoria, veréq; non contingere: imò ſunt eis impedimento. Itidem nobiles & cæteri, talia non credentes, Inquiſitorum honori detrahere nõ deſiſtunt, ac quaſi anicularũ vel fatuorum inquiſitioni ſolùm intendant. Et ſic tandem tædio victi, plurimúmq; fatigati ceſſant Inquiſitores ab officio ſuo: & peſtis illa graſſatur & inualeſcit: quod Diabolus exoptat. Id enim maius malum eſt, ac humano generi magis pernicioſum, quàm ſemel mulierem vnam ad laudem perducere, etiamſi tunc omnium ſcelerum genera per eam fieri contigiſſet. Commune quippe

Cõmune malũ, cæteris paribus grauius eſt quàm ſpeciale.

malum (cæteris paribus) antecedit & grauius eſt, quã quodlibet ſpeciale. Ob hoc igitur Diabolus, qui noſtram perditionem atque ruinam tam corporis, quàm animæ, quoad poteſt, intendit, atque procurat, prçuidens principem illũ & nobiles in falſam opinionem, ſi mulierem illã tunc nõ portaret ad ludum, facilè deducẽdos, quòd ſtrigum ſecta deluſioni Dæmonum innititur non veritati, prælegit tunc illam nequaquam ad curſum deferre. Potuit etiam id contingere,

Strigum ſecta cõtra principum fidem ex veritate ad curſus deducitur.

quia non erat tunc hora conueniens delationis ad curſum. Sicut enim ex ſtrigum cõfeſſione cognouimus, antequam ſe iniungant, audiunt noctè ſonitum multiplicem præeũtis dominæ illius cum multitudine tripudiantium: & non niſi tunc ſe iniungere conſueuerunt, vt illam delatæ per aëra ſequantur, vſque dum veniãt omnes ad locum determinatum pro voluntate dominæ curſus. Ex parte autẽ diuinæ iuſtitiç

Hora curſus ſonitus, multitudinis tripudiantium de nocte.

cuius Inquiſitores miniſtri ſunt, alia ratione iuſtè prohibuit Deus mulierem deferri, vt ipſam videlicet iuſtitiam extolleret: quia ſemper fit, vt ſub ditione Inquiſitoris deductæ maleficæ, Diaboli præſidiis non fruãtur. Neque enim tempore illo, quo actuali iudicio ſubduntur Inquiſitoris, alicui nocere præualẽt, aut de carceribus fugere, vel quolibet aliter auxilio Diabolo liberari, aut aliunde deferri. Indirectè

Nulla ſunt Diaboli præſidia, vt vindicetur ab inquiſitoribus maleficis.

etiam ex malo iſto, bonum elicuit Deus. Et quo ad nobiles illos quidem, ſublata fuit ab eis tentatio, qua fortè potuiſſent optare ſatageréque vt hæc experirẽtur in corpore ſuo; quæ noxia curioſitate cognoſcere quærebãt in alieno. Quò ad Inquiſitorẽ verò illum meritò ex ſua illa indebita conceſſione opprobrium reportauit & confuſionem tam apud

religioſos, ac Deum timentes; qui ex hoc optimè cognouerunt atque damnarunt, ab illo Dei timorem fuiſſe poſthabitum propter timorem hominum, quàm apud eundem principem cum nobilibus & aliis, quibus factum innotuit, vt ex hoc ab eis iudicaretur (licet malè, vt diximus) non niſi contra fatuas mulieres officij ſui vires extenderet. Sicque factum eſt, vt tam perſona, quàm officium Inquiſitionis viluerit apud eos.

Diabolum quandoque præferre quaſi perſonæ immobiliter dormientis imaginem, ne credatur perſonam illam verè, ſed potiùs deluſoriè ac imaginaria viſione tantummodo ad ludum eſſe delatam.

CAPVT XXXI.

AD ea poſt hæc quæ inducuntur in argumento experimenta, quòd videlicet deprehenſæ ſint mulieres extra ſe factæ immobiliter iacere, quæ tamen affirmabant ſe ad curſum corporaliter eſſe delatas: reſpondetur primò, nō eſſe ſecundùm aliquos inconueniens, quòd aliquando non corporaliter, ſed in ſomnis tantummodo videant & facere ſe putent, quæ poſtmodum exiſtimant & referunt in vigilia ſe feciſſe: ſicq; à Diabolo deludantur. Et cum hac reſponſione conueniunt & tranſeunt Summiſtæ cū quibuſdam Doctoribus. Et ſic experientiis inductis optimè ſatisfieret: & nihilominus patet, quòd multoties corporaliter deportentur, vt etiam per experientias varias pariter cōfirmatur. Mihi autem difficile admodum, & contra id quod communiter experimur eſſe videtur, ſic quẽdam in ſomnis alienari poſſe, vt poſtmodum in vigilia (ſi ſanus corpore ſit) non perpendat ſe ſomniaſſe, vel ſic viſiones vidiſſe, vt in corpore ſe alicubi non tranſlatum verè putet, ſicut per ſōnium aut imaginariam viderat viſionem, prout etiam in corpore quæſtionis determinatum eſt. Et licèt legatur de puero quodā ſomniāte, quòd à magiſtro in alio cubili dormienta vocaretur: & q̄ ſtatim euigilans concurrerit ad cubile, magiſter dicēs, ecce ego quia vocaſti me: nihilominus ad informationem magiſtri dicentis, quòd ſomniauerat: ſicut & ipſi magiſtro in ſomnis vocare ſe eundē puerum eodem tempore videbatur, acquieuit: & deceptionem tandem

Ad argum. de experimentis reſponſio 1.

Corporaliter delatæ Striges.

Sōniantes magiſter & diſcipulus loquūtur.

Somnia limpida. dem plenè vigilans cognouit, quam magiſter priùs agnouerat, vel certè Magiſter verã vocẽ vocationis emiſit: ſicut de facto compertum eſt, multos dum ſomniarent loqui. Non eſt etiam negandũ, ſomnia quædã ſic eſſe limpida, vt ipſi ſomnianti verè vigilare videatur: & ita poſſit per modicũ etiam temporis in vigilia. poſtmodum extimare, quòd & tunc vigilauerit, quando profundiſſimè dormiebat. Sed tandem aduertunt omnes diuerſitatem ſtatus vigilantis ac dormientis, vt ſuprà deductum eſt in corpore quæſtionis. *Striges aſſerũt ſe vigilantes deferri à Dæmone.* Striges verò ſemper obſtinatè confirmant ſe vigilare dum ad curſum deferuntur à Dæmone. Et ſimiliter dum faciunt, quæ in curſu referunt ſe feciſſe. Et ſi quæ in ſomnis ire, & ſola imaginatione videre quæ fiunt in curſu, deſiderant, id arte conſequi moliuntur, vt ſuprà declaratũ eſt. Et tales perſonæ dum poſtmodũ plenè vigilant, optimè cognoſcunt ꝙ non in vigilia, ſed in ſomnis viderunt quæcũque facta ſunt in curſu, etiã per alias perſonas, quæ corporaliter illuc tranſlatæ ſunt. Iuxta prædicta igitur dicendum eſt, ad tres experientias primas poſt eã, ad quam primò reſponſum eſt, & ad omnes alias ſimiles quæ deduci poſſent, ꝙ Diabolus in forma mulieris iacet veluti dormiens, vt decipiat ſic homines, & opinionẽ hãc falſã in eis aggeneret, quòd nõ corporaliter ſtriges deferantur ad curſum, & conſequenter delicta grauia maneant impunita, multiplicentúrq; per hoc & roboretur apoſtatarum ſtrigũ ſecta. Sicut autẽ permittente Domino quandoque ſic Diabolus decipit homines, ſic etiã cooperante Domino fit per experientiam manifeſtum aliquando ꝙ corporaliter ſtriges deferantur ad curſum, vt ab illo errore per Dei miſericordiam homines liberentur, vt ſupra c. 14. & idem multipliciter eſt oſtenſum, vt ſic intrepidè ſuum officium Inquiſitores perficiant, & principes vnà cum populis pro fidei defenſione communíque populi ſalute faueant illis, & opportunum præbeant auxilium. Pro alia verò inducta experientia de his mulieribus, quæ poſt inunctionem illam ſtatim cadunt, & profundiſſimè dormiunt, ſciendum eſt quòd vnguentum illud ſpurciſſimum, ex talibus materiis cum abuſionibus ſacramentorum fieri dicitur, quę iudicio medicorũ non habent naturaliter ſomnum inducere, & experientiis aliis cõprobatũ eſt; quod de facto plures vnguẽto tali perũcti, nec delati ſunt à Dęmone, nec

2. Diabolus in forma mulieris iacet quaſi dormiẽtis & cur ſic.

3. Mulierculæ poſt inũctionẽ cadentes & profundiſſimè dormientes Vnguentum ſpurciſſimum cum abuſionibus ſacramẽtorum factũ.

nec ſomno preſſi, vt etiã ex prima experientia, quæ in hoc argumento in contrariũ eſt adducta, poteſt fieri manifeſtũ. Et nonnulli alij viſis duabus vetulis clam ſe perũgentibus, quòd extra feneſtrã domus ſtatim delatæ ſunt, cùm & ipſi ſe pluries perunxiſſent, vt pariter deferrentur: nihil eis profuit. Neque enim de loco illo receſſerunt, ſed neque dormierunt. Ex quibus omnibus manifeſtum redditur, quòd ſi qui ſomno capiuntur poſt execrabilem vnctionem, non niſi Dæmonis malitia hoc liberè prouenire: vt quandoque videntes vel audientes talia, decipiantur dum per hoc exiſtimant non verè deferri quenquam ad ludum, etiam ſi taliter iungatur: ſed omnes deludi putent. Sicut enim poteſt Diabolus proprio libertatis arbitrio tales deferre per aëra, ita poteſt in eis profundiſſimum ſomnũ ſtatim cauſare, vel in modico tempore. Nouit enim virtutes omnes naturales ad hoc conferentes, vt herbarum & partium animalium, potéſtq; tale aliquid ad nutum applicare, vt ſomnum inducant. Taliter autem dormiẽtes non dicent poſtmodũ in vigilia, ſe iuiſſe aut delatos eſſe corporaliter ad curſũ: ſed ꝙ ſomniarunt, potiùs ſe paſſos aut perfeciſſe: licet id quod ſomniarunt, factum ſit vel euenerit eo modo, quo eis viſum eſt in ſomnis per eoſdem fieri: quod tamẽ per Diabolum expletum creditur aſſumẽtem figuram ipſorum ſomniantium, vel eam, quam ſomniantes ipſi putabant ſe habere, dum ſomniarẽt. Sicut ſuprà dictum eſt de illo Præſtantio ab Auguſt. inducto, quod quidem factum magis fauet, quàm obſtet propoſito noſtro: cùm expreſsè ibi dicatur quòd euigilans narrabat quaſi ſomnio, quæ paſſus fuerat, ſeu potiùs, viſum ſibi fuerat, quòd paſſus fuiſſet. Vnde dicit ibi Auguſt. quod illa onera, quæ fortè ſic ſomnians videbatur portare, non ipſe ſomnians portabat, aut phantaſia eius: ſed ſi vera fuerunt vel modo ſunt corpora, portantur à Dæmonibus, vt deludant homines. Modus autem quem potiùs recitando, quàm aſſerendo ponit Auguſt. quo modo talia ſomnians poſſit ibi eſſe, vel illa facere, vbi vel quæ ſomniant eſſe vel facere, videlicet per phantaſticum ſuum incorporatum, ineffabilis eſt, vt ipſe Augu. etiam dicit & intendit, quòd eſt ineffabilis propter ſuam intelligibilitatem, & conſequenter impoſſibilitatem. Omnia enim quæ circa corpora accidunt, à nobis intelligi & effari poſſunt

Nõ omnes vt vetulæ peruncti deferuntur

Somnus perunctis non niſi Dæmonis malitia immittitur.

ſunt. Qui verò affirmant ſe corporaliter eſſe delatos ſi præuiſi fuerant, quaſi corpore dormiẽtes ſeu iacentes immobiles, putandum eſt potiùs, quòd Diabolus in eorum effigie ibi iacens appareat, quàm quòd veraciter illi vel corporaliter, ibi dormiant aut ſint. Sicut enim paulò ſuprà dictum eſt, præſtigioſa deluſione poteſt Diabolus aſtantes decipere, vt eis appareant hę, quæ ſe iniũxerant perſonæ, dormire: & tamen illæ de facto nõ ſint: ſed per aſſumpta corpora aërea Diabolus earum prætendat ſpeciem, & figuram: quod quidem non pertinet ad præſtigium, vt dicit S. Tho. 2. diſt. 8. art. 2. Vel ſi non hoc modo quandoque id contingit, fieri poterit, ſi quod aliud quoduis corpus ibi exiſtens appareat corpus ſtrigis: quod tamen ibi nõ eſt. Et corpus propriè pertinet ad pręſtigium, eo modo, quo etiam ſuprà c. 7. declaratum eſt. Sicut contigit etiam cuidam nobili nomine Siſinio, ſicut legitur in hiſtoria S. Clementis: qui iubens ſeruis ſuis vt ligarent & traherent ſanctum Clementem: illi colũnam ligauerunt atque traxerunt, putantes vna cum Siſinio ſe ligaſſe trahereque S. Clemẽtem. Quod quidem Angelica virtute, vt ſanctus Antiſtes liberaretur, factũ creditur: licet talia Dæmon etiam facere poſſit: cuius naturalis virtus angelicæ coæquatur, vt ſæpius dictum eſt. Quod autem aſſeritur, medicos vnctionibus ſomnum inducere poſſe, non negamus. Sed quod arte Medicorum fit, nõ niſi virtute naturali rerũ applicatarũ perficitur. Et omnib. accidit idẽ effectus, quibus ęquè diſpoſitis applicatur eadẽ cauſa. Ea quippe vnctione, qua medicus ſomnũ inducit vni infirmo inducitur cunctis hominibus, qui perungerentur eadem, niſi fortè per accidẽs aliqua cõtraria diſpoſitio in aliqua reperiretur, quæ ſomnum fortè vel mitigaret vel prohiberet. Quod quidem raro contingeret. Hac autem execrabili ſtrigũ vnctione, nullus aſſequitur quod intendit, delationẽ inquam, vel ſomnum, niſi operè Diaboli pro voluntate ſua. Quo fit, vt niſi paucis & non ſuis fœderatis, vel aliquib. qui in peccato mortali ſint, obſequatur ad vota in eorum perniciem. Vel ſi aliquando aliquis innocens ſimiliter deferatur, permiſſione diuina miſericorditer factum creditur: vt ex facto tali arguatur, & poſſibilitas huius rei, & ſic teſtibus cõprobetur ipſius rei geſtæ veritas. Et hac ratione credendum eſt Deum permiſſione quod factum legitur apud Vincentium

hiſto

Quomodo Diabolus poſſit aſtãtes præſtigioſa deluſione decipere.

S. Clementis hiſtoria de Siſinnio.

Naturalis virtus Dæmonis Angelicæ coæquatur.

Vnctionibus ſomnus inducitur.

Strigum vnctione nullus intentum aſſequitur niſi opere Diaboli.

hiſtorialem in ſpeculo hiſtoriali. lib. 26. c. 43. ex Petri Damiani antiqui Doctoris narratione ſcripto relicta, de quodam puero monacho corporaliter nocte per aëra delato ad magnum conuiuium & iuſſo vt comederet, ac peracto conuiuio, reportato: & per ſuperiora immiſſo, clauſo piſtrino. Idem confirmant multa talia, quæ refert Malteus Maleficarum, ad quem lectorem remitto. Ex prædictis omnibus patet & propoſitum principale de veritate corporalis delationis, & omnium nodorum diſſolutio, quos implicabat quintum argumentum ex principio inductum.

Pueri cuiuſdã monachi delati in conuiuiũ hiſtoria.

Tacta per argumentum ſextum, qualiter dicatur ſtriges non poſſe Diabolo non ſubeſſe, qualiter etiam apparenter conuertantur in catos, & ab eadem liberentur deluſione, clariſſimè manifeſtantur.

Cap. XXXII.

POſtremò ſatisfaciendum eſt his quæ in vltimo argumento inducta ſunt. Et primò quidem, omnia illa quæ tanquam inconuenientia inferuntur, non impoſſibilia ſunt ſed potiùs ſuppoſito curſus illius Diaboli ritu, veriſimilia ſunt: & per conſequens facilè credibilia. Nam vt à primo quod inducitur, inchoëmus, qui homagium ſemel Diabolo fecerit quod nõ poſſit poſtmodũ à propoſito reſilire, facilè credi poteſt, cùm hoc in pœnam, Deo reprobante, peſtiferis his hominibus iuſtè debeatur, qui cœlorum & orbis terræ conditore contẽpto, apoſtatæ Diabolo apoſtatantes adhærent, eiúſque ſe ſubiiciunt perpetuæ ſeruituti. Non tamẽ ob hoc aufertur ab eis arbitrij libertas, neq; cõmune ſibi deeſt auxiliũ Dei, quo omnes cõtinuè ad ſe trahit. Vnde ſi facerẽt miſeræ illæ perſonæ quod in ſe eſt, vt Diaboli ſeruitutẽ euaderẽt, procul dubio per Dei clementiã de manu illius liberarẽtur, ſicut & de facto plures conuertũtur ad Deũ per illius miſericordiã mouentẽ atque trahentem, & per Inquiſitorum & ſeruorum Dei ſolertiam & doctrinam. Cum his tamen vt plurimum corporaliter à Dæmonibus flagellantur, ac multipliciter affliguntur, antequam valeant totaliter liberari, in tanti ſceleris aliqualem punitionem id ipſum exigente diuina iuſtitia. Et hanc intendunt

Sexti argum. Solutio.

Qui ſemel homagium Diabolo fecerit, non facilè poteſt à propoſito reſilire.

Sagis quod in ſe eſt facientibus, Dei clementia libera tio à Dæmonibus aduenit.

Multipliciter affliguntur in corpore Striges conuerſioni incumbentes.

impoſ

impoſſibilitatem ſtriges, dum dicunt ſe non poſſe reſilire à promiſſione illa:quia alias(inquiunt) crudeliſſimè vapularent à Dæmonibus vel ſodalibus. Quomodo autem in catos conuertantur ſtriges, vel in hoc deludantur per præſtigiũ:quomodo ergo poſſint per cubicula currere, vel ſaltare catorum more,ſugeréque ſanguinem puerorum,& alia huiúſmodi facere,quę in argumento inducta ſunt ſuperiùs

Cap. 8.

cap. 8. multipliciter eſt expreſſum. Per ea etiam quæ similiter facta leguntur in hiſtoriis authenticis, hæc aperiſſimè

S. Macharius auertit ab hominibus faſcinationem.

comprobantur. Legitur quippe in vitis Patrum Sanctorum de beato Machario, quòd quidam ad eum mulierem duxerunt, quæ tamen ab eis non mulier, ſed equa videbatur, dicẽtes quòd cũ mulier eſſet, cõuerſa in equã fuerit, facto cõtra eã (vt putabãt) aliquo maleficio. Vnde ſanctũ virũ rogabant,

Mulier in equã mutata.

vt ille eam in mulierem Dei virtute conuerteret, quæ priùs fuerat. Sancto autem viro non equa, ſed ſicut verè erat mulier, apparebat. Neque enim præualebat Dæmõ ſanctũ virũ deludere, ſicut illos deludebat homines per præſtigiũ, quod amouit ſanctus Macharius ſtatim ab eis orationibus ſuis. Multa id genus in Maleficarũ Malleo referũtur,

Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro aſino viſus.

vt pręcipuè patet de illo iuuene mercatore qui in inſula Cypri facto maleficio contra eum per Magã, ab omnibus aſinus videbatur: quæ Maga tandẽ per Dei voluntatem ſuper hoc deprehẽſa, fuit incinerata: & iuuenis ſoluto maleficio liberatus. Quod factum ſimile fuit illi, quod de ſeipſo refert Apuleius, in libro, quem ob hoc ipſum facinus referendum,

Apuleius in aſinum phãtaſmaticè cõuerſus.

edidit, & appellauit, De aſino aureo. Narraſſe enim ſe in aſinum prout ſibi & aliis apparebat, eſſe conuerſum, vnius Magæ ligatus maleficio, à quo poſt diuturnum temporis ſpacium ſolutus, in priſtinam ſuam ſpeciem rediiſſe videbatur, vt hoc aliis, quæ ſimiliter contigiſſe dicuntur, & talia huic, veritatis præbeant argumentum. Neque tamen hæc in aliquo fauent his, quæ à diuo Auguſtino in 18. de Ciuitate Dei, cap. 17. damnantur & reprobantur verè facta

Socij Vlyſſis à Circe in porcos mutati.

fuiſſe per Magas, vti referebatur in libris gentilium. Sicut fuit quod legitur de Circe illa peſſima Maga, quę ſocios Vlyſſis conuertit in beſtias: de eo quoque, quod legitur Archades Deo ſuo Lyceo, tale ſacrificium immolare conſueuiſſe, ex quo quinque ſumerent, in beſtiarum formam illico conuerterẽtur, vt ſuprà etiam relatum eſt. Hæc

enim

enim omnia ſicut & alia ſupradicta magicis præſtigiis potiùs fingebantur, quàm rei veritate complerentur, vt dicit etiam ibi Auguſtin. & recitantur à Gratiano, 26. q. 5. capit. Nec mirum. Quod etiam de ſociis Diomedis refert Aug. in eodem lib. c. 16. à gentilibus affirmari conuerſos in aues eſſe, ludificatione factum eſt Dæmonum, qui in auium formis apparuerunt, vel pro eiſdem ſociis aues occultæ ex aliis locis, vbi eſt hoc auium genus, ad ea loca per Dæmones ſunt perductæ, vt idem Auguſt. in ſeq. ca. 18. eiuſdem libri. Non eſt impoſſibile mulieres in catos & beſtias quaſlibet præſtigioſè conuerti, ſeu talia animalia appaiere, Dæmonum malitia concurrente.

Socij Diomedis in auium formis apparuerunt.

De obligatione illa, qua Diabolo ſtriges promittunt occidere pueros: & quare Deus tot innocentium iniuſtam (vt apparet) necem permittat.

CAPVT XXXII.

QVòd verò Diabolus exigat à ſtrigib. vt ſtrigent omni tanto tempore puerum vnum, ſiue puellam, idipſumque pro voto illius perficiant: etſi flebile ſit, non tamen incredibile: tum ex parte Dæmonis, qui maximo odio perſequitur nomē Chriſti, quod præcipuè relucet in effectu in pueris baptizatis: vnde perſequitur eos, ac ſi Chriſtum perſequeretur. Prohibet etiam quantum ſibi poſſibile eſt baptiſmū: & hoc propter inuidiam, qua humanæ ſaluti ſemper inſidiatur. Tū ex parte ſtrigū, quę carnib. eorū dē à ſe primò occiſorū infantum, & poſtmodū exhumatorum delicatiſſimis veſci conſueuerūt: & ex eiſdē pro parte ad cōſumptionē vſque decoctis in aqua, conuerſiſque in liquorē: vnguentū illud nefandiſſimū, de quo ſuprà conficiunt, admixtis ſacramentorum materiis in fidei opprobrium: quo valdè Dæmones delectantur. Tū ex parte diuinæ iuſtitiæ, qua dignum eſt parentum ſcelera puniri vſque in tertiā & quartam generationē. Nonnulli enim non legitimè filios generando, nonnulli genitis maledicēdo, maláque diuerſimodè imprecando, Deum offendentes, ad iram prouocant, quæ ferueat in filios miniſterio Dæmonum & ſtrigum. Idipſum quoque quandoque negligentia meretur eorundem parentum, dum paruulos ſuos ſigno crucis, orationibúſque deuotis non muniūt manè ac ſerò: quatenùs per hoc à Dæmonum inſidiis liberentur, ſed potiùs (vt dixi) per hanc ſuam

Exigunt Diaboli à Strigibus vt prouoto ſtrigent infantes.

Maximè baptizatos.

Carnibus occiſorum, & poſthumatorum veſcuntur.

Ex eis & materiis ſacramentorum cōficiunt vnguēta ſpurciſſima.

Quot ſcelera dira Striges perpetrent.

Vnde Sagis poteſtas in infantes.

negligentiam illas incurrunt. Sed & poteſtatem hãc quandoque in pueros illos accipiunt maleficæ ſtriges, quorũ parentes pro eiſdem vel pro aliis procurandis, Dęmones conſuluerunt:& per Magas & incãtatrices eis ſalutem corporalem obtinere procurauerunt, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam iuſtiſſimè torqueatur. Quod autem affertur de

Calamita an habeat impoſſibilitatem.

calamita nullam habet impoſſibilitatem. Nõ quidem quòd in calamita illa, quãtũcunq; diabolicis artibus Dæmoni cõſecrata, vel potiùs execrata, aliqua virtus inueniatur ad talem effectũ:ſed ex pacto habito cum Diabolo, ſtatim acce-

Quæ ſit illius vi.

pta calamita deſinit Diabolus earum phantaſiã perturbare, qua perturbatione videbatur eis quòd eſſẽt cati:hoc modo ad ſenſum proprium reduci dicuntur. Quod etiã argumentũ affert vt apertè falſum, innumerabilem, inquam, talium puerorum interitum, ſi quæ referuntur de ſtrigibus omnia vera eſſent, neque impoſſibile iudicandum eſt, nec ex toto falſum. Multitudinẽ quippe magnam puerorum hac peſte mori, etſi non omnibus notum ſit: in his tamen partibus, vbi fœtidiſſima, nec minus crudeliſſima ſecta hæc inualeſcit, ſicut præcipuè reperitur in Cumana diœceſi, & per om-

In quibus Italia & Germania partibus frequentiores Striges ſint. Et turmatim pueros occidant, & ſtrigent peſte diriſſima.

nes cõfines inter Italiã & Germaniam, manifeſta docet experientia, ita vt turmatim populi cogantur Inquiſitores accire, requirere ad ꝓprias terras ducere: vbi vicini vicinas atque cognatas, fratres ſorores, filij matres, viri vxores; & econuersò viros quocũq; naturali vel accidẽtali fœdere cõiũctos, & alias omnes accuſãt, & tradunt in manus Inquiſitorum, quas habẽt perſonas ſuſpectas quòd ſtriges ſint. Indies enim cõperiũt multitudinẽ puerorũ occidi: ita vt nec his, q de domo ſunt parcant maledictæ illæ perſonæ. ſed propriorum etiã filiorũ natos, cæteróſq, nepotes, quinimò proprios filios (quod horrendũ eſt etiã dictu) ſtrigẽt & interficiãt, ſicut ex innumeris Inquiſitorũ proceſſibus exploratiſſimum

Strigatorum puerorũ quidam à doctis Strigibus curati.

eſt. Illegitimorum etiam per hoſpitalia pars maxima moritur iſta peſte. Sed & ſtrigatorum puerorum per ſingulas ciuitates, caſtra, villas & terras multitudinem inueniri periréque probatione non eget. Licèt etiam talium curentur plurimi, vel ab aliis ſtrigibus (etenim ſtrigarum quædam curare ſtrigatos ſciunt, a Diabolo magicas artes edoctæ, quædam verò neſciunt) vel natu ali etiam aliquando ſubſidio, vbi nõ perfectè ſtrigati ſunt pueri. Vel certè diuino auxilio

impe

impetrato parentum aut ſeruorum Dei orationibus & votis. Qui enim in huiuſmodi maleficis, & in aliis curandis obſeruarent ea, quæ docet c. Si per ſortiarias. 23. q. 1. facilè per Dei miſericordiam curarentur. Quod verò in argumẽto dicitur, nolle ſtriges curari pueros quos inficiunt verum eſt quidem, ſed ei non eſt contrarium quod paulò antè dictum eſt, quaſdam, inquam, ſtriges curare pueros, &c. Licet enim quæ vaſtant pueros, nolient à ſe ſtrigatos curari ſimpliciter: ſæpè tamen timore maioris mali, dum. ſ. ſuſpicio de eis oritur quòd ſtrigauerint aliquem: vel etiam ſpe maioris boni, dum ſ. ſperant curationis præmium, vel alicuius magnæ perſonæ amicitiam & beneuolentiam, curant quandoque quos ipſæmet vaſtauerant, & quoſcunque alios, prout faciebat illa formoſiſſima ſtrix, quæ ſuperiorib. diebus Ferrariæ combuſta eſt: Faciliùs autem ſi requirantur, eos curãt qui non à ſe, ſed ab aliis ſtrigibus infecti ſunt. Et in his Diabolus libenter cooperatur: quia per hoc plurimos deducit ad inferos. Omnes enim qui per ſtrigum artes, & incantationes ſuperſtitioneſque noxias, puerorum curam requirũt: vel ad hoc auxilio conſilióve cooperantur, mortaliter peccant. Et ſic Diabolus maledictarum harum perſonarũ miniſterio, omni ex parte Chriſtianorum ſalutem tam corporalem quàm ſpiritualem, plurimum inualeſcit. Deum autem Opt. Max. innocentium mortem permittere is cognoſcit non eſſe iniuſtum, qui attendit, ea omnia grauiſſima ſcelera, quæ ſuprà dicta ſunt, eius iram vindictámque grauiter prouocare contra eos, qui etiam proprio non ſunt obnoxij reatu, ſed vel primorum, vel proximorum parentum peccatorum pœnas non iniuſtè luunt, vt ſuperius c. 10. extitit declaratum. Qui etiã cõſiderat Deum mala maxima, damnáq; ſpiritualia permiſiſſe grauiſſima, vt præ cæteris fuerunt Angelorum & primi hominis caſus, ne libero cuiquam arbitrio violentiam videretur inferre, non mirabitur, ſi mortem permittit innocentium de ſe puerorum, ne videlicet ſtrigum & Dæmonum malitiam quaſi violenter prohibeat: & præcipuè cùm idipſum ex alia parte iuſtitia illius depoſcat, qui eſt Deus benedictus in ſæcula ſeculorum. Amen.

Nolunt Striges infectos à ſe pueros curari.

Cur aliquãdo procurent licèt contra voluntatem ſtrigatum amoueri.

Quiſquis per Strigum artes quouis modo curationẽ exquirit peccat mortaliter.

Cur Deus mala maxima permittat.

Cur item innocentiũ mortem puerorũ.

Finis quæſtionis de ſtrigibus editæ à Fratre Bartholomæo de Spina, Piſano, ordinis Prædicatorum, vitæ regularis.

Edita anno Domini 1522.

R.P.F. BART. SPIN. IN PONZINIBIVM DE LAMIIS, APOlogia prima.

PROOEMIVM.

COMPLETO tractatu, quo nititur Aduerſarius probare, quod ad deciſionem quæſtionũ Theologalium poſſunt leges induci, tanquam ſumpta ex propria prçſumptione licẽtia, aggreditur immediatè ſe Theologis in Theologali quæſtione de Lamiis opponere, atque conatur per rationes fultas authoritatibus Iuris, cunctis perſuadere, non eſſe credendum tales perſonas ad vulgatum ludum, conuentúmque diabolicum corporaliter ferri. Sed eas omnes potius diabolicis artibus deludi, vt credant ſe vigiles peragere, quæ tantùm (vt ipſe putat) in tuentur in ſomnis. Soluit etiam poſt hæc rationes inductas ad probandũ, quòd realiter illùc deportentur à Diabolo, vel etiam per ſe corporaliter accedant. Et cùm de hac materia pleniùs pro modulo meo in præmiſſo diſſeruerim opere De ſtrigibus intitulato, nõ ſupereſt mihi, niſi primò rationes eius, quas in oppoſitum inducit in hoc ſuo tractatu recitatas, ſoluere. Secundò, quas inducit bonas rationes pro noſtra vera concluſione, à ſuis impugnationibus defenſare, oſtendendo ſolutiones ſuas nullius eſſe roboris vel virtutis. Tertiò verò, quaſdam ſuas concluſiones deductas ex præcedentibus reprobare. Proponit igitur primò rationes ſeptem ad probandum, quòd prædicta non verè fiant, vt præfertur, ſed ſint merè Diabolicæ illuſiones. Quarum prima talis eſt.

Ratio

Ratio prima pariter & ſecunda ex his ſumpta, quod dicta de ſtrigibus nec probantur, nec fauent animabus.

CAP. I.

FActa non præſupponũtur, niſi reprobentur. l. in bello §. captæ. ff. de cap. & pioſtlim. reuer. &c. Sed iſta quæ referuntur non conſtant neque probantur, vt infrà dicam ergo, &c. Solutio. Imò probatur omni modo probationis, tam inquam, per ſacras, quàm per Ethnicas literas: tam per ſcientiam reuelatam, quàm per naturalem: tam per leges & Canones quàm per principia Philoſophię, & per experientias, vt in præmiſſo opere noſtro manifeſtũm eſt. Et ad dicta tua infra ponenda, infrà etiam reſpondebimus. *Prima ratio.* *Solutio.*

In dubiis debet amplecti pars fauens animabus, etiam ſi ſit durior. gl. in c. Iuuenis. de ſpõſa. Sed negare talia eſſe vera, magis fauet animabus, quàm affirmare, ne fortè incurrant homines mala deſideria velle huiuſmodi experiri, &c. ergo, &c. Solutio. Imò affirmatiua prædicata cum debita execratione facti fauet animabus, vt compertis per hæc inſidiis Diaboli, faciliùs illas euitent, cognitóque quanto maligni ſpiritus fidem Chriſti perſequantur odio, fortiùs in ea confirmentur fideles: quia Diabolus non niſi veritatem & bonitatem perſequitur. Fauet iterum fidei: quia ex iſta cognitione curantur hi, qui labe iſta infecti ſunt, per directos Inquiſitores, niſi curám renuant ſuſcipere, vt obſtinati, qui deprehenſi, quòd ſint vel iure præſumantur inimici fidei, damnantur, debitáque animaduerſione puniuntur, ne alios inficiant, impœnitentes, inquam, atque relapſi. Præſeruatur etiam cõmunitas à malis multis, quæ ſolent ab hoc peſtifero hominum genere cauſari Dæmonum auxilio, ſiue in corpora, & maximè puerorum, ſiue in fruges, & in alia temporalia bona. Quòd autem ex veritatis huius affirmatione ſequatur periculum mali deſiderij, eſt per accidens, & vt in paucioribus. Non eſt autem omittenda veritas propter ea mala, quæ rarò & per accidens ex ea prædicata contingunt. Alioquin non eſſet prædicandum, quòd ſecundũ regulã diuinæ prouidentiæ per Hieremiã Prophetam populis enunciatam Hier. 12. mali proſperantur in hac vita, boni verò ſemper ſunt in anguſtiis: quãdoquidem poſſet per accidens *Secunda ratio talis eſt.* *Solutio.*

contingere quempiã ob deſiderium adipiſcendæ proſperitatis,& fugiendæ paupertatis, aut cuiuſuis anguſtiæ, velle fieri malum & impium. Nunquam autem talia vera affirmantur, quin etiam ſimul prædicentur & mala, quæ malis hominibus imminent ex malè actis: & bona, quæ piis ac iuſtis ob patientiam & innocentiam repromittuntur. Vnde Hier. etiam vbi ſuprà paulò poſt ſubiungit de pœnis impiorum, dicens: Congrega eos ſicut oues ad victimam, & ſanctifica eos in die occiſionis. Vſquequo lugebit terra,& herba omnis regionis ſiccabitur propter malitiam inhabitantium in ea? Et infrà in eodem c.dicit Dominus per Prophetam contra malos: Ecce ego euellam eos de terra ſua,&c. Sic igitur ad propoſitum redeundo, cognita malitia Dęmonum, nec non multis deluſionibus quæ interueniunt, factorum quoq; fine præ oculis habito, viſa etiam iuſtitia ſeueriſſima, quæ contra tales fieri conſueuit, à malis auertuntur etiam hi qui fuiſſent maximè inclinati. Niſi autem hæc detegerentur & punirentur acerrimè, inualeſceret ſecta iſta maledicta mirum in modum. Et huic lubrico præbent oleum qui conantur probare, ꝙ hæc vera non ſint, & ob hoc ſe Inquiſitoribus opponunt. Sed ſi Inquiſitores intrepidè fecerint officium ſuum, tales etiam, qui ſic indirectè fautores hæreticorum ſunt ita reſipiſcere facient, quòd de cætero propriis ſtudiis erunt contenti.

Ratio tertia procedens ex narratorum minori veriſimilitudine reprobatur.

CAPVT II.

3. Ratio. Experimenta verorum ſermonum debẽt concordare cũ rebus ſenſatis. Non creditur teſtibus nõ veriſimilia deponentibus.

TAlia non ſunt veriſimilia, ergo ſunt reputanda falſa, quia ſecundùm Auer. experimenta verorum ſermonum debent concordare cum rebus ſenſatis. Nec creditur teſtibus non veriſimilia deponentibus, imò de falſitate ſuſpecti ſunt, vt no. in c. quia veriſimile non eſt de præſumpt. Solutio. Imò ſunt maximè veriſimilia quòad intellectum, & quò ad ſenſum, vt oppoſitum non niſi ab ignorãtibus & à proteruis aſſeuerari poſſit. Cognito enim per intellectum quanta ſit potentia Dæmonũ,& quanta malitia, quàm ſæuũ ſit eorum odium contra Chriſtum, atque Chriſtianos, quòd infinita ſit etiam iuſtitia Dei & ſapientia, quàm multa magnaq; in mundo permittat euenire, vt inde plura maioraq; bona per ſuam prouidẽtiam eliciat: cognoſcet omnis

homo

homo per intellectum, quòd iſta non ſolùm ſunt factibilia verùm etiam ſi affirmētur ab his qui ſe talia expertos affirmant, ſunt valde veriſimilia. Quòd autem non contingant hæc in natura, neque per opera hominum ſola, nec etiā his ſimilia quò ad omnia, nullam tollit veriſimilitudinem veritatis, imò adauget, vt ſicut Diabolus tā natura, quàm arte longè ſuperior eſt atque potentior homine: ita opera quoque eius tranſcendant naturalem hominum facultatem. Et velle metiri quæ hominibus contingere poſſunt, ad ipſorum hominum virtutis naturalis, vel naturalium agentium ſolam menſuram, ſtolidi profectò hominis eſt, & ſuperiorum cauſarum eminētiam, & nihilominus earundem colligationem contingentem cum inferioribus, ignorare. Et ſi argumentum hoc quicquam veriſimilitudinis haberet, iam ea, quæ narrantur per Chriſtum & ſanctos facta miracula, falſitatis accuſaret. Talia ſunt auxilia, hi fauores, quos ignorantes afferunt ſanctæ fidei Chriſti, dum ſe officialibus fidei opponunt cum ſuis hiſce deriſibilibus argutiunculis atque fabellis. Commentator autem Auer. loquitur de demonſtrationibus naturalium, quæ videlicet apud intellectum non habent firmitatem, niſi concordent cum rebus ſenſatis, & ad eas fiat vltima reſolutio, non autem loquitur de his, quæ ſupra curſum naturæ poſſunt accurrere. Is etiā qui (vt pote fidelis) ignorabat ea, quæ nos per fidem cognoſcimus circa Dæmonum eſſentiam, potentiam, atque malitiam nō potuit de talibus effectibus plenam habere notitiam, vnde non erat in propoſito contra veritatem inducendus. Et nihilominus ſatis etiam prædicta concordat cum rebus ſenſatis, putà, quod quando plures vigilantes aſſerunt cōcorditer hoc vel hoc ſe feciſſe, aut q; audierint vel per ſe viderint, ab aliis facta fuiſſe in curſu, nullus ſapiens diceret hæc facta fuiſſe in ſomnis vel illuſionibus, niſi recurratur ad ſpeciale potentiam Dæmonis operantis ſupra communem modum in phantaſia, q; ex parte rei, quod maius eſt, & minus concordat cum rebus ſenſatis, quàm deferri hominem à Dæmone corporaliter. Vnde ſi hoc non eſt veriſimile, minùs illud, Nec haberet Dæmon plenè quod optat, caſum inquā hominum quantùm poteſt grauiſſimum per peccatum: ſi tantùm deluſoriè iſta mala perpetrarentur, cùm nemo per ſe poſſit in ſomnis incurrere peccatum; ſed ſolùm per ac-

Sicut Diabolus longè ſuperior eſt homine tam natura, quàm arte: ſic opera eius tranſcendūt naturalē hominum facultatem.

Nemo poteſt in ſōnis incurrere peccatum.

Sed ſolùm per accidens. cidens. Hoc autem non eſt veriſimile apud verè fideles, niſi naturali lumine mentis priuati ſint, non attendentes malitiam & odium Dæmonis grauiſſimum in homines deſæuire. Euentus etiam apertiſſimi non veriſimilitudinem tantùm, ſed horum certitudinem præferunt, putà, cùm ſe homines à Dæmone deportatos inueniunt longiùs modico tēporis ſpacio à loco diſtare, vbi priùs reſederant: quod non poteſt, niſi virtus, quæ ſuperior eſt hominis virtute. Huius autem rei innumera referantur etiam de facto proprio teſtimonia. Sed & modò per Patrem Inquiſitorē Brixien. perpetuo carceri damnatus quidam exſtat, qui fatetur cùm primum ob deſperationem ſe, quoad vtrumque hominem Diabolo dedicaſſet (hoc enim primò expetunt Dæmones ab infœlicibus hiſce perſonis) deportatum ſe longiùs à loco fuiſſe per plures dietas: ibique per tempus ſolatiis carnalibus cum multitudine magna virorum ac mulierum ſociata, neceſſarium ſibi fuiſſe poſtmodum, multis diebus iter agere, vt ad locum ſuum reuerteretur. Neque enim illis adſunt Dæmones ſemper ad vota, maximè in principio Apoſtaſiæ. Non eſt hic homo fatuus aut idiota, vt non ſit ei fides in hoc adhibenda: quod ex nomine & gradu facilè comprobarem, ſi in aliorum quoque cōfuſionem eius propalatio ſpecialior non cederet. Et tamen benè nunc diſpoſitus circa fidem. Sed & alius quidam infelix de ſecta ſtrigūm, qui ſuperiori nunc brachio ſeculari traditus, ignique conſumptus eſt Bononiæ, inter alia faſſus eſt in proceſſu, quòd ſemel dum ad curſum deferretur cum ſocru ſua, contigit ipſum inter eundum, Ieſu ſanctiſſimum inuocare nomen, timore percuſſus: & ſtatim in medio luto ſe depoſitum inuenit in loco à ciuitate diſtante per tres dietas: in qua tamen ciuitate fuerat ante horam. Innumerabiles horum atteſtationes in proceſſibus Inquiſitorum habentur. Sic igitur ex his liquidò conſtat omni ex parte ruere præmiſſum Aduerſarij argumentum.

Ratio quarta ſumpta ex hoc, quod ea, quæ narrantur de ſtrigibus dicuntur opere Diaboli perpetrari, ſoluitur.

CAP. III.

4. Ratio. QVæ fiunt arte Magica, vel Necromantica, vel Hydromantica, ſeu alia quacunque arte Diabolicà, dicuntur

Pha

Phantaſtica,& non vera,26.q.5.ca.Nec mirum. Et multò magis cùm iſta contingant in perſonis quæ faciliter decipi poſſunt,prout ſunt mulieres ac ruſtici vileſq; perſonæ. Itē in perſonis corruptis circa fidem & bonos mores. & appetentes non appetenda:ſicut ſunt etiam vtentes illis artibus. Iura autem loquentia de aliquibus perſonis, habent etiam locum in nō expreſſis,in quibus militat eadē ratio, vt habetur per Pan.in c.Nihil. de elect. ergo ,&c. Solutio. Vtique quæ in illo capitulo recitantur, & quæ ſimili modo cōtingunt,phantaſtica ſunt:& multa ſimiliter contingunt in hac ſecta,vt dictum eſt in opere noſtro de ſtrigibus.Non ſic tamen delatio corporalis, cū etiā Necromantici hanc voluntariè à Dæmonibus patiantur,eámq;per eoſdem procurent in aliis fieri,vt præcipuè patet in legenda B.Iacobi Apoſtoli,& per ea,quæ ſpecialiter referuntur tempore Petri de Abano & Cecchi Exculani ſceleſtiſſimorum Necromanticorum facta non longè ante tēpora noſtra.Sed neque ſemper effectus illarum artium phantaſticè contingunt,vt optimè texantur maleficia,cauſatæ infirmitates vt plurimum incurabiles:locutiones apparentiū Dęmonū,inuentiones perſæpè furtorū, iuxta ea, quæ per Hydromantiā cognita ſunt & alia huiuſmodi plurima. Verè enim & realiter iſta contingunt,& non phantaſticè,tametſi deceptiones fabricet deceptor in multis,vt explicatū eſt in prædicto opere. Et quòd aggrediatur Diabolus magis ſimplices & ruſticos & mulieres,ex illius malitia procedit , vt per eos facilè deceptos atque lucratos ob ignorantiā faciliùs inde trahat aſtutos. Neque enim tam facilè Diabolo crederent iſti vel acquieſcerent,niſi primò perdiſcerent ab his,qui talia experiūtur, quòd multis delitiis fruuntur ad vota. Sed, proh dolor!his temporibus viri , qui vulgò reputantur alioquin prudentes inſanire circa talia reperiūtur,ciues,inquam, & nobiles diuerſi generis ; quod poſſet oſtendi ſi opus eſſet per proceſſum Inquiſitorum;imò,quod peſſimum eſt,nonnulli etiam qui ordine ſacro ſunt religioſi,tā ſeculares,quàm etiā(licet ſolo nomine & habitu)regulares:Et quòd ſic inualeſcat illa labes, potiſſima cauſa eſt quorundam iuris doctorum perſecutio,quibus principes, Theologiæ expertes , facilè credunt quaſi ſapientibus, licet in huiuſmodi ſatis rudes exiſtant,vt pote Dei prouidentiā , Dæmonum poteſtatē atque *Solutio.*

malitiã,& pleraque alia Theologalia, ad quæ præſens articulus reducitur,ignorantes,& implent allegationum legum copia folia,quæ & in pluribus non faciunt ad propoſitum, eò ꝙ puros actus humanos habent regulare leges humanę: non autem Diabolicis colligatos poſſunt benè cognoſcere: ſed ſolùm præſuppoſita cognitione ſuperioris ſcientiæ, ſacræ,inquam,Theologiæ,poſſunt pœnas talibus determinatè conuenientes. Allegant & Doctores iuris ſimili neſcientia laborantes,eò quòd talium notitia, ad eorum profeſſionem non ſpectet.Quòd etiam hi, qui ſunt de hac ſecta ſint corrupti circa fidem & bonos mores,& appetentes non appetenda,ſicut ſunt Necromantici, verum eſt. Et proptereà meritò debent ſub iudicio patrum Inquiſitorum debitas luere pœnas & qui præſtãt impedimentũ,ſunt fautores hęreticorum. Nõ tamen ſequitur,quòd ſi Necromanticis accidunt deluſiones & deceptiones, accidant & iſtis eodem modo vel vniuerſaliter. Non enim ſimilia appetunt,nec ſimiliter ſunt corrupti,vnde nec ſimiliter decipiuntur. Nõ enim illi vt iſti tam expreſsè fidem negant atq; baptiſmum &c.illi cõmuniter laborant theſauros inuenire, vel ad vota fœminas inclinare:iſti non niſi vt voluptatibus licentiùs & abundantiùs perfruantur, talia ſceleta committere non verentur.Et hæc vna cauſarum eſt, ꝙ viles perſonæ multiplicantur in hac ſecta magis quàm nobiles,& fœminę priuatæ virorum per mundũ peregrinantium & mercatorum ſolatio,magis quàm aliæ. Magis enim hoc iſtæ modo voluptates inquirunt,quibus abundè priuantur,qui talibus abundant domi.Nõ negamus autem & hos pariter in multis decipi, vt aliàs dictum eſt. Non tamen propter hoc debet eorum teſtimonium in iudicio repelli. Neque enim ꝑpter prædictas cõtingentes quãdoque deceptiones repelleretur horum teſtimonium,ſi deponerent ſuper crimine lęſæ maieſtatis humanæ etiam tempore curſus admiſſo, vt putà ſi conueniſſent aliqui ciues,dum actualiter eſſent in curſu,vel in ludo Diabolico,de principe occidendo vel tradenda hoſtibus ciuitate,credo quòd tunc Doct.Legiſtæ, Duce etiam noſtro Aduerſario,conſulerent eos omnes eſſe torquendos, & ſi faterentur crimen crudeli nece plectendos.Sed de crimine læſæ maieſtatis diuinæ identidem commiſſo quòd

omnium

omnium grauiſſimũ eſt ea. Vergentes, de hære. eorum fortè quidam parum curarent, & Aduerſarius nihil, vt videtur.

Ratio quinta ex hoc ſumpta, quòd quæ facta narrantur à ſtrigibus in ſpiritu & non in corpore ſiunt, deijcitur.

CAP. IIII.

QVinto loco ſic arguit Aduerſarius. Hæc omnia fiunt in ſpiritu, & non in corpore, etiam quoad tranſitum per multa terrarũ ſpacia, & quò ad multitudinem hominũ qui conuenire dicuntur, 26.q.5.c. Epiſcopi: ergo, &c. Quod ſi dicatur, quòd hæc non eſt illa ſecta, de qua loquitur capitul. illud, ſaltẽ eſt ei ſimilis: & quæ in iſta fieri narrantur, ſimilia ſunt illis, quæ per illã fieri credebantur. Porro capitulũ illud dãnat omnes nõ ſolũ credentes illa, quę ibi narrantur fieri in corpore, ſed etiam eis ſimilia, cuiuſmodi nõ negantur eſſe iſta, ſaltẽ quo ad tranſitũ prædictũ etiã ſuper apparentes beſtias, quò ad apparentiam vnius principis, & quò ad conuentũ multitudinis, &c. Non licet autẽ à diſpoſitione textus huius per ſophiſticas argumentationes recedere 16. quæſt. cap. Inſtitutiones, quia quicunque ſcripturam ſacroſanctam aliter intelligit, quàm ſenſus Spiritus ſancti flagitat, à quo conſcripta eſt: licet de Eccleſia nõ receſſerit, tamen hæreticus appellari poteſt: 24. quæſt. 3. cap. Quidam in fi. So. Hoc capitulum malè intellectum à Iuriſtis quatenus hæc quæ ad Theologiam pertinet pertractat, eſt cauſa illorum ruinæ, putantium, eò quòd in corpore iuris canonici redactum eſt, poſſe proprium ſenſum circa illud ita prodere, vt etiã Theologorum cõmuni ſenſui ſe opponant. Sed ad Iuriſtas nõ pertinet de eo quicquam cognoſcere, niſi quòd ſi aliquæ perſonæ inueniantur, ea, quæ ibi principaliter reprobantur facere vel pati, vel credere fieri vel contingere, debent infideles reputari & hæreticorũ pœna puniri. Sed quomodo in talibus quæ narrantur & in quibus inueniatur hæreſis, vel non inueniatur, ipſi iudicare non poſſunt, niſi ſimul ſint & Theologi, quorum eſt proprium de fide diſſerere & conſequenter de ſuo contrario, videlicet de infidelitate, & de omnib. ſpeciebus eius videlicet Apoſtaſia à fide, hæreſi & ſimplici infidelitate. Oppoſitorum eſt enim eadem diſciplina. Sacri autem Theologi determinant non eſſe hæreticũ tenere talia quæ narrantur de

5. Ratio

Quicunque ſacram ſcripturam aliter intelligit quã ſenſus ſpiritus ſancti flagitat hæreticus eſt.

ſunt. Qui verò affirmant ſe corporaliter eſſe delatos ſi præuiſi fuerant, quaſi corpore dormiẽtes ſeu iacentes immobiles, putandum eſt potiùs, quòd *Diabolus* in eorum effigie ibi iacens appareat, quàm quòd veraciter illi vel corporaliter, ibi dormiant aut ſint. Sicut enim paulò ſuprà dictum eſt, præſtigioſa deluſione poteſt Diabolus aſtantes decipere, vt eis appareant hę, quæ ſe inũxerant perſonæ, dormire: & tamen illæ de facto nõ ſint: ſed per aſſumpta corpora aërea Diabolus earum prætendat ſpeciem, & figuram: quod quidem non pertinet ad præſtigium, vt dicit S. Tho. 2. diſt. 8. art. 2. Vel ſi non hoc modo quandoque id contingit, fieri poterit, ſi quod aliud quoduis corpus ibi exiſtens appareat corpus ſtrigis: quod tamen ibi nõ eſt. Et corpus propriè pertinet ad prẹſtigium, eo modo, quo etiam ſupra c. 7. declaratum eſt. Sicut contigit etiam cuidam nobili nomine Siſinio, ſicut legitur in hiſtoria S. Clementis: qui iubens ſeruis ſuis vt ligarent & traherent ſanctum Clementem: illi colũnam ligauerunt atque traxerunt, putantes vna cum Siſinio ſe ligaſſe trahereque S. Clemẽtem. Quod quidem Angelica virtute, vt ſanctus Antiſtes liberaretur, factũ creditur: licet talia Dæmon etiam facere poſſit, cuius naturalis virtus angelicæ coæquatur, vt ſæpius dictum eſt. Quod autem affertur, medicos vnctionibus ſomnum inducere poſſe, non negamus. Sed quod arte Medicorum fit, nõ niſi virtute naturali rerũ applicatarũ perficitur. Et omnib. accidit idẽ effectus, quibus ęquè diſpoſitis applicatur eadẽ cauſa. Ea quippe vnctione, qua medicus ſomnũ inducit vni infirmo inducitur cunctis hominibus, qui perungerentur eadem, niſi fortè per accidẽs aliqua cõtraria diſpoſitio in aliqua reperiretur, quæ ſomnum fortè vel mitigaret vel prohiberet. Quod quidem raro contingeret. Hac autem execrabili ſtrigũ vnctione, nullus aſſequitur quod intendit, delationẽ inquam, vel ſomnum, niſi opere Diaboli pro voluntate ſua. Quo fit, vt niſi paucis & non ſuis fœderatis, vel aliquib. qui in peccato mortali ſint, obſequatur ad vota in eorum perniciem. Vel ſi aliquando aliquis innocens ſimiliter deferatur, permiſſione diuina miſericorditer factum creditur: vt ex facto tali arguatur, & poſſibilitas huius rei, & ſic teſtibus comprobetur ipſius rei geſtæ veritas. Et hac ratione credendum eſt Deum permiſſione quod factum legitur apud Vincentium

Quomodo Diabolus poſſit aſtãtes præſtigioſa deluſione decipere.

S. Clementis hiſtoria de Siſinnio.

Naaturalis virtus Dæmonis Angelicæ coæquatur.

Vnctionibus ſomnus inducitur.

Strigum vnctione nullus intentum aſſequitur niſi opere Diaboli.

hiſto

hiſtorialem in ſpeculo hiſtoriali.lib. 26. c. 43. ex Petri Damiani antiqui Doctoris narratione ſcripto relicta, de quodam puero monacho corporaliter nocte per aëra delato ad magnum conuiuium & iuſſo vt comederet, ac peracto conuiuio, reportato: & per ſuperiora immiſſo, clauſo piſtrino. Idem confirmant multa talia, quæ refert Malleus Maleficarum, ad quem lectorem remitto. Ex prædictis omnibus patet & propoſitum principale de veritate corporalis delationis, & omnium nodorum diſſolutio, quos implicabat quintum argumentum ex principio inductum.

Pueri cuiuſdã monachi delati in conuiuiũ hiſtoria.

Tacta per argumentum ſextum, qualiter dicatur ſtriges non poſſe Diabolo non ſubeſſe, qualiter etiam apparenter conuertantur in catos, & ab eadem liberentur deluſione, clariſſimè manifeſtantur.

Cap. XXXII.

POſtremò ſatisfaciendum eſt his quæ in vltimo argumento inducta ſunt. Et primò quidem, omnia illa quæ tanquam inconuenientia inferuntur, non impoſſibilia ſunt ſed potiùs ſuppoſito curſus illius Diaboli ritu, veriſimilia ſunt: & per conſequens facilè credibilia. Nam vt à primo quod inducitur, inchoëmus, qui homagium ſemel Diabolo fecerit quod nõ poſſit poſtmodũ à propoſito reſilire, facilè credi poteſt, cùm hoc in pœnam, Deo reprobante, peſtiferis his hominibus iuſtè debeatur, qui cœlorum & orbis terræ conditore contẽpto, apoſtatæ Diabolo apoſtatantes adhærent, eiúſque ſe ſubiiciunt perpetuæ ſeruituti. Non tamẽ ob hoc aufertur ab eis arbitrij libertas, neq; cõmune ſibi deeſt auxiliũ Dei, quo omnes cõtinuè ad ſe trahit. Vnde ſi facerẽt miſeræ illæ perſonæ quod in ſe eſt, vt Diaboli ſeruitutẽ euaderẽt, procul dubio per Dei clementiã de manu illius liberarẽtur. ſicut & de facto plures conuertũtur ad Deũ per illius miſericordiã mouentẽ atque trahentem, & per Inquiſitorum & ſeruorum Dei ſolertiam & doctrinam. Cum his tamen vt plurimum corporaliter a Dæmonibus flagellantur, ac multipliciter affliguntur, antequam valeant totaliter liberari, in tanti ſceleris aliqualem punitionem id ipſum exigente diuina iuſtitia. Et hanc intendunt impoſ

Sexti argum. Solutio.

Qui ſemel homagium Diabolo fecerit, non facilè poteſt à propoſito reſilire.

Sagis quod in ſe eſt facientibus, Dei clementia liberatio à Dæmonibus aduenit.

Multipliciter affliguntur in corpore Striges conuerſioni incumbentes.

impoſſibilitatem ſtriges, dum dicunt ſe non poſſe reſilire à promiſſione illa:quia alias (inquiunt) crudeliſſimè vapularent à Dæmonibus vel ſodalibus. Quomodo autem in catos conuertantur ſtriges, vel in hoc deludantur per præſtigiũ:quomodo ergo poſſint per cubicula currere, vel ſaltare catorum more, ſugeréque ſanguinem puerorum, & alia huiuſmodi facere, quę in argumento inducta ſunt ſuperiùs

Capit 8.

cap. 8. multipliciter eſt expreſſum. Per ea etiam quæ ſimiliter facta leguntur in hiſtoriis authenticis, hæc apertiſſimè comprobantur. Legitur quippe in vitis Patrum Sanctorum de beato Machario, quòd quidam ad eum mulierem duxerunt, quæ tamen ab eis non mulier, ſed equa videbatur, dicētes quòd cũ mulier eſſet, cõuerſa in equã fuerit, facto cõtra eã (vt putabãt) aliquo maleficio. Vnde ſanctũ virũ rogabant, vt ille eam in mulierem Dei virtute conuerteret, quæ prius fuerat. Sancto autem viro non equa, ſed ſicut verè erat mulier, apparebat. Neque enim præualebat Dæmõ ſanctũ virũ deludere, ſicut illos deludebat homines per præſtigiũ, quod amouit ſanctus Macharius ſtatim ab eis orationibus ſuis.

S. Macharius auertit ab hominibus faſcinationem.

Mulier in equã mutata.

Multa id genus in Maleficarũ Malleo referũtur, vt pręcipuè patet de illo iuuene mercatore qui in inſula Cypri facto maleficio contra eum per Magã, ab omnibus aſinus videbatur: quæ Maga tandẽ per Dei voluntatem ſuper hoc deprehẽſa, fuit incinerata: & iuuenis ſoluto maleficio liberatus. Quod factum ſimile fuit illi, quod de ſeipſo refert Apuleius in libro, quem ob hoc ipſum facinus referendum, edidit, & appellauit, De aſino aureo. Narraſſe enim ſe in aſinum prout ſibi & aliis apparebat, eſſe conuerſum, veniis Magæ ligatus maleficioq́;, à quo poſt diuturnum temporis ſpacium ſolutus, in priſtinam ſuam ſpeciem rediiſſe videbatur, vt hoc aliis, quæ ſimiliter contigiſſe dicuntur, & talia huic, veritatis præbeant argumentum.

Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro aſino viſus.

Apuleius in aſinum phãtaſmaticè cõuerſus.

Neque tamen hæc in aliquo fauent his, quæ à diuo Auguſtino in 18. de Ciuitate Dei, cap. 17. damnantur & reprobantur verè facta fuiſſe per Magas, vti referebatur in libris gentilium. Sicut fuit quod legitur de Circe illa peſſima Maga, quę ſocios Vlyſſis conuertit in beſtias: de eo quoque, quod legitur Arcades Deo ſuo Lyceo, tale ſacrificium immolare conſueuiſſe, ex quo quinque ſumerent, in beſtiarum formam illico conuerterētur, vt ſuprà etiam relatum eſt. Hæc

Socij Vlyſſis à Circe in porcos mutati.

enim

enim omnia ſicut & alia ſupradicta magicis præſtigiis potiùs fingebantur, quàm rei veritate complerentur, vt dicit etiam ibi Auguſtin. & recitantur à Gratiano, 26. q. 5. capit. Nec mirum. Quod etiam de ſociis Diomedis refert Aug. in eodem lib. c. 16. à gentilibus affirmari conuerſos in aues eſſe, ludificatione factum eſt Dæmonum, qui in auium formis apparuerunt, vel pro eiſdem ſociis aues occultæ ex aliis locis, vbi eſt hoc auium genus, ad ea loca per Dæmones ſunt perductæ, vt idem Auguſt. in ſeq. ca. 18. eiuſdem libri. Non eſt impoſſibile mulieres in catos & beſtias quaſlibet præſtigioſè conuerti, ſeu talia animalia apparere, Dæmonum malitia concurrente.

Socij Diomedis in auium formis apparuerunt.

De obligatione illa, qua Diabolo ſtriges promittunt occidere pueros: & quare Deus tot innocentium iniuſtam (vt apparet) necem permittat.

CAPVT XXXII.

QVòd verò Diabolus exigat à ſtrigib. vt ſtrigent omni tanto tempore puerum vnum, ſiue puellam, idipſumque pro voto illius perficiant: etſi flebile ſit, non tamen incredibile: tum ex parte Dæmonis, qui maximo odio perſequitur nomẽ Chriſti, quod præcipuè relucet in effectu in pueris baptizatis: vnde perſequitur eos, ac ſi Chriſtum perſequeretur. Prohibet etiam quantum ſibi poſſibile eſt baptiſmũ: & hoc propter inuidiam, qua humanæ ſaluti ſemper inſidiatur. Tũ ex parte ſtrigũ, quę carnib. eorũ dẽ à ſe primò occiſorũ infantum, & poſtmodũ exhumatorum delicatiſſimis veſci conſueuerũt: & ex eiſdẽ pro parte ad cõſumptionẽ vſque decoctis in aqua, conuerſiſque in liquorẽ: vnguentũ illud nefandiſſimũ, de quo ſuprà conficiunt, admixtis ſacramentorum materiis in fidei opprobrium: quo valdè Dæmones delectantur. Tũ ex parte diuinæ iuſtitiæ, qua dignum eſt parentum ſcelera puniri vſque in tertiã & quartam generationẽ. Nonnulli enim non legitimè filios generando, nonnulli genitis maledicẽdo, maláque diuerſimodè imprecando, Deum offendentes, ad iram prouocant, quæ ferueat in filios miniſterio Dæmonum & ſtrigum. Idipſum quoque quandoque negligentia meretur eorundem parentum, dum paruulos ſuos ſigno crucis, orationibúſque deuotis non muniũt manè ac ſerò: quatenùs per hoc à Dæmonum inſidiis liberentur, ſed potiùs (vt dixi) per hanc ſuam

Exigunt Diaboli à Strigibus vt prouoto ſtrigent infantes.

Maximè baptizatos.

Carnibus occiſorum, & poſthumatorum veſcuntur.

Ex eis & materiis ſacramentorum cõficiunt vnguẽta ſpurciſſima.

Quot ſcelera dira Striges perpetrent.

Vnde Sagis poteſtas in infantes.

negligentiam illas incurrunt. Sed & poteſtatem hãc quandoque in pueros illos accipiunt maleficæ ſtriges, quorũ parentes pro eiſdem vel pro aliis procurandis, Dæmones conſuluerunt: & per Magas & incãtatrices eis ſalutem corporalem obtinere procurauerunt, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam iuſtiſſimè torqueatur. Quod autem affertur de calamita nullam habet impoſſibilitatem. Nõ quidem quòd in calamita illa, quãtũcunq; diabolicis artibus Dæmoni cõſectata, vel potiùs execrata, aliqua virtus inueniatur ad talem effectũ: ſed ex pacto habito cum Diabolo, ſtatim accepta calamita deſinit Diabolus eatum phantaſiã perturbare, qua perturbatione videbatur eis quòd eſſẽt cati: hoc modo ad ſenſum proprium reduci dicuntur. Quod etiã argumentũ affert vt apertè falſum, innumerabilem, inquam, talium puerorum interitum, ſi quæ referuntur de ſtrigibus omnia vera eſſent, neque impoſſibile iudicandum eſt, nec ex toto falſum. Multitudinẽ quippe magnam puerorum hac peſte mori, etſi non omnibus notum ſit: in his tamen partibus, vbi fœtidiſſima, nec minus crudeliſſima ſecta hæc inualeſcit, ſicut præcipuè reperitur in Cumana diœceſi, & per omnes cõfines inter Italiã & Germaniam, manifeſta docet experientia, ita vt turmatim populi cogantur Inquiſitores accire, requirere ad ꝓprias terras ducere: vbi vicini vicinas atque cognatas, fratres ſorores, filij matres, viri vxores; & econuersò viros quocũq; naturali vel accidẽtali fœdere cõiũctos, & alias omnes accuſãt, & tradunt in manus Inquiſitorum, quas habẽt perſonas ſuſpectas quòd ſtriges ſint. Indies enim cõperiũt multitudinẽ puerorũ occidi: ita vt nec his, q de domo ſunt parcant maledictæ illæ perſonæ, ſed propriorum etiã filiorũ natos, cæteróſq, nepotes, quinimò proprios filios (quod horrendũ eſt etiã dictu) ſtrigẽt & interficiãt, ſicut ex innumeris Inquiſitorũ proceſſibus exploratiſſimum eſt. Illegitimorum etiam per hoſpitalia pars maxima moritur iſta peſte. Sed & ſtrigatorum puerorum per ſingulas ciuitates, caſtra, villas & terras multitudinem inueniri perireque probatione non eget. Licèt etiam talium curentur plurimi, vel ab aliis ſtrigibus (etenim ſtrigarum quædam curare ſtrigatos ſciunt, a Diabolo magicas artes edoctæ, quædam verò neſciunt) vel natu ali etiam aliquando ſubſidio, vbi nõ perfectè ſtrigati ſunt pueri. Vel certè diuino auxilio impe

Calamita an habeat impoſſibilitatem.

Quæ ſit illius vi.

In quibus Italiæ & Germaniæ partibus frequentiores Striges ſint. Et turmatim pueros occidant, & ſtrigent peſte diriſſima.

Strigatorum puerorũ quidam à doctis Strigibus curati.

impetrato parentum aut ſeruorum Dei orationibus & votis. Qui enim in huiuſmodi maleficis, & in aliis curandis obſeruarent ea, quæ docet c. Si per ſortiarias. 23. q. 1. facilè per Dei miſericordiam curarentur. Quod verò in argumẽto dicitur, nolle ſtriges curari pueros quos inficiunt verum eſt quidem, ſed ei non eſt contrarium quod paulò antè dictum eſt, quaſdam, inquam, ſtriges curare pueros, &c. Licet enim quæ vaſtant pueros, nollent à ſe ſtrigatos curari ſimpliciter: ſæpè tamen timore maioris mali, dum. ſ. ſuſpicio de eis oritur quòd ſtrigauerint aliquem: vel etiam ſpe maioris boni, dum ſ. ſperant curationis præmium, vel alicuius magnæ perſonæ amicitiam & beneuolentiam, curant quandoque quos ipſæmet vaſtauerant, & quoſcunque alios, prout faciebat illa formoſiſſima ſtrix, quæ ſuperiorib. diebus Ferrariæ combuſta eſt: Faciliùs autem ſi requirantur, eos curãt qui non à ſe, ſed ab aliis ſtrigibus infecti ſunt. Et in his Diabolus libenter cooperatur: quia per hoc plurimos deducit ad inferos. Omnes enim qui per ſtrigum artes, & incantationes ſuperſtitioneſque noxias, puerorum curam requirũt: vel ad hoc auxilio conſiliòve cooperantur, mortaliter peccant. Et ſic Diabolus maledictarum harum perſonarũ miniſterio, omni ex parte Chriſtianorum ſalutem tam corporalem quàm ſpiritualem, plurimum inualeſcit. Deum autem Opt. Max. innocentium mortem permittere is cognoſcit non eſſe iniuſtum, qui attendit, ea omnia grauiſſima ſcelera, quæ ſuprà dicta ſunt, eius iram vindictámque grauiter prouocare contra eos, qui etiam proprio non ſunt obnoxij reatu, ſed vel primorum, vel proximorum parentum peccatorum pœnas non iniuſtè luunt, vt ſuperius c. 10. extitit declaratum. Qui etiã cõſiderat Deum mala maxima, damnáq; ſpiritualia permiſiſſe grauiſſima, vt præ cæteris fuerunt Angelorum & primi hominis caſus, ne libero cuiquam arbitrio violentiam videretur inferre, non mirabitur, ſi mortem permittit innocentium de ſe puerorum, ne videlicet ſtrigum & Dæmonum malitiam quaſi violenter prohibeat: & præcipuè cùm idipſum ex alia parte iuſtitia illius depoſcat, qui eſt Deus benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

Nolunt Striges infectos à ſe pueros curari.

Cur aliquãdo procurent licèt contra voluntatem ſtrigatum amoueri.

Quiſquis per Strigum artes quouis modo curationẽ exquirit peccat mortaliter.

Cur Deus mala maxima permittat.

Cur item innocentiũ mortem puerorũ.

Finis quæſtionis de ſtrigibus edita à Fratre Bartholomæo de Spina, Piſano, ordinis Prædicatorum, vitæ regularis.

Edita anno Domini 1522.

R.P.F. BART. SPIN.

IN PONZINIBIVM

DE LAMIIS, APOlogia prima.

PROOEMIVM.

COMPLETO tractatu, quo nititur Aduerſarius probare, quod ad deciſionem quæſtionũ Theologalium poſſunt leges induci, tanquam ſumpta ex propria pręſumptione licẽtia, aggreditur immediatè ſe Theologis in Theologali quæſtione de Lamiis opponere, atque conatur per rationes fultas authoritatibus Iuris, cunctis perſuadere, non eſſe credendum tales perſonas ad vulgatum ludum, conuentúmque diabolicum corporaliter ferri. Sed eas omnes potius diabolicis artibus deludi, vt credant ſe vigiles peragere, quæ tantùm (vt ipſe putat) in tuentur in ſomnis. Soluit etiam poſt hæc rationes inductas ad probandũ, quòd realiter illuc deportentur à Diabolo, vel etiam per ſe corporaliter accedant. Et cùm de hac materia pleniùs pro modulo meo in præmiſſo diſſeruerim opere De ſtrigibus intitularo, nõ ſupereſt mihi, niſi primò rationes eius, quas in oppoſitum inducit in hoc ſuo tractatu recitatas, ſoluere. Secundò, quas inducit bonas rationes pro noſtra vera concluſione, à ſuis impugnationibus defenſare, oſtendendo ſolutiones ſuas nullius eſſe roboris vel virtutis. Tertiò verò, quaſdam ſuas concluſiones deductas ex præcedentibus reprobare. Proponit igitur primò rationes ſeptem ad probandum, quòd prædicta non verè fiant, vt præfertur, ſed ſint merè Diabolicæ illuſiones. Quarum prima talis eſt.

Ratio prima pariter & ſecunda ex his ſumpta, quod dicta de ſtrigibus nec probantur, nec fauent animabus.

CAP. I.

FActa non præſupponũtur, niſi reprobentur. l. in bello §. captæ. ff. de cap. & pioſtlim. reuer. &c. Sed iſta quæ referuntur non conſtant neque probantur, vt infrà dicam ergo, &c. Solutio. Imò probatur omni modo probationis, tam inquam, per ſacras, quàm per Ethnicas literas: tam per ſciẽtiam reuelatam, quàm per naturalem: tam per leges & Canones quàm per principia Philoſophię, & per experientias, vt in præmiſſo opere noſtro manifeſtum eſt. Et ad dicta tua infra ponenda, infrà etiam reſpondebimus. *Prima ratio.* *Solutio.*

In dubiis debet amplecti pars fauens animabus, etiam ſi ſit durior. gl. in c. Iuuenis. de ſpõſa. Sed negare talia eſſe vera, magis fauet animabus, quàm affirmare, ne fortè incurrant homines mala deſideria velle huiuſmodi experiri, &c. ergo, &c. Solutio. Imò affirmatiua prædicata cum debita execratione facti fauet animabus, vt compertis per hæc inſidiis Diaboli, faciliùs illas euitent, cognitóque quanto maligni ſpiritus fidem Chriſti perſequantur odio, fortiùs in ea confirmentur fideles: quia Diabolus non niſi veritatem & bonitatem perſequitur. Fauet iterum fidei: quia ex iſta cognitione curantur hi, qui labe iſta infecti ſunt, per directos Inquiſitores, niſi curàm renuant ſuſcipere, vt obſtinati, qui deprehenſi, quòd ſint vel iure præſumantur inimici fidei, damnantur, debitáque animaduerſione puniuntur, ne alios inficiant, impœnitentes, inquam, atque relapſi. Præſeruatur etiam cõmunitas à malis multis, quæ ſolent ab hoc peſtifero hominum genere cauſari Dæmonum auxilio, ſiue in corpora, & maximè puerorum, ſiue in fruges, & in alia temporalia bona. Quòd autem ex veritatis huius affirmatione ſequatur periculum mali deſiderij, eſt per accidens, & vt in paucioribus. Non eſt autem omittenda veritas propter ea mala, quæ rarò & per accidens ex ea prædicata contingunt. Alioquin non eſſet prædicandum, quòd ſecundũ regulã diuinæ prouidentiæ per Hieremiã Prophetam populis enunciatam Hier. 12. mali proſperantur in hac vita, boni verò ſemper ſunt in anguſtiis: quãdoquidem poſſet per accidens *Secunda ratio talis eſt.* *Solutio.*

contingere quempiã ob deſiderium adipiſcendæ proſperitatis,& fugiendæ paupertatis, aut cuiuſuis anguſtiæ,velle fieri malum & impium. Nunquam autem talia vera affirmantur,quin etiam ſimul prædicentur & mala,quæ malis hominibus imminent ex malè actis: & bona, quæ piis ac iuſtis ob patientiam & innocentiam repromittuntur. Vnde Hier. etiam vbi ſuprà pauló poſt ſubiungit de pœnis impiorum, dicens: Congrega eos ſicut oues ad victimam, & ſanctifica eos in die occiſionis. Vſquequo lugebit terra,& herba omnis regionis ſiccabitur propter malitiam inhabitantium in ea? Et infrà in eodem c.dicit Dominus per Prophetam contra malos: Ecce ego euellam eos de terra ſua,&c.Sic igitur ad propoſitum redeundo, cognita malitia Dęmonum,nec non multis deluſionibus quæ interueniunt, factorum quoq; fine præ oculis habito, viſa etiam iuſtitia ſeueriſſima,quæ contra tales fieri conſueuit, à malis auertuntur etiam hi qui fuiſſent maximè inclinati. Niſi autem hæc detegerentur & punirentur acerrimè,inualeſceret ſecta iſta maledicta mirum in modum. Et huic lubrico præbent oleum qui conantur probare, ꝙ hæc vera non ſint, & ob hoc ſe Inquiſitoribus opponunt. Sed ſi Inquiſitores intrepidè fecerint officium ſuum, tales etiam,qui ſic indirectè fautores hæreticorum ſunt ita reſipiſcere facient,quòd de cætero propriis ſtudiis erunt contenti.

Ratio tertia procedens ex narratorum minori veriſimilitudine reprobatur.

CAPVT II.

3.Ratio.

Experimenta verorum ſermonum debẽt concordare cũ rebus ſenſatis.

Non creditur teſtibus nõ veriſimilia deponentibus.

TAlia non ſunt veriſimilia, ergo ſunt reputanda falſa, quia ſecundùm Auer. experimenta verorum ſermonum debent concordare cum rebus ſenſatis. Nec creditur teſtibus non veriſimilia deponentibus, imò de falſitate ſuſpecti ſunt,vt no.in c.quia veriſimile non eſt de præſumpt. Solutio. Imò ſunt maximè veriſimilia quòad intellectum, & quò ad ſenſum, vt oppoſitum non niſi ab ignorãtibus & à proteruis aſſeuerari poſſit. Cognito enim per intellectum quanta ſit potentia Dæmonũ,& quanta malitia,quàm ſæuũ ſit eorum odium contra Chriſtum, atque Chriſtianos, quòd infinita ſit etiam iuſtitia Dei & ſapientia,quàm multa magnaq; in mundo permittat euenire, vt inde plura maioraq; bona per ſuam prouidẽtiam eliciat: cognoſcet omnis

homo

homo per intellectum, quòd iſta non ſolùm ſunt factibilia verùm etiam ſi affirmētur ab his qui ſe talia expertos affirmant, ſunt valde veriſimilia. Quòd autem non contingant hæc in natura, neque per opera hominum ſola, nec etiā his ſimilia quò ad omnia, nullam tollit veriſimilitudinem veritatis, imò adauget, vt ſicut Diabolus tā natura, quàm arte longè ſuperior eſt atque potentior homine: ita opera quoque eius tranſcendant naturalem hominum facultatem. Et velle metiri quæ hominibus contingere poſſunt, ad ipſorum hominum virtutis naturalis, vel naturalium agentium ſolam menſuram, ſtolidi profectò hominis eſt, & ſuperiorum cauſarum eminētiam, & nihilominus earundem colligationem contingentem cum inferioribus, ignorare. Et ſi argumentum hoc quicquam veriſimilitudinis haberet, iam ea, quæ narrantur per Chriſtum & ſanctos facta miracula, falſitatis accuſaret. Talia ſunt auxilia, hi fauores, quos ignorantes afferunt ſanctæ fidei Chriſti, dum ſe officialibus fidei opponunt cum ſuis hiſce deriſibilibus argutiunculis atque fabellis. Commentator autem Auer. loquitur de demonſtrationibus naturalium, quæ videlicet apud intellectum non habent firmitatem, niſi concordent cum rebus ſenſatis, & ad eas fiat vltima reſolutio, non autem loquitur de his, quæ ſupra curſum naturæ poſſunt accurrere. Is etiā qui (vt pote fidelis) ignorabat ea, quæ nos per fidem cognoſcimus circa Dæmonum eſſentiam, potentiam, atque malitiam nō potuit de talibus effectibus plenam habere notitiam, vnde non erat in propoſito contra veritatem inducendus. Et nihilominus ſatis etiam prædicta concordat cum rebus ſenſatis, putà, quod quando plures vigilantes aſſerunt cōcorditer hoc vel hoc ſe feciſſe, aut q; audierint vel per ſe viderint, ab aliis facta fuiſſe in curſu, nullus ſapiens diceret hæc facta fuiſſe in ſomnis vel illuſionibus, niſi recurratur ad ſpecialē potentiam Dæmonis operantis ſupra communem modum in phantaſia, q; ex parte rei, quod maius eſt, & minus concordat cum rebus ſenſatis, quàm deferri hominem à Dæmone corporaliter. Vnde ſi hoc non eſt veriſimile, minùs illud, Nec haberet Dæmon plenè quod optat, caſum inquā hominum quantùm poteſt grauiſſimum per peccatum: ſi tantùm deluſoriè iſta mala perpetrarentur, cùm nemo per ſe poſſit in ſomnis incurrere peccatum, ſed ſolùm per ac-

Sicut Diabolus longè ſuperior eſt homine tam natura, quàm arte: ſic opera eius tranſcendāt naturalē hominum facultatem.

Nemo poteſt in ſōnis incurrere peccatum.

ſed ſolùm per accidens. cidens. Hoc autem non eſt veriſimile apud verè fideles, niſi naturali lumine mentis priuati ſint, non attendentes malitiam & odium Dæmonis grauiſſimum in homines deſæuire. Euentus etiam apertiſſimi non veriſimilitudinem tantùm, ſed horum certitudinem præferunt, putà, cùm ſe homines à Dæmone deportatos inueniunt longiùs modico tẽporis ſpacio à loco diſtare, vbi priùs reſederant: quod non poteſt, niſi virtus, quæ ſuperior eſt hominis virtute. Huius autem rei innumera referuntur etiam de facto proprio teſtimonia. Sed & modò per Patrem Inquiſitorẽ Brixien. perpetuo carceri damnatus quidam exſtat, qui fatetur cùm primum ob deſperationem ſe, quoad vtrumque hominem Diabolo dedicaſſet (hoc enim primò expetunt Dæmones ab infœlicibus hiſce perſonis) deportatum ſe longiùs à loco fuiſſe per plures dietas: ibique per tempus ſolatiis carnalibus cum multitudine magna virorum ac mulierum ſociata, neceſſarium ſibi fuiſſe poſtmodum, multis diebus iter agere, vt ad locum ſuum reuerterentur. Neque enim illis adſunt Dæmones ſemper ad vota, maximè in principio Apoſtaſiæ. Non eſt hic homo fatuus aut idiota, vt non ſit ei fides in hoc adhibenda: quod ex nomine & gradu facilè comprobarem, ſi in aliorum quoque cõfuſionem eius propalatio ſpecialior non cederet. Et tamen benè nunc diſpoſitus circa fidem. Sed & alius quidam infelix de ſecta ſtrigum, qui ſuperiori nunc brachio ſeculari traditus, ignique conſumptus eſt Bononiæ; inter alia faſſus eſt in proceſſu, quòd ſemel dum ad curſum deferretur cum ſocru ſua, contigit ipſum inter eundum, Ieſu ſanctiſſimum inuocare nomen, timore percuſſus: & ſtatim in medio luto ſe depoſitum inuenit in loco à ciuitate diſtante per tres dietas: in qua tamen ciuitate fuerat ante horam. Innumerabiles horum atteſtationes in proceſſibus Inquiſitorum habentur. Sic igitur ex his liquidò conſtat omni ex parte ruere præmiſſum Aduerſarij argumentum.

Ratio quarta ſumpta ex hoc, quod ea, quæ narrantur de ſtrigibus dicuntur opere Diaboli perpetrari, ſoluitur.

CAP. III.

4. Ratio. QVæ fiunt arte Magica, vel Necromantica, vel Hydromantica, ſeu alia quacunque arte Diabolicà, dicuntur

Phantaſtica,& non vera,26.q.5.ca.Nec mirum, Et multò magis cùm iſta contingant in perſonis quæ faciliter decipi poſſunt,prout ſunt mulieres ac ruſtici vileſq; perſonæ. Itē in perſonis corruptis circa fidem & bonos mores, & appetentes non appetenda:ſicut ſunt etiam vtentes illis artibus. Iura autem loquentia de aliquibus perſonis, habent etiam locum in nō expreſſis,in quibus militat eadē ratio, vt habetur per Pan.in c.Nihil. de elect. ergo ,&c. Solutio. Vtique quæ in illo capitulo recitantur, & quæ ſimili modo cōtingunt,phantaſtica ſunt:& multa ſimiliter contingunt in hac ſecta,vt dictum eſt in opere noſtro de ſtrigibus.Non ſic tamen delatio corporalis, cū etiā Necromantici hanc voluntariè à Dæmonibus patiantur,eámq;per eoſdem procurent in aliis fieri,vt præcipuè patet in legenda B.Iacobi Apoſtoli,& per ea,quæ ſpecialiter referuntur tempore Petri de Abano & Cecchi Exculani ſceleſtiſſimorum Necromanticorum facta non longè ante tēpora noſtra.Sed neque ſemper effectus illarum artium phantaſticè contingunt,vt optimè texantur maleficia,cauſatæ infirmitates vt plurimum incurabiles:locutiones apparentiū Dęmonū,inuentiones perſæpè furtorū, iuxta ea, quæ per Hydromantiā cognita ſunt & alia huiuſmodi plurima. Verè enim & realiter iſta contingunt,& non phantaſticè,tametſi deceptiones fabricet deceptor in multis,vt explicatū eſt in prædicto opere. Et quòd aggrediatur Diabolus magis ſimplices & ruſticos & mulieres,ex illius malitia procedit , vt per eos facilè deceptos atque lucratos ob ignorantiā faciliùs inde trahat aſtutos. Neque enim tam facilè Diabolo crederent iſti vel acquieſcerent,niſi primò perdiſcerent ab his,qui talia experiūtur, quòd multis delitiis fruuntur ad vota. Sed, proh dolor!his temporibus viri , qui vulgò reputantur alioquin prudentes inſanire circa talia reperiūtur;ciues,inquam, & nobiles diuerſi generis , quod poſſet oſtendi ſi opus eſſet per proceſſum Inquiſitorum;imò,quod peſſimum eſt,nonnulli etiam qui ordine ſacro ſunt religioſi,tā ſeculares,quàm etiā(licet ſolo nomine & habitu)regulares:Et quòd ſic inualeſcat illa labes, potiſſima cauſa eſt quorundam iuris doctorum perſecutio,quibus principes, Theologiæ expertes , facilè credunt quaſi ſapientibus, licet in huiuſmodi ſatis rudes exiſtant,vt pote Dei prouidentiā , Dæmonum poteſtatē atque *Solutio.*

omnium grauiſſimũ eſt ea. Vergentes, de hære.eorum fortè quidam parum curarent, & Aduerſarius nihil, vt videtur.

Ratio quinta ex hoc ſumpta, quòd quæ facta narrantur à ſtrigibus in ſpiritu & non in corpore fiunt, deijcitur.

CAP. IIII.

5. Ratio

QVinto loco ſic arguit Aduerſarius. Hæc omnia fiunt in ſpiritu, & non in corpore, etiam quoad tranſitum per multa terrarũ ſpacia, & quò ad multitudinem hominũ qui conuenire dicuntur, 26.q.5.c. Epiſcopi: ergo, &c. Quod ſi dicatur, quòd hæc non eſt illa ſecta, de qua loquitur capitul. illud, ſaltẽ eſt ei ſimilis: & quæ in iſta fieri narrantur, ſimilia ſunt illis, quæ per illã fieri credebantur. Porro capitulũ illud dãnat omnes nõ ſolũ credentes illa, quę ibi narrantur fieri in corpore, ſed etiam eis ſimilia, cuiuſmodi nõ negantur eſſe iſta, ſaltẽ quo ad tranſitũ prædictũ etiã ſuper apparentes beſtias, quò ad apparentiam vnius principis, & quò ad conuentũ multitudinis, &c. Non licet autẽ à diſpoſitione textus huius per ſophiſticas argumentationes recedere 16. quæſt. cap. Inſtitutiones, quia quicunque ſcripturam ſacroſanctam aliter intelligit, quàm ſenſus Spiritus ſancti flagitat, à quo conſcripta eſt: licet de Eccleſia nõ receſſerit, tamen hæreticus appellari poteſt: 24. quæſt. 3. cap. Quidam in fi. So. Hoc capitulum malè intellectum à Iuriſtis quatenus hæc quæ ad Theologiam pertinet pertractat, eſt cauſa illorum ruinæ, putantium, eò quòd in corpore iuris canonici redactum eſt, poſſe proprium ſenſum circa illud ita prodere, vt etiã Theologorum cõmuni ſenſui ſe opponant. Sed ad Iuriſtas nõ pertinet de eo quicquam cognoſcere, niſi quòd ſi aliquæ perſonæ inueniantur, ea, quæ ibi principaliter reprobantur facere vel pati, vel credere fieri vel contingere, debent infideles reputari & hæreticorũ pœna puniri. Sed quomodo in talibus quæ narrantur & in quibus inueniatur hæreſis, vel non inueniatur, ipſi iudicare non poſſunt, niſi ſimul ſint & Theologi, quorum eſt proprium de fide diſſerere & conſequenter de ſuo contrario, videlicet de infidelitate, & de omnib. ſpeciebus eius videlicet Apoſtaſia à fide, hæreſi & ſimplici infidelitate. Oppoſitorum eſt enim eadem diſciplina. Sacri autem Theologi determinant non eſſe hæreticũ tenere talia quæ narrantur de

Quicunque ſacram ſcripturam aliter intelligit quã ſenſus ſpiritus ſancti flagitat hæreticus eſt.

de ſtrigibus eſſe vera, prout per ipſos Inquiſitores iudicatur. Et cum his omnibus ſaluant dictum capitulum, concordantes intentionem eius cum verbis. Vnde præſumptuoſus eſt valdè quicunque purus Iuriſta, Theologorum in hoc ſcientiæ ſe opponens, non minùs quàm ſi miniſter iuſtitiæ iudici ſe opponeret, aſſerens non iuſtè damnatos quos ille reos mortis eſſe determinauit, cauſam cognoſcens, quam miniſter ignorat eſſe dignam morte. Licet autem in noſtro præfato opere ſit obiectioni huic plenius ſatisfactum ex doctrina Theologorum cuncta deducente: nec non à clariſſimo Præceptore meo tam in ſumma, quàm in opere de ſtrigilamiis, ab auctoribus quoque libri, qui Malleus Maleficarum inſcribitur: nihilominus pro pleniori ſatisfactione factæ huiuſce præſentis obiectionis contra opportuna hunc hominem in exponendo capitulum illud etiam hoc in loco deducam.

Ex authoritate Apoſtoli in d. c. Epiſcopi, inducta, habetur delationem corporalem ad longinquas partes & inacceſſibiles humana virtute, ſupernaturaliter eſſe poſſibilem.

CAPVT V.

PRimò igitur dicendum eſt, quòd quantùm ad exploſionem ſenſus, quem habet hic homo ſuper illud capitulum, multum valet, quod ex eodem capitulo habetur: hoc, inquam, quòd dicere talia quo ad delationem corpoream de loco ad locum, non poſſe fieri in corpore contradicit illi capitulo, & authoritati Apoſtoli in eodem inductæ, iuxta ſenſum quem habet in ea Aduerſarius (qui tamen non eſt intentus ab Apoſtolo, vt alibi dictum eſt, & infra etiam replicabitur) Præſuppoſuit enim authoritas illa (prout putat Aduerſarius) Paulum potuiſſe deferri etiam vſque ad tertium cœlum corporaliter. Aliàs ſecundùm eum Apoſtolus non dixiſſet. Neſcio an in corpore vel extra corpus, &c. ſed potiùs dixiſſet, Scio quòd non in corpore, ſed extra corpus, &c. quia in corpore eſt impoſſibile, niſi fortè Aduerſarius glorietur ea ſe cognoſcere, quæ circa talia reuelata putet Apoſtolum ignoraſſe. Quòd ſi dixerit Aduerſarius in illo capitulo, vèl per illam authoritatem non haberi quòd poſſint Dæmones deferre homines

corporaliter de loco ad locum, &c. ſi ſciret naturalem Dæmonum virtutem, & quæ per eoſdem facta ſunt, ſcriptura teſte, cōſideraret, & nollet ſuo paruo intellectu Dei ſapientiam infinitam metiri, ſcrutarique maieſtatem, vt imprudenter iudicet, Deum talia non debere, aut (quod ſceleſtius eſt) non poſſe mala permittere, profectò taceret. Voluit autem per inducta exempla circa Paulum & Ezechielem capitulum illud docere, quòd poſſibile eſt aliquid apparere, non in corpore, ſed in ſpiritu, & in ſomnis: vt hoc ſuppoſito determinaret illa quæ narrantur ibi, quatenus finem tangunt, eſſe falſiſſima.

Quatuor principaliter eſſe falſa prodere Concilium intendit in d.c. Epiſcopi.

CHAP. VI.

SEcundò dicendum, quòd duo ſunt falſa & hæretica, quæ principaliter narrantur in illo capitulo. Primum quòd vera eſſet Dea, quæ apparebat in forma Dianæ. Sic enim iuxta errores gentilium aliquid numinis putaretur extra vnum Deum, & conſequenter pluralitas Deorum aſtrueretur. Secundum eſt, quòd homines conuerterentur in Deos: quia tam Herodiadē, quàm Dianam priùs fuiſſe fœminas ab omnibus credebatur, & in Deas poſtmodum eſſe conuerſas. His autem, duo alia falſa & hæretica connectebantur. Primum eſt, quia putabant hæc fieri à bono ſpiritu: Deos enim putabant bonos eſſe ſpiritus ipſi gentiles, quod ideo eſt hæreticum: quia qui putabātur Dij multas deceptiones faciebant, & in multis deprehendebantur eſſe mendaces atque maligni. Hoc autem Deo & ſanctis ſpiritibus cōuenire non poteſt. Secundum eſt, quòd ſe vocari credebant ad ſeruiendū, & obſequendum numinibus illis. Cætera verò in capitulo introducuntur quidem, vt ordo narrationis eorum quæ de mulieribus dicebantur, perfectè haberetur, non autem vt impoſſibilia cenſerentur aut declararentur, niſi quatenus erant prædictis coniuncta: quæ verò impoſſibilia ſunt: & illa credere: conſtituunt infidelem. Et propter hoc capitulum illud in fine concludens, non reaſſumit cuncta, quæ narrauerat, quando ſententiam damnationis pronunciat: ſed ea tantùm execrando, quæ

Deus & ſancti ſpiritus nō decipiunt neque mentiuntur.

principia

principaliter intendebat, quaſi diffinitiuè determinans, dicit. Quiſquis ergo credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius, aut transformari in aliam ſpeciẽ, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit. & per quem omnia facta ſunt, infidelis eſt, & infideli deterior. hæc ibi. In hac autem determinatione clauditur, quòd homines non poſſunt conuerti in deos: & conſequenter hoc ſublato, non ſequi pluralitatẽ deorũ, quã ſupra in eodem capitulo oſtenderat ex narratione illarũ muliercularum inferri. Et tantùm propter hanc opinatam deorum pluralitatem declarauerat eas à recta fide deuiare, & errore paganorum inuolui, & non propter alia, quæ penetrauerat. Illam enim ſolam rationẽ aſſignauit, quare, inquam, errore paganorum diceret eas inuolui, ſubdens: cùm aliquid diuinitatis, &c. Similiter quãdo circa finem dicit, quod qui talia credit & his ſimilia, fidem perdit, & cæt. ne fortè quis putaret intelligendum hoc eſſe de omnibus quę pręmiſerat, ſubiungit. Quiſquis ergo &c. quaſi dicat, qui hoc & quod in eo includitur, prout ſuprà explicatum eſt credit, infidelis eſt, & pagano deterior, ex hoc autem dicitur pagano deterior, quia prius erat per fidem illuminatus: quod paganus adhuc non habuit. Impoſſibile eſt enim per Dei potẽtiam quòd in verum Deum homines conuertantur. Et illius tantùm potentiæ ſubditur, homines Deos facere, ſecundùm denominationem tãtùm & ſimilitudinẽ ſic dictos, hoc eſt, in ſupernas intelligentias transformando, quæ curam horum inferiorum etiã vniuerſalem habere videntur. Ab vniuerſali quippe rerum prouiſione, nomen ſumitur Deitatis, ſecũdùm Dionyſium 12. c. de diuinis nominibus, quamuis etiam paganorũ plurimi non putarent Deos omnes eſſe incorporeos, ſed eorum plures in ſimilitudinem hominum corporeos, ſolaque poteſtate diuerſos autumarent, vt etiã narratio c. huius prætendit. Intelligitur autem non poſſe creaturam vnam in aliam transformari, niſi per Dei potentiam quantũ ad transformationem ſubſtantialẽ nulla cõcomitante corruptione. Sic enim propriè conuerſio ſolùm dicitur. Quòd enim vna creatura per ſui corruptionem, & nouã generationem mutetur in aliam, dummodo communicent in materia, non eſt impoſſibile in natura. Eadẽ quippe materia, quæ prius fuit ſub forma aſini, poteſt eſſe poſtea ſub forma bouis, &

Impoſſibile eſt homines conuerti in verũ Deum.

diceretur

dicetur(licèt impropriè)aſinus mutatus in bouem. Quo etiam modo non poteſt quicquam in cœlum cœleſtéſque creaturas mutari & minùs in Deum: quia hæc ſunt generabilia aut corruptibilia. Quòd verò vna ſpecies, puta vnus homo mutetur in aliam, ita quòd conuertatur in illam, puta, in catum, non mediante generatione, hoc eſt ſoli Deo poſſibile, vt dictum eſt. De his autem transformationibus & conuerſionibus, quibus tota vna ſubſtantia creata in aliam totam vel meliorem vel deteriorem conuertitur, intendit illud c. Et in hoc errabant pagani, putantes homines mutari in beſtias, ſicut extimarunt ſociorum Diomedis alios quidem in aues, alios verò in lupos eſſe conuerſos, & ſic in deterius transformationem eſſe ſortitos. Et aliquos homines in melius eſſe mutatos, puta, in deos, vt dictum eſt. Non loquitur autem capitulum de mutatione accidentali, putà, de ſano in infirmum, de calido in frigidum, &c. Has.n. mutationes non ſolùm Deum, ſed etiam creaturas poſſe cauſare, nullus dubitat. Vnde capitulum, vt has excludat, dicit in aliam ſpeciem, hoc eſt, in aliam naturam ſpecificam: licet fortè non intelligatur etiam eſſe alia res ſecundùm ſpeciẽ, ſed ſolùm ſecundùm indiuiduum in eadem ſpecie, puta ſi vnus homo conuerteretur in alium hominem: quod ſolus Deus facere poſſet. Poteſt etiam hoc, quod dicit, aliã ſpeciẽ, interpretari aliam figuram, hæc enim eò quòd ſignum proprium ſpeciei ſit, etiam ſpecies nominatur. Videmus enim omnia, quæ diuerſa ſunt ſecundùm ſpeciem in corporalibus eſſe quoque diuerſa ſecundùm figuram. Vnde poſteà ſubdit: Vel in aliam ſimilitudinem, quæ videlicet prouenit ex diuerſitate figuræ. Neque enim poteſt Dæmon etiam facere, quòd aliqua creatura vnius ſpeciei habeat figuram alterius, putà quòd homo habeat figuram aſini, vt per hoc vel ſit aſinus, vel ſimilis aſino. Poteſt tamen facere quòd homo appareat aſinus, vel alia beſtia, non per mutationem factam in oculis intuentium, vt ſæpiùs dictum eſt in præfato noſtro opuſculo de ſtrigibus.

Omnia quæ diuerſa ſunt ſecundùm ſpeciem in corporalibus ſunt quoque diuerſa ſecundùm figuram.

Nõ poteſt Dæmõ facere vt homo habeat figuram aſini, ſed poteſt vt appareat tantùm.

Cætera quæ in c. illo referuntur falſa quidem, ſed non impoſſibilia etiam Dæmoni plura cenſentur.

CAP. VII.

Tertiò dicendum eſt, quòd alia quæ in illo c. narrantur putà de delatione corporali ſuper beſtias, id eſt ſuper

Dæmo

Dæmones in formas ſpirituales ſe träsfigurantes per multa terrarum ſpatia: de viſione multitudinis hominum, illarum etiam Dominarum, de quib. ibi ſit mētio, déque obſequiis iiſdem exhibitis dicuntur quidem eſſe falſa, nec verè contigiſſe, ſed in ſomniis & in ſpiritu tempore illo & mulieribus illis: ſed nō dicitur ibi, nec eſt verum quòd ſint impoſſibilia Dęmoni, aut qui credit hęc poſſe fieri à Dęmone ſit infidelis, quia non iſta reperit, quando concluſionē infert, dicēs: Quiſquis ergo, &c. nec in ipſa illata concluſione clauduntur: ſed neq, in ratione, qua mulieres illæ & omnes eis credētes damnantur, quòd à recta fide deuiarent, & errore paganorum inuoluerētur, vt patet ex verbis capituli. In opuſculo etiam noſtro declarandū eſt per ſacrā ſcripturam ſanctóſque doctores, multa talia poſſe fieri virtute Dæmonum Vnde ſequitur ꝙ ſi ſic intelligeretur capitulum illud, vt iſti viri ſentiūt & exponūt, eſſe periculosum in fide, ſicut & iſti periculosè loquuntur dum dicunt talia non poſſe corporaliter accidere, & reclamandum eſſet contra tale concilium, etiam ſi generale fuiſſet, ad Pōtificem, ad cuius ſententiam, cùm ſit caput Eccleſiæ & concilij, pendet cuiuſlibet cauſæ fidei determinatio, vt benè examinaretur, benéque exponeretur, & declararetur intentio Spiritus Sancti in illo, & non malè ſentietiū, ſicut & iſti homines cōpeſcēdi ſunt per Inquiſitores vt meliùs loquātur in iſta materia, quā facit Aduerſarius. Exponēda eſt autē intētio Spiritus ſancti in c. illo cōtenta conformiter ad ſacras literas, & non contra eas. Perſpiciendū quoque eſt, quòd non habetur ex authoritatibus ſacræ ſcripturæ in eo inductis, quòd prædicta nō poſſint per Dæmones fieri. Sed determinat capitulum illud diuinitus inſpiratis factis partib. ꝙ talia de facto falſa tūc fuerūt; quæ mulieres illę quaſi verè cōtigerint, referebāt, & quo modo deludebātur oſtēdit: q̄a, inquit, putabāt ī corpore fieri, quæ in ſomnis, vel ſolo ſpiritu cōtuebātur, & oſtēdit poſſibilitatem talis deluſionis ex quotidiana experientia, qua multa vidētur in ſomnis, quæ in vigilia nūquam ſunt viſa, vt facilè poſſit inferri, quod ſi hæc ꝑ reſolutionē vaporū aſcēdētiū ad cerebrū poſſūt à natura cauſari cōmouēdo ſpecies imaginationis multò magis virtute Dęmonū cui corporalia oīa inferiora, quo ad motū localē ſubiiciūt ad nutū.

Poteſt

Poteſt enim in imaginatione etiã melius & fixius determinare ſpecies, vt hæc vel illa magis determinatè repręſentet, prout vult, vt videnti, ſeu imaginanti magis appareat, quòd vera ſint, quàm in ſomnis cõtingat, vel alio modo infrà declarando ſe ſpiritualiter deludere, quòd omnino putarent ſic eueniſſe, ſicut apparebat. Probat autem dictum capitulum per exempla ſacræ Scripturæ, tam in Paulo, quàm Ezechiele, quòd alia viſio ab ea, quæ per oculos corporeos exercetur, haberi poſſit, ſiue per imaginationẽ, vt in Ezech. ſiue per intellectum, vt in Paulo. Non eſt autem intelligendum verbum Apoſtoli, quòd ipſe neſciret, an videret in corpore, id eſt, per oculos corporales, quæ vidit in raptu, aut neſciret, quòd non eſſet raptus corporaliter in paradiſum. Hunc enim ſenſum falſum & erroneum habebat quidam Iudæus vt refert Diuus Hieron. in prologo ſuper Danielem, quem ſenſum reprobat D. Aug. ſuper Gen. ad literam. ſed, vt Aug. ibi exponit, neſciebat an anima ſua eſſet pro tunc in corpore, vel certè ſeparata, vt approbat etiam S. Tho. verit. q. 13. art. 5. & 2. 2. q. 175. ar. 6. Potuit enim vtroque modo ſe habens Paulus rapi, vt determinant ſancti Doctores: ſed neſcitur quomodo factum id fuerit. Communis tamen opinio Doctorum eſt, quòd anima per eſſentiam eſſet in corpore, & corpus in domo Iudæ, vbi inuenit eum Ananias, vt dicitur Act. 9. **Sed tam ſomniantes quàm prædicto modo imaginariè vel intellectualiter videntes, cognoſcunt poſtmodum cùm in ſe ſunt reuerſi, quòd prius corporeis ſenſibus talia non videbant: & quod alius eſt eorum ſtatus in vigilia, & alius dum ſunt in tali abſtractione vel raptu. Et quòd quæ vident vigilantes, vera ſunt: quæ verò dormientes vel in raptu, ſunt vel falſa ſicut in ſomnis viſa, vel ſimilitudines falſorum, vt in pluribus, vt in viſione imaginaria à malo ſpiritu cauſata & excitata: vel ſimilitudines verorum, ſicut in viſione imaginaria cauſata à bono ſpiritu: vel certè etiam vera, ſed intellectuali: ſicut quæ videntur ſupernaturaliter per intellectum viſione cauſata à Deo.**

Pluribus modis contingit aliquid in ſpiritu cognoſci.

CAP. VIII.

SEd quia ſceleratæ illæ mulieres aſtruebant poſtmodum in vigilia, quòd iſta ſibi verè cõtingerent quæ narrabãt,

non poterant ſecundùm prædictos modos in ſpiritu talia videre. Et propterea ſciendum eſt quattò quòd dupliciter poteſt aliquid dici,cognoſci in ſpiritu. Vno modo ex parte ſubiecti,quia videlicet ille qui videt,per potentiam vel ſimpliciter,vel aliquo modo ſpiritualiter videt,& non per corporeos oculos. Et hoc cōtingit prædictis duobus modis,videlicet per viſionem intellectualē,& per imaginariā.Intellectus enim vis animæ ſimpliciter ſpiritualis eſt.Minus autē imaginatiua, quæ corporeo organo opus habet in ſuis operibus, quæ tamen primò terminātur ad ſpeciē ſine materia naturali, res corporeas repræſentantes : non autem ad corpora ipſa,vel corporea,vt in ſe ſunt,ſicut faciunt ſenſus exteriores vnà cum ſēſu dæmonis. Alio modo aliquid dicitur cognoſci In ſpiritu ex parte obiecti,quia videlicet id, quod cognoſcitur, eſt vel ſimpliciter, vel aliquo modo res ſpiritualis.Et conſequenter hoc etiam contingit duobus modis: Vno modo, quia id quod videtur, in ſe quidem eſt quoddam ſpirituale,ſed apparet corporalibus oculis vt corporeū, quomodo Dæmones & animæ ſeparatæ quandoque apparent in ſimilitudinem hominum,tam in ſomnis,vel abſtractione ſenſuum, quàm etiam in vigilia. Et in abſtractione ſenſuum fit per ſpecialem aptationē ſpecierum in phantaſia opere ipſius ſubſtantiæ ſeparatæ.In vigilia verò per virtutem eiuſdem ſpiritualis creaturæ condenſando aërem in formas corporeas & viſibiles, etiam in nocte quandoque, luce cauſata per aliquod lucidum corpus virtute ſupernaturali ſimiliter apportatum:licet nō ſemper tale corpus luminoſum appareat, ſed ſolum lumen eius,operante ſic eadem virtute naturæ ſpiritualis pro voto. Et hoc modo mulieres illæ ſceleratiſſimæ videbant in ſpiritu Diabolum in forma Dianæ,vel Herodiadis, vel etiam aliarum perſonarum. Alio modo, quia id quod videtur, eſt in ſe quoddam corporeum,& vt corporeum videtur,ſed non talis figuræ,vel formæ qualis in ſe eſt,ſed alterius. Quo ſit vt non illa res quæ eſt,ſed alia videatur.Quod contingit communiter fieri non per bonos ſpiritus,ſed opere Dæmonum,eo, quòd tales viſiones ſint communiter deceptoriæ.Poſſunt tamen & à bono ſpiritu fieri talia,bona intentione rectóque fine pro Dei voluntate Sicut beatus etiam Clemens Papa ſuis orationibus impetrauit, vt in oculis Siſinij miniſtrorúmque eius, columnia

Cognoſci in ſpiritu.

columna videretur eſſe perſona Pontificis, quam ſ'guent, & traherét: quod miniſterio bonorũ Angelorũ factũ eſſe, non eſt dubitandũ. Fiunt autem hæc in oculis intuentium, peiſtringendo taliterque alterando oculos illos, vt aliter res appareat quàm in ſe ſit. Et hac ratione viſio hæc præſtigiũ nominatur. Quo etiam modo Dæmones tempore B. Macharij præſtigiabant oculos intuentium quandam mulierem ita vt videretur eis equa eſſe, non mulier, oculos verò B. Macharij præſtigiare non valuerunt, ſed ſemper ſibi viſa eſt eſſe mulier, non equa, quam tamen ſibi cognati mulieris præſentabant curandam, vt equam. Aqua etiam deluſione vir Dei precibus liberauit eoſdem cognatos. Hoc igitur modo etiam mulieres illæ de quibus in d. capitulo Epiſcopi ſermo fit, Diaboli iam factæ captiuæ, ab eodem deludebantur, vt videretur eis etiam vigilantibus videre multa, quæ non eo modo erant. quo videbatur ab illis. Vnde non mirum, ſi ſe putabant eſſe quandoque in loco vbi non erant: portari etiam ad diuerſas partes & regiones: cùm domi fortè reſidebant quandoque immobiles. Sicut enim poteſt Dæmon per præſtigium facere, quòd videatur id quod eſt coloratum vno colore, eſſe coloratum alio & quod eſt vnius figuræ, eſſe alterius, vt patet in ſupradicto exemplo de muliere, quæ videbatur equa: ita poteſt per præſtigium facere, quòd aliquis ſibi videatur moueri vel deportari, qui tamen quieſcet. Sicut enim color eſt proprium viſus obiectum, ita figura motus, & quies communia ſunt, vt docet Philoſophus ſecundo de anima Volens igitur d. c. Epiſcopi. oſtendere, quòd illæ mulieres decipiebantur, dum putabãt per oculos corporeos naturaliter videre, quod tamen non verè videbant, patefacit, plures eſſe videndi modos, quibus illæ poterant deluſione Diaboli dementari, quia contingit aliquid videri aliter, quàm ſit tam in ſomnis, vt experimur, quàm in viſu, ſcilicet interiori per formas imaginarias vel etiam intellectuales, quàm etiam in ſpiritu prædictis duobus modis extremis. Quorum illum qui eſt ad rem in ſe penitus ſpiritualem, expreſſit per Apoſtoli authoritatem, qua dicit, Angelum Sathanæ transfigurare ſe in Angelum lucis. Eos verò modos, qui per imaginationem, vt diximus, vel per intellectum perficiuntur, exemplis inductis de Ezechiele, & Paulo manifeſtauit.

Oculi B. Macharij, vt reliquorum intuentium non præſtigiati.

Digitized by Google

Applicatio prædictorum ad præſentem de ſtrigibus conſiderationem.

CAP. IX.

QVod ſi quiſpiam ex dictis arguat, quod pari modo poteſt conformiter ad capitulum illud concludi, quòd hi, qui ſunt de ſecta ſtrigum decipiantur à Diabolo, putantes ſe portari ad longinquas partes, & multitudinem perſonarum videre, quas aſſerunt conuenire cum domina ludi: comedere, bibere, luxuriari, & alia quæ narrantur facere: & tamen iſta non niſi præſtigioſè vel apparitione Dæmonum eis contingant. Reſpondetur: quòd, Diabolū ſic poſſe mulieres iſtas decipere, ſicu t illas tunc deludebat, non eſt negandum. Sed quod non ſic deludantur, quo ad multa, quæ ab eis enarrantur, ex duobus perpenditur. Primum eſt euentus, quòd ad corporalem delationem ad longinquas partes, eò, quòd plures perſonæ longius deportatæ, & in loco diſtanti derelictæ fuerunt clariſſimis & multiplicibus teſtimoniis. Multotiens etiam viſa eſt multitudo ſic ludentium ab aliis, qui non erant in illa ſocietate, & cum eiſdem ſermo habitus, vt per exempla etiam viuentium oſtendimus in præfato opere. Sed & in Brix. (vt fertur) accidit diebus noſtris, quendam in loco eminentiori poſitum nocte videre confuſa luce multitudinem velociſſimè per viam inferiùs ambulare: in qua cognouit plures perſonas, & ab eis cognitus fuit. Sed præ timore inſoliti, ac præter naturalis illius occurſus, nihil eis locutus eſt. Poſtera verò die, vna mulierum illarum currentium ei dixit: Hac nocte fuiſti in magno periculo, quando illo in loco nos vidiſti currentes: caue ne de cætero tali hora ibi inueniaris. Hoc autem non potuiſſet ſaluari ſic, vt præfertur, eueniſſe, quòd videlicet recordarentur, & conuenirent in talis rei notitia, ſi non verè ibi ambo fuiſſent, niſi fortè dicatur, quòd omnes homines pariter deludantur & ſomnient: & quòd ſemper Diabolus ſit intentus phantaſmata hominum transformare, vt conueniant in imaginationibus rerum, quas putāt inſimul experiri. Quod aſſerere non niſi delirantis hominis eſt. Secundum eſt diuerſa verſuti hoſtis decipiendi ratio, vel cauſa. Nam mulieres illas, de quibus d. c. Epiſcopi, loquitur, ad

Diabolus poteſt mulierculas decipere, vt & deludere.

Hiſtoria ludentium in agro Brixieñſi.

ad hoc ſolum deducere volebat, vt putarent Dianam, vel etiam Herodiadem eſſe deas: & conſequenter infidelitate & errorib. paganorum illas inuolueret, quòd eſſet aliquid veri numinis præter Deum viuum verum opinari. Quod quidem facere poterat, & melius decipiendo eas per præſtigium & apparitiones diabolicas, quo minus perpenderent ſe decipi, quo vigilare ſe cognoſcebant, quàm per imaginarias viſiones, aut in ſomnis, & quàm etiam per realem delationem. Sat enim illi erat, loca quaſi diſtantia præſentare in quibus multitudo & ſocietas magna videretur, apparente Diabolo prætendentéque perſonarum figuram, vt ſuprà dictum eſt: vt ſic faciliùs ſibi ipſis ſingulæ perſuaderent veram eſſe Deam, cui tot perſonæ obſequerentur vt Deæ: cultúque illam diuino perſequerentur. Has autē perſonas, de quibus nunc ſermo eſt, inclinare Diabolus laborat, vt per voluptates corporeas ſic eas ſibi cōſtringat amore, vt non timeant, aut vereantur fidem Chriſti, atque baptiſmum abnegare, ne tot oblectationibus priuentur, & demum multis ſubiiciant infligendis pœnis, vt ſuprà in opere noſtro, prolixo ſermone declaratum eſt. Vnde veras & non præſtigioſas delectationes, tam cum Dæmonibus in forma tamen humana apparentibus, quàm cum hominibus ad ludum pariter deportatis miniſtrat, quod non tam facilè poſſet & ad manum, niſi eos corporaliter vno in loco cogeret. Et quia per ſe non poſſent tot ex tanta diſtantia, aut tam cito conuenire, portat eas. Pro qua illæ delatione conſequenda exhibent obſequia ſacrilega vnguētorum, & aliorum ſignorum, quæ ad pacta fœderis iniqui pertinent inter ipſás & Dæmones, vt ex omni parte ipſarum animas illaqueatas teneant. Patet igitur, quòd non eſt ſimilis ratio vtriuſque caſus. Et propterea, nulli mirum eſſe debet, ſi non poteſt ab his, vt à ſimilibus argumentum trahi. Detecta quippe cùm eſſet malitia Dæmonum in prima illa deluſione per vigilantiam ſanctorum Epiſcoporum & ſacerdotum manum ad fortiora Diabolus miſit, & apertè ſe Chriſti hoſtem patefaciens, auertere ab eo conatur fideles ipſos per exhibitionem & procurationem delectabilium. Adeóque nunc inualuit iſta peſtis, vt dixerit in quadam concione Diabolus, qui in forma Principis apparebat (vt retulerunt qui affuerant nonnulli ab Inquiſitore deprchenſi.) Si-

Diabolus prædicit Maleficorum numerum breui ſuperaturum Chriſtianorũ. tis omnes bono animo: Neque enim elabentur anni multi, quot numero ſuperabitis Chriſti fideles. Quòd optimè Diabolus obtinet ſuffragio Aduerſarij, ſibiq; ſimilium, qui ſe patribus Inquiſitoribus opponunt, dicentes hæc eſſe deliramenta, ſicque ſceleſtis his apoſtatis fauent, & in hæreſibus ſuis indirectè confirmant. Niſi enim præpedirent patres Inquiſitores horum moleſtiis, quorum ſæpè principes tanquam ſapientum ſuaſionibus inclinati, denegant auxilia Inquiſitionis officio debita: iam eorundem flu**en**tium Inquiſitorum zelo ſecta hæc eſſe penitus deleta, vel certè extra fines Chriſticolarum procul fugata, ſicut omnes alij hæretici, quorum occidentalis omnis plaga Chriſticolarum plena erat, ex Italiæ finibus expulſi ſunt, opera ſtrenuiſſimorum ſequentium veſtigia fortiſſimorum Principum, atque Ducum, præ cæteris Patriarchæ Dominici, *Tholoſani Albigeſes Inquiſitorũ ordinis inſtitutioni anſam præbuerunt.* qui primus in partibus Tholoſanis, & Albigenſium ſanctiſſimo hoc officio functus eſt, & fortiſſimi athletæ Petri Martyris primi Inquiſitoris in Italia, ſuper infuſa poſtmodum luce clariſſimæ ac profundiſſimæ doctrinæ præ aliis angelici doctoris S. Tho. de Aquino. qua omnis hæreticorum infeſtatio tenebræque penitus abolitæ ſunt.

Rurſus in ſolo ſpiritu aliqua fieri contingit duobus modis, quorum vnum d. c. Epiſcopi, tantùm proſequitur.

CHAP. X.

SCiendum eſt quintò, pro clariori etiam explanatione prædicti capituli, quod aliqua contingere in ſolo ſpiritu, poteſt intelligi duobus modis. Vno modo, quia nullatenus fiant in corpore vigilando, ſicut ea quę accidunt in ſomnis tantummodo, & quæ ſola imaginatione vel ecſtaſi videntur fieri. Alio modo, quia licet aliqualiter fiant in vigilia, non tamen fiunt naturaliter tantùm in plena vigilia, ſed ſemper aliquid interuenit opere Diaboli confictum modis ſuprà declaratis. ſ. vel per præſtigium, vel etiam per Dæmonum apparitionem in corporibus aſſumptis. Verbum ergo prædicti capituli, quo dicit, ea, quæ tibi narrauit quod intelli

intelligenda ſunt in ſolo ſpiritu, aut in ſomnis facta, intendit hoc ſecundo modo, non autem primo. Quod quidem probatur primò, quia primo modo non potuiſſe ſic eos deludere, vt vigilantes poſtea putarent ſe ſolutis ſenſibus, feciſſe, quæ in ſomnis vel ecſtaſi, ſeu in raptu tantùm per viſionem ſ. imaginariam, acciderunt. Cognoſcunt enim naturaliter homines dum vigilant differentiam ſtatus vigiliæ: atque ſomnij ecſtaticæ, & corporeæ viſionis. Nã differentiam inter vigiliam & ſomnum, nullus eſt qui ſe cognoſcere non experiatur. Cui etiam cognitioni ratio ſuffragatur. Nam cùm idẽ ſit ſenſus ſomni & vigiliæ, ſecundùm Philoſophum in libro de ſomno & vigilia, ſicut vniverſaliter omnium contrariorum eſt eadem cognitio, & nulla ſit certior cognitio apud nos quàm ſenſus exterioris circa propria ſenſibilia, vt habetur ſecundo de Anima, propter quod etiam circa hæc non contingit ſenſum errare, ſequitur quòd quilibet certiſſimè cognoſcat differentiam ſtatus, quando vtitur ſenſibus corporeis ab omni ſtatu, quo eis nõ vtitur, ſiue dormiat, ſiue quomodolibet extra ſe fiat, ſi tamen ſit ſanus corpore. Differentiam quoque ſtatus dũ quis patitur, vel non patitur ecſtaſim, dubium non eſt, quia eadem ratione cognoſcant, qui talia patiuntur. Vnde etiam Ezechiel cognouit differentiam ſtatus, de quo dixit ſe fuiſſe in viſu in Ieruſalem, ſeu in ſpiritu: à ſtatu plenæ vigiliæ, quando hoc referebat. Et quando ſic fuerat in ſpiritu, non eſt putandũ, quòd crederet ſe eſſe tunc in corpore in Ieruſalem, deceptus enim fuiſſet: quòd non eſt concedendum vllatenus in Propheta Domini. Mulieres autem illæ putabant ſe transferri corporaliter: perficere quoque vigilantes quæcunque narrabant, & dum eſſent poſtmodum in plena vigilia, hoc ipſum verè factum prædicabant: vnde facilè patet, quòd non ſimpliciter in ſomnis, aut in raptu eis hæc contingebant. Secundò etiam probatur hoc idem, quia ſi capitulum vellet, quòd illæ mulieres deluderentur, & in ſomnis, & in ſpiritu ſimul, hoc eſſet impoſſibile, niſi ad modum quo angelus apparuit in ſomnis Ioſeph, aut etiam Petro ecſtaſim paſſo, & tũc optimè cognouiſſent mulieres illæ, quòd viſio fuiſſet ſolùm imaginaria ſicut illi cognouerunt. Si verò capitulũ intenderet, quòd hoc accidiſſet vel

poneretur in ſomnis tantùm, vel in ſpiritu tantùm, tunc falſum poneret capitulum, dum ſecundùm iſtos opinantes vtrunque modum deluſionis aſtruit interueniſſe. Si verè mulieres quaſdam intenderet in ſpiritu, vel raptu deluſas, quaſdam verò tantùm in ſomnis, tunc quælibet per ſe cognouiſſent in vigilia demum poſitæ differentiam ſtatus, vt dictum eſt. Vnde exponendum eſt, quòd d. cap. tantùm voluit innuere per hos duos modos magis notos in ſcriptura, modum in genere, quo aliquibus videatur verè aliquid fieri, quod tamen verè non fit. Sub quo generali modo, non niſi duobus his ſpecialibus modis, videlicet per præſtigium vel apparitionem ſpirituum in corporibus aſſumptis contingit homines ſic poſſe deludi, vt putent in plena vigilia conſtituti, ſic ſe res habuiſſe, ſicut eis videbatur, dum deluderentur. Et ſic habetur ſenſus Spiritus ſancti in illo capitulo: quia hic ſenſus ſolus eſt verus, vt deductum eſt. Veritatis autem & non falſitatis author eſt Spiritus ſanctus. Non eſt autem generalis etiam concilij determinatio, tam exactæ neceſſitatis fidei vel authoritatis, vt verba eius, quæ obſcuritatem habent, & falſa magis videntur quàm vera, non ſuſcipiant expoſitionem, qua trahantur ad ſenſum verum: quandoquidem ſacra etiam ſcriptura, quæ maioris eſt authoritatis, interpretari poſſit. Cùm ergo poſſibilitas delationis corporalis hominum à Dæmone, habeatur potiùs ex ſacris literis, quàm oppoſitum: quinimò lumine naturali cognoſcatur, vt ſæpius in ſuperioribus eſt deductum, etiam ſi conſilium aliquod afferat tale quid pro aliquo tempore, vel aliquibus determinatis perſonis, non contigiſſe, non propterea putandum eſt eſſe determinatum, quòd id ſit impoſſibile factu.

Veritatis & non falſitatis author eſt Spiritus ſanctus.

Non determinatur in d. c. Epiſcopi eſſe impoſſibile illa fieri corporaliter, quæ quandoque contingunt in ſomnis.

CHAP. XI.

Sciendum eſt vltimò, pro eo. cap. declarando, quòd in eo non determinatur eſſe impoſſibile talia omnia fieri corporaliter, vt ignoranter putat Aduerſarius. Nam quod dicit (Cùm mentem cuiuſcunque mulieris cœperit, & hanc

hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum & in ſimilitudines, &c.) non ſic accipiendum eſt, vt illa coniunctio, cùm habeat vim inferendæ neceſſitatis antecedentis huius dicti ad conſequens, ſed contingentiæ, ſeu poſſibilitatis tantummodo. Intendit enim, quod poſſibile eſt Dæmoni, tales mulieres deludere tali modo. Vnde ſi aſſerant ſe verè, & in corpore deportari ad ſeruiendum Dianę, tanquam vni Dearum, non propter hoc credendum eſt, quòd Diana Dea ſit, & ei vel Herodiadi ab aliquo verè ſeruiatur, vt dominæ. Cùm enim falſa ſint, vt edocet fides, oportet de neceſſitate dicere, quòd talia ſe credentes experiri, deludentur à Diabolo falſitatum omnium primo ſatore. Si verò non dicantur aliqua contra fidem & ob hoc impoſſibilia eſſe vel fieri: ſed potiùs aſſerantur, ea quæ facilè poſſunt contingere putà, quòd multa fiant in opprobrium fidei, dum eidem fidei baptiſmóque renuntiatur: & quod ad hoc portentur à Diabolo, vt faciliùs, & ſine timore in loco ſemoto per multitudinem fiant: non eſt hoc negandum ex intentione capituli illius. Imò ſi ratio iuncta experientiæ conuincat, quòd Diabolus hoc modo ſuæ melius malitiæ ſatisfaciat, non eſt contra capitulum illud, quod ſic fieri, vel euenire credatur. Et ideo ſi talia denuncientur, & teſtibus confirmentur de viſu: & ab his præcipuè qui expertos ſe aſſerunt hæc omnia vel ſimilia: non minus hæc à iudicibus fidei credenda ſunt, quàm ex ſimilibus iudiciis tantùm moti ſancti Doctores crediderint minus credibilia, putà, quòd dentur incubi, ac ſuccubi Dæmones, vt in libro noſtro deductum eſt. Et eo præcipuè quòd determinationes conciliorum circa fidẽ Theologorum proprium eſt declarare, quomodo intelligi debeant & non Canoniſtarum & minus Iuriſtarum. Et ideo patres Inquiſitores, qui communiter profundiſſimi Theologi ſunt, iudicent talia non contradicere prædicto cap. non poſſunt Iuriſtæ abſq; nota temeritatis ſe eis opponere. Debet enim vnuſquiſque gradu ſuo contentus eſſe, & ſuarum virium menſuram non excedere. Mitto quæ diximus in primo opere noſtro, incertum, inquam eſſe, an particulare vel generale fuerit illud concilium, an ritè congregatum vel etiam confirmata decreta eius per ſedem Apoſtolicam quis auctor, quo tempore cùm præcipuè inter concilia ge-

Canoniſtis non licet concilia explicare.

neralia non annumeretur, diſtin. 16. cap. primo. Vnde ſi liber ſine certo auctore ex hoc ipſo computatur inter apocryphos, multo magis concilium prædictis conditionibus incertum. Nec authoritas Gratiani ſufficit, vt eidem fides indubia præſtari debeat: cùm multa alia, quæ refert inter paleas computentur. Quòd ſi etiam generale ritéque congregatum & confirmatum concilium fuerit, non adimitur cuilibet recurrendi facultas ad Apoſtolicam ſedem, vt ſuprà probatum eſt, vt eius verba obſcura & quæ errorum occaſio eſſe poſſunt, meliùs declarentur & exponantur ſecundùm debitum ſenſum. Sed & plures Pontifices declarauerunt inueniri modo talia, corporalitérque fieri, prout iudicant patres Inquiſitores, imò proceſſus eorum iudiciáque confirmarunt, atque ſententias contra tales perſonas ſceleratiſſimas, & vt executioni mandarentur, fauorem impenderunt. Sicut nuper etiam Clemens VII. præcepit domino Gubernatori Bon. vt daret omnem fauorem patri Inquiſitori Parmenti contra quoſdam infectos hæreſi ſtrigiatus. Et Breue incipit. Accepimus non ſine animi, & cætera. Hos autem dicunt patres Inquiſitores in curſu plurima nefandiſſima in opprobrium fidei committere, quorum gratia hæretici iudicantur. Non poteſt ergo dici, quòd talia fiant tantùm in ſpiritu, aut in ſomnis, ſecundùm intentionem & intellectum. Aduerſarii. Aliàs in ſomnis quis incurreret hæreſim, quòd eſt falſiſſimum, cùm nec etiam minimum peccatum in ſomnis per ſe committi poſſit. Imò ſequeretur quòd Papa, qui contra prædictos fauorem præſtat Inquiſitoribus, vt diximus, & non niſi Apoſtolica authoritate, iam vt Papa, erraret, imò faueret errantibus, contra determinationem concilij patres Inquiſitores ſentirent. Nulla ergo concilij cuiuſlibet determinatio, prædictis Inquiſitorum iudiciis aduerſari poteſt. Sed qui eis potiùs aduerſantur manifeſtiſſimè fauent hæreticis, & fidei Catholicæ inimicis, vt ex præmiſſis clariſſimè conſtat. Et cùm addit vltimò, Aduerſarius, non eſſe recedendum à diſpoſitione textus illius per ſubtilitates ſophiſticas, & argumenta, verum eſt. Sed intelligitur à vera, & benè intellecta diſputatione textus, qualem ipſe non poſſidet intellectu, vt prolixè ſatis deductum eſt Authoritas etiam quam allegat ex cap. quidem. 24. quæſt. 3. licet

non

non niſi ad propoſitum, quia loquitur ſolùm de ſacris literis noui ac veteris Teſtamenti, inter quas non annumerantur determinationes conciliorum, neque ad earum authoritatem attingunt, vt ſuprà deductum eſt: tamen adhuc dicimus, quòd prædictum ſenſum quem dedimus flagitat à nobis Spiritus, vt diffusè ſuprà probauimus: non autem ſenſum, quem dedit Aduerſarius: imò eſt ei aduerſus, cùm ſit falſus, & ad hæreſim deducens, vt etiam infrà tangemus.

Rationem ſextam ex præſumptione iuris aſſumptam: Septimam quoque: quia procedunt hæc à ſpiritu maligno, nequaquam prævalere.

CAP. I.

Sextò arguitur ab Aduerſario; Hoc habet præſumptionem iuris, imò de iure probatur per d. cap. Epiſcopi, Ergo non admittit probationem in contrarium, vt no. in auth. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nupt. Solu. Imò non habet niſi apud non intelligentes iura, vt intelligi debent, vnde contra tales admittitur probatio. Et ſi etiam contra habentia, præſumptionem iuris non admittatur probatio in iure, admittitur tamen in ſententia ſuperiori, cuius eſt iudicare & examinare, an tale quid bene ſtatuatur, an non, an præſumptio illa ritè per textum habeatur, an ignoranter, vt ſit in propoſito. Quia nec ius, nec ritè accepta præſumptio iuris contra determinationem Theologorum inuenitur circa præſentis quæſtionis articulum, vt deductum eſt in præcedentibus. *Ratio. 6.* *Solutio.*

Septimò ſic arguitur: Procedunt hæc à ſpiritu maligno falſo, mendace & deceptore, & qui multos habet nocendi modos. Ergo magis debet dici falſa, quàm vera. Et ſic proceſſit capitulum Epiſcopi. Solut. Ex hoc quòd horum omnium auctor principalis eſt Diabolus, non ſequitur, quòd omnia ſint deluſeria & falſa. Sed benè ſequitur quòd omnia intentione nocendi, ſiue vera ſint ſiue falſa. Sophiſtica valdè eſt ratio iſta deducẽs ad manifeſtas hæreſes & apertiſſimas falſitates. Si enim Diabolus, quia falſus eſt & mendax *Ratio. 7.* *Solutio.*

principaliter intendebat, quaſi diffinitiuè determinans, dicit. Quiſquis ergo credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius, aut transformari in aliam ſpeciẽ, aut in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt, infidelis eſt, & infideli deterior. hæc ibi. In hac autem determinatione clauditur, quòd homines non poſſunt conuerti in deos: & conſequenter hoc ſublato, non ſequi pluralitatẽ deorũ, quã ſupra in eodem capitulo oſtenderat ex narratione illarũ mulierculaturum inferri. Et tantùm propter hanc opinatam deorum pluralitatem declarauerat eas à recta fide deuiare, & errore paganorum inuolui, & non propter alia, quæ penetrauerat. Illam enim ſolam rationẽ aſſignauit, quare, inquam, errore paganorum diceret eas inuolui, ſubdens: cùm aliquid diuinitatis, &c. Similiter quãdo circa finem dicit, quod qui talia credit & his ſimilia, fidem perdit, & cæt. ne fortè quis putaret: intelligendum hoc eſſe de omnibus quę pręmiſerat, ſubiungit. Quiſquis ergo &c. quaſi dicat, qui hoc & quòd in eo includitur, prout ſuprà explicatum eſt credit, infidelis eſt, & pagano deterior, ex hoc autem dicitur pagano deterior, quia prius erat per fidem illuminatus: quod paganus adhuc non habuit. Impoſſibile eſt enim per Dei potẽtiam quòd in verum Deum homines conuertantur. Et illius tantùm potentiæ ſubditur, homines Deos facere, ſecundùm denominationem tãtùm & ſimilitudinẽ ſic dictos, hoc eſt, in ſupernas intelligentias transformando, quæ curam horum inferiorum etiã vniuerſalem habere videntur. Ab vniuerſali quippe rerum prouiſione, nomen ſumitur Deitatis, ſecũdùm Dionyſium 12. c. de diuinis nominibus, quamuis etiam paganorũ plurimi non putarent Deos omnes eſſe incorporeos, ſed eorum plures in ſimilitudinem hominum corporeos, ſolaque poteſtate diuerſos autumarent, vt etiã narratio c. huius prætendit. Intelligitur autem non poſſe creaturam vnam in aliam transformari, niſi per Dei potentiam quantũ ad transformationem ſubſtantialẽ nulla cõcomitante corruptione. Sic enim propriè conuerſio ſolùm dicitur. Quòd enim vna creatura per ſui corruptionem, & nouã generationem mutetur in aliam, dummodo communicent in materia, non eſt impoſſibile in natura. Eadẽ quippe materia, quæ prius fuit ſub forma aſini, poteſt eſſe poſtea ſub forma bouis, &

Impoſſibile eſt homines conuerti in verũ Deum.

diceretur

diceretur(licèt impropriè)aſinus mutatus in bouem. Quo etiam modo non poteſt quicquam in cœlum cœleſtéſque creaturas mutari & minùs in Deum: quia hæc ſunt generabilia aut corruptibilia. Quòd verò vna ſpecies, puta vnus homo mutetur in aliam, ita quòd conuertatur in illam, puta, in catum, non mediante generatione, hoc eſt ſoli Deo poſſibile, vt dictum eſt. De his autem transformationibus & conuerſionibus, quibus tota vna ſubſtantia creata in aliam totam vel meliorem vel deteriorem conuertitur, intendit illud c. Et in hoc errabant pagani, putantes homines mutari in beſtias, ſicut extimarunt ſociorum Diomedis alios quidem in aues, alios verò in lupos eſſe conuerſos, & ſic in deterius transformationem eſſe ſortitos. Et aliquos homines in melius eſſe mutatos, puta, in deos, vt dictum eſt. Non loquitur autem capitulum de mutatione accidentali, putà, de ſano in infirmum, de calido in frigidum, &c. Has.n. mutationes non ſolùm Deum, ſed etiam creaturas poſſe cauſare, nullus dubitat. Vnde capitulum, vt has excludat, dicit in aliam ſpeciem, hoc eſt, in aliam naturam ſpecificam: licet fortè non intelligatur etiam eſſe alia res ſecundùm ſpeciē, ſed ſolùm ſecundùm indiuiduum in eadem ſpecie, puta ſi vnus homo conuerteretur in alium hominem: quod ſolus Deus facere poſſet. Poteſt etiam hoc, quod dicit, aliā ſpeciē, interpretari aliam figuram, hæc enim eò quòd ſignum proprium ſpeciei ſit, etiam ſpecies nominatur. Videmus enim omnia, quæ diuerſa ſunt ſecundùm ſpeciem in corporalibus eſſe quoque diuerſa ſecundùm figuram. Vnde poſteà ſubdit: Vel in aliam ſimilitudinem, quæ videlicet prouenit ex diuerſitate figuræ. Neque enim poteſt Dæmon etiam facere, quòd aliqua creatura vnius ſpeciei habeat figuram alterius, putà quòd homo habeat figuram aſini, vt per hoc vel ſit aſinus, vel ſimilis aſino. Poteſt tamen facere quòd homo appareat aſinus, vel alia beſtia, non per mutationem factam in oculis intuentium, vt ſæpiùs dictum eſt in præfato noſtro opuſculo de ſtrigibus.

Omnia quæ diuerſa ſunt ſecundùm ſpeciem in corporalibus ſunt quoque diuerſa ſecundùm figuram.

Nō poteſt Dæmō facere vt homo habeat figuram aſini, ſed poteſt vt appareat tantùm.

Cætera quæ in c. illo referuntur falſa quidem, ſed non impoſſibilia etiam Dæmoni plura cenſentur.

CAP. VII.

TErtiò dicendum eſt, quòd alia quæ in illo c. narrantur putà de delatione corporali ſuper beſtias, id eſt ſuper

Dæmo

Dæmones in formas ſpirituales ſe trāsfigurantes per multa terrarum ſpatia: de viſione multitudinis hominum, illarum etiam Dominarum, de quib. ibi fit mētio, déque obſequiis iiſdem exhibitis dicuntur quidem eſſe falſa, nec verè contigiſſe, ſed in ſomniis & in ſpiritu tempore illo & mulieribus illis: ſed nō dicitur ibi, nec eſt verum quòd ſint impoſſibilia Dęmoni, aut qui credit hęc poſſe fieri à Dęmone ſit infidelis, quia non iſta reperit, quando concluſionē infert, dicēs: Quiſquis ergo, &c. nec in ipſa illata concluſione clauduntur: ſed neq; in ratione, qua mulieres illæ & omnes eis credētes damnantur, quòd à recta fide deuiarent, & errore paganorum inuoluerētur, vt patet ex verbis capituli. In opuſculo etiam noſtro declarandū eſt per ſacrā ſcripturam ſanctóſque doctores, multa talia poſſe fieri virtute Dæmonum Vnde ſequitur ꝙ ſi ſic intelligeretur capitulum illud, vt iſti viri ſentiūt & exponūt, eſſe periculoſum in fide, ſicut & iſti periculosè loquuntur dum dicunt talia non poſſe corporaliter accidere, & reclamandum eſſet contra tale concilium, etiam ſi generale fuiſſet, ad Pōtificem, ad cuius ſententiam, cùm ſit caput Eccleſiæ & concilij, pendet cuiuſlibet cauſæ fidei determinatio, vt benè examinaretur, benéque exponeretur, & declararetur intentio Spiritus Sancti in illo, & non malè ſentietiū, ſicut & iſti homines cōpeſcēdi ſunt per Inquiſitores vt meliùs loquātur in iſta materia, quā facit Aduerſarius. Exponēda eſt autē intētio Spiritus ſancti in c. illo cōtenta conformiter ad ſacras literas, & non contra eas. Perſpiciendū quoque eſt, quòd non habetur ex authoritatibus ſacræ ſcripturæ in eo inductis, quòd prædicta nō poſſint per Dæmones fieri. Sed determinat capitulum illud diuinitus inſpiratis factis partib. ꝙ talia de facto falſa tūc fuerūt: quæ mulieres illę quaſi verè cōtigerint, referebāt, & quo modo deludebātur oſtēdit: q a, inquit, putabāt ī corpore fieri, quæ in ſomnis, vel ſolo ſpiritu cōtuebātur, & oſtēdit poſſibilitatem talis deluſionis ex quotidiana experientia, qua multa vidētur in ſomnis, quæ in vigilia nūquam ſunt viſa, vt facilè poſſit inferri, quod ſi hæc p̄ reſolutionē vaporū aſcēdētiū ad cerebrū poſsūt à natura cauſari cōmouēdo ſpecies imaginationis multò magis virtute Dęmonū cui corporalia oīa inferiora, quo ad motū localē ſubiiciūt ad nutū.

Poteſt

Poteſt enim in imaginatione etiã melius & fixius determinare ſpecies, vt hæc vel illa magis determinatè repręſentet, prout vult, vt videnti, ſeu imaginanti magis appareat, quòd vera ſint, quàm in ſomnis cõtingat, vel alio modo infrà declarando ſe ſpiritualiter deluderе, quòd omnino putarent ſic eueniſſe, ſicut apparebat. Probat autem dictum capitulum per exempla ſacræ Scripturæ, tam in Paulo, quàm Ezechiele, quòd alia viſio ab ea, quæ per oculos corporeos exercetur, haberi poſſit, ſiue per imaginationẽ, vt in Ezech. ſiue per intellectum, vt in Paulo. Non eſt autem intelligendum verbum Apoſtoli, quòd ipſe neſciret, an videret in corpore, id eſt, per oculos corporales, quæ vidit in raptu, aut neſciret, quòd non eſſet raptus corporaliter in paradiſum, Hunc enim ſenſum falſum & erroneum habebat quidam Iudæus vt refert Diuus Hieron. in prologo ſuper Danielem, quem ſenſum reprobat D. Aug. ſuper Gen. ad literam. ſed, vt Aug. ibi exponit, neſciebat an anima ſua eſſet pro tunc in corpore, vel certè ſeparata, vt approbat etiam S. Tho. vertit q. 13. art. 5. & 2. 2. q. 175. ar. 6. Potuit enim vtroque modo ſe habens Paulus rapi, vt determinant ſancti Doctores: ſed neſcitur quomodo factum id fuerit. Communis tamen opinio Doctorum eſt, quòd anima per eſſentiam eſſet in corpore, & corpus in domo Iudæ, vbi inuenit eum Ananias, vt dicitur Act. 9. Sed tam ſomniantes quàm prædicto modo imaginariè vel intellectualiter videntes, cognoſcunt poſtmodum eùm in ſe ſunt reuerſi, quòd prius corporeis ſenſibus talia non videbant: & quod alius eſt eorum ſtatus in vigilia, & alius dum ſunt in tali abſtractione vel raptu. Et quòd quæ vident vigilantes, vera ſunt: quæ verò dormientes vel in raptu, ſunt vel falſa ſicut in ſomnis viſa, vel ſimilitudines falſorum, vt in pluribus, vt in viſione imaginaria à malo ſpiritu cauſata & excitata: vel ſimilitudines verorum, ſicut in viſione imaginaria cauſata à bono ſpiritu: vel certè etiam vera, ſed intellectuali: ſicut quæ videntur ſupernaturaliter per intellectum viſione cauſata à Deo.

Pluribus modis contingit aliquid in ſpiritu cognoſci.

CAP. VIII.

Sed quia ſceleratæ illæ mulieres aſtruebant poſtmodùm in vigilia, quòd iſta ſibi verè cõtingerent quæ narrabãt,

non poterant ſecundùm prædictos modos in ſpiritu talia videre. Et propterea ſciendum eſt quartò quòd dupliciter poteſt aliquid dici, cognoſci in ſpiritu. Vno modo ex parte ſubiecti, quia videlicet ille qui videt, per potentiam vel ſimpliciter, vel aliquo modo ſpiritualiter videt, & non per corporeos oculos. Et hoc cõtingit prædictis duobus modis, videlicet per viſionem intellectualẽ, & per imaginariã. Intellectus enim vis animæ ſimpliciter ſpiritualis eſt. Minus autẽ imaginatiua, quæ corporeo organo opus habet in ſuis operibus, quæ tamen primò terminãtur ad ſpeciẽ ſine materia naturali, res corporeas repræſentantes: non autem ad corpora ipſa, vel corporea, vt in ſe ſunt, ſicut faciunt ſenſus exteriores vnà cum ſẽſu dæmonis. Alio modo aliquid dicitur cognoſci in ſpiritu ex parte obiecti, quia videlicet id, quod cognoſcitur, eſt vel ſimpliciter, vel aliquo modo res ſpiritualis. Et conſequenter hoc etiam contingit duobus modis: Vno modo, quia id quod videtur, in ſe quidem eſt quoddam ſpirituale, ſed apparet corporalibus oculis vt corporeũ, quomodo Dæmones & animæ ſeparatæ quandoque apparent in ſimilitudinem hominum, tam in ſomnis, vel abſtractione ſenſuum, quàm etiam in vigilia. Et in abſtractione ſenſuum fit per ſpecialem aptationẽ ſpecierum in phantaſia opere ipſius ſubſtantiæ ſeparatæ. In vigilia verò per virtutem eiuſdem ſpiritualis creaturæ condenſando aërem in formas corporeas & viſibiles, etiam in nocte quandoque, luce cauſata per aliquod lucidum corpus virtute ſupernaturali ſimiliter apportatum: licet nõ ſemper tale corpus luminoſum appareat, ſed ſolum lumen eius, operante ſic eadem virtute naturæ ſpiritualis pro voto. Et hoc modo mulieres illæ ſceleratiſſimæ videbant in ſpiritu Diabolum in forma Dianæ, vel Herodiadis, vel etiam aliarum perſonarum. Alio modo, quia id quod videtur, eſt in ſe quoddam corporeum, & vt corporeum videtur, ſed non talis figuræ, vel formæ qualis in ſe eſt, ſed alterius. Quo fit vt non illa res quæ eſt, ſed alia videatur. Quod contingit communiter fieri non per bonos ſpiritus, ſed opere Dæmonum, eo, quòd tales viſiones ſint communiter deceptoriæ. Poſſunt tamen & à bono ſpiritu fieri talia, bona intentione rectóque fine pro Dei voluntate Sicut beatus etiam Clemens Papa ſuis orationibus impetrauit, vt in oculis Siſinij miniſtrorúmque eius, columnia

Bognoſci in ſpiritu.

columna videretur eſſe perſona Pontificis, quam l'g ueat, & traherẽt: quod miniſterio bonorũ Angelorũ factũ eſſe, non eſt dubitandũ. Fiunt autem hæc in oculis intuentium, perſtringendo taliterque alterando oculos illos, vt aliter res appareat quàm in ſe ſit. Et hac ratione viſio hæc præſtigiũ nominatur. Quo etiam modo Dæmones tempore B. Macharij præſtigiabant oculos intuentium quandam mulierem ita vt videretur eis equa eſſe, non mulier, oculos verò B. Macharij præſtigiare non valuerunt, ſed ſemper ſibi viſa eſt eſſe mulier, non equa, quam tamen ſibi cognati mulieris præſentabant curandam, vt equam. A qua etiam deluſione vir Dei precibus liberauit eoſdem cognatos. Hoc igitur modo etiam mulieres illæ de quibus in d. capitulo Epiſcopi ſermo fit, Diaboli iam factæ captiuæ, ab eodem deludebantur, vt videretur eis etiam vigilantibus videre multa, quæ non eo modo erant, quo videbatur ab illis. Vnde non mirum, ſi ſe putabant eſſe quandoque in loco vbi non erant: portari etiam ad diuerſas partes & regiones: cùm domi fortè reſidebant quandoque immobiles. Sicut enim poteſt Dæmon per præſtigium facere, quòd videatur id quod eſt coloratum vno colore, eſſe coloratum alio & quod eſt vnius figuræ, eſſe alterius, vt patet in ſupradicto exemplo de muliere, quæ videbatur equa: ita poteſt per præſtigium facere, quòd aliquis ſibi videatur moueri vel deportari, qui tamen quieſcet. Sicut enim color eſt proprium viſus obiectum, ita figura motus, & quies communia ſunt, vt docet Philoſophus ſecundo de anima. Volens igitur d. c. Epiſcopi. oſtendere, quòd illæ mulieres decipiebantur, dum putabãt per oculos corporeos naturaliter videre, quod tamen non verè videbant, patefacit, plures eſſe videndi modos, quibus illæ poterant deluſione Diaboli dementari, quia contingit aliquid videri aliter, quàm ſit tam in ſomnis, vt experimur, quàm in viſu, ſcilicet interiori per formas imaginarias vel etiam intellectuales, quàm etiam in ſpiritu prædictis duobus modis extremis. Quorum illum qui eſt ad rem in ſe penitus ſpiritualem, expreſſit per Apoſtoli authoritatem, qua dicit, Angelum Sathanæ transfigurare ſe in Angelum lucis. Eos verò modos, qui per imaginationem, vt diximus, vel per intellectum perficiuntur, exemplis induſtis de Ezechiele, & Paulo manifeſtauit.

Oculi B. Macharij, vt reliquorum intuentium non præſtigiati.

ad hoc ſolum deducere volebat, vt putarent Dianam, vel etiam Herodiadem eſſe deas: & conſequenter infidelitate & errorib. paganorum illas inuolueret, quòd eſſet aliquid veri numinis præter Deum viuum verum opinari. Quod quidem facere poterat, & melius decipiendo eas per præſtigium & apparitiones diabolicas, quo minus perpenderent ſe decipi, quo vigilare ſe cognoſcebant, quàm per imaginarias viſiones, aut in ſomnis, & quàm etiam per realem delationem. Sat enim illi erat, loca quaſi diſtantia præſentare in quibus multitudo & ſocietas magna videretur, apparente Diabolo prætendentéque perſonarum figuram, vt ſuprà dictum eſt: vt ſic faciliùs ſibi ipſis ſingulæ perſuaderent veram eſſe Deam, cui tot perſonæ obſequerentur vt Deæ: cultúque illam diuino perſequerentur. Has autẽ perſonas, de quibus nunc ſermo eſt, inclinare Diabolus laborat, vt per voluptates corporeas ſic eas ſibi cõſtringat amore, vt non timeant, aut vereantur fidem Chriſti, atque baptiſmum abnegare, ne tot oblectationibus priuentur, & demum multis ſubiiciant infligendis pœnis, vt ſuprà in opere noſtro, prolixo ſermone declaratum eſt. Vnde veras & non præſtigioſas delectationes, tam cum Dæmonibus in forma tamen humana apparentibus, quàm cum hominibus ad ludum pariter deportatis miniſtrat, quod non tam facilè poſſet & ad manum, niſi eos corporaliter vno in loco cogeret. Et quia per ſe non poſſent tot ex tanta diſtantia, aut tam cito conuenire, portat eas. Pro qua illæ delatione conſequenda exhibent obſequia ſacrilega vnguẽtorum, & aliorum ſignorum, quæ ad pacta fœderis iniqui pertinent inter ipſas & Dæmones, vt ex omni parte ipſarum animas illaqueatas teneant. Patet igitur, quòd non eſt ſimilis ratio vtriuſque caſus. Et propterea, nulli mirum eſſe debet, ſi non poteſt ab his, vt à ſimilibus argumentum trahi. Detecta quippe cùm eſſet malitia Dæmonum in prima illa deluſione per vigilantiam ſanctorum Epiſcoporum & ſacerdotum manum ad fortiora Diabolus miſit, & apertè ſe Chriſti hoſtem patefaciens, auertere ab eo conatur fideles ipſos per exhibitionem & procurationem delectabilium. Adeóque nunc inualuit iſta peſtis, vt dixerit in quadam concione Diabolus, qui in forma Principis apparebat (vt retulerunt qui affuerant nonnulli ab Inquiſitore deprehenſi.) Si-

Diabolus prædicit Maleficorum numerum breui ſuperaturum Chriſtianorũ. tis omnes bono animo: Neque enim elabentur anni multi, quot numero ſuperabiiis Chriſti fideles. Quòd optimè Diabolus obtinet ſuffragio Aduerſarij, ſibiq; ſimilium, qui ſe patribus Inquiſitoribus opponunt, dicentes hæc eſſe deliramenta, ſicque ſceleſtis his apoſtatis fauent, & in hæreſibus ſuis indirectè confirmant. Niſi enim præpedirent patres Inquiſitores horum moleſtiis, quorum ſæpè principes tanquam ſapientum ſuaſionibus inclinati, denegant auxilia Inquiſitionis officio debita: iam eorundem ſtuentium Inquiſitorum zelo ſecta hæc eſſe penitus deleta, vel certè extra fines Chriſticolarum procul fugata, ſicut omnes alij hæretici, quorum occidentalis omnis plaga Chriſticolarum plena erat, ex Italiæ finibus expulſi ſunt, opera ſtrenuiſſimorum ſequentium veſtigia fortiſſimorum Principum, atque Ducum, præ cæteris Patriarchæ Dominici, qui primus in partibus Tholoſanis, & Albigenſium ſanctiſſimo hoc officio functus eſt, & fortiſſimi athletæ Petri Martyris primi Inquiſitoris in Italia, ſuper infuſa poſtmodum luce clariſſimæ ac profundiſſimæ doctrinæ præ aliis angelici doctoris S. Tho. de Aquino. qua omnis hæreticorum infeſtatio tenebræque penitus abolitæ ſunt.

Tholoſani Albigẽſes Inquiſitorũ ordinis inſtitutioni anſam præbuerunt.

Rurſus in ſolo ſpiritu aliqua fieri contingit duobus modis, quorum vnum d. c. Epiſcopi, tantùm proſequitur.

CHAP. X.

SCiendum eſt quintò, pro clariori etiam explanatione prædicti capituli, quod aliqua contingere in ſolo ſpiritu, poteſt intelligi duobus modis. Vno modo, quia nullatenus fiant in corpore vigilando, ſicut ea quę accidunt in ſomnis tantummodo, & quæ ſola imaginatione vel ecſtaſi videntur fieri. Alio modo, quia licet aliqualiter fiant in vigilia, non tamen fiunt naturaliter tantùm in plena vigilia, ſed ſemper aliquid interuenit opere Diaboli confictum modis ſuprà declaratis. ſ. vel per præſtigium, vel etjam per Dæmonum apparitionem in corporibus aſſumptis. Verbum ergo prædicti capituli, quo dicit, ea, quæ tibi narrauit quod intelli

intelligenda ſunt in ſolo ſpiritu, aut in ſomnis facta, intendit hoc ſecundo modo, non autem primo. Quod quidem probatur primò, quia primo modo non potuiſſe ſic eos deludere, vt vigilantes poſtea putarent ſe ſolutis ſenſibus, feciſſe, quæ in ſomnis vel ecſtaſi, ſeu in raptu tantùm per viſionem ſ. imaginariam, acciderunt. Cognoſcunt enim naturaliter homines dum vigilant differentiam ſtatus vigiliæ: atque ſomnij ecſtaticæ, & corporeæ viſionis. Nã differentiam inter vigiliam & ſomnum, nullus eſt qui ſe cognoſcere non experiatur. Cui etiam cognitioni ratio ſuffragatur. Nam cùm idẽ ſit ſenſus ſomni & vigiliæ, ſecundùm Philoſophum in libro de ſomno & vigilia, ſicut vniverſaliter omnium contrariorum eſt eadem cognitio, & nulla ſit certior cognitio apud nos quàm ſenſus exterioris circa propria ſenſibilia, vt habetur ſecundo de Anima, propter quod etiam circa hæc non contingit ſenſum errare, ſequitur quòd quilibet certiſſimè cognoſcat differentiam ſtatus, quando vtitur ſenſibus corporeis ab omni ſtatu, quo eis nõ vtitur, ſiue dormiat, ſiue quomodolibet extra ſe fiat, ſi tamen ſit ſanus corpore. Differentiam quoque ſtatus dũ quis patitur, vel non patitur ecſtaſim, dubium non eſt, quia eadem ratione cognoſcant, qui talia patiuntur. Vnde etiam Ezechiel cognouit differentiam ſtatus, de quo dixit ſe fuiſſe in viſu in Ieruſalem, ſeu in ſpiritu: à ſtatu plenæ vigiliæ, quando hoc referebat. Et quando ſic fuerat in ſpiritu, non eſt putandũ, quòd crederet ſe eſſe tunc in corpore in Ieruſalem, deceptus enim fuiſſet: quòd non eſt concedendum vllatenus in Propheta Domini. Mulieres autem illæ putabant ſe transferri corporaliter: perficere quoque vigilantes quæcunque narrabant, & dum eſſent poſtmodum in plena vigilia, hoc ipſum verè factum prædicabant: vnde facilè patet, quòd non ſimpliciter in ſomnis, aut in raptu eis hæc contingebant. Secundò etiam probatur hoc idem, quia ſi capitulum vellet, quòd illæ mulieres deluderentur, & in ſomnis, & in ſpiritu ſimul, hoc eſſet impoſſibile, niſi ad modum quo angelus apparuit in ſomnis Ioſeph, aut etiam Petro ecſtaſim paſſo, & tũc optimè cognouiſſent mulieres illæ, quòd viſio fuiſſet ſolùm imaginaria ſicut illi cognouerunt. Si verò capitulũ intenderet, quòd hoc accidiſſet vel

hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit, illico transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum & in ſimilitudines, &c.) non ſic accipiendum eſt, vt illa coniunctio, cùm habeat vim inferendæ neceſſitatis antecedentis huius dicti ad conſequens, ſed contingentiæ, ſeu poſſibilitatis tantummodo. Intendit enim, quod poſſibile eſt Dæmoni, tales mulieres deludere tali modo. Vnde ſi aſſerant ſe verè, & in corpore deportari ad ſeruiendum Dianę, tanquam vni Dearum, non propter hoc credendum eſt, quòd Diana Dea ſit, & ei vel Herodiadi ab aliquo verè ſeruiatur, vt dominæ. Cùm enim falſa ſint, vt edocet fides, oportet de neceſſitate dicere, quòd talia ſe credentes experiri, deludentur à Diabolo falſitatum omnium primo ſatore. Si verò non dicantur aliqua contra fidem & ob hoc impoſſibilia eſſe vel fieri: ſed potiùs aſſerantur, ea quæ facilè poſſunt contingere putà, quòd multa fiant in opprobrium fidei, dum eidem fidei baptiſmóque renunciatur: & quod ad hoc portentur à Diabolo, vt faciliùs, & ſine timore in loco ſemoto per multitudinem fiant: non eſt hoc negandum ex intentione capituli illius. Imò ſi ratio iuncta experientiæ conuincat, quòd Diabolus hoc modo ſuæ melius malitiæ ſatisfaciat, non eſt contra capitulum illud, quod ſic fieri, vel euenire credatur. Et ideo ſi talia denuncientur, & teſtibus confirmentur de viſu: & ab hìs præcipuè qui expertos ſe aſſerunt hæc omnia vel ſimilia: non minus hæc à iudicibus fidei credenda ſunt, quàm ex ſimilibus iudiciis tantùm moti ſancti Doctores crediderint minus credibilia, putà, quòd dentur incubi, ac ſuccubi Dæmones, vt in libro noſtro deductum eſt. Et eo præcipuè quòd determinationes conciliorum circa fidē Theologorum proprium eſt declarare, quomodo intelligi debeant & non Canoniſtarum & minus Iuriſtarum. Et ideo patres Inquiſitores, qui communiter profundiſſimi Theologi ſunt, iudicent talia non contradicere prædicto cap. non poſſunt Iuriſtæ abſq; nota temeritatis ſe eis opponere. Debet enim vnuſquiſque gradu ſuo contentus eſſe, & ſuarum virium menſuram non excedere. Mitto quæ diximus in primo opere noſtro, incertum, inquam eſſe, an particulare vel generale fuerit illud concilium, an ritè congregatum vel etiam confirmata decreta eius per ſedem Apoſtolicam quis auctor, quo tempore cùm præcipuè inter concilia ge-

Canoniſtis non licet concilia explicare.

neralia non annumeretur, diſtin. 16. cap. primo. Vnde ſi liber ſine certo auctore ex hoc ipſo computatur inter apocryphos, multo magis concilium prædictis conditionibus incertum. Nec authoritas Gratiani ſufficit, vt eidem fides indubia præſtari debeat: cùm multa alia, quæ refert inter paleas computentur. Quòd ſi etiam generale ritéque congregatum & confirmatum concilium fuerit, non adimitur cuilibet recurrendi facultas ad Apoſtolicam ſedem, vt ſuprà probatum eſt, vt eius verba obſcura & quæ errorum occaſio eſſe poſſunt, meliùs declarentur & exponantur ſecundùm debitum ſenſum. Sed & plures Pontifices declarauerunt inueniri modo talia, corporalitérque fieri, prout iudicant patres Inquiſitores, imò proceſſus eorum iudiciáque confirmarunt, atque ſententias contra tales perſonas ſceleratiſſimas, & vt executioni mandarentur, fauorem impenderunt. Sicut nuper etiam Clemens VII. præcepit domino Gubernatori Bon. vt daret omnem fauorem patri Inquiſitori Parmenſi contra quoſdam infectos hæreſi ſtrigiatus. Et Breue incipit. Accepimus non ſine animi, & cætera. Hos autem dicunt patres Inquiſitores in curſu plurima nefandiſſima in opprobrium fidei committere, quorum gratia hæretici iudicantur. Non poteſt ergo dici, quòd talia fiant tantùm in ſpiritu, aut in ſomnis, ſecundùm intentionem & intellectum. Aduerſarij. Aliàs in ſomnis quis incurreret hæreſim, quòd eſt falſiſſimum, cùm nec etiam minimum peccatum in ſomnis per ſe committi poſſit. Imò ſequeretur quòd Papa, qui contra prædictos fauorem præſtat Inquiſitoribus, vt diximus, & non niſi Apoſtolica authoritate, iam vt Papa, erraret, imò faueret errantibus, contra determinationem concilij patres Inquiſitores ſentirent. Nulla ergo concilij cuiuſlibet determinatio, prædictis Inquiſitorum iudiciis aduerſari poteſt. Sed qui eis potiùs aduerſantur manifeſtiſſimè fauent hæreticis, & fidei Catholicæ inimicis, vt ex præmiſſis clariſſimè conſtat. Et cùm addit vltimò, Aduerſarius, non eſſe recedendum à diſpoſitione textus illius per ſubtilitates ſophiſticas, & argumenta, verum eſt. Sed intelligitur à vera, & benè intellecta diſputatione textus, qualem ipſe non poſſidet intellectu, vt prolixè ſatis deductum eſt. Authoritas etiam quam allegat ex cap. quidem. 24. quæſt. 3. licet

non

non niſi ad propoſitum, quia loquitur ſolùm de ſacris literis noui ac veteris Teſtamenti, inter quas non annumerantur determinationes conciliorum, neque ad earum authoritatem attingunt, vt ſuprà deductum eſt: tamen adhuc dicimus, quòd prædictum ſenſum quem dedimus flagitat à nobis Spiritus, vt diffusè ſuprà probauimus: non autem ſenſum, quem dedit Aduerſarius: imò eſt ei aduerſus, cùm ſit falſus, & ad hæreſim deducens, vt etiam infrà tangemus.

Rationem ſextam ex præſumptione iuris aſſumptam: Septimam quoque: quia procedunt hæc à ſpiritu maligno, nequaquam praualere.

CAP. I.

SExtò arguitur ab Aduerſario; Hoc habet præſumptionem iuris, imò de iure probatur per d. cap. Epiſcopi, Ergo non admittit probationem in contrarium, vt no. in auth. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nupt. Solu. Imò non habet niſi apud non intelligentes iura, vt intelligi debent, vnde contra tales admittitur probatio. Et ſi etiam contra habentia, præſumptionem iuris non admittatur probatio in iure, admittitur tamen in ſententia ſuperiori, cuius eſt iudicare & examinare, an tale quid bene ſtatuatur, an non, an præſumptio illa ritè per textum habeatur, an ignoranter, vt fit in propoſito. Quia nec ius, nec ritè accepta præſumptio iuris contra determinationem Theologorum inuenitur circa præſentis quæſtionis articulum, vt deductum eſt in præcedentibus. *Ratio. 6.* *Solutio.*

Septimò ſic arguitur: Procedunt hæc à ſpiritu maligno falſo, mendace & deceptore, & qui multos habet nocendi modos. Ergo magis debet dici falſa, quàm vera. Et ſic proceſſit capitulum Epiſcopi. Solut. Ex hoc quòd horum omnium auctor principalis eſt Diabolus, non ſequitur, quòd omnia ſint deluſeria & falſa. Sed benè ſequitur quòd omnia intentione nocendi, ſiue vera ſint ſiue falſa. Sophiſtica valdè eſt ratio iſta deducẽs ad manifeſtas hæreſes & aperiſſimas falſitates. Si enim Diabolus, quia falſus eſt & mendax *Ratio. 7.* *Solutio.*

dax

dax atque deceptor, non niſi falſa, & deluſoria dicat, & faciat, ſequitur, quod omnia quæ referuntur in Euangelio dicta per Dæmones de Domino Ieſu, falſa fuerunt. Et ſic falſum eſſet illum eſſe Chriſtum & filium Dei: quia hoc dictum eſt à Diabolo, quòd eſt hæreticum. Similiter omnia quæ comprobantur per eos fieri, vel dici per maleficos vel arreptitios, opera falſa erunt, vel deluſoria: ſicque deluſorij eſſent cruciatus, innumeráque maleficia, quorum ipſi ſunt cauſa. Falſa eſſent omnia Dæmonum dicta, dum reſpondent exorciſtis inuiti, quæ omnia cùm ſint manifeſtiſſimè contra omnium ſapientium extimationem: & contra id quod quotidie experimur, patet quid momenti habeat iſta ratio, ex cuius aſſumptis principiis hæc falſa ſequuntur. Veritatem ergo Diabolus ſæpè dicit, ſæpè non fallit, neque deludit. Sed hæc omnia facit, vt tandem validiùs decipiat: dum ex his ſibi fides ab iniquis præſtatur. Quod non accideret, ſi ſemper falſitatem diceret, ſi ſemper deciperet, aut deluderet percunctantes, vel inuocantes: ſed potiùs ab omnibus etiam peſſimis hominibus fugeretur & euitaretur. Et quia veritatem etiam non loquitur, niſi vt fallat: ideo Dominus non ſinebat Dæmones loqui etiam quod verum erat. vt habetur Lucæ cap. 4. Et hæc ſufficiant ad argumenta Aduerſarij, quæ in primo illo tractatu de Lamiis, pro ſua phantaſia, quæ continet falſitatem, inducit

Sathan interdum verum dicit, vt validius fallat.

Explicit primus Tractatus in Ponzinibium de Lamijs. Incipit ſecundus.

VIſo igitur eo, quod primò propoſueram, quomodo, inquam, rationes Aduerſarij contra veritatem factæ non procedunt, videndum eſt illud; quod ſecundò promiſeram declarare, quomodo videlicet rationes, quas pro opinione quam defendimus propoſuit, non bene ſed erroneè ſaluat. Alias autem rationes ad idem, in priori opere noſtro produci latius. Prima ergo ratio pro noſtra opinione ab Aduerſario, vt eam ſoluat inducta, talis eſt.

Ad

Ad rationem ex communi ſtrigum confeſſione ſumpta ſolutio deijcitur Ponzinibij.

CAP. I.

HI qui ſunt de ſecta ſtrigatus, confitentur iuridicè ſcire ad curſum, & negare fidem, facere hommagiũ Diabolo, & alia quæ narrantur, ergo credendum eſt hæc eſſe vera & procedendum contra tales ſicut contra alios hæreticos. Soluit autem dicens, quod confeſſio talium in iudicio eſt erronea, & non admittenda, cùm ſint perſonæ deluſæ: nec confeſſio iſta continet verum, aut poſſibile, & quia reſpuunt iſta ius, & natura, confeſſio diſtat ab actu. Vnde non valet dicere, ſic fatentur: ergo ſic eſt. Et quicquid eſt contra naturam, defecit in ſuis principiis, ergo naturaliter impoſſibile. Item non ſtatur regulariter in criminalib. confeſſione Rei, niſi in cauſa hæreſis naturalis: quia non poteſt aliter probari, quàm per confeſſionem non autem de actu ad extra, & maximè de minùs veriſimilibus, vt ſunt iſta. Pro prædictis autem allegat plures authoritates Iuriſtarum. Sed hanc ſolutionem falſa multa ſupponere, ſuper quę fundatur, patet ex his, quæ in præmiſſis tractatib. dicta ſunt. Falſum eſt enim primò, quòd tales perſonæ ſint à Diabolo vniuerſaliter deluſæ, quoad articulos hæreticales, propter quos, principaliter contra eos procedunt patres Inquiſitores. Vnde licet in aliquibus concurrentibus deludantur, non tamen ſequitur, quod non poſſint vera confiteri, quæ erronea ſapiunt, aut patrarunt. Et iudicium Theologorum, & quibus incumbit ex officio, non autem eorum, qui ſunt puri legiſtæ, erit diſtinguere, & cognoſcere, an iſtæ ſint deluſiones, vel non. Et ſecundùm allegata & probata, eſſe talia, vel non eſſe contra fidem, procedunt abſoluendo, vel condemnando [illegible] conſilio peritorum: cui tamen cùm ſtare ſecundùm iura non teneantur patres Inquiſitores, præſupponuntur eſſe periti in iure: & quantum ad ea præſertim, quæ ſpectant ad officium ſuum. Vnde nemo ſe debet illis opponere: ſicut nec aliis iudicibus in his, quæ pertinent ad forum ſuum. Falſum eſt etiam, imò hæreticum, quòd iſta ſint impoſſibilia abſolutè, vel ſecundùm ordinem nobis reuelatum in ſacris literis, licèt ſint impoſſibilia plurima naturaliter ſecundùm virtu

Ratio prima bona.

So. Ponzini.

Quicquid eſt contra naturam deficit in ſuu principiis.

Improbatio Solut.

irtus Dæmonis excedit virtutem & potentiam hominis.

virtutem humanam actiuam: excedit enim virtus Dæmonis virtutem, & potentiam hominis cuiuſcunque, iuxta illud Iob. 41. Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ ei valeat comparari. Et loquitur de Diabolo, & Sathana. Ex hoc autẽ bene ſequitur, quòd ius ciuile, quod non niſi circa actus humanos, nõ ſupernaturales, verſatur, iſta reſpuat, nõ ſimpliciter tanquã falſa, quia hoc non poteſt cognoſcere, aut intelligere ſecundùm ſe, ſed tanquam excedentia iudicium & poteſtatem ſuam. Et hæc eſt cauſa, quare ſancta mater Eccleſia noluit iudicium ſuper talia committere puris Iuriſtis: quia vltra hoc, quòd hæreſis eſt crimen ſpirituale, cuius iudicium ſoli ſpirituali etiam iudici meritò reſeruatur, eſt etiam de rebus, quæ ſecundùm ſuam propriam facultatẽ impoſſibile eſt eos intelligere. Vnde ſequitur, quòd non poſſint per eos bene iudicari, ſed ſolùm per Theologos, quorum proprium eſt iſta cognoſcere. Et propterea in principio ſancta mater Eccleſia commiſit hoc officium ſolis fratribus Prædicatoribus, in quibus præ aliis à ſuæ inſtitutionis primordio ſtudium ſacræ Theologiæ florebat. In proceſſu verò temporis etiam patribus Minoribus in aliquibus partibus demandatum eſt meritò tale munus, eò, quòd & ipſi (licet præter ſuam regulam) ſtudio ſacræ Theologiæ egregiè incumbant. Et ſi dicatur, quòd etiam Epiſcopis committitur hoc officium cognoſcendi de talibus, & iudicandi. Reſpondetur, quòd verùm eſt profectò, & principaliter eis committitur, quia etiam ipſis incumbit ex gradu ſuo, vt ſint perfecti Theologi, cùm habeant alios & illuminare, & paſcere ſpiritualiter circa perfectionem fidei, ac bonorum morum. Debent etiam iuxta Petri ſententiam, eſſe parati, & diſpoſiti reddere rationem de ea, quæ in eis eſt, fide: &, vt boni paſtores ſpirituales, ſibi ſubiectos ab hæreticis, & tyrannis, ſicut oues à lupis, toto ſuo conamine defenſare. Et ſi aliqui non ſunt tales, hoc eſt, per accidens, & ipſi tandem viderint. Ad propoſitum igitur redeuntes, licèt hæc, quæ ſuprà facultatem naturalem hominum fiunt reſpuat ius purè humanum, ſecus de diuino. quæ tamen ſtatuit iudicari humano more ſecundùm, in quam allegata probatáque quantùm fas eſt in talibus. Falſum eſt tertiò, quòd in criminalibus non ſtetur confeſſioni, &

ni, & ratificationi ipſius Rei, ſi præuenerunt accuſationes, aut depoſitiones, teſtes & iudicia ſufficientia, vt ſemper contingit priuſquam contra tales ab Inquiſitoribus profeȓatur ſententia. Aliàs oporteret iudicem omnibus ſemper interfuiſſe, quæ per reum facta ſunt. Neque etiam minus iſta veriſimilia, conſiderata potentia ſimul, & malitia Dæmonum, multitudine quoque omnis generis teſtium, & Reorum, vbique per Chriſtianitatem. Vnde patet, quòd ſolutio Aduerſarij ad hanc primam rationem pro veritate factam, nullatenus procedit.

Ad rationem ex experientia ſumptam ſolutio Pinzinibꝗ reprobatur.

CAP. II.

PEr experientiam, quæ eſt rerum magiſtra, primo Meraph. fuerunt hæc viſa, & cognita, & harum eſt publica fama, ergo credenda ſunt, capi. In nomine Domini, de teſti. Et præcipuè, cùm fama publica faciat fidem, capit, cùm oporteat, de accuſ. ergo, &c. Reſpondet autem Aduerſarius; quòd cùm iſta contingant in ſolo ſpiritu, non poſſunt per experientiam, aut per teſtes de viſu cognoſci, vel comprobari, quia, ſupple, ſpiritualia, non videntur: nec experimur niſi ea, quæ fiunt in corpore. Addit etiam quòd ſi ſubtiliter examinarentur, qui dicunt, ſe talem quandoque multitudinem vidiſſe, non de numero illorum exiſtendo, ſed à longè, vel quomodolibet, cognoſceretur, quòd vel non concludenter deponerent, cùm iſta dicantur contingere de nocte, & in loco ſolitario, & præter naturam: vel ipſos pariter deludi deprehenderentur. Sed ſolutio iſta non procedit, quia contingunt nunc etiam iſta in corpore fieri, vt probatum eſt. Vnde poſſunt experientia cognoſci etiam à teſtibus, multò magis à Reis, & à participantibus in eodem crimine. Patrum autem Inquiſitorum eſt poſtmodum iudicare, qualiter ibi deluſio, vel certè rei veritas inueniatur, & à qua cauſa iſta procedant. Neque enim diu perſonas aliquas Dæmones ſic illuderent, niſi per infidelitatem mentes earum priùs cepiſſent, vel elici poteſt ex dicto c. Epiſcopi. Vnde ſemper vel cauſa, vel effectus huius

Ratio 2.

Solutio. Penzin.

Reprobat. Seint.

nefarij commercij hominum cum Diabolo, eſt apoſtaſia à fide, quam ſeruant etiam vigilantes & pleno liberoque ſenſu vigentes, vt etiam verbis ſuis oſtendunt: quinimo alios quoque ſuis adhortantibus in idem damnationis barathrum inducunt. Vnde etiam ſi in prædictis deluderentur, quod non eſt vniuerſaliter verum, vt ſupra probatum eſt: habent tamen adhuc Inquiſitores ex officio ſuo contra eas procedere, ſicut contra quoſcunque hæreticos, vel hæreſiarchas. Et quantò magis cùm hæreſim, & animum apoſtaticum prætendunt factis, de hocque accuſentur, putà quòd opprobriis crucem, ſacrúmque Chriſti corpus affecerint, & huiuſmodi. Quod autem iſta dicantur fieri nocte communiter, verũ eſt: ſed ſemper locus perfunditur aliqua luce procurata per Dæmones, vt poſſint ſe inuicem ſatis intueri, cõferente ad idem ſæpius nocturno ſyderum lumine: quo, fit etiam, vt ab aliis hæc longius proſpici poſſint, vt per experientias in noſtro opere contigiſſe probauimus. Et licet hęc ſint communiter in locis ab habitationibus hominum ſemotis, non tamen tanta eſt ſemper diſtantia, quòd à nullo habitaculo poſſint videri. Et ſi dixerint loci habitatores, quod vigilãtes, & pleno ſenſu talia viderint à longe, vel audierint, proculdubiò credẽdum eſt. Aliàs vnicuique licebit, cùm audierit referri, quæ nõ vidit, aut credit ſimpliciter negare & dicere narranti: tu à Diabolo deluderis, vel deluſus fuiſti. Licet autem in tali frequentia contingat (vt ſæpè diximus) multa fieri per naturam, vt ſuprà per diabolicam pœnitẽtiam quæ excedit humanã: concurrunt tamen multa naturaliter facta, ſicut quòd quandoque etiã pedeſtres iſtæ maledictæ perſonæ conueniunt: licèt quandoque velocius procedant Dæmonum auxilio fultæ, vt viſu pluries cõprobatum eſt etiam aliis. Quia vero præſupponitur, quòd iſtæ perſonæ ſubtiliter ab Inquiſitoribus examinentur magis quàm poſſit per Iuriſtas fieri, qui tot circa talia contingẽtia & maximè præter naturam facta, (prout diximus) non cognoſcunt: quæ tamen cognoſcunt Theologi, qui non ſanguinem vel pecunias, ſed Chriſti honorem, fideíque profectum ſitiunt, eiuſque depreſſionem abhorrent, ideo debet quilibet bonus & ſapiens Chriſtianus eorũ examinationibus & iudiciis acquieſcere: nec ſe illis præſumptuosè ac ignoranter opponere quãdoquidem ſapientiores mundi homines,

mines, imò Pontifices & Prælati Eccleſiæ, non ſolùm eorum iudicio ſunt contenti, ſed eis etiam in talibus fauorem præſtant.

Reprobatur ſolutio Ponz. ad rationem probantem realem corporum delationem in curſu eſſe poſſibilem, ex reali delatione, qua Chriſtus delatus eſt in montem excelſum, & ſupra pinnaculum templi.

CAP. III.

Ratio tertia pro veritate talis eſt: Dęmon portauit Dominum noſtrum in ſanctam ciuitatem, & in montem excelſum: ergo poteſt alios homines multò magis portare. reg. non debet de re iur. Quod etiam comprobatum eſt in multis: ergo & horum etiam delatio præſertim cùm iurata ſit concedenda eſt. Reſpondet Aduerſarius primò in hæc verba, quòd conſequentia, quæ fit de dicta confeſſione eſt falſa: ergo argumentum, quod fit de ea, eſt fallax & nullum. quia deſtructo conſequente, in quo ſtat ratio antecedentis, deſtruitur antecedens. Secundò reſpondet, quòd non ſequitur, Diabolus portauit Chriſtum ergo portat has mulieres. Tertiò dicit, quòd cùm cap. Epiſcopi neget iſta fieri in corpore, negat conſequenter poſſibilitatem huius delationis, quia quod eſt poſſibile, eſt admiſſibile. Cùm enim præcipiat talia non eſſe credenda fieri in corpore, videtur eadẽ ratione, quod ſentiat, nec iſta à maligno ſpiritu fieri poſſe, niſi in ſpiritu, & illuſoriè. Nõ enim ſimpliciter & abſolutè dixiſſet hæc fieri tantũmodò in ſpiritu, & non in corpore: quia ſicut quæ rerum natura prohibẽtur, nulla lege cõfirmata ſunt. l. vbi repugnantia. ff de re. iur. ita quæ à natura conceduntur, à lege tanquam poſſibilia admittuntur. Quartò dicit, quòd cùm benè diſtinguens ſit proximus veritati, ſecundùm Senecam & indiſtinctè loquens, reprehenſibilis ſit, vt imperfectè loquens: textus autem c. Epiſcopi. qui ſupponitur Spiritu ſancto dictante factus, non diſtinguat, ſed præcipiat nõ credi ea fieri in corpore, ſequitur quòd nos diſtinguere non debemus. Quintò dicit, quòd non eſt veriſimile, patres il-

Ratio 3.

Reſponſio Ponzin:

los conditores. cap. Epiſcopi. non fuiſſe memores delationis Chriſti,& aliorum à Dæmone:& tamen his non attentis,dixerunt iſta non fieri in corpore, inducentes ad hoc exempla Ezech.& Pauli: ergo dicendum eſt,quòd noluerunt exemplum illud de Chriſto, & de quocunque alio attendi. Nam de exemplis non eſt curandum,l.nemo.C.de ſententiis. Et ea,quę rarò accidunt, non faciunt legem neque regulam,de reg.iur.l ea quæ rarò. Non enim debet fieri lex de reſuſcitatis à mortuis, eò quòd Lazarus fuit à morte reſuſcitatus. Sextò dicit,quòd Diabolo eſt adempta poteſtas à Chriſto,& eſt religatus in inferno, vſque ad aduentum Antichriſti,quo tempore ſoluetur à vinculis, vt vires ſuas exerceat in malos:& ideo non poteſt modò exire,vt portet homines,& alia faciat,quæ referuntur.Septimò dicit,quòd Chriſtus fuit à Diabolo portatus ex permiſſione eius:vnde ſi non conſtet de permiſſione Dei, non debent credi iſtæ aliæ delationes.Octauò addit adiiciens:Si Diabolus ſic poteſt,cur in paucis & abiectis perſonis tãtùm hoc facit, cùm ſit indifferens & vniuerſalis tentator mundi? ? Nec poſſunt afferre tales perſonæ indubitatum de his teſtimonium,arg. ex dict.cap,Epiſcopi.Fama enim debet habere ortum à perſonis fide dignis & honeſtis,cap.cùm oporteat. de accuſat. Sic igitur(inquit) patet, quòd cùm hoc argumentum de Chriſto patiatur retortionem, ſequitur, quòd ſit inefficax. Quicquid autem ſit de hac Dæmonis poteſtate,principalis concluſio videtur vera. Hæc ille,vel ex illo. Sed in omnibus,quatenus repugnant principali propoſito noſtro, aberrant à vero. Et quoad primum quidem dictum ſuum, dicimus, quòd conſequentia illa in ratione facta bona eſt, inferendo ex facto ipſum poſſibile:quia ab eſſe & poſſe valet conſequentia,vt ſcientia Logicę docet.Er qui facit quod maius eſt,poteſt etiam facere quod minus eſt, & quod etiam æquale eſt ſaltem actu vel virtute,etiam ſi non ſemper familiariter.Sicut qui poteſt generare hominem, non poteſt generare aſinum, niſi virtute ſeu potius eminenter quia dignius aſino generare poteſt. Vnde non debuerat dictam conſequentiam negare, niſi ad probationem eius factam in argumento ſatisfaceret, ſi vinculum illius fugere cupiebat. Et quòd dicit, ideò argumentum eſſe inefficax, quia cõſequentia eſt falſa,eſt probare idem per idem,quia argu

Diabolo eſt adempta poteſtas à Chriſto.

Fama debet habere ortum à perſonis fide dignis & honeſtis.

Impugnatio.

Solut.

Qui facit maius, poteſt & minus.

argumentum illud non eſt, niſi illa conſequentia. Sed compatimur. Quòd verò addit, quod deſtructo conſequẽte deſtruitur antecedens, verum eſt ſi conſequentia bona ſit. Sed econtrà, poſito antecedente, vt hîc ponendum eſt per fidem ponere oportet etiam conſequens, ſecundùm eandem neceſſitatem, vt Logica docet. Hæc autem conſequentia probata eſt eſſe bona. Secundũ etiam dictum ſuum non procedit. Neque fit iſta conſequentia à ſapientibus, Chriſtus fuit portatus à Diabolo, &c. ergo iſtæ mulieres portantur. Fortè Aduerſarius vidit aliquam apparentiam in hoc modo arguendi: & ideò ſic argumentum formauit. Sed nullam apparentiam habet, nedum apud logicos, verùm neque apud mediocriter ratione vigentes. Sed ex illo antecedente benè infertur: ergo illæ mulieres poſſunt portari ab eodem conſiderata potentia naturali eius, quæ ſemper eſt eadem, & conſiderata ex hoc Chriſti facto regula prouidentiæ diuinæ, vt non ſolùm permittat homines à Dæmone ſpiritualiter tentari, ſed permutationes etiam, atque moleſtias corporales. Quod autem de facto portentur, alia via conuincitur ab huius cauſæ iudicibus.

Delationem corporalem perſonarum à ſpiritibus eſſe impoſſibilem non probatur in dicto c. Epiſcopi.

CAP. IV.

Tertium etiam eius dictum patet ex præcedentibus eſſe falſum. Neque enim talem delationem eſſe impoſſibilem, probatur per cap. Epiſcopi neque præcipit talia non eſſe credenda, quaſi ſint impoſſibilia, aliàs contradiceret Euangelio, ſed benè præcipit non eſſe credendum, illas mulieres non eſſe de facto portatas ad ſeruiendum Dianæ, quaſi Deæ reſidenti in aliquo determinato loco diſtante, ad quã per longa terrarum ſpacia portarentur, vt putabant, & dicit etiam quòd eis contingebant virtute Diaboli illuſiones, &c. Et ſapienter dictum eſt, quia talem delationem non habebat neceſſitatem, neque vtilem Diabolus ad finem, in quem deducere

ſatagebat mulieres illas, vt videlicet crederent, quæ erant contra fidem de pluralitate Deorum,& conueſsione hominum in Deos,vt paganorum error habebat. Præſentis autẽ delationis malitioſam & verſutam cauſam, ſeu rationem habet nunc Diabolus,de quo ſuprà dictum eſt. Vnde cùm non ſit eadem ratio præcipiendi, non idem etiam præcipi facilè deducitur. Et conſequenter ex eo non ſequitur,quòd ſicut nõ illæ,ita nec iſtæ portentur. Et multò minùs præcipit capitulum illud tale quid non eſſe credendum,quia talis delatio ſit abſolutè,vel etiam ordinariè,impoſſibilis. Leges etiam admittunt non ſolùm quod eſt poſſibile per naturam,ſed etiam per altiorem virtutem,huiuſmodi eſt Diabolica virtus:licèt de talibus non ſe intromittant,vt ſapiant vel iudicent qualia ſint:ſed hæc ſuperioribus legibus, hoc eſt,Theologalibus deferunt diſcutienda. Aliàs nullum miraculum, nullum etiam Angeli vel Diaboli opus admitterent canones,aut ſupponerent leges ciuiles. Quod falſiſſimum eſt,cùm ſint plurimæ à Chriſtianiſſimis Imperatoribus promulgatæ. Chriſtiani autem habent talia de neceſſitate concedere. Falſum eſt,vt vlterius quod affert quartum dictum ſuum, imò tex. d. c. Epiſcopi,diſtinguit quæ ſunt contra fidem ab his,quæ non ſunt contra fidem,vt ex ſuprà dicta declaratione cap. in reſponſione ad quintam rationẽ aduerſarij patere poteſt:& ſimiliter in primo noſtro opere, in ſolutione primi argumenti. Licèt etiam non ſit neceſſarium, omnem textum explicare, omnem diſtinctionem, quam admittere poteſt. Aliàs nullus indigeret gloſſa, nullaque regula pateretur exceptionem. Falſum eſt etiã quintum dictum eius, imò periculoſum valdè eſt dicere, quòd textus ille indiſtinctè præcipiat, iſta non eſſe credenda, & quòd non fiant in corpore quaſi non poſſint fieri in corpore,& quòd nihilominùs recordarentur Patres illi, Chriſtum fuiſſe portatum in corpore ſuper montem à Diabolo, &c. Innuit enim iſte modus loquendi,quòd vel Euangelio non eſt credendum, vel Concilium, cui putat ſtandum in omnibus,docet falſa,& præcipit contraria Euangelio:quorum neutrum ſanam promit fidem ſic dicentium. Quòd ergo illi patres fuerint prædictorum memores nõ negamus. Sed quòd non iſta pro tunc attenderint,non fuit, quia non curarent de illo exemplo, ſi fuiſſet ad propoſitum ſuum: ſed

quia

quia non faciebat pro decreto ſuo neque illi contradicebat, eò quòd non negarent poſſibilitatem talis delationis,quam illud inferebat exemplum. Dicere autem abſolutè, quòd nõn eſt curandum de illo exemplo,eſt dicere, quòd non ſit curandum de Euangelio: quod quantum fidem prætendat in dicente,quiſquis is eſt, viderit. De exemplis etiam non eſt iudicandum, vt aliquis poſſit ſolùm exemplo alterius damnari, quia poſſet ille non iuſtè fuiſſe damnatus, ſed eſt curandum ad inferendam aliquam poſſibilitatem abſolutè ſi per exemplum(vt hîc accidit) innumeri cõprobentur. Vnde patet quòd authoritas iſta non eſt ad propoſitum.Et hoc ſæpè contingit aduerſario in his ſuis tractatibus,inducere,inquam, tam Philoſophorum, quàm legum authoritates,non ad propoſitum,& cum fallaciis amphibologiæ,vel æquiuocationis, vel figuræ dictionis. Quòd ſi fortè Ariſt.inducatur, dicens in primo Priorum de exemplis,quòd ponuntur,non quia ſemper ita ſit, ſed vt diſcentes aſſentiant.Reſpondetur,quòd Ariſtoteles hoc dixit,quia pro exemplo inducitur ſæpè, quod falſum eſt vel fictitium, eò quòd non quæritur quandoque ſimilitudo ex ſuo eſſe, ſed ex ſua ratione, quam importat.Si verò ſumatur ſimilitudo,vel quæratur ex eo,quod eſt aut fuit in re,per exemplum, valdè curandum eſt,ne falſa dicantur,aut introducãtur pro veris.Et ſic eſt in propoſito:quia ſuper veritate prędicti exempli de Chriſto fundatur, & ex ea infertur veritas poſſibilitatis prædictæ delationis. Vnde hanc negare,eſt negare Euangelium.Et quod addit hic homo,quòd ea,quæ rarò accidunt,non faciunt regulam,ſi intendat de his,quæ accidunt à caſu,vel à fortuna, verum eſt,quòd non cadunt ſub regula,quòd ſint nunc vel tunc, hoc vel illo modo facienda:licèt etiam ſub hac regula legali cadant, quòd non ſunt ita iudicanda ſicut ea,quæ ex intentione facientis procedunt.Sed ea,quæ licet rarò accidant, tamen vel neceſſariò,vel ex intentione naturæ, vel agentis à propoſito,& ſecundùm directionem rationis proueniunt.iſta,inquam,cadunt ſub regula,ſi ſint moralia vel ciuilia.Sicut dantur leges & regulæ circa electiones Papæ & Imperatoris,& circa multa alia rariſſimè contingentia. Sicut etiam eſt ſcientia de his quæ rarò contingunt, ſed tamen neceſſariò in natura,puta,de eclipſibus. Veruntamen ea quæ confitētur ſtrigę

De exemplis non eſt iudicandum.

iam nunc rarò non accidunt: ſed quàm frequenter, vt ex proceſſibus earum patet.

Diabolum ſic inferno religatum teneri quòd non poſſit ad nos tentandos accedere, ſapit hæreſim.

Cap. V.

SExtum etiam dictum aduerſarij non procedit: ſed innuit dicentem, valdè ignarum ſenſus ſacræ ſcripturæ, & habere periculoſum ſenſum de illa Diaboli religatione: hunc, inquam, quòd Diabolus ſic ſit per mortem Chriſti ligatus in profundum inferni, quòd non poſſit ad nos tentandos accedere, cuius contrarium docuit Chriſtus, quando dedit poteſtatem Apoſtolis, & ſucceſſoribus, eiiciendi dæmonia. Docet Paulus, qui dicit ad Epheſ.6. quòd non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principatus & poteſtates, & aduerſus ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus. Docet Petrus, qui dicit.1. Petr.5 quòd aduerſarius noſter Diabolus circuit, quærẽs quem deuoret. Docet denique tota mater Eccleſia, concinens: Mundus, caro, dæmonia, diuerſa mouent prælia. Docent omnes Theologi, demonſtrantes, quòd ſubſtantiæ ſpirituales ibi tantũ ſunt, vbi operantur. Vnde ſi in inferno Dæmones omnes religati ſunt, nihil poterunt in hoc mundo penitùs operari, neque homines etiam ſpiritualiter aut corporaliter tentare vel moleſtare, contra manifeſtam omnium Doctorum Catholicorum ſapientiam, & communem vulgatiſſimámq; experientiam. Mirum, quòd talia non aduerterit Aduerſarius, cùm ſit Chriſtianus, & putet ſe in talibus non ignarum. Dicitur autem religatus Diabolus per paſſionem Chriſti, quia iam non habet poteſtatem, quam prius habebat, impediendi liberum Sanctorum tranſitum ad cœleſtia, cùm ſine macula decedunt, vel purgati redduntur. Aperta eſt enim modo ianua paradiſi talibus ſanctis animabus, ſoluto per Chriſti paſſionem pretio, ad quod tota natura humana propter peccatum primi parẽtis erat obligata. Et hoc impedimentum poteſtati Diaboli attribuebatur, eo, quòd deuicerat tentando primum parentem: & ob

Diabolus religatus per paſſionẽ Chriſti.

ob hoc in ſeruum eius totum fuerat redactum genus humanum: quia à quo quis victus eſt, eius ſeruus factus eſt, 1. Pet. 2. Nunc autem, quia per Chriſti ſanguinem ſumus à tali ſeruitute redempti, ſic erepti de poteſtate eius, vt non habeat poteſtatem impediendi tranſitum animarum, aut eas detinendi, dicitur eſſe ligatus. Poſito etiam, quod princeps Dæmonum, qui quaſi à toto mundo ante aduentum Chriſti adorabatur, & ex hoc vocabatur à Chriſto princeps mundi huius, eſſet ſic (vt aduerſarius imaginatur) in inferni voragine ligatus catenis vel funibus, nec poſſet per ſe & immediatè, quenquam tentare, nunquid per hoc ſequitur, quòd non poſſet homines tentare aliorum miniſterio vel obſequio, & per eoſdem omnia facere, quæ narrantur de ſtrigibus? Dicitur etiam religata poteſtas Diaboli, non quia non eandem habeat, cum augmentata in dies malitia, ſed quia non tantam ſuper homines exercere poteſt, vt antea faciebat, coërcentibus nunc eum ſanctis angelis, & ſe validiùs defendentibus ſanctis hominibus per virtutem Sacramentorum, quæ ex paſſione Chriſti, & originem & vigorem habent. Plenam autem poteſtatem tempore Antichriſti reaſſumet, permittente Domino, & ſic exigente defectu fidei, qui vniuerſaliter penè erit in mundo.

Non permittere Deum à Diabolo ſtriges decipi, ſine ratione dicitur.

CAP. VI.

SEptimum quoque dictum aduerſarij non procedit. Nam quid permittat Deus, vel non permittat, non poteſt ſciri, niſi ex reuelatione in ſupernaturalibus, vel ex euentu in aliis. Cùm ergo permiſerit delationem corporalem & in Chriſto, & ex hoc cognoſcatur id eſſe poſſibile fieri circa alios etiam, ſi per rationem naturalem non cognoſceretur, non debet negari, Deum non permittere tale quid in aliis reperiri, cùm de euentu habeamus rationabilem cauſam, niſi comprobaretur repugnare ſacræ ſcripturæ, vel ſigno ei æquiualenti, putà, ſi per verum miraculum comprobaretur, hoc non permitti à Deo in aliis: vel certè repugnaret expreſsè determinationi Eccleſiæ, quæ in propoſito non in-

u. ntuntur, vt dictum eſt. Vnde cùm habeamus humana indicia hui.s effectus quantùm poſſunt de eo haberi, per teſtes & confeſſiones, per cauſas & effectus, vt in primo opuſculo deductum eſt: valde ſtolidæ & obſtinatæ mentis eſt, iſta neg. re à Deo eſſe permiſſa. Ad oppoſitum autem non habemus, niſi rationes valdè ſophiſticas, vel procedentes ex malo intellectu ſacræ ſcripturæ & canonum, vel ex ignorantia poteſtatis Dæmonis, & modorum, quibus iſta poſſunt fieri, vel non fieri verè deluſoriè. Octauum etiam ſuum dictum non mouet. Ideò enim Diabolus viles perſonas ſic magis tentat, quia eas faciliùs per voluptates trahit, quibus de ſe priuatæ ſunt. Priuatio enim maiorem gene. at appetitum. Et indigens rem partam auidiùs conſeruat, fortius illi à quo tale bonum habet inhærens, ne fortè ſi ab eo recedat, amittat quod adeò concupiſcit. Nobiles autem & diuites, commoditatibus & delectationibus abundant. Sapientiores autem præſtant iudicio & timore Dei. & ideò etiamſi fortè ex curioſitate quandoque in talibus ſunt prolapſi, citiùs tamen iſthæc abhorrent & derelinquunt, licèt hoc etiam ſit omnibus difficile propter magnam poteſtatem, quam in eos iuſto Dei iudicio ob criminum enormitatem accepit Dæmon, etiam quoad corpus. Et quod additur, talium non eſſe acceptandum teſtimonium, pàtet quòd ignoranter loquitur, & contra text. c. in fauorem. de hæreticis. Vnde non eſt aliter audiendus in hoc. Fama quippe debet oriri regulariter à fide dignis & honeſtis, ſed infamia iſta poteſt & ab aliis oriri, dummodò notitiam criminis habeant, à cuius accuſatione ſoli inimici capitales excluduntur. Poteſt etiam oriri & cauſari infamia ex propria confeſſione, etiamſi ea, quæ ſunt ſufficientia indicia ad interrogandum, non eſſent indicia ſufficientia ad damnandum. Prædicta autem omnia ſæpè concurrunt in proceſſu contra tales perſonas. Patet igitur, quomodo ſolutio aduerſarij ad illam tertiam rationem ex omni parte deficit.

Priuatio maiorem appetitum generat. Indigens rem partam auidiùs cōſeruat.

Fama debet oriri regulariter à fide dignis, ſed infamia poteſt & ab aliis.

Solu

Solu. Ponzin. ad rationem ſumptam ex appetitu, quo ſe diabolus cupit adorari, ſimul ac ipſa ratio infirma eſſe manifeſtatur.

CAP. VII.

QVarta ratio prò veritate, talis eſt. Diabolus vult adorari ab iſtis perſonis, vt Deus: ergo magis in vigilia, quàm in ſomnis. Vnde à Saule Rege Iſraël voluit adorari in vigilia, & ſimiliter idem requiſiuit, licet non obtinuerit à Chriſto, Matth. 4. Et iſtæ mulieres dicunt, quòd portantur à Diabolo gratia delectationis, & quòd adorant eum: ergo veriſimiliter credendum eſt, ipſum Dæmonem eas portare ad ipſum ludum verè & realiter; vt etiam verè & realiter adoretur. Reſpondet aduerſarius, quòd non ſequitur hoc vltimum, & ſufficit, quòd adoretur in domibus earum, ſicut & aliquæ confitentur ſe facere, vel ſaltem in mente. Sed contra. Licet enim ratio prædicta per ſe ſola efficaciter non concludat, ſed ſolùm adiunctis depoſitionibus, teſtificationibus, confeſſionibus, & euentibus, &c. eo tamen modo, quo à veriſimili procedit & perſuadet, ea non deijcit reſponſio data. Non enim negat ratio quòd Diabolus non poſſit ſe facere aliter adorare, ſed perſuadet, quòd etiam prædicto modo faciat. Licet enim eius inuidiæ, quam habet in hominem aliqualiter ſatisfaciat, dum eum in ruinam inducit peccati mortalis & amiſſionis beatitudinis, à qua ipſe cecidit, non eſt tamen his plenè contentus, ſed in grauiora, quoad poteſt eum conatur deijcere crimina, vt non ſolùm corde, ſed opere non ſolùm ſecreto, ſed publicè Deum offendat, neget, execretur; ſibi in vehementius ſcandalum publicè ſe offerat, & homagium adorans faciat: vt ſic Deo ſimilis, prout ſuperbus ab initio deſiderat, videri magis ſatagat & anhelet, quàm factus ſit membrum illius Antichriſtus, de quo tamen dicitur 2. Theſſ. 2. quòd in templo Dei ſedebit, id eſt, publicè extollens ſe tanquam ſit Deus. Ideò etiam tales perſonas remotiùs portat, vt faciliùs ad vota ſua flectat remota ſuſpicione, quòd à Catholicis videantur & accuſentur, ſubminiſtrata fiducia, vel minori timiditate, ex conſortio vniuerſali eadem perpetrantium & exemplo plurimorum. Datur etiam faciliùs in remotis libertas, & omnis commodi-

De adoratione Dæmonum. 4. Ratio.

Sol. Ponz.

Reprobatio Solu.

Cur lõginque diſportentur Sagæ.

tas fauendi voluptatibus effrenatè, vt in opuſculo noſtro dictum eſt.

Reſponſio Ponzi. ad rationem ſumptam ex permiſſione diuina.reſpectu malorum, quæ fiunt à ſtrigibus, pariter vt ipſa ratio deficit.

CAPVT VIII.

5. *Ratio.* QVinta ratio veritati fauens talis eſt: Deus permittit multa mala fieri opere Dæmonum, vt probentur audientes, quali deuotione & fide ſint erga eum. 26. q. 5. Nec mirum. circa fi. ergo & hæc. Si enim eſſent deluſiones, nullus tentaret velle experiri, ſed potiùs ea ſperneret. Reſpondet Aduerſarius, quòd non ſequitur: Deus permittit hæc ergo illa: quia eſt arguere à ſeparatis quòd lex non permittit. &c, Addit etiam, quòd ſatis probantur eſſe deuoti erga Deum, qui nolunt talia credere verè fieri, vt potè abominabilia. Sed licèt hoc etiam argumentum parui momenti ſit, ſua tamen etiã reſponſio nõ ſatisfacit. Non enim vis argumẽti in hoc cõſiſtit, quod ſi hæc vel illa mala permittit aut permiſit Deus, ſequatur neceſſariò, quòd iſta permittat. Sed quòd ſequatur neceſſariò quòd iſta permittere non eſt impoſſibile, aut incredibile, aut indecens vel contrarium diuinæ ſapientiæ, aut iuſtitiæ, vel miſericordiæ, prout putant, qui oppoſitum concluſionis noſtræ cum aduerſario dogmatizant. Quòd autem ita de facto eueniat, aliis probamus viis. Quamuis autem ſequatur hoc bonũ ex permiſſione malorum, quòd videlicet probantur deuoti: non tamen propter hoc ſolũ Deus mala permittit, ſed multa alia bona elicit ex malis, vt eſt relucentia & integritas diuinæ iuſtitiæ, punientis peccata perſonarum ſingularium, vel etiam vniuerſitatem aut principum, talia non punientium. Sæpè enim peccatum permittit Deus in punitionem alterius peccati ſecundùm illud Apocal. 22. Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. Propter diuinam etiam ſapientiam & prouidentiam iſta contingunt, quia licet malitia Dæmonum & malignorum hominum ſic frenet, vt non tot mala faciant, vel aliis inferant, quot anhelant: ſuauiter tamen omnia

Sol. Ponz.

Reprobatio Solut.

Deus permittit peccatũ in punitionem alterius peccati.

omnia ſic deducit, vt libertati operantium non inferat iniuriam. Deuoti autem, & verè Dei fideles magis apparent & ſunt, qui oblatas ſibi maximas voluptates, & ſingulares curioſitates reſpuunt, ne à Deo vero recedentes, vel in minimo, Diabolo animarum noſtrarum hoſti conſentiant, aut ſacroſanctæ fidei abrenuncient & Baptiſmo, quàm qui talia tam rationabiliter aſſerta credere nolunt. Oſtendunt enim iſti ſe viribus ſpiritualibus eſſe ſic deſtitutos, ita ſe carnalibus mancipatos & deditos, ſic in fide inſtabiles, quòd ſi putarent iſta vera, ſe continere non poſſent, quin ea molirentur & ſatagerent experiri, ita quòd potiùs vellent fidei & Baptiſmo abrenunciare, quàm ab his voluptatibus alieni fieri. Si iſta etiam ideò non eſſent credenda, quia ſunt abominabilia, minùs eſſent credenda maleficia peſſima, quæ dicuntur fieri à peſſimis itidem, & ſceleratiſſimis hominibus opere Diaboli ſuffultis, & eſſent indeuoti ſacri Theologi, qui hæc & illa pariter docent, Domino permittente contingere, deuotionémque ab hoc viro quærerent adipiſci. Vtinam ex hoc oſtenderet ſe magis indeuotum, imperfectum, imbecillem, virtutibus & ſpiritu tali timore nolens ea credere, quæ tot aſſertionibus comprobantur accidere. Quinimo ſuæ huic imperfectioni, nec non ignorantiæ, labem peſſimam præſumptionis apponit, & iniuſtæ ſuſpectæque de fide perſecutionis in inquiſitionis officium macula ſordidatur. Deuotiſſimi ſunt & fideliſſimi Chriſti milites, nobiles & principes, qui audientes talia fieri in vituperium Chriſti, & fidei Catholicæ, & cognoſcentes quòd id verè contingere, nō ſine ratione ſacri Theologi affirmāt; quorum principaliter intereſt iſta cognoſcere, eiſque facilè credentes ita in his ſicut in aliis pluribus, quæ facultatem illorum accedunt, fauorem omnem & auxilium, quoad poſſunt, impendunt & tale ſceleratiſſimorum hominum genus extirpetur longeque à Chriſtianorum finibus propellatur. Et contra imprudentiſſimi, indeuotiſſimi vel etiam infideles ſunt, quia ea quæ credenda ſunt non credunt. Et quod magis dolēdum eſt perſequentibus inimicos Chriſti, viribus corporeis, vel etiam literalibus ſe opponunt, exponentes ſe (licet contra intentionem ſuam) maximo periculo, quòd cenſeantur manifeſti fautores hæ-

reticorum

Perſecutio Inquiſitorum.

reticorum & conſequenter, quòd ab Inquiſitoribus meritò moleſtentur. Et quòd non moueantur nonnulli ex deuotione, quam fingunt, hoc eſt euidentiſſimum indicium, quod pecuniis acceptis vel promiſſis, vel amore carnali, aut æmulatione & inani gloria plurimi perſecutionem Inquiſitoribus excitant. Sed patres Inquiſitores, ſi ſolũ Deum timuerint, fideique zelo acti officium, quod ſibi ex præcepto ſanctæ matris Eccleſiæ ſub cenſuris diligenter perficiendũ incumbit, inuictè proſequentur, etiam hos perſecutores, qui potiſſima cauſa ſunt, quòd peſtis hæc inualeſcat, & innumera multitudo animarum pereat à Chriſti fidelium conſortio, quaſi lupos arcebunt ab ouium grege.

Quatuor rationes infirma ſeriosè recenſentur cum ſolutionibus Ponz. magis deficientibus.

CAP. IX.

Ratio 6.

Negatiua eſt non ens.

Sol. onz.

Non entium non ſunt ſenſus.

SExta pro veritate ratio talis eſt: Hæc opinio eſt affirmatiua, ergo probabilior; quia, qui negat, nihil ponit, & negatiua eſt non ens: & ideò improbabilis, quia non poteſt directò ſenſui ſubiacere, quia entium ſunt ſenſus, non autem non entium: ſecundùm Philoſophum. 2. de anima. Reſpondet aduerſarius, quòd in criminalibus non minùs creditur negantibus, quàm affirmantibus. Præ. hæc pars habet præſumptionem iuris, imò iure probatur in c. Epiſcopi. Item negatiua probatur, eo ipſo, quòd affirmatiua oppoſita non probatur. Sed licèt etiam iſta præmiſſa ratio futilis ſit, nec ab aliquo ſapiente inducatur, ſed solùm fortè ab æmulis, vt ex debilitate rationum, quibus videatur opinio noſtra fulciri ſuſpecta meritò de veritate reddatur, imò deriſibilis appareat. Nihilominùs eam etiam aduerſarius malè diſſoluit, quia falſum eſt primò, quòd opinio contraria habeat ſuſpicionem iuris, vel probationem in dicto cap. Epiſcopi. vt ſæpius eſt oſtenſum. Deriſibile eſt etiam dicere, quòd vniuerſaliter verum ſit, negatiuam probari, ſi oppoſita affirmatiua non probetur. Aliàs ſi non probaretur, quòd Rex Franciæ ſederet, ex hoc ipſo probatum eſſet

Reprobat, ſolut.

eſſet,quòd non ſederet:& ſic de aliis. Eſt tamen hoc verum acceptandum in fauorem Rei,in iudiciis.Statur enim negationi eius, ſi aliter affirmatio non probatur per teſtes: Sed in propoſito ſunt inuictiſſimæ probationes, & clariſſima indicia pro affirmatiua,& oppoſita negatiua à nullo ſapiente probari poteſt.

Septima ratio talis eſt: Præſumitur potiùs veritas, quàm fictio, l.3.§.hæc verba.ff.de negot.geſt.Reſpondet aduerſarius,quod magis vrget, vt hæc extimentur ficta,quia procedunt à Diabolo deceptore,& mendace. arg. in d.c.Epiſcop. Sed quamuis hæc quoque ratio efficax non ſit nihilominus falſa eſt illatio aduerſarij, quòd idcò hæc extimanda ſint ficta quia procedunt à deceptore.Dictum eſt enim ſupra,quòd qui propterea quòd Diabolus eſt deceptor,& habet mille nocendi modos,putaret Diabolum nunquam veritatem dicere, auc quicquam verè facere, vel feciſſe eſſet hæreticus,quia hoc repugnat ſacris literis. Maleficia etiam vera, eius malitia illata, idipſum comprobant. Quæ etiam narrantur,non omnia per Diabolum fiunt, aut perficiuntur,ſed ab hominibus & per homines, vt clarum eſt. *Ratio 7.* *Sol.Ponzini.* *Reprobat.* *Solut.*

Octaua ratio in fauorem veritatis inducta,talis eſt:Diabolus contradicit honori Dei,& fidei,quantum poteſt:vnde procurat, quòd verè & realiter fiant opprobria fidei, conculcando realiter crucem, &c.magis quàm fictitiè, & in ſomnis,&c.Reſpõdet Aduerſarius,quòd per illa ſoluitur hoc argumentum,quæ dicta ſunt ſuprà ad quartum.Sufficit enim Diabolo, quòd adoretur in domo, &c. Sed licet hoc argumentum non arguat factum, ſed maiorem probabilitatem facti veri,quàm illuſorij: ſua tamen reſponſio ſuprà etiam euacuata eſt,quam dedit ad quartum. Nõ enim ſufficit Diabolo, adorari ſimpliciter, ſed ex ſuperbia ſua appetit ſimilis eſſe Deo, & adorari vt Deus publicè,& coram multitudine quantùm poteſt. Non reſpondet etiam aduerſarius ad motiuum de affectato per Diabolum reali & non phantaſtico contemptu Chriſti,& fidei, & ſacramentorum. In ſomnis enim accidens talis contemptus non imputatur per ſe ad peccatum. Maius eſt etiam opprobrium, publicè Chriſtum contemnere, quàm ſeorſum in domibus, & à paucis ſimilia fieri etiam vigilantibus. Magis autem odit Chriſtum Diabolus quàm omnis alia creatura *Ratio 8.* *Diabolus contradicit honori Dei & fidei quantùm poteſt.* *Reſponſio Ponzin.* *Reprobat.* *Solut.*

tura

tura quemcunque inimicum vnde maximam in eum confuſionem procurat, quantum poteſt. Et eo potiſſimè cùm ex tali publico contemptu maior ſequatur animarum ruina quàm tota intentione deſiderat, & omni qua poteſt malitia procurat.

Ratio 9. Ratio ad idem non talis eſt, Cõtrariorũ eſt eadem diſciplina: ergo ſicut publicè abrenunciatur Diabolo in Baptiſmo, ita vult ſibi publicè homagium fieri, & Chriſti fidei atque Baptiſmo abrenunciari. Eadem enim ſolemnitas debet interuenire in diſſoluendo, quæ in conſitendo. Reſpondet aduerſarius, quòd Diabolus non curat de forma fiẽdi, dummodo inducat ad factum, ſcilicet ad peccatum, & ad interitum hominis conſequenter. Nec ad ſubſtantiam Baptiſmi requiritur illa ſolemnitas, &c. ſimiliter non omne deſtruitur eo modo, quo colligitur, l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. in glo. Nec reiicitur quis a communione fidelium eo modo, quo recipitur: quod patet per comparationem Baptiſmi ad anathema. Argumentum ergo remanet ſublatum, quia ad tollendum argumentum ſufficit dare inſtãtiam. 1. q. 4. ſicut vrgeri. & 9. Ethic. Sed ſicut præcedẽs, ita & hoc argumentum non concludit, niſi maioriẽ probabilitatem, quam non tollit reſponſio aduerſarij. Et primò patet ex dictis, quare Diabolus non ſatiatur de quocũque modo contemptus Dei & diuinorum, ruinæ hominum. Secundò patet, quòd licèt ad ſubſtantiam Baptiſmi non requiratur illa ſolemnitas: præcipit tamen eam Eccleſia, vt conuenientem, quia fit, quaſi quoddam matrimonium animæ cum Chriſto, quod debet publicè fieri non minùs quàm matrimonij carnalis contractio. Et etiam quædam fidelitatis iuratio facta ſummo Principi votúmque ſolẽne factum Deo, quæ omnia regulariter requirunt ſolemnitatẽ multitudinis quæque ſuo modo, ergo pro ſuperbia, cùm Diabolus appetat Dei ſimilitudinẽ, appetit conſequenter, quòd homagiũ ſibi & apoſtaſia à Chriſto publicè fiant. Nec eſt bona inſtãtia illa: nam excommunicatio & anathematizatio publicè fit, & cum ſolemniter extinguẽdo ac ad terram proiiciendo candelas in Eccleſia publica per Sacerdotes, veſtibus ſacerdotalibus indutos, &c. Sicut etiam cum ſolemnitate multiplici fit ordinatio clericorum, ita & degradatio pariter

Diabolus non curat de forma fiẽdi, modò inducat ad factum.

pariter ſeu depoſitio à ſtatu clericali fit cum ſolemnitate. Et ſi aliqua inſtantia alia dabitur non erit in ſimilibus: & ideo non tollet probabilitatem argumenti.

Ratio decima ex d. c. Epiſcopi fundamenta ſumens, malè ſoluitur ab aduerſario.

CAP. X.

Ratio decima ad idem talis eſt: Capitulum Epiſcopi huic poſitioni non repugnat: ergo nihil obſtat, quin iſta credi debeant. Aſſumptum patet, tum quia loquitur in alia ſecta, vt potè exiſtimantium aliquid diuinitatis eſſe extra vnũ Deum: & quòd beſtiæ ſuper quas ferebantur, eſſent factæ ab alio, quàm à Deo: quæ duo ab his non dicuntur, imò tenent tam beſtias eas portantes, quàm principem apparentem, cui obediunt, Dæmones eſſe ſic transformatos. Vnde propter hoc, quòd iſtæ credant ſe portari, non incidũt in errorem, quaſi credentes illis ſimilia, &c. reſpondet autem aduerſarius, quòd intellectus, quem ipſe attulit ſuprà in d. c. & per quem iſta euacuantur, videtur amicus literæ & rationabilior, & magis fauere animabus: quia ſi pars contraria eſſet vera, inuitarentur quodammodo omnes ad malos appetitus, à quibus remouentur prædicando, quòd ſint falſa. Et propter hoc emanauit fortè diſpoſitio illius capituli. Dubia autem debent benigniorem interpretationem accipere. Iſtæ quoque ſectæ ſimiles ſunt, quia mulieres iſtæ ſicut illæ aliquid diuinitatis Dæmoni attribuunt, cùm illum adorent, ſicut illæ Dianam, &c. Sed licèt ratio inducta non habeat propriè vim argumenti, ſed magis reſponſionis ad obiectionem, quæ fit per dicta capituli illius: nihilominus eo modo, quo illationem habet, malè ſoluitur ab iſto homine. Et ſuprà clariſſimè oſtenſum eſt, ſuum intellectum in d. c. eſſe falſum nec fauere, ſed magis nocere animabus, & eſſe cauſam maximæ ruinæ in Chriſti fidelib⁹ & in tota Eccleſia Dei. Nec inueniuntur, niſi ſceleratiſſimi homines, & ſemi-infideles, qui facilè poſſint ad illa trahi auditis opprobriis contra Chriſtum atque res ſanctas in tali conuentu factas. Benignior quoque pars eſt, veritatem

Ratio 10. *Reſponſio Ponzin.* *Reprobat.*

tem agnitam prædicare , quàm impugnare , niſi quis benignitatem appellet peccare in Spiritum ſanctum. Pium eſt Chriſti velari fidem, ne minimum quid in mundo inueniatur ei aduerſum. Et impium cæca mente tot iniurias in Chriſtum ritè prolatas , non curare, & quaſi ſint illuſiones, nolle attendere. Si enim audiretur, quòd in tali maligno conuentu fierent coniurationes contra Principem vel libertatem , etiam ſi vnus ſolus teſtis & fœmina eſſet , aut puer , ſufficeret apud iuſtos , qui communiter aſſentatores ſunt Principum, ad inquirendum , torquendum , damnandum, &c. Iuſtior eſt interpretatio, quæ mouet Chriſti deuotos & fideles , fidem Chriſti ab omnibus hoſtibus eius, eorúmque fautoribus defenſare , quàm quæ mouet ad inferendum bellum Inquiſitoribus, & moleſtam rem Chriſti agentibus. Tutiſſima pars eſt, animarum periculis obuiare, & magis corpora iniquorum horum in interitum dare, quàm in populo ſcandalum , & vtriuſque hominis ruinam imminentem, quaſi ſomnia floccifacere. Quod verò addit, ſectam hanc eſſe ſimilem illi, quia & iſtæ Dæmonem adorant, &c. Reſpondemus , quòd licèt iſtæ aliqua ſigna diuinitatis Dæmoni attribuant , non tamen putant illum eſſe Deum, ſed ſemper cognoſcunt atque fatentur illum eſſe Dæmonem: & quòd à Deo vero recedant, Dæmoni obſequantur, ſolùm prouenit, vt obtineant commoda. Vnde non ſunt propriè paganorum errore detentæ iſtæ mulieres, aut idololatriæ, ſicut illæ erant quæ putabant fœminas illas eſſe conuerſas in Deas , quibus & diuinitati debitum honorem ob hæc exhibebant atque cultum : licèt & iſtæ iudicentur propter prædicta , vt hæreticæ quia à fide apoſtatarunt & Diabolo homagium de corpore & anima ſua fecerunt & latria ſoli Deo debita, eum veneratæ ſunt. Et hæc ſufficiant contra reſponſiones aduerſarij, ad rationes pro concluſione noſtra ab eodem inductas.

Explicit Apologia ſecunda de Lamijs. Incipit tertia.

POſtremum igitur oſtendimus tam rationes aduerſarij contra nos inductas, quàm reſponſiones eius ad rationes noſtras, à veritate deuiate, conſequenter oſtendendum eſt vltimò, quòd cõcluſiones

ſiones

Digitized by Google

Digitized by Google

ſiones etiam eius ex prædictis rationibus & ſolutionibus deductæ falſæ ſunt omnes. Quarum hæc eſt prima.

Concluſiones tres, quibus negat Ponzinibius ſtriges abuti ſacramentis, inſidiari pueris, ac eoſdem occidere: diabolum inſuper incubum vel ſuccubum eſſe reprobantur.

C A P. I.

MVlieres iſtæ non portant corpus Chriſti ad ludum, nec alia obſcœna faciunt, quæ in proceſſibus Inquiſitorum continentur. Sed dicitur, quòd ſicut cōcluſio ita ex hac falſitate ſequitur, quòd non portentur hæ mulieres aut viri corporaliter ad ludum, ita etiam in ſe falſa eſt. Et rerum euentus hoc oſtendunt: quia comprobantur per teſtes & per confeſſiones, tam dantium, quàm accipientium ſacras hoſtias: quòd in vigilia illas accipiunt, domi portant, & manè ſequenti nocte curſus, qua dicunt eas portare, & in loco curſus vituperiis affectas relinquere non inueniunt eas in capſa vel in domo, qua eaſdem ſerò habebant: ergò non ſomniarunt ſe eas portaſſe, quia inuenirent eas manè in manu, vel in capſa ſua, ſed verè portarunt. Pleni ſunt autem horum proceſſus Inquiſitorum, quibus nolle fidē præſtare, fatui hominis potiùs eſt, quàm proterui, vel ignorantis, &c.

Prima cōcluſio falſa. Reprobat.

De ſāctā Hoſtia ad Diabolicum conuentum portata.

Non eſt verum, quòd ingrediantur nocte domos ad ſtrigandum pueros. Quod etiam non videtur veriſimile ea ratione: quoniam ſcriptum eſt, quòd Deus iuſtus non patitur quemquam iniuſtè noceri cap. ſecundùm Apoſtolicam. Item, quia cuilibet datus eſt angelus bonus, etiam ab vtero matris, vt cohibeat malitiam angeli mali. 2. diſtinct. 11. q. 2. articul. 5. Item quia (vt dictum eſt) poteſtas Dæmonis adempta eſt per aduentum Saluatoris. Item quia aliàs vita & mors hominis eſſet in poteſtate Dæmonis, & malarum perſonarum.

Secunda concluſio falſa.

De Angelo cuilibet ab vtero matris dato.

Quòd autem inueniantur ſtrigati paruuli, hoc non eſt prædicto modo ſed aliò, ſcilicet per incantationes, & maleficia, vel etiam naturaliter per oculos vrentes.

Sed dicitur, quòd falſam eſſe concluſionem hanc, infinitæ comprobarunt experientiæ, de quibus aliquas in præ-

Reprobat.

miſſo opere de ſtrigibus, ad veritatem ſuadendam induxit, oſtendens pariter quomodo cenſendum ſit, id eſſe poſſibile vel impoſſibile. Et quòd addit, D*eu*m non permittere quenquam iniuſtè nocere, ſi nihil aliud addatur, eſt falſiſſimum periculoſúmque in fide. Aliàs nullum nocumentum ab homine illatum eſſet iniuſtum. Et ſic homicidæ ac fures & id genus flagitioſi homines non eſſent iniuſti, quòd nullus niſi fortè talis diceret. Sed benè verū eſt quòd talia non permittit Deus, quin etiam puniat vel nullum permittit pati iniuſtè, ex parte patientis, & in ordine ad Deum: quia nullus patitur, niſi pro aliquo demerito, ſeu culpa qua Deus offenſus eſt, culpa, inquam, ſua vel alterius, quam poteſt quis, vt ſuam per proprias paſſiones facere coactus, vel voluntariè. Sicut præ aliis omnibus Chriſtus pro nobis paſſus eſt, voluntariéve agnus innocentiſſimus, licet ex parte Iudęorum fuerit iniuſtiſſima talis paſſionis illatio. Similiter alij Sancti charitate flagrantes, ſæpè pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt. Sunt etiam omnes pœnæ iuſtè à Deo permiſſæ, infligi hominibus merito peccati originalis: quas pœnas pro originali ſolum inflictas, Deus in bonum patientis ſemper conuertit, ſi ſit doli capax, & patienter propter Deum ſuſtineat. Si autem non ſint doli capaces, qui patiuntur, cedit eorum pœna in exaltationem diuinæ iuſtitiæ, & etiam in exaltationem diuinæ ſapientiæ, qua iuſtitia originali propter peccata primorum parentum ſublata, reliquit corpus noſtrum, & quicquid in nobis paſſiuum eſt in ſua naturali conditione qua compoſitum ex contrariis, naturaliter alterari poſſit atque corrumpi. Punit prætereà paruulos Deus, & ſimiliter alios quoſcunque propter peccata parentum. Viſitat enim peccata patrum in filios, vſque in tertiam & quartam generationem. Exod. 20. Similiter Domini ac Prælati propter peccata ſubditorum, econuerſo ſæpius puniuntur, & pręſertim ſi vnus ſit alterius cauſa: vel imitator, in ſcelere. Quòd verò addit, cuilibet homini datum angelum ad cuſtodiam eſſe, verum eſt: ſed ex hoc non ſequitur neque neceſſarium ob hoc eſt, vt Diabolo reſiſtat in omnibus aut ſemper. Aliàs nullus periret in anima vel in corpore per Diaboli nequitiam immediatè cooperantem præter communem naturæ curſum quòd quidem falſiſſimum comprobatur, ſi his quæ paſſim in mundo referun

An Deus non permittat iniqua.

Sancti charitate flagrantes, ſæpe pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt.

Deus in bonū patientis ſemper conuertit, ſi ſit doli capax & patiēter propter Deum ſuſtineat.

Deus punit peccata patrum in filios.

De cuſtodia Angelorum.

referuntur contingere,credẽdum eſt. Inſcrutabilia ſunt iudicia Dei Iuſtiſſimè permittit multa mala fieri per Dæmones,non obſtante regulari cuſtodia bonorum Angelorum, quibus quandoque innoteſcit quòd non eſt pro tunc voluntas Dei quod malo Angelo reſiſtant, ſed potiùs vt permittãt illius expleri ſatiariq; malitia. Quorũ tamen euentuum qui quandoque ſunt horrendi & miſerabiles cauſam homines non videntes, ſupra modum admirantur Sic fertur his tẽporibus accidiſſe mulierẽ præ deſperatione quod à viro deſpiceretur,commendantem ſe Diabolo,ab eodem protinus occidi,dũ facta per eum fallaci promiſſione, quod eidem ad vota ſuccurreret, illa donauit animam propriam eidem poſcenti. Extimãdum eſt enim illam in peccatorum tale profundum fuiſſe demerſam,vt mereretur ex tunc omni angelico deſtitui præſidio, ac Diabolicæ poteſtati totaliter relinqui. Occideret autem Diabolus omnes peccatores ſtatim,ſi poſſet,ſed à bono angelo iuxta diuinã miſerationem plurimi, & vt in pluribus, defenduntur, vſque ad tempus diuinæ ſapientiæ ſoli præcognitum. Expectat enim nos Deus(inquit propheta) vt miſereatur noſtri. Quã verò cõpletas nouit iniquitates impiorum,ſecundùm quod ſuam miſericordiam decet atque iuſtitiam,deſtitutos auxilio ſuo Diaboli ſæuitiæ puniendos tradit. Quòd verò repetit iſte Dæmonis poteſtatem ademptam eſſe per Saluatoris aduẽtum, ſuprà declaratum eſt,quomodo ad ſenſum ſuum,falſum eſt & hæreticũ, & quod in vero ſenſu nõ militat cõtra nos,nec oportet repetere. Aliud etiã quod addit, quaſi magnũ inconueniens quod videlicet aliàs vita noſtra & mors eſſet in poteſtate Dæmonis , & malarũ perſonarum in virtute eius,non eſt verum ſic abſolutè ſequi, ſemper eſſe vitã & mortem hominum in Dæmonis poteſtate. Sed benè ſequitur,quod aliquando & reſpectu alicuius,& hoc non niſi ex iuſtiſſima Dei permiſſione, vt ſuprà deductum eſt. Cur etiam Deus innocentes in ſe pueros aliquando permittat à ſtrigibus occidi vel lædi plures in noſtro opere rationes aſſignauimus ,quos etiam ſi parentes veſpere ſigno crucis communirent ac domino precibus commendarent , nil mali nocte illa proculdubio paterentur, defendere eos angelo bono ſibi ad cuſtodiam delegato. Quòd verò addit, pueros per alia maleficia ſtrigiari, contra ſe ipſum iam pu-

gnat. Neque enim maleficia ſortiuntur effectum, niſi per ſpeciale Diaboli operantis aut cooperantis auxilium, vt notum eſt ſcientibus, quia hæc important. Prædictis autem non obſtat infici quandoque paruulos perurentes vetularum oculos, cuius euentus etiam reddidimus cauſam in opere noſtro. Sed vltra prædictos modos maleficiantur etiã & occiduntur à ſtrigibus modis in eodem opere explicatis. Et ſicut non niſi iuſtè permittit Deus innocentes maleficiis perire, ita debet concedere Aduerſarius, quòd & à ſtrigibus deſtruantur non niſi iuſta Dei permiſſione. Sed de his ſatis dictum eſt in ſuperioribus.

Perurentes vetularum oculi inficiunt infantes.

Firma ſtat ſententia Archiepiſcopi Florentini ſecunda parte tit. de luxuria. c.4. vbi. Quo ad ſecundum dicentis ex compendio Theologiæ, quòd, cùm Diabolus inducit ad vitium contra naturam, aufugit propter nobilitatem ſuæ naturæ abominans tantum ſcelus. Infert autem Aduerſarius ex hoc, falſum eſſe quod affirmant ſtriges, videlicet quòd Diabolus ſit eis incubus aut ſuccubus contra naturam: licet videatur mirũ, quòd Diabolus ſic fugiat, cùm ſit nefandiſſimus, &c. ſed poteſt (inquit) dici, quòd non fugit, niſi quãdo videt ſic incenſos homines, quòd omnino peccabunt, illo etiam non vlterius inſtigante. Sed dictum Archiepiſcopi licet in nullo ſacræ Scripturæ loco fundamentum veritatis aſſumat, ſaluari tamen poteſt, non obſtante veritate eorum, quæ dicũtur à ſtrigibus. Neque loquuntur auctores illi, niſi de peccato cõtra naturam inter homines perpetrato, quod magis abhorret Diabolus, quia non ſolùm eſt contra ordinationem & rectitudinem moralem vt alia peccata, ſed etiã contra naturalem: & ideò ſecundum genus eſt ſibi ex hoc contrarium, quia naturalia in Dæmonibus remanſerũt ſplendida poſt peccatum ſecundùm Dionyſium. Vbi ergo poteſt ſine ſui præſentia peccatum hoc fieri, inducit quidem vt fiat propter inordinationem moralem, cuius ipſe caput & auctor eſt. Fugit autem in facto propter nobilitatem ſuæ naturæ, cui conſequenter contrariatur omne quod contra naturam eſt. Sicut autem propter inordinationem primi peccati ſui obtenebratus eſt intellectus angeli, & fœtatus affectus, quò ad ea etiam in quæ naturaliter per tales potentias inclinatur, vt omnia à ſe intellecta nec non & deſiderata, in malum finem ordinet, ſuperante malitia naturam

Concluſio tertia falſa. Sathan abominatur ſcelus contra naturam.

Reprobat.

elegan

elegantem, ita vbi ſine ſui præſentia non poteſt ad vitium quod abhorret inducere, aut non æquè citò vel facilè, nedum ſe præſentem, verùm etiã cooperatorem eſſe prælegit, vt ſuæ malitiæ ac inuidiæ contra homines (hoc ipſum Deo opti. non niſi iuſtiſſimè permittentè) ſat ſfaciat quam velit naturæ ſuæ pro tunc dignitatem attendere, aut eidem non iniuriam quodammodo facere. Credo quòd Aduerſarius licet has mulieres quando talia patiuntur, etiam ſomniare. O virilem conſiderationem. Dari autem ſuccubos & incubos ſpiritus, in noſtro primo opere atteſtationibus ſanctorum Doctorum comprobatum eſt, ita vt Auguſtinus talia negantes, iudicet impudentes.

Non admittendas ſtriges contra ſtriges in teſtes, & ob id Inquiſitorum proceſſus eſſe infirmos, quod duabus concluſionibus Ponzi. complectitur, reprobatur.

CAP. III.

Non ſunt ergo admittendi tales teſtes, non obſtante c. In fauorem. de hære. in 6. cùm ſint perſonæ deluſa: & dicta eorum procedãt ab his qui per homines deceptos, alios quotidie decipere geſtiunt, 26 q. 2. c. Qui ſine Saluatore. q. 5. c. Nec mirum, & etiam quia hoc modo Dæmone illudente poſſent boni & iuſti accuſari, cùm Dæmon ſe transfiguret in diuerſas perſonarum ſpecies, & eas oſtendat. d. c. Epiſcopi. Imò omnibus tam contra ſe, quàm contra alios de huiuſmodi deponentibus vel teſtificantibus, aut certè confitentibus, credendum eſt, dummodo non deprehendantur capitales inimici, vel in aliis inſanire, vt in opuſculo noſtro deductum eſt, non obſtante aliqua illuſione, quæ in talibus ſæpius interuenit. In principalibus enim propter quæ deprehenduntur apoſtatæ vel hæretici, non illuduntur. Sicut in abrenunciatione fidei & baptiſmi, in abuſione ſacramentorũ in homagio facto Diabolo, & aliis pluribus nefandiſſimis. Quod verò additur, quòd poſſunt iuſti & innocentes accuſari per cap. Epiſcopi. Reſpondetur primò quòd cap. non loquitur de iſta ſecta vt ſæpius dictũ eſt. Secundò quòd licèt Diabolus quoad ſuam potentiã naturalem poſſit figuram perſonarum etiam innocentum aſſumere, aliáſque quaſi præſentes in ludo illo præferre non eſt tamen credendum, quòd Deus id permittat, niſi fortè tales perſonæ etiamſi non pro tunc aliàs tamen fuiſſent

Concluſio quarta falſa.

Reprobatio.

In quibus tantum ſibus admittantur Striges contra Striges in teſtes.

præſentes. Poſſet enim iuſtè id Deus permittere, vt de facto præterito punirentur, quod ſic accuſatæ, & ad quæſtiones oppoſitæ confiteri iam cogerentur. Non eſt etiam ſine tali excuſatione facti, hoc putandum eſſe, quaſi impoſſibile abſolutè, vel etiam ordinariè, quòd videlicet Deus permittat aliquos etiam innocentes accuſari occulto aliquo ſuo iudicio ſicut & in alijs criminibus diuina permiſſione quãdoque innocentes etiam accuſantur, atque damnantur ab hominibus ex ignorãtia excuſabili, vel etiam ex malitia. Tales tamen ſi fuerint amici Dei ſuam innocentiam tandem manifeſtam facient, aut in bonum eorum cedet, quidquid cõtra iuſtitiam patientur, puta in remiſſionem peccatorum, & in præmiorum cumulum propter patientiam. Id tamen non niſi rariſſimè Deum permittere, proculdubio credendum eſt. Et deprehendi facilè poſſet deluſio quando poſtmodum in vigilia non cõuenirent cum aliis dictis & factis, quæ contigiſſe referrentur in ludo. Non eſt autem ob hoc omittendum iudicium contra tales, quando iuridicè deponuntur, aut accuſantur niſi expreſsè deprehenderetur illorum innocentia ex modo reſpondendi, quod prudentiæ Iudicum relinquendum eſt, Si enim ſimpliciter ex hoc motiuo demitteretur iudicij proſecutio contra tales, par ratio eſſet vt etiam contra innocentes iudiciario ordine facta iudicia vniuerſaliter eſſent damnanda: quod eſt falſum, cum iura ſupponant, imò decernant, quod ſi iudex ſolus etiam pro certo ſciret innocentem aliquem accuſari, quando non poſſet innocentiam illius aduerſus allegata probataq; defendere, non deberet iuſtitiam petentibus denegare, & accuſatum abſoluere Si concluſio ergo prædicta procederet, vel prætacta pro illa ratio efficaciam haberet, omnia iudicia circa cætera quoque crimina deberent auferri, eò quòd plerumq; interueniant iniuſtitiæ, multæque falſitates, quinimo totius mundi decentiſſimus à Deo conſtitutus ordo violandus eſſet, vel ex toto tollendus: ex eo, quòd aliqua fieri contingunt contra, vel præter rerũ naturam, vt monſtra Hæc igitur cum abſurda ſint eo, quòd propter ea, quæ contingunt, vt in paucioribus & per accidens, non eſt regularis ordo violãdus ſiue mutandus, patet quòd propter hoc etiam quod infertur, ſi quandoque contingeret, non ſunt minùs credenda vel iudicanda, quæ deponuntur cõtra ſtri-
ges,

ges, aut referuntur ab eis, imò ſunt omni ſtudio & ſeueritate funditus extirpanda, quando eò hoc ipſo deprehendantur eſſe magis periculoſa, quòd ſunt magis occulta, & ob hoc facilè remedium adhiberi non poſſit.

Vbi Aduerſarius iudicandus venit atque damnandus, alios geſtit procariſſimis damnare verbis.

CAP IIII.

INquiſitores debent facere adiurare illam opinionē, quòd eatur ad ipſum ludum, ſeu quòd portantur perſonæ de loco ad locum in corpore: & verè, cum talis opinio ſit reprobata: quod puto notandum. O miram viri præſumptionem, ô deteſtandam inſaniam. Non adiurantur coram Inquiſitoribus, niſi hæreſes: non abiurant, niſi hæretici. Ergo ne hæreſis erit illa opinio, quam domini Inquiſitores defendunt, & ſecundum eam iudicant extrema damnatione dignos fidei inimicos, quàm illuſtres Theologi, nec non Canoniſtæ veram & Catholicam eſſe probant? O extremam viri ſtoliditatem, A quo reprobata eſt hæc opinio? nónne ab vno ſolo ſic delirante Iuriſta, vt omnes ſapientes Theologos ad riſum prouocet, reprobatio eius? Theologi igitur omnes, imò iudices ipſi domini Inquſitores totius Italiæ, Franciæ, Germaniæ, Hiſpaniæ, qui huius opinionis ſunt, & ſecundùm eam inuictè defendunt Chriſti fidem, peſtiferos apoſtatas è medio tollentes, coram Inquiſitoribus adiurabunt? Quis autem erit in cauſa fidei iudex, ſi iudices ipſi iudicandi veniunt. Certè bonum iam erit, vt S. D N. conſtituat hunc præclarum virum iudicem vniuerſalem contra Inquiſitores. Sed melius eſt ſuæ ſaluti conſulentes Inquiſitores, hunc virum de hæreſi ex hoc ſuſpectum, quod opinionem reprobat, quæ firmatatem ſuſcipit ex ſacris literis Pontificúmque decretis: in multis etiam deprehenſum à veritate fidei in hoc ſuo opere deuiare, præoccupent: & contra eum citò procedant tanquam de hæreſi vehementer ſuſpectum, nec non hæreticorum fautorem, defenſorem, ac pro modulo ſuo ſanctiſſimi officij fidei impeditorem publicéq; (niſi humilietur) de honeſtatum, omnem hęreſim, & fautoriam abiurare faciant, quando redit ad Eccleſiæ gre-

Cōcluſio quinta falſa & execrabilis.

Reprobatio.

mium voluerit: vel certè obſtinatum tradant brachio ſeculari: vel etiam damnent, & igni, publico iudicio, tradãt eius hoc opus ignorantiæ plenum, & infidelitate refertum. Ne fortè ſi fuerint negligentes, plures patiantur ei ſimiles aduerſarios. Non poſſum non obſtupeſcere, quando magis attendo concluſionis huius, imò auctoris eius ſtultitiam. Si verum eſſet, quod dicit iſte Miſellus. Papa quoque cùm fauet Inquiſitoribus contra tales, Epiſcopi, eorúmq; Vicarij, cùm ſint coniudices, Doctores quoque & omnes conſiliarij concurrentes ad damnationem talium apoſtatarum, deberent hanc hæreſim abiurare: & iſte ſolus, qui has ineptias inuexit, fidelis erit, imò abiurantium Iudex, & abiurationes ipſe indicet atque recipiat. Hæc ab omnibus notari profectò debent, & inter omnia dogmata peſſimum cenſeri.

Cremandus traditur ab auctore Ponzinibius.

Aduocandos eſſe Iuriſtas ad Inquiſitorum proceſſus formandos & perficiendos, quod Ponzinib. ſeptima concluſione nititur ſuadere, reprobatur.

CAP. V.

POſtquam ſcientia noſtra eſt conferens ad diſputationes Theologales, maximè vbi agitur de executione iuſtitiæ, Doctores iuris ſunt vocandi, vt aſſiſtant proceſſibus Inquiſitorum ac examinationibus & quæſtionibus. Ipſi enim ſunt tractatores criminalium, & non poſt perfectum proceſſum differatur eorum vocatio. Et ſic obſeruari debent conſtitutiones cap. Vt commiſſi. &c. fin. de hæreticis. in 6. cum concor. Ergo ne ſancta mater Eccleſia, quæ determinat, quòd ſolùm ſemel & in fine iudicij debent ſibi inuicem iudices fidei communicare proceſſus, vt patet in extrauа. Bened. 11. Ex eo. & explicare per totum corã Epiſcopo, vel eius Vicario, ſi Inquiſitor, vel eius Vicarius procedit, vel econtra, ſi Epiſcopus procedit, vel eius Vicarius, vocatis tunc peritis in Iure & Theologia, iuxta quod iubetur in dict. cap. Vt commiſſi, &c. Statuta de hæret. in 6. errauit & debuerat iniungere Inquiſitoribus ne ſine Doctorum præſentia & conſenſu quicquam iudicialiter attentare præſumerent. O præſumptionẽ peſſimam. Nunquid igitur

Concluſio ſexta falſa. Iure conſulti conferunt leges ad diſputationes Theologales. Reprobatio.

tur cùm opus fuerit ſtrigem examinare, patres Inquiſitores totum collegium Iuriſtarum tenebuntur aduocare, qui ſecundùm iura neque conindicem ad hæc vocare tenentur? Quòd leges conferant ad aliquas, non autem ad omnes diſputationes Theologales, concedimus, & ad illas conferunt non niſi ancillarum more ſubſeruiendo. Hic autem homo vult eſſe iudex & cenſor Theologorum. Tractatores ſunt iuriſtæ criminalium ciuilium, non autem ſpiritualium, quale crimen eſt hæreſis. Sed Theologi non ſolùm ſunt horum criminum primi tractatores, verò etiam iudices & extermінatores. Non ſic arctauit Inquiſitores Eccleſia, vt teneantur peritorum, quos aduocauerint, conſilium ſequi. Sed honorem dedit eorum officio vt more principum iudicantium, ſic habeant conſiliarios & aſſeſſores, vt in eorum tamen ſit poteſtate cùm ſuo collega pro arbitrio proprio ferre ſententiam. Modos etiam proprios habent Inquiſitores in procedendo, variáſque pœnitentiæ imponendæ conſuetudines, quarum ſæpenumero ignari ſunt Iuriſtæ. Et ob hoc ſæpè contingit eos eſſe impedimento Inquiſitionis officio, Inquiſitoribúſque moleſtos, dum conantur eos arctare ad communem modum examinandi teſtes, aut reum: licet in hoc qui ſunt prudentiores communiter remittant ad ipſos Inquiſitores, vt ſic etiam collegæ (vt par eſt) mutuò ſibi inuicem deferant: & Doctores eiſdem (ſicut ipſe expertus ſum) obſequentiſſimos ſe gratis præſtent zelo fidei, quam communiter (vt decet viros Chriſtianos) inuictè tuemur. Et hæc dicta ſint ad concluſiones erroneas Aduerſarij, qui patribus Inquiſitoribus obſequioſum ſe non præſtitit, ſed potiùs odioſum atque infenſum; prouocans etiam alios ſibi ſimiles his ſuis ſcriptis, vt idem attentare non vereantur. Sed comperta nunc per hæc noſtra opuſcula talium ſcriptorum illius & opinionum vanitate, ſpero quòd tam ipſe quàm alij reſipiſcent, & ad propria ſtudia oculos, manus, calamúmque conuertent.

Inquiſitores debent more principum iudicare.

Explicit Apologia tertia de Lamiis.
Incipit Quarta.

Vnum Oldradi apud quoſdam Iuriſtas famoſum dictum de Lamiis reprobatur.

Opinio Oldradi de lamiis.

POſitis autem prædictis concluſionibus ſuis in prædicto tertio tractatu ſuo, Aduerſarius ſubnectit alias 26. concluſiones ſeu regulas vel dicta, tam ex doctrina Oldradi famóſiſſimi doctoris, quàm ex propria officina. Quibus examinatis, nil falſitatis circa eas impugnare pro nunc occurrit, niſi vnum quòd refert in 16. concluſione ex conſilio Oldradi 210. Hoc, inquam, quòd non omnis inuocatio Dæmonum ſapit hæreſim manifeſtam, ſed ſolùm ea, qua Dæmon inuocatur vt faciat, quæ non ſunt ei propria, ſed creatori, puta, ad prænunciandum futura: non autem ſi inuocetur ad faciendum, ea quæ non excedunt eius propriam facultatem, puta ad tentandum fœminas de venereis & huiuſmodi. Niſi fortè, inquit, fieret & hoc per modum adorationis, ſecus per modum imperij. Sed deceptus eſt Oldradus, & omnis qui eum ſequitur in hoc paſſu, putans, quòd talis inuocatio ad ea etiam, quæ ſunt Dæmoni propria, quia non ſapit hanc hæreſim manifeſtam, quòd videlicet inſinuet ex facto illo, eſſe aliquid Dæmoni attribuendum, quod non eſt Dæmoni proprium, puta, futura cognoſcere, ideò nullam ſapiat, ſeu (quòd idem eſt ſimpliciter non ſapiat hæreſim manifeſtam. Quod eſt arguere à particulari ad vniuerſalem negatiuè, contra regulas Dialecticæ, in propoſito ſic arguendo: Non ſapit hanc hæreſim manifeſtè, ergo non ſapit hæreſim manifeſtè. Sicut enim ex hoc, quòd aliquis non eſt ſic homo, puta: Ioannes, nō remouetur quin ſit homo, poterit enim eſſe Petrus, ita ex hoc, quòd inuocatio Dæmonum ad ea, quæ ſunt Dæmoni propria, non ſapit hanc hæreſim, quòd attribuatur Dæmoni, quòd eſt Deo proprium, non remouetur quin ſapiat aliam hæreſim, vel infidelitatis ſpeciem manifeſtè. Id autem non aduertit Oldradus nec mirum cùm eſſet purus Iuriſta, non habens ex propria profeſſione ſubtilem cognitionem diſtinctionis hæreſum vel ſpecierum infidelitatis, nec præualens iudicare, quibus factis vel dictis talia depræhendantur, quæ ad hæreſes

Non omnis inuocatio Dæmonum ſapit hæreſim.

Reprobat.

Oldradus de Ponte Laudenſis I.C. inſignis taxatur.

hæreſes propriè ſpectant. Theologalis enim eſt hæc diſcuſſio, ſicut etiam eorum proprium eſt, de oppoſito infidelitatis, de ſana inquam & perfecta fide Chriſti plenè ſubtiliſſimeq́ue tractare. Dicendum eſt igitur, ſecundùm ſanctos Doctores ſacroſque Theologos, quod omnis inuocatio Dæmonum ex hoc ſapit hæreſim manifeſtam, quod ſemper & inſeparabiliter habet pactum infidelis amicitiæ cum Dæmone tacitum vel expreſſum, verbo vel facto etiamſi ſacrificia deſint. Dum enim faciunt homines id quod à ſolo Dæmone inſtitutum eſt fieri ſub pacto inito ſaltem cum primo facti auctores ad aliquid cõſequendum, alij, qui: primum in hoc imitantur, & quærunt ex facto illo à Dæmone conſequi, quod expetunt, procul dubio ratum habent pactum, quod prius interuenit, & ſine quo nihil conſequi poſſent ab inuocato Dæmone, & ſic conuincuntur pactum tacitum & ipſi habere cum Dæmone. Et quanto magis, ſi aperta voce geſtu vel nutu Dæmonem inuocant, eius implorantes auxilium? Habere autem pactum quodcumque tacitum vel expreſſum cum Dæmone, ad Apoſtaſiam pertinet à fide ſecundum Auguſt. & habetur 26. q. 7. Non obſeruetis: & ſecundùm ſanctum Thom in 2. diſt. 7. quæſt. 2, art. 2. quia talia quæ excedunt etiam hominis facultatem (ex hoc enim Dæmonem inuocat homo, quia per ſe non poteſt) non ſunt expetenda fieri per virtutem Dæmonis, neque quò ad principium vel medium, neque quo ad complementum operis: ſed à nullo, cum mala ſunt quæ petantur vel ſi bona à Deo ſolo, vel eiuſdem virtute ab inimicis illius. Iuxta illud Iſa 8. Nunquid populus non quærit à Deo viſionem pro viuis & mortuis? Vnde inuocando Dæmonem in talibus non tanquam Dei amicum conuincitur ad eum recurrere tanquam ad Deum ſuum, & habere pacta cum eo infidelis amicitiæ: & cõſequenter apoſtataſſe à fide. Talis autem apoſtaſia ad hæreſim pertinet: imo eſt omnis infidelitatis grauiſſima, vt patet per S. Thom ſec. 2 q. 12. arti. 3. comprehendens virtualiter omnes hæreſes, ſi ſimpliciter recedat quis à fide, & cultu veri Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti Domini adhærendo. Vnde abſolutè & ſine diſtinctione omnis inuocatio Dæmonis ſapit hæreſim manifeſtè. Sicut abſolutè & ſine diſtinctione hoc dicit gloſſ. in verbo, Saperent, cap. cùm accuſatus. de hæret. lib. 6. Non

Pacta cum Dæmonibus quid importent.

eſt autem apoſtaſia, nec ad hęreſim pertinet omnis inuocatio Dæmonum, vel familiaritas in loquendo præcipuè cum acceptitiis, etiam ſi mala ſit, neque omne imperium, præcipuè ex parte Dei, quod pertinet ad exorciſtas. De ratione enim inuocationis eſt quædam ſubiectio, habens annexas preces & cultum inuocantis ad eum, qui inuocatur tanquam ad vltimum refugium in re pro qua fit inuocatio, quem cultum ſemper obſeruant Necromantici & alij tales viri Diabolici, etiamſi non quærant à Dæmone conſequi, niſi quæ poſſib lia ſunt illi. Nullus enim negaret quin nefarias preces circa aras idolorum emittere, ſaperent hæreſim manifeſtè, vt glo. in eodem verbo confirmat, etiamſi taliter operans diceret ſe id non feciſſe, niſi ad conſequendum Dæmoni poſſibilia, puta, mulieris amorem. Hoc autem non eſt niſi propter pactum tacitum, vel etiam expreſſum, quem ex hoc facto cum Dæmonibus conuincitur habere, quorum quidem idola plena ſunt, & cõſequenter propter apoſtaſiam. Ergò multò magis, ſi ipſe Dæmon immediatè per ſe inuocetur, & non mediante idolo, quacunque ratione vel cauſa. Non eſt igitur in hoc ſequendus Oldradus, vt potè, qui ad pauca reſpexit, & præcipuè non conſiderãdo, quod de ratione inuocationis Dæmonis eſt adoratio: quia cultus eſt cum ſubiectione, non referendo ad verum Deum. Inuocare enim in ſacra Scriptura, pro actu latriæ ſumitur. Vnde gloſſ. ſuper illud Geneſ. 4. Iſte cœpit inuocare nomen Domini, ſic dicit, Inuocare idem eſt, quod colere & deprecari. Et gloſſ. ſuper illud Roma. 10. Quicunque inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit, dicit: Inuocauerit ſe ſubiiciendo & colendo. Et propriè Deo deberi inuocationem patet per illud Iſaiæ: Quærite Dominum dum inueniri poteſt, inuocate eum, dum prope eſt. Et in Pſalm. Inuoca me in die tribulationis. In cuius etiam ſignum per increpationem dicit Dominus populo rebelli & infideli. Iudic. 10. Reliquiſtis me, & coluiſtis deos alienos. Ite & inuocate deos, quos elegiſtis, quaſi dicat, Deus tantùm inuocari debet: Si ergo illi ſunt dij veſtri, inuocate eos. Et 3. Reg. 18. Dixit Helias ſacerdotibus Baal, Inuocate nomina deorum veſtrorum, & ego, &c. Vnde patet quòd inuocatio præcipitur fieri Deo, vt actus latriæ: & hac eadem ratione prohibetur fieri Dæmoni. Et conſequenter omnis inuocatio

Inuocare eſt actus Latriæ.

Omnis inuocatio eſt cum adoratione.

tio eſt cum adoratione: nullaque cum puro imperio: quia adoratio eſt de ratione inuocationis, vt dictum eſt. Si autem per inuocationem ipſe communiter accipiat vocationem Dæmonum, impropriè loquitur, & in propoſito non interuenit ſola vocatio, ſed vera inuocatio Dæmonum, eò quòd antequam Necromantici ac Malefici Dæmonibus imperent, vel eos ad vota cogant, præcedunt varij cultus & obſeruationes nefariæ, ſapientes apoſtaſiam à fide ſecundùm iuris interpretationem. quod non niſi exteriora diiudicat. Nullo ergo modo eſt audiendus hoc in loco Oldradus. Sanctis ergo doctoribus, quibus innititur prædicta glo. in verbo, Saperent, potiùs quàm Oldrado acquieſcendum & adhærendum eſt. Ex his omnibus patet, quòd determinatio Aduerſarij & prædictus eius tractatus, in nullo præualeat contra patres Inquiſitores, ſed multis falſitatibus refertus & ineptiis, procul ab omnium ſapientum oculis eſt abiiciendus. Et ſtrigum peſſima ſecta, debet omni conatu per ipſos Inquiſitores procul omni timore fugari ac exterminari, ad fidei defenſionem, & Domini noſtri Ieſu Chriſti laudem, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

FINIS.

AB1 145 4453

91

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]
91

[illegible] Google